68
5 F
1

M

R. II cl. To I. p. 33 n. 9

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu
IV. 9. e

129. 5. 12.

I - 9. 12. 4

65-5-F-1

M.TVLLII CICERONIS EPISTOLAE ad Atticũ, ad M. Brutum, ad Quintum fratrem, multorum locorum correctione illuſtratæ,

Cum ſuis commentarijs ſeparatim impreſſis, auctore Paulo Manutio Aldi filio.

BIBLIOTECA ... ROMA

PAVLVS MANVTIVS ALDI FILIVS.

VENETIIS, D. XLVIII.

£ 5 F. 1

GVLIELMO PELLICERRIO, EPIſcopo Monſpeſſulanenſi, Chriſtianiſſimi Galliæ Regis apud Venetam Remp. Oratori, Paulus Manutius Aldi F. S. D.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA V. EMANUELE

QVO quiſque in nos animo ſit, difficile eſt iudicare: neque ferè quidquam eſt, quod intelligi minus poſſit; propterea quòd à ſimulatione uoluntas non facile diſtinguitur: tamen dubitare te non arbitror, quin ego is in te colendo ſim, qui eſſe debeo: ſecus enim ſi eſſet, me tu certe, quantum amas, non amares. quanquam non hoc modo facis: etenim beneficio etiam obſtringis: beneficium autem illud eſt, quòd mihi ad reſtituendos ueterum libros omnia, quæ in te ſunt, quæ intelligo eſſe maxima, & polliceris, & defers. quam tuam liberalitatem eo pluris facio, quòd eam tu condire ſoles humanitate ſermonis: qua factum eſt, ut non ego ſolum, ſed omnis hæc te ciuitas mirifice diligat. nam de doctrina tua, de probitate quis erat qui iam antea non audiſſet. quæ quanquam eiuſmodi ſint, ut ipſa per ſe beneuolentiam, & gratiam concilient: tamen, cum hæc orationis comitas accedit, multo pluris æſtimantur. itaque in hoc legationis munere fungendo qui maiorem aut gratiam à noſtris hominibus iniuerit, aut uirtutis opinionem tulerit, arbitror fuiſſe neminem. ſed apud me præcipua ſunt merita: quæ equidem, ſi poſſim, cupio remunerare: ſed mihi gratiæ reddendæ rationem ſentio eſſe perdifficilem: non enim quæ tibi ad bene merendum, eadem eſt nobis ad remunerandum facultas. quare quoniam, quod debeo, ſoluere non poſſum: ueritus, ne tu

malum nomen me putares, cepi conſilium mittendi ad te quaſi prædes harum epiſtolarum libros. quos tibi non puto à me eſſe commendandos: nam & tu eos iampridem bene noſti; & prædes commendare, debitoris non eſt. tantum te rogo, ut, ſi me tibi eam, quam debeo, præſtare obſeruantiam intelligis, tu me eo, quo inſtituiſti, proſequi amore ne deſinas. Vale.

STVDIOSIS.

AD latinæ linguæ cognitionem, ut ego exiſtimo, plus afferre non poteſt ullus liber, quam quæ ad Atticum ſcriptæ ſunt epiſtolæ. ſed eas hactenus propter infinita menda pauciſſimi attingere ſunt auſi. quæ me ratio cum hortari uideretur, ut ad earum emendationem, quidquid operæ, quidquid poſſem induſtriæ, conferrem: feci, & opus aggreſſus ſum ſane difficillimum: in quo tamen quantum ſtudij poſuerim, non pœnitet: nam ferè, lectorem offendere quæ poterant, ſublata ſunt omnia: ut deinceps liber omnium elegantiſſimus & legi ab omnibus, & intelligi ſatis commode poſſit.

MARCI TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM
LIBER I.

CICERO ATTICO S.

PETITIONIS NOSTRAE, *quam tibi ſummæ curæ eſſe ſcio, huiuſmodi ratio eſt, quod adhuc coniectura prouideri poſſit. prenſat unus* P. *Galba, ſine fuco, ac fallacijs, more maiorũ. negatur. ut opinio eſt hominum, non aliena rationi noſtræ fuit illius hæc præpropera prenſatio: nam illi ita negant uulgo, ut mihi ſe debere dicant. ita quiddam ſpero nobis profici, cum hoc percrebreſcit, plurimos noſtros amicos inueniri. nos autem initium prenſandi facere cogitaramus eo ipſo tempore, quo tuum puerum cum his literis proficiſci* Cincius *dicebat.* In *cãpo comitijs tribunitijs ad* XVI. Cal. Sext. *cõpetitores, qui certi eſſe uidebãtur,* Galba, & Antonius, & Q. Cornificius. *puto te in hoc aut riſiſſe, aut ingemuiſſe, ut frontẽ ferias. ſunt, qui etiam Cæſonium putent. Aquilium non arbitramur; qui denegat, & iurauit morbum, & illud ſuum regnũ iudiciale oppoſuit.* Catilina, *ſi iudicatũ erit meridie non lucere, certus erit competitor. de Aufidio, &* Palicano, *non puto te expectare, dum ſcribam. de ijs, qui nunc petunt, Cæſar certus putatur.* Thermus *cum* Silano *contendere exiſtimatur: qui ſic inopes & ab amicis, et exiſtimatione ſunt, ut mihi uideatur non eſſe ἀδύνατον* Curiũ *obducere: ſed hoc præter me nemini uidetur. noſtris ra-*

tionibus maxime conducere uidetur, Thermum fieri cũ Cæſare: nemo eſt enim ex ijs, qui nunc petunt, qui, ſi in noſtrum annum reciderit, firmior candidatus fore uideatur, propterea quòd curator eſt uiæ Flaminiæ: quæ ★ cum erit abſoluta ſanè facile eum libenter nunc cæteri conſuli acciderim. petitorum hæc eſt adhuc informata cogitatio. nos in omni munere candidatorio fungendo ſummam adhibebimus diligentiam: & fortaſſe, quoniam uidetur in ſuffragijs multum poſſe Gallia; cum Romæ à iudicijs forum refrixerit, excurremus menſe Septembri legati ad Piſonem, ut Ianuario reuertamur. cum perſpexero uoluntates nobilium, ſcribam ad te. cætera ſpero prolixa eſſe, his duntaxat urbanis competitoribus: illam manum tu mihi cura ut præſtes, quoniam propius abes, Pompeij noſtri amici. nega me ei iratum fore, ſi ad mea comitia non uenerit. atque hæc huiuſmodi ſunt. Sed eſt, quod abs te mihi ignoſci peruelim. Cæcilius auunculus tuus, à P. Vario cum magna pecunia fraudaretur, agere cœpit cum eius fratre Caninio Satyro de ijs rebus, quas eum dolo malo mancipio accepiſſe de Vario diceret. unà agebant cæteri creditores, in quibus erat Lucullus, & P. Scipio, & is, quem putabant magiſtrum fore, ſi bona uenirent, L. Pontius. uerum hoc ridiculum eſt, de magiſtro nunc cognoſcere, rogauit me Cæcilius, ut adeſſem contra Satyrum. dies ferè nullus eſt, quin hic Satyrus domum meam uentitet. obſeruat L. Domitium maxime: me habet proximum. fuit & mihi, & Quinto fratri magno uſui in noſtris petitionibus. ſanè ſum perturbatus, cum ipſius Satyri familiaritate, tũ Domitij, in quo uno maxime ambitio

acceperit legendũ

noſtra nititur. demonſtraui hæc Cæcilio: ſimul & illud oſtendi, ſi ipſe unus cum illo uno contenderet, me ei ſatiſfacturum fuiſſe: nunc in cauſa uniuerſorum creditorum, hominum præſertim ampliſſimorum, qui ſine eo, quem Cæcilius ſuo nomine perhiberet, facile communem cauſam ſuſtinerent, æquum eſſe, cum & officio meo conſulere, & tempori. durius accipere hoc mihi uiſus eſt, quàm uellem, & quàm homines belli ſolent; & poſtea prorſus ab inſtituta noſtra paucorum dierum conſuetudine longe refugit. abs te peto, ut mihi hoc ignoſcas, & me exiſtimes humanitate eſſe prohibitum, ne contra amici ſummam exiſtimationem miſerrimo eius tempore uenirem, cum is omnia ſua ſtudia, & officia in me contuliſſet. quòd ſi uoles in me eſſe durior, ambitionem mihi putabis obſtitiſſe. ego autem arbitror, etiam ſi id ſit, mihi ignoſcendum eſſe: ἐπεὶ οὐχ ἱερήιον οὐδὲ βοείην: *uides enim in quo curſu ſumus, & quàm omnes gratias non modo retinendas, uerum etiam acquirendas putemus. ſpero tibi me cauſam probaſſe, cupio quidem certe. Hermathena tua ualde me delectat, & poſita ita belle eſt, ut totum gymnaſium* ἡλίου ἀνάθημα *eſſe uideatur. multum te amamus. L. Iulio Cæſare, C. Marcio Figulo Coſs. Filiolo me auctum ſcito ſalua Terentia.*

CICERO ATTICO S.

ABS TE *tam diu nihil literarũ? ego de meis ad te rationibus ſcripſi antea diligenter. hoc tẽpore Catilinam competitorem noſtrum defendere cogitamus. iudices habemus, quos uolumus, ſumma accuſatoris uoluntate. ſpero, ſi abſolutus erit, coniunctiorem nobis fore in ratione*

petitionis: ſin aliter acciderit, humaniter feremus. tuo aduentu nobis opus eſt maturo: nā prorſus ſumma hominum eſt opinio, tuos familiares nobiles homines aduerſarios honori noſtro fore. ad eorum uoluntatem mihi conciliandam maximo te mihi uſui fore uideo. quare Ianuario ineunte, ut conſtituiſti, cura ut Romæ ſis. Auiam tuam ſcito deſiderio tui mortuam eſſe, & ſimul quòd uerita ſit, ne Latinæ in officio non manerent, et in montem Albanum hoſtias non adducerent. eius rei conſolationem ad te L. Sauſeium miſſurum eſſe arbitror. nos hic te ad menſem Ianuarium expectamus, ex quodā rumore, an ex literis tuis ad alios miſſis? nam ad me de eo nihil ſcripſiſti. Signa, quæ nobis curaſti, ea ſunt ad Caietam expoſita: nos ea non uidimus: neque .n. exeūdi Roma poteſtas nobis fuit. miſimus, qui pro uectura ſolueret. te multū amamus, quòd ea abs te diligēter, paruóq; curata ſunt. Quod ad me ſæpe ſcripſiſti de noſtro amico placādo, feci, & expertus ſum omnia: ſed mirandum in modum eſt animo abalienato: quibus de ſuſpicionibus, & ſi audiſſe te arbitror, tamen ex me, cū ueneris, cognoſces. Saluſtium præſentem reſtituere in eius ueterem gratiam non potui. hoc eo ad te ſcripſi, quòd is me accuſare de te ſolebat, in ſe expertus eſt illū eſſe minus exorabilem, meū ſtudium nec tibi defuiſſe. Tulliolā C. Piſoni L. F. Frugi deſpondimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

CREBRAS expectationes nobis tui cōmoues. nuper quidē, cum te iam aduentare arbitraremur, repente abs te in menſem Quintilem reiecti ſumus. nunc uero

ſentio,quod cõmodo tuo facere poteris,uenias ad id tem pus,quod ſcribis. obieris Quinti fratris comitia: nos lon= go interuallo uiſeris: Acutilianam controuerſiam tranſ= egeris. hoc me etiam Peduceus,ut ad te ſcriberem,admo nuit: putamus.n. utile eſſe,te aliquando iam rem tran= ſigere. mea interceſſio & eſt,& fuit parata. Nos hic in= credibili ac ſingulari populi uolũtate de C.Macro trãſ= egimus. cui cum æqui fuiſſemus, tamen multo maiorem fructum ex populi exiſtimatione illo damnato cepimus, quàm ex ipſius, ſi abſolutus eſſet, gratia cepiſſemus. Quod ad me de Hermathena ſcribis, per mihi gratum eſt ornamentum Academiæ propriũ meæ, quòd & Her mes commune omnium, & Minerua ſingulare eſt eius gymnaſij. quare uelim, ut ſcribis, cæteris quoque rebus quamplurimis eum locum ornes. Quæ mihi antea ſi gna miſiſti,ea nondũ uidi: in Formiano ſunt: quò ego nunc proficiſci cogitabam. illa omnia in Tuſculanum deportabo. Caietam, ſi quando abũdare cœpero,orna= bo. Libros tuos conſerua, & noli deſperare eos meos facere poſſe. quod ſi aſſequor, ſupero Craſſum diuitijs, atque omnium uicos, & prata contemno. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVANTVM dolorem acceperim, & quanto fructu ſim priuatus et forenſi,& domeſtico, Lucij fra= tris noſtri morte; in primis pro noſtra conſuetudine tu exiſtimare potes: nã mihi omnia,quæ iucũda ex huma= nitate alterius,et moribus homini accidere poſſunt,ex il= lo accidebant. quare non dubito,quin tibi quoque id mo leſtum ſit,cũ & meo dolore moueare, et ipſe omni uir=

tute, officioq; ornatiſſimum, tuiq; & ſua ſponte, & meo ſermone amantem, affinem, amicumq; amiſeris. Quod ad me ſcribis de ſorore tua, teſtis erit tibi ipſa, quantæ mihi curæ fuerit, ut Q. fratris animus in eam eſſet is, qui eſſe deberet. quem cum eſſe offenſiorem arbitrarer, eas literas ad eum miſi, quibus et placarem ut fratrem, et monerem ut minorem, & obiurgarem ut errantem. itaque ex ijs, quæ poſtea ſæpe ab eo ad me ſcripta ſunt, cõfido ita eſſe omnia, ut & oporteat, & uelimus. De literarum miſſione, ſine cauſa abs te accuſor: nunquam enim à Pomponia *noſtra certior ſum factus, eſſe cui literas dare poſſem. porrò autẽ neque mihi accidit, ut haberẽ, qui in* Epeirum *proficiſceretur: neque dum te* Athe*nis eſſe audiebamus.* De Acutiliano *autem negotio quod mihi mandaras; ut primum à tuo digreſſu* Romã *ueni, confeceram: ſed accidit, ut & contentione nihil opus eſſet; & ego, qui in te ſatis conſilij ſtatuerim eſſe, mallẽ* Peduceum *tibi conſilium per literas, quàm me dare. etenim cum multos dies aures meas* Acutilio *dediſſem, cuius ſermonis genus tibi notum eſſe arbitror; non mihi graue duxi ſcribere ad te de illius querimonijs, cũ eas audire, quod erat ſubodioſum, leue putaſſem. ſed abs te ipſo, qui me accuſas, unas mihi ſcito literas redditas eſſe; cum & otij ad ſcribendum plus, & facultatem dandi maiorem habueris. Quod ſcribis, etiam ſi cuius animus in te eſſet offenſior, à me recolligi oportere: quid dicas? neque id neglexi: ſed eſt miro quodam modo affectus. ego autem, quæ dicenda fuerunt de te, non præterij: quid autem contendendum eſſet, ex tua putabam uoluntate ſtatuere oportere: quam ſi ad me perſcripſe-*

ris,intelliges me neque diligentiorem eſſe uoluiſſe,quàm tu eſſes,neque negligentiorem fore,quàm tu uelis. De Tadiana re mecum Tadius locutus eſt, te ita ſcripſiſſe, nihil eſſe iam quod laboraret,quoniam hæreditas uſuca=ptà eſſet. id mirabamur, te ignorare,de tutelà legitima, in qua dicitur eſſe puella, nihil uſucapi poſſe. Epeiro=ticam emptionem gaudeo tibi placere. Quæ tibi man=daui, & quæ tu intelliges conuenire noſtro Tuſculano, uelim,ut ſcribis,cures; quod ſine moleſtia tua facere po teris: nam nos ex omnibus moleſtijs, & laboribus uno illo in loco conquieſcimus: quò fratrem quotidie expe=ctamus. Terentia magnos articulorum dolores habet, & te,& ſororem tuam,& matrem maxime diligit,ſa lutemq; tibi plurimam adſcribit, & Tulliolà deliciæ no ſtræ. Cura,ut ualeas; & nos ames; & tibi perſuadeas, te à me fraterne amari.

CICERO ATTICO S.

NON *committam poſthac, ut me accuſare de epi ſtolarum negligentia poſſis.tu modo uideto,in tanto otio ut par mihi ſis.* Domu Rabirianam Neapoli,quam tu iam dimenſam,& exædificatam animo habebas, M. Fō teius emit HS CCCLↃↃↃXXX. id te ſcire uolui,ſiquid forte ea res ad cogitationes tuas pertineret. Q. frater,ut mihi uidetur,quo uolùmus animo eſt in Pomponiam, et cum ea nunc in Arpinati prædio erat, & ſecum ha=bebat hominem χρηστομαθῆ D. Turranium. Pater nobis deceſſit ad VIII. Cal. Dec. Hæc habebam ferè, quæ te ſcire uellem. tu, uelim, ſi qua ornamenta γυ=μνασιώδη reperire poteris, quæ loci ſint eius, quem tu

non ignoras, ne prætermittas. Nos T*uſculano ita delectamur, ut nobiſmet ipſis tum denique, cum illò uenimus, placeamus.* Q*uid agas omnibus de rebus, & quid acturus ſis, fac nos quamdiligentiſſime certiores.* A*pud matrem recte eſt, eáq; nobis curæ eſt.* L. Cincio HS $\overline{XX}$ CD *conſtitui me curaturum* Idibus Feb. *tu uelim ea, quæ nobis emiſſe, & paraſſe ſcribis, des operã, ut quamprimum habeamus. & uelim cogites, id quod mihi pollicitus es, quemadmodum bibliothecam nobis cõficere poſſis: omnem ſpem delectationis noſtræ, quam, cũ in otium uenerimus, habere uolumus, in tua huma nitate poſitam habemus.* Vale.

CICERO ATTICO S.

APVD *te eſt, ut uolumus. mater tua, & ſoror à me,* Q*uintoq; fratre diligitur.* Cum A*cutilio ſum locutus: is ſibi negat à ſuo procuratore quidquã ſcriptum eſſe: & miratur iſtã controuerſiam fuiſſe, quòd ille recuſarat ſatiſdari amplius abs te non peti.* Q*uod te de* Tadiano *negotio decidiſſe ſcribis, id ego* Tadio *& gratum eſſe intellexi, & magnopere iucundum.* Ille *noſter amicus, & mehercule uir optimus, & mihi amiciſſimus, ſanè tibi iratus eſt. hoc ſi quanti tu æſtimes, ſciam, tum, quid mihi elaborandum ſit, ſcire poſſim.* L. Cincio HS CCLↃↃ CCCC *pro ſignis* Megaricis, *ut tu ad me ſcripſeras, curaui.* Hermæ *tui* Pentelici *cum capitibus æneis, de quibus ad me ſcripſiſti, iam nunc admodum delectant. quare uelim, & eos, & ſigna, & cætera, quæ tibi eius loci, & noſtri ſtudij, & tuæ elegantiæ eſſe uidebuntur, quamplurima, quamprimumq; mittas*

& maxime quæ tibi gymnaſij, xyſtiq; uidebuntur eſſe : nam in hoc genere ſic ſtudio efferimur, ut abs te adiuuandi, ab alijs propè reprehendendi ſimus. ſi Lentuli nauis non erit, quò tibi placebit imponito. Tulliola, deliciolæ noſtræ, tuum munuſculum flagitat, & me ut ſponſorem appellat. mihi autem abiurare certius eſt, quàm dependere. Vale.

CICERO ATTICO S.

NIMIVM raro nobis abs te literæ afferuntur: cū & multo tu facilius reperias, qui Romā proficiſcantur, quàm ego, qui Athenas; & certius tibi ſit, me eſſe Romæ, quàm mihi, te Athenis. itaque propter hanc dubitationem meā breuior hæc ipſa epiſtola eſt, quòd, cū incertus eſſem, ubi eſſes, nolebam illum noſtrum familiarem ſermonē in alienas manus deuenire. ſigna Megarica, et Hermas, de quibus ad me ſcripſiſti, uehementer expecto. quidquid eiuſdē generis habebis, dignum Academia tibi quod uidebitur, ne dubitaris mittere, & arcæ noſtræ cōfidito. genus hoc eſt uoluptatis meæ: quæ γυμνασιώδη maxime ſunt, ea quæro. Lentulus naues ſuas pollicetur. peto abs te, ut hæc cures diligenter. Chilius te rogat, & ego eius rogatu, εὐμολπιδῶν πάτρια. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM eſſem in Tuſculano, (erit hoc tibi pro illo tuo, cū eſſem in Ceramico) uerūtamen cū ibi eſſem, Romā puer à ſorore tua miſſus epiſtolā mihi abs te allatam dedit, nunciauitq;, eo ipſo die poſt meridiē miſſurā eū,

qui ad te proficiſceretur . eo factum eſt, ut epiſtolæ tuæ
reſcriberem aliquid, breuitate temporis tam pauca coge
rer ſcribere . primum tibi de noſtro amico placando ,
aut etiam plane reſtituendo polliceor . quod ego , etſi
mea ſponte ante faciebam, eo nunc tamen & agam ſtu
dioſius, & contendam ab illo uehementius, quòd tãtam
ex epiſtola uoluntatem eius rei tuam perſpicere uideor.
hoc te intelligere uolo , pergrauiter illum eſſe offenſum:
ſed quia nullam uideo grauem ſubeſſe cauſam, magno=
pere confido illum fore in officio , & in noſtra poteſta=
te. Signa noſtra, & Hermeraclas, ut ſcribis, cum com
modiſſime poteris, uelim imponas, & ſi quod aliud οἰκεῖ=
ον eius loci, quem non ignoras, reperies, & maxime , quæ
tibi palæſtræ , gymnaſijq; uidebuntur eſſe : etenim ibi
ſedens hæc ad te ſcribebam, ut me locus ipſe admoneret.
præterea typos tibi mando , quos in tectorio atrioli poſ=
ſim includere , & putealia ſigillata duo. Bibliothecam
tuam caue cuiquam deſpondeas, quamuis acrem amato
rem inueneris: nam ego omnes meas uindemiolas eò re
ſeruo, ut illud ſubſidium ſenectuti parem. De fratre
confido ita eſſe, ut ſemper uolui , & elaboraui . multa
ſigna ſunt eius rei, non minimum, quòd ſoror prægnans
eſt . De comitijs meis, & tibi me permiſiſſe memini ,
& ego iampridem hoc communibus amicis, qui te expe
ctant, prædico, & te non modo non accerſam , ſed pro=
hibebo; quòd intelligã multo magis intereſſe tua, te age=
re, quod agendum eſt hoc tempore; quàm mea, te adeſſe
comitijs . proinde eo animo te uelim eſſe, quaſi mei ne=
gotij cauſa in iſta loca miſſus eſſes . me autem eum &
offendes erga te, et audies, quaſi mihi, ſi qua parta erũt

non modo te præſente, ſed per te parta ſint. Tullio= la tibi diem dat, ſponſorem non appellat. Vale.

CICERO ATTICO S.

ET MEA *ſponte faciebã antea, & poſt duabus epiſtolis tuis perdiligenter in eãdẽ rationem ſcriptis, ma= gnopere ſum commotus. eò accedebat hortator aſſiduus Saluſtius, ut agerẽ quãdiligentiſſime cũ Luceio de ueſtra uetere gratia reconcilianda. ſed cũ omnia feciſſem, non modo eam uoluntatem eius, quæ fuerat erga te, recupe= rare non potui, uerũ ne cauſam quidẽ elicere immutatæ uoluntatis. tametſi iactat ille quidẽ illud ſuum arbitriũ, & ea, quæ iam tum, cũ aderas, offendere eius animũ in= telligebam: tamen habet quiddã profecto, quod magis in animo eius inſederit, quod neque epiſtolæ tuæ, neque no= ſtra legatio tam poteſt facile delere, quàm tu præſens nõ modo oratione, ſed tuo uultu illo familiari tolles, ſi mo= do tãti putabis id, quod, ſi me audies, & ſi humanitati tuæ conſtare uoles, certe putabis. ac, ne illud mirere, cur, cum ego antea ſignificarem tibi per literas, me ſperare illũ in noſtra poteſtate fore, nunc idem uidear diffidere: incredibile eſt, quãto mihi uideatur illius uoluntas obſti= natior, & in hac iracundia obfirmatior. ſed hæc aut ſanabuntur, cum ueneris; aut ei moleſta erunt, in utro culpa erit. Quod in epiſtola tua ſcriptum erat, me iam arbitrari deſignatum eſſe; ſcito, nihil tam exercitũ eſſe nunc Romæ, quàm candidatos omnibus iniquitati= bus, nec, quãdo futura ſint comitia, ſciri. uerum hæc audies de Piladelpho. tu uelim, quæ Academiæ noſtræ paraſti, quamprimum mittas. mirum, quàm illius loci nõ*

modo uſus, ſed etiam cogitatio delectat. libros uero tuos caue cuiquam tradas: nobis eos, quemadmodum ſcribis, conſerua. ſummum me eorum ſtudiũ tenet, ſicut odiũ iam cæterarum rerum: quas tu, incredibile eſt, quàm breui tẽpore quãto deteriores offenſurus ſis, quàm reliquiſti.

CICERO ATTICO S.

TEVCRIS *illa lentũ ſanè negotium, neque* Cor*nelius ad* Terentiã *poſtea rediјt. opinor ad* Conſidium, Axiũ, Selicium *confugiendũ eſt: nam à* Cæcilio *propinqui minore centeſimis numũ mouere non poſſunt. ſed, ut ad prima illa redeã: nihil ego illa impudentius, aſtutius, lentius uidi. libertum mitto:* Tito *mandaui:* σκέψεις, *atque* ἀναβολαί. *ſed neſcio, an* ταὐτόματον ἡμῶν: *nam mihi* Pompeiani *prodromi nunciant, aperte* Pompeium *acturum,* Antonio *ſuccedi oportere: eodemq; tẽpore aget* Prætor *ad populum. res eiuſmodi eſt, ut ego nec per bonorum, nec per popularem exiſtimationem honeſte poſſim hominem defendere, nec mihi libeat, quod uel maximum eſt: etenim accidit hoc, quod totum cuiuſmodi ſit, mando tibi, ut perſpicias. libertum ego habeo, ſanè nequam hominem,* Hilarum *dico, ratiocinatorem, & clientem tuum. de eo mihi* Valerius *interpres nunciat,* Chiliuſq; *ſe audiſſe ſcribit hæc; eſſe hominem cum* Antonio; Antonium *porrò in cogendis pecunijs dictitare, partem mihi quærĩ, & à me cuſtodem communis quæſtus libertum eſſe miſſum. non ſum mediocriter cõmotus, neque tamen credidi: ſed certe aliquid ſermonis fuit. totum inueſtiga, cognoſce, perſpice, & nebulonem illum, ſi quo pacto potes, ex iſtis locis amoue. huius*

ſermonis

ſermonis Valerius auctorem Cn. Plancium nominabat. mando tibi planè, totum ut uideas cuiuſmodi ſit. Pompeium nobis amiciſſimum conſtat eſſe. diuortium Mutiæ uehementer probatur. P. Clodium Appij filium te credo audiſſe cum ueſte muliebri deprehenſum domi C. Cæſaris, cum pro populo fieret, eumq́; per manus ſeruulæ ſeruatum, & eductum: rem eſſe inſigni infamia: quod te moleſte ferre certo ſcio. Quod præterea ad te ſcribam, non habeo. & mehercule eram conturbatior: nã puer feſtiuus anagnoſtes noſter Soſitheus deceſſerat, meq́; plus, quàm ſerui mors debere uidebatur, commouerat. Tu uelim ſæpe ad nos ſcribas. ſi rem nullam habebis, quod in buccam uenerit, ſcribito. Vale. Cal. Ianuarij, M. Meſſala, & M. Piſone Coss.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI *tuas treis iam epiſtolas, unã à M. Cornelio, quam à Tribus ei Tabernis, ut opinor, dediſti: alteram, quam mihi Canuſinus tuus hoſpes reddidit: tertiam, quam, ut ſcribis, anchoris ſolutis de phaſelo dediſti. quæ fuerunt omnes rhetorum. pure loquuntur, cum humanitatis ſparſæ ſale, tum inſignes amoris notis. quibus epiſtolis ſum equidẽ abs te laceſſitus ad ſcribendum: ſed idcirco ſum tardior, quòd nõ inuenio fidelem tabellarium: quotus enim quiſque eſt, qui epiſtolam paulo grauiorem ferre poſſit, niſi eã per lectionem releuarit? accedit eò, ꝙ mihi nõ eſt notũ, ut quiſq; in Epeirũ proficiſcatur: ego enim te arbitror, cæſis apud Amalthẽã tuam uictimis, ſtatim eſſe ad Sicyonem oppugnandum profe-*

ctum: neque id ipſum tamen certum habeo, quando ad Antonium proficiſcare, aut quid in Epeiro temporis po= nas. ita neque Achaicis hominibus, neque Epeiroticis pau lo liberiores literas committere audeo. ſunt autem poſt diſceſſum à me tuum res dignæ literis noſtris, ſed non committendæ eiuſmodi periculo, ut aut interire, aut a= periri, aut intercipi poſſint. Primum igitur ſcito, pri= mum me non eſſe rogatum ſentẽtiam, præpoſitumq; eſſe nobis pacificatorem Allobrogum, idq; admurmurante ſenatu, neque me inuito eſſe factũ: ſum enim & ab ob= ſeruando homine peruerſo liber, & ad dignitatem in rep. retinendam contra illius uoluntatem ſolutus: & ille ſecundus in dicendo locus habet auctoritatem penè principis, & uoluntatem non nimis deuinctam bene= ficio Conſulis. tertius eſt Catulus, quartus (ſi etiam hoc quæris) Hortenſius. Conſul autem ipſe paruo ani= mo, & prauo, tantum cauillator genere illo moroſo, quod etiam ſine dicacitate ridetur, facie magis, quàm fa cetijs ridiculus, nihil agẽs cum rep. ſeiunctus ab optima= tibus; à quo nil ſperes boni reip. quia non uult; nil me tuas mali, quia non audet. eius autem collega & in me perhonorificus, & partium ſtudioſus, ac defenſor bonarum. quin immo leuiter inter ſe diſſident. ſed ue= reor, ne hoc, quod infectum eſt, ſerpat longius: credo enim te audiſſe, cum apud Cæſarem pro populo fieret,
am. 13. A. ueniſſe eò muliebri ueſtitu uirum; idq; ſacrificium cum uirgines inſtauraſſent, mentionem à Q. Cornificio in ſenatu factam: (is fuit princeps, ne tu forte aliquem noſtrum putes) poſtea rem ex S. C. ad Virgines, & Pontifices relatam, idq; ab ijs nefas eſſe decretum: dein=

de ex S. C. Conſules rogationem promulgaſſe, uxori Cæſarem nuncium remiſiſſe. in hac cauſa Piſo amicitia P. Clodij ductus operam dat, ut ea rogatio, quam ipſe fert, & fert ex S. C. & de religione, antiquetur. Meſſala uehementer adhuc agit ſeuere. boni uiri precibus Clodij remouentur. à cauſa operæ comparantur. noſmet ipſi, qui Lycurgei à principio fuiſſemus, quotidie demitigamur. inſtat, & urget Cato. quid multa? uereor, ne hæc neglecta à bonis, defenſa ab improbis magnorum reipub. malorum cauſa ſit. Tuus autem ille amicus, ſcin quem dicam? de quo tu ad me ſcripſiſti, poſteaquam non auderet reprehendere, laudare cœpiſſe, nos (ut oſtendit) admodum diligit, amplectitur, amat, aperte laudat; occulte (ſed ita, ut perſpicuum ſit) inuidet. nihil come, nihil ſimplex, nihil ἐν τοῖς πολιτικοῖς *honeſtum, nihil illuſtre, nihil forte, nihil liberum. ſed hæc ad te ſcribam aliàs ſubtilius: nam neque adhuc mihi ſatis nota ſunt, & huic terræ filio neſcio cui committere epiſtolam tantis de rebus non audeo. Prouincias Prætores non dum ſortiti ſunt. res eodem eſt loci, quo reliquiſti.* Τοποθεσίαν, *quam poſtulas, Miſeni & Puteolorum, includam orationi meæ. ad III. Non. Dec. mendoſe fuiſſe animaduerteram. Quæ laudas ex orationibus, mihi crede, ualde mihi placebant: ſed non audebam antea dicere: nũc uero, quòd à te probata ſunt, multo mihi* ἀττικώτερα *uidentur. in illam orationem Metellinã addidi quædã. liber tibi mittetur, quoniam te amor noſtri* φιλορήτορα *reddidit. Noui tibi quidnam ſcribam? quid? etiam. Meſſala Cos. Antronianam domum emit HS CCCCXXXVII. quid id ad me, in-*

quies? tantũ, quòd ea emptione & nos bene emiſſe iudicati ſumus, & homines intelligere cœperunt, licere amicorum facultatibus in emendo ad dignitatem aliquam peruenire. Teucris illa lentum negotium: ſed tamen eſt in ſpe. Tu iſta confice: à nobis liberiorem epiſtolam expecta. Vale. VI. Cal. Febr. M. Meſſala, & M. Piſone Coſs.

CICERO ATTICO S.

VEREOR, *ne putidũ ſit, ſcribere ad te, quàm ſim occupatus: ſed tamen ita diſtinebar, ut uix huic tantulæ epiſtolæ tempus habuerim, atque id ereptũ è ſummis occupationibus. Prima concio Pompeij qualis fuiſſet, ſcripſi ad te antea, non iucunda miſeris, inanis improbis, beatis non grata, bonis non grauis. itaque frigebat. tum Piſonis Cos. impulſu leuiſſimus Trib. pl. L. Fuſius in concionem produxit Pompeium. res agebatur in circo Flaminio: & erat in eo ipſo loco ipſo die nundinarum πανήγυρις. quæſiuit ex eo, placeret'ne ei iudices à Prætore legi, quo conſilio idem Prætor uteretur. id autem erat de Clodiana religione ab ſenatu conſtitutum. tum Pompeius μάλ' ἀριστοκρατικῶς locutus eſt, ſenatusq; auctoritatem ſibi omnibus in rebus maximã uideri, ſemperq; uiſam eſſe reſpondit, & id multis uerbis. poſtea Meſſala Cos. in ſenatu de Pompeio quæſiuit, quid de religione, & de promulgata rogatione ſentiret. locutus ita eſt in ſenatu, ut omnia illius ordinis conſulta γενικῶς laudaret: mihiq;, ut aſſedit, dixit ſe putare ſatis ab ſe etiam de iſtis rebus eſſe reſpõſum. Craſſus poſteaquã uidit illũ ex-*

cepiſſe laudem,ex eo,quòd hi ſuſpicarētur homines ei Cō
ſulatum meum placere, ſurrexit, ornatiſſimeq; de meo
Conſulatu locutus eſt,ut ita diceret ſe,ꝙ eſſet ſenator,ꝙ
ciuis,quòd liber,quòd uiueret, mihi acceptum referre:
quoties coniugem,quoties domum, quoties patriam ui=
deret,toties ſe beneficium meum uidere. quid multa?
totum hunc locum,quem in Ariſtocratia ego uarie meis
orationibus,quarum tu Ariſtarchus es,ſoleo pingere, de
flamma,de ferro,(noſti illas ληκύθους) ualde grauiter
pertexuit. proximus Pompeo ſedebam:intellexi homi=
nem moueri,utrum Craſſum inire eam gratiam quam,
ipſe prætermiſiſſet, an eſſe tantas res noſtras, quæ tam
libenti ſenatu laudarentur, ab eo præſertim, qui mi=
hi laudem illam eo minus deberet, quòd meis omni=
bus literis in Pompeiana laude perſtrictus eſſet.hic dies
me ualde Craſſo adiunxit: & tamen,ab illo aperte,te=
cte quidquid eſt datum, libenter accepi. ego autem ip=
ſe,Dij boni, quomodo ἀνεπερπερευσάμην nouo audito=
ri Pompeio. ſi unquam, mihi ἐπιχειρήματα ſuppedita=
uerunt illo tempore. quid multa? clamores: etenim
hæc erat ὑπόθεσις,de grauitate ordinis, de equeſtri con
cordia, de conſenſione Italiæ,de immortuis reliquijs cō=
iurationis,de utilitate,de otio. noſti iam in hac mate=
ria ſonitus noſtros: tāti fuerunt,ut ego eo breuior ſim,
quòd eos uſque iſtinc exauditos putem. Romanæ au=
tem res ſic ſe habent. Senatus ἄρειος πάγος.nil con=
ſtantius,nil ſeuerius, nil fortius. nam cum dies ueniſ=
ſet rogationi ex S. C.ferendæ, concurſabant barbatu=
li iuuenes, totus ille grex Catilinæ, duce filiola Curio=
nis, & populum, ut antiquaret, rogabant. Piſo au=

tem Conſul lator rogationis, idem erat diſſuaſor. operæ Clodianæ ponteis occuparant. tabellæ miniſtrabantur, ita ut nulla daretur, Vti rogas. hic tibi roſtra Cato aduolat, conuitium Piſoni Cos. mirificum facit, ſi id eſt conuitium, uox plena grauitatis, plena auctoritatis, plena denique ſalutis. accedit eodem etiam noſter Horrtenſius, multi præterea boni. inſignis uero opera Fauonij fuit. hoc concurſu optimatum comitia dimittuntur: ſenatus uocatur. cum decerneretur frequenti ſenatu, contra pugnante Piſone, ad pedes omniũ ſigillatim accidente Clodio, ut Conſules populum cohortarentur ad rogationem accipiendam: homines ad XV. Curioni nullum S. C. facienti aſſenſerunt: facile ex altera parte CCCC affuerunt. acta res eſt. Fuſius tertium cõceſſit. Clodius conciones miſeras habebat, in quibus Lucullum, Hortenſium, C. Piſonem, Meſſalam Cos. contumelioſe lædebat, me tantum comperiſſe omnia criminabatur. ſenatus & de prouincijs Prætorum, & de legationibus, & de cæteris rebus decernebat, ut ante, quàm rogatio lata eſſet, ne quid ageretur. habes res Romanas. ſed tamen etiam illud, quod ego non ſperaram, audi. Meſſala Cos. eſt egregius, fortis, conſtans, diligens, noſtri, & laudator, amator, imitator. ille alter uno uitio minus uitioſus, quòd iners, quòd ſomni plenus, quòd imperitus, quòd ἀπρακτότατος, ſed uoluntate ita κακέχτης, ut Pompeium poſt illam concionem, qua ab eo ſenatus laudatus eſt, odiſſe cœperit. itaque mirum in modum omneis à ſe bonos alienauit, neq; id magis amicitia Clodij adductus fecit, quã ſtudio perditarum rerum, atque partium. ſed habet ſui

ſimilem in magiſtratibus, præter Fuſium, neminem. bonis utimur Tribunis pl. Cornuto uero pſeudo Catone. quid quæris? num ad priuata redeã? Τεύκρις promiſſa patrauit. tu mandata effice, quæ recepiſti. Quintus frater, qui Argiletani ædificij reliquum dodrantem emit HS DCCXXV, Tuſculanum uenditat, ut, ſi poſſit, emat Pacilianam domum. Cum Luccio in gratiam redi. uidero hominem. ualde petitur. renauabo operam. Tu, quid agas, ubi ſis, cuiuſmodi iſtæ res ſint, fac me quamdiligentiſſime certiorem. Idib. Feb. Vale.

CICERO ATTICO S.

ASIAM Quinto ſuauiſſimo fratri obtigiſſe audiſti: non enim dubito, quin celerius tibi hoc rumor, quàm ullius noſtrũ literæ nuntiarint. nunc, quoniam et laudis auidiſſimi ſemper fuimus, et præter cæteros φιλέλληνες et ſumus, & habemur, & multorum odia, atque inimicitias Reip. cauſa ſuſcepimus: παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο: curáq;, et effice, ut ab omnibus et laudemur, et amemur. his de rebus plura ad te in ea epiſtola ſcribam, quã ipſi Quinto dabo. Tu me uelim certioré facias, quid de meis mãdatis egeris, atque etiã, quid de tuo negocio: nã, ut Brũduſio profectus es, nullæ mihi abs te ſunt redditæ literæ. ualde aueo ſcire, quid agas. Idib. Mart. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAERIS ex me, qd acciderit de iudicio, quod tam præter opinionem omnium factum ſit: & ſimul uis ſcire, quo modo ego minus, quàm ſoleam, præliatus

ſim . reſpondebo tibi ὕστερον πρότερον Ὁμηρικῶς . Ego enim,quandiu ſenatus auctoritas mihi defendéda fuit, ſic acriter,& uehementer præliatus ſum,ut clamor, concurſusq; maxima cum mea laude fierent : quòd ſi tibi unquam ſum uiſus in Rep. fortis, certe me in illa cauſa admiratus eſſes . cum enim ille ad conciones confugiſſet,in hisq; meo nomine ad inuidiam uteretur : Dij immortales,quas ego pugnas, & quantas ſtrages edidi : quos impetus in Piſonem, in Curionem , in totam illam manum feci: quo modo ſum inſectatus leuitatem ſenum,libidinem iuuentutis . ſæpe,ita me Dij iuuent, te non ſolum auctorem conſiliorum meorum ,uerũ etiam ſpectatorem pugnarum mirificarum deſideraui . poſtea uero quàm Hortenſius excogitauit, ut legem de religione Fuſius Trib.pl.ferret,in qua nihil aliud à conſulari rogatione differebat, niſi iudicum genus, (in eo autem erant omnia) pugnauitq; ut ita fieret,quòd & ſibi,& alijs perſuaſerat, nullis illum iudicibus effugere poſſe : contraxi uela perſpiciens inopiam iudicum, neque dixi quidquam pro teſtimonio,niſi quod erat ita notũ,atque teſtatũ,ut nõ poſſem præterire.itaque ſi cauſam quæris abſolutionis,ut iam πρὸς τὸ πρότερον reuertar, egeſtas iudicum fuit, & turpitudo . id autem ut accideret,commiſſum eſt Hortenſij conſilio : qui dum ueritus eſt, ne Fuſius ei legi intercederet, quæ ex S. C. ferebatur, non uidit illud, ſatius eſſe, illum in infamia relinqui ſordibus, quàm infirmo iudicio committi: ſed ductus odio properauit rem deducere in iudicium, cum illum plumbeo gladio iugulatum iri tamen diceret.ſed iudicium, ſi quæris,quale fuerit; incredibili exi-

tu,ſic,uti nunc ex euentu ab alijs,à me tamen ex ipſo
initio conſilium Hortenſij reprehēdatur. nam ut reie=
ctio facta eſt clamoribus maximis,cū accuſator, tanquā
Cenſor bonus,homines nequiſſimos reijceret,reus,tanquā
clemens laniſta,frugaliſſimum quenque ſecerneret; ut
primum iudices conſederunt,ualde diffidere boni cœpe
runt: non enim unquam turpior in ludo talario cōſeſ=
ſus fuit. maculoſi ſenatores, nudi equites,Tribuni non
tam ærarij,ut appellantur,quàm ærati.pauci tamē boni
inerant,quos reiectione fugare ille non potuerat, qui
mœſti inter ſui diſſimileis, & mœrentes ſedebant, &
contagione turpitudinis uehementer permouebātur. hic,
ut quæque res ad conſilium primis petitionibus refere=
batur, incredibilis erat ſeueritas, nulla uarietate ſen=
tentiarum: nihil impetrabat reus: plus accuſatori da=
batur, quàm poſtulabat: triumphabat (quid quæris?)
Hortenſius ſe uidiſſe tantum: nemo erat, qui illū reū,
ac nō millies condemnatum arbitraretur. me uero te=
ſte producto,credo te ex acclamatione Clodij aduocato=
rum audiſſe,quæ conſurrectio iudicum facta ſit, ut me
circunſteterint,ut aperte iugula ſua pro meo capite P.
Clodio oſtentarint. quæ mihi res multo honorificentior
uiſa eſt,quàm aut illa,cū iurare tui ciues Xenocratē te=
ſtimonium dicentem prohibuerunt; aut cum tabulas
Metelli Numidici,cum hæ,ut mos eſt, circunferrentur,
noſtri iudices aſpicere noluerunt. multo hæc inquam
noſtra res maior. itaque iudicum uocibus, cum ego ſic
ab his, ut ſalus patriæ,defenderer, fractus reus, & unà
patroni omnes conciderunt. ad me autem eadem fre=
quentia poſtridie conuenit, qua cum abiens Conſulatu

ſum domum reductus. clamare præclari Ariopagitæ ſe non eſſe uenturos, niſi præſidio conſtituto. refertur ad conſilium: una ſola ſententia præſidium non deſiderauit. defertur res ad ſenatum: grauiſſime, ornatiſſimeq; decernitur. laudantur iudices. datur negotiũ magiſtratibus. reſponſurum hominem nemo arbitrabatur. ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, ὅππως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε. noſti caluum, ex Nancianis, illum laudatorem meum: de cuius oratione erga me honorifica ad te ſcripſeram: biduo per unum ſeruum, & eum ex ludo gladiatorio, confecit totum negotium: accerſiuit ad ſe, promiſit, interceſſit, dedit: iam uero (ò Dij boni rem perditam) etiam noctes certarum mulierum, atque adoleſcentulorum nobilium introductiones nonnullis iudicibus pro mercedis cumulo fuerunt. ita ſummo diſceſſu bonorum, pleno foro ſeruorum, XX iudices ita fortes tamen fuerunt, ut ſummo propoſito periculo uel perire maluerint, quàm perdere omnia: XXXI. fuerunt, quos fames magis, quàm fama commouerit: quorum Catulus cum uidiſſet quendam, quid uos, inquit, præſidium à nobis poſtulabatis? an, ne numi uobis eriperentur, timebatis? habes, ut breuiſſime potui, genus iudicij, & cauſam abſolutionis. Quæris deinceps, qui nunc ſit ſtatus Reip. & qui meus. Reip. ſtatum illum, quem tu meo conſilio, ego diuino cõfirmatum putabam, qui bonorum omnium coniunctione, & auctoritate Conſulatus mei fixus, et fundatus uidebatur; niſi quis nos Deus reſpexerit, elapſum ſcito eſſe de manibus uno hoc iudicio; ſi iudicium eſt, triginta homines populi R. leuiſſimos, ac nequiſſimos numulis acceptis ius, & fas omne delere; & quod omnes nõ mo=

do homines, uerum etiam pecudes factum eſſe ſciebant, id Caluum, & Plautum, & Spongiam, & cæteras huiuſmodi quiſquilias ſtatuere nunquam eſſe factum. ſed tamen ut te de Rep. conſoler, non ita, ut ſperarunt mali, tanto impoſito Reip. uulnere, alacris exultat improbitas in uictoria: nam plane ita putauerunt, cum religio, cum pudicitia, cum iudiciorum fides, cum ſenatus auctoritas concidiſſet, fore, ut aperte uictrix nequitia, ac libido pœnas ab optimo quoque peteret ſui doloris, quem improbiſſimo cuique inuſſerat ſeueritas Conſulatus mei. idem ego ille (non enim mihi uideor inſolenter gloriari, cum de me apud te loquor, in ea præſertim epiſtola, quam nolo alijs legi) idem inquam ego recreaui afflictos animos bonorum, ununquenque confirmans, & excitans. inſectandis uero, exagitandiſq; numarijs iudicibus, omnem omnibus ſtudioſis, ac fautoribus illius uictoriæ παῤῥησίαν eripui. Piſonem Cos. nulla in re conſiſtere unquam ſum paſſus: deſponſam homini iam Syriam ademi: ſenatum ad priſtinam ſuam ſeueritatem reuocaui, atque abiectum excitaui: Clodium præſentem fregi in ſenatu cum oratione perpetua pleniſſima grauitatis, tum altercatione eiuſmodi, ex qua licet pauca deguſtes: nam cætera non poſſunt habere eandem neque uim, neque uenuſtatem remoto illo ſtudio contentionis, quem ἀγῶνα uos appellatis. nam, ut Idibus Maij in ſenatum conuenimus, rogatus ego ſententiam, multa dixi de ſumma Rep. atque ille locus inductus eſt à me diuinitus; ne una plaga accepta patres conſcripti conciderent, ne deficerent; uulnus eſſe eiuſmodi,

quod mihi neque diſſimulandum, neque pertimeſcendũ
* uideretur, ne aut ignorando ſtultiſſimi iudicaremur: bis abſolutum eſſe Lentulum, bis Catilinam, hunc tertium iam eſſe à iudicibus in Remp. immiſſum. erras Clodi: non te iudices urbi, ſed carceri reſeruarunt, neque retinere in ciuitate, ſed exilio priuare uoluerunt. quam ob rem patres conſcripti erigite animos, retinete ueſtram dignitatem: manet illa in Rep. bonorum conſenſio: dolor acceſſit bonis uiris, uirtus non eſt imminuta: nihil eſt damni factum noui, ſed, quod erat, inuentum eſt in unius hominis perditi iudicio. plures ſimiles reperti ſunt. ſed quid ago? penè orationem in epiſtolam incluſi. Redeo ad altercationem. ſurgit pulchellus puer: obijcit mihi, me ad Baias fuiſſe. falſum: ſed tamen quid huic ſimile eſt inquam? quaſi in operto dicas fuiſſe. quid, inquit, homini Arpinati cũ aquis calidis? narra inquam patrono tuo, qui Arpinatens aquas concupiuit. noſti enim marinas. quouſque, inquit, hunc Regem feremus? Regem appellas inquam, cum Rex tui mentionem nullam fecerit? ille autem Regis hæreditatem ſpe deuorarat. domũ, inquit, emiſti. putas, inquam, dicere, iudices emiſti? iuranti, inquit, tibi non crediderunt. mihi uero inquam XX. iudices crediderunt: XXXI, quoniam numos ante acceperunt, tibi nil crediderunt. magnis clamoribus afflictus conticuit, & concidit. Noſter autem ſtatus eſt hic: apud bonos ijdẽ ſumus, quos reliquiſti: apud ſordem urbis, & fecem multo melius, quàm reliquiſti: nam & illud nobis non obeſt, uideri noſtrum teſtimonium non ualuiſſe: miſſus eſt ſanguis inuidiæ ſine dolore, atque etiam hoc ma

gis, quòd omnes illi fautores illius flagitij rem manifeſtam illam redemptam eſſe à iudicibus confitentur. accedit illud, quòd illa concionalis hirudo ærarij, miſera, & ieiuna plebecula, me ab hoc Magno unice diligi putat. & hercule multa, & iucunda conſuetudine coniuncti inter nos ſumus, uſque eò, ut noſtri iſti comeſſatores coniurationis, barbatuli iuuenes illum in ſermonibus Cneum Ciceronem appellent. itaque & ludis, & gladiatoribus mirandas ἐπισημασίας ſine ulla paſtoritia fiſtula auferebamus. nunc eſt expectatio comitiorum, in quæ omnibus inuitis trudit noſter Magnus Auli filiũ, atque in eo neque auctoritate, neque gratia pugnat, ſed quibus Philippus omnia caſtella expugnari poſſe dicebat, in quæ modo aſellus onuſtus auro poſſet aſcendere. Conſul autem ille deterioris hiſtrionis ſimilis ſuſcepiſſe negotium dicitur, & domi diuiſores habere: quod ego non credo. ſed S. C. duo iam facta ſunt, odioſa, quòd in Conſulem facta putantur, Catone, & Domitio poſtulante: unum, ut apud magiſtratus inquiri liceret: alterum, cuiuſmodi diuiſores haberent, aduerſus remp. Lurco autem Trib. pleb. qui magiſtratum ſimul cum lege Aelia inijt, ſolutus eſt & Aelia, & Fuſia, ut legem de ambitu ferret, quam ille bono auſpicio claudus homo promulgauit. ita comitia in ante diem VI. Cal. Sext. dilata ſunt. noui eſt in lege hoc, ut qui numos in tribu pronunciauerit, ſi non dederit, impune ſit: ſin dederit, ut, quoad uiuat, ſingulis tribubus HS ∞∞∞ debeat. dixi, hanc legem P. Clodium iam antea ſeruaſſe: pronunciare enim ſolitum eſſe, & non dare. ſed heus tu, uides'ne Conſulatum

illum noſtrum, quem Curio antea ἀποθέωσιν uocabat, ſi hic factus erit, fabam mimum futurum. quare, ut opinor, φιλοσοφιτέον, id quod tu facis, & iſtos Conſulatus non ἐλαφιτέον? Quod ad me ſcribis, te in Aſiam ſtatuiſſe non ire: equidem mallem, ut ires: ac uereor, ne quid in iſta re minus commode fiat: ſed tamen non poſſum reprehendere conſilium tuum, præſertim cum egomet in prouinciam non ſim profectus. Epigrammatis tuis, quæ in Amaltheo poſuiſti, contenti erimus, præſertim cum & Chilius nos reliquerit, & Archias nil de me ſcripſerit. ac uereor, ne Lucullus, quoniam græcum poema condidit, nunc ad Cæcilianam fabulam ſpectet. Antonio tuo nomine gratias egi, eamq; epiſtolam Manlio dedi. ad te ideo antea rarius ſcripſi, quòd non habebam idoneum, cui darem, nec ſatis ſciebā quid darem. te ualde uindicaui. Cincius ſi quid ad me tui negotij detulerit, ſuſcipiam: ſed nunc magis in ſuo eſt occupatus, in quo ego ei non deſum. tu, ſi uno in loco es futurus, crebras à nobis literas expecta, aſt plures etiam ipſe mittito. uelim ad me ſcribas, cuiuſmodi ſit Ἀμαλθεῖον tuum, quo ornatu, qua τοποθεσίᾳ; & quæ poemata, quaſq; hiſtorias de Ἀμαλθείᾳ habes, ad me mittas. lubet mihi facere in Arpinati. ego tibi aliquid de meis ſcriptis mittam. nihil erat abſoluti. Vale.

CICERO ATTICO S.

MAGNA mihi uarietas uoluntatis, et diſſimilitudo opinionis, & iudicij Quinti fratris mei demonſtrata eſt ex literis tuis, in quibus ad me epiſtolarū illius exempla

miſiſti. qua ex re & moleſtia ſum tanta affectus, quantam mihi meus amor ſummus erga utrunque ueſtrum afferre debuit; & admiratione, quidnã accidiſſet, quod afferret Quinto fratri meo aut offenſioné tam grauem, aut cõmutationem tantam uoluntatis. atque illud à me iam ante intelligebatur, quod te quoque ipſum diſcedenté à nobis ſuſpicari uidebam, ſubeſſe neſcio quid opinionis incõmodæ, ſauciumq; eius animum, et inſediſſe quaſdã odioſas ſuſpiciones: quibus ego mederi cũ cuperé & antea ſæpe, & uehementius etiam poſt ſortitionem prouinciæ; nec tãtum intelligebam ei eſſe offenſionis, quantum literæ tuæ declarant; nec tantũ proficiebam, quantum uolebam. ſed tamen hoc me ipſe conſolabar, quòd non dubitabã, quin te ille aut Dyrrhachij, aut in iſtis locis uſpiam uiſurus eſſet. quod cum accidiſſet, confidebã, ac mihi perſuaſeram fore, ut omnia placarentur inter uos non modo ſermone, ac diſputatione, ſed conſpectu ipſo, congreſſuq; ueſtro: nam quanta ſit in Quinto fratre meo comitas, quãta iucunditas, quàm mollis animus & ad accipiendã, & ad deponendam offenſionem, nihil attinet me ad te, qui ea noſti, ſcribere. ſed accidit perincommode, quòd eum nuſquam uidiſti: ualuit enim plus quod erat illi nonnullorum artificijs inculcatum, quàm aut officium, aut neceſſitudo, aut amor ueſter ille priſtinus, qui plurimum ualere debuit. atque huius incommodi culpa ubi reſideat, facilius poſſum exiſtimare, quàm ſcribere: uereor enim, ne, dum defendam meos, non parcam tuis: nam ſic intelligo, ut n'l à domeſticis uulneris factum ſit, illud quidem, quod erat, eos certe ſanare potuiſſe. ſed huiuſce rei uitium totius,

quod aliquãto etiam latius patet, quàm uidetur, præſenti tibi cõmodius exponam. De ijs literis, quas ad te Theſſalonica miſit, & de ſermonibus, quos ab illo & Romæ apud amicos tuos, & in itinere habitos putas, ecquid tantum cauſæ ſit ignoro, ſed omnis in tua poſita eſt humanitate mihi ſpes huius leuandæ moleſtiæ: nam ſi ita eſſe ſtatueris, & irritabiles animos eſſe optimorum ſæpe hominum, & eoſdem placabiles, & eſſe hanc agilitatem, ut ita dicam, mollitiemq́; naturæ plerunque bonitatis, &, id quod caput eſt, nobis inter nos noſtra ſiue incommoda, ſiue uitia, ſiue iniurias eſſe tolerandas; facile hæc, quemadmodum ſpero, mitigabuntur. quod ego, ut facias, te rogo: nam ad me, qui te unice diligo, maxime pertinet, neminem eſſe meorum, qui aut te non amet, aut abs te non ametur. Illa pars epiſtolæ tuæ minime fuit neceſſaria, in qua exponis, quas facultates aut prouintialium, aut urbanorum cõmodorum & alijs temporibus, & me ipſo Conſule prætermiſeris: mihi enim perſpecta eſt & integritas, & magnitudo animi tui: neque ego inter me, atq; te quidquã intereſſe unquã duxi, præter uoluntatem inſtitutæ uitæ, quòd me ambitio quædam ad honorum ſtudium, te autem alia minime reprehendenda ratio ad honeſtum otium duxit: uera quidem laude probitatis, diligentiæ, religionis neque me tibi, neque quẽquam antepono: amoris uero erga me, cum à fraterno amore, domeſticoq́; diſceſſi, tibi primas defero: uidi enim, uidi, penituſq́; perſpexi in meis uarijs temporibus & ſolicitudines, & lætitias tuas: fuit enim mihi ſæpe & laudis noſtræ gratulatio tua iucunda, & timoris conſolatio grata. quin mihi nunc te ab-

ſen e

ſente non ſolum conſilium, quo tu excellis, ſed etiam ſermonis communicatio, quæ mihi ſuauiſſima tecum ſolet eſſe, maxime deeſt. quid dicam, in publica re? quo in genere mihi negligenti eſſe non licet. an in forenſi labore? quem antea propter ambitionem ſuſtinebam, nunc ut dignitatem tueri gratia poſſim. an in ipſis domeſticis negotijs? in quibus ego cum antea, tum uero poſt diſceſſum fratris te, ſermonesq; noſtros deſidero? poſtremo non labor meus, non requies; non negotium, non otium; non forenſes res, non domeſticæ; non publicæ, non priuatæ carere diutius tuo ſuauiſſimo, atque amantiſſimo cõſilio, ac ſermone poſſunt. atque harũ rerum cõmemorationem uerecundia ſæpe impediuit utriuſque noſtrum. nũc autem ea fuit neceſſaria propter eam partem epiſtolæ tuæ, per quam te, ac mores tuos mihi purgatos, ac probatos eſſe uoluiſti. atque in iſta incommoditate alienati illius animi, & offenſi, illud ineſt tamen commodi, quòd & mihi, & cæteris amicis tuis nota fuit, & abs te aliquando teſtificata tua uoluntas omittendæ prouinciæ; ut, quod unà non eſtis, nõ diſſenſione, ac diſſidio ueſtro, ſed uoluntate, ac iudicio tuo factum eſſe uideatur. quare & illa, quæ uiolata, expiabuntur; & hæc noſtra, quæ ſunt ſanctiſſime conſeruata, ſuam religionem obtinebunt. Nos hic in rep. infirma, miſera, commutabiliq; uerſamur. credo enim te audiſſe, noſtros equites penè à ſenatu eſſe diſiunctos. qui primum illud ualde grauiter tulerunt, promulgatum ex S.C. fuiſſe, ut de ijs, qui ob iudicandum pecuniam accepiſſent, quæreretur. qua in re decernenda cum ego caſu non affuiſſem, ſenſiſſemq; id equeſtrem ordinem ferre moleſte;

neque aperte dicere, obiurgaui ſenatum, ut mihi uiſus ſum, ſumma cũ auctoritate, & in cauſa non uerecunda, admodum grauis, & copioſus fui. ecce aliæ deliciæ equitum uix ferendæ, quas ego nõ ſolum tuli, ſed etiam ornaui. Aſiani, qui de Cenſoribus conduxerunt, queſti ſunt in ſenatu, ſe cupiditate prolapſos, nimium magno conduxiſſe: ut induceretur locatio, poſtulauerunt. ego princeps in adiutoribus, atque adeo ſecundus: nam, ut illi auderent hoc poſtulare, Craſſus eos impulit. inuidioſa res, turpis poſtulatio, & confeſſio temeritatis. ſummum erat periculũ, ne, ſi nihil impetraſſent, plane alienarentur à ſenatu. huic quoque rei ſubuentum eſt maxime à nobis; perfectumq́; , ut frequentiſſimo ſenatu, & libentiſſimo uterentur; multaq́; à me de ordinum dignitate, & concordia dicta ſunt Cal. Dec. & poſtridie. neque adhuc res confecta eſt, ſed uoluntas ſenatus perſpecta: unus enim contradixerat Metellus Cos. des. diu erat dicturus, ad quem propter diei breuitatem peruentum non eſt, heros ille noſter Cato. ſic ego conſeruans rationem, inſtitutionemq́; noſtram, tueor, ut poſſum, illam à me conglutinatam concordiam. ſed tamen, quoniam iſta ſunt infirma, munitur quædam nobis ad retinendas opes noſtras tuta, ut ſpero, uia, quam tibi literis ſatis explicare non poſſum, ſignificatione parua oſtendam tamen. utor Pompeio familiariſſime. uideo, quid dicas. cauebo, quæ ſunt cauenda: ac ſcribam alias ad te de meis conſilijs capeſſendæ reip. plura. Luceium ſcito Conſulatum habere in animo ſtatim petere: duo enim ſoli dicuntur petituri. Cæſar cum eo coire per Arrium cogitat, & Bibulus cum hoc ſe putat per C. Piſo-

historia scriptor etiam ipse

nem poſſe coniungi. rides? non ſunt hæc ridicula, mihi crede. quid aliud ſcribam ad te? quid? multa ſunt, ſed in aliud tempus. te ſi expectari uelis, cures ut ſciam. iam illud moleſtè rogo, quod maxime cupio, ut quamprimum uenias. Nonis Dec. Vale.

CICERO ATTICO S.

NIHIL *mihi nunc ſcito tam deeſſe, quàm hominẽ eum, qui cũ omnia, quæ me cura aliqua afficiunt, unà cõmunicem, qui me amet, qui ſapiat, qui cum loquar, nihil fingam, nihil diſſimulem, nihil obtegam: abeſt enim frater* ἀφιλέστατος, *& amantiſſimus,* Metellus, *non homo, ſed litus, atque aer, & ſolitudo mera. tu autem, qui ſæpiſſime curam, & angorem animi mei ſermone, & conſilio leuaſti tuo; qui mihi & in publica re ſocius, & in priuatis omnibus conſcius, & omnium meorum ſermonum, & conſiliorum particeps eſſe ſoles: ubinam es? ita ſum deſtitutus, ut tantum requietis habeam, quantum cum uxore, & filiola, & mellito* Cicerone *cõſumitur. nam illæ ambitioſæ noſtræ, fucoſæq; amicitiæ ſunt in quodam ſplendore forenſi, fructum domeſticum non habent. itaque, cum bene completa domus eſt, tempore matutino, cum ad forum ſtipati gregibus amicorum deſcendimus, reperire ex magna turba neminem poſſumus, quo cum aut iocari libere, aut ſuſpirare familiariter poſſimus. quare te expectamus, te deſideramus, te iam etiam accerſimus: multa ſunt enim, quæ me ſolicitant, anguntq;: quæ mihi uideor, aures nactus tuas, unius ambulationis ſermone*

exhaurire poſſe. ac domeſticarum quidem ſolicitudinum aculeos omnes, & ſcrupulos occultabo, neque ego huic epiſtolæ, atque ignoto tabellario committam. atque hi (nolo enim te permoueri) non ſunt permoleſti, ſed tamen inſident & urgent, & nullius amantis conſilio, aut ſermone requieſcunt. In rep. uero, quanquam animus eſt præſens, tamen uoluntas etiam atque etiam ipſa me deficit: nam, ut ea breuiter, quæ poſt tuum diſceſſum acta ſunt, colligã, iam exclames neceſſe eſt, res Romanas diutius ſtare non poſſe: etenim poſt perfectionem tuam primus, ut opinor, introitus fuit in cauſam fabulæ Clodianæ: in qua ego nactus, ut mihi uidebar, locum reſecandæ libidinis, & coercendæ iuuentutis, uehemens fui, & omneis profudi uires animi, atque ingenij mei, non odio adductus alicuius; ſed ſpe non corrigendæ, ſed ſanandæ ciuitatis. afflicta reſpubl. eſt empto, conſtupratoq; iudicio. uide, quæ ſint poſtea conſecuta. Conſul eſt impoſitus is nobis, quem nemo præter nos philoſophos aſpicere ſine ſuſpirio poſſet. quantum hoc uulnus? facto S.C. de ambitu, de iudicijs, nulla lex perlata: exagitatus ſenatus, alienati equites Romani, ſic ille annus duo firmamenta reip. per me unum conſtituta euertit: nam & ſenatus auctoritatem abiecit, & ordinum concordiam disiunxit. inſtat hic nunc ille annus egregius. eius initium eiuſmodi fuit, ut anniuerſaria ſacra Iuuentutis non committerentur: nam M. Luculli uxorem Memmius ſuis ſacris initiauit. Menelaus ægre id paſſus diuortium fecit: quanquam ille paſtor Idæus Menelaum ſolum contempſerit: hic noſter Paris tam Menelaum, quàm Agamemnonem liberum non putauit.

profectione

Eſt autem C. Herennius quidam Trib. pl. quem tu fortaſſe ne noſti quidem, tametſi poteris noſſe: tribulis enim tuus eſt, & Sextus pater eius numos uobis diuidere ſolebat. is ad plebem P. Clodium traducit: idéq; fert, ut uniuerſus populus in campo Martio ſuffragium de re Clodij ferat. hunc ego accepi in ſenatu, ut ſoleo: ſed nihil eſt illo homine lentius. Metellus eſt Conſul egregius, & nos amat, ſed imminuit auctoritatem ſuam, quòd habere dicit cauſam promulgatam. illud idem de Clodio. Auli autē filius, ò Dij immortales, quàm ignauus, ac ſine animo, milesq; dignus, qui Palicano, ſicut facit, os ad male audiēdum quotidie præbeat. Agraria autem promulgata eſt à Flauio ſanè leuis, eadem ferè, quæ fuit Plotia. ſed interea πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ' ὄναρ quiſquam inueniri poteſt: qui poterat, familiaris noſter (ſic eſt enim: uolo te hoc ſcire) Pompeius togulam illam pictam ſilentio tuetur ſuam. Craſſus uerbum nullum contra gratiam. cæteros iam noſti; qui ita ſunt ſtulti, ut amiſſa Rep. piſcinas ſuas fore ſaluas ſperare uideantur. unus eſt, qui curet, conſtantia magis, & integritate, quàm, ut mihi uidetur, conſilio, aut ingenio, Cato, qui miſeros publicanos, quos habuit amātiſſimos ſui, tertium iam menſem uexat, nèque ijs à ſenatu reſponſum dari patitur. ita nos cogimur reliquis de rebus nihil decernere ante, quàm publicanis reſpōſum ſit: quare etiam legationes reiectum iri puto. nunc uides, quibus fluctibus iactemur: & ſi ex ijs, quæ ſcripſimus, tamen etiam à me non ſcripta perſpicis; reuiſe nos aliquādo; & quanquam ſunt hæc fugienda, quò te uoco, tamen fac ut amorem noſtrum tanti æſtimes, ut eò uel

cum his moleſtijs peruenire uelis : nam ne abſens cenſea re, curabo edicendum, & proponendum locis omnibus. ſub luſtrum autẽ cenſeri, germani negotiatoris eſt. quare cura, ut te quamprimum uideamus. Vale. XI. Cal. Feb. Q. Metello, & L. Afranio Coss.

CICERO ATTICO S.

NON *modo, ſi mihi tantum eſſet otij, quantum eſt tibi; uerum etiã, ſi tam breueis epiſtolas uelim mittere; (quod tu ſoles facere) te ſuperarem, & in ſcripto multo eſſem crebrior, quàm tu: ſed ad ſummas, atque incredibiles occupationes meas accedit, quòd nullam à me epiſtolam ad te ſino abſque argumento, ac ſententia uenire. & primum tibi, ut æquum eſt, ciui amanti patriam, quæ ſunt in* Rep. *exponam: deinde, quoniam tibi amore nos proximi ſumus, ſcribemus etiam de nobis ea, quæ ſcire te nõ nolle arbitramur. Atque in* Rep. *nunc quidem maxime* Gallici *belli uerſatur metus: nam* Edui *fratres noſtri pugnant:* Sequani *male pugnarũt:* & Heluetij *ſine dubio ſunt in armis, excurſioneſq; in prouinciam faciunt. ſenatus decreuit, ut* Conſules *duas* Gallias *ſortirentur, delectus haberetur, uacationes ne ualerent, legati cum auctoritate mitterentur, qui adirẽt* Galliæ *ciuitates, darentq; operam, ne eæ cum* Heluetijs *ſe iungerent. legati ſunt* Q. Metellus Creticus, et L. Flaccus, &, τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον, Lentulus Clodiæ *filius. atque hoc loco illud non queo præterire, quòd, cũ de conſularibus mea prima ſors exiſſet, una uoce ſenatus frequens retinendum me in* Vrbe *cenſuit: hoc*

idem poſt me Pompeio accidit : ut nos duo quaſi pignora Reip.retineri uideremur : quid enim ego aliorum in me ἐπιφωνήματα expectem , cum hæc domi innaſcantur ? Vrbanæ autem res ſic ſe habent . agraria lex à Flauio Trib . pl. uehementer agitabatur auctore Pompeio : quæ nihil populare habebat, præter auctorẽ. ex hac ego lege ſecunda concionis uoluntate omnia illa tollebam , quæ ad priuatorum incommodum pertinebant : liberabam agrum eum , qui P. Mutio , L. Calphurnio Coſs . publicus fuiſſet : Syllanorum hominum poſſeſſiones confirmabam : Volaterranos , & Artemitanos , quorum agrum Sylla publicarat , neque diuiſerat , in ſua poſſeſſione retinebam : unam rationem non reijciebam , ut ager hac aduentitia pecunia emeretur , quæ ex nouis uectigalibus per quinquennium reciperetur . huic toti rationi agrariæ ſenatus aduerſabatur , ſuſpicans Pompeio nouam quandam potentiam quæri . Pompeius uero ad uoluntatem perferendæ legis incubuerat . ego autem magna cum agrariorum gratia confirmabam omnium priuatorum poſſeſſiones : is enim eſt noſter exercitus, hominum , ut tute ſcis,locupletium . populo autem , Pompeioq; (nam id quoque uolebam) ſatiſfaciebam emptione ; qua conſtituta diligenter , & ſentinam Vrbis exhauriri, et Italiæ ſolitudinem frequentari poſſe arbitrabar . ſed hæc tota res interpellata bello refrixerat . Metellus eſt Conſul ſanè bonus,& nos admodum diligit . ille alter ita nihil eſt,ut plane,quid erit,neſciat . hæc ſunt in Rep . niſi illud etiam ad Remp . putes pertinere , Herenniũ quendam Trib. pl.tribulem tuum , ſanè hominem nequam,

atque egentem, ſæpe iam de P. Clodio ad plebem traducendo agere cœpiſſe. huic frequenter interceditur. hæc ſunt, ut opinor, in Rep. Ego autem, ut ſemel Nonarum illarum Decembrium iunctam inuidiæ, ac multorum inimicitijs eximiam quandam, atque immortalem gloriam conſecutus ſum; non deſtiti eadem animi magnitudine in Rep. uerſari, & illam inſtitutam, ac ſuſceptam dignitatem tueri. ſed poſtea quàm primum Clodij abſolutione leuitatem, infirmitatemq; iudiciorum perſpexi, deinde uidi noſtros publicanos facile à ſenatu diſiungi, quanquam à me ipſo non diuellerentur, tum autem beatos homines (hós piſcinarios dico, amicos tuos) non obſcure nobis inuidere: putaui mihi maiores quaſdã opes, & firmiora præſidia eſſe quærenda. itaque primum eum, qui nimium diu de rebus noſtris tacuerat, Pompeium adduxi in eam uoluntatem, ut in ſenatu non ſemel, ſed ſæpe, multiſq; uerbis ſuis mihi ſalutem imperij, atque orbis terrarum adiudicarit: quod non tam interfuit mea (neque enim illæ res aut ita ſunt obſcuræ, ut teſtimonium; aut ita dubiæ, ut laudationem deſiderent) quàm Reip. ꝙ erant quidã improbi, qui cõtentionem fore aliquam mihi cum Pompeio, ex illarum rerum diſſenſione, arbitrarentur. cum hoc ego me tanta familiaritate coniunxi, ut uterque noſtrum in ſua ratione munitior, & in Rep. firmior hac cõiunctione eſſe poſſit. odia autem illa libidinoſæ, & delicatæ iuuentis, quæ erant in me incitata, ſic mitigata ſunt quadam comitate mea, me unum ut omnes illi colant. nihil iã deniq; à me aſperũ in quenquã fit, nec tamẽ quidquã populare, ac diſſolutũ; ſed ita tẽperata tota ratio eſt,

ut Reſp. conſtantiam præſtem, priuatis rebus meis propter infirmitatem bonorum, iniquitatem malorum, odium in me improborum adhibeam quandam cautionem, & diligentiam. atque ita tamen nouis amicitijs implicati ſumus, ut crebro mihi uafer ille Siculus inſuſurret Epicharmus cantilenam illam ſuam: νῆφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν· ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν. ac noſtræ quidem rationis, ac uitæ quaſi quandam formam, ut opinor, uides. De tuo autem negotio ſæpe ad me ſcribis, cui mederi nunc non poſſumus: eſt enim illud S. C. ſumma pedariorum uoluntate, nullius noſtrum auctoritate factum. nam, quòd me eſſe ad ſcribendũ uides; ex ipſo S. C. intelligere potes, aliam rem tum relatam. hoc autem, de populis liberis, ſine cauſa additum: et ita factum eſt à P. Seruilio filio, qui in poſtremis ſententiam dixit: ſed immutari hoc tempore non poteſt. itaque conuentus, qui initio celebrabantur, iandiu fieri deſierunt. tu ſi tuis blanditijs tamen à Sicyonijs numulorum aliquid expreſſeris, uelim me facias certiorem. Commentarium Conſulatus mei græce compoſitum miſi ad te: in quo ſi quid erit, quod homini Attico minus græcum, eruditumq; uideatur, non dicam, quod tibi, ut opinor, Panormi Lucullus de ſuis hiſtorijs dixerat, ſe, quo facilius illas probaret Romani hominis eſſe, idcirco barbara quædam, & obſoleta diſperſiſſe: apud me ſi quid erit eiuſmodi, me imprudente erit, & inuito. latinum ſi perfecero, ad te mittam. tertium poema expectato, ne quod genus à me ipſo laudis meæ prætermittatur. hic tu caue dicas, τίς πατέρ᾽ αἰνήσει; ſi eſt enim apud homines quidquam, quod potius ſit laude-

tur, nós uituperemur, qui non potius alia laudemus: quanquam non ἐγκωμιαστικὰ ſunt hæc, ſed ἱστορικὰ quæ ſcribimus. Quintus frater purgat ſe mihi per literas, et affirmat nil à ſe cuiquam de te ſecùs eſſe dictũ. uerum hæc nobis coràm ſumma cura, et diligentia ſunt agenda: tũ modo nos reuiſe aliquando. Coſſinius hic, cui dedi literas, ualde mihi bonus homo, & non leuis, et amans tui uiſus eſt, & talis, qualem eſſe eum tuæ mihi literæ nuntiarant. Vale. Idibus Martijs.

CICERO ATTICO S.

CVM è Põpeiano me Romã recepiſſem ad IIII. Id. Maij, Cincius noſter eam mihi abs te epiſtolam reddidit, quam tu Idibus Febr. dederas. *ei nunc epiſtolæ literis his reſpondebo: ac primum, tibi perſpectum eſſe iudicium de te meum, lætor: deinde, te in ijs rebus, quæ mihi aſperius à nobis, atque à noſtris, & iniucundius actæ uidebantur, moderatiſſimum fuiſſe, uehementiſſime gaudeo: idq́; neque amoris mediocris, & ingenij ſummi, ac ſapientiæ iudico. qua de re cum ad me ita ſuauiter, diligenter, officioſe, humaniter ſcripſeris, ut nõ modo hortari te amplius non debeam, ſed ne expectare quidẽ abs te, aut ab ullo homine tantum facilitatis, ac manſuetudinis potuerim: nihil duco eſſe commodius, quàm de his rebus nihil amplius ſcribere. cum erimus congreſſi, tum, ſi quid res feret, coràm inter nos conferemus.* Quod ad me de Rep. ſcribis, *diſputas tu quidem & amanter, & prudenter, & à meis conſilijs ratio tua non abhorret: nam neque de ſtatu nobis noſtræ dignitatis eſt recedendum, neq; ſine noſtris copijs intra alterius*

præſidia ueniendum: & is, de quo ſcribis, nihil habet amplum, nihil excelſum, nihil non ſummiſſum, atque populare: ueruntamen fuit ratio mihi fortaſſe ad tranquillitatem meorum temporum non inutilis, ſed mehercule Reip. multo etiam utilior, quàm mihi, ciuium improborum impetus in me reprimi, cum hominis ampliſſima fortuna, auctoritate, gratia fluctuantem ſententiam confirmaſſem, & à ſpe malorum ad mearum rerum laudem conuertiſſem. quod ſi cum aliqua leuitate mihi faciendum fuiſſet, nullam rem tanti æſtimaſſem: ſed tamen à me ita acta ſunt omnia, non ut ego illi aſſentiens leuior, ſed ut ille me probans grauior uideretur. reliqua ſic à me aguntur, et agentur, ut nō committamus, ut ea, quæ geſſimus, fortuito geſſiſſe uideamur. eos bonos uiros, illos quos ſignificas, & eam, quam mihi dicis obtigiſſe, σπάρταν non modo nunquam deſeram, ſed etiam, ſi ego ab illa deſerar, tamen in mea priſtina ſententia permanebo. illud tamen uelim exiſtimes, me hanc uiam optimatum poſt Catuli mortem nec præſidio ullo, nec comitatu tenere: nā, ut ait Rhinton ut opinor, οἱ μὲν παρ' οὐδὲν εἰσιν οἷς δ' οὐδὲν μέλει. mihi uero ut inuideant piſcinarij noſtri, aut ſcribā ad te aliàs, aut in congreſſum noſtrum reſeruabo. à curia autem nulla me res diuellet: uel quòd ita rectum eſt: uel quòd rebus meis maxime conſentaneum: uel quòd, à ſenatu quanti fiam, minime me pœnitet. De Sicyonijs, ut ſcripſi ad te anteá, non multum ſpei eſt in ſenatu: nemo eſt enim iam, qui queratur. quare, ſi id expectas, longum eſt: alia uia, ſi qua potes, pugna: cum eſt actum, neque animaduerſum eſt ad quos pertineret, & ra=

ptim in eam ſententiam pedarij concurrerunt. inducẽdi S. C. maturitas non dum eſt; quòd neque ſunt, qui querantur; & multi partim maleuolentia, partim opinione æquitatis delectantur. Metellus tuus eſt egregius Conſul. unum reprehendo, quòd otium è Gallia non magnopere nuntiari gaudet. cupit, credo, triumphare. hoc uellem mediocrius: cætera egregia. Auli filius uero ita ſe gerit, ut eius Conſulatus non Conſulatus ſit, ſed Magni noſtri ὑπώπιον. *De meis ſcriptis, miſi ad te græce perfectum Conſulatum meum. eum librum L. Coſſinio dedi. puto te latinis meis delectari, huic autem græco græcum inuidere. alij ſi ſcripſerint, mittemus ad te: ſed, mihi crede, ſimul atque hoc noſtrum legerunt, neſcio quo pacto retardantur. Nunc (ut ad rem meam redeam) L. Papirius Pætus, uir bonus, amatorq́; noſter, mihi libros eos, quos Ser. Claudius reliquit, donauit. cum mihi per legem Ciciam licere capere Cincius amicus tuus diceret, libenter dixi me acceptu rum, ſi attuliſſet. nunc, ſi me amas, ſi te à me amari ſcis, enitere per amicos, clientes, hoſpites, libertos denique, ac ſeruos tuos, ut ſcheda ne qua depereat: nam & græcis ijs libris, quos ſuſpicor, & latinis, quos ſcio illum reliquiſſe, mihi uehementer opus eſt. ego autem quotidie magis, quòd mihi de forenſi labore temporis datur, in his ſtudijs conquieſco. per mihi, per inquam gratum feceris, ſi in hoc tam diligens fueris, quàm ſoles in ijs rebus, quas me ualde uelle arbitraris: ipſiusq́; Pæti tibi negotia commendo; de quibus tibi ille agit maximas gratias: &, ut iam inuiſas nos, non ſolum rogo, ſed etiam ſuadeo. Vale.*

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER II.

CICERO ATTICO S.

A L. Iun. eunti mihi Antium, & gladiatores M. Metelli cupide relinquenti, uenit obuiam tuus puer. is mihi literas abs te, & commentarium Conſulatus mei græce ſcriptum reddidit. in quo lætatus ſum, me aliquanto ante de iiſdem rebus græce item ſcriptum librum L. Coſſinio ad te perferendum dediſſe: nam, ſi ego tuum ante legiſſem, furatum me abs te eſſe diceres. quanquam illa tua (legi enim libenter) horridula mihi, atque incompta uiſa ſunt: ſed tamen erant ornata hoc ipſo, quòd ornamenta neglexerant; &, ut mulieres, ideo bene olere, quia nihil olebant, uidebantur. meus autem liber totum Iſocratis μυροθήκιον*, atque omneis eius diſcipulorum arculas, ac non nihil etiam Ariſtotelica pigmenta conſumpſit: quem tu Corcyræ, ut mihi aliis literis ſignificas, ſtrictim attigiſti, poſt autem, ut arbitror, à Coſſinio accepiſti. quem tibi ego non eſſem auſus mittere, niſi eum lẽte, ac faſtidioſe probauiſſem quanquam ad me reſcripſit iam Rhodo Poſſidonius, ſe, noſtrum illud* ὑπόμνημα *cum legeret, quod ego ad eum, ut ornatius de iiſdem rebus ſcriberet, miſeram, non modo non excitatum eſſe ad ſcribendum, ſed etiam plane perterritum. quid quæris? conturbaui Græcam nationem. ita, uulgo qui in-*

ſtabant, ut darem ſibi, quod ornarent, iam exhibere mihi moleſtiam deſiterunt. tu, ſi tibi placuerit liber, curabis, ut & Athenis ſit, & in cæteris oppidis Græciæ: uidetur enim poſſe aliquid noſtris rebus lucis afferre. Oratiunculas autem & quas poſtulas, & plures etiam mittam, quoniam quidem ea, quæ nos ſcribimus adoleſcentulorum ſtudijs excitati, te etiam delectant: fuit enim mihi commodum, quòd in eis orationibus, quæ Philippicæ nominantur, enituerit ciuis ille tuus Demoſthenes, & quòd ſe ab hoc refractariolo iudiciali dicendi genere abiunxerit, ut σεμνότερός τις καὶ πολιτικώτερος uideretur, curare, ut meæ quoque eſſent orationes, quæ conſulares nominarentur. quarum una eſt in ſenatu Cal. Ian. altera ad populum de lege agraria, tertia de Othone, quarta pro Rabirio, quinta de proſcriptorum filijs; ſexta, cum prouinciam in concione depoſui; ſeptima, qua Catilinam emiſi; octaua, quam habui ad populum poſtridie, quàm Catilina profugit; nona in concione, quo die Allobroges inuocarunt; decima in ſenatu Nonis Dec. ſunt præterea duæ breues, quaſi ἀποσπασμάτια legis agrariæ. hoc totum σῶμα, curabo, ut habeas. & quoniam te cum ſcripta, tum res meæ delectant, ijſdem ex libris perſpicies, & quæ geſſerim, & quæ dixerim. aut ne popoſciſſes: ego enim tibi me non offerebam. Quod quæris, quid ſit, quò te acceſſam; ac ſimul impeditum te negotijs eſſe ſignificas; neque recuſas, quin, non modo ſi opus ſit, ſed etiam ſi uelim, accurras: nihil ſanè eſt neceſſe: ueruntamen uidebare mihi tempora peregrinationis commodius poſſe diſtribuere. nimis abes diu, præſertim cum ſis in pro

pinquis locis: neque nos te fruimur, & tu nobis cares. ac nunc quidem otium eſt: ſed ſi paulo plus furor Pulcheli progredi poſſet, ualde te ego iſtinc excitarem. uerum præclare Metellus impedit, & impediet. quid quæris? eſt Conſul φιλόπατρις, &, ut ſemper iudicaui, natura bonus. ille autem non ſimulat, ſed plane Tribunus pl. fieri cupit. qua de re cum in ſenatu ageretur, fregi hominem, & inconſtantiam reprehendi, qui Romæ Tribunatum pl. peteret, cum in Sicilia Aedilitatem ſæpe dictitaſſet. ſed neque magnopere dixi eſſe nobis laborandum; quòd nihilo magis ei liciturũ eſſet plebeio rẽp. perdere, quã ſimilibus eius me Conſule patritijs eſſet licitũ. iam cum ſe ille ſeptimo die ueniſſe à freto, neque ſibi obuiam quenquam prodire potuiſſe, & noctu ſe introiſſe dixiſſet, in eoq; ſe in concione iactaſſet: nihil ei noui dixi accidiſſe: ex Sicilia ſeptimo die Romam, tribus horis Roma Interamnam: noctu introiſſe, item ante: non eſſe itum obuiam, ne tum quidem, cum iri maxime debuit. quid quæris? hominem petulantem modeſtum reddo, non ſolum perpetua grauitate orationis, ſed etiam hoc genere dictorum. itaque iam familiariter cum ipſo cauillor etiam, ac iocor. quin etiam cum candidatum deducerem, is quærit ex me, num conſueſſem Siculis locum gladiatoribus dare. negaui. at ego, inquit, nouos patronos inſtituam. ſed ſoror, quæ tantum habeat conſularis loci, unum mihi ſolum pedem dat. noli, inquam, de uno pede ſororis queri, licet etiam alterum tollas. nõ conſulare, inquies, dictum. fateor: ſed ego odi illam male conſularem: ea eſt enim ſeditioſa; ea cum uiro bellum gerit, neque ſolum cum Metello, ſed etiam

cum Fabio, quòd eos mihi eſſe amicos moleſte fert. Quod de agraria lege quæris, ſanè iam uidetur refrixiſſe: Quod me quodammodo molli brachio de Pompeij familiaritate obiurgas; nolim ita exiſtimes, me mei præſidij cauſa cum illo coniunctum eſſe; ſed ita res erat instituta, ut, ſi inter nos eſſet aliqua forte diſſenſio, maximas in rep. diſcordias uerſari eſſet neceſſe: quod à me ita præcautum, atque ita prouiſum eſt, non ut ego de optima illa mea ratione decederem, ſed ut ille eſſet melior, & aliquid de populari leuitate deponeret. quem de meis rebus, in quas eum multi incitarant, multo ſcito glorioſius, quàm de ſuis prædicare: ſibi enim bene geſtæ, mihi conſeruatæ reip. dat teſtimonium. hoc facere illum, mihi quàm proſit, neſcio, reipub. certe prodeſt. quid, ſi etiam Cæſarem, cuius nunc uenti ualde ſunt ſecundi, reddo meliorem? num tantum obſum Reip? quin etiam, ſi mihi nemo inuideret, ſi omnes, ut erat æquum, fauerent, tamen non minus eſſet probanda medicina, quæ ſanaret uitioſas partes reipub. quàm quæ exſecaret. nunc uero, cum equitatus ille, quem ego in cliuo Capitolino te ſignifero, ac principe collocaram, ſenatum deſeruerit; noſtri autem principes digito ſe cœlum putent attingere, ſi muli barbati in piſcinis ſint, qui ad manum accedant; alij autem negligant: non'ne tibi ſatis prodeſſe uideor, ſi perficio, ut nolint obeſſe, qui poſſunt? nam Catonem noſtrum nõ tu amas plùs, quàm ego. ſed tamen ille optimo animo utens, & ſumma fide, nocet interdum reip. dicit enim tanquam in Platonis πολιτέια, non tanquam in Romuli fece ſententiam. quid uerius, quàm in iudicium uenire, qui ob rem

iudicandam pecuniam acceperit? cenſuit hoc Cato: aſſenſit ſenatus. equites curiæ bellum, non mihi, nam ego diſſenſi. quid impudentius publicanis renunciantibus? fuit tamen retinendi ordinis cauſa facienda iactura: reſtitit, & peruicit Cato. itaque nunc Conſule in carcere incluſo, ſæpe item ſeditione commota, aſpirauit nemo eorum, quorum ego concurſu, itemq́; Conſules, qui poſt me fuerunt, remp. defendere ſolebant. quid ergo iſtos, inquies, mercede conductos habebimus? quid faciemus, ſi aliter non poſſumus? an libertinis, atque etiam ſeruis ſeruiamus? ſed, ut tu ais, ἅλις σπουδῆς. Fauonius meam tribum tulit honeſtius, quàm ſuam, Luceij perdidit. accuſauit Naſicam inhoneſte, ac modeſte tamen dixit, ut Rhodi uideretur molis potius, quàm Moloni operam dediſſe. mihi, quòd defendiſſem, leuiter ſuccenſuit. nunc tamen petit iterum reipub. cauſa. Luceius quid agat, ſcribam ad te, cum Cæſarem uidero, qui aderit biduo. Quòd Sicyonij te lædunt, Catoni, & eius æmulatori attribuas Seruilio. quid? ea plaga non'ne ad multos bonos uiros pertinet? ſed ſi ita placuit, laudemus, deinde in diſſenſionibus ſoli relinquamur. Amalthea mea te expectat, & indiget tui. Tuſculanum, & Pompeianum ualde me delectant, niſi quòd me illum ipſum uindicem æris alieni ære non Corinthio, ſed hoc circunforaneo obruerunt. In Gallia ſperamus eſſe otium. proſgnoſtica mea cum oratiunculis propediem expecta. & tamen, quid cogites de aduentu tuo, ſcribe ad nos: nam mihi Pomponia nunciari iuſſit, te menſe Quintili Romæ fore. id à tuis literis, quas ad me de acceſſu tuo miſeras, diſcrepabat. Pætus, ut antea ad te ſcripſi,

omnes libros, quos frater ſuus reliquiſſet, mihi donauit. hoc illius munus in tua diligentia poſitum eſt. ſi me amas, cura, ut conſeruentur, & ad me perferantur. hoc mihi nil poteſt eſſe gratius. & tum græcos, tum uero latinos diligenter ut conſerues, uelim. tuum eſſe hoc muuſculum putabo. Ad Octauium *dedi literas: cum ipſo nil eram locutus: neque enim iſta tua negotia prouincialia eſſe putabam: neque te in* Toculionibus *habebam. ſed ſcripſi, ut debui, diligenter.* Vale.

CICERO ATTICO S.

CVRA, *amabo te,* Ciceronem *noſtrum. ei nos* θεῖοι *uidemur.* Γελιναίων *in manibus tenebam. & hercule magnum aceruum* Dicæarchi *mihi ante pedes extruxeram. ò magnum hominem, & à quo multo plura didiceris, quàm de* Procilio. Κορινθίων καὶ Ἀθηναίων *puto me* Romæ *habere. mihi hæredes. lege. hoc doceo. mirabilis uir eſt.* Ἡρώδης, *ſi homo eſſet, eũ potius legeret, quàm unam literam ſcriberet: qui me epiſtola petiuit: ad te, ut uideo, comminus acceſſit. coniuraſſe mallem, quàm reſtitiſſe coniurationi, ſi illum mihi audiendum putaſſem.* De Lollio *ſanus non es. de uino laudo. ſed heus tu, ecquid uides* Cal. *uenire,* Antonium *non uenire? iudices cogi? nam ita ad me mittunt,* Nigidium *minari in concione, ſe iudicem, qui non affuerit, compellaturum. uelim tamen, ſi quid eſt de* Antonij *aduentu quod audieris, ſcribas ad me: & quoniam huc non uenis, cœnes apud nos, utique prid.* Cal. *caue aliter facias.* Cura, *ut ualeas.*

CICERO ATTICO S.

PRIMVM, *ut opinor*, εὐαγγέλια. *Valerius abſolutus eſt Hortenſio defendente. id iudicium Atilio condonatum putabatur.* & *Epicratem ſuſpicor, ut ſcribis, laſciuum fuiſſe: etenim mihi caligæ eius, ut faſciæ cretatæ, non placebant. quid ſit, ſciemus, cum ueneris. Feneſtrarum anguſtias quòd reprehendis, ſcito te* Κύρου παιδείαν *reprehendere: nam cum ego idem iſtuc dicerem, Cyrus aiebat, radiorum* τὰς διαφάσεις *latis luminibus, non tam eſſe ſuaueis: etenim* ἔστω ὄψις μὲν, ἡ, α: τὸ δὲ ὁρώμενον, β, γ: ἀκτῖνες δὲ, δ, καὶ ε: *uides enim cætera: nam ſi* κατὰ εἰδώλων ἐμπτώσεις *uideremus, ualde laborarent.* εἴδωλα *in anguſtijs. nunc ſit lepide illa* ἔγχυσις *radiorum. cætera ſi reprehenderis, non feres tacitum, niſi ſi quid erit eiuſmodi, quod ſine ſumptu corrigi poſſit. Venio nunc ad menſem Ianuarium, & ad* ὑπόστασιν *noſtram, ac* πολιτείαν, *in qua* σωκρατικῶς εἰς ἑκάτερον, *ſed tamen ad extremum, ut illi ſolebant,* τὴν ἀρέσκουσαν. *eſt res ſanè magni conſilij: nam aut fortiter reſiſtendum eſt legi agrariæ, in quo eſt quædam dimicatio, ſed plena laudis; aut quieſcendum, quod eſt non diſſimile, atque ire in Solonium, aut Antium; aut etiam adiuuandum, quod à me aiunt Cæſarem ſic expectare, ut non dubitet: nam fuit apud me Cornelius: hunc dico Balbum Cæſaris familiarem: is affirmabat illum omnibus in rebus meo & Pompeij conſilio uſurum, daturumq́; operam, ut cum Pompeio Craſſum coniungeret. hic ſunt hæc, coniunctio mihi ſumma cum Pompeio; ſi placet, etiam*

cum Cæſare, reditus in gratiam cum inimicis, pax cum multitudine, ſenectutis otium. ſed me κατάκρησις *mea illa commouet, quæ eſt in libro* III.

Interea curſus, quos prima à parte iuuentæ,
Quoſq; adeo Conſul uirtute, animoq; petiſti,
Hos retine, atque auge famam, laudeſq; bonorum.

hæc mihi cum in eo libro, in quo multa ſunt ſcripta ἀριστοκρατικῶς, *Calliope ipſa præſcripſerit, non opinor eſſe dubitandum, quin ſemper nobis uideatur* εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης. *ſed hæc ambulationibus compitalitijs reſeruemus. Tu pridie Compitalia memento. balneum calfieri iubebo: & Pomponiam Terentia rogat: matrem adiungemus.* Θεοφράστου περὶ φιλοτιμίας *affer mihi de libris Quinti fratris.* Vale.

CICERO ATTICO S.

FECISTI *mihi pergratum, quòd Serapionis librum ad me miſiſti: ex quo quidem ego (quod inter nos liceat dicere) milleſimam partem uix intelligo. pro eo tibi præſentem pecuniam ſolui imperaui, ne tu expenſum muneribus ferres. At quoniam numorum mentio facta eſt, amabo te, cura, ut cum Titinio, quoquo modo poteris, tranſigas. ſi in eo, quod oſtenderat, non ſtat, mihi maxime placet ea, quæ male empta ſunt, reddi, ſi uoluntate Pomponiæ fieri poterit. ſi ne id quidem, numi potius reddantur, quàm ullus ſit ſcrupulus. ualde hoc uelim ante, quàm proficiſcare, amanter, ut ſoles, diligenterq; conficias. Clodius ergo, ut ais, ad*
* *Tigranem? uelim, Syrpiæ conditione: ſed facile patior:*

accommodatius enim nobis eſt ad liberam legationem tempus illud, cum & Quintus noſter iam, ut ſperamus, in otio conſederit, &, iſte ſacerdos Bonæ Deæ cuiuſmodi futurus ſit, ſciri poſſit. interea quidem cum muſis nos delectabimus animo æquo, immo uero etiam gaudenti, ac libenti. neque mihi unquam ueniet in mentem Craſſo inuidere, neque pœnitere, quòd à me ipſe non deſciuerim. De geographia, dabo operam, ut tibi ſatisfaciã: ſed nihil certi polliceor. magnum opus eſt: ſed tamen, ut iubes, curabo, ut huius peregrinationis tibi opus extet. tu quidquid indagaris de Rep. & maxime quos Conſules futuros putes, facito, ut ſciam. tametſi nimis ſum curioſus: ſtatui enim nihil iam de Rep. cogitare. Terentiæ ſaltum perſpeximus. quid quæris? præter quercum Dodonæã nihil deſideramus, quo minus Epeirum ipſam poſſidere uideamur. Nos circiter Cal. aut in Formiano erimus, aut in Pompeiano. tu, ſi in Formiano non erimus; ſi nos amas, in Pompeianum uenito. id & nobis erit periucundum, & tibi non ſanè deuiũ. De muro, imperaui Philotimo, ne impediret, quo minus id fieret, quod tibi uideretur. cenſeo tamen, adhibeas Vectium. his temporibus, tam dubia uita optimi cuiuſque, magni æſtimo unius æſtatis fructum palæſtræ Palatinæ, ſed ita tamen, ut nihil minus uelim, quàm Pomponiam, & puerum uerſari in timore ruinæ. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVPIO *equidem, & iam pridem cupio Alexandriam, reliquamq́; Aegyptum uiſere, & ſimul ab hac hominum ſatietate noſtri diſcedere, & cum aliquo de*

ſiderio reuerti : ſed hoc tempore, & his mittentibus, αἰδέομαι τρῶας καὶ τρωάδας ἑλκεσιπέπλους*: quid enim nostri optimates, ſi qui reliqui ſunt, loquentur? an me aliquo præmio de ſententia eſſe deductum?* πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχεῖην ἀναθήσει *Cato ille noſter, qui mihi unus eſt pro centum millibus. quid uero hiſtoriæ de nobis ad annos* DC. *prædicarint? quas quidem ego multo magis uereor, quã eorũ hominũ, qui hodie uiuunt, rumuſculos: ſed opinor excipiamus, & expectemus: ſi enim deferetur, erit quædam noſtra poteſtas, et tum deliberabimus. & iam hercule eſt in non accipiendo non nulla gloria. quare ſi quid* θεοφάνης *tecum forte contulerit, ne omnino repudiaris. de iſtis rebus expecto tuas literas, quid Arrius narret, quo animo ſe deſtitutum ferat, & qui Conſules parentur, utrum, ut populi ſermo,* Pompeius, *&* Craſſus, *an, ut mihi ſcribitur, cum* Gabinio Ser. Sulpitius*, & num quæ nouæ leges, & num quid noui omnino: &, quoniam* Nepos *proficiſcitur, cuinam* Auguratus *deferatur: quo quidem uno ego ab iſtis capi poſſum.* Videte *ciuitatem meam. ſed quid ego hæc, quæ cupio deponere, & toto animo, atque omni cura* φιλοσοφεῖν*? ſic inquam in animo. ſic uellem ab initio. nunc uero, quoniam, quæ putaui eſſe præclara, expertus ſum, quàm eſſent inania; cum omnibus muſis rationem habere cogito. tu tamen de* Curtio *ad me reſcribe certius: & num quis in eius locum paretur, et quid de* P. Clodio *fiat, & omnia, quemadmodum tu polliceris,* ἐπὶ σχολῆς *ſcribe: & quo die* Roma *te exiturum putes, uelim ad me ſcribas, ut certiorem te faciam, quibus in locis futurus ſim: epiſtolamq́; ſtatim des de ijs*

rebus, de quibus ad te ſcripſi: ualde enim expecto literas tuas. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVOD tibi ſuperioribus literis promiſeram, fore, ut opus extaret huius peregrinationis: nihil iam magnopere confirmo: ſic enim ſum complexus otium, ut ab eo diuelli non queam. itaque aut libris me delecto, quorum habeo Antij feſtiuam copiam: aut fluctus numero: nam ad lacertas captandas tempeſtates nõ ſunt idoneæ. à ſcribendo prorſus abhorret animus: etiam γεωγραφικὰ, quæ conſtitueram, magnum opus eſt: ita ualde Eratoſthenes, quẽ mihi propoſueram, à Serapione, & ab Hipparcho reprehenditur. quid cenſes, ſi Tyrannio acceſſerit? & hercule ſunt res difficiles ad explicandũ, & ὁμοειδεῖς: nec tã poſſunt ἀνθηρογραφεῖσθαι, q̃ uidebãtur: et, quod caput eſt, mihi quæuis ſatis iuſta cauſa ceſſandi eſt. quin etiã dubitẽ, an hic Antij cõſidã, et hoc tẽpus omne cõſumã: ubi quidẽ ego mallẽ diu nimirũ, q̃ Romæ fuiſſe. tu uero ſapientior Buthroti domũ paraſti. ſed, mihi crede, proxima eſt illi municipio hæc Antiatũ ciuitas. eſſe locũ tam propè Romã, ubi multi ſint, qui Vatinium nunquã uiderint? ubi nemo ſit, præter me, qui quenquam ex uigintiuiris unũ eſſe ſaluũ uelit? ubi me interpellet nemo, diligãt omnes? hic, hic nimirũ πολιτευτέον: nam iſtic nõ ſolũ nõ licet, ſed etiã tædet. itaque ἀνέκδοτα à nobis, quæ tibi uni legamus, Theopõpino genere, aut etiã aſperiore multo pãgentur. neq; aliud iã quidquã πολιτεύομαι, niſi odiſſe improbos, et id ipsũ nullo cũ ſtomacho, ſed potius cũ aliqua ſcribẽdi uoluptate. Sed ut ad rẽ, ſcri-

pſi ad Quæſtores urb. de Quinti fratris negotio. uide quid narrent, ecquæ ſpes ſit denarij, an ciſtophoro Pompeiano iaceamus. Præterea de muro, ſtatue, quid faciendum ſit. aliud quid? etiam. quando te proficiſci iſtinc putes, fac, ut ſciam. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE GEOGRAPHIA *etiã atque etiã delibe rabimus. Orationes à me autem duas poſtulas: quarum alteram non libebat mihi ſcribere, quia abſciderã; alteram, ne laudarem eum, quem non amabam. ſed id quoque uidebimus. denique aliquid extabit, ne tibi plane ceſſaſſe uideamur. De Publio quæ ad me ſcribis, ſanè mihi iucunda ſunt: eaque etiam uelim omnibus ueſtigijs indagata ad me afferas, cum uenies; & interea ſcribas, ſi quid intelliges, aut ſuſpicabere, & maxime de legatione quid ſit acturus. equidem ante, quàm tuas legi literas, in hominem ire cupiebam; non mehercule ut differrem cum eo uadimonium, nam mira ſum alacritate ad litigandum; ſed uidebatur mihi, ſi quid eſſet in eo populare quòd plebeius factus eſſet, id amiſſurus: quid enim? ad plebem tranſiſti, ut Tigranem ires ſalutatũ? narra mihi, Reges Armenij patritios ſalutare non ſolent? quid quæris? acueram me ad exagitandam hanc eius legationem. quam ſi ille contemnit, & ſi, ut ſcribis, bilem id commouet & latoribus, & auſpicibus legis curiatæ: ſpectaculum egregium. hercule, uerum ut loquamur, ſubcontumelioſe tractatur noſter Publius: primum qui, cum in domo Cæſaris quon-*

dam unus uir fuerit,nunc ne in uiginti quidem eſſe po tuerit : deinde alia legatio dicta erat, alia data eſt : illa opima ad exigendas pecunias Druſo ; ut opinor, Piſau= renſis nebuloni Vatinio reſeruatur : hæc ieiuna, ac bel= la relegatio datur ei,cuius Tribunatus ad iſtorum tem= pora reſeruatur . incende hominem, amabo te , quoad potes . una ſpes eſt ſalutis, iſtorum inter iſtos diſſenſio. cuius ego quædã initia ſenſi ex Curione . iam uero Ar= rius Conſulatum ſibi ereptum fremit. Megabocchus,& hæc ſanguinaria iuuentus inimiciſſima eſt . accedat ue ro,accedat etiam iſta rixa Auguratus . ſpero me præ= claras de iſtis rebus epiſtolas ad te ſæpe miſſurum . ſed , illud quid ſit,ſcire cupio,quod iacis obſcure , iam etiam ex ipſis Quinque uiris loqui quoſdam . quidnã id eſt ? ſi eſt enim aliquid, plus eſt boni, quàm putaram . at= que hæc ſic uelim exiſtimes non me abs te κατὰ τὸ πρα= κτικὸν, quærere , quòd geſtiat animus aliquid agere in Rep. iam pridem gubernare me tædebat , etiam cum licebat . nunc uero , cum cogar exire de naui,non ab= iectis , ſed ereptis gubernaculis ; cupio iſtorum naufra gia ex terra intueri ; cupio , ut ait tuus amicus Sopho= cles , καὶ ὑπὸ στέγῃ . Πυκνὰς ἀκοῦσαι ψεκάδος εὑδούσῃ φρενὶ . De muro, quid opus ſit, uidebis . Caſtritianum mendũ nos corrigemus & tamé ad me Quintus CIↃ CCIↃↃIↃↃↃ ſcripſerat , non ad ſororem tuam HS XXX . Terentia tibi ſalutem dicit . Cice= ro tibi mandat , ut Ariſtodemo idem de ſe reſpondeas , quod de fratre ſuo ſororis tuæ filio reſpondiſti . De Amalthea quod me admones , non negligemus . Cu= ra , ut ualeas .

CICERO ATTICO S.

EPISTOLAM cū à te auide expectarē ad ueſperum, ut ſoleo, ecce tibi nuncius, pueros ueniſſe Roma. uoco, quæro, ecquid literarum? negant. quid ais, inquā, nihil ne à Pomponio? perterriti uoce, & uultu, confeſſi ſunt ſe accepiſſe, ſed excidiſſe in uia. quid quæris? permoleſte tuli: nulla enim abs te per hos dies epiſtola inanis aliqua re utili, & ſuaui. nunc, ſi quid in ea epiſtola, quam ante diem XVI. Cal. Maij dediſti, fuit hiſtoria dignum, ſcribe quamprimum, ne ignoremus: ſin nihil præter iocationem, redde id ipſum. & ſcito Curionem adoleſcentem ueniſſe ad me ſalutatum. ualde eius ſermo de Publio cum tuis literis congruebat. ipſe uero mirandum in modum Reges odiſſe ſuperbos. peræque narrabat incenſam eſſe iuuentutem, neque hæc ferre poſſe. bene habemus. nos, ſi in his ſpes eſt, opinor aliud agamus. Ego me do hiſtoriæ. quanquā licet me Saufeium putes eſſe. nihil me eſt inertius. Sed cognoſce itinera noſtra, ut ſtatuas, ubi nos uiſurus ſis. In Formianum uolumus uenire Parilibus: inde, (quoniam putas prætermittendum nobis eſſe hoc tempore cratera illum delicatum) Cal. Maijs de Formiano proficiſcemur, ut Antij ſimus ad V. Non: Maij: ludi enim Antij futuri ſunt à IIII. Cal. ad prid. Non. Maij: eos Tullia ſpectare uult. inde cogito in Tuſculanum, deinde Arpinum, Romam ad Cal. Iun. te aut in Formiano, aut Antij, aut in Tuſculano, cura, ut uideamus. Epiſtolam ſuperiorem reſtitue nobis, & appinge aliquid noui. Vale.

CICERO ATTICO S.

SVBITO cũ mihi dixiſſet Cæcilius Quæſtor pue-rum ſe Romã mittere, hæc ſcripſi raptim, ut tuos elicerẽ mirificos cum Publio dialogos, cum eos, de quibus ſcribis, tum illum, quem addis, & ais, longum eſſe, quæ ad ea reſponderis, perſcribere; illum uero, qui non dum habitus eſt, quem illa βοῶπις, cum è Solonio redierit, ad te eſt relatura. ſic uelim putes, nihil hoc poſſe mihi eſſe iucundius. ſi uero quæ de me pacta ſunt, ea non ſeruantur, in cœlo ſum, ut ſciat hic noſter Hieroſolymarius traductor ad plebem, quàm bonã meis putiſſimis orationibus gratiam retulerit: quarum expecta diuinam παλινῳδίαν: etenim, quantum coniectura auguramur, ſi erit nebulo iſte cum his dynaſtis in gratia, non modo de Cynico cõſulari, ſed ne de iſtis quidem piſcinarum Tritonibus poterit ſe iactare: non enim poterimus ulla eſſe in inuidia ſpoliati opibus, & illa ſenatoria potentia. ſin autem ab ijs diſſentiet, erit abſurdum in nos inuehi. uerũtamen inuehatur. feſtiue, mihi crede, & minore ſonitu, quàm putaram, orbis hic in Rep. eſt conuerſus: citius omnino, quàm potuit: id culpa Catonis, ſed rurſus improbitate iſtorum, qui auſpicia, qui Aeliam legem, qui Iuniam, & Liciniam, qui Cæciliam, & Didiam neglexerunt; qui omnia remedia Reip. effuderunt; qui regna, qui prædia tetrarchis, qui immaneis pecunias paucis dederunt. uideo iam, quò inuidia tranſeat, & ubi ſit habitura. nihil me exiſtimaris neque uſu, neque à Theophraſto didiciſſe, niſi breui tempore, deſiderari noſtra illa tempora, uideris.

etenim ſi fuit inuidioſa ſenatus potentia; cum ea nõ ad populum, ſed ad tres homines immoderatos redacta ſit, quidnam cenſes fore? proinde iſti licet faciant, quos uolent, Conſules, Tribunos pl. deniq; etiam Vatinij ſtrumam ſacerdotij διβάφῳ *ueſtiant. uidebis breui tempore magnos non modo eos, qui nihil titubarunt, ſed etiã illum ipſum, qui peccauit, Catonem. nam nos quidem, ſi per iſtum tuũ ſodalem Publium licebit,* σοφιστεύειν *cogitamus: ſi ille cogitat, tantum duntaxat nos defendere, & , quod eſt proprium artis huius,* ἐπαγγέλλομαι ἄνδρα ἀπαμύνεσθαι ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ. *patria propitia ſit: habet à nobis etiam ſi non plus, quàm debitũ eſt, plus certe, quàm poſtulatũ eſt. male uehi malo alio gubernãte, quàm tam ingratis uectoribus bene gubernare. ſed hæc coràm commodius. nunc audi, quod quæris. Antiũ me ex Formiano recipere cogito ad V. Non. Maias. Antio uolo Non. Maijs proficiſci in Tuſculanũ. ſed cũ è Formiano rediero (ibi eſſe uolo uſq; ad prid. Cal. Maias) faciam ſtatim te certiorem. Terẽtia tibi ſalutẽ.* Κικέρων ὁ μικρὸς ἀσπάζεται Τίτον Ἀθηναῖον.

CICERO ATTICO S.

VOLO *ames conſtantiam meam. ludos Antij ſpectare nõ palcet: eſt enim* ὑποσόλοικον, *cum uelim uitare omnium deliciarum ſuſpicionem, repente* ἀναφαίνεσθαι *nõ ſolũ delicate, ſed etiã inepte peregrinantẽ. quare uſq; ad Nõ. Mai. te in Formiano expectabo. nũc fac, ut ſciã, quo die te uiſuri ſimus. Ab Appij Foro hora quarta: dederam aliam paulo ante à Tribus Tabernis. Vale.*

CICERO ATTICO S.

NARRO *tibi: plane relegatus mihi uideor, poſteaquã in* Formiano *ſum: dies enim nullus erat,* Antij *cũ eſſem, quo die non melius ſcirem* Romæ *quid ageretur, quàm ij, qui erant* Romæ *: etenim literæ tuæ, non ſolum quid* Romæ, *ſed etiam quid in repub. neque ſolum quid fieret, uerum etiam quid futurum eſſet, indicabant. nunc, niſi ſi quid ex prætereunte uiatore exceptum eſt, ſcire nihil poſſumus. quare quanquam iam te ipſum expecto, tamen iſti puero, quem ad me ſtatim iuſſi recurrere, da ponderoſam aliquam epiſtolam, plenam omnium non modo actorum, ſed etiam opinionum tuarum: ac diem, quo* Roma *ſis exiturus, cura ut ſciam.* Nos *in* Formiano *eſſe uolumus uſque ad prid.* Non. Ma*ias. eò ſi ante eam diem non ueneris,* Romæ *te fortaſſe uidebo. nam* Arpinum *quid ego te inuitem?* Τρηχεῖ ἀλλ᾽ ἀγαθὴ κουροτρόφος· οὔτι ἔγωγε ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι. *hæc igitur.* Cura *ut ualeas.*

CICERO ATTICO S.

NEGENT *illi* Publium Trib. pl. *factũ eſſe. hoc uero regnum eſſe, ferri nullo pacto poteſt. emittat ad me* Publius, *qui obſignent. iurabo,* Cneum *noſtrum, collegam* Balbi, Antij *mihi narraſſe, in auſpicio fuiſſe. ò ſuaues epiſtolas tuas uno tempore mihi datas duas: quibus* εὐαγγέλια *quæ reddam, neſcio, deberi quidem plane fateor. ſed uide* συγκύρημα*. emerſeram com=*

modo ex Antio in Appiam ad Tres Tabernas, ipſis Cerealibus, cum in me incurrit Roma ueniẽs Curio meus. ibidem illico puer abs te cum epiſtolis. ille ex me, nihil ne audiſſem noui? ego negare. Publius, inquit, Tribunatum pl. petit. quid ais? & inimiciſſimus quidem Cæſaris, & ut omnia, inquit, iſta reſcindat. quid Cæſar, inquam? negat ſe quidquam de illius adoptione tuliſſe. deinde ſuum, Memmij, Metelli Nepotis exprompſit odium. complexus iuuenem dimiſi, properans ad epiſtolas. ubi ſunt, qui aiunt ζώσης φωνῆς μέζω ἐνέργειαν εἶναι? quanto magis uidi ex tuis literis, quàm ex illius ſermone, quid ageretur, de ruminatione quotidiana, de cogitatione Publij, de lituis βοώπιδος, de ſignifero Athenione, de literis miſſis ad Cneum, de Theophanis, Memmijq; ſermone. quantam porrò mihi expectationem dediſti conuiuij iſtius ἀσελγοῦς? ſum in curioſitate ὀξύπεινος: ſed tamen facile patior te id ad me συμπόσιον non ſcribere: præſentem audire malo. Quod me, ut ſcribam aliquid, hortaris: creſcit mihi quidem materies, ut dicis: ſed tota res etiam nunc fluctuat: κατὰ ὀπώρην τραχὺς: quæ ſi deſederit, magis erunt iudicata, quæ ſcribam: quæ ſi ſtatim à me ferre non potueris, primus habebis tamen, & aliquandiu ſolus. Dicæarchum recte amas: luculentus homo eſt, & ciuis haud paulo melior, quàm iſti noſtri ἀδικαίαρχοι. Literas ſcripſi hora decima Cerealibus, ſtatim, ut tuas legeram: ſed eas eram daturus, ut putaram, poſtridie ei, qui mihi primus obuiam ueniſſet. Terentia delectata eſt tuis literis, & impertit tibi multum ſalutis: καὶ Κικέρων ὁ φιλόσοφος τὸν πολιτικὸν Τίτον ἀσπάζεται.

CICERO ATTICO S.

FACINVS *indignũ: epiſtolã ἀνθωρεὶ tibi à Tribus* Tabernis *reſcriptã ad tuas ſuauiſſimas epiſtolas neminẽ reddidiſſe? at ſcito eum faſciculum, quò illam conieceram, domũ eo ipſo die latum eſſe, quo ego dederam, & ad me in* Formianum *relatum eſſe. itaque tibi tuam epiſtolã iuſſi referri, ex qua intelligeres, quàm mihi tũ illæ gratæ fuiſſent.* Romæ *quod ſcribis ſileri: ita putabã: at hercule in agris non ſiletur: nec iam ipſi agri regnũ ueſtrum ferre poſſunt. ſi uero in hanc* τηλέπυλον *ueneris* λαιστρυγονίην, (Formias *dico) qui fremitus hominũ? quàm irati animi? quãto in odio noſter amicus* Magnus? *cuius cognomen unà cum* Craſſi Diuitis *cognomine conſeneſcit. credas mihi uelim: neminem adhuc offendi, qui hæc tam lente, quàm ego fero, ferret. quare, mihi crede,* φιλοσοφῶμεν. *iuratus tibi poſſum dicere, nihil eſſe tanti.* Tu *ſi literas ad* Sicyonios *habes, aduola in* Formianum: *unde nos prid.* Non. Maij *cogitamus.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVANTAM *tu mihi moues expectationem de ſermone* Bibuli? *quantam de colloquio* βοώπιδος? *quantam etiam de illo delicato conuiuio? proinde ita fac uenias ad ſitienteis aures. quanquam nihil eſt iam, quod magis timendum nobis putem, quàm ne ille noſter* Sampſiceramus, *cum ſe omnium ſermonibus ſentiet uapulare, & cum has actiones* δυσανατρέπτους

uidebit, ruere incipiat. ego autem uſque eò ſum eneruatus, ut hoc otio, quo nunc tabeſcimus, malim ἐντυραννεῖσθαι, quàm optima ſpe dimicare. De pangendo quod *me crebrò adhortaris, fieri nihil poteſt. baſilicã habeo, nõ uillam, frequentia* Formianorum. *at comparem baſilicæ? tribum* Aemiliam. *ſed omitto uulgus: poſt horam quartam moleſti cæteri non ſunt.* C. Arrius *proximus eſt uicinus, immo ille quidem iam cõtubernalis, qui etiã ſe idcirco Romã ire negat, ut hic mecum totos dies philoſophetur. ecce ex altera parte* Seboſus *ille* Catuli *familiaris. quò me uertam? ſtatim mehercule* Arpinum *irem, ni te in* Formiano *commodiſſime expectari uiderem, duntaxat ad prid.* Non. Mai. *uide enim quibus hominibus aures ſint deditæ meæ. occaſionem mirificam, ſi quis nunc, dum hi apud me ſunt, emere de me fundũ* * Formianum *uelit. & tamen illud probem. magnum quid aggrediamur, & multæ cogitationis, atque otij: ſed tamen ſatisfiet à nobis, neque parcetur labori.* Vale.

CICERO ATTICO S.

VT SCRIBIS, *ita uideo, non minus incerta in rep. quàm in epiſtola tua. ſed tamen iſta ipſa me uarietas ſermonũ, opinionumq́; delectat.* Romæ *enim uideor eſſe, cum tuas literas lego, &, ut fit in tantis rebus, modo hoc, modo illud audire. illud tamen explicare non poſſum, quidnam inueniri poſſit, nullo recuſante, ad facultatem agrariam.* Bibuli *autem iſta magnitudo animi in comitiorum dilatione, quid habet niſi ipſius iudicium ſine ulla correctione reip? nimirum in* Publio *ſpes eſt.*

fat,

fiat, fiat Tribunus plebis: ſi nihil aliud, ut eo citius tu ex Epeiro reuertare: nam, ut illo tu careas, non uideo poſſe fieri, præſertim ſi mecum aliquid uolet diſputare. ſed id quidem non dubium eſt, quin, ſi quid erit eiuſmodi, ſis aduolaturus. uerum ut hoc non ſit, tamen ſeruet remp. præclarum ſpectaculum mihi propono, modo te conſeſſore ſpectare liceat, cum hæc maxime ſcriberem, ecce tibi Seboſus. nondum plane ingemueram, ſalue, inquit, Arrius. hoc eſt Roma decedere? quos ego homines effugi, cum in hos incidi? ego uero in montes patrios, & ad incunabula noſtra pergam. denique ſi ſolus non potuero, cum ruſticis potius, quàm cum his perurbanis, ita tamen, ut, quoniam tu certi nihil ſcribis, in Formiano tibi præſtoler uſque ad III. Non. Maias. Terentiæ pergrata eſt aſſiduitas tua, & diligentia in controuerſia Muluiana. neſcit omnino te cōmunē cauſam defendere eorū, qui agros publicos poſſideant. ſed tamen tu aliquid publicanis pendis: hæc etiam id recuſat. ea tibi igitur, & Κικέρων ἀριστοκρατικώτατος παῖς ſalutem dicunt.

CICERO ATTICO S.

COENATO mihi, & iam dormitāti prid. Cal. Maias epiſtola eſt illa reddita, in qua de agro Campano ſcribis. quid quæris? primum ita me pupugit, ut ſomnum mihi ademerit, ſed id cogitatione magis, quàm moleſtia. cogitanti autem hæc ferè ſuccurrebant. primum ex eo, quod ſuperioribus literis ſcripſeras ex familiari te illius audiſſe, prolatum iri aliquid, quod nemo improbaret, maius aliquid timueram: hoc mihi eiuſmodi

non uidebatur. deinde, ut me ego conſoler, omnis expe= ctatio largitionis agrariæ in agrum Campanum uide= tur eſſe deriuata. qui ager, ut dena iugera ſint, nõ am= plius hominum quinque millia poteſt ſuſtinere. reliqua omnis multitudo ab illis abalienetur, neceſſe eſt. præ= terea, ſi ulla res eſt, quæ bonorum animos, quos iam ui= deo eſſe cõmotos, uehementius poſſit incendere, hæc certe eſt, & eo magis, quòd portorijs Italiæ ſublatis, agro Cam= pano diuiſo, quod uectigal ſupereſt domeſticum, præter uiceſimam? quæ mihi uidetur una conciuncula, clamo= re pediſequorum noſtrorũ eſſe peritura. Cneus quidem noſter iam planè quid cogitet, neſcio. φυσᾷ γὰρ οὐ σμι= κροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι, ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι φορβείας ἄτερ, qui quidem etiam iſtuc adduci potuerit. nam ad= huc hoc ἐσοφίζετο, ſe leges Cæſaris probare, actiones ipſum præſtare debere: agrariam legem ſibi placuiſſe; potuerit intercedi, nec ne, nihil ad ſe pertinere: de Rege Alexandrino placuiſſe ſibi aliquando confici; Bibulus de cœlo tum ſeruaſſet, nec ne, ſibi quærendum nõ fuiſſe: de publicanis, uoluiſſe illi ordini commodare; quidquid futurum fuerit, ſi Bibulus tum in forum deſcendiſſet, ſe diuinare non potuiſſe. nũc uero Sampſicerame quid dices? uectigal te nobis in monte Antilibano conſtituiſ= ſe, agri Campani abſtuliſſe? quid, hoc quemadmodum obtinebis? oppreſſos uos, inquit, tenebo exercitu Cæſaris: non mehercule me tu quidem tam iſto exercitu, quàm ingratis animis eorum hominum, qui appellantur boni: qui mihi non modo præmiorum, ſed ne ſermonum quidem unquam fructum ullum, aut gratiam retule= runt. quòd ſi in eam me partem incitarem, profecto

iam aliquam reperirem reſiſtendi uiam . nunc prorſus hoc ſtatui , ut , quoniam tanta controuerſia eſt Dicæarcho familiari tuo cum Theophraſto amico meo , ut ille tuus τὸν πρακτικὸν βίον *longe omnibus anteponat , hic autem* τὸν θεωρητικόν *, utrique à me mos geſtus eſſe uideatur : puto enim me Dicæarcho affatim ſatisfeciſſe : reſpicio nunc ad hanc familiam , quæ mihi non modo , ut requieſcam,permittit, ſed reprehendit, quia non ſemper quierim : quare incumbamus ò noſter Tite ad illa præclara ſtudia , & eò , unde diſcedere non oportuit , aliquando reuertamur. Quod de Quinti fratris epiſtola ſcribis,ad me quoque fuit* πρόσθε λέων, ὄπιθεν δέ. *quid dicam , neſcio : nam ita deplorat primis uerſibus manſionem ſuam,ut quemuis mouere poſſit : ita rurſus remittit , ut me roget , ut annales ſuos emendem , & edam . illud tamen , quod ſcribit , animaduertas uelim , de portorio circumuectionis . ait ſe de conſilij ſententia rem ad ſenatum reieciſſe . non dum uidelicet meas literas legerat ; quibus ad eum,re conſulta, & explorata , perſcripſeram, non deberi. uelim, ſi qui Græci iam Romam ex Aſia de ea cauſa uenerunt,uideas, &, ſi tibi uidebitur , ijs demonſtres , quid ego de ea re ſentiam. ſi poſſum diſcedere, ne cauſa optima in ſenatu pereat,ego ſatisfaciam publicanis:* εἰ δὲ μή, *(uere tecum loquar)in hac re malo uniuerſæ Aſiæ, & negotiatoribus: nam eorum quoque uehementer intereſt . hoc ego ſentio ualde nobis opus eſſe. ſed tu id uidebis. Quæſtores autem,quæſo,nũ etiã de ciſtophoro dubitãt? nã ſi aliud nihil erit, cum erimus omnia experti, ego illud ne quidem contemnã,quod extremum eſt. Te in Arpinati uidebi=*

mus, & hoſpitio agreſti accipiemus, quoniam maritimum hoc contempſiſti. Vale.

CICERO ATTICO S.

PRORSVS, *ut ſcribis, ita ſentio. turbatur* Sāpſiceramus. *nihil eſt, quod non timendum ſit.* ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται: *quid enim iſta repentina affinitatis coniunctio, quid ager* Campanus, *quid effuſio pecuniæ ſignificant? quæ ſi eſſent extrema, tamen eſſet nimium mali: ſed ea natura rei eſt, ut hæc extrema eſſe non poſſint: quid enim eos hæc ipſa per ſe delectare poſſunt? nunquam huc ueniſſent, niſi ad alias res peſtiferas aditus ſibi compararent.* Dij immortales. *uerum, ut ſcribis, hæc in* Arpinati *ad* VI. *circiter* Id. Maias *non deflebimus, ne & opera, & oleum philologiæ noſtræ perierit, ſed conferemus tranquillo animo. neque tam me* δυσελπιστία *conſolatur, ut antea, quàm* ἀδιαφορία, *qua nulla in re tam utor, quàm in hac ciuili, & publica. quin etiam, quod eſt ſubinane in nobis, & non* ἀφιλόδοξον, *(bellum eſt enim ſua uitia noſſe) id afficitur quadam delectatione: ſolebat enim me pungere, ne* Sampſicerami *merita in patriam ad annos* D C *maiora uiderentur, quàm noſtra. hac quidem cura certe iam uacuus ſum: iacet enim ille ſic*

* *ut* Phocis Curiana *ſtare uideatur. ſed hæc coràm. tu tamen uideris mihi* Romæ *fore ad noſtrum aduentum. quod ſanè facile patiar, ſi tuo commodo fieri poſſit. ſin, ut ſcribis, ita uenies: uelim è* Theophane *expiſcere, quonam in me animo ſit.* Arabarches. *quæres ſcilicet*

κατὰ τὸ κηδ'εμονικὸν, & ad me ab eo quaſi ὑποθήκας afferes, quemadmodum me geram. aliquid ex eius ſermone poterimus περὶ τῶν ὅλων ſuſpicari. Vale.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI aliquot epiſtolas tuas: ex quibus intellexi, quàm ſuſpenſo animo, & ſolicito ſcire aueres, quid eſſet noui. tenemur undique, neque iã, quo minus ſeruiamus, recuſamus, ſed mortem, & eiectionem, quaſi maiora, timemus, quæ multo ſunt minora. atque hic ſtatus, qui una uoce omniũ gemitur, neque uerbo cuiuſquam ſubleuatur, σκοπός eſt, ut ſuſpicor, illis, qui timent ullam cuiuſquam largitionem relinquere. unus loquitur, & palàm aduerſatur adoleſcens Curio. huic plauſus maximi, conſalutatio forenſis perhonorifica, ſigna præterea beneuolentiæ permulta à bonis impertiũtur. Fuſium clamoribus, & conuitijs, & ſibilis conſectantur. his ex rebus non ſpes, ſed dolor eſt maior, cũ uideas ciuitatis uoluntatem ſolutam, uirtutem alligatam. ac, ne forte quæras κατὰ λεπτόν de ſingulis rebus, uniuerſa res eſt eò deducta, ſpes ut nulla ſit, aliquando non modo priuatos, uerum etiam magiſtratus liberos fore. attamen in oppreſſione ſermo in circulis duntaxat, & in conuiuijs eſt liberior, quàm fuit. uincere incipit timorem dolor, ſed ita, ut omnia ſint pleniſſima deſperationis. habet etiam Campana lex execrationem in coitione candidatorum, ſi mentionem fecerint, quo aliter ager poſſideatur, atq; ut ex legibus Iulijs. non dubitant iurare cæteri. Lateréſis exiſtimatur

recte feciſſe, ꝙ Tribunatum pl. petere deſtitit, ne iura=ret. ſed de Rep. nó libet plura ſcribere. Diſpliceo mihi, nec ſine ſummo ſcribo dolore. me tueor, ut oppreſſis omnibus, non demiſſe; ut tantis rebus geſtis, parũ fortiter. à Cæſare ualde liberaliter inuitor in legationem illam, ſibi ut ſim legatus: atque etiam libera legatio uoti cauſa datur. ſed hæc et præſidij apud furoré Pulchelli non habet ſatis, & à fratris aduétu me ablegat: illa & munitior eſt, & non impedit, quo minus adſim, cũ uelim: & hãc ego teneo, ſed uſurũ me nó puto. neq; tamen ſcit quiſquam. nó libet fugere. aueo pugnare. magna ſunt hominũ ſtudia. ſed nihil affirmo. tu hæc ſilebis. De Statio manumiſſo, & non nullis alijs rebus angor equidem, ſed iá prorſus occallui. tu, uellé ego, & cuperem, adeſſes. nec mihi conſilium, nec conſolatio deeſſet. ſed ita te para, ut, ſi inclamaro, aduoles. Vale.

CICERO ATTICO S.

MVLTA me ſolicitant, & ex Reip. tanto motu, & ex ijs periculis, quæ mihi ipſi intenduntur: et ſexcenta ſunt: ſed mihi nil eſt moleſtius, quàm Statium manumiſſum. nec meum imperium, ac mitto imperium, nó ſimultatem meam revereri ſaltem? nec quid faciam, ſcio: neque tantũ eſt in re, quantus eſt ſermo. ego autem ne iraſci quidem poſſum ijs, quos ualde amo. tantũ doleo, ac mirifice quidem. cætera in magnis rebus, minæ Clodij, contentioneſq;, quæ mihi proponuntur, modice me tangunt: etenim uel ſubire eas uideor mihi ſumma cum dignitate, uel declinare nulla cum mo-

leſtia poſſe. dices fortaſſe, dignitatis ἅλις tanquam δρυός: ſaluti ſi me amas, conſule. me miſerum, cur non ades? nihil te profecto præteriret. ego fortaſſe τυφλώττω, & nimium τῷ καλῷ προσπέπονθα. ſcito nihil unquam fuiſſe tam infame, tam turpe, tam peræque omnibus generibus, ordinibus, ætatibus offenſum, quàm hunc ſtatum, qui nũc eſt, magis mehercule, quàm uellem, non modo quàm putaram. populares iſti iam etiã modeſtos homines ſibilare docuerũt. Bibulus in cœlo eſt: nec, quare, ſcio: ſed ita laudatur, quaſi unus homo nobis cunctãdo reſtiuit rem. Pompeius, noſtri amores, quod mihi ſummo dolori eſt, ipſe ſe afflixit: neminẽ tenet: uolũtate, an metu neceſſe ſit ijs uti, uereor. Ego autem neque pugno cũ illa cauſa propter illam amicitiã: neque approbo, ne omnia improbem, quæ antea geſſi. utor uia. populi ſenſus maxime in theatro, et ſpectaculis perſpectus eſt: nam gladiatoribus quà dominus, quà aduocati ſibilis conſciſſi: ludis Apollinaribus Diphilus tragœdus in noſtrũ Pompeium petulanter inuectus eſt. Noſtra miſeria tu es Magnus. millies coactus eſt dicere eadem. Virtutem iſtam, ueniet tempus, cũ grauiter gemes: totius theatri clamore dixit, itẽq; cætera: nam & eiuſmodi ſunt ij uerſus, uti in tempus ab inimico Pompeij ſcripti eſſe uideantur. Si neque leges, neque mores cogunt, & cætera magno cum fremitu, & clamore ſunt dicta. Cæſar cum ueniſſet mortuo plauſu, Curio filius eſt inſecutus. huic ita plauſum eſt, ut ſalua Rep. Põpeio plaudi ſolebat. tulit Cæſar grauiter. literæ Capuam ad Pompeium uolare dicebãtur. inimici erant equitibus, qui Curioni ſtantes plauſerant; hoſtes

omnibus: Roſciæ legi, etiam frumentariæ minitabātur. ſane res erāt perturbata. equidem maluerā, quod erat ſuſceptum ab illis, ſilentio tranſiri: ſed uereor, ne nō liceat. non ferunt homines, quod uidetur eſſe tamen ferendum. ſed eſt iam una uox omnium magis odio firmata, quàm præſidio. Noſter autem Publius mihi minitatur, inimicus eſt. impedet negotium: ad quod tu ſcilicet aduolabis. uideor mihi noſtrum illum conſularē exercitum bonorum omnium, etiam ſatis bonorum, habere firmiſſimum. Pompeius ſignificat ſtudium erga me non mediocre. idem affirmat, uerbum de me illum non eſſe facturum. in quo non me ille fallit, ſed ipſe fallitur.

Coſconio mortuo, ſum in eius locum inuitatus. id erat uocari in locum mortui. nil me turpius apud homines fuiſſet: neque uero ad iſtam ipſam ἀσφάλειαν *quidquā alienius: ſunt enim illi apud bonos inuidioſi: ego apud improbos meam retinuiſſem inuidiā, alienam aſſumpſiſſem. Cæſar me ſibi uellet eſſe legatū. honeſtior hæc declinatio periculi. ſed ego hoc non repudio. quid ergo eſt? pugnare malo: nihil tamē certi. iterum dico, utinam adeſſes: ſed tamen, ſi erit neceſſe, arceſſemus. quid aliud? quid? hoc, opinor. certi ſumus periſſe omnia: quid enim* ἀκκιζόμεθα *tandiu? ſed hæc ſcripſi properans, & mehercule timide. poſthac ad te aut, ſi perfidelem habebo, cui dem, ſcribam plane omnia: aut, ſi obſcure ſcribam, tu tamē intelliges. in his epiſtolis me Lælium, te Furium faciam. cætera erunt* ἐν αἰνίγμασιν.

Hic Cæciliū colimus, et obſeruamus diligenter. Edicta Bibuli audio ad te miſſa. iis ardet dolore, & ira noſter Pompeius. Vale.

CICERO ATTICO S.

ANICATO, *ut te uelle intellexeram, nullo loco defui.* Numeſtium, *ex literis tuis ſtudioſe ſcriptis, libenter in amicitiam recepi. Cæciliũ quibus rebus poſſum tueor diligẽter.* Varro *ſatisfacit nobis:* Pompeius *amat nos, caroſq; habet. credis? inquies. credo: prorſus mihi perſuadet. ſed quia, ut uideo, pragmatici homines omnibus hiſtoricis præceptis, uerſibus denique cauere iubẽt, & uetant credere: alterũ facio, ut caueã: alterum, ut non credam, facere nõ poſſum.* Clodius *adhuc mihi denunciat periculum.* Pompeius *affirmat, non eſſe periculum; adiurat: addit etiam, ſe prius occiſum iri ab eo, quàm me uiolatum iri. tractatur res. ſimul quid erit certi, ſcribam ad te. ſi erit pugnandum, arceſſam ad ſocietatem laboris. ſi quies dabitur, ab* Amalthea *te non commouebo.* De Rep. *breuiter ad te ſcribam: iam enim, charta ipſa ne nos prodat, pertimeſco. itaque poſthac, ſi erunt mihi plura ad te ſcribenda,* ἀλληγορίαις *obſcurabo. nunc quidem nouo quodam morbo ciuitas moritur; ut, cum omnes ea, quæ ſunt acta, improbent, querantur, doleãt, uarietas in re nulla ſit, aperteq; loquantur, & iam clare gemant; tamẽ medicina nulla afferatur: neq; enim reſiſti ſine internecione poſſe arbitramur: nec uidemus, qui finis cedendi, præter exitium, futurus ſit.* Bibulus *hominum admiratione, & beneuolentia in cœlo eſt. edicta eius, & conciones deſcribũt, & legunt. nouo quodam genere in ſummam gloriam uenit. populare nunc nil tam eſt, quàm odium popularium. hæc quò ſint eruptura, timeo. ſed, ſi diſpicere*

quid cœpero,ſcribam ad tu apertius.tu, ſi me amas tantum, quantum profectò amas; expeditus facito ut ſis; ſi inclamaro,ut accurras. ſed do operam, & dabo, ne ſit neceſſe. Quod ſcripſeram, te Furium ſcripturum: nil neceſſe eſt tuum nomen mutare. me faciam Læliũ, & te Atticum, neque utar meo chirographo,neque ſigno, ſi modo erunt eiuſmodi literæ,quas in alienum incidere nolim. Diodorus mortuus eſt: reliquit nobis HS fortaſſe centies. Comitia Bibulus cum Archilochio edicto in ante diem XV. Cal. Nou. diſtulit. A' Vibio libros accepi. poeta ineptus: nec tamen ſcit nihil, & eſt non inutilis. deſcribo,& remitto. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Rep. *quid ego tibi ſubtiliter? tota periĳt: atq; hoc eſt miſerior, quàm reliquiſti, quòd tũ uidebatur eiuſmodi dominatio ciuitatem oppreſſiſſe, quæ iucunda eſſet multitudini, bonis autem ita moleſta, ut tamen ſine pernicie: nunc repente tanto in odio eſt omnibus,ut, quorſum eruptura ſit, horreamus. nam iracundiam, atque intemperãtiàm illorum ſumus experti, qui Catoni irati, omnia perdiderunt. ſed ita lenibus uti uidebantur uenenis, ut poſſe uideremur ſine dolore interire. nunc uero ſibilis uulgi, ſermonibus honeſtorum, fremitu Italiæ, uereor, ne exarſerint. equidem ſperabam, ut ſæpe etiam loqui tecum ſolebam, ſic orbem Reip. eſſe conuerſum, ut uix ſonitum audire, uix impreſſam orbitam uidere poſſemus: & fuiſſet, ſi homines tranſitum tempeſtatis expectare potuiſſent: ſed*

cum diu occulte ſuſpiraſſent, poſtea iam gemere, ad extremum uero loqui omnes, & clamare cœperunt. itaque ille amicus noſter inſolens infamiæ, ſemper in laude uerſatus, circunfluens gloria, deformatus corpore, fractus animo, quò ſe conferat, neſcit: progreſſum præcipitem incõſtantem reditum uidet: bonos inimicos habet, improbos ipſos nõ amicos. ac uide mollitiẽ animi: nõ tenui lacrymas, cũ illum ante diẽ VIII. Cal. Sext. uidi de edictis Bibuli concionantem, qui antea ſolitus eſſet iactare ſe magnificentiſſime illo in loco, ſummo cum amore populi, cunctis fauentibus. ut ille tum humilis, ut demiſſus erat: ut ipſe etiam ſibi, non ijs ſolum, qui aderant, diſplicebat. ò ſpectaculum uni Craſſo iucundum, cæteris non item. nam, quia deciderat ex aſtris, lapſus potius, quàm progreſſus uidebatur. & ut Apelles, ſi Venerem, aut ſi Protogenes Ialyſum illum ſuum cœno oblitum uideret, magnum, credo, acciperet dolorem: ſic ego hunc, omnibus à me pictum, & politum artis coloribus, ſubito deformatum non ſine magno dolore uidi. quanquam nemo putabat propter Clodianum negotium me illi amicum eſſe debere. tamen tantus fuit amor, ut exhauriri nulla poſſet iniuria. itaque Archilochia in illum edicta Bibuli populo ita ſunt iucunda, ut eum locum, ubi proponuntur, præ multitudine eorum, qui legunt, trãſire nequeamus; ipſi ita acerba, ut tabeſcat dolore; mihi mehercule moleſta, ꝙ et eũ, quem ſemper dilexi, nimis excruciant; & timeo, tam uehemẽs uir, tamq; acer in ferro, et tã inſuetus contumeliæ ne omni animi impetu dolori, et iracundiæ pareat. Bibuli qui ſit exitus futurus,

neſcio. ut nunc res ſe habet, admirabili gloria eſt. qui cum comitia in mēſem Oct. diſtuliſſet; q̄ ſolet ea res populi uoluntatem offendere, putárat Cæſar oratione ſua poſſe impelli cōcionem, ut iret ad Bibulum. multa cum ſeditioſiſſime diceret, uocem exprimere nō potuit. quid quæris? ſentiunt ſe nullam ullius partis uolūtatem tenere. eo magis uis nobis eſt timenda. Clodius inimicus eſt nobis. Pompeius confirmat, eum nil eſſe facturum contra me. mihi periculoſum eſt credere. ad reſiſtendum me paro. ſtudia ſpero me ſumma habiturum omnium ordinum. te cum ego deſidero, tum uero res ad tempus illud uocat. plurimum conſilij, animi, præſidij denique mihi, ſi te ad tēpus uidero, acceſſerit. Varro ſatis mihi facit. Pompeius loquitur diuinitus. ſpero nos aut cum ſumma gloria, aut certe ſine moleſtia eſſe diſceſſuros. Tu, quid agas, quemadmodum te oblectes, quid cum Sicyonijs egeris, ut ſciam cura. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAM *uellem Romæ manſiſſes: quod egiſſes profecto, ſi hæc fore putaſſemus: nā Pulchellum noſtrum facillime teneremus, aut certe, quid eſſet facturus, ſcire poſſemus. nunc ſe res ſic habet. uolitat, furit, nil habet certi, multis denūciat; quod ſors obtulerit, id acturus uidetur. cū uidet, quo ſit in odio ſtatus hic rerū; in eos, qui hæc egerunt, impetū facturus uidetur. cum autē rurſus opes, & uim exercitus recordatur, cōuertit ſe in nos. nobis autem ipſis tum uim, tum iudiciū minatur. cum hoc Pōpeius egit, et, ut ad me ipſe referebat, (alium*

enim habeo neminem teſtem) uehementer egit, cum diceret, in ſumma ſe perfidiæ, & ſceleris infamia fore, ſi mihi periculum crearetur ab eo, quem ipſe armaſſet, quem plebeium fieri paſſus eſſet: ſed fidem recepiſſe ſibi & ipſum & Appium de me: hanc ſi ille non ſeruaret, ita laturum, ut omnes intelligerent, nihil ſibi antiquius amicitia noſtra fuiſſe. hæc, & in eam ſententiam cum multa dixiſſet, aiebat illum primo ſanè diu multa contra, ad extremū autem manus dediſſe, & affirmaſſe nil ſe contra eius uoluntatem eſſe facturum. ſed poſtea tamen ille non deſtitit de nobis aſperrime loqui. quod ſi nō faceret, tamen ei nihil crederemus, atque omnia, ſicut facimus, pararemus. nūc ita nos gerimus, ut in dies ſingulos & ſtudia in nos hominum, & opes noſtræ augeantur. Rép. nulla ex parte attingimus. in cauſis, atque in illa opera noſtra forenſi, ſumma induſtria uerſamur. quod egregie non modo ijs, qui utuntur opera, ſed etiam in uulgus gratum eſſe ſentimus. domus celebratur: occurritur: renouatur memoria Conſulatus: ſtudia ſignificantur: in eam ſpem adducimur, ut nobis ea contentio, quæ impendet, interdum non fugienda uideatur. nunc mihi & conſilijs opus eſt tuis, & amore, & fide. quare aduola. expedita mihi erunt omnia, ſi te habebo. multa per Varronem noſtrum agi poſſunt, quæ te urgente erunt firmiora: multa ab ipſo Publio dici, multa cognoſci, quæ tibi occulta eſſe non poterunt: multa etiam: ſed abſurdum eſt ſingula explicare, cum ego te requiram ad omnia. unum illud tibi perſuadeas uelim, omnia mihi fore explicata, ſi te uidero: ſed totum eſt in eo, ſi ante, quàm ille ineat magiſtratum.

puto, Pompeium Craſſo urgente, ſi tu aderis, qui per βοώπιδα ex ipſo intelligere poſſis, qua fide ab illis agatur, nos aut ſine moleſtia, aut certe ſine errore futuros. precibus noſtris, & cohortatione non indiges. quid mea uoluntas, quid tempus, quid rei magnitudo poſtulet, intelligis. De rep. nihil habeo ad te ſcribere, niſi ſummum odium omnium hominum in eos, qui tenent omnia. mutationis tamen ſpes nulla. ſed quod facile ſentias, tædet ipſum Pompeium, uehementerq́; pœnitet. non prouideo ſatis, quem exitum futurum putem. ſed certo uidentur hæc aliquò eruptura. Libros Alexandri, negligentis hominis, & non boni poetæ, ſed tamen non inutilis, tibi remiſi. Numerium Numeſtium libenter accepi in amicitiam, & hominem grauem, & prudétem, & dignum tua commendatione cognoui. Vale.

CICERO ATTICO S.

NVNQVAM ante arbitror te epiſtolam meam legiſſe, niſi mea manu ſcriptam. ex eo colligere poteris, quanta occupatione diſtinear: nam, cum uacui temporis nil haberem, & cum recreandæ uoculæ cauſa neceſſe eſſet mihi ambulare, hæc dictaui ambulans. primum igitur illud te ſcire uolo, Sampſiceramum, noſtrum amicum, uehementer ſui ſtatus pœnitere, reſtituiq́; in eum locum cupere, ex quo decidit, doloremq́; ſuum impertire nobis, & medicinam interdũ aperte quærere, quã ego poſſum inuenire nullam: deinde omnes illius partis auctores, ac ſocios nullo aduerſario conſeneſcere: conſenſionem uniuerſorum nec uoluntate, nec ſermone maiorem unquam

fuiſſe. Nos *autem (nam id te ſcire cupere certo ſcio) publicis conſilijs nullis interſumus, totoſq; nos ad forenſem operam, laboremq; contulimus. ex quo, quod facile intelligi poſſit, in multa cōmemoratione earum rerum, quas geſſimus, deſiderioq; uerſamur. ſed* βοώπιδος *noſter conſanguineus non mediocres terrores iacit, atque denunciat, & Sampſiceramo negat, cæteris præ ſe fert, & oſtentat. quam ob rem, ſi me amas tantū, quantum profecto amas; ſi dormis, expergiſcere; ſi ſtas, ingredere; ſi ingrederis, curre; ſi curris, aduola. credibile non eſt, quantum ego in conſilijs, & prudentia tua, quodq; maximum eſt, quantum in amore, & fide ponam. magnitudo rei longam orationem fortaſſe deſiderat: coniunctio uero noſtrorum animorum breuitate contenta eſt. permagni noſtra intereſt, te, ſi comitijs non potueris, at declarato illo eſſe Romæ.* Cura, *ut ualeas.*

CICERO ATTICO S.

QVAS *Numeſtio literas dedi, ſic te ijs euocabam, ut nihil acrius, neque incitatius fieri poſſet. ad illam celeritatem adde etiam ſi quid potes. ac ne ſis perturbatus: noui enim te; & non ignoro, quàm ſit amor omnis ſolicitus, atque anxius. ſed res eſt, ut ſpero, non tam exitu moleſta, quàm aditu.* Vectius, *ille, ille noſter index,* Cæſari, *ut perſpicimus, pollicitus eſt, ſeſe curaturum, ut in aliquam ſuſpicionem facinoris* Curio *filius adduceretur. itaque inſinuatus in familiaritatem adoleſcentis, & cum eo, ut res indicat, ſæpe congreſſus, rem in eum locum dedu-*

xit, ut diceret ſibi certum eſſe cum ſuis ſeruis in Pompeium impetum facere, eumq́; occidere. hoc Curio ad patrem detulit, ille ad Pompeium. res delata ad ſenatum eſt. introductus Vectius, primo negabat ſe unquam cum Curione reſtitiſſe: neq; id ſanè diu: nā ſtatim fidem publicam poſtulauit. reclamatum eſt. tum expoſuit, manum fuiſſe iuuentutis duce Curione, in qua Paulus initio fuiſſet, & Cn. Cepio hic Brutus, & Lentulus Flaminis filius conſcio patre: poſtea C. Septimium ſcribam Bibuli pugionem ſibi à Bibulo attuliſſe. quod totum irriſum eſt: Vectio pugionem defuiſſe, niſi ei Conſul dediſſet. eoq́; magis id eiectum eſt, quòd ad III. Id. Maij Bibulus Pompeium fecerat certiorem, ut caueret inſidias. in quo ei Pompeius gratias egerat. introductus Curio filius, dixit ad ea, quæ Vectius dixerat: maximeq́; in eo tum quidem Vectius eſt reprehenſus, quòd dixerat adoleſcentum conſilium, ut in foro cum gladiatoribus Gabinij Pompeium adorirentur, in eo principem Paulum fuiſſe, quem conſtabat eo tempore in Macedonia fuiſſe. fit S. C. ut Vectius, quòd confeſſus eſſet ſe cum telo fuiſſe, in uincula conijceretur: qui eum emiſiſſet, contra remp. eſſe facturum. res erat in ea opinione, ut putarent id eſſe actum, ut Vectius in foro cum pugione, & item ſerui eius comprehenderentur cum telis, deinde ille ſe diceret indicaturum. idq́; ita actum eſſet, niſi Curiones rem ante ad Pompeium detuliſſent. tum S. C. in cōcione recitatum eſt. poſtero autem die Cæſar, is, qui olim, Prætor cum eſſet, Q. Catulum ex inferiore loco iuſſerat dicere, Vectium in Roſtra produxit, eumq́; in eo loco conſtituit, quò Bibulo Cos. aſpirare

non liceret. hic ille omnia, quæ uoluit, de rep. dixit, ut qui illuc factus, inſtitutusq; ueniſſet. primum Cepionem de oratione ſua ſuſtulit, quem in ſenatu acerrime nominarat: ut appareret, noctem, & nocturnam deprecationem interceſſiſſe. deinde quos in ſenatu ne tenuiſſima quidem ſuſpicione attigerat, eos nominauit: Lucullum, à quo ſolitum eſſe ad ſe mitti C. Fannium, illum, qui in P. Clodium ſubſcripſerat: L. Domitium, cuius domum conſtitutam fuiſſe, unde eruptio fieret. me non nominauit: ſed dixit, conſularem diſertum, uicinum Conſulis, ſibi dixiſſe, Ahalam Seruilium aliquem, aut Brutum opus eſſe reperiri. addidit ad extremum, cum iam dimiſſa concione reuocatus à Vatinio fuiſſet, ſe audiſſe à Curione, his de rebus conſcium eſſe Piſonem generum meum, & M. Laterenſem. nunc reus erat apud Craſſum Diuitem de ui, &, cum eſſet damnatus, erat indicium poſtulaturus: quod ſi impetraſſet, iudicia fore uidebantur. ea nos, utpote qui nihil contemnere ſolemus, non pertimeſcebamus. hominum quidem ſumma erga nos ſtudia ſignificabantur: ſed prorſus uitæ tædet: ita ſunt omnia omnium miſeriarum pleniſſima. modo cædem timueramus, quam oratio fortiſſimi ſenis Q. Conſidij diſcuſſerat: ea, quam quotidie timere potueramus, ſubito exorta eſt. quid quæris? nil me infortunatius, & Catulo, cum ſplendore uitæ, tum hoc tempore. nos tamen in his etiam miſerijs erecto animo, & minime perturbato ſumus, honeſtiſſimeq; dignitatem noſtram, & magna cura tuemur. Pompeius de Clodio iubet nos eſſe ſine cura, & ſummã in nos beneuolentiam omni ratione ſignificat. te habere con-

ſdiorum auctorem, ſolicitudinum ſocium, omni in cogitatione coniunctum cupio. quare, ut Numeſtio mandaui, tecũ ut ageret, item, atque eo, ſi poteſt, acrius te rogo, ut plane ad nos aduoles. reſpiraro, ſi te uidero. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM *aliquem apud te laudaro tuorum familiarium, uolá illum ſcire ex te, me id feciſſe; ut nuper me ſcis ſcripſiſſe ad te de Varronis erga me officio; te ad me reſcripſiſſe, eã rem ſummæ tibi uoluptati eſſe. ſed ego mallé ad illum ſcripſiſſes, mihi illum ſatisfacere: mirabiliter enim moratus eſt, ſicut noſti,* ἑλικτὰ, καὶ οὐδέν. *nos tenemus præceptum illud,* τὰς τῶν κρατούντων. *at hercule alter tuus familiaris Horteſius quàm plena manu, quàm ingenue, quàm ornate noſtras laudes in aſtra ſuſtulit, cum de Flacci Prætura, & de illo tempore Allobrogum diceret. ſic habeto, nec amantius, nec honorificentius, nec copioſius potuiſſe dici. ei te hoc ſcribere à me tibi eſſe miſſum, ſanè uolo. ſed quid tu ſcribas? qué iam ego uenire, atque adeſſe arbitror. ita enim egi tecum ſuperioribus literis. ualde te expecto, ualde deſidero, neque ego magis, quàm ipſa res, & tempus poſcit. his de negotijs quid ſcribam ad te, niſi idem quod ſæpe? Rep. nil deſperatius: his, quorum opera, nihil maiore odio. Nos, ut opinio, & ſpes, & coniectura noſtra fert, firmiſſima beneuolentia hominum muniti ſumus: quare aduola: aut expedies nos omni moleſtia, aut eris particeps. ideo ſum breuior, quòd, ut ſpero, coràm breui conferre, quæ uolumus, licebit.* Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER III.

CICERO ATTICO S.

CVM antea maxime noſtra intereſſe arbitrabar, te eſſe nobiſcum: tum uero, ut legi rogationem, intellexi ad iter, quod conſtitui, nil mihi optatius cadere poſſe, quàm ut tu me quàprimũ cõſequare; ut, cũ ex Italia profecti eſſemus, ſiue per Epeirũ iter eſſet faciundum, tuo, tuorumq; præſidio uteremur; ſiue aliud quid agendũ eſſet, certũ conſilium de tua ſententia capere poſſemus. quam ob rem te oro, des operam, ut me ſtatim conſequare. facilius potes, quoniam de prouincia Macedonia perlata lex eſt. pluribus uerbis tecum agere, niſi pro me apud te res ipſa loqueretur. Vale.

CICERO ATTICO S.

ITINERIS noſtri cauſa fuit, quòd non habebã locũ, ubi pro meo iure diutius eſſe poſſem, quàm in fundo Sicæ, præſertim nondũ rogatione correcta. & ſimul intelligebam, ex eo loco, ſi te haberem, poſſe me Brundiſium referre; ſine te autem nõ eſſe nobis illas parteis tenendas propter Antroniũ. nunc, ut ad te antea ſcripſi, ſi ad nos ueneris, conſilium totius rei capiemus. iter eſſe moleſtũ ſcio: ſed tota calamitas omneis moleſtias habet. plura ſcribere nõ poſſũ, ita ſũ animo perculſo, & abiecto. Cura ut ualeas. D. VI. Id. Apr. Naryci Locridis.

CICERO ATTICO S.

VTINAM *illum diem uideam, cum tibi agam gratias, quòd me uiuere coëgiſti. adhuc quidé ualde me pœnitet. ſed te oro, ut ad me Vibonem ſtatim uenias, quò ego multis de cauſis conuerti iter meum. ſed eò ſi ueneris, de toto itinere, ac fuga mea cōſilium capere potero. ſi id non feceris, mirabor. ſed cōfido te eſſe facturū. Vale.*

CICERO ATTICO S.

MISERIAE *noſtræ potius uelim, quàm inconſtantiæ tribuas, quòd à Vibone, quò te arceſſebamus, ſubito diſceſſimus: allata eſt enim nobis rogatio de pernicie mea: in qua quod confectū eſſe audieramus, erat huiuſmodi, ut mihi ultra quadringenta millia liceret eſſe. illò cum peruenire non liceret, ſtatim iter Brunduſiū uerſus contuli ante diem rogationis, ne et Sica, apud quem erā, periret, & quòd Melitæ eſſe non licebat. nunc tu propera, ut nos cōſequare, ſi modo recipiemur. adhuc inuitamur benigne: ſed, quod ſupereſt, timemus. me mi Pomponi ualde pœnitet uiuere. qua in re apud me tu plurimū ualuiſti. ſed hæc coràm. fac modò, ut uenias. Vale.*

CICERO ATTICO S.

TERENTIA *tibi et ſæpe, et maximas gratias agit. id eſt mihi gratiſſimū. ego uiuo miſerrimus, & maximo dolore conficior. ad te quid ſcribam, neſcio: ſi enim*

es Romæ, iam me aſſequi non potes: ſin es in uia; cum eris me aſſecutus, coram agemus, quæ erunt agenda. tãtũ te oro, ut, quoniã me ipſum ſemper amaſti, eodẽ amore ſis: ego. n. idẽ ſum: inimici mei mea mihi, nõ me ipſũ ademerũt. Cura ut ualeas. VIII. Id. Apr. Thurij.

CICERO ATTICO S.

NON fuerat mihi dubium, quin te Tarenti, aut Brunduſij uiſurus eſſem: idq; ad multa pertinuit, in eis, ut et in Epeiro conſiſteremus, et de reliquis rebus tuo cõſilio uteremur. quoniã id non contigit, erit hoc quoque in magno numero noſtrorum malorũ. nobis iter eſt in Aſiã, maxime Cyzicũ. tibi meos cõmendo. me uix, miſereq; ſuſtento. Vale. D. XIIII. Cal. Maij, Tarenti.

CICERO ATTICO S.

BRVNDVSIVM ueni ad Cal. Maias. eo die pueri tui mihi à te literas reddiderunt: et alij pueri poſt diem tertiũ eius diei literas alias attulerunt. Quod me rogas, & hortaris, ut apud te in Epeiro ſim: uoluntas tua mihi ualde grata eſt, & minime noua, & cõſilium mihi quidem optatum, ſi liceret ibi omne tempus conſumere (odi enim celebritatem, fugio homines, lucẽ aſpicere uix poſſum: eſſet mihi iſta ſolitudo, præſertim tam familiari in loco, non amara) ſed itineris cauſa, ut diuertar, primũ eſt deuiũ, deinde ab Antronio, & cæteris quatridui: deinde ſine te. nam caſtellum munitũ habitanti mihi prodeſſet, tranſeunti non eſt neceſſarium.

quòd ſi auderem, Athenas peterem. ſanè ita cadebat, ut uellem. nunc & noſtri hoſtes ibi ſunt, & te nõ habemus, & ueremur, ne interpretentur, illud quoq; oppidũ ab Italia non ſatis abeſſe: nec ſcribis, quam ad diem te expectemus. Quod me ad uitam uocas: unum efficis, ut à me manus abſtineã: alterũ nõ potes, ut me nõ noſtri cõſilij utique pœniteat: quid enim eſt, quod me retineat? præſertim ſi ſpes ea non eſt, quæ nos proficiſcẽtes proſequebatur. non faciam, ut enumerem miſerias omnes, in quas incidi per ſummam iniuriam, & ſcelus non tam inimicorum meorum, quàm inuidorum; ne & meum mœrorem exagitem, & te in eundẽ luctũ uocem. hoc confirmo, neminem unquam tanta calamitate eſſe affectum, nemini mortem magis optandam fuiſſe. cuius oppetendæ tempus honeſtiſſimum prætermiſſum eſt. reliqua tempora non ſunt tam ad medicinã, quàm ad finem doloris. De Rep. uideo te colligere omnia, quæ putes aliquam ſpem mihi poſſe afferre mutãdarum rerum. quæ quanquam exigua ſunt: tamen, quoniã placet, expectemus. Tu nihilo minus, ſi properaris, nos cõſequere: nam aut accedemus in Epeirum, aut per Candauiam tarde ibimus. dubitationem autem de Epeiro non inconſtantia noſtra afferebat, ſed quòd de fratre, ubi eum uiſuri eſſemus, neſciebamus. quem quidẽ ego nec quo modo uiſurus, nec ubi dimiſſurus ſim, ſcio. id eſt maximum, & miſerrimũ mearũ omniũ miſeriarũ.

Ego & ſæpius ad te, & plura ſcriberem, niſi mihi dolor meus cum omneis parteis mentis, tum maxime huius generis facultatem ademiſſet. uidere te cupio. Cura, ut ualeas. Prid. Cal. Maij, Brũduſij, proficiſcẽs.

CICERO ATTICO S.

SCRIPSERAM ad te,quas ob cauſas in Epei
rum non eſſemus profecti;quòd & Achaia propè eſſet,
plena audaciſſimorum inimicorum; & exitus difficiles
haberet,cum inde proficiſceremur.acceſſit,cum Dyrrha
chij eſſemus,ut duo nuntij afferrentur;unus, claſſe fra=
trem Epheſo Athenas;alter,pedibus per Macedoniam ue
nire . itaque illi obuiam miſimus Athenas,ut inde Theſ
ſalonicam ueniret : ipſi proceſſimus, & Theſſalonicam
ad X. Cal.Iun.uenimus : neque de illius itinere quid=
quam certi habebamus,niſi eum ab Epheſo ante aliquã=
to profectum . nunc , iſtic quid agatur, magnopere ti=
meo . quanquam tu altera epiſtola ſcribis, Idib . Maijs ;
audire,fore,ut acrius poſtularet ; altera,iam eſſe mitio=
ra . ſed hæc pridie data,quàm illa : quo conturbor ma=
gis . itaque,cum meus me mœror quotidianus lacerat,
& conficit : tum uero hæc addita cura uix mihi ui=
tam reliquam facit . ſed & nauigatio perdifficilis fuit;
& ille incertus,ubi ego eſſem,fortaſſe alium curſum pe
tiuit : nam Phaeto lib . eum non uidit : uento reiectus
ab illo in Macedoniam , Pellæ mihi præſto fuit . reliqua
quàm mihi timenda ſint , uideo . nec,quid ſcribam,ha=
beo : & omnia timeo . nec tam miſerum eſt quidquã ,
quod non in noſtram fortunam cadere uideatur . equi
dem adhuc miſer in maximis meis ærumnis , et luctibus
hoc metu adiecto maneo Theſſalonicæ ſuſpenſus, nec au
deo quidquam. Nunc ad ea,quæ ſcripſiſti . Trypho=
nem Cæciliũ nõ uidi. Sermonẽ tuũ,& Põpeij cognoui
ex tuis literis . Motũ in Rep.non tantum ego uideo,

quantum tu aut uides, aut ad me conſolandum affers: Tigrane enim neglecto, ſublata ſunt omnia. Varroni me iubes agere gratias: faciam: item Hypſæo. Quod ſuades, ne longius diſcedamus, dum acta menſis Maij ad nos perferantur: puto me ita eſſe facturum, ſed, ubi, non dum ſtatui: atque ita perturbato ſum animo de Quinto, ut nihil queam ſtatuere: ſed tamen ſtatim te faciam certiorem. Ex epiſtolarum mearũ inconſtantia puto te mentis meæ motum uidere. qui, etſi incredibili, & ſingulari calamitate afflictus ſum, tamen non tam ex miſeria, quàm ex culpæ noſtræ recordatione commotus: cuius enim ſcelere impulſi, ac proditi ſimus, iam profecto uides: atque utinam iam ante uidiſſes, neque totum animum tuum mœrori mecum ſimul dediſſes. quare, cum me afflictum, & confectũ luctu audies, exiſtimato me ſtultitiæ meæ pœnam ferre grauius, quàm euenti, quòd ei crediderim, qué eſſe nefariũ nó putarã. me et meorũ malorũ memoria, & metus de fratre in ſcribendo impedit. tu iſta omnia uide, & guberna. Terentia tibi maximas gratias agit. literarum exemplum, quas ad Pópeiũ ſcripſi, miſi tibi. Vale. D. IIII. Cal. Iunias, Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

QVINTVS *frater cum ex Aſia diſceſſiſſet ante Cal. Maias, & Athenas ueniſſet Idibus, ualde fuit ei properandũ, ne quid abſens acciperet calamitatis, ſi quis forte fuiſſet, qui contentus noſtris malis non eſſet. itaque malui eum properare Romam, quàm ad me uenire. & ſimul (dicam enim quod uerum eſt, ex quo*

magnitudinẽ miſeriarũ mearũ perſpicere poſſis) animũ inducere non potui,ut aut illũ amantiſſimũ mei, molliſſimo animo,tanto in mœrore aſpicerẽ , aut meas miſerias luctu afflictas,& perditã fortunã illi offerrem , aut ab illo aſpici paterer . atq; etiã illud timebã, quod profecto accidiſſet,ne à me digredi non poſſet . uerſabatur mihi tempus illud ante oculos,cum ille aut lictores dimitteret, aut ui euelleretur ex complexu meo . huius acerbitatis euentum altera acerbitate non uidendi fratris uitaui .in hunc me caſum uos uiuendi auctores impuliſtis . itaque mei peccati luo pœnas . quanquam tuæ me literæ ſuſtentant , ex quibus , quantum tu ipſe ſperes , facile perſpicio . quæ quidem tamen aliquid habebant ſolatij ante , quàm eò ueniſti, A' POMPEIO NVNC HORTENSIVM ALLICE, ET EIVSMODI VIROS . *obſecro mi* Põponi *nondũ perſpicis,quorũ opera,quorũ inſidijs,quorũ ſcelere perierimus ? ſed tecum hæc coràm agemus . tantũ dico , quod ſcire te puto:nos nõ inimici,ſed inuidi perdiderunt.nũc ſi ita ſunt,quæ ſperas,ſuſtinebimus nos,& ſpe,qua iubes, nitemur . ſin,ut mihi uidetur,infirma ſunt; quod optimo tẽpore facere nõ licuit,minus idoneo fiet .* Terẽtia *tibi ſæpe gratias agit .* Mihi *etiã unũ de malis in metu eſt fratris miſeri negotiũ . quod,ſi ſciam,cuiuſmodi ſit; ſciam,quid agendũ mihi ſit.* Me *etiã nunc iſtorũ beneficiorũ,& literarũ expectatio,ut tibi placet ,* Theſſalonicæ *tenet . ſi quid erit noui allatum,ſciã,de reliquo quid agẽdum ſit.* Tu *, ſi,ut ſcribis,*Cal.Iun.Roma *profectus es,propediem nos uidebis . literas , quas ad* Pompeium *ſcripſi,tibi miſi .* Vale. Idib.Iun. Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

ACTA quæ eſſent uſq; ad VIII. Cal. Iun. cognoui ex tuis literis. reliqua expectabam, ut tibi placebat, Theſſalonicæ. quibus allatis, facilius ſtatuere potero, ubi ſim: nã ſi erit cauſa, ſi quid agetur, ſi ſpem uidero, aut ibidẽ operiar, aut me ad te conferã: ſin, ut tu ſcribis, iſta euanuerint, aliud aliquid uidebimus. omnino adhuc nihil mihi ſignificatis, niſi diſcordiam iſtorum, quæ tamen inter eos de omnibus potius rebus eſt, q̃ de me. itaque, quid ea mihi proſit, neſcio. ſed tamẽ, quoad me uos ſperare uultis, uobis obtemperabo. Nã quod me tam ſæpe, & tam uehemẽter obiurgas, & animo infirmo eſſe dicis: quæſo ecquod tantũ malum eſt, quod in mea calamitate nõ ſit? ecquis unquam ex tam amplo ſtatu, in tam bona cauſa, tantis facultatibus, ingenij, conſilij, gratiæ, tãtis præſidijs bonorũ omnium cõcidit? poſſum obliuiſci, qui fuerim; nõ ſentire, qui ſim? quo careã honore? qua gloria? quibus liberis? quibus fortunis? quo fratre? quem ego (ut nouum calamitatis genus attendas) cum pluris facerem, quàm me ipſum, ſemperq; feciſſem, uitaui, ne uiderem, ne aut illius luctum, ſqualloremq; aſpicerem, aut me, quem ille florentiſſimum reliquerat, perditum illi, afflictumq; offerrẽ. mitto cætera intolerabilia: etenim fletu impedior. hic utrum tandẽ ſum accuſandus? ꝙ doleo, an quòd commiſi, ut hæc aut non retinerem (quod facile fuiſſet, niſi intra parietes meos de mea pernicie conſilia inirẽtur) aut certe uiuus amitterem? hæc eo ſcripſi, ut potius releuares me, quod facis, quàm aut caſtigatione, aut obiurgatione dignum

putares;eoq; ad te minus multa ſcribo, quòd & mœrore impedior,&,quid expectem iſtinc,magis habeo, quã quid ipſe ſcribam. quæ ſi erunt allata, faciam te noſtri conſilij certiorẽ.tu,ut adhuc feciſti,quamplurimis de rebus ad me uelim ſcribas,ut prorſus ne quid ignorem. Vale. XIIII. Cal. Quint. Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

ME ET tuæ literæ,& quidã boni nuntij,nõ optimis tamen auctoribus,et expectatio ueſtrarum literarũ, & quòd tibi ita placuerat,adhuc Theſſalonicæ tenebãt: ſi accepero literas,quas expecto;ſi ſpes erit ea, quæ rumoribus afferebatur,ad te me conferam;ſi non erit, faciam te certiorem,quid egerim. Tu me,ut facis,opera,conſilio,gratia iuua:conſolari iam deſine: obiurgare uero noli.quod cum facis,ut ego tuum amorem, & dolorem deſidero: quem ita affectum mea ærumna eſſe arbitror,ut te ipſum conſolari nemo poſſit. Quintum fratrem optimum,humaniſſimumq; ſuſtenta. Ad me, obſecro te, ut omnia certa perſcribas. Vale. D.IIII. Cal. Quint.

CICERO ATTICO S.

TV quidem ſedulo argumentaris, quid ſit ſperãdum,et maxime per ſenatum. idemq; caput rogationis proponi ſcribis, quare in ſenatu dici nihil liceat:itaque ſiletur.hic tu me accuſas quòd me afflictem; cũ ita ſim afflictus,ut nemo unquam: quod tute intelligis.ſpem oſtendis ſecundũ comitia. quæ iſta eſt eodẽ Tribuno pl.

& inimico Conſule Des? percuſſiſti autem me etiam de oratione prolata. cui uulneri, ut ſcribis, medere, ſi quid potes. ſcripſi equidem olim ei iratus, quòd ille prior ſcripſerat, ſed ita compreſſeram, ut nunquam emanaturam putarem: quo modo exciderit, neſcio. ſed quia nunquã accidit, ut cum eo uerbo uno concertarem, & quia ſcripta mihi uidetur negligentius, quàm cætera: puto poſſe probari, non eſſe meam. id, ſi putas me poſſe ſanari, cures uelim. ſin plane perij, minus laboro. Ego etiã nunc eodem in loco iaceo, ſine ſermone ullo, ſine cogitatione ulla. licet tibi, ut ſcribis, ſignificarem, ut ad me uenires Sidona: tamen intelligo te iſtic prodeſſe, hic ne uerbo quidem leuare me poſſe. non queo plura ſcribere: nec eſt, quod ſcribam. ueſtra magis expecto. Vale. XVI. Cal. Sext. Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

QVOD ad te ſcripſeram, me in Epeiro futurũ: poſteaquã extenuari ſpem noſtrã, et euaneſcere uidi, mutaui cõſiliũ, nec me Theſſalonica cõmoui, ubi eſſe cõſtitueram, quoad aliquid ad me de eo ſcriberes, quod proximis literis ſcripſeras, fore, uti ſecundũ comitia aliquid de nobis in ſenatu ageretur; id tibi Pompeiũ dixiſſe. qua de re, quoniam comitia habita ſunt, tuq; nil ad me ſcribis: perinde habebo, ac ſi ſcripſiſſes nihil eſſe, meq; temporis non longinqui ſpe ductum eſſe moleſte ferã. Quẽ autem motũ te uidere ſcripſeras, qui nobis utilis fore uideretur, eũ nunciant, qui ueniunt, nullum fore. In Tribunis pl. Deſs. reliqua ſpes eſt. quã ſi expectaro, nõ erit, ꝙ putes me cauſæ meæ, ac uoluntati meorum defuiſſe.

Quod me ſæpe accuſas, cur hunc meum caſum tam grauiter feram : debes ignoſcere, cum ita me afflictum uideas, ut neminem unquam nec uideris, nec audieris. nã quòd ſcribis te audire, me etiam mentis errore ex dolore affici: mihi uero mens integra eſt, atque utinam tam in periculo fuiſſet, cum ego ijs, quibus meam ſalutem cariſſimam eſſe arbitrabar, inimiciſſimis, crudeliſſimiſq; uſus ſum: qui ut me paulum inclinari timore uiderũt, ſic impulerunt, ut omni ſuo ſcelere, & perfidia abuterentur ad exitium meum. nunc, quoniam eſt Cyzicum nobis eundum, quo rarius ad me literæ perferentur, hoc uelim diligentius omnia, quæ putaris me ſcire opus eſſe, perſcribas. Quintum fratrem meum fac diligas. quem ego miſer ſi incolumem relinquo, non me totum periſſe arbitrabor. Vale. Non. Sext.

CICERO ATTICO S.

EX TVIS literis plenus ſum expectatione de Põpeio, quidnam de nobis uelit, aut oſtendat : comitia enim credo eſſe habita. quibus abſolutis, ſcribis illi placuiſſe agi de nobis. ſi tibi ſtultus eſſe uideor, qui ſperem; facio tuo iuſſu; & ſcio te me ijs epiſtolis potius, & meas ſpes ſolitum eſſe remorari : nunc uelim mihi plane perſcribas, quid uideas. ſcio nos noſtris multis peccatis in hanc ærumnam incidiſſe. ea ſi qui caſus ex parte correxerint, minus moleſte feremus nos uixiſſe, & adhuc uiuere. ego propter uiæ celebritatem, & quotidianam expectationem rerum nouarum non commoui me adhuc Theſſalonica, ſed iam extrudimur, non à Plancio,

(nam is quidem retinet) uerum ab ipſo loco minime appoſito ad tolerandam in tanto luctu calamitatem. In Epeirum ideo, ut ſcripſeram, non iui, quòd ſubiti mihi uniuerſi nuntij uenerant, & literæ, quare nihil eſſet neceſſe quamproxime Italiam eſſe. hinc, ſi aliquid à comitijs audierimus, nos in Aſiam conuertemus: neque adhuc ſtabat, quò potiſſimum: ſed ſcies. Vale. XII. Cal. Sext. Theſſalonicæ.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI *Id. Sext. quatuor epiſtolas à te miſſas: unã, qua me obiurgas, & rogas, ut ſim firmior: alteram, qua Craſſi libertum ais tibi de mea ſolicitudine, macieq; narraſſe: tertiam, qua demonſtras acta in ſenatu: quartam de eo, quod à Varrone ſcribis tibi eſſe confirmatum de uoluntate Pompeij. ad primam tibi hoc ſcribo, me ita dolere, ut non modo à mente non deferar, ſed id ipſum doleam, me, tam firma mente ubi utar, & quibus cum, non habere: nam ſi tu me uno non ſine mœrore cares, quid me cenſes, qui & te, & omnibus? & ſi tu incolumis me requiris, quo modo à me ipſam incolumitatem deſiderari putas? nolo commemorare, quibus rebus ſim ſpoliatus, non ſolum quia non ignoras, ſed etiam ne ſcindam ipſe dolorem meum. hoc confirmo, neque tantis bonis eſſe priuatum quenquã, neque in tantas miſerias incidiſſe. dies autem non modo non leuat luctum hunc, ſed etiam auget: nam cæteri dolores mitigantur uetuſtate, hic non poteſt non & ſenſu præſentis miſeriæ, & recordatione præteritæ uitæ quotidie augeri: deſidero enim nõ mea ſolum, neque meos, ſed me ipſum:*

quid enim ſum? ſed non faciam, ut aut tuum animum angam querelis, aut meis uulneribus ſæpius manus afferam. nam quòd purgas eos, quos ego mihi ſcripſi inuidiſſe, & in eis Catonem: ego uero tantum illum puto àb iſto ſcelere abfuiſſe, ut maxime doleam plus apud me ſimulationem aliorum, quàm iſtius fidem ualuiſſe. cæteri, quos purgas, debent mihi purgati eſſe, tibi ſi ſunt. ſed hæc ſero agimus. Craſſi libertum nihil puto ſincere locutum. In ſenatu rem probe ſcribis actam. ſed quid Curio? an illam orationem non legit? quæ unde ſit prolata, neſcio. ſed Axius eiuſdem diei ſcribens àd me acta, non ita laudat Curionem. at poteſt ille aliquid prætermittere. tu, niſi quod erat, profecto non ſcripſiſti. Varronis ſermo facit expectationem Cæſaris. atque utinam ipſe Varro incumbat in cauſam. quod profecto cum ſua ſponte, tum te inſtante faciet. ego, ſi me aliquando ueſtri, & patriæ compotem fortuna fecerit, certe efficiam, ut maxime lætere unus ex omnibus amicis; meáq; officia, & ſtudia, quæ parum antea luxerunt (fatendum eſt enim) ſic exequar, ut me æque tibi, ac fratri, & liberis noſtris, reſtitutum putes. ſi quid in te peccaui, ac potius quoniam peccaui, ignoſce: in me enim ipſum peccaui uehementius. neque hæc eo ſcribo, quo te non meo caſu maximo dolore eſſe affectum ſciam: ſed profecto, ſi, quantum me amas, & amaſti, tantum amare deberes, ac debuiſſes, nunquam eſſes paſſus me, quo tu abundas, egere conſilio; nec eſſes paſſus mihi perſuaderi, utile nobis eſſe, legem de collegijs perferri. ſed tu tantum lacrymas præbuiſti dolori meo, quod erat amoris, tanquam ipſe ego:

quod meritis meis perfectum eſſe potuit, ut dies, & noctes, quid mihi faciendum eſſet, cogitares, id abs te meo, non tuo ſcelere prætermiſſum eſt. quòd ſi non modo tu, ſed quiſquam fuiſſet, qui me Pompeij minus liberali reſponſo perterritum à turpiſſimo conſilio reuocaret, quod unus tu facere maxime potuiſti: aut occubuiſſem honeſte, aut uictores hodie uiueremus. hic mihi ignoſcas: me enim ipſum multo magis accuſo; deinde te, quaſi me alterum: & ſimul meæ culpæ ſocium quæro. ſi reſtituor, etiam minus uidebimur deliquiſſe: abs teq́; certe, quoniam nullo noſtro, tuo ipſius beneficio diligemur.

Quod te cum Culeone ſcribis de priuilegio locutum, eſt aliquid, ſed multo eſt melius abrogari: ſi enim nemo impediet, ſic eſt firmius: ſin erit, qui ferri non ſinat, idem S.C. intercedet. nec quidquam aliud opus eſt, quam abrogari. nam prior lex nos nihil lædebat. quàm ſi, ut eſt promulgata, laudare uoluiſſemus, aut, ut erat negligenda, negligere, nocere omnino nobis non potuiſſet. hic mihi primum non modo conſilium defuit, ſed etiam obfuit. cæci, cæci inquam fuimus in ueſtitu mutando, in populo rogando. quod, niſi nominatim mecum agi cœptum eſſet, fieri pernicioſum fuit. ſed pergo præterita, ueruntamen ob hanc cauſam, ut, ſi quid ageretur, legem illam, in qua popularia multa ſunt, ne tangatis. uerum eſt ſtultum me præcipere, quid agatis, aut quo modo. utinam modo agatur aliquid. multa occultant tuæ literæ, credo ne uehementius deſperatione perturber: quid enim uides agi poſſe, aut quo modo? per ſenatum ne? aſt tute ſcripſiſti ad me, quoddam caput legis Clodium in curiæ poſte fixiſſe, ne referri, ne'ue dici liceret.

ci liceret.quo modo igitur Domitius ſe dixit relaturum? quo modo autem ijs,quos tu ſcribis, & de re dicentibus, &,ut referretur, poſtulantibus,Clodius tacuit? ac ſi per populum,poterit ne niſi de omniũ Tribunorũ pl.ſententia?quid de bonis?quid de domo? poterit ne reſtitui?aut, ſi nõ poterit, egomet quo modo potero? hæc niſi uides expediri,quã in ſpem me uocas? ſi autem ſpei nihil eſt,quæ eſt mihi uita?itaq; expecto Theſſalonicæ acta Cal.Sext. ex quibus ſtatuam,in tuos ne agros confugiam,ut neque uideam homines,quos nolim,& te,ut ſcribis,uideam,& propius ſim , ſi quid agatur; idq; intellexi cum tibi,tum Quinto fratri placere:an abeam Cyzicum. nunc Pomponi, quoniam nil impertiſti tuæ prudentiæ ad ſalutem meam, quòd aut in me ipſo ſatis eſſe conſilij decreueras, aut te nil mihi plus debere,quàm ut præſto eſſes, quando quidem ego proditus,inductus, coniectus in fraudem,omnia mea præſidia neglexi,totã Italiam in me erectã ad me defendendũ deſtitui,& reliqui;me meis tradidi inimicis,inſpectãte,& tacente te, qui ſi nõ plus ingenio ualebas,quàm ego,certe timebas minus: ſi potes,erige afflictos, & in eo nos iuua. ſin omnia ſunt obſtructa,id ipſum fac ut ſciamus,& nos aliquãdo aut obiurgare, aut cõmuniter conſolari deſine.ego ſi tuã fidem accuſarem, non me potiſſimũ tuis tectis crederem.meam amentiam accuſo,quòd à te tantũ amari,quantũ ego uellem, putaui: quod ſi fuiſſet, fidem eandem, curã maiorem adhibuiſſes,me certe ad exitiũ præcipitantẽ retinuiſſes,iſtos labores, quos nunc in naufragijs noſtris ſuſcipis, non ſubiſſes.quare fac,ut omnia ad me perſpecta, et explorata pſcribas, meq; , ut facis,uelis eſſe aliquem,quoniã,qui fui,

& qui eſſe potui, iam eſſe nō poſſum; & ut his literis, nō te, ſed me ipſum à me eſſe accuſatum putes. ſi qui erunt, quibus putes opus eſſe meo nomine literas dari, uelim cō ſcribas, cureſq; dandas. Vale. D. XIIII. Cal. Sept.

CICERO ATTICO S.

TOTVM iter mihi incertū facit expectatio literarū tuarum Cal. Sext. datarū, nō aliud aliquid. ſi ſpes erit, Epeirū; ſin minus, Cyzicū, aut aliud quid ſequemur. tuæ quidem literæ, quo ſæpius à me legūtur, hoc ſpem faciūt mihi minorē, quàm cū lectæ ſunt. tū id, quod attulerūt ad ſpē, infirmāt: ut facile appareat te et cōſolationi ſeruire, et ueritati. idq; te rogo plane, ut ad me, quæ ſcis, ut erunt; quæ putabis, ita ſcribas. Vale. D. XII. Cal. Sept.

CICERO ATTICO S.

DE Quinto fratre nuncij nobis triſtes, nec uarij uenerāt ex ante diem Non. Iun. uſque ad prid. Cal. Sept. eo autē die Liuinus L. Reguli lib. ad me à Regulo miſſus uenit. is omnino mētionē nullā factā eſſe nunciauit, ſed fuiſſe tamē ſermonē de C. Clodij filio, iſq; mihi tum à fratre literas attulit. ſed poſtridie Seſtij pueri uenerūt, qui à te literas attulerunt, non tam exploratas à timore, quàm ſermo Liuinij fuerat. ſanè ſum in meo infinito mœrore ſolicitus, & eo magis, quòd Appij quæſtio eſt.

Cætera, quæ ad me eiſdē literis ſcribis de noſtra ſpe, intelligo eſſe languidiora, quā alij oſtendunt. ego autem, quoniam non longe ab eo tempore abſumus, in quo res

diiudicabitur, aut ad te conferā me, aut etiam nunc circum hæc loca commorabor. Scribit ad me frater omnia ſua per te unum ſuſtineri. quid te aut hortor, quod facis; aut agam gratias, quod non expectas? tantum uelim fortuna det nobis poteſtatem, ut incolumes amore noſtro perfruamur. Tuas literas ſemper maxime expecto. in quibus caue, ne aut diligentia tua mihi moleſta, aut ueritas acerba ſit. Vale. D. prid. Non. Sept.

CICERO ATTICO S.

EXPECTATIONEM *nobis nō paruā attuleras, cū ſcripſeras Varronē tibi pro amicitia cōfirmaſſe, cauſam noſtrā Pompeiū certe ſuſcepturū; et ſimul à Cæſare ei literæ, quas expectaret, remiſſæ eſſent, auctorem etiam daturū. utrū id nihil fuit, an aduerſata ſunt Cæſaris literæ? an eſt aliquid in ſpe? etiā illud ſcripſeras, eūdē, ſecundum comitia, dixiſſe. fac (ſi uides quātis in malis iaceam, & ſi putas eſſe humanitatis tuæ) me, fac de tota cauſa noſtra certiorē: nā Q. frater homo mirus, qui me tā ualde amat, omnia mittit ſpei plena, metuens credo defectionem animi mei. tuæ autem literæ ſunt uariæ: neque .n. me deſperare uis, nec temere ſperare. fac, obſecro te, ut omnia, quæ proſpici à te poſſunt, ſciamus. Vale.*

CICERO ATTICO S.

QVOD *eiuſmodi mihi literæ à uobis afferebātur, ut aliquid ex iis eſſet expectandū, ſpe, & cupiditate Theſſalonicæ detentus ſum. poſteaquā omnis actio huius anni confecta nobis uidebatur, in Aſiam ire nolui, quòd &*

celebritas mihi odio eſt; & , ſi fieret aliquid à nouis ma giſtratibus, abeſſe longe nolebã. itaque in Epeirum ad te ſtatui me conferre: non quo mea intereſſet loci natura, qui lucẽ omnino fugerẽ: ſed aut ad ſalutem libentiſſime ex tuo portu proficiſcar: aut, ſi ea præciſa erit, nuſquam facilius hãc miſerrimam uitam uel ſuſtentabo, uel, quod multò eſt melius, abiecero. ero cum paucis, multitudinem dimittã. me tuæ literæ nunquam in tantã ſpem adduxe runt, quãtam aliorũ: attamẽ mea ſpes etiam tenuior ſem per fuit, quã tuæ literæ. ſed tamen, quoniam cœptum eſt, age, quoquo modo cœptũ eſt, & quacũque de cauſa, non deſerã neque optimi, atque unici fratris miſeras, atque lu ctuoſas preces, nec Seſtij, cæterorumq; promiſſa, nec ſpẽ ærumnoſiſſimæ mulieris Terentiæ, nec miſerrimæ mulie ris Tulliolæ obſecrationem, & fideles literas tuas. mihi Epeirus aut iter ad ſalutẽ dabit, aut, quod ſcripſi ſupra. te oro, & obſecro Põponi, ſi me omnibus ampliſſimis, ca riſſimis, iucundiſſimisq; rebus perfidia hominũ ſpoliatũ, ſi me à meis conſiliarijs proditũ, & proiectũ uides, ſi in telligis me coactũ, ut ipſe me, et meos perderẽ; ut me tua miſericordia iuues, & Quintum fratrem, qui poteſt eſſe ſaluus, ſuſtẽtes; Terẽtiam, liberosq; meos tueare; me, ſi pu tas te iſtic uiſurum, expectes; ſi minus, inuiſas, ſi potes, mihiq; ex agro tuo tantũ aſſignes, quantũ meo corpore occupari poteſt; & pueros ad me cum literis quampri mũ, & quãſæpiſſime mittas. Vale. XVI. Cal. Oct.

CICERO SALVTEM Q. CAECILIO Q. F. POMPONIANO ATTICO.

QVOD quidẽ ita eſſe, & auunculũ tuum functũ

eſſe officio, uehementiſſime probo : gaudere me tum di=cam, ſi mihi hoc uerbo licebit uti. me miſerũ, quã omnia eſſent ex ſententia, ſi nobis animus ſi conſiliũ, ſi fides eo=rum, quibus credidimus, non defuiſſet. quæ colligere no=lo, ne augeã mœrorẽ. ſed tibi uenire in mentẽ certo ſcio, quæ uita eſſet noſtra, quæ ſuauitas, quæ dignitas. ad quæ recuperãda per fortunas incũbe, ut facis, diemq́; na talem reditus mei cura ut in tuis ædibus amœniſſimis agam tecũ, & cũ meis. ego huic ſpei, & expectationi, quæ nobi proponitur. maxime tamen uolui præſtolari apud te in Epeiro : ſed ita ad me ſcribitur, ut putem eſſe commodius nos eiſdem in locis eſſe. De domo, & Curio nis oratione, ut ſcribis, ita eſt. in uniuerſa ſalute, ſi ea modo nobis reſtituetur, inerunt omnia. ex quibus nihil malo, quã domum. ſed tibi nihil mando nominatim: me totum tuo amori, fideiq́; commendo. Quòd te in tãta hæreditate ab omni occupatione expediſti, ualde mihi gratũ eſt. Quod facultates tuas ad meã ſalutẽ polli=ceris, ut omnibus rebus à te præter cæteros iuuer: id quã=tum ſit præſidiũ, uideo: intelligoq́;, te multas parteis meæ ſalutis & ſuſcipere, & poſſe ſuſtinere, neque, ut ita fa=cias, rogandũ eſſe. Quod me uetas quidquã ſuſpica=ri accidiſſe ad animũ tuũ, quod ſecus à me erga te com miſſum, aut prætermiſſum uideretur: gerã tibi morẽ, & liberabor iſta cura : tibi tamẽ eo plus debebo, quo tua in me humanitas fuerit excelſior, quã in te mea. Velim, quid uideas, quid intelligas, quid agatur, ad me ſcribas, omneisq́; ad noſtrã ſalutem adhortere. Rogatio Se=ſtij neq; dignitatis ſatis habet, nec cautionis: nã & no=minatim ferre oportet, & de bonis diligẽtius ſcribi: et id

animaduertas uelim. Vale. IIII. Non. Oct. Theſ*ſalonicæ*.

CICERO ATTICO S.

TRIGINTA *dies erant ipſi, cum has dabam literas, per quos nullas à uobis acceperam. mihi autem erat in animo, iam, ut antea ad te ſcripſi, ire in* Epeirũ, *& ibi omnem caſum potiſſimum expectare.* Te *oro, ut, ſi quid erit, quod perſpicias, quancũque in partẽ, quã planiſſime ad me ſcribas, & meo nomine, ut ſcribis, literas, quibus putabis opus eſſe, ut des.* Vale. V. Cal. Nou.

CICERO ATTICO S.

ETSI *diligẽter ad me* Quintus *frater, et* Piſo, *quæ eſſent acta, ſcripſerant: tamen uellẽ tua te occupatio non impediſſet, quo minus: ut cõſueſti, ad me, quid ageretur, & quid intelligeres, perſcriberes. me adhuc* Plancius *liberalitate ſua retinet iam aliquoties conatũ ire in* Epeirum. *ſpes homini eſt iniecta, non eadem, quæ mihi, poſſe nos unà decedere. quam rem ſibi magno honori ſperat fore. ſed iam, cum aduentare milites dicentur, faciendum nobis erit, ut ab eo diſcedamus. quod cũ faciemus, ad te ſtatim mittemus, ut ſcias, ubi ſimus.* Lentulus *ſuo in nos officio, quod et re, et promiſſis, et literis declarat, ſpẽ nobis nõ nullã affert* Põpeij *uoluntatis, ſæpe.n. tu ad me ſcripſiſti, eum totum eſſe in illius poteſtate.* De Metello *ſcripſit ad me frater, quantũ ſperaret, profectũ eſſe per te. mi* Pomponi *pugna, ut tecum, & cum meis mihi liceat uiuere: et ſcribe ad me omnia. premor*

cum luctu,tum deſiderio omnium rerum, quæ mihi me cariores ſemper fuerant. Cura,ut ualeas.

Ego,quòd,per Theſſaliam ſi irem in Epirum,perdiu nihil erā auditurus,& quòd mei ſtudioſos habeo Dyrrhachinos,ad eos perrexi,cum illa ſuperiora Theſſalonicæ ſcripſiſſem.inde cum ad te me conuertam,faciam,ut ſcias.tuq; ad me uelim omnia quamdiligentiſſime, cuicuimodi ſunt,ſcribas.ego iam aut rem,aut ne ſpem quidem expecto. Vale. VI. Cal. Dec. Dyrrhachij.

CICERO ATTICO S.

AD V.Cal.Dec.*treis epiſtolas à te accepi,unā datā ad.* VIII. *Cal.Nou.in qua me hortaris,ut forti animo menſem Ian.expectem:eaq;,quæ ad ſpem putas pertinere,de Lentuli ſtudio,de Metelli uolūtate,de tota Pōpeij ratione perſcribis.in altera epiſtola præter conſuetudinem tuam diem non adſcribis,ſed ſatis ſignificas tempus:lege enim ab octo Tribunis pl. promulgata, ſcribis te eas literas eo ipſo die dediſſe, id eſt ad* IIII. *Cal. Nou. &,quid putes utilitatis eam promulgationem attuliſſe, ſcribis. in quo ſi etiam noſtra ſalus cum hac lege deſperata erit, uelim pro tuo in me amore hanc inanem meam diligentiam miſerabilem potius, quàm ineptam putes: ſin eſt aliquid ſpei, des operam,ut maiore diligentia poſthac à noſtris magiſtratibus defendamur. nam ea ueterum Tribunorum pl. rogatio tria capita habuit: unum de reditu meo, ſcriptum incaute: nihil enim reſtituitur præter ciuitatem, & ordinem, quod mihi pro meo caſu ſatis eſt: ſed quæ cauenda*

[library stamp]

fuerint, & quo modo, te non fugit. alterũ caput eſt trala titiũ de impunitate, ſi quid cõtra alias leges eius legis ergò factũ ſit. tertiũ caput, mi Põponi, quo conſilio, & à quo ſit inculcatũ, uide: ſcis enim Clodiũ ſanxiſſe, ut uix, aut omnino nõ poſſet nec per ſenatũ, nec per populũ infirmari ſua lex. ſed uides. nunquã eſſe obſeruatas ſanctiones earum legũ, quæ abrogarentur, nã ſi id eſſet, nulla ferè abrogari poſſet (neque enim ulla eſt, quæ nõ ipſa ſe ſepiat difficultate abrogationis) ſed cum lex abrogatur, illud ipſum abrogaretur, quo modo eã abrogari oporteat. hoc cũ re uera ita ſit; cũ ſemper ita habitũ, obſeruatũq; ſit: octo noſtri Tribuni pl. caput poſuerũt hoc? SI QVID IN HAC ROGATIONE SCRIPTVM EST, QVOD PER LEGES, PLEBIS'VE SCITA; HOC EST QVOD PER LEGEM CLODIAM; PROMVLGARE, ABROGARE, DEROGARE, OBROGARE SINE FRAVDE SVA NON LICEAT, NON LICVERIT; QVOD, VEL QVI PROMVLGAVIT, DEROGAVIT, OB EAM REM POENAE, MVLTAE'VE SIT EH. INR. *atq; hoc in illis Tribunis pl. non lædebat: lege enim collegij ſui non tenebantur: quo maior eſt ſuſpicio malitiæ alicuius, cũ id, quod ad ipſos nihil pertinebat, erat. autẽ cõtra me, ſcripſerunt, ut noui Tribuni pl. ſi eſſent timidiores multo magis ſibi eo capite utendũ putarent. neque id à Clodio prætermiſſum eſt: dixit enim in concione ad* III. *Non. hoc capite deſignatis Tribunis pl. præſcriptũ eſſe, quid liceret. tamen, in lege nulla eſſe eiuſmodi caput, te non*

fallit,quod ſi opus eſſet,omnes in abrogando uterentur. Numium,ac cæteros fugerit,inueſtiges,uelim,et quis attulerit,& quare octo Tribuni pl.ad ſenatum de me referre non dubitarint:ſiue ꝙ obſeruandū illud caput nō putabant,ij dein in abrogando tam cauti fuerunt, ut id metuerent ſoluti cum eſſent,quod ne ijs quidem, qui lege tenentur,eſt curandum. id caput ſanè nolim nouos Tribunos pl. ferre: ſed perferant modo quidlibet:uno capite,quo reuocabor (modo res conficiatur) ero cōtentus iãdudum pudet tam multa ſcribere: uereor enim, ne re iam deſperata legas;ut hæc mea diligentia miſerabilis tibi,alijs irridẽda uideatur. ſed ſi eſt aliquid in ſpe, uide legem,quam T. Fadio ſcripſit T. Viſellius.ea mihi perplacet.nam Seſtij noſtri,quam tu tibi probari ſcribis,mihi non placet. Tertia eſt epiſtola prid.Id.Nou. data:in qua exponis prudenter,& diligenter,quæ ſint, quæ rem diſtinere uideantur,de Craſſo,de Pompeio, de cæteris. quare oro te,ut,ſi qua ſpes erit poſſe ſtudijs bonorum, auctoritate,multitudine comparata rem cõfici, des operam,ut uno impetu perfringantur, in eam rem incumbas,cæteroſq; tu excites. ſin,ut ego perſpicio cum tua coniectura,tum etiam mea,ſpei nihil eſt: oro, obteſtorq; te,ut Quintum fratrem ames, quem ego miſerum miſere perdidi; ne'ue quid eum patiare grauius conſulere de ſe, quàm expediat ſororis tuæ filio; meum Ciceronem, cui nihil miſello relinquo præter inuidiam, & ignominiam nominis mei, tueare, quoad poteris; Terentiam unam omnium ærumnoſiſſimam ſuſtentes tuis officijs. Ego in Epeirum proficiſcar, cum primorum dierum nuncios excepero. Tu ad me uelim proximis

literis, ut ſe initia dederint, perſcribas. Vale. prid. Cal. Dec.

CICERO ATTICO S.

ANTEA, cum ad me ſcripſiſſetis ueſtro conſenſu conſulares prouincias ornatas eſſe, etſi uerebar quorſum id caſurum eſſet, tamen ſperabam uos aliquid aliquando uidiſſe prudentius. poſtquam mihi & dictum eſt, & ſcriptum, uehementer conſilium ueſtrum reprehẽdi: grauiter ſum cõmotus, quòd illa ipſa ſpes exigua, quæ erat, uidetur eſſe ſublata: nam ſi Tribuni pl. nobis ſuccẽſent, quæ poteſt ſpes eſſe? ac uidentur iure ſuccenſere, cũ & expertes conſilij fuerint qui cauſam noſtrã ſuſceperant, & noſtra conceſſione omnem uim ſui iuris amiſerint: præſertim cum ita dicant, ſe noſtra cauſa uoluiſſe ſuam poteſtatem eſſe de Conſulibus ornandis, non ut eos impedirent, ſed ut ad noſtram cauſam adiungerent: nunc ſi Conſules à nobis alieniores eſſe uelint, poſſe id libere facere; ſin uellent noſtra cauſa, nihil poſſe ſe inuitis. nam quod ſcribis, ni ita nobis placuiſſet, illos hoc idẽ per populum aſſecuturos fuiſſe: inuitis Tribunis pl. fieri nullo modo potuit. ita uereor, ne & ſtudia Tribunorum amiſerimus, &, ſi ſtudia maneant, uinculum illud adiũgendorũ Conſulum amiſſum ſit. accedit aliud nõ paruũ incõmodum, quòd grauis illa opinio, ut quidem ad nos perferebatur, ſenatum nihil decernere ante, quàm de nobis actum eſſet, amiſſa eſt, præſertim in ea cauſa, quæ non modo neceſſaria non fuit, ſed etiã inuſitata, ac noua: neque enim unquam arbitror ornatas eſſe prouincias deſignatorum: ut, cum in hoc illa conſtantia, quæ

erat mea cauſa ſuſcepta,immutata ſit, nihil iam poſſit non decerni.iam ijs,ad quos relatum eſt,amicis placuiſſe non mirum ſit: erat enim difficile reperire, qui cõtra tanta commoda duorum Conſulum palàm ſententiam diceret.& fuit omnino difficile non obſequi uel amiciſſimo homini Lentulo,uel Metello,qui ſimultatem humaniſſime deponeret. ſed uereor,ne,hos cum tenere potuerimus,Tribunos pl. amiſerimus. hæc res quemadmodũ ceciderit,& tota res quõ loco ſit,uelim ad me ſcribas,et ita,ut inſtituiſti: nam iſta ueritas,etiam ſi iucunda non eſt,mihi tamen grata eſt. Vale. D. IIII. Id. Dec.

CICERO ATTICO S.

POST *tuum à me diſceſſum literæ mihi Roma allatæ ſunt,ex quibus proſpicio nobis in hac calamitate tabeſcendũ eſſe:neq; enim (ſed bonã in partẽ accipies) ſi ulla ſpes ſalutis noſtræ ſubeſſet,tu pro tuo amore in me hoc tempore diſceſſiſſes. ſed ne ingrati,aut ne omnia uelle nobiſcũ unà interire uideamur,hoc omitto: illud abs te peto,des operam,id quod mihi affirmaſti, ut te ante Cal. Ian. ubicunque erimus,ſiſtas.* Vale.

CICERO ATTICO S.

LITERAE *mihi à Quinto fratre cũ S. C. quod de me eſt factum,allatæ ſunt. mihi in animo eſt,legũ lationem expectare. ſi obtrectabitur,utar auctoritate ſenatus,& potius uita,quàm patria carebo. Tu quæſo feſtina ad nos uenire.* Vale. VI. Cal. Ian.

CICERO ATTICO S.

EX TVIS *literis, & ex re ipſa nos funditus periſſe uideo. Te oro, ut, quibus in rebus mei tui indigebunt, noſtris miſerijs ne deſis. ego te, ut ſcribis: cito uidebo. plura non ſcribo. Cura, ut ualeas.*

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER IIII.

CICERO ATTICO S.

CVM *primũ* Romam *ueni, fuitq; cui recte ad te literas darem, nil prius faciendum mihi putaui, quã ut tibi abſenti de reditu noſtro gratularer: cognorã enim (ut uere ſcribam) te in conſilijs mihi dandis nec fortiorem, nec prudentiorem, quàm me ipſum, nec etiã propter meã in te obſeruantiã nimiũ in cuſtodia ſalutis meæ diligenté; eundemq; te, qui primis temporibus erroris noſtri, aut totius furoris particeps, & falſi rumoris ſocius fuiſſes, acerbiſſime diſſidium noſtrũ tuliſſe, plurimumq; operæ, ſtudij, diligentiæ, laboris ad conficiendum reditum meum contuliſſe. itaque hoc tibi uere affirmo, in maxima lætitia, & exoptatiſſima gratulatione unum ad cumulandum gaudium conſpectum, aut potius complexum mihi tuum defuiſſe. quem ſemel nactus, nũquam dimiſero. ac niſi etiam prætermiſſos fructus tuæ ſuauitatis præteriti temporis omne*

exegero, profecto hac reſtitutione fortunæ me ipſe non ſatis dignum iudicabo. Nos adhuc in noſtro ſtatu, quod difficillime recuperari poſſe arbitrati ſumus, ſplendorem noſtrum illum forenſem, & in ſenatu auctoritatem, & apud uiros bonos gratiam, magis quàm optaramus, conſecuti ſumus. in re autem familiari, quæ quemadmodum fracta, diſſipata, direpta ſit, non ignoras, ualde laboramus, tuarumq; non tam facultatum, quas ego noſtras eſſe iudico, quàm conſiliorum ad colligendas, & conſtituendas reliquias noſtras indigemus. nunc, etſi omnia aut ſcripta eſſe à tuis arbitror, aut etiam nuncijs, ac rumore perlata, tamen ea inſcribam breui, quæ te puto potiſſimum ex meis literis uelle cognoſcere. Prid. Non. Sext. Dyrrhachio ſum profectus, ipſo illo die, quo lex eſt lata de nobis. Brũduſium ueni Non. Sext. ibi mihi Tulliola mea fuit præſto natali ſuo ipſo die, qui caſu idem natalis erat & Brũduſinæ coloniæ, & tuæ uicinæ Salutis. quæ res animaduerſa, multitudine ſumma, Brunduſinorum gratulatione celebrata eſt. ante diem VI. Id. Sext. cognoui literis Quinti fratris, mirifico ſtudio omnium ætatum, atque ordinũ, incredibili concurſu Italiæ legem comitijs centuriatis eſſe perlatam. inde à Brũduſinis honeſtiſſimis ornatus, iter ita feci, ut undique ad me cũ gratulatione, legati conuenerint. ad Vrbẽ ita ueni, ut nemo ullius ordinis homo nomenclatori notus fuerit, qui mihi obuiã non uenerit, præter eos inimicos, quibus id ipſum non liceret aut diſſimulare, aut negare. cum ueniſſem ad portam Capenam, gradus templorum ab infima plebe completi erant. à qua plauſu maximo cũ eſſet mihi gratulatio ſignificata, ſimilis & fre-

quentia,& plauſus me uſque ad Capitolium celebrauit. in foro, & in ipſo Capitolio miranda multitudo fuit. poſtridie in ſenatu, qui fuit dies Non. Sept. ſenatui gratias egimus. eo biduo cum eſſet annonæ ſumma caritas, & homines ad theatrum primo, deinde ad ſenatum cõcurriſſent impulſu Clodij; mea opera frumenti inopiam eſſe clamarent; cum per eos dies ſenatus de annona haberetur, & ad eius procurationem ſermone non ſolum plebis, uerum etiam bonorum Pompeius uocaretur, idq́; ipſe cuperet, multitudoq́; à me nominatim, ut id decernerem, poſtularet: feci, & accurate ſententiam dixi, cum abeſſent conſulares, quòd tuto ſe negarent poſſe ſententiam dicere, præter Meſſalam, & Afranium. factum eſt S.C. in meam ſentẽtiam, ut cum Pompeio ageretur, ut eam rem ſuſciperet, lexq́; ferretur. quo S.C. recitato, cum concio more hoc inſulſo, & nouo plauſum, meo nomine recitando, dediſſet: habui concionem: omnes magiſtratus præſentes, præter unum Prætorem, & duos Tribunos pl. dederunt. poſtridie ſenatus frequens, & omnes conſulares nihil Pompeio poſtulanti negarunt. ille legatos quindecim cum poſtularet, me principem nominauit, & ad omnia me alterum ſe fore dixit. legem Cõſules conſcripſerunt, qua Pompeio per quinquenniũ omnis poteſtas rei frumentariæ toto orbe terrarum daretur: alteram Meſſius, qui omnis dat pecuniæ poteſtatem, & adiunxit claſſem, & exercitum, & maius imperium in prouincijs, quàm ſit eorum, qui eas obtineant. illa noſtra lex conſularis nunc modeſta uidetur, hæc Meſſij non ferenda. Pompeius illam uelle ſe dicit, familiares hanc. conſulares duce Fauonio fremunt. nos tace-

mus, & eo magis, quòd de domo noſtra nihil adhuc Pôti fices reſponderant. qui ſi ſuſtulerint religionem, aream præclaram habebimus, ſuperficiem Conſules ex S.C. æſti mabunt: ſin aliter, demolientur, ſuo nomine locabunt, rem totam æſtimabunt. ita ſunt res noſtræ; ut in ſecundis, fluxæ; ut in aduerſis, bonæ. in re familiari ualde ſumus, ut ſcis, perturbati. præterea ſunt quædam domeſticæ, quæ literis non cõmitto. Quintum fratrem inſigni pietate, uirtute, fide præditum ſic amo, ut debeo. Te expecto; & oro, ut matures uenire. eóq; animo uenias, ut me tuo conſilio egere non ſinas. alterius uitæ quoddam initium ordimur. iam quidam, qui nos abſentes defenderunt, incipiunt præſentibus occulte iraſci, aperte inuidere. uehementer te requirimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

SI FORTE *rarius tibi à me, quàm à cæteris, literæ reddũtur, peto à te, ut id non modo non negligentiæ meæ, ſed ne occupationi quidẽ tribuas. quæ etſi ſumma eſt, tamen nulla eſſe poteſt tanta, ut interrumpat iter amoris noſtri, & officij mei. nam ut ueni Romam, iterum nũc ſum certior factus, eſſe cui darẽ literas: itaque has alteras dedi. prioribus tibi declaraui, aduentus noſter qualis fuiſſet, et quis eſſet ſtatus, atque omnes res noſtræ quemadmodum eſſent; ut in ſecundis, fluxæ; ut in aduerſis, bonæ. poſt illas datas, ſecuta eſt ſumma contentio de domo. diximus apud Pôtifices prid. Cal. Oct. acta res eſt accurate à nobis. & ſi unquam in dicendo fuimus aliquid, aut etiã ſi nunquã aliàs fuimus, tum profecto doloris magnitudo uim quandã nobis dicẽdi dedit.*

Itaque oratio iuuentuti noſtræ deberi non poteſt : quam tibi, etiam ſi non deſideras, tamen mittam cito . cum Pontifices decreſſent, ita, ſi neque populi iuſſu, neque plebiſcito, qui ſe dedicaſſe diceret, nominatim ei rei præfectus eſſet, neque populi iuſſu, aut plebiſcito id facere iuſſus eſſet, uideri, poſſe ſine religione iam partem areæ mihi reſtitui : mihi facta ſtatim eſt gratulatio : nemo enim dubitat, quin domus nobis eſſet adiudicata : tum ſubito ille in concionem aſcendit, quam Appius ei dedit. nunciat iam populo, Pontifices ſecundum ſe decreuiſſe, me autem ui conari in poſſeſſionem uenire . hortatur, ut ſe, & Appium ſequantur, & ſuam Libertatem ut defendant. hic cum etiam illi infimi partim admirarentur, partim irriderent hominis amentiam, ego ſtatueram illuc non accedere, niſi cũ Conſules ex S. C. porticum Catuli reſtituendam locaſſent. Cal. Oct. habetur ſenatus frequens. adhibentur omnes Pontifices, qui erant ſenatores. à quibus Marcellinus, qui erat cupidiſſimus mei, ſententiam primus rogatus, quæſiuit, quid eſſent in decernendo ſecuti . tum Lucullus de omnium collegarũ ſententia reſpondit, religionis iudices Pontifices fuiſſe, legis ſenatum : ſe, & collegas ſuos de religione ſtatuiſſe, in ſenatu de lege ſtatuturos . quiſque horũ loco ſententiã rogatus, multa ſecundum cauſam noſtram diſputauit. cum ad Clodium uentum eſt, cupijt diem conſumere; neque ei finis eſt factus; ſed tamen, cum horas treis ferè dixiſſet, odio, & ſtrepitu ſenatus coactus eſt aliquando perorare . cum fieret S. C. in ſententiam Marcellini, omnibus præter unum aſſentientibus, Serranus interceſſit. de interceſſione ſtatim ambo Conſules referre cœperunt

runt. cum ſententiæ grauiſſimæ dicerentur, ſenatui placere mihi domum reſtitui, porticum Catuli locari, auctoritate ordinis ab omnibus magiſtratibus defendi; ſi quæ uis eſſet facta, ſenatum exiſtimaturum eius opera factum eſſe, qui S.C. interceſſiſſet: Serranus pertimuit, & Cornicinus ad ſuam ueterem fabulam rediit, abiecta toga ſe ad generi pedes abiecit. ille noctem ſibi poſtulauit: non concedebant: reminiſcebantur enim Cal. Ian. uix tamen ſibi de mea uoluntate conceſſum eſt. poſtridie S.C. factum eſt id, quod ad te miſi. deinde Conſules porticum Catuli reſtituendam locarunt. illam porticum redemptores ſtatim ſunt demoliti libentiſſimis omnibus. nobis ſuperficiem ædium Conſules de conſilij ſententia æſtimarunt HS uicies, cætera ualde illiberaliter, Tuſculanam uillam quingentis millibus, Formianum HS ducentis quinquaginta millibus. quæ æſtimatio non modo uehementer ab optimo quoque, ſed etiam à plebe reprehenditur. dices, quid igitur cauſæ fuit? dicunt illi quidem, pudorem meũ, quòd neque negarim, neque uehementius poſtularim: ſed non eſt id: nam hoc quidem etiam profuiſſet: uerum iidem mi T. Pomponi, iidem inquam illi, quos ne tu quidem ignoras, qui mihi pennas inciderant, nolunt eaſdem renaſci: ſed, ut ſpero, iam renaſcuntur: tu modo ad nos ueni: quod uereor ne tardius interuentu Varronis tui, noſtriq; facias. quoniam, acta quæ ſint, habes, de reliqua noſtra cogitatione cognoſce. Ego me à Pompeio legari ita ſum paſſus, ut nulla re impedirer, quin, ſi uellem, mihi eſſet integrum aut, ſi comitia Cenſorum proximi Conſules haberent, petere poſſe, aut uotiuam legationem ſuſcipere propè

omnium fanorum, ac ſacrorum locorum: ſic enim noſtræ rationes poſtulabant: ſed uolui meam poteſtatem eſſe uel petendi, uel ineunte æſtate exeundi. & interea me eſſe in oculis ciuium de me optime meritorum, non alienum putaui. ac foréſium quidem rerum hæc noſtra conſilia ſunt, domeſticarum autem ualde impedita. Domus ædificatur, ſcis quo ſumptu, qua moleſtia. reficitur Formianum; quod ego nec relinquere poſſum, nec uidere. Tuſculanum proſcripſi. ſuburbano non facile careo. amicorum benignitas exhauſta eſt in ea re, quæ nihil habuit præter dedecus, quod ſenſiſti tu abſens, præſentes. quorum ſtudijs ego, & copijs, ſi eſſet per meos defenſores licitum, facile eſſem omnia conſecutus. quo in genere nunc uehementer laboratur. cætera, quæ me ſolicitant, μυστικώτερα ſunt. amamur à fratre, & à filia. te expectamus. Vale.

CICERO ATTICO S.

AVERE te certo ſcio, cum ſcire quid hic agatur, tum à me ſcire; non quo certiora ſint ea, quæ in oculis omnium geruntur, ſi à me ſcribantur, quàm cum ab alijs aut ſcribuntur tibi, aut nunciantur; uerum ut perſpicias ex meis literis, quo modo ea feram, quæ geruntur, & qui ſit hoc tempore aut mentis meæ ſenſus, aut omnino uitæ ſtatus. Armatis hominibus ante diem tertium Non. Nou. expulſi ſunt fabri de area noſtra, diſturbata porticus Catuli, quæ ex S.C. Conſulum locatione reficiebatur, & ad tectum penè peruenerat. Quinti fratris domus primo fracta coniectu lapidum ex area noſtra, deinde inflammata, iuſſu Clodij, inſpectante ur-

be, coniectis ignibus, magna querela, & gemitu, non dicam bonorum, qui neſcio an ulli ſint, ſed plane hominum omnium: ille uehemens furere. poſt hunc uero furorem nil niſi cædem inimicorum cogitare, uicatim ambire, ſeruis aperte ſpem libertatis oſtendere: etenim antea, cum iudicium nolebat, habebat ille quidem difficilem, manifeſtamq́; cauſam, ſed tamen cauſam: id poterat inficiari, poterat in alios deriuare, poterat etiam aliquid iure factum defendere. poſt has ruinas, incendia, rapinas, deſertus à ſuis, uix iam Decimum Deſignatorem, uix Gellium retinet: ſeruorum conſilijs utitur: uidet, ſi omneis, quos uult, palàm occiderit, nihilo ſuam cauſam difficiliorem, quàm adhuc ſit, in iudicio futuram: itaque ante diem tertium Id. Nou. cum Sacra uia diſcederem, inſecutus eſt me cum ſuis. clamor, lapides, fuſtes, gladij, hæc improuiſa omnia. diſceſſimus in ueſtibulum M. Tetij Damionis. qui erant mecum, facile operas aditu prohibuerunt. ipſe occidi potuit. ſed ego diæta curari incipio: cheirurgiæ tædet. ille, omnium uocibus cum ſe non ad iudicium, ſed ad ſupplicium præſens trudi uideret, omneis Catilinas, Acidinos poſtea reddidit: nam Milonis domum, meamq́; in Ceranio prid. Id. Nou. expugnare, & incendere ita conatus eſt, ut palàm hora V. cum ſcutis homines eductis gladijs, alios cum accenſis facibus adduxerit. ipſe domum P. Sullæ pro caſtris ſibi ad eam impugnationem ſumpſerat. tum ex Anniana Milonis domo Q. Flaccus eduxit uiros acreis, occidit homines ex omni latrocinio Clodiano notiſſimos: ipſum cupiuit, ſed ille ſe in interiorem ædium

★ Sulla ſe.in ſenatu poſtridie Idus. domi Clodius,egregius Marcellinus, omnes acres. Metellus calumnia dicendi tempus exemit,adiuuante Oppio, etiam hercule familiari tuo, de cuius conſtantia, uirtute ueriſſimæ literæ. Seſtius furere.ille poſtea, ſi comitia ſua non fierent, urbi minari. propoſita Marcellini ſententia, quam ille de ſcripto ita dixerat, ut totam noſtram cauſam areæ, incendiorum, periculi mei, iudicio complecteretur, eaq́; omnia comitijs anteferret: proſcripſit ſe per omnes dies comitiales de cœlo ſeruaturum. conciones turbulentæ Metelli, temeraria Appij, furioſiſſimæ Publij. hæc tamen ſumma, niſi Milo in campum obnunciaſſet, comitia futura. ante diem XII. Cal.Dec. Milo media nocte cum magna manu in campum uenit. Clodius cũ haberet fugitiuorum deiectas copias, in campum ire non eſt auſus. Milo permanſit ad meridiem,mirifica hominum lætitia, ſumma cum gloria. contentio fratrum trium turpis, fracta uis,contemptus furor. Metellus tamen poſtulat, ut ſibi poſtero die in foro obnuncietur: nihil eſſe, quod in campum nocte ueniretur: ſe hora prima in Comitio fore.itaque ante diem XI. Cal.Ian. in Comitium Milo de nocte uenit. Metellus cum prima luce furtim in campum itineribus propè deuijs currebat. aſſequitur inter lucos hominem Milo, obnunciat. ille ſe recipit magno, & turpi Q. Flacci conuitio. ante diem X. Cal.nundinæ. concio biduo nulla. ante diem VIII. Cal. hæc ego ſcribebam, hora noctis nona. Milo campum iam tenebat. Marcellus candidatus ita ſtertebat, ut ego uicinus audirem. Clodij ueſtibulum uacuum ſanè mihi nunciabatur, paucis pannoſis ſine

laterna. meo conſilio omnia illi fieri querebantur, ignari quãtum in illo heroe eſſet animi, quantum etiam conſilij: miranda uirtus eſt. noua quædam diuina mitto. ſed hæc ſumma eſt. comitia fore non arbitror. Publium reum, niſi ante occiſus erit, à Milone fore puto. ſi ſe inter uiam obtulerit, occiſum iri ab ipſo Milone uideo. nõ dubitat facere: præ ſe fert: caſum illum noſtrum non extimeſcit: nunquam enim cuiuſquam inuidi, & perfidi conſilio eſt uſus, nec inerti nobili crediturus. Nos animo duntaxat uigemus, etiam magis, quàm cum florebamus. re familiari cõminuti ſumus. Quinti fratris tamen liberalitati; pro facultatibus noſtris, ne omnino exhauſtus eſſem; illo recuſante ſubſidijs amicorum reſpondemus. quid conſilij de omni noſtro ſtatu capiamus, te abſente neſcimus. quare appropera.

CICERO ATTICO S.

PERIVCVNDVS *mihi Cincius fuit ante diẽ tertium Cal. Febr. ante lucem: dixit enim mihi, te eſſe in Italia, ſeſéq; ad te pueros mittere: quos ſine meis literis ire nolui: non quo haberem, quod tibi, præſertim iam prope præſenti, ſcriberem: ſed ut hoc ipſum ſignificarem, mihi aduentum tuum ſuauiſſimum, expectatiſſimumq; eſſe. quare aduola ad nos, eo animo, ut nos ames, & te amari ſcias. cætera coràm agemus. hæc properantes ſcripſimus. quo die uenies, utique cum tuis apud me ſis. perbelle feceris, ſi ad nos ueneris. offendes deſignationem Tyrannionis, mirificam librorũ meorum bibliothecam: quorum reliquiæ multo meliores*

ſunt, quàm putaram. etiam uelim mihi mittas de tuis librariolis duos aliquos, quibus Tyrannio utatur glutinatoribus, ad cætera adminiſtris; ijſq; imperes, ut ſumant membranulam, ex qua indices fiant, quos uos Græci, ut opinor, συλλάβους appellatis. ſed hæc, ſi tibi erit commodum: ipſe uero utique fac uenias, ſi potes in his locis adhæreſcere, & Piliam adducere: ita enim & æquum eſt, & cupit Tullia. Mediusfidius næ tu emiſti locũ præclarũ. gladiatores audio pugnare mirifice. ſi locare uoluiſſes, duobus his muneribus liberaſſes. ſed hæc poſterius. tu fac uenias, & de librarijs, ſi me amas, diligenter. Vale.

CICERO ATTICO S.

AIN TV? exiſtimas ab ullo malle mea legi, probariq;, quàm à te? cur igitur cuiquã miſi prius? urgebar ab eo, ad quẽ miſi, et non habebã exẽplar. quid? etiã: (dudum enim circumrodo, quod deuorandum eſt) ſubturpicula mihi uidebatur eſſe παλινῳδία. ſed ualeant recta, uera, honeſta conſilia. non eſt credibile, quæ ſit perfidia in iſtis principibus, ut uolunt eſſe, & ut eſſent, ſi quidquam haberẽt fidei. ſenſeram, noram, inductus, relictus, proiectus ab ijs: tamen hoc erat in animo, ut cum ijs in Rep. conſentirem. ijdem erant, qui fuerãt. uix aliquando te auctore reſipiui. dices, ea te monuiſſe, ſuaſiſſe, quæ facerem: non etiã ut ſcriberem. ego mehercule mihi neceſſitatem uolui imponere huius nouæ cõiunctionis, ne quã mihi liceret labi ad illos, qui etiam tum, cum miſereri mei debent, non deſinunt inuidere. ſed tamen modici fuimus ὑποθέσει, ut ſcripſi:

erimus uberiores,ſi & ille libenter accipiet,& ij ſubrin-gentur,qui uillam me moleſte ferunt habere,quæ Catuli fuerat,aut etiam emiſſe non cogitant ; qui domum ne-gant oportuiſſe me ædificare,uendere aiunt oportuiſſe : ſed quid ad hoc ? ſi quibus ſententijs dixi quod & ipſi probarent, læti ſunt tamen me contra Pompeij uolun-taté dixiſſe . ſed quoniá,qui nihil poſſunt,ij me nolũt a-mare : demus operá,ut ab ijs,qui poſſunt , diligamur . dices: uellem,iampridem. ſcio te uoluiſſe,et me . aſt nu-gi geram manũ fuiſſe . iam tempus eſt me ipſum à me amari , quando ab illis nullo modo poſſum. Domum meam ꝙ crebro inuiſis, eſt mihi ualde gratũ. Viati-cum Craſſipes præripit. Tu de uia rectà in hortos. uidetur conmodius ad te : poſtridie ſcilicet : quid enim tua ? ſed uiderimus . bibliothecam mihi tui pinxerunt cóſtructione, & ſittybis . eos uelim laudes. Vale.

fam. xi. 6.

CICERO ATTICO S.

DE LENTVLO ſcilicet ſic fero,ut debeo. uirũ bonum,& magnum hominé , & in ſumma magnitudi ne animi multa humanitate temperatum perdidimus , noſq; malo ſolatio,ſed non multo , tamen conſolamur, quòd ipſius uicem minime dolemus, non ut Saufeius,et ueſtri mehercule quia ſic amabat patriam , ut mihi ali-quo deorum beneficio uideatur ex eius incendio eſſe e-reptus : nam quid fœdius noſtra uita ? præcipue mea? nam tu quidem , etſi es natura πολιτικός , tamen nul-lam habes propriam ſeruitutem: communi frueris no-mine . ego uero , qui , ſi loquor de Rep . quod oportet,

inſanus ; ſi quod opus eſt, ſeruus exiſtimor ; ſi taceo , op=
preſſus, & captus ; quo dolore eſſe debeo ? quo ſum ſci
licet, hoc etiā acriore, quòd ne dolere quidem poſſum , ut
non ingratus uidear . quid , ſi ceſſare libet, & in otij
portum confugere ? nequidquam . immo etiā in bellū,
& in caſtra . ergo erimus ὀπαδοὶ, qui ταγοὶ eſſe noluis=
mus ? ſic faciundum eſt : tibi enim ipſi , cui utinam
ſemper paruiſſem , ſic uideo placere . reliqui eſt : σπάρ=
ταν ἔλαχες, ταύταν κόσμει : non mehercule poſſum , &
Philoxeno ignoſco, qui reduci in carcerem maluit . ue=
runtamen id ipſum mecum in his locis commentor , ut
iſta improbem : idq́; tu, cum unà erimus, confirmabis.
A' te literas crebro ad me ſcribi uideo : ſed omnes
uno tempore accepi . quæ res etiam auxit dolorē meū:
caſu enim trinas ante legeram, quibus meliuſcule Lentu
lo eſſe ſcriptum erat . ecce quartæ fulmen . ſed ille , ut
ſcripſi, non miſer : nos uero ſerui . Quod me admo=
nes, ut ſcribā illa Hortenſiana : in alia incidi, non imme=
mor iſtius mandati tui , ſed mehercule incipiendo refu=
gi, ne, quòd uideor ſtulte illius amici non intemperiem tu
liſſe, rurſus ſtulte iniuriam illius faciam illuſtrē , ſi quid
ſcripſero ; & ſimul ne βαθύτης mea , quæ in agendo ap
paruit , in ſcribendo ſit occultior , et aliquid ſatisfactio
leuitatis habere uideatur. ſed uiderimus : tu modo quā=
ſæpiſſime ad me aliquid. Epiſtolā, Luceio quā miſi, qua,
res meas ut ſcribat, rogo, fac ut ab eo ſumas : ualde bel=
la eſt : eumq́; ut approperet, adhorteris ; et, quòd mihi ſe.
ita facturū reſcripſit, agas gratias . Domū noſtram
quoad poteris, inuiſas . Veſtorio aliquid ſignifices : ual=
de enim eſt in me liberalis ; nihil εὐκαιρότερον . Vale

CICERO ATTICO S.

EPISTOLA *tua me ſolicitū de Quinto noſtro, puero optimo, ualde leuauit. uenerat horis duabus ante* Cherippus: *mera monſtra nunciarat.* De Apollonio *quod ſcribis, qui illi* Dy *irati, homini* Græco, *qui conturbare quidem putat ſibi licere, quod equitibus* R. *nā* Terentius *ſuo iure.* De Metello, οὐχ ὅσίη φθιμένοισιν: *ſed tamen multis annis ciuis nemo erat mortuus. quid quidem tibi? numi meo periculo ſint: quid enim uereris, quēcunque hæredem fecit? niſi* Publium *fecit. uerū fecit non improbe, quāquam fuit ipſe. quare in hoc thecam numariam non retexeris: in alijs eris cautior.* Mea *mandata de domo curabis: præſidia locabis:* Milonem *admonebis.* Arpinatum *fremitus eſt incredibilis de* Laterio. *quid quæris? equidem dolui.* ὁ δὲ οὐκ ἐμπάζε το μύθων. Quod *ſupereſt, etiam puerum* Ciceronem *curabis, & amabis, ut facis.* Vale.

CICERO ATTICO S.

MVLTA *me in epiſtola tua delectarunt, ſed nihil magis, quàm patina tyrotarichi. nā de rauduſculo quod ſcribis,* μήπω μέγαν εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς. *ædificati tibi in agris nihil reperio. in oppido eſt quiddam, de quo eſt dubium, ſit ne uenale; ac proximum quidē noſtris ædibus. hoc ſcito,* Antium Buthrotum *eſſe* Romæ, *ut* Corcyræ *illud tuum. nihil quietius, nihil alſius, nihil*

* *amœnius.* ΕΙΜΗΙCΗΤΩΦΙΔΟC. ΚΟC. *poſtea uero q̄* Tyrānio *mihi libros diſpoſuit, mens addita uidetur meis ædibus. qua quidē in re mirifica opera* Dionyſij,

& Menophili tui fuit . nihil uenuſtius , quàm illa tua pegmata . poſtquã miſiſti, libros illuſtrarunt ualde . & ſcribas ad me uelim de gladiatoribus, ſed ita , bene ſi ré gerunt : non quæro male ſic egiſſe. * *Apenas uix diſceſſerat, quum epiſtola . quid ais ? putas'ne fore, ut legé non ferat ? dic, oro te, clarius : uix enim mihi exaudiſſe uideor . uerum ſtatim fac, ut ſciam, ſi modo eſt commodum . ludis quidé quoniam dies eſt additus, eo etiã melius hic eum diem cum* Dionyſio *conteremus.* De Trebonio *prorſus tibi aſſentior.* De Domitio , σύκῳ ʼμὰ τὴν Δήμητρα σῦκον οὐδ᾽ ἓν οὕτω ὅμοιον γέγονεν , *quã eſt iſta* περίστασις *noſtræ : uel ꝙ ab iiſdem : uel ꝙ præter opinionem : uel ꝙ uiri boni nuſquã: unũ diſſimile , ꝙ huic merito . nam de ipſo caſu neſcio, an illud melius : quid enim hoc miſerius, quã eũ, qui tot annos, quot habet , deſignatus* Conſul *fuerit, fieri* Conſulé *non poſſe ? præſertim cũ aut ſolus, aut certe non plus, quàm cum altero petat ? ſi uero id eſt, quod neſcio an ſit, ut non minus longas iam in codicillorum faſtis futurorũ* Conſulũ *paginulas habeat, quàm factorũ: quid illo miſerius ? niſi* Reſp. *in qua ne ſperatur quidem melius quidquam .* De Natta *ex tuis primum ſciui literis . oderam hominem.*

De poemate quod quæris , quid ſi cupiat effugere? quid ſinat ? De Fabio Luſco *quod eram exorſus , homo peramans ſemper noſtri fuit , nec mihi unquam odio : ſatis enim acutus, & permodeſtus , ac bene frugi . eum quia non uidebam , abeſſe putabam . audiui ex* Gauio *hoc* Firmano, Romæ *eſſe hominem, & fuiſſe aſſiduũ . percuſſit animum . dices, tantula ne cauſa ? permulta ad me detulerat non dubia de* Firmanis *fra-*

tribus. quid ſit, quòd ſe à me remouit, ſi modo remo=
uit, ignoro. De eo, quod me mones, ut et me geram
πολιτικῶς, & in eo γραμμὴν teneam, ita faciam: ſed
opus eſt maiore prudentia; quàm à te, ut ſoleo, petam.
Tu uelim & Fabium, ſi quem habes aditum, odore=
re, & iſtum conuiuam tuum deguſtes, & ad me, de
iſtis rebus, & de omnibus quotidie ſcribas. ubi nihil e=
rit, quod ſcribas; id ipſum ſcribito. Cura, ut ualeas.

CICERO ATTICO S.

SANE' uelim ſcire, num cenſum impedãt Tri=
buni diebus uitiãdis (eſt enim hic rumor) totáq; de Cẽ=
ſura quid agam, quid cogitent. Nos hic cum Põpeio
fuimus. multa mecum de Rep. ſanè ſibi diſplicens, ut
loquebatur. (ſic eſt enim in hoc homine dicendum) Sy=
riam ſpernens, Hiſpaniã iactans: hic quoque, ut loque=
batur: & opinor uſquequaque, de hoc cũ dicemus, ſit
hoc quaſi καὶ τόδε φωκυλίδου. tibi etiam gratias age=
bat, quòd ſigna componenda ſuſcepiſſes. in nos uero
ſuauiſſime hercule eſt effuſus. uenit etiam ad me in Cu=
manum, ac ſe nihil minus uelle mihi uiſus eſt, quàm
Meſſalam Conſulatum petere. de quo ipſo ſi quid ſcis,
uelim ſcire. Quòd Luceio ſcribis te noſtram gloriam
commendaturum, & ædificium noſtrum quòd crebro
inuiſis, gratum. Quintus frater ad me ſcripſit, ſe, quo=
niam Ciceronem ſuauiſſimum ſecum haberet, ad te
Nonis Maijs uenturũ. Ego me de Cumano moui an=
te diem V. Cal. Maij. eo die Neapoli apud Lætum.
ante diem IIII. Cal. Maij iens in Pompeianum be=
ne mane hæc ſcripſi. Puteolis magnus eſt rumor, vale.

Ptolemæum eſſe in regno. ſi quid habes certius, uelim ſcire. Ego hic paſcor bibliotheca Fauſti: fortaſſe tu putabas his rebus Puteolanis, et Lucrinẽſibus: ne iſta quidẽ deſunt: ſed mehercule à cæteris oblectationibus deſeror, & uoluptatibus propter Remp. ſic literis ſuſtentor, & recreor: maloq; in illa tua ſedecula, quã habes ſub imagine Ariſtotelis, ſedere, quàm in iſtorum ſella curuli; tecumq; apud te ambulare, quàm cum eo, quocum uideo eſſe ambulandum. ſed de illa ambulatione fors uiderit, aut ſi quis eſt, qui curet Deus. Noſtram ambulationem, & Laconicum, eaq;, quæ Cyrea ſint, uelim, cum poteris, inuiſas, & urgeas Philotimũ, ut properet, ut poſſim tibi aliquid in eo genere reſpondere. Pompeius in Cumanum Parilibus uenit. miſit ad me ſtatim, qui ſalutem nunciaret. ad eum poſtridie mane uadebam, cum hæc ſcripſi. Vale.

CICERO ATTICO S.

DELECTARVNT me epiſtolæ tuæ, quas accepi uno tempore duas ante diẽ V. Cal. perge reliqua. geſtio ſcire iſta omnia. etiam, illud cuiuſmodi ſit, uelim perſpicias: potes à Demetrio. dixit Pompeius, Craſſum à ſe in Albano expectari ante diem quartum Cal. is cum ueniſſet, Romam eſſe ſtatim uenturos, ut rationes cum publicanis putarent. quæſiui, gladiatoribus ne? reſpõdit, ante, quàm inducerentur. id cuiuſmodi ſit, aut nunc, ſi ſcias, aut cum is Romam uenerit, ad me mittas uelim.

Nos hic uoramus literas cũ homine mirifico (ita mehercule ſentio) Dionyſio, qui te, omneſq; uos ſalutat. οὐδὲν γλυκύτερον ἢ πάντα εἰδέναι. quare, ut homini cu-

rioſo,ita perſcribe ad me, quid primus dies, quid ſecundus,quid Cenſores,quid Appius, quid illa populi Apuleia.denique etiam quid à te fiat,ad me uelim ſcribas:non enim(ut uere loquamur) tam rebus nouis,quàm tuis literis delector. Ego mecum præter Dionyſium duxi neminem, nec metuo tamen,ne mihi ſermo deſit abs te, quo magnopere delector. Tu Luceio noſtrum librum dabis: Demetrij Magnetis tibi mitto, ſtatim ut ſit, qui à te mihi epiſtolam referat. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGNATIVS Romæ eſt. ſed ego cum eo de re Halimeti uehementer ante egi. grauiter ſe acturum cũ Aquilio, confirmauit. uidebis ergo hominem, ſi uoles. Macroni uix uideor præſto eſſe: Idibus enim auctionem Larini uideo,& biduum præterea. id tu,quoniam Macronem tanti facis,ignoſcas mihi uelim. Sed, ſi me diligis, poſtridie Cal. cœna apud me cum Pilia. prorſus id facies. Cal. cogito in hortis Craſſipedis, quaſi in diuerſorio,cœnare. facio fraudem S.C. inde domum cœnatus, ut ſim mane præſto Miloni.ibi te igitur uidebo, & promouebo. Domus noſtra te tota ſalutat. Vale.

CICERO ATTICO S.

NOS in Tuſculanũ ueniſſe ad XVII. Cal. Dec. uideo te ſcire. ibi Dionyſius nobis præſto fuit. Romæ ad XIIII. Cal. uolumus eſſe: quid dico, uolumus? immo uero cogimur. Milonis nuptiæ. comitiorũ nõ nulla opinio eſt.

★ ergo ut ſit rata. Abſuiſſe me in altercationibus, quas in ſenatu factas audio, fero non moleſte: nam aut defendiſſem, quod non placeret; aut defuiſſem, cui non oporteret. ſed mehercule uelim res iſtas, & præſertim ſtatū reip. & quo animo Conſules ferant hunc σκυλμὸν, reſcribas ad me quantum potes, & uales. ſum ὀζύπεινος: et, ſi quæris, omnia mihi ſunt ſuſpecta. Craſſum quidem noſtrum minore dignitate aiunt profectum paludatum, quàm olim æqualem eius L. Paulum, item T. iterum Cōſules. ò hominem nequam. De libris oratorijs factum eſt à me diligenter diu, multumq́; in manibus fuerunt. deſcribas licet. illud etiam te rogo, τὴν παροῦσαν κατάστασιν τυπωδῶς, ne iſtuc hoſpes ueniam. Vale.

CICERO ATTICO S.

VESTORIVS noſter me per literas facit certiorē, te Roma ad VI. Id. Maij putare profectū eſſe, tardius, quàm dixerat, quòd minus ualuiſſes. ſi iam melius uales, uehementer gaudeo. Velim, domum ad tuos ſcribas, ut mihi tui libri pateant, non ſecus, ac ſi ipſe adeſſes, cum cæteri, tum Varronis: eſt enim mihi utendum quibuſdam rebus ex ijs libris ad eos, quos in manibus habeo, quos, ut ſpero, tibi ualde probabo. uelim, ſi quid forte noui habes, maxime à Quinto fratre, deinde à C. Cæſare, & ſi quid forte de comitijs, de rep. (ſoles enim tu hæc feſtine odorari) conſcribas ad me. ſi nihil habebis, tamen ſcribas aliquid: nunquam enim mihi tua epiſtola aut intempeſtiua, aut loquax uiſa eſt. maxime autem rogo, rebus tuis, totoq́; itinere ex ſententia confecto, nos

quamprimum reuiſas. Dionyſium iube ſaluere. Cura, ut ualeas.

CICERO ATTICO S.

DE *Eutychide gratum, qui uetere prænomine, nouo nomine T. erit Cæcilius, ut eſt ex me, & ex te iunctus Dionyſius M. Pomponius. ualde mehercule mihi gratũ, ſi Eutychides tuam erga me beneuolentiam cognoſcet, ſuam illam in meo dolore* συμπάθειαν *neque tum mihi obſcuram, neque poſt ingratam fuiſſe. Iter Aſiaticum tuum puto tibi ſuſcipiendum fuiſſe: nunquam enim tu ſine iuſtiſſima cauſa tam longe à tot tuis & hominibus, & rebus cariſſimis, & ſuauiſſimis abeſſe uoluiſſes. ſed humanitatem tuam, amoremq; in tuos reditus celeritas declarabit. ſed uereor, ne lepore ſuo detineat diutius Prætor Clodius, & homo pereruditus, ut aiunt, & nũc quidem deditus græcis literis Pituanios. ſed, ſi uis homo eſſe, recipe te ad nos ad quod tempus cõfirmaſti. cum illis tũ, cum ſalui uenerint, Romæ uiuere licebit. Auere te ſcribis, accipere aliquid à me literarum. dedi, ac multis quidẽ de rebus* ἡμερολεγδὸν *perſcripta omnia. ſed, ut conijcio, quoniam mihi non uideris in Epeiro diu fuiſſe, redditas tibi non arbitror. genus autem mearum ad te literarum eiuſmodi ferè eſt, ut non libeat cuiquam dare, niſi de quo exploratum ſit, tibi eum redditurum. Nunc Romanas res accipe. Ad III. Non. Quint. Suffenas, & Cato abſoluti: Porcil us condemnatus. ex quo intellectum eſt, tres* ἀρεοπαγίτας *ambitum, comitia, interregnum, maieſtatem, totam denique rempub. flocci non facere. debemus patremfamilias domi ſuæ*

occidere nolle, neque tamen id ipſum abunde: nam abſoluerũt XXII. condẽnauerunt XXVIII. Publius ſanè diſerto epilogo criminans, mentes iudicum mouerat. Otalus in ea cauſa fuit cuiuſmodi ſolet. nos uerbum nullum: ueritas eſt enim puſilla, quæ nunc laborat, ne animum Publio offenderet. his rebus actis, Reatini me ad ſua τέμπη duxerunt, ut agerem cauſam cõtra Interãnates apud Conſulem, & decem legatos, quòd lacus Velinus à M. Curio emiſſus interciſo mõte in Nar defluit. ex quo eſt illa ſiccata, & humida tamẽ modice Roſia. uixi cum Axio: qui etiam me ad Septem aquas duxit. redij Romam Fonteij cauſa: ad VII. Id. Quint. ueni: ſpectaculum primum, magno, & æquabili plauſu: ſed hoc ne curaris; ego ineptus, qui ſcripſerim: deinde Antiphõti operam: is erat ante manumiſſus, quàm productus. ne diutius pendeas, palmam tulit. ſed nihil tam puſillum, nihil tam ſine uoce, nihil tam uerum. hæc tu tecum habeto. in Andromacha tamen maior fuit, quàm Aſtyanacte. nã in cæteris parem habuit neminẽ. quæris nunc de Arbuſcula. ualde placuit. Ludi magnifici, & grati. Venatio in aliud tempus dilata. Sequere nunc me in campum. ardet ambitus. σῆμα δέ τοι ἐρέω. fœnus ex triente Idibus Quint. factum erat beſſibus. dices, iſtuc quidem non moleſte fero. ò uirum, ò ciuem. Memmium Cæſaris omnes opes confirmant. cum eo Domitium Cos. iunxerunt; qua pactione, epiſtolæ committere nõ audeo. Pompeius fremit, queritur, Scauro ſtudet: ſed utrum fronte, an mente, dubitatur. ἐξοχὴ nulla eſt: pecunia omnium dignitatem exæquat. Meſſala languet, non quo aut animus deſit,

aut

aut amici : ſed coitio Conſulum, & Pompeius obſunt. ea comitia puto fore ut ducantur. Tribunitij candidati iurarunt ſe arbitrio Catonis petituros. apud eum HS quingena depoſuerunt, ut, qui à Catone damnatus eſſet, id perderet, & competitoribus tribueretur. hæc ego pridie ſcribebam, quàm comitia fore putabantur. ſed ad te V. Cal. Sext. ſi facta erunt, & tabellarius non erit profectus, tota comitia perſcribam. quæ ſi, ut putantur, gratuita fuerint; plus unus Cato potuerit, quàm omnes quidem iudices. Meſſius defendebatur à nobis, è legatione reuocatus: nam eum Cæſari legarat Appius. Seruilius edixit, ut adeſſet. tribus habet Pontinam, Velinam, Metiam. pugnatur acriter : agitur tamen ſatis. deinde me expedio ad Druſum, inde ad Scaurum. parantur orationibus iudices glorioſi. fortaſſe accedent etiam Conſules. in quibus ſi Scaurus non fuerit, in hoc iudicio ualde laborabit. Ex Quinti fratris literis ſuſpicor iam eum eſſe in Britania. ſuſpenſo animo expecto, quid agat. illud quidem ſumus adepti, quod multis, & magnis indicijs poſſumus iudicare, nos Cæſari & cariſſimos, & iucundiſſimos eſſe. Dionyſium uelim ſaluere iubeas, & eum roges, & hortere, ut quamprimum ueniat, ut poſſit Ciceronem meum, atque etiam me ipſum erudire. Vale.

CICERO ATTICO S.

OCCVPATIONVM *mearũ uel hoc ſignũ erit, quòd epiſtola librarij manu eſt. De epiſtolarũ frequentia te nihil accuſo : ſed pleræque tantummodo mihi nunciabant ubi eſſes, quod erat abs te, uel etiam*

ſignificabant recte eſſe. quo in genere maxime delectarunt duæ ferè eodem tempore abs te Bruto datæ : ſcire enim uolebam te commode nauigaſſe . ſed hæc epiſtolarum frequentia non tam ubertate ſua , quàm celeritate delectauit . illa fuit grauis , & plena rerum, quam mihi M. Paccius hoſpes tuus reddidit. ad eam reſcribam igitur , & hoc primum. Paccio re , & uerbis oſtendi, quid tua commendatio ponderis haberet. itaque in intimis eſt meis, cum antea notus non fuiſſet. nunc pergam ad cætera. Varro , de quo ad me ſcribis , includetur in aliquem locum , ſi modo erit locus . ſed noſti genus dialogorum meorum ; ut in oratorijs , quos tu in cœlum fers, non mentio potuit fieri cuiuſquam ab ijs , qui diſputant, niſi eius, qui illis notus, aut auditus eſſet. hanc ego de rep. quam inſtitui , diſputationem in Africani perſonam, & Phili, & Lælij, & Manilij contuli. adiunxi adoleſcenteis Q. Tuberonem, P. Rutilium, duos Lælij generos, Scæuolam, & Fannium . itaque cogitabam, quoniam in ſingulis libris utor proœmijs , ut Ariſtoteles in ijs , quos ἐξωτερικοὺς uocat , aliquid efficere , ut non ſine cauſa iſtum appellarem : id quod intelligo tibi placere . utinam modo conata efficere poſſim : rem enim, quod te non fugit , magnam complexus ſum , & grauem, & plurimi otij, quo ego maxime egeo. Quod in ijs libris, quos laudas, perſonam deſideras Scæuolæ : non eam temere dimoui : ſed feci idem , quod in πολιτείᾳ Deus ille noſter Plato cum in Piræeum Socrates ueniſſet ad Cephalum, locupletem , & feſtiuum ſenem , quoad primus ille ſermo haberetur , adeſt in diſputando ſenex: deinde, cum ipſe quoque commodiſſime locutus eſſet , ad

rem diuinam dicit ſe uelle diſcedere, neque poſtea reuertitur. credo Platonem uix putaſſe ſatis conſonum fore, ſi hominem id ætatis in tam longo ſermone diutius retinuiſſet. multo ego ſatius hoc mihi cauendum putaui in Scæuola, qui & ætate, & ualetudine erat ea, qua meminiſti, & ijs honoribus, ut uix ſatis decorum uideretur eum plures dies eſſe in Craſſi Tuſculano. & erat primi libri ſermo non alienus à Scæuolæ ſtudijs: reliqui libri τεχνολογίαν *habent, ut ſcis. huic ioculatoriæ diſputationi ſenem illum, ut noras, intereſſe ſanè nolui. De re filiæ quod ſcribis, erit mihi curæ: etenim eſt luculenta. Aureliam, ut ſcribis, indicis: & in eo me etiam Tulliæ meæ uenditabo. Veſtorio non deſum: gratum enim tibi id eſſe intelligo, &, ut ille intelligat, curo: ſed ſcis qui? cum habeat duos faciles, nihil difficilius. Nunc ad ea, quæ quæris de C. Catone. lege Iunia, & Licinia ſcis abſolutum: Fuſiâ ego tibi nuncio abſolutum iri, neque patronis ſuis tam libentibus, quàm accuſatoribus. is tamen & mecum, & cum Milone in gratiam redijt. Druſus reus eſt factus à Lucretio, iudicibus reijciendis ad V. Nonas Quint.*
★ *de prælio rumores non boni: ſed iudicia noſti. Hirrus cum Domitio in gratia eſt. S.C. quod hic Conſules de prouincijs fecerunt, Quicunque poſthac, non mihi*
★ *ut quod. iam intelligebamus enunciationem illam Memmij ualde Cæſari diſplicere. Meſſala noſter, & eius competitor Domitius liberalis in populo ualde fuit. nihil gratius. certi erant Conſules. ac ſenatus decreuit, ut tacitum iudicium ante comitia fieret ab ijs conſilijs, quæ erant omnibus ſortita in ſin-*

gulos candidatos. magnus timor candidatorum. ſed qui-
* *dam iudices, in his* Opimius Veietorantius, Tribunus *pl.*
* *appellarunt, ne iniuſſu populi iudicarent. reſcidit. comi-tia dilata ex* S. C. *dum lex de tacito iudicio ferretur. ue-nit legi dies.* Terentius *interceſſit. Conſules, qui illud leui brachio egiſſent, rem ad ſenatum detulerunt. hic* Abdera *non tacente me. dices, tamen tu non quieſcis? ignoſce, uix poſſum. ueruntamen quid tam ridiculum? ſenatus decreuerat, ne prius comitia haberentur, quàm lex lata eſſet: ſi qui interceſſiſſet, res integra referretur. cœpta ferri leuiter. interceſſum non inuitis. res ad ſe-natum. de ea re ita cenſuerunt: comitia primo quoque tempore haberi cenſere.* Scaurus, *qui erat paucis diebus illis abſolutus, cum ego partem eius ornatiſſime defen-diſſem, obnunciationibus per* Scæuolam *interpoſitis, ſin-gulis diebus uſque ad prid.* Cal. Oct. *quo ego hæc die ſcri-pſi, ſublatis, populo tributim domi ſuæ ſatisfecerat. ſed tamen, etſi uberior liberalitas huius, gratior eſſe uide-batur eorum, qui occuparant. cuperem uultum uide-re tuum, cum hæc legeres: nam profecto rem non ha-bes nullam, hæc negotia multarum nundinarum fore. ſed ſenatus hodie fuerat futurus, id eſt* Cal. Oct. *iam enim luciſcit. ibi loquetur, præter* Antium, & Fauo-nium, *liber nemo: nam* Cato *ægrotat. de me nihil ti-mueris: ſed tamen promitto nihil. quid quæris aliud? iudicia, credo.* Druſus, Scaurus *non feciſſe uidentur. tres candidati fore rei putabantur,* Domitius *à* Mem-mio, Meſſala *à* Q. Pompeio Rufo, Scaurus *à* Tria-rio, *aut à* L. Cæſare. *quid poteris, inquies, pro ijs dicere? ne uiuam, ſi ſcio. in illis quidem tribus libris,*

quos tu dilaudas, nihil reperio. Nunc ut opinionem habeas rerum, ferendum eſt. quæris, ego me ut geſſerim? conſtanter, & libere. quid ille, inquies, ut ferebat? humaniter, meæq; dignitatis, quoad mihi ſatisfactum eſſet, habendam ſibi rationem putabat. quo modo ergo abſolotus? omnino ΓΟΡΓΑΓΥΜΝΑ *accuſatorum incredibilis infantia, id eſt* L. Lentuli, L. F. *quẽ fremunt omnes præuaricatum: deinde* Põpeij *mira contentio, iudicum ſordes. attamen* XXXII *condemnarunt,* XXXVIII *abſoluerunt. iudicia reliqua impendent. nondum eſt plane expeditus. dices, tu ergo hæc quo modo fers? belle mehercule, & in eo me ualde amo. amiſimus mi* Pomponi *non omnem modo ſuccũ, ac ſanguinem, ſed etiam colorem, & ſpeciem priſtinam ciuitatis. nulla eſt* Reſp. *quæ delectet, in qua acquieſcã. Id ne igitur, inquies, facile fers? id ipſum: recordor enim quàm bella pauliſper nobis gubernan:ibus ciuitas fuerit. quæ mihi gratia relata ſit, nullus dolor me angit. unum omnia poſſe, diſrumpuntur ij, qui me aliquid poſſe doluerunt. multa mihi dant ſolatia. nec tamen ego de meo ſtatu demigro: quæq; uita maxime eſt ad naturã, ad eã me refero, & literas, & ſtudia noſtra: dicendi laborem delectatione oratoria conſolor. domus me, & rura noſtra delectant. non recordor, unde ceciderim, ſed unde ſurrexerim. fratrem mecum, & te ſi habebo, per me iſta pedibus trahuntur. uobis* ἐμφιλοσοφῆσαι *poſſum. locus ille animi noſtri, ſtomachus ubi habitabat olim, concaluit. priuata modo, et domeſtica nos delectant. mirã ſecuritatem uidebis: cuius plurimæ mehercule partes ſunt in tuo reditu: nemo enim in terris*

eſt mihi tam conſentientibus ſenſibus. ſed accipe alia.

Resfluit ad interregnum, & eſt nonnullus odor Dictaturæ, ſermo quidem multus, qui etiam Gabinium apud timidos iudices adiuuit. Candidati coſulares omnes rei ambitus. accedit etiam Gabinius: quem P. Sulla non dubitans, quin foris eſſet, poſtularat contradicente, & nihil obtinente Torquato. ſed omnes abſoluētur, nec poſthac quiſquam damnabitur, niſi qui hominē occiderit. Hoc tamen agitur ſeuerius: itaque iudicia calent. M. Fuluius Nobilior condemnatus eſt. multi alij urbani ne reſpondent quidem. quid aliud noui? & tamen, abſoluto Gabinio, ſtomachantes alij iudices, hora poſt, Antiochum Gabinium neſcio quem, ſolidis pectoribus libertum, accenſum Gabinij, lege Papia condēnarūt. itaque dixit ſtatim reus læſæ maieſtatis OYC . ★ OIMPICAMAΦIHI. Pontinus uult ad IIII. Non. Nou. triumphare. huic obuiam Cato, & Seruilius Prætor aperte, & Q. Mutius Trib. negat enim latum de imperio: & eſt latum Hercule inſule. ſed erit cum Pontino Appius Cos. Cato tamen affirmat, ſe uiuo illum non triumphare. id ego puto, ut multa eiuſdem, ad nihil recaſurum. Appius ſine lege ſuo ſumptu in Ciliciam cogitat. Ab Quinto fratre, & à Cæſare accepi ad IX. Cal. Nou. literas, confecta Britania, obſidibus acceptis, nulla præda, imperata tamen pecunia, datas à litoribus Britaniæ, proximo: ad VI. Cal. Oct. exercitum Britania reportabant. Q. Pilius erat iam ad Cæſarem profectus. Tu, ſi aut amor in te eſt noſter, ac tuorum, aut ulla ueritas, aut ſi etiam ſapis, ac frui tuis commodis cogitas, aduentare, et pro=

pè adeſſe iam debes. non mehercule æquo animo te careo: te autem quid mirum, qui Dionyſium tãtopere deſiderem? quem quidem abs te, cum dies uenerit, et ego, & Cicero meus flagitabit. abs te proximas literas habebam Epheſo, ad V. Id. Sext. datas. Vale.

CICERO ATTICO S.

O' EXPECTATAS mihi tuas literas. ò gratũ aduentũ. ò conſtantiã promiſſi, & fidem miram. ò nauigationem amandam, quam mehercule ego ualde timebam, recordans ſuperioris tuæ tranſmiſſionis. ſed, niſi fallor, citius te, quã ſcribis, uidebo: credo enim te putaſſe tuas mulieres in Apulia eſſe: quod cum ſecus erit, quid te Apulia moretur? nã Veſtorio dandi ſunt dies, & ille Latinus ἀττικισμὸς ex interuallo reguſtandus. quin tu huc aduolas, & inuiſis illius noſtræ Reip. germanæ. putaui de numis ante comitia tributim uno loco diuiſis palàm: uide abſolutum Gabinium: detur eſſe ualiturum. De Meſſala quod quæris: quid ſcribam, neſcio: nunquam uidi tam pares candidatos. Meſſalæ copias noſti. Scaurum Triarius reum fecit. ſi quæris, nulla eſt magnopere commota συμπάθεια. ſed tamen habet Aedilitas eius memoriam non ingratam, & eſt pondus apud ruſticos in patris memoriam. reliqui duo plebeij ſic exæquantur, ut Domitius ualeat amicis, adiuuetur tamen non gratiſſimo munere, Memmius Cæſaris commendetur militibus, Pompeij Gallia nitatur. quibus ſi non ualuerit, putant fore aliquem, qui comitia in aduentum Cæſaris de-

trudat, Catone præſertim abſoluto. Paccianæ epiſtolæ reſpondi. cognoſce cætera. Ex fratris literis incredibilia quædam de Cæſaris in me amore cognoui, eáq; ſunt ipſius Cæſaris uberrimis literis confirmata. Britanici belli exitus expectatur: conſtat enim aditus inſulæ eſſe munitos mirificis molibus. etiam illud iam cognitũ eſt, neque argenti ſcrupulum eſſe ullum in illa inſula, neq; ullam ſpem prædæ, niſi ex mancipijs: ex quibus nullos puto te literis, aut muſicis eruditos expectare. Paulus in medio foro baſilicam iam penè texuit iiſdem antiquis columnis: illam autem, quam locauit, facit magnificentiſſimam. quid quæris? nihil gratius illo monimento, nihil glorioſius. itaque Cæſaris amici (me dico, et Oppium) diſrumparis licet, monimentũ illud, quod tu tollere laudibus ſolebas, ut forum laxaremus, et uſq; ad atrium Libertatis explicaremus, contempſimus ſexcenties HS. cum priuatis non poterat tranſigi minore pecunia. efficiemus rem glorioſiſſimam: nam in campo Martio ſepta tribunitijs comitijs marmorea ſumus et tecta facturi, eáq; cingemus excelſa porticu, ut mille paſſuum conficiatur. ſimul adiungetur huic operi Villa etiam Publica. dicis, quid mihi hoc monimentum proderit? ad quid laboramus res Romanas? non enim te puto de luſtro, quod iam deſperatum eſt, aut de iudicijs, quæ lege Plotia fiant, quærere. Nunc te obiurgari patere, ſi iure: ſcribis einm in ea epiſtola, quam C. Domitius mihi reddidit Buthroto datam, in Aſiam tibi eundum eſſe, te arbitrari. mihi mehercule nihil uidebatur eſſe, in quo tantulum intereſſet, utrum per procuratores ageres, an per te ipſum, ne toties, &

tam longe abeſſes . ſed hæc mallem integra re tecũ egiſſe : profecto enim aliquid egiſſem . nunc reprimam ſuſceptam obiurgationem : utinam ualeat ad celeritatem reditus tui . Ego ad te propterea minus ſæpe ſcribo, quòd certum non habeo, ubi ſis, aut ubi futurus ſis. huic tamẽ neſcio cui, quòd uidebatur is te uiſurus eſſe, putaui dandas eſſe literas . tu quoniam iturum te in Aſiã eſſe putas, ad quæ tempora te expectem, facias me certiorẽ uelim, & de Euthychide quid egeris . Vale.

CICERO ATTICO S.

PVTO *te exiſtimare me non oblitum conſuetudinis, & inſtituti mei rarius ad te ſcribere, quàm ſolebã : ſed cum loca, & itinera tua nihil haberi certi uideo, neque in Epeirum, neque Athenas, neq; in Aſiã, neq; cuiquam, niſi ad te ipſum proficiſcenti, dedi literas : neque enim ſunt epiſtolæ noſtræ, quæ ſi perlatæ nõ ſint, nihil ea res nos offenſura ſit; quæ tantũ habẽt myſteriorum, ut eas ne librarijs quidẽ ferè cõmittamus. Lepidũ quo excidat .* * *Conſules flagrãt infamia, q C. Mẽmius candidatus pactionem in ſenatu recitauit, quam ipſe, ſuus cõpetitor Domitius cũ Conſulibus feciſſet, ut ambo HS quadringena Cõſulibus darẽt, ſi eſſent ipſi Cõſules facti, niſi treis Augures dediſſent, qui ſe affuiſſe dicerent, cum lex curiata ferretur, quæ lata non eſſet; & duos conſulares, qui ſe dicerent in ornandis prouincijs conſularibus ſcribendo affuiſſe, cum omnino ne ſenatus quidẽ affuiſſet. hæc pactio non uerbis, ſed nominibus, & perſcriptionibus multorũ tabulis cũ eſſe facta diceretur ; prolata à Mem-*

mio eſt, nominibus inductis auctore Pompeio. hic Appius erat idem: nihil ſanè iacturæ. corruerat alter, & plane inquam iacebat. Memmius autem, dirempta coitione inuito Caluino, plane refrixerat, & eo magis nũc concitare Dictaturam, fauere iuſtitio, et omnium rerum licentiæ. Perſpice æquitatem animi mei, & ludum, & contemptionem Seleucianæ prouinciæ, & meã Hercule cum Cæſare ſuauiſſimã coniunctionem: hæc enim me una ex hoc naufragio tabula delectat. qui quidem Quintum meum tuumq;, Dij boni, quemadmodum tractat honore, dignitate, gratia; non ſecus, ac ſi ego eſſem imperator. hibernam legionem eligendi optio delata cõmodum, ut ad me ſcribit. hunc tu non ames? quem igitur iſtorum? ſed heus tu, ſcripſeram ne tibi me eſſe legatum Põpeio? et extra urbé quidem fore ex Idib. Ian? uiſum eſt hoc mihi ad multa quadrare. ſed quid plura? corám, opinor, reliqua; ut tu tamen aliquid expectes. Dionyſio plurimam ſalutem: cui quidem ego non modo ſeruaui, ſed etiam ædificaui locum. quid quæris? ad ſummam lætitiam meã, quam ex tuo reditu capio, magnus ex illius aduentu cumulus accedit. quo die ad me uenies, ſi me amas, apud me cum tuis maneas. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER V.

CICERO ATTICO S.

EGO uero et tuum in diſceſſu uidi animum,& meo ſum ipſe teſtis. quo magis erit tibi uidendũ, ne quid noui decernatur, ut hoc noſtrum deſiderium ne plus ſit annuum. De Annio Sa*turnino curaſti probe. de ſatiſdando uero te rogo, quoad eris* Romæ, *tu ut ſatiſdes. & ſunt aliquot ſatiſdationes ſecundum mancipiũ, in his &* Memmianorum *prædiorum, uel* Atilianorum. De Oppio *factum eſt, ut uolui, & maxime quòd* D C C C *aperuiſti: quæ quidem ego utique uel uerſura facta ſolui uolo, ne extrema exactio noſtrorum nominum expectetur.* Nunc uenio *ad tranſuerſum illum extremæ epiſtolæ tuæ uerſiculũ, in quo me admones de ſorore. quæ res ſe ſic habet.* Vt *ueni in* Arpinum, *cum ad me frater ueniſſet, in primis nobis ſermo, iſq; multus de te fuit. ex quo ego ueni ad ea, quæ fueramus ego, et tu inter nos de ſorore in* Tuſculano *locuti. nihil tam uidi mite, nihil tam placatum, quàm tum meus frater erat in ſororem tuam: ut etiam ſi qua fuerat ex ratione ſumpta offenſio, non appareret. illo ſic die. poſtridie ex* Arpinati *profecti ſumus. ut in* Arcano Quintus *maneret, dies fecit: ego* Aquini: *ſed prãdimus in* Arcano. *noſti hunc fundũ. quò ut uenimus, humaniſſime* Quintus, Pomponia, *inquit,*

tu inuita mulieres, ego acciuero pueros. nihil potuit, mihi quidem ut uiſum eſt, dulcius, idq́; cum uerbis, tum etiam animo, & uultu. at illa audientibus nobis, ego ſum, inquit, hic hoſpita. id autem ex eo, ut opinor, quòd anteceſſerat Statius, ut prandium nobis uideret. tum Quintus, en, inquit mihi, hæc ego patior quotidie. dices, quid, quæſo, iſtuc erat? magnum: itaque me ipſum commouerat: ſic abſurde, & aſpere uerbis, uultuq́; reſponderat. diſſimulaui dolens. diſcubuimus omnes præter illam: cui tamen Quintus de menſa miſit, illa reiecit. quid multa? nihil meo fratre lenius, nihil aſperius tua ſorore mihi uiſum eſt: & multa prætereo, quæ tũ mihi maiore ſtomacho, quàm ipſi Quinto fuerunt. ego inde Aquinum. Quintus in Arcano remanſit, & Aquinum ad me poſtridie mane uenit, mihiq́; narrauit, nec ſecum illam dormire uoluiſſe, &, cum diſceſſura eſſet, fuiſſe eiuſmodi, qualem ego uidiſſem. quid quæris? uel ipſi hoc dicas licet, humanitatem ei meo iudicio illo die defuiſſe. hæc ad te ſcripſi fortaſſe pluribus, quàm neceſſe fuit, ut uideres tuas quoque eſſe parteis inſtituendi, & monendi. Reliquum eſt, ut ante, quàm proficiſcare, mãdata noſtra exhaurias, ſcribas ad me omnia, Põtinum extrudas. cum profectus eris, cures, ut ſciam. ſic habeas, nihil mehercule te mihi nec carius eſſe, nec ſuauius. A. Torquatum amantiſſime dimiſi Minturnis, optimum uirum: cui, me ad te ſcripſiſſe aliquid, in ſermone ſignifices uelim. Vale.

CICERO ATTICO S.

AD VI. Id. Maias. cum has dabam literas, ex Pompeiano proficiſcebar, ut eo die manerem in Trebulano apud Pontium. deinde cogitabam ſine ulla mora iuſta itinera facere. in Cumano cum eſſem, uenit ad me, quod mihi pergratum fuit, noſter Hortenſius: cui depoſcenti mea mandata, cætera uniuerſe mandaui, illud proprie, ne pateretur, quantum eſſet in ipſo, prorogari nobis prouincias. in quo eum tu uelim confirmes, gratumq́; mihi feciſſe dicas, quòd & uenerit ad me, & hoc mihi, prætereaq́; ſi quid opus eſſet, promiſerit. confirmaui ad eam cauſam etiam Furnium noſtrũ, quem ad annum Tribunum pl. uidebam fore. Habuimus in Cumano quaſi puſillam Romam: tanta erat in his locis multitudo: cum interim Rufio noſter, quòd ſe à Veſtorio obſeruari uidebat, ſtratagemate hominem percuſſit: nam ad me non acceſſit. ita ne? cum Hortenſius ueniret, & infirmus, & tam longe Hortenſius, cum maxima præterea multitudo, ille non uenit? non, inquam. non uidiſti igitur hominem, inquies? qui potui non uidere, cum per emporium Puteolanorum iter facerem? in quo illum, agentem aliquid credo, ſalutaui: poſt etiam iuſſi ualere, cum me è Panſæ uilla, nunquid uellem, rogaſſet. hunc hominem parum gratum quiſquam putet? aut non in eo ipſo laudandum, quòd audiri non laborarit? ſed redeo ad illud. noli putare mihi aliam conſolationem eſſe huius ingentis moleſtiæ, niſi quòd ſpero non longiorem annua fore. hoc me ita uelle

multi non credunt ex conſuetudine aliorum. tu, qui ſcis, omnem diligentiam adhibebis, tum ſcilicet, cum id agi debebit. cum ex Epeiro redieris, de rep. ſcribas ad me uelim, ſi quid erit, quod operiare: non dum enim ſatis huc erat allatum, quo modo Cæſar ferret de auctoritate perſcripta: eratq; rumor de Tranſpadanis, eos iuſſos IIII uiros creare. quod ſi ita eſt, magnos motus timeo: ſed aliquid ex Pompeio ſciam. Vale.

CICERO ATTICO S.

AD VI. Id. *Maias ueni in* Trebulanũ *ad* Pontiũ. *ibi mihi tuæ literæ binæ redditæ ſunt tertio abs te die. eodem autem ex* Pompeiano Philotimo *dederam ad te literas. nec uero nunc erat ſanè, quid ſcriberem. qui de rep. rumores, ſcribe quæſo: in oppidis enim ſummum uideo timorem. ſed multa inania. quid de ijs cogites, & quando, ſcire uelim.* Ad *quas literas tibi reſcribi uelis, neſcio: nullas enim adhuc acceperam, præter quæ mihi binæ ſemel in* Trebulano *redditæ ſunt. quarum alteræ edictum* P. Licinij *habebãt, (erant autem* Non. Maijs *datæ) alteræ reſcriptæ ad meas* Minturnenſes. *quàm uereor, ne quid fuerit* σπουδαιότερον *in ijs, quas non accepi, quibus reſcribi uis.* Apud Lentulum *ponam te in gratiam.* Dionyſius *nobis cordi eſt.* Nicanor *tuus operam mihi dat egregiam. iam deeſt quid ſcribam, & lucet.* Beneuenti *cogitabam hodie. noſtra continentia, & diligentia faciemus ſatis.* A' Pontio, ex Trebulano, ad V. Id. Maij.

CICERO ATTICO S.

BENEVENTVM *ueni ad* V. Id. *Maij. ibi accepi eas literas, quas tu ſuperioribus literis ſignificaueras te dediſſe. ad quas ego ipſo eo die dederam ex Trebulano à* Pontio. *ac binas quidẽ tuas Beneuenti accepi. quarum alteras Feſulanus multo mane mihi dedit, alteras ſcriba Tullius. Gratiſſima eſt mihi tua cura de illo meo primo, & maximo mandato, ſed tua profectio ſpem meam debilitat. ac ne ille illud quidem labat, non quo, ſed inopia cogimur eo contenti eſſe. De illo altero, quem ſcribis tibi uiſum eſſe non alienum, uereor adduci ut noſtris poſſit (& tuis* δυσδιάγνωστον) πρὸς νοῦσιν *eſſe, & quidem ſumme facilis. ſed tu aberis, & me abſente rei habebis rationem meæ: nã poſſet aliquid, ſi uteruis noſtrum adeſſet, agente* Seruio *fieri probabile. nunc ſi iam res placeat, agendi tamen uiam non uideo.* Nunc uenio ad illam epiſtolam, quam accepi à Tullio. De Marcello, feciſti diligenter. igitur S. C. *ſi erit factum, ſcribes ad me: ſin minus, rem tamen conficies: mihi enim attribui oportebit, item* Bibulo. *ſed non dubito, quin* S. C. *expeditum ſit, in quo præſertim ſit compendium populi.* De Torquato, *probe.* De Maſſone, & Ligure, *cum uenerint.* De illo, quod Cherippus (*quoniam hic quoque* πρὸς νοῦσιν *ſuſtuliſti:*) ò *prouincia: etiam ne hic mihi curandus eſt? curandus autem? hactenus, ne quid ad ſenatum. conſule, aut numera: nã* DC *ceperis. ſed tamen cõmode, quòd cum* Scrofa. De Pontino, *recte ſcribis: eſt enim ita, ut, ſi ante* Cal. Iun. Brunduſij *futurus ſit, minus urgendi fuerint* M. Annius,

& Tullius. Quæ de Sicinio audiſti, ea mihi probantur, modo ne illa exceptio in aliquem incurrat bene de nobis meritum. ſed conſiderabimus: rem enim probo.

De noſtro itinere, quod ſtatuero; de quinque præfectis, quid Pompeius facturus ſit, cum ex ipſo cognoro, faciam, ut ſcias. De Oppio bene curaſti, quòd ei DCCC expoſuiſti: idq́; , quoniam Philotimum habes, perfice, & cognoſce rationem: & ut agam amplius, ſi me amas, priuſquam proficiſcaris, effice. magna me cura leuaris. habes ad omnia. etſi penè præterij. chartam tibi deeſſe, mea cautio eſt: ſiquidem eius inopia minus multa ad me ſcribis. tu uero aufer ducentos. etſi meam in eo parſimoniam huius paginæ contractio ſignificat, dum acta, & rumores uellet. iam ſi qua certa habes de Cæſare, expecto literas: & alias Pontino de omnibus rebus diligentes dabis. Vale.

CICERO ATTICO S.

PLANE deeſt, quod ſcribã: nam nec, quid mandem, habeo; nihil enim prætermiſſum eſt: nec quid narrem; noui enim nihil: nec iocandi locus eſt, ita me multa ſolicitant. tantum tamen ſcito, Idib. Maijs nos Venuſia mane proficiſcentes has dediſſe. eo autem die credo aliquid actum in ſenatu. ſequantur igitur nos tuæ literæ, quibus non modo res omnes, ſed etiam rumores cognoſcamus. eas accipiemus Brunduſij: ibi enim Pontinum ad eam diem, quam tu ſcripſiſti, expectare conſilium eſt. Nos Tarenti quos cum Pompeio διαλόγους de republ. habuerimus, ad te perſcribemus. etſi id ipſum ſcire cupio, quod ad tempus recte

ad te

ad te ſcribere poſſem, id eſt quandiu Romæ futurus ſis, ut, aut quò dem poſthac literas, ſciam, aut ne dem fruſtra. ſed ante, quàm proficiſcare, utique explicatum ſit illud HS X X *&* D C C C. *hoc uelim in maximis rebus, & maxime neceſſarijs habeas, ut, quod auctore te uelle cœpi, adiutore aſſequar.* Vale.

CICERO ATTICO S.

TARENTVM *ueni ad* X V. Cal. Iun. *quòd* Pótinum *ſtatueram expectare, cõmodiſſimum dúxi dies eos, quoad ille ueniret, cum* Pompeio *conſumere, eóq; magis, quòd ei gratũ eſſe id uidebã, qui etiam à me petierit, ut ſecum, et apud ſe eſſem quotidie: quod cõceſſi libẽter: multos enim eius præclaros de rep. ſermones accipiam: inſtruar etiam conſilijs idoneis ad hoc noſtrũ negotium. ſed ad te breuior iam in ſcribendo incipio fieri, dubitans* Romæ *ne ſis, an iam profectus. quod tamen quoad ignorabo, ſcribam aliquid potius, quàm cõmittam, ut tibi cũ poſſint reddi à me literæ, nõ reddantur: nec tamen iam habeo, quid aut mandem tibi, aut narrem: mandaui omnia, quæ quidem tu, ut polliceris, exhauries: narrabo, cum aliquid habebo noui. illud tamen nõ deſinam, dum adeſſe putabo, de Cæſaris nomine rogare, ut confectum relinquas. auide expecto tuas literas, & maxime, ut norim tempus profectionis tuæ.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVOTIDIE, *uel potius in dies ſingulos breuiores literas ad te mitto: quotidie enim magis, ac magis ſuſpicor*

te in Epeirum iam profectum. ſed tamen, ut mādatum ſcias me curaſſe; quot ante, ait ſe Pompeius quinos præfectos delaturum nouos, uacationes, iudiciariā cauſam. Ego cum triduū cum Pompeio, & apud Pompeium fuiſſem, proficiſcebar Brunduſium ad XIII. Cal. Iun. ciuem illum egregium relinquebam, & ad hæc, quæ timentur, propulſanda paratiſſimum. tuas literas expectabo, cum ut, quid agas, tum ut, ubi ſis, ſciam. Vale.

CICERO ATTICO S.

ME ET incōmoda ualetudo, qua iam emerſeram, utpote cum ſine febri laboraſſem, & Pōtini expectatio, de quo adhuc ne rumor quidem uenerat, tenebat duodecimum iam diem Brūduſij: ſed curſum expectabamus. tu, ſi modo es Romæ, (uix enim puto) ſin es, hoc uehemēter animaduertas uelim. Romæ acceperam literas, Milonem meum queri per literas iniuriam meam, quòd Philotimus ſocius eſſet in bonis ſuis. id ego ita fieri uolui de C. Duronij ſententia, quem & amiciſſimum Miloni perſpexeram, & talem uirum, qualem tu iudicas, cognoram. eius autem conſilium, meumq; hoc fuerat: primum, ut in poteſtate noſtra eſſet res, ne illum malus emptor alienis mancipijs, quæ permulta ſecum habet, ſpoliaret: deinde, ut Fauſtæ, cui cautum ille eſſe uoluiſſet, ratum eſſet: erat etiam illud, ut ipſi nos, ſi quid ſeruari poſſet, quamfacillime ſeruaremus. nunc rem totam perſpicias uelim: nobis enim ſcribuntur ſæpe maiora. ſed ſi ille queritur, ſi ſcribit ad amicos, ſi idem Fauſta uult: Philotimus (ut ego ei coràm dixeram, mihiq; ille

receperat) ne ſit inuito Milone in bonis: nihil nobis fuerat tanti. ſin hæc leuiora ſunt, tu iudicabis. loquere cum Duronio. ſcripſi etiam ad Camillum, ad Lamiam; eoq; magis, quòd nõ confidebã Romæ te eſſe. ſumma erit hæc. ſtatues, ut ex fide, fama, req; mea uidebitur. Vale.

CICERO ATTICO S.

ACTIVM uenimus ad XVII. Cal. Quint. cum quidem & Corcyræ, & Sybotis muneribus tuis, quæ & Areus, & meus amicus Eutychides opipare, & φιλοπροσηνέστατα nobis conceſſerant, epulati eſſemus ſaliarem in modum. Actio maluimus iter facere pedibus, qui incommodiſſime nauigaſſemus: & Leucathen flectere, moleſtum uidebatur: actuarijs autem minutis Patras accedere ſine his impedimentis, non ſatis uiſum eſt decorum. Ego, ut ſæpe tu me currentem hortatus es, quotidie meditor: præcipio meis: faciam denique, ut ſumma modeſtia, & ſumma abſtinentia munus hoc extraordinarium traducamus. Parthus, uelim quieſcat, & fortuna nos iuuet: noſtra præſtabimus. Tu, quæſo, quid agas, ubi quoque hoc tempore futurus ſis, quales res noſtras Romæ reliqueris, maxime de CXX, & de DCCC, cura, ut ſciamus. id unis diligenter literis datis, quæ ad me utique perferantur, conſequere. illud tamen (quoniam nunc abes, cum id non agitur: aderis autem ad tempus, ut mihi ſcripſiſti) memento curare per te, & per omnes noſtros, in primis per Hortenſium, ut annus noſter maneat ſuo ſtatu, ne quid noui decernatur. hoc tibi ita mando, ut dubitem, an etiam

te rogem, ut pugnes, ne intercaletur. ſed non audeo tibi omnia onera imponere. annum quidem utique teneto. Cicero meus, modeſtiſſimus, & ſuauiſſimus puer, tibi ſalutem dicit. Dionyſium ſemper equidem, ut ſcis, dilexi, ſed quotidie pluris facio, & mehercule in primis, quòd te amat, nec tui mentionem intermitti ſinit. Vale.

CICERO ATTICO S.

VT *Athenas ad* XV. *Cal. Quint. ueneram, expectabam ibi iam quartum diem Pontinum, neque de eius aduẽtu certi quidquã habebã: erã autem totus, crede mihi, tecũ: & quanquã ſine ijs per me ipſe, tamen acrius, uestigijs tuis monitus, de te cogitabã. quid quæris? nõ mehercule alius ullus ſermo, niſi de te. ſed tu aliquid de me ipſo ſcire fortaſſe mauis. hæc ſunt. Adhuc ſumptus nec in me aut publice, aut priuatim, nec in quenquam comitũ. nihil accipitur lege Iulia, nihil ab hoſpite. perſuaſum eſt omnibus meis, ſeruiendum eſſe famæ meæ. belle adhuc. hoc animaduerſum, Græcorũ laude, & multo ſermone celebratur. quod ſupereſt, elaboratur in hoc à me, ſicut tibi ſenſi placere. ſed hæc tum laudemus, cum erunt perorata. reliqua ſunt eiuſmodi, ut meum conſilium ſæpe reprehendam, quòd non aliqua ratione ex hoc negotio emerſerim: ò rem minime aptam meis moribus. ò illum uerum, ἔρδοι τίς. dices, quid adhuc? (non dum enim in negotio uerſaris) neſcio, & puto moleſtiora reſtare. ſed hæc ipſa fero equidem fronte, ut puto, & uultu belliſſime. ſed angor intimis ſenſibus: ita multa uel iracunde, uel inſolenter, uel in omni genere ſtultitiæ in-*

ſulſe, arroganter & dicuntur, & tacentur quotidie. quæ, non quo te celẽ, non perſcribo; ſed quia δυσδιοί=κητα ſunt. itaque admirabere meam βαθύτητα, cum ſalui redierimus: tanta mihi μελέτη huius uirtutis da=tur. ergo hæc quoque. hactenus: etſi mihi nihil erat propoſitum ad ſcribẽdũ, quia, quid ageres, ubi terrarum eſſes, ne ſuſpicabar quidem: nec hercule unquam tandiu ignarus rerum mearum fui, quid de Cæſaris, quid de Milonis nominibus actum ſit. hac non modo nemo, ſed ne rumor quidem quiſquam; ut ſciremus, in Rep. quid ageretur. quare ſi quid erit, quod ſcias de ijs rebus, quas putabis ſcire me uelle, per mihi gratum erit, ſi id curaris ad me perferendũ. quid eſt prætereà? nihil ſanè, niſi illud: ualde me Athenæ delectarunt; turbæ dũta=xat? & urbis ornamentum, & hominũ amores in te, in nos quadam beneuolentia, ſed multum ea philoſophia, ἄνω, καὶ κάτω: ſi quidem eſt in Ariſto, apud quem erã: nam Xenonem tuum, uel noſtrum potius Quinto conceſ ſeram: & tamen propter uicinitatem totos dies ſimul eramus inuicem. Cum primum poteris, tua conſilia ad me ſcribas, ut ſciam, quid agas, ubi quoque, & maxi=me quando Romæ futurus ſis. Vale.

CICERO ATTICO S.

HVI, *toties ne me literas dediſſe Romam, cũ ad te nullas darẽ? at uero poſthac fruſtra potius dabo, quàm, ſi recte dari potuerint, committam, ut non dem. Ne prouincia nobis prorogetur, per fortunas, dũ ades, quid=quid prouideri poteſt, prouide. non dici poteſt, quàm flagrem deſiderio Vrbis, quàm uix harum rerum in=*

*ſulſitatem feram. Marcellus ſedendi comes, etſi ille ma=
giſtratum non geſſerit, erit tamen tranſpadanus. ita mi
hi uidetur non minus ſtomachi noſtro Cæſari feciſſe. ſed
hoc ipſe uiderit. Pompeius mihi quoque uidebatur,
quod ſcribis Varronem dicere, in Hiſpaniã certe itu=
rus: id ego minime probabam; qui quidem Theopha=
ni facile perſuaſi, nihil eſſe melius, quàm illud, nuſ=
quam illum diſcedere. ergo Græcus incumbet. ualet
autem auctoritas eius apud illum plurimum. ego has
prid. Non. Quint. proficiſcens Athenis dedi, cum ibi de=
cem ipſos fuiſſem dies. uenerat Pontinus. nam Cn. Vo
luſius aderat Quæſtor. tuus unus Tullius aberat. ἄ=
φρακτα Rhodiorum, & dicrota Mitylenæorum habebã,
& aliquid ἐπικώπον. De Parthis erat ſilentium.
Quod ſupereſt, Dij iuuent. nos adhuc iter per Græciã
ſumma cum admiratione fecimus: nec mehercule ha=
beo, quod adhuc quem accuſem meorum. uidentur mi
hi noſſe nos, noſtram cauſam, & conditionẽ profectio
nis ſuæ. plane ſeruiunt exiſtimationi meæ. quod ſu=
pereſt, ſi uerum illud eſt οἵα τ᾽ ἂν δ᾽ ἐπιστοῖνα, certe per=
manebunt: nihil enim à me fieri ita uidebunt, ut ſibi
ſit delinquendi locus. ſin id parum profuerit, fiet ali=
quid à nobis ſeuerius: nam adhuc lenitate dulces ſumus,
&, ut ſpero, proficimus aliquantum. ſed ego hanc, ut
ſinguli dicunt, ἀνεξίαν in unum annũ meditatus ſum:
proinde pugna, ne, ſi quid prorogatum ſit, turpis inuẽ=
niar. Nunc redeo ad quæ mihi mandas. in præ=
fectis excuſatio. ijs, quos uoles, deferto. non ero tam
μετέωρος, quàm in Apuleio fui. Xenonem tam dili=
go, quàm tu: quod ipſum ſentire certo ſcio. apud Patro=*

nem,& reliquos Barones te in maxima gratia poſui : & hercule merito tuo feci:nã mihi iſ ter dixit, te ſcripſiſſe ad ſe,mihi ex illius literis rem illam curæ fuiſſe . quod ei pergratum erat. ſed cum Patro mecum egiſſet, ut peterem à ueſtro Ariopago , ὑπομνηματισμὸν tollerent, quem Polycharmo Prætore fecerant:cõmodius uiſum eſt & Xenoni,et poſt ipſi Patroni,me ad Memmiũ ſcribere,qui pridie,quàm ego Athenas ueni , Mitylenas profectus erat, ut is ad ſuos ſcriberet, poſſe id ſua uolũtate fieri : non enim dubitabat Xeno,quin ab Ariopagitis inuito Memmio impetrari non poſſet. Memmius autem ædificandi conſiliũ abiecerat, ſed erat Patroni iratus . itaque ſcripſi ad eum accurate: cuius epiſtolæ miſi ad te exemplum. Tu uelim Piliam meis uerbis conſolere.indicabo enim tibi:tu illi nihil dixeris . accepi faſciculum,in quo erat epiſtola Piliæ:abſtuli , aperui , legi : ualde ſcripta eſt συμπαθῶς . Brunduſio quæ tibi epiſtolæ redditæ ſunt ſine mea, tum uidelicet datæ , cum ego me non belle haberem : nam illam νωμανδρίαν excuſationem ne acceperis . cura,ut omnia ſciam,ſed maxime,ut ualeas .

CICERO ATTICO S.

NEGOTIVM magnũ eſt nauigare,atque id menſe Quint.ſexto die Delũ Athenis uenimus . pridie Non.Quint.à Piræeo ad Zoſtera uento moleſto,qui nos ibidẽ Nonis tenuit.ad.VIII. Id.ad Ceo iucunde.inde Gyarũ ſæuo uento,non aduerſo:hinc Scyrũ,inde Delũ, utroque citius,quàm uellemus,curſum confecimus.iam noſti ἄφρακτα Rhodiorum. nihil , quod minus fluctum

ferre poſſit. itaque erat in animo nihil feſtinare, Delo *nec me mouere, niſi omnia* ἀκρωτηρίων *iura uidiſſem.* De *Meſſala ad te ſtatim, ut audiui, de* Gyaro *dedi literas, & id ipſum conſilium noſtrum etiã ad* Hortenſiũ. *cui quidem ualde* συνηγωνίων. *ſed tuás de eius iudicij ſermonibus, & mehercule omni de* Reip. *ſtatu literas expecto,* πολιτικώτερον *quidem ſcriptas, (quoniam meos cũ* Thallumeto *noſtro peruolutas libros) eiuſmodi inquã literas, ex quibus ego, non quid fiat (nã id uel* Helonius *uir gratiſſimus poteſt efficere cliens tuus) ſed quid futurum ſit, ſciam: cũ hæc leges, habebimus* Conſules. *omnia perſpicere poteris, de* Cæſare, *de* Pompeio, *de ipſis iudicijs.* Noſtra *autem negotia (quoniam* Romæ *cõmoraris) amabo te explica. cui rei fugerat me reſcribere, de ſtrue ſalinarum plane rogo. de aqua, ſi quid poterit fieri, eo ſis animo, quo ſoles eſſe: quam ego cũ mea ſponte, tum tuis ſermonibus æſtimo plurimi. ergo quid conficies. præterea ſi quid* Philippus *rogauit, quod in tua re faceres, id uelim facias. plura ſcribam ad te, cum conſtitero: nunc eram plane in medio mari.* Vale.

CICERO ATTICO S.

EPHESVM *uenimus ad* XI. Cal. Sext. *ſexageſimo, & quinto poſt pugnam* Bouillam. *nauigauimus ſine timore, & ſine nauſea, ſed tardius propter aphractorum* Rhodiorum *imbecillitatem.* De *concurſu legationum, priuatorum, & de incredibili multitudine, quæ mihi iam* Sami, *ſed mirabilem in modum* Epheſi *præſto fuit, aut audiſſe te puto, aut*

quid ad me attinet? ueruntamen de Cumanis ueniſſem cum imperio, Græci quaſi Epheſio Prætori ſe alacres obtulerunt. ex quo te intelligere certo ſcio, multorũ annorum oſtentationes meas nunc in diſcrimen eſſe adductas. ſed, ut ſpero, utemur ea palæſtra, quam à te didicimus: omnibusq; ſatisfaciemus, & eo facilius, ꝙ in noſtra prouincia confectæ ſunt pactiones. ſed hactenus, præſertim cum cœnanti mihi nuntiaret Seſtius, ſe de nocte proficiſci. Tua negotia Epheſi curæ mihi fuerunt: Thermoq;, tametſi ante aduentũ meum liberaliſſime erat pollicitus tuis omnibus, tamen Philogenem, & Seium Rhodium, & Apollonicenſem Xenonẽ commendaui. omnino omnia ſe facturũ recepit: ego præterea rationem Philogeni permutationis eius, quam tecum feci, edidi. ergo hæc quoque hactenus. Redeo ad urbana. Per fortunas (quoniam Romæ manes) primũ illud præfulci, atque premuni quæſo, ut ſimus annui, ne intercaletur quidem: deinde exhauri mea mãdata, maximeq;, ſi quid poteſt, de illo domeſtico, ſcrupulũ quem non ignoras: deinde de Cæſare: cuius in cupiditatem te auctore incubui, nec me piget. & ſi intelligis, quàm meũ ſit ſcire, et curare, quid in Rep. fiat. fiat autẽ? immo uero etiam quid futurum ſit: perſcribe ad me omnia, ſed diligentiſſime, in primisq; quid iudiciorum ſtatus aut factorum, aut futurorum etiam laboret. de aqua, ſi curæ eſt, ſi quid Philippus aget, animaduertes. Vale.

CICERO ATTICO S.

ANTE, quã aliquo loco cõſedero, neq; lõgas, à me, neque ſemper mea manu literas expectabis. cum autẽ

erit ſpatium, utrunque præſtabo. nunc iter conficiebamus æſtuoſa, & puluerulenta uia. dederam Epheſo pridie. has dedi Trallibus. in prouincia mea fore me putabã Cal. Sext. ex eã die, ſi me amas, παράγγελμα ἐνιαύσιον commoueto. tamen interea hæc, quæ uellem, mihi afferebantur: primum otium Parthicum, deinde confectæ pactiones publicanorum, poſtremo ſeditio militum ſedata ab Appio: ſtipendiumq; eis uſque ad Idus Quint. perſolutum. nos Aſiã accepit admirabiliter. aduentus noſter ne numo quidem ſumptui fuit. ſpero meos omnes ſeruire laudi meæ: tamen magno timore ſum: ſed bene ſperamus. omnes iam noſtri præter Tullium tuum uenerunt. erat mihi in animo recta proficiſci ad exercitum, æſtiuos mẽſes reliquos rei militari dare, hybernos iuriſdictioni. Tu uelim, ſi me nihilo minus noſti curioſum in Rep. quã te, ſcribas ad me omnia, quæ ſint, quæue futura ſint. nihil mihi gratius facere potes: niſi tamen id erit mihi gratiſſimum, ſi, quæ tibi mandaui, cõfeceris, in primis, quid illud ἐνδόμυχον: quo mihi ſcis nihil eſſe carius. Habes epiſtolam plenam feſtinationis, & pulueris. reliquæ ſubtiliores erunt. Vale.

CICERO ATTICO S.

LAODICEAM ueni prid. Cal. Sext. ex hoc die * clauũ animo uerbis. nihil exoptatius aduẽtu meo, nihil carius. ſed eſt incredibile, quã me negotij tædeat. nõ habeat ſatis magnũ campum ille tibi non ignotus curſus animi, et induſtriæ meæ? præclara opera ceſſent? quippe ius Laodiceæ me dicere, cum Romæ A. Plotius dicat? et

cum exercitum noſter amicus habeat,tantum me nomẽ habere duarum legionum exilium? denique hoc non deſidero:lucem,forum,urbem, domum, uos deſidero. ſed feram,ut potero: ſim modo annuus. ſi proroga= tur,actum eſt. uerum perfacile reſiſti poteſt. tu modo Romæ ſis. Quæris,quid hic agam:ita uiuam,ut ma= ximos ſumptus facio. mirifice delector hoc inſtituto. ad= mirabilis abſtinentia ex præceptis tuis: ut uerear, ne il lud,quod tecum permutaui,uerſura mihi ſoluendũ ſit. Appij uulnera non refrico, ſed apparent,nec occuli poſ= ſunt. iter Laodicea faciebam ad III. Non. Sext. cũ has literas dabam,in caſtra in Lycaoniam.inde ad Tau rum cogitabam,ut cum Morphagene ſignis collatis, ſi poſſem,de ſeruo tuo deciderem. clitellæ boui ſunt im= poſitæ.plane non eſt noſtrum onus, ſed feremus. mo= do, ſi me amas, ſim annuus. adſis tu ad tempus, ut ſenatum excites.mirifice ſolicitus ſum,quòd iandiu igno ta ſunt mihi iſta omnia.quare,ut ad te ante ſcripſi, cũ cætera,tum Reſp.cura ut mihi nota ſit. plura ſcribam alias.tarde tibi redditurо, ſed dabã familiari homini,ac domeſtico C.Andronico Puteolano.tu autem ſæpe dare tabellarijs publicanorũ poteris,promagiſtris ſcripturæ, & portus,& noſtrarum diœceſium. Vale.

CICERO ATTICO S.

ETSI in ipſo itinere,et uia diſcedebat publicano= rum tabellarij,& eramus in curſu, tamen ſurripiendũ aliquid putaui ſpatij,ne me immemorẽ mandati tui pu= tares.itaque ſubſedi in ipſa uia,dũ hæc, quæ longiorem

deſiderant orationem, ſummatim tibi perſcriberem.

Maxima expectatione in perditam, & plane euerſam in perpetuum prouinciam nos ueniſſe ſcito prid. Cal. Sext. moratus triduum Laodiceæ, triduum Apameæ, totidem dies Synnade. audiuimus nihil aliud, niſi imperata ἐπικεφάλαια ſoluere non poſſe: poſſeſſiones omnium uenditas: ciuitatum gemitus, ploratus, monſtra quædam non hominis, ſed feræ neſcio cuius immanis. quid quæris? tædet omnium nos uitæ. leuantur tamen miſeræ ciuitates, quòd nullus fit ſumptus in nos, neque in legatos, neque in Quæſtorem, neque in quenquam. ſcito non modo nos fœnum, aut quod lege Iulia dari ſolet, non accipere, ſed ne ligna quidem, nec, præter quatuor lectos, & tectum, quenquam accipere quidquam, multis locis ne tectum quidem, & in tabernaculo manere plerunque. itaque incredibilem in modum concurſus fiunt ex agris, ex uicis, ex domibus omnibus mehercule etiam aduentu noſtro. reuiuiſcunt iuſtitia, abſtinentia, clementia tui Ciceronis: itaque opiniones omnium ſuperauit. Appius, ut audiuit nos uenire, in ultimam prouinciam ſe coniecit Tarſum uſque: ibi forum agit. De Partho ſilentium eſt: ſed tamen conciſos equites noſtros à barbaris nunciabant ij, qui ueniebant. Bibulus ne cogitabat quidem etiam nunc in prouinciam ſuam accedere. id autem facere ob eam cauſam dicebant, quòd tardius uellet decedere. Nos in caſtra properabamus, quæ aberant bidui. Vale.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI Roma ſine epiſtola tua faſciculum lite
rrarũ.in quo, ſi modo ualuiſti, & Romæ fuiſti, Philotimi
duco eſſe culpam, non tuam. hanc epiſtolam dictaui ſe-
dens in rheda, cum in caſtra proficiſcerer, ab quibus ab-
eram bidui. paucis diebus habebam certos homines, qui-
bus darem literas: itaque eò me ſeruaui. Nos tamen,
etſi hoc te ex alijs audire malo, ſic in prouincia nos ge-
rimus, quod ad abſtinentiam attinet, ut nullus teruntius
inſumatur in quenquam. id fit etiam & legatorum,
& Tribunorum, & præfectorum diligentia: nam o-
mnes mirifice συμφιλοδοξοῦσιν gloriæ meæ. Lepta no-
ſter mirificus eſt. ſed nunc propero. perſcribam ad te
paucis diebus omnia. Cicerones noſtros Deiotarus fi-
lius, qui Rex ab ſenatu appellatus eſt, ſecum in regnum,
dum in æſtiuis nos eſſemus. illum pueris locum eſſe bel-
liſſimum duximus. Seſtius ad me ſcripſit, quæ tecum
eſſet de mea domeſtica, & maxima cura locutus, et quid
tibi eſſet uiſum. amabo te, incumbe in eam rem, & ad
me ſcribe, quid & poſſit, & tu cenſeas. idem ſcripſit
Hortenſium de prorogãda noſtra prouĩcia dixiſſe ne-
ſcio quid. mihi in Cumano, diligentiſſime ſe, ut annui eſ-
ſemus, defenſurum, receperat. ſi quidquam me amas,
hunc locum ama. dici non poteſt, quàm inuitus à uobis
abſim. & ſimul hanc gloriam iuſtitiæ, & abſtinentiæ
fore illuſtriorem ſpero, ſi cito deceſſerimus. id quod Scæ-
uolæ contigit, qui ſolos nouem menſes Aſiæ præfuit.
Appius noſter, cum me aduentare uideret, profectus eſt

Tarſum uſque Laodicea. ibi forum agit, cum ego ſum in prouincia. quam eius iniuriam non inſector: ſatis enim habeo negotij in ſanandis uulneribus, quæ ſunt impoſita prouinciæ. quod, do operam, ut faciam, quam minima illius contumelia. ſed hoc Bruto noſtro uelim dicas, illum feciſſe non belle, qui aduentu meo, quàm longiſſime potuerit, diſceſſerit. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAM *uellem Romæ eſſes, ſi forte non es: nihil. n. certi habebamus, niſi accepiſſe nos tuas literas ad* XIIII. *Cal. Sext. datas, in quibus ſcriptum eſſet, te in Epeirum iturum circiter Cal. Sext. ſed ſiue Romæ es, ſiue in Epeiro, Parthi Euphratem tranſierunt duce Pacoro Orodis Parthorum Regis filio, cunctis re ferto copijs. Bibulus non dum audiebatur eſſe in Syria. Caſſius in oppido Antiochiæ cum omni exercitu. nos in Cappadocia ad Taurum cum exercitu ad Cybiſtra. hoſtis in Cyrheſtica, quæ Syriæ pars proxima eſt prouinciæ meæ. his de rebus ſcripſi ad ſenatum. quas literas, ſi Romæ es, uidebis putes ne reddendas: & multa, immo omnia. quorum κεφάλαιον, ne quid inter cæſa, & porrecta (ut aiunt) oneris mihi addatur, aut temporis: nobis enim hac infirmitate exercitus, inopia ſociorum, præſertim fidelium, certiſſimum ſubſidium eſt hiems, ea ſi uenerit, nec illi ante in meam prouinciam tranſierint: unum uereor, ne ſenatus propter urbanarum rerum metum Pompeium nolit dimittere. quòd ſi alium ad uer mittit, non laboro. nobis modo tem-*

poris ne quid prorogetur. hæc igitur, ſi Romæ es. ſin abes, aut etiam ſi ades, hæc negotia ſic ſe habent. Stamus animis; & quia conſilijs, ut uidemur, bonis utimur, ſperamus etiam manu. tuto conſedimus, copioſo à frumento, Ciliciam propè conſpiciēte, expedito ad mutandum locum, paruo exercitu, ſed, ut ſpero, ad beneuolentiam erga nos conſentiente: quem nos Deiotari aduentu cum ſuis omnibus copijs duplicaturi eramus. ſocijs multo fidelioribus utimur, quàm quiſquā uſus eſſet: quibus incredibilis uidetur & noſtra manſuetudo, & abſtinentia. delectus habetur ciuium Romanorum: frumentum ex agris in loca tuta comportatur. ſi fuerit occaſio, manu: ſin minus, locis nos defendemus. quare bono animo es: uideo enim te, &, quaſi coràm adſis, ita cerno συμπάθειαν amoris tui. ſed te rogo, (ſi ullo pacto fieri poterit) ſi integra in ſenatu noſtra cauſa ad Cal. Ian. manſerit, ut Romæ ſis menſe Ianuario. profecto nihil accipiā iniuriæ, ſi tu aderis. amicos Conſules habemus, noſtrū Tribunū pl. Furnium. uerū tua eſt opus aſſiduitate, prudentia, gratia. tempus eſt neceſſarium: ſed turpe eſt me pluribus uerbis agere tecum. Cicerones noſtri ſunt apud Deiotarum: ſed, ſi opus erit, deducentur Rhodum. Tu, ſi es Romæ; ut ſoles, diligentiſſime: ſin in Epeiro, mitte tamen ad nos de tuis aliquē tabellarium, ut & tu, quid nos agamus, & nos, quid tu agas, quidq; acturus ſis, ſcire poſſimus. Ego tui Bruti rem ſic ago, ut ſuam ipſe non ageret. ſed iam exhibeo pupillum: neque defendo: ſunt enim negotia & lenta, & inania: faciam tamen ſatis, tibi quidem, cui difficilius eſt; quàm ipſi: ſed certe ſatiſfaciam utrique. Vale.

CICERO ATTICO S.

OBSIGNARAM *iam epiſtolam, eam, quam puto te modo perlegiſſe, ſcriptam mea manu, in qua omnia continentur, cum ſubito* Appij *tabellarius ad* XI. *Cal.* Oct. *ſeptimo quadrageſimo die* Roma *celeriter (hui tam longe) mihi tuas literas reddidit: ex quibus non dubito, quin, ut* Pompeium *expectaris, dum* Arimino *rediret, etiam in* Epeirũ *profectus ſis: magiſq; uereor, ut ſcribis, ne in* Epeiro *ſolicitus ſis non minus, quàm nos hic ſumus.* De Atiliano *nomine ſcripſi ad* Philotimũ, *ne appellaret* Meſſalam. *Itineris noſtri famam ad te perueniſſe lætor, magiſq; lætabor, ſi reliqua cognoris.* Filiolam *tuã tibi iam* Romæ *iucũdam eſſe gaudeo; eamq́;, quam nunquam uidi, tamen & amo, & amabilem eſſe certo ſcio. etiam atque etiam uale.* De Patrone, *& tuis condiſcipulis, quæ de* Tarentinis *in militia laboraui, ea tibi grata eſſe gaudeo.* Quòd *ſcribis libenter, repulſam tuliſſe eum, qui cum ſororis tuæ filij patruo certaret: magni amoris ſignum: itaque me etiam admonuiſti, ut gauderem: nam mihi in mentem non uenerat. non credo, inquis. ut libet: ſed plane gaudeo, quoniam* τὸ νεμεσᾶν *intereſt* τοῦ φθονεῖν. Vale.

CICERO ATTICO S.

SATVRNALIBVS *mane ſe mihi* Pindenſſæ *dediderunt ſeptimo, & quinquageſimo die, poſtquã oppugnare eos cœpimus. qui (malum) iſti* Pindentiſſæ? *qui ſunt? inquies. nomen audiui nunquam. quid ego faciam? non potui* Ciliciam, Aetoliam, *aut* Macedoniam

niam reddere. hoc iam ſic habeto, nec hoc exercitu hic tanta negotia geri potuiſſe. quæ cognoſce ἐν ἐπιτομῇ: ſic enim concedis mihi proximis literis. Epheſum ut uenerim, noſti, qui etiã mihi gratulatus es illius diei celebritate; qua nihil me unquam delectauit magis. inde oppidis, ijs, quæ erant, mirabiliter accepti, Laodiceam prid. Cal. Sext. uenimus. ibi morati biduum, perilluſtres fuimus, honorificisq; uerbis omneis iniurias reuelſimus ſuperiores. ★ *quod* ★ *Dein Apameæ quinque dies morati, Synnadis triduum, Philomeli quinque dies, Iconij decem fecimus. nihil ea iuriſdictione æquabilius, nihil lenius, nihil grauius. inde ad caſtra ueni ad* VII. *Cal. Sept. ad* III. *exercitum luſtraui apud Iconium. ex his caſtris, cum graues de Parthis nuncij uenirent, perrexi in Ciliciam per Cappadociæ partem eam, quæ Ciliciam attingit, eo conſilio, ut Armenius Artauaſdes, & ipſi Parthi Cappadocia ſe excludi putarent. cum dies quinque ad Cybiſtra Cappadociæ caſtra habuiſſem, certior ſum factus Parthos ab illo aditu Cappadociæ longe abeſſe, Ciliciæ magis imminere: itaque confeſtim iter in Ciliciam feci per Tauripylas: Tarſum ueni ad* III. *Non. Oct. inde ad Amanum contendi, qui Syriam à Cilicia aquarum diuortio diuidit, qui mons erat hoſtium plenus ſempiternorum. hic ad* III. *Id. Oct. magnum numerum hoſtium cecidimus: caſtella muniſſima nocturno Pontini aduentu, noſtro matutino cepimus, incendimus: imperatores appellati ſumus: caſtra paucos poſt dies habuimus, ea ipſa, quæ contra Darium habuerat apud Iſſum Alexander imperator haud paulo melior, quàm aut tu, aut ego. ibi dies quinque*

*moratì, direpto, & uaſtatò Amano inde diſceſſimus. in=
terim (ſcis enim quædam πανικὰ dici, item τὰ κατὰ τοῦ
πολέμου) rumore aduentus noſtri & Caſſio, qui Antio
chia tenebatur, animus acceſſit, & Parthis timor inie=
ctus eſt. itaque eos cedentes ab oppido Caſſius inſecutus,
rem bene geſſit. qua in fuga magna auctoritate Oſaces
dux Parthorum uulnus accepit, eoq́; interijt paucis poſt
diebus. erat in Syria noſtrum nomen in gratia. uenit in
terim Bibulus. credo, uoluit appellatione hac inani no=
bis eſſe par. in eodem Amano cœpit laureolam in mu=
ſtaceo quærere. at ille cohortem primam totam perdi=
dit, centurionemq́; primipili nobilem ſui generis Aſiniũ
Dentonem, & reliquos cohortis eiuſdem, & Sex. Luci=
lium T. Gauij Cepionis, locupletis, & ſplendidi homi=
nis filium, Tribunũ militum. ſanè plagam odioſam acce
perat cum re, tum tempore. nos Pindeniſſum, quod op=
pidum munitiſſimum Eleutherocilicum omnium memo
ria in armis fuit (feri homines, & acres, & omnibus
rebus ad defendendum parati) cinximus uallo, & foſſa,
aggere maximo, uineis, turre altiſſima, magna tormen=
torum copia, multis ſagittarijs. magno labore, appa=
ratu, multis ſaucijs noſtris, incolumi exercitu negotium
confecimus. hilara ſanè Saturnalia. militibus quo=
que, equis exceptis, reliquam prædam conceſſimus. man=
cipia uenibant Saturnalibus tertijs. cum hæc ſcribe=
bam in tribunali, res erat ad HS CXX. hinc exer=
citum in hyberna agri male pacati deducendum Quin=
to fratri dabam. ipſe me Laodiceam recipiebam. hæc
adhuc. ſed ad præterita reuertamur. Quod me ma=
xime hortaris, & quod pluris eſt, quàm omnia, in quo*

laboras, ut etiam Ligurino μώμῳ ſatisfaciam : moriar, ſi quidquam fieri poteſt elegantius : nec tamen ego hanc continentiam appello, quæ uirtus uoluptati reſiſtere uidetur. ego in uita mea nulla unquam uoluptate tanta ſum affectus, quanta afficior hac integritate. nec me tam fama, quæ ſumma eſt, quàm res ipſa delectat. quid quæris ? fui tanti : me ipſe non noram: nec ſatis ſciebam, quid in hoc genere facere poſſem : recte πεφυσίωμαι : nihil eſt præclarius. interim hæc λαμπρά. Ariobarzanes opera mea uiuit, regnat : ἐν παρόδῳ, conſilio, & auctoritate, & quòd inſidiatoribus eius ἀπρόσιτον me, non modo ἀδωροδόκητον præbui, Regem, regnumq́; ſeruaui. interea è Cappadocia ne pilum quidem. Brutum abiectum, quantum potui, excitaui : quem non minus amo, quàm tu, pene dixi quàm te. atque etiam ſpero toto anno imperij noſtri teruncium ſumptus in prouincia nullum fore. habes omnia. nunc publice literas Romam mittere parabam. uberiores erunt, quàm ſi ex Amano miſiſſem. at te Romæ non fore ? ſed eſt totum, quid Cal. Martij futurum ſit : uereor enim, ne, cum de prouincia agetur, ſi Cæſar reſiſtet, nos retineamur. his tu ſi adeſſes, nihil timerem. Redeo ad urbana; quæ ego diu ignorans, ex tuis iucundiſſimis literis ad V. Cal. Ian. denique cognoui. eas diligentiſſime Philogenes libertus tuus curauit perlonga, & non ſatis tuta uia perferendas. nam quas Lenij pueris ſcribis datas, non acceperam. Iucunde de Cæſare, & quæ ſenatus decreuit, & quæ tu ſperas. quibus ille ſi cedit, ſalui ſumus. Incendio Pletoriano quòd Leius aduſtus eſt, minus moleſte fero. Lucceius de Q. Caſſio cur tam

uehemens fuerit, & quid actum ſit, aueo ſcire. Ego cum Laodiceam uenero, Quinto ſororis tuæ filio togam puram iubeor dare, cui moderabor diligentius. Deiotarus, cuius auxilijs magnis uſus ſum, ad me, ut ſcripſit, cum Ciceronibus Laodiceam uenturus erat. Tuas etiam Epeiroticas expecto literas, ut habeam rationem nō modo negotij, uerum etiam otij tui. Nicanor in officio eſt, & à me liberaliter tractatur: quem, ut puto, Romam cum literis publicis mittam, ut & diligentius perferantur, & idem ad me certa de te, & à te referat. Alexis quòd mihi toties ſalutem adſcribit, eſt gratum: ſed cur nō ſuis literis idem facit, quod meus ad te Alexis facit? Phemio quæritur κέρας. ſed hæc hactenus. Cura, ut ualeas, & ut ſciam, quādo cogites Romam. etiam atque etiam uale. Tua, tuoſq; Thermo et præſens Epheſi diligentiſſime cōmendaram, & nunc per literas: ipſumq; intellexi eſſe perſtudioſum tui. Tu uelim, quod antea ad te ſcripſi, de domo Pāmenis, des operā, ut, quod tuo, meoq; beneficio puer habet, cures ne qua ratione cōuellatur. utrique noſtrū exiſtimo, tū mihi erit pergratū.

CICERO ATTICO S.

TE IN *Epeirū ſaluum ueniſſe, et, ut ſcribis, ex ſententia nauigaſſe, uehementer gaudeo. nō eſſe Romæ meo tempore perneceſſario, ſubmoleſte fero. hoc me tamen conſolor, quòd non ſpero te iſtic iucunde hiemare, & libenter requieſcere. Caſſius, frater Q. Caſſij familiaris tui, pudentiores illas literas miſerat, de quibus tu ex me requiris, quid ſibi uoluerint, quàm eas, quas poſtea*

miſit, quibus per ſe ſcribit confectum eſſe Parthicum
bellum. receſſerant illi quidem ab Antiochia *ante* Bi=
buli aduentum, ſed nullo noſtro ἐνημερήματι. *hodie*
uero hyemant in Cyrheſtica,*maximumq́; bellum impē=*
det: nam & Orodis Regis Parthorum *filius in prouin*
cia noſtra eſt; nec dubitat Deiotarus, *cuius filio pacta*
eſt Artauaſdis *filia,(ex quo ſciri poteſt) quin cum om=*
nibus copijs ipſe prima æſtate Euphratē *tranſiturus ſit.*
quo autem die Caſsij *literæ uictrices in ſenatu recitatæ*
sūt,id eſt Non. Oct. *eodē meæ tumultū nunciātes.* Axius
noſter ait noſtras auctoritatis plenas fuiſſe: illis negat cre
ditum. Bibuli *nondū erant allatæ: quas certo ſcio plenas*
timoris fore. ex ijs rebus hoc uereor, ne, cum Pompeius
propter metū rerū nouarū nuſquam dimittatur, Cæſari
nullus honos à ſenatu habeatur; dum hic nodus expedia
tur, non putet ſenatus, nos ante, quàm ſucceſſum ſit, opor
tere decedere, nec in tanto motu rerum tantis prouin=
cijs ſingulos legatos præeſſe. hic, ne quid mihi prorogē=
tur, quod ne interceſſor quidem ſuſtinere poſſit, horreo,
atque eo magis, quòd tu abes, qui conſilio, gratia, ſtudio
multis rebus occurreres. ſed dices me ipſum mihi ſoli=
tudinem ſtruere. cogor: & uelim ita ſit: ſed om=
nia metuo, etſi bellum ἀκροτελεύτιον *habet illa tua epi=*
ſtola, quam dediſti nauſeans Buthroto: TIBI, VT
VIDEO, ET SPERO, NVLLA AD DE=
CEDENDVM MORA. *mallem,* VT VI=
DEO. *nihil opus fuit,* VT SPERO. *acce=*
peram autem ſatis celeriter Iconij *per publicanorum*
tabellarios à Lentuli *triumpho datas. in his* γλυ=
κύπικρον *illud confirmas, moram mihi nullam fo=*

re. deinde addis, ſi quid ſecus, te ad me fore uenturum. pungunt me dubitationes tuæ. ſimul & uides, quas acceperim literas. nam quas Hemoni centurioni Scamulæ ipſe ſcribis te dediſſe, non accepi. Lenij pueris te dediſſe, ſæpe ad me ſcripſeras. eas Laodiceæ deniqne, cũ eò ueniſſem, III. Id. Febr. Lenius mihi reddidit, datas ad X. Cal. Oct. Lenio tuas commendationes & ſtatim uerbis, & re aliquo tempore probabo. hæ literæ cætera uetera habebant, unum hoc nouum de Cibyratis pantheris. multum te amo, quòd reſpõdiſti M. Octauio, te non putare: ſed poſthac omnia, quæ certa non erunt, pro certo negato: nos enim & noſtra ſponte bene firmi, & mehercule auctoritate tua inflammati uicimus omnes (hoc tu ita reperies) cum abſtinẽtia, tum iuſtitia, facilitate, clementia. caue putes quidquam homines magis unquam eſſe miratos, quàm nullum teruncium, me obtinente prouinciam, ſumptus factum eſſe nec in Remp: nec in quenquam meorum, præterquam in L. Tullium legatum. is cæteroqui abſtinens (ſed Iulia lege tranſita, ſemel tamen in diem, nõ, ut alij ſolebãt, omnibus uicis: præter eũ ſemel, nemo accepit) facit, ut mihi excipiendus ſit, cum terũcium nego ſumptus factum: præter eum accepit nemo. has à noſtro Q. Titinio ſordes accepimus. Ego, æſtiuis confectis, Quintum fratrem hybernis, & Ciliciæ præfeci. Q. Voluſium tui Tiberij generum, certum hominem, ſed mirifice abſtinentem, miſi in Cyprum, ut ibi pauculos dies eſſet, ne ciues Romani pauci, qui illic negotiantur, ius ſibi dictum negarent: nam euocari ex inſula Cyprios non licet. ipſe in Aſiam profectus ſum Tarſo

Non.Ian. non mehercule dici poteſt, qua admiratione Ciliciæ ciuitatum, maximeq; Tarſenſium. poſtea uero quàm Taurum tranſgreſſus ſum, mirifica expectatio Aſiæ noſtrarū diœceſium, quæ ſex mēſibus imperij mei nullas meas acceperat literas, nunquàm hoſpitem uiderat. illud autem tempus quotannis ante me fuerat in hoc quæſtu. ciuitates locupletes, ne in hyberna milites reciperent, magnas pecunias dabant: Cyprij talenta Attica C C. qua ex inſula (non ὑπερβολικῶς, ſed uerißime loquor) numus nullus me obtinente erogabatur. ob hæc beneficia, quibus illi obſtupeſcunt, nullos honores mihi, niſi uerborum, decerni ſino: ſtatuas, eana, τέθριππα prohibeo. nec ſum in ulla alia re moleſtus ciuitatibus, ſed fortaſſe tibi, qui hæc prædicem de me. perfer, ſi me amas: tu enim me hæc facere uoluiſti. iter igitur ita per Aſiam feci, ut etiam fames, qua nihil miſerius eſt, quæ tum erat in hac mea Aſia, (meſſis enim nulla fuerat) mihi optanda fuerit. quacunque iter feci, nulla ui, nullo iudicio, nulla contumelia, auctoritate, & cohortatione perfeci, ut & Græci, & ciues Romani, qui frumentum compreſſerāt, magnum numerum populis pollicerentur. Idibus Feb. quo die has literas dedi, forū inſtitueram agere Laodiceæ Cibyraticum, & Apamenſe: ex Idibus Mart. ibidē Synnadenſe, Pamphylium, cum Phemio diſpiciam κέρας Aonium, Iſauricum: ex Idibus Maij in Ciliciam, ut ibi Iunius conſumatur. uelim tranquille à Parthis. Quintilis, ſi erit, ut uolumus, in itinere eſt per prouinciam redeuntibus, conſumendus: uenimus enim in prouinciam Laodiceam Sulpitio, & Marcello Coss. pridie Cal. Sext. inde nos oportet decede-

re ad IIII. Cal. Sext. primum cōtendam à Quinto fratre, ut ſe præfici patiatur: quod & illo, & me inuitiſſimo fiet: ſed aliter honeſte fieri non poteſt, præſertim cum uirum optimum Pontinum ne nunc quidē retinere poſſim: rapit enim hominem Poſthumius Romam, fortaſſe etiam Poſthumia. habes conſilia noſtra: nunc cognoſce de Bruto. Familiares habet Brutus tuus quoſdam creditores Salaminiorum, ex Cypro M. Scaptium, & P. Matinium, quos mihi maiorem in modum commendauit. Matinium non noui. Scaptius ad me in caſtra uenit. pollicitus ſum curaturum me Bruti cauſa, ut ei Salaminij pecuniam ſoluerent: egit gratias. præfecturam petiuit: negaui me cuiquā negotianti dare: quod idem tibi oſtenderam: Cn. Pompeio petenti probaram inſtitutum meum: quid dicam Torquato in Lenio tuo? multis alijs? ſi præfectus uellet eſſe ſyngraphæ cauſa, me curaturum, ut exigeret. gratias egit: diſceſſit. Appius noſter turmas aliquot equitum dederat huic Scaptio, per quas Salaminios coerceret, & eundem habuerat præfectum. uexabat Salaminios. ego equites ex Cypro decedere iuſſi. moleſte tulit Scaptius. quid multa? ut ei fidem meam præſtarē; cum ad me Salaminij Tarſum ueniſſent, & unà Scaptius, imperaui, ut pecuniam ſoluerent. multa de ſyngrapha, de Scaptij iniurijs: negaui me audire: hortatus ſum, petiui etiam pro meis in ciuitatem beneficijs, ut negotium conficerent: deniq; dixi me coacturum. homines non modo non recuſare, ſed etiam hoc dicere, ſe à me ſoluere: quod enim Prætori dare conſueſſent, quoniam ego non acceperam, ſe à me quodā modo

dare, atque etiam minus eſſe aliquanto in Scaptij nomi
ne, quã in uectigali prætorio. collaudaui homines. recte, inquit Scaptius: ſed ſubducamus ſummam. interim cũ ego in edicto trãslatitio, centeſimas me obſeruaturũ, haberẽ, cũ anatociſmi anniuerſario, ille ex ſyngrapha poſtulabat quaternas. quid ais, inquã? poſſum ne contra meũ edictum? at ille profert S. C. Lentulo, Philippoq; Coſs. ut, qui Ciliciã obtineret, ius ex illa ſyngrapha diceret. cohorrui primo: etenim erat interitus ciuitatis. reperio duo S. C. iiſdem Coſs. de eadem ſyngrapha. Salaminij cum Romæ uerſuram facere uellent, non poterant, quod lex Gabinia uetabat. tum ij Bruti familiares, freti gratia Bruti, dare uolebant, ſi ſibi S. C. caueretur. fit gratia Bruti S. C. ut ne'ue Salaminijs, ne'ue qui eis dediſſet, fraudi eſſet. pecuniam numerarunt: & poſtea uenit in mentẽ fœneratoribus, nihil ſe iuuare illud S. C. quòd ex ſyngrapha ius dici lex Gabinia uetaret. tũ fit S. C. ut
* & ea ſyngrapha eſſet, quàm cæteræ, ſed ut eodẽ. cum hæc diſſeruiſſem, ſeducit me Scaptius, ait ſe nihil cõtradicere, ſed illos putare talenta C C ſe debere, ea ſe uelle accipere, debere autem illo paulo minus. rogat, ut eos ad C C perducam. optime, inquã. uoco illos ad me remoto Scaptio. quid uos? quantum, inquam, debetis? reſpõdent, C V I. refero ad Scaptiũ. homo clamare. quid opus eſt, inquã? rationes conferatis. aſſidunt: ſubducunt: ad nũmum conuenit. illi ſe numerare uelle: urgere, ut acciperet. Scaptius me rurſus ſeducit: rogat, ut rem ſic relinquam. dedi ueniam homini impudenter petenti, Græcis querentibus: ut in fano deponerent, poſtulantibus, nõ conceſſi. clamare omnes, qui aderant, nihil im-

pudentius Scaptio, qui centeſimis cum anatociſmo contentus non eſſet: alij, nihil ſtultius. mihi autem impudens magis, quàm ſtultus uidebatur: nam aut bono nomine centeſimis contentus erat, aut non bono quaternas centeſimas ſperabat. habes meam cauſam: quæ ſi Bruto non probatur, neſcio cur illum amemus: ſed auunculo eius certe probabitur, præſertim cum S.C. *modo factum ſit, puto poſtquam tu es profectus, in creditorum cauſa, ut centeſimæ perpetuo fœnore ducerentur. hoc quid interſit, ſi tuos digitos noui, certe habes ſubductum. in quo quidem* ὁδοῦ πάρεργον. Lucceius M.F. *queritur apud me per literas, ſummum eſſe periculum, ne culpa ſenatus his decretis res ad tabulas nouas perueniat. commemorat, quid olim mali* C. Iulius *fecerit, cum dieculam dixerit. nunquam* Reſp. *plus. ſed ad rem redeo. meditare aduerſus* Brutum *cauſam meã, ſi hæc cauſa eſt, contra quam nihil honeſte dici poteſt, præſertim cum integram rem, & cauſam reliquerim.* Reliqua *ſunt domeſtica.* De ἐνδομύχῳ, *probo idem, quod tu,* Poſthu*miæ filiæ, quoniam* Pontidia *nugatur. ſed uellem adeſſes. à Quinto fratre his menſibus nihil expectaris: nam* Taurus *propter niues ante mẽſem Iunium tranſiri non poteſt.* Thermum, *ut rogas, creberrimis literis fulcio.* P. Valerium *negat habere quidquam* Deiotarus Rex, *eumq; ait à ſe ſuſtentari.* Cum *ſcies,* Romæ *intercalatum ſit, nec ne; uelim ad me ſcribas certum, quo die myſteria futura ſint. literas tuas minus paulo expecto, quàm ſi* Romæ *eſſes, ſed tamen expecto.* Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER VI.

CICERO ATTICO S.

A CCEPI *tuas literas ad quintum ter milia Laodiceæ, quas legi libentiſſime, pleniſſimas amoris, humanitatis, officij, diligentiæ. ijs igitur reſpondebo: ſic enim poſtulas: nec* οἰκονομίαν *meã Inſtituam, ſed ordinem conſeruabo tuum.* Recentiſſimas *à* Cybiſtris *te meas literas habere ais ad* X. Cal. Oct. *datas: & ſcire uis, tuas ego quas acceperim: omnes ferè, quas commemoras, præter eas, quas ſcribis* Lentuli *pueris &* Equotutico, *&* Brunduſio *datas. quare non* οἴχεται *tua induſtria, quod uereris; ſed præclare ponitur, ſi quidem id egiſti, ut ego delectarer: nam nulla re ſum delectatus magis.* Quòd *meam* βαθύτητα *in* Appio *tibi, libertatem etiam* In Bruto *probo, uehementer gaudeo: ac putaram ſecus:* Appius *enim ad me ex itinere bis, ter'ue* ὑπομεμψιμοίρους *literas miſerat, quòd quædam à ſe conſtituta reſcinderem. ut ſi medicus, cum ægrotus alij medico traditus ſit, iraſci uelit ei medico, qui ſibi ſucceſſerit, ſi, quæ ipſe in curando conſtituerit, mutet ille: ſic* Appius *cũ* ἐξ ἀφαιρέσεως *prouinciã curarit, ſanguinem miſerit, quidquid potuit detraxerit, mihi tradiderit enectã,* προσανατρεφομένην *eam à me non libenter uidet, ſed modo ſuccenſet, modo gratias agit: nihil enim à me fit*

cum ulla illius contumelia. tantummodo diſſimilitudo meæ rationis offendit hominem: quid enim poteſt eſſe tam diſſimile, quàm illo imperáte exhauſtam eſſe ſumptibus, & iacturis prouinciam; nobis eam obtinentibus, numum nullum eſſe erogatum nec priuatim, nec publice? quid dicam de illius præfectis? comitibus? legatis? etiam de rapinis? de libidinibus? de contumelijs? nũc autem domus mehercule nulla tanto conſilio, aut tanta diſciplina gubernatur, aut tam modeſta eſt, quàm noſtra tota prouincia. hanc nonnulli amici Appij ridicule interpretantur; qui me idcirco putent bene audire uelle, ut ille male audiat; & recte facere non meæ laudis, ſed illius contumeliæ cauſa. ſin Appius, ut Bruti literæ, quas ad te miſit, ſignificabant, gratias nobis agit: non moleſte fero: ſed tamen eo ipſo die, quo hæc ante lucem ſcribebam, cogitabam eius multa inique conſtituta, et acta tollere. Nunc uenio ad Brutum, quem ego omni ſtudio te auctore ſum complexus, quem etiam amare cœperam: ſed: dico? reuocaui me, ne te offenderẽ: noli enim putare me quidquam maluiſſe, quàm ut mãdatis ſatisfacerẽ, nec ulla de re plus laboraſſe. mandatorum autẽ mihi libellum dedit: ijſdemq; de rebus tu mecum egeras. omnia ſum diligentiſſime perſecutus. primum ab Ariobarzane ſic contendi, ut talenta, quæ mihi pollicebatur, illi daret. quoad mecum Rex fuit, perbono loco res fuit. poſt à Pompeij procuratoribus ſexcentis premi cœptus. Pompeius autẽ cum ob cæteras cauſas plus poteſt unus, quàm cæteri omnes, tum quòd putatur ad bellum Parthicum eſſe uenturus. ei tamen ſic nunc ſoluitur, triceſimo quoq; die talenta Attica XXXIII, et

hoc ex tributis. nec id ſatis efficitur in uſuram men- ſtruam. ſed Cneus noſter clementer id fert: ſorte caret: uſura, nec ea ſolida, cõtentus eſt. alij neq; ſoluit quidquã, nec poteſt ſoluere: nullum enim ærarium, nullum ue- ctigal habet. Appij inſtituto tributa imperat. ea uix, in fœnus Pompeij quod ſatis ſit, efficiunt. amici Regis duo, tres'ue perdiuites ſunt: ſed ij ſuum tam diligenter te- nent, quàm ego, aut tu. equidem non deſino tamen per li teras rogare, ſuadere, accuſare Regem. Deiotarus etiam mihi narrauit, ſe ad eum legatos miſiſſe de re Bruti: eos ſibi reſponſum retuliſſe, illum non habere. & mehercule ego ita iudico. nihil illo regno ſpoliatius, nihil Rege egen- tius. itaq; aut tutela cogito me abdicare, aut, ut pro Gla- brione Scæuola, fœnus, & impendium recuſare. ego ta- men, quas per te Bruto promiſeram præfecturas M. Sca- ptio, & L. Gauio, qui in regno rem Bruti procurabant, detuli: nec enim in prouincia mea negotiabantur. tu autem meminiſti nos ſic agere, ut, quot uellet, præfe- cturas ſumeret, dum ne negotiatori. duas ei præterea dederam: ſed ij, quibus petierat, de prouincia deceſ- ſerant. Nunc cognoſce de Salaminijs: quod uideo ti- bi etiam nouum accidiſſe, tanquam mihi: nunquam enim ex illo audiui, illam pecuniam eſſe ſuam. quin etiam libellum ipſius habeo, in quo eſt, Salaminij pecu- niam debent M. Scaptio, & P. Matinio familiaribus meis. eos mihi commendat: adſcribit etiam, & quaſi calcar admouet, interceſſiſſe ſe pro ijs magnam pe- cuniam. confeceram, ut ſoluerent centeſimis ſexen- nij ductis cum renouatione ſingulorum annorum. at Scaptius quaternas poſtulabat. metui, ſi impetraſſet,

ne tu ipſe me amare deſineres: nam ab edicto meo receſſiſſem, & ciuitatem in Catonis, & in ipſius Bruti fide locatam, meiſq; beneficijs ornatam, funditus perdidiſſem. atque hoc tempore ipſo impingit mihi epiſtolam Scaptius Bruti, rem illam ſuo periculo eſſe: quod nec mihi unquam Brutus dixerat, nec tibi: etiam, ut præfecturam Scaptio deferrem. id uero per te exceperamus, ne negotiatori: quòd ſi cuiquam, huic tamen non: fuerat enim præfectus Appio, & quidem habuerat turmas equitum, quibus incluſum in curia ſenatum Salamine obſederat, ut fame ſenatores quinque morerentur. itaque ego, quo die tetigi prouinciam, cum mihi Cyprij legati Epheſum obuiam ueniſſent, literas miſi, ut equites ex inſula ſtatim decederent. his de cauſis credo Scaptium iniquius de me aliquid ad Brutum ſcripſiſſe. ſed tamen hoc ſum animo: ſi Brutus putabit me quaternas centeſimas oportuiſſe decernere, qui in tota prouincia ſingulas obſeruarem, itáq; edixiſſem, idq; etiam acerbiſſimis fœneratoribus probaretur; ſi præfecturam negotiatori denegatam queretur, quod ego Torquato noſtro in tuo Lenio, Pompeio ipſi in Sex. Statio negaui, & ijs probaui: ſi equites deductos moleſte feret: accipiam equidem dolorem, mihi illum iraſci, ſed multo maiorem, non eſſe eum talem, qualem putaſſem. illud quidem fatebitur Scaptius, me ius dicente, ſibi omnem pecuniam ex edicto meo auferendi poteſtatem fuiſſe. addo etiam illud, quod uereor tibi ipſi ut probem: conſiſtere uſura debuit, quæ erat in edicto meo: deponere uolebant: impetraui ab Salaminijs, ut ſilerent. ueniam illi quidem mihi dederunt. ſed quid ijs fiet, ſi huc Paulus uenerit? ſed totum hoc Bru=

to dedi, qui de me ad te humaniſſimas literas ſcripſit. ad me autem, etiam cum rogat aliquid, contumaciter, arroganter, ἀκοινωνήτως ſolet ſcribere. tu autem uelim ad eum ſcribas de his rebus, ut ſciam quo modo hæc accipiat: facies enim me certiorem. atque hoc ſuperioribus literis ad te diligenter perſcripſeram. ſed plane te intelligere uolui, mihi non excidiſſe illud, quod tu ad me quibuſdam literis ſcripſiſſes; ſi nihil aliud de hac prouincia, niſi illius beneuolentiam, deportaſſem, mihi id ſatis eſſe. ſit ſanè, quoniam ita tu uis: ſed tamen cum eo, credo, quod ſine peccato meo fiat. igitur meo decreto ſoluta res Scaptio, ſtatim quàm decretum ſit: tu iudicabis: ne ad Catonem quidem prouocabo. ſed noli me putare ἐγκελεύσματα illa tua abieciſſe, quæ mihi in uiſceribus hærent. flens mihi meam famam commendaſti. quæ epiſtola tua eſt, in qua mentionem non facias? itaque iraſcatur qui uolet, patiar: τὸ γὰρ εὖ, μετ' ἐμοῦ; præſertim cum ſex libris tanquam prædibus me ipſe obſtrinxerim: quos tibi tam ualde probari gaudeo: è quibus unum ἱςορικὸν requiris de Cn. Flauio Cn. F. ille uero ante Decemuiros non fuit, quippe qui Aedilis Curulis fuerit, qui magiſtratus multis annis poſt Decemuiros inſtitutus eſt. quid ergo profecit, quòd protulit faſtos? occultatam putant quodam tempore iſtam tabulam, ut dies agendi peterentur à paucis. nec uero pauci ſunt auctores, Cn. Flauium ſcribam faſtos protuliſſe, actioneſq; compoſuiſſe: ne me hoc, uel potius Africanum (is enim loquitur) commentum putes. οὐκ ἔλαθες illud de geſtu hiſtrionis: tu ſceleſte ſuſpicaris, ego ἀφελῶς ſcripſi.

De me imperatore ſcribis te ex Philotimi literis co=gnouiſſe: ſed credo te, iam in Epeiro cũ eſſes, binas meas de omnibus rebus accepiſſe, unas à Pindeniſſo capto, al=teras à Laodicea, utraſq; tuis pueris datas: quibus de re=bus propter caſum nauigandi per binos tabellarios miſi Romam literas publice. De Tullia mea tibi aſſentior:
„ ſcripſiq; ad eam, & ad Terẽtiam, mihi placere: tu enim
„ ad me iam ante ſcripſeras, A C uellem te in tuum ue=terem gregem retuliſſes. correcta uero epiſtola Mem=miana, nihil negotij fuit: multo enim malo hunc à Pon=tidia, quàm illum à Seruilia. quare adiunges Auſium noſtrum, hominem ſemper amantem me, nunc credo eo magis, quòd debet etiam fratris Appij amorem erga me cum reliqua hæreditate creuiſſe; qui declarauit, quã=ti me faceret, cum ſæpe, tum in Burſa. ne tu me ſolici=tudine magna liberaris. Furnij exceptio mihi non pla=cet: nec ego ullum aliud tempus timeo, niſi quod ille ſo=lum excipit. ſed ſcriberem ad te de hoc plura, ſi Ro=mæ eſſes. In Pompeio te ſpem omnem otij ponere non miror. ita res eſt. remouendum'q; cenſeo illum diſſimu=lantem. ſed enim οἰκονομία ſi perturbatior eſt, tibi aſſignato: te enim ſequor σχεδιάζοντα. Cicerones pueri amant inter ſe, diſcunt, exercentur; ſed alter, uti dixit Iſocrates in Ephoro, & Theopompo, frenis eget, alter calcaribus. Quinto togam puram Liberalibus co=gitabam dare: mandauit enim pater. ea ſic obſerua=bo, quaſi intercalatum non ſit. Dionyſius mihi qui=dem in amoribus eſt: pueri autem aiunt eum furenter iraſci: ſed homo nec doctior, nec ſanctior fieri poteſt, nec tui, meiq; amantior. Thermum, Siluium uere

audis

audis laudari. ualde ſe honeſte gerunt. adde M. Nonium, Bibulum, me, ſi uoles. iam Scrofa, uellem, haberet, ubi poſſet: eſt enim lautum negotium. cæteri infirmant πολίτευμα Catonis. Hortenſio quòd cauſam meã cõmendas, ualde gratum. De Amiano, ſpei nihil putat eſſe Dionyſius. Terentij nullum ueſtigium agnoui. Meragenes certe perijt. feci iter per eius poſſeſſionem, in qua animal reliquũ nullum eſt. hæc non noram tum, cum Democrito tuo locutus ſum. Rhoſij cauſam mandaui. ſed heus tu, quid cogitas infelicitatis? lancibus, & ſplendidiſſimis caniſtris oluſculis nos ſoles paſcere: quid te in uaſis fictilibus appoſiturum putem? Κέρας Phemio mandatum eſt: reperietur: modo aliquid illo dignum canat. Parthicum bellum impendet. Caſſius ineptas literas miſit: nec dum Bibuli erant allatæ: quibus recitatis, puto fore, ut aliquando commoueatur ſenatus. equidem ſum magna animi perturbatione. ſi, ut opto, non prorogatur noſtrum negotium; habeo Iunium, & Quintilem in metu. eſto: duos quidem menſes ſuſtinebit Bibulus. quid illo fiet, quem reliquero? præſertim ſi fratrem? quid de me autem, ſi non tã cito decedo? magna turba eſt. mihi tamen cum Deiotaro conuenit, ut ille in meis caſtris eſſet cum ſuis copijs omnibus. habet autem cohortes quadringenarias, noſtra armatura X X X, equitum ∞∞ erit ad ſuſtentandum, quoad Pompeius ueniat, qui literis, quas ad me mittit, ſignificat, ſuum negotium illud fore. hiemant in noſtra prouincia Parthi. expectatur ipſe Orodes. quid quæris? aliquantum eſt negotij. De Bibuli edicto nihil noui præter illam exceptionem, de

qua tu ad me ſcripſeras, nimis graui præiudicio in ordinem noſtrum. ego tamen habeo ἰσοδυναμοῦσαν, ſed tectiorem, ex Q. Mutij P. F. edicto Aſiatico, EXTRA *quàm ſi ita negotium geſtum eſt, ut eo ſtari non oporteat, ex fide bona. multáq; ſum ſecu- tus Scæuolæ, in ijs illud, in quo ſibi libertatem cenſent Græci datam, ut Græci inter ſe diſceptent ſuis legibus. breue autem edictum eſt propter hanc meam διαίρεσιν, quòd duobus generibus edicendum putaui: quorum unum eſt prouinciale, in quo eſt de rationibus ciuita- tum, de ære alieno, de uſura, de ſyngraphis, in eodem omnia de publicanis: alterum, quod ſine edicto ſatis commode tranſigi non poteſt, de hæreditatum poſſeſſio- nibus, de bonis poſſidendis, magiſtris faciundis, uen- dendis: quæ ex edicto & poſtulari, & fieri ſolent. ter- tium, de reliquo iure dicundo, ἄγραφον reliqui. dixi me de eo genere mea decreta ad edicta urbana accom- modaturum. itáq; curo: & ſatisfacio adhuc omnibus: Græci uero exultant, quòd peregrinis iudicibus utun- tur: nugatoribus quidem, inquies. quid refert? ta- men ſe αὐτονομίαν adeptos putant. nostri enim, cre- do, graueis habent, Turpionem ſutorium, & Vectium mancipem.* *De publicanis quid agam, uideris quære- re. habeo in delicijs, obſequor, uerbis laudo, orno, effi- cio, ne cui moleſti ſint: τὸ παραδοξότατον. uſuras eo- rum, quas pactionibus adſcripſerant, ſeruauit etiam Se- uilius. ego ſic. diem ſtatuo ſatis laxam: quam ante ſi ſoluerint, dico me centeſimas ducturum: ſi non ſolue- rint, ex pactione. itaque & Græci ſoluunt tolerabi- li fœnore: & publicanis res eſt gratiſſima, ſi illam*

iam habent, pleno modio uerborum honorem, inuitationem crebram. quid plura? ſunt omnes ita mihi familiares, ut ſe quiſque maxime putet. ſed tamen μηδὲν αὐτοῖς. ſcis reliqua. De ſtatua Africani, ὢ πραγμάτων ἀσυγκλώθων: ſed me ipſum delectauit in tuis literis. ain tu? Scipionem hic Metellus proauum ſuum neſcit Cenſorem fuiſſe? atqui nihil habuit aliud inſcriptum, niſi, Cenſor, ea ſtatua, quæ ad Opis aperte poſita in excelſo eſt. in illa autem, quæ eſt ad πολυδεύκους, inſcriptum eſt, Cos. quam eſſe eiuſdem, ſtatus, amictus, annulus, imago ipſa declarat. at hercule ego cum in turma inauratarum equeſtrium, quas hic Metellus in Capitolio poſuit, animaduertiſſem in Serapionis ſubſcriptione Africani imaginem, erratum fabrile putaui: nunc uideo Metelli. ὢ ἀνιστορησίαν turpem. nam illud de Flauio, & faſtis, ſi ſecus eſt, commune erratum eſt: & tu belle ἠπόρησας: & nos publicam propè opinionem ſecuti ſumus, ut multa apud Græcos: quis enim non dixit, Εὔπολιν τὸν τῆς Ἀρχαίας ab Alcibiade nauigante in Siciliam deiectum eſſe in mare? redarguit Eratoſthenes: affert enim, quas ille poſt id tempus fabulas docuerit. num idcirco Duris Samius, homo in hiſtoria diligens, quòd cum multis errauit, irridetur? quis Zaleucum leges Locris ſcripſiſſe non dixit? num igitur iacet Theophraſtus, ſi id à Timæo tuo familiari reprehenſum eſt? ſed neſcire proauum ſuum Cenſorem fuiſſe turpe eſt, præſertim cum poſt eum Conſulem nemo Cornelius illo uiuo Cenſor fuerit.

Quod de Philotimo, & de ſolutione X X D C ſcribis: Philotimum circiter Calen. Ian. in Cherſoneſſum au-

dio ueniſſe. ac mihi ab eo nihil adhuc. reliqua mea Camillus ſcribit ſe accepiſſe. ea quæ ſint,neſcio, & aueo ſcire. ſed hæc poſterius,& coràm fortaſſe commodius.

Illud me mi Attice in extrema ferè parte epiſtolæ commouit: ſcribis enim ſic, τί λοιπόν? deinde me obſecras amantiſſime, ne obliuiſcar uigilare, & ut animaduertam, quæ fiant. nunquid de quo inaudiſti? etſi nihil eiuſmodi eſt: πολλοῦγε καὶ δεῖ: nec enim me fefelliſſet, nec fallet. ſed iſta admonitio tua tam accurata neſcio quid mihi ſignificare uiſa eſt. De M. Octauio, iterum tibi reſcribo, te ille probe reſpondiſſe. paulo uellem fidentius. nam Celius libertum ad me miſit, & literas accurate ſcriptas & de pantheris, ſed à ciuitatibus. reſcripſi, alterum me moleſte ferre, ſi ego in tenebris laterem,nec audiretur Romæ, nullum in mea prouincia numum,niſi in æs alienum,erogari; docuiq́;, nec mihi conciliare pecuniam licere,nec illi capere; monuiq́; eum,quem plane diligo,ut,cum alios accuſaſſet, cautius uiueret: illud autem alterum alienum eſſe exiſtimatione mea,Cibyratas imperio meo publice uenari. Lepta tua epiſtola gaudio exultat:etenim ſcripta belle eſt,meq́; apud eũ magna in gratia poſuit. Filiola tua gratũ mihi fecit, quòd tibi diligéter mãdauit,ut mihi ſaluté aſcriberes:gratũ etiã Pilia,ſed illa officioſius,quòd mihi, qué iãpridem nunquã uidet. igitur tu quoque ſalutem utrique aſcribito. LITERAS DATVRVM PRID. CAL. IAN. ſuauem habuit recordationem clariſſimi iuriſiurãdi: quod ego non eram oblitus: magnus enim prætextatus illo die fui. habes ad omnia. non, ut poſtulaſti, χρύσεα χαλκείων, ſed paria pari-

bus reſpondemus. Ecce autem *alia puſilla epiſtola, quam non relinquam* ἀναντιφώνητον. Bene *mehercule potuit* Luceius Tuſculanum*:niſi forte, ſolet enim, cum ſuo tibicine. & uelim ſcire, quis ſit ſtatus eius.* Lentulum *quidem noſtrum, præter* Tuſculanum, *proſcripſiſſe audio. cupio hos expeditos uidere: cupio etiam* Seſtium*:addes etiam ijs* Celium*. quibus omnibus eſt:* αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ' ὑποδέχθαι. De Memmio *reſtituendo ut* Curio *cogitet, te audiſſe puto.* De Egnatij Sidicini *nomine, nec nulla, nec magna ſpe ſumus.* Pinarium, *quem mihi cómendas, diligentiſſime* Deiotarus *curat grauiter ægrum. reſpondi etiam minori.* Tu *uelim, dum ero* Laodiceæ, *ideſt ad* Id. Maij, *quamſæpiſſime mecũ per literas colloquare: & cum* Athenas *ueneris, (iam enim ſciemus de rebus urbanis, de prouincijs, quæ omnia in menſem* Martium *ſunt collata) utique ad me tabellarios mittas.* Sed *heus tu,* Genuarios *à* Cæſare *per* Herodé, *taléta* Attica L, *extorſiſtis: in quo, ut audio, magnum odium* Pompeij *ſuſcepiſtis: putat enim ſuos nummos nos comediſſe,* Cæſarem *in merito reædificádo diligentiorem fore. hoc ego ex* P. Vedio *magno nebulone, ſed* Pompeij *tamen familiari audiui. hic* Vedius *uenit mihi obuiam cũ duobus eſſedis, et rheda equis iuncta, & lectica, & familia magna. pro qua, ſi* Curio *legem pertulerit,* HS *centena pendat neceſſe eſt. erat præterea cynocephalus in eſſedo: nec deerant onagri. nunquam uidi hominem nequiorem. ſed extremeũ audi. diuerſatus eſt* Laodiceæ *apud* Pompeium Vindullum*: ibi ſua depoſuit, cum ad me profectus eſt. moritur interim* Vindullus*: quæ res ad*

Magnum Pompeium pertinere putabatur. C. Venonius *domum* Vindulli *uenit. cum omnia obſignaret,in* Ve*dianas res incidit. in his inuentæ ſunt quinque lagũculæ matronarum, in quibus una ſororis amici tui, hominis* Bruti,*qui hoc utatur, & illius* Lepidi, *qui hæc tã negligenter ferat. hæc te uolui* παριστορῆσαι : *ſumus enim ambo belle curioſi. unum etiam uelim cogites. audio* Appium προπύλαιον Eleuſine *facere. num inepti fuerimus, ſi nos quoque* Academiæ *fecerimus? puto, inquies. ergo id ipſum ſcribes ad me. equidem ualde* Athenas *ipſas amo. uolo eſſe aliquod monimentum. odi falſas inſcriptiones ſtatuarum alienarum. ſed ut tibi placebit: facieſq; me, in quem diem* Romana *incidant myſteria, certiorem, & quo modo hyemaris.*

Cura,ut ualeas. Poſt Leuctricam *pugnam die ſeptingenteſimo ſexageſimo quinto.*

CICERO ATTICO S.

CVM Philogenes *libertus tuus* Laodiceam *ad me ſalutãdi cauſa ueniſſet, & ſe ſtatim ad te nauigaturũ eſſe diceret, has ei literas dedi,quibus ad eas reſcripſi, quas acceperam à* Bruti *tabellario. & reſpondebo primum poſtremæ tuæ paginæ, quæ mihi magnæ moleſtiæ fuit,quòd ad te ſcriptum eſt ab* Cincio *de* Statij *ſermone, in quo hoc moleſtiſſimum eſt,* Statium *dicere, à me quoque id conſiliũ probari,probari autẽ? de iſto hactenus. dixerim me uel plurima uincla tecum ſummæ cõiunctionis optare, & ſunt amoris arctiſſima: tantũ abeſt, ut ego ex eo,quo aſtricti ſumus, laxari aliquid uelim.*

illum autem multa de iſtis rebus aſperius ſolere loqui, ſæpe ſum expertus, ſæpe etiam leniui iratū. id ſcire te arbitror. in hac autē peregrinatione, militia'ue noſtra ſæpe incenſum ira uidi, ſæpe placatum. quid ad Statiū *ſcripſerit, neſcio. quidquid acturus de tali re fuit, ſcribendum tamen ad libertum non fuit. mihi autem erit maxime curæ, ne quid fiat ſecus, quàm uolumus, quamq́; oportet. nec ſatis eſt in eiuſmodi re ſe quenque præſtare. ac maxime partes iſtius officij ſunt pueri* Ciceronis, *ſiue iam adoleſcentis: quod quidem illum ſoleo hortari. ac mihi uidetur matrem ualde, ut debet, amare, teq́; mirifice. ſed eſt magnum illud quidem, ueruntamen multiplex pueri ingenium. quo ego regendo habeo negotij ſatis. quoniam reſpondi tuæ paginæ poſtremæ prima mea, nunc ad primam reuertar tuam.*

Peloponneſias *ciuitates omnes maritimas eſſe, hominis non nequam, ſed etiam tuo iudicio probati,* Dicæarchi *tabulis credidi. is multis nominibus in* Trophoniana Chæronis *narratione* Græcos *in eo reprehendit, quòd mare tam ſecuti ſunt: nec ullum in* Peloponneſo *locum excipit. cum mihi auctor placeret (etenim erat* ἱστορικώτατος, *& uixerat in* Peloponneſo*) admirabar tamen, & uix aggrediens communicaui cum* Dionyſio*: atque is primo eſt commotus: deinde, quòd tum de iſto* Dicæarcho *non minus bene exiſtimabat, quam tu de* C. Veſtorio*, ego de* M. Cluuio*, non dubitabat, quin ei crederemus.* Arcadiæ *cenſebat eſſe* Lepreon *quoddam maritimum:* Tene *autem, &* Aliphera*, &* Tritia νεόκτιστα *ei uidebantur: idq́;* τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ *confirma-*

bat,ubi mentio non fit iſtorum: itaque iſtum ego locum totidem uerbis à Dicæarcho tranſtuli. Phliaſios dici ſcie= bam: & ita fac ut habeas: nos quidem ſic habemus. ſed primo me ἀναλογία deceperat, φλιοῦς, ὀποῦς, σιποῦς, quod ὀποῦντιοι, σιποῦντιοι. ſed hoc continuo correxi= mus. Lætari te uoſtra moderatione, & continentia ui deo. tum id magis faceres, ſi adeſſes, atq; hoc foro, quod egi, ex Idid. Feb. Laodiceæ ad Cal. Maij omnium diœ= ceſiũ præter Ciliciæ. mirabilia quædá effecimus. Ita mul tæ ciuitates omni ære alieno liberatæ, multæ ualde leuatæ ſunt: omnes ſuis legibus, & iudicijs uſæ, αὐτονομίαν ade= ptæ, reuixerunt. his ego duobus generibus facultatem ad ſe ære alieno liberandas, aut leuandas dedi: uno, quòd omnino nullus in imperio meo ſumptus factus eſt, (nullũ cũ dico, non loquor ὑπερβολικῶς) nullus inquam ne teruncius quidem. hac autẽ re, incredibile eſt, quã= tum ciuitates emerſerint. acceſſit altera. mira erant in ciuitatibus ipſorum furta Græcorum, quæ magiſtra= tus ſui fecerant. quæſiui ipſe de ijs, qui annis decẽ pro= ximis magiſtratũ geſſerant. aperte fatebantur: itaque ſine ulla ignominia ſuis humeris pecunias populis retu= lerunt. populi autẽ nullo gemitu publicanis, quibus hoc ipſo luſtro nihil ſoluerant, etiã ſuperioris luſtri reddide= runt. itaque publicanis in oculis ſumus: gratis, inquis, uiris: ſenſimus. iam cætera iuriſdictio nec imperita, et clemens, cum admirabili facilitate. aditus autẽ ad me minime prouinciales. nihil per cubicularium. ante lu= cem inãbulabã domi, ut olim cãdidatus. grata hæc, et ma gna, mihiq; nõ dũ laborioſa ex illa uetere militia. No= nis Maij in Ciliciã cogitabã: ibi cũ Iuniũ menſem cõſum

pſiſſem, atque utinã in pace, (magnum enim bellum impendet à Parthis) Quintilem in reditu ponere: annuæ enim mihi operæ ad III. Cal. Sext. emerētur. magna autem in ſpe ſum, mihi nihil temporis prorogatum iri. habebam acta urbana uſque ad Non. Mart. è quibus intelligebam Curionis noſtri cõſtantia omnia potius actũ iri, quàm de prouincijs. ergo, ut ſpero, propediem te uidebo. Venio ad Brutum tuum, immo noſtrum: ſic enim mauis. equidē omnia feci, quæ potui aut in mea prouincia perficere, aut in regno experiri. omni igitur modo egi cum Rege, & ago quotidie, per literas ſcilicet: ipſum enim triduũ, quatriduum'ue mecum habui turbulentis in rebus, quibus eum liberaui. ſed & tum præſens, & poſtea creberrime non deſtiti rogare, et petere mea cauſa, ſuadere, & hortari ſua. multũ profeci, ſed quantum, non plane, quia longe abſum, ſcio. Salaminios autem (hos enim poteram coercere) adduxi, ut totũ nomen Scaptio uellent ſoluere, ſed centeſimis ductis à proxima quidem ſyngrapha, nec perpetuis, ſed renouatis quotannis. numerabantur nũmi: noluit Scaptius. tu qui ais Brutũ cupere aliquid perdere? quaternas habebat in ſyngrapha. fieri non poterat: nec, ſi poſſet, ego pati poſſem. audio omnino Scaptium pœnitere. nam quod S. C. eſſe dicebat, ut ius ex ſyngrapha diceretur: eo conſilio factum eſt, ꝙ pecuniam Salaminij contra legem Gabiniam ſumpſerant. uetabat autem Auli lex ius dici de ita ſumpta pecunia. decreuit igitur ſenatus, ut ius diceretur iſta ſyngrapha. nunc iſta habet iuris idem, quod cæteræ; nihil præcipui. hæc à me ordine facta puto me Bruto probaturũ: tibi, neſcio:

Catoni certe probabo . ſed iam ad te ipſum reuertor.

Ain tandem Attice *laudator integritatis, & elegãtiæ noſtræ ? auſus es hoc ex ore tuo ? (inquit* Ennius) *ut equites* Scaptio *ad pecuniam cogendam daré, me rogare? an tu, ſi mecum eſſes, qui ſcribis morderi te interdũ, quòd nõ ſimul ſis, paterere me id facere, ſi uellem ? non amplius, inquis, quinquaginta . cum* Spartaco *minus multi primo fuerunt. quid tandé iſti mali in tam tenera inſula non feciſſent? nõ feciſſent autẽ? immo quid ante aduentũ meũ non fecerunt? incluſum in curia ſenatum habuerunt* Salaminiũ *ita multos dies, ut interierint nonnulli fame: erat enim præfectus* Appij Scaptius, *& habebat turmas ab* Appio. *id me igitur tu, cuius me hercule os mihi ante oculos ſolet uerſari, cum de aliquo officio, ac laude cogito, tu me inquam rogas, perfectus ut* Scaptius *ſit ? at hoc ſtatueramus, ut negotiatoré neminem, idq;* Bruto *probaueramus . habeat is turmas : cur potius, quàm cohortes ? ſumptu iam nepos euadit* Scaptius. *uolunt, inquis, principes. ſcio: nã ad me* Epheſum *uſque uenerunt flenteſq; equitũ ſcelera, & miſerias ſuas detulerunt. itaq; ſtatim dedi literas, ut ex* Cypro *equites ante certã dié decederent. ob eãq; cauſam, tũ ob cæteras* Salaminij *nos in cœlum decretis ſuis ſuſtulerunt. ſed iam quid opus equitatu? ſoluunt enim* Salaminij *; niſi forte id uolumus armis efficere , ut fœnus quaternis centeſimis ducant . & ego audebo legere unquam, aut attingere eos libros, quos tu dilaudas, ſi tale quid fecero ? nimis, inquam, in iſto* Brutum *amaſti dulciſſime* Attice: *nos, uereor, ne parũ . atque hæc , ſcripſi ego ad* Brutũ, *ſcripſiſſe te ad me. cognoſce nunc cætera.*

Pro Appio nos hic omnia facimus, honeſte tamen, ſed plane libenter: nec enim ipſum odimus, & Brutum amamus: & Pópeius à me mirifice contendit, qué mehercule plus, pluſq; in dies diligo. C. Celium Quæſtorem huc uenire audiſti. neſcio, quid ſit: ſed Pammenia illa mihi nó placét. Ego me ſpero Athenis fore méſe Septébri. tuorum itinerum tempora ſcire ſanè uelim. Εὐήθειαν Sépronij Rufi cognoui ex epiſtola Corcyræa. quid quæris? inuideo potentiæ Veſtorij. cupiebá etiam nunc plura garrire: ſed lucet: urget turba: feſtinat Philogenes. ualebis igitur, & ualere Piliam, & Cæciliá noſtram iubebis literis, & ſaluebis à meo Cicerone.

CICERO ATTICO S.

ETSI *nil ſanè habebá noui, quod poſt accidiſſet, quàm dediſſem ad te Philogeni liberto tuo literas: tamé, cú Philotimú Romá remitterem, ſcribendum aliquid ad te fuit. ac primum illud, quod me maxime angebat, (nó quo me aliquid iuuare poſſes: quippe res eſt in manibus: tu autem abes longe gentium:* πολλὰ δ' ἐν μεταιχμίῳ νότος κυλίνδει κύματ' εὐρέην ἁλὸς *) obrepſit dies, ut uides (mihi enim ad* III. *Cal. Sext. de prouincia decedédú eſt) nec ſucceditur. quem relinquam, qui prouinciæ præſit? ratio quidem, & opinio hominum poſtulat fratrem: primum quòd uidetur eſſe honos: nemo igitur potior: deinde quòd ſolum habeo prætorium: Pontinus enim ex pacto, & conuentu (ná ea lege exierat) iam à me diſceſſerat. Quæſtorem nemo dignum putat: etenim eſt leuis, libidinoſus, ſagax. De fratre autem primum illud eſt. perſuaderi ei non poſſe arbitror:*

odit enim prouinciam : & hercule nihil odioſius, nihil moleſtius. deinde, ut mihi nolit negare; quidnam mei ſit officij? cum bellum eſſe in Syria magnum putetur, id uideatur in hanc prouinciam erupturum; hic præſidij nihil ſit; ſumptus annuus decretus ſit: uideatur ne aut pietatis eſſe meæ, fratrem; aut diligentiæ, nugarum aliquid relinquere? magna igitur, ut uides, ſolicitudine afficior, magna inopia conſilij. quid quæris? toto negotio nobis opus non fuit. quanto tua prouincia melior? decedes, cum uoles: niſi forte iam deceſſiſti. quem uidebitur, præficies Theſprotiæ, & Chaoniæ. nec dum tamen ego Quintum conueneram, ut iam, ſi id placeret, ſcirem, poſſet ne ab eo impetrari: nec tamen, ſi poſſet, quid uellem, habebam. hoc eſt igitur eiuſmodi. reliqua plena adhuc et laudis, & gratiæ, digna ijs libris, quos dilaudas. conſeruatæ ciuitates: cumulate publicanis ſatisfactum: offenſus contumelia nemo, decreto iuſto, & ſeuero perpauci, nec tamen quiſquam ut queri audeat. res geſtæ dignæ triumpho. de quo ipſo nihil cupide agemus, ſine tuo quidem conſilio certe nihil. clauſula eſt difficilis in tradenda prouincia. ſed hæc deus aliquis gubernabit. De urbanis rebus ſcilicet plura tu ſcis: ſæpius, & certiora audis. equidem doleo nõ me tuis literis certiorem fieri: huc enim odioſa afferebãtur de Curione, de Paulo: non quo ullum periculum uideam ſtante Pompeio, uel etiam ſedente, ualeat modo: ſed mehercule Curionis, & Pauli meorum familiariũ uicem doleo. formam igitur mihi totius Reip. ſi iam es Romæ, aut cum eris, uelim mittas, quæ mihi obuiam ueniat, ex qua me fingere poſſim, & præmeditari, quo-

animo accedam ad Vrbem: eſt enim quiddam, aduenientem non eſſe peregrinum, atque hoſpitem. Et, quod pene præterij, Bruti tui cauſa, ut ſæpe ad te ſcripſi, feci omnia. Cyprij numerabant: ſed Scaptius centeſimis renouato in ſingulos annos fœnore contentus non fuit.

Ariobarzanes non in Pompeium prolixior per ipſum, quàm per me in Brutum: quem tamen ego præſtare non poteram: erat enim Rex perpauper; aberamq; ab eo ita longe, ut nihil poſſem niſi literis, quibus pugnare non deſtiti. ſumma hæc eſt. pro ratione pecuniæ liberius eſt Brutus tractatus, quàm Põpeius. Bruto curata hoc anno talenta circiter C, Põpeio in ſex menſibus promiſſa C C. iam in Appij negotio quantũ tribuerim Bruto, dici uix poteſt. quid eſt igitur, quod laborem? amicos habet meras nugas, M. Scaptium, qui, quia non habuit à me turmas equitum, quibus Cyprum uexaret, ut ante me fecerat, fortaſſe ſuccenſet: aut quia præfectus non eſt, quod ego nemini tribui negotiatori, non C. Vennonio meo familiari, non tuo M. Lenio: & quod tibi Romæ oſtenderam me ſeruaturum, in quo perſeueraui. ſed quid poterit queri is, qui auferre pecuniam cum poſſet, noluit? Scaptio, qui in Cappadocia fuit, puto eſſe ſatiſfactum. is à me Tribunatum cum accepiſſet, quem ego ex Bruti literis) ei detuliſſem, poſtea ſcripſit ad me ſe uti nolle eo Tribunatu. Caius eſt quidam, cui cũ præfecturam detuliſſem Bruti rogatu, multa & dixit, & fecit cum quadam mea contumelia, P. Clodij canis. is me nec proficiſcentem Apameam proſecutus eſt: nec, cum poſtea in caſtra ueniſſet, atque inde diſcederet, nũ quid uellem, rogauit: & fuit aperte mihi, neſcio quare, non

amicus. hunc ego ſi in præfectis habuiſſem, quem tu me hominem putares? qui, ut ſcis, potentiſſimorum hominum contumaciam nunquam tulerim, ferrem huius aſſeclæ? etſi hoc plus eſt, quàm ferre, tribuere etiam beneficij aliquid, & honoris. is igitur Caius, *cum* Apameæ *me nuper uidiſſet* Romam *proficiſcens, me ita appellauit* (Culleolum *uix auderem*) *unde, inquit, me iubes petere cibaria? profecto reſpõdi lenius, quàm putabãt oportuiſſe, qui aderant: me nõ inſtituiſſe ijs dare cibaria, quorum opera non eſſem uſus. abijt iratus. huius nebulonis operatione ſi* Brutus *moueri poteſt, licebit eum ſolus ames, me æmulum non habebis. ſed illum eum futurum eſſe puto, qui eſſe debet. tibi tamen cauſam notam eſſe uolui: & ad ipſum hæc perſcripſi diligentiſſime. omnino (ſoli enim ſumus) nullas unquã ad me literas miſit* Brutus, *ne proxime quidem de* Appio, *in quibus non ineſſet arrogans* ἀκοινώνητον *aliquid. tibi autem ualde ſolet in ore eſſe, grauius autem non contemnere ſe, &* Reges *odiſſe ſuperbos. in quo tamen ille mihi riſum magis, quàm ſtomachũ mouere ſolet. ſed plane parum cogitat, quid ſcribat, aut ad quẽ.* Quintus Cicero *puer legit, ut opinor, et certe, epiſtolam inſcriptam patri ſuo: ſolet enim aperire, idq; de meo conſilio, ſi quid forte ſit, quod opus ſit ſciri. in ea autem epiſtola erat illud idem de ſorore, quod ad me. mirifice conturbatum uidi puerum. lacrymans mecum eſt queſtus. quid quæris? miram in eo pietatem, ſuauitatem, humanitatemq; perſpexi: quo maiorẽ ſpem habeo, nihil fore aliter, ac deceat. id te igitur ſcire uolui. ne illud quidem prætermittã.* Hortenſius *filius fuit* Laodiceæ *cum gladiatoribus flagitioſe, & turpiter. hunc*

ego patris cauſa uocaui ad cœnã,quo die uenit: & eiuſdem patris cauſa nihil amplius . is mihi dixit, ſe Athenis me expectaturũ,ut mecũ decederet . recte,inquam: quid enim dicerẽ? omnino puto nihil eſſe,quod dixit: nolo quidem,ne offendã patrem, quem mehercule ualde diligo. ſin fuerit meus comes, moderabor, ita ne quid eum offendã,quẽ minime uolo.hæc ſunt,etiam illud. Orationem Q. *Celeris mihi uelim mittas cõtra* M. Seruiliũ. *literas mitte quãprimũ, ſi nihil fuerit, uel per tuũ tabellarium.* Piliæ,*& filiæ ſalutem.* Cura, *ut ualeas.*

CICERO ATTICO S.

TARSVM *uenimus* Non. Iun. *ibi me multa mouerũt:magnũ in* Syria *bellum,magna in* Cilicia *latrocinia,mihi difficilis ratio adminiſtrandi, quòd paucos dies habebam reliquos annui muneris: illud autem difficillimum : relinquendus erat ex* S. C. *qui præeſſet . nihil minus probari poterat, quàm* Quæſtor Meſſinius *. nã de* Celio *nihil audiebamus . rectiſſimum uidebatur fratrem cum imperio relinquere : in quo multa moleſta, diſceſſus noſter,belli periculum, militum improbitas, ſexcenta præterea . ò rem totam odioſam . ſed hæc fortuna uiderit : quoniam conſilio non multum uti licet.* Tu *quando* Romam *ſaluus, ut ſpero, ueniſti, uidebis, ut ſoles, omnia, quæ intelliges noſtra intereſſe, in primis de* Tullia *mea: cuius de conditione quid mihi placeret,ſcripſi ad* Terentiam,*cum tu in* Græcia *eſſes: deinde de honore noſtro:quòd enim tu abfuiſti,uereor,ut ſatis diligenter actum in ſenatu ſit de literis meis . illud præterea* μυστικώτερον *ad te ſcribam , tu ſagacius odorabere.*

τῆς Λάμαρτός μου ὁ ἀπελεύθερος (οἶσθα ὃν λέγω) ἔδοξέ μοι πρῴην, ἐξ ὧν ἀλογευόμενος παρεφθέγγετο πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ Κροτωνιάτου τυραννοκτόνου. δέδοικα δὴ, μή τι νοήσῃς. εἰς δή που τοῦτο δὴ περισκεψάμενος, τὰ λοιπὰ ἐξ ἀσφαλίας. *non queo tantum, quantum uereor, ſcribere. tu autem fac, ut mihi tuæ literæ uolent obuiæ. hæc feſtinans ſcripſi in itinere, atque agmine.* Piliæ, & *puellæ Cæciliæ belliſſimæ ſalutem dices.* Vale.

CICERO ATTICO S.

NVNC *quidé profectò Romæ es: quò te, ſi ita eſt, ſaluũ ueniſſe gaudeo: unde quidé quandiu abfuiſti, magis à me abeſſe uidebare, quàm ſi domi eſſes: minus enim mihi meæ notæ res erant, minus etiã publicæ. quare uelim, & ſi, ut ſpero, te hæc legente aliquantum tamen uiæ proceſſero, tamen obuias mihi literas quamargutiſſimas de omnibus rebus crebro mittas, in primis de quo ſcripſi ad te antea.* τῆς ξυνωρόου τῆς ἐμῆς οὐξελεύθερος, ἔδοξέ μοι θαμὰ βαττα ρίζων, καὶ ἀλύων τοῖς ξυλλόγοις, καὶ ταῖς λέσχαις ὑπότι πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς τοῦ Κροτωνιάτου. *hoc tu indaga, ut ſoles, aſt hoc magis.* ἐξ ἄστεως ἑπταλόφου τειχῶν παρέδωκεν ἡμῶν γάμου ὀφειλήματα ὁ Κάμιλλος, αὐτόν τε ὀφείλοντα μνᾶς κδ ἐκ τῶν Κροτωνιατικῶν, καὶ ἐκ τῶν χεῤῥονησιατικῶν μη. καὶ κληρονομήσας χμ. κ. μ. τούτων δέ μηδὲ ὀβολὸν διαλύσασθαι πάντων ὀφειληθέντων τοῦ δευτέρου μηνὸς τῇ νουμηνία. τὸν δέ ἀπελεύθερον αὐτοῦ, ὄντα ὁμώνυμον τῷ Κόνωνος πατρὶ μηδὲν ὁλοσχερῶς πεφροντικέναι. ταῦτα οὖν πρῶτον μὲν, ἵνα πάντα σώζηται, δεύτερον δὲ, ἵνα μηδὲ

τῶν τόκων ὀλιγωρήσης τῶν ἀπὸ τῆς προεκκειμένης ἡμέρας. ὅσας αὐτὸν ἠνέγκαμεν, σφόδρα δέδοικα. καὶ γὰρ παρῆν πρὸς ἡμᾶς κατασκεψόμενος, καὶ τι σχεδὸν ἐλπίσας, ἀποχνοῦς δὲ ἀλόγως ἀπέστη, εἰπών, αἰσχρόν τοι δηρόντε μένειν. meq́; obiurgauit uetere prouerbio, τὰ μὲν διδόμενα. reliqua uide, & quantum fieri poteſt, perſpiciamus. etſi annuum tempus propè iam emeritum habebamus; dies enim XXXIII erant reliqui: ſolicitudine prouinciæ tamen uel maxime urgebamur: cum enim arderet Syria bello, & Bibulus in tanto mœrere ſuo maximam curam belli ſuſtineret, ad meq́; Legati eius, & Quæſtor, & amici literas mitterent, ut ſubſidio uenirem; etſi exercitum infirmum habebam, auxilia ſanè bona, ſed ea Galatarum, Piſidarum, Lyciorum, (hæc enim ſunt noſtra robora) tamen eſſe officium meũ putaui, exercitum habere quamproxime hoſtem, quoad mihi præeſſe prouinciæ per S. C. liceret. ſed, quo ego maxime delectabar, Bibulus moleſtus mihi non erat, de omnibus rebus ſcribebat ad me potius, & mihi deceſſionis dies λεληθότως obrepebat. qui cum aduenerit; ἄλλο πρόβλημα, quem præficiam, niſi Celius Quæſtor uenerit; de quo adhuc nihil certi habebamus. cupiebam mehercule longiorem epiſtolã facere: ſed nec erat res, de qua ſcriberem; nec iocari præ cura poteram. ualebis igitur, & puellæ ſalutem articulate dices, noſtræq́; Piliæ.

CICERO ATTICO S.

EGO, dũ in prouincia omnibus rebus Appiũ orno, ſubito ſum factus accuſatoris eius ſocer. id quidem,

Inquis, Dij approbent. ita uelim: teq; ita cupere certo ſcio: ſed crede mihi, nihil minus putaram ego, qui de T. Nerone, qui mecum egerat, certos homines ad mulieres miſeram, qui Romam uenerunt factis ſponſalibus. ſed hoc ſpero melius. mulieres quidem ualde intelligo dele=ctari obſequio, & comitate adoleſcentis. cætera noli ἐξακανθίζειν. ſed heus tu, πυρούς εἰς δῆμον Athenis, placet hoc tibi? etſi non impediebant mei certe libri: non enim iſta largitio fuit in ciueis, ſed in hoſpites libe=ralitas. me tamen de Academiæ προπύλῳ iubes cogi=tare, quoniam Appius de Eleuſine non cogitet. De Hortenſio te certo ſcio dolere: equidem excrucior: de=creueram enim cum eo ualde familiariter uiuere. Nos prouinciæ præfecimus Celium: puerum, inquies, & fortaſſe fatuum, & non grauem, & non continen=tem: aſſentior: fieri non potuit aliter. nam quas mul=to ante tuas acceperam literas, in quibus ἐπέχειν te ſcripſeras, quid eſſet mihi faciundum de relinquendo, eæ me pungebant: uidebam enim, quæ tibi eſſent ἐποχῆς cauſæ, (& erant eædem mihi) puero ne trade=rem. fratri autem, illud non utile nobis. nam præter fratrem nemo erat, quem ſine contumelia Quæſtori, nobili præſertim, anteferrem. tamen dum impendere Parthi uidebantur, ſtatueram fratrem relinquere, aut etiam reip. cauſa contra S.C. ipſe remanere. qui poſt=eaquam incredibili felicitate diſceſſerunt, ſublata du=bitatio eſt. uidebam ſermones, hui fratrem reliquit? num eſt hoc nō plus annum obtinere prouinciam? quid, quòd ſenatus eos uoluit præeſſe prouincijs, qui non præ=fuiſſent? at hic triennium. ergo hæc ad populum. quid

quæ tecum? nunquam eſſem ſine cura; ſi quid iracundius, aut contumelioſius, aut negligentius. quæ fortuita hominum? quid, ſi quid filius puer, & puer bene ſibi fidens? qui eſſet dolor? quem pater non dimittebat; teq; id cenſere moleſte ferebat. at nunc Celius non dico equidem, quod egerit; ſed tamen multo minus laboro. adde illud: Pompeius, eo robore uir, ijs radicibus, Q. Caſſium ſine ſorte delegit, Cæſar Antonium: ego ſorte datum offenderem? aut etiam inquirerem in eum, quem reliquiſſem? hoc melius, & huius rei plura exempla. ſenectuti quidem noſtræ profecto aptius. at te apud eum, Dij boni, quanta in gratia poſui? eiq; legi literas non tuas, ſed librarij tui.

Amicorum literæ me ad triumphum uocant, rem à nobis, ut ego arbitror, propter hanc παλιγγενεσίαν noſtram, non negligendam. quare tu quoque mi Attice incipe hoc cupere, quo nos minus inepti uideamur. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVINTVS FILIVS, pie ſanè, me quidem certe multum hortante, ſed currentem animum patris ſui ſorori tuæ reconciliauit. eum ualde tuæ literæ excitarunt. quid quæris? confido rem, ut uolumus, eſſe.

Bis ad te ante ſcripſi de re mea familiari, ſi modo tibi redditæ literæ ſunt, Græce ἐν αἰνιγμοῖς. ſcilicet nihil eſt mouendum. ſed tamen ἀφελῶς percunctando de nominibus Milonis; &, ut expediat, ut mihi recepit, hortando; aliquid ita tu proficies.

ego Laodiceæ Quæſtorem Meſſinium expectare iuſſi, ut confectas rationes lege Iulia apud duas ciuitates poſſim relinquere. Rhodum uolo puerorum cauſa. inde quamprimum Athenas: etſi Eteſiæ ualde reflant: ſed uolo his magiſtratibus, quorum uoluntatem in ſupplicatione ſum expertus. tu tamen mitte mihi quæſo obuiam literas, nunquid putes reip. nomine tardandum eſſe nobis. Tiro ad te dediſſet literas, niſi eum grauiter ægrum Eſeæ reliquiſſem. ſed nunciant, melius eſſe. ego tamen angor: nihil enim illo adoleſcente caſtius, nihil diligentius. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM inſtituiſſem ad te ſcribere, calamumq; ſumpſiſſem, Batonius è naui recta ad me uenit domũ Epheſi, & epiſtolã tuam reddidit prid. Cal. Oct. lætatus ſum felicitate nauigationis tuæ, opportunitate Piliæ, etiam mehercule ſermone eiuſdem de coniugio Tulliæ meæ. Batonius autem miros terrores ad me attulit Cæſarianos. cũ Lepta etiã plura locutus eſt; ſpero, falſa, ſed certe horribilia: exercitum nullo modo dimiſſurum: cum illo Prætores Deſs. Caſſium Trib. Lentulum Coſ. facere: Pompeio in animo eſſe Vrbem relinquere: ſed heus tu, nunquid moleſte fers de illo, qui ſe ſolet anteferre patruo ſororis tuæ filij? at à quibus uictus? ſed ad rem. Nos Eteſiæ uehementiſſime tardarunt. detraxit XX ipſos dies etiam aphractus Rhodiorum. Cal. Oct. Epheſo conſcendentes hanc epiſtolam dedimus L. Tarquinio ſimul è portu egredienti, ſed expeditius nauiganti. nos Rho=

diorum aphractis, cæteriſq; longis nauibus tranquillita-tes aucupaturi eramus. ita tamen properabamus, ut nō poſſet magis. De rauduſculo Puteolano, gratum. nūc uelim diſpicias res Romanas; uideas, quid nobis de triū pho cogitandum putes, ad quem amici me uocant. ego, niſi Bibulus, qui, dum unus hoſpes in Syria fuit, pedem porta non plus extulit, q̃ domo ſua, adniteretur de triū pho, æquo animo eſſem. nunc uero αἰσχρὸν σιωπᾶν. ſed explora rem totam, ut, quo die congreſſi erimus, cō ſilium capere poſſimus. at multa, qui & properarem, & ei literas darem, qui aut mecū aut paulo ante uentu rus eſſet. Cicero tibi plurimam ſalutem dicit. tu dices utriuſque noſtrum uerbis & Piliæ tuæ, & filiæ. Vale.

CICERO ATTICO S.

IN PIRAEEA *cum exiſſem prid. Id. Oct. ac-cepi ab Acaſto ſeruo meo ſtatim tuas literas: quas quidé cū expectaſſem iādiu, admiratus ſum, ut uidi obſignatā epiſtolam, breuitatem eius: ut aperui, rurſus σύγχυσιν li-terularum, quæ ſolent tuæ compoſitiſſimæ, & clariſſi-mæ eſſe. ac ne multa, cognoui ex eo, quòd ita ſcripſe-ras, te Romam ueniſſe ad XII. Cal. Oct. cum Feb. perculſus uehementer, nec magis, quàm debui, ſtatim quæro ex Acaſto. ille & tibi, et ſibi uiſum, & ita ſe domi ex tuis audiſſe, ut nihil eſſet incommode. id uide-batur approbare, quod erat in extremo, febriculam tū te habentem ſcripſiſſe. ſed clamaui tamen, admira-tuſq; ſum, quòd nihilo minus ad me tua manu ſcripſiſ-ſes. quare de hoc ſatis: ſpero enim, quæ tua prudētia*

& temperantia, & hercule, ut me iubet Acaſtus, cõfi-do te iam, ut uolumus, ualere. A' Turranio te ac-cepiſſe meas literas gaudeo. παρακαφύλαξον, ſi me amas, τὴν τοῦ φυρατοῦ φιλοτιμίαν ἀυτότατα. hanc, quæ me-hercule mihi magno dolori eſt, (dilexi enim hominem) procura, quantulacunque eſt, Prætianam hæreditatẽ. prorſus illam ne attingas. dices nũmos mihi opus eſſe ad apparatum triumphi: in quo, ut præcipis, nec me κενὸν in expetẽdo cognoſces, nec ἄτυφον in abijciendo. Intelle-xi ex tuis literis, te ex Turranio audiſſe, à me prouin ciam fratri traditam. adeon ego non perſpexerã pru-dentiam literarum tuarum? ἐπέχειν te ſcribebas. quid erat dubitatione dignum? ſi eſſet quidquam, cur pla-ceret fratrem, & talem fratrem relinqui? ἀθέτησις iſta mihi tua, non ἐποχὴ uidebatur. monebas de Q. Cicerone puero, ut eum quidem neutiquam relinque-rem: τοῦτο μόνον ἐρῶν ἐμοί. eadem omnia, quaſi collo cuti eſſemus, uidimus. non fuit faciendum aliter, meq; ἐπιχρονία ἐποχὴ tua dubitatione liberauit. ſed puto te accepiſſe de hac re epiſtolam ſcriptam accura tius. ego tabellarios poſtero die ad uos eram miſſurus. quos puto ante uenturos, quàm noſtrum Sauſeium. ſed eum ſine meis literis ad te uenire uix rectum erat. Tu mihi, ut polliceris, de Tulliola mea, id eſt de Dolabella, perſcribas: de Rep. quam præuideo in ſummis pericu-lis: de Cenſoribus, maximeq; de ſignis, tabulis quid fiat, referatur ne. Idibus Oct. has dedi literas: quo die, ut ſcri bis, Cæſar Placentiam legiones quatuor. quæſo, quid no bis futurum eſt, macte ſcribas. Athenis ſtatio mea nũc placet. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER VII.

CICERO ATTICO S.

D EDERAM equidem L. Saufeio literas, & dederam ad te unum, quòd, cum non eſſet temporis mihi ad ſcribédum ſatis, tamen hominem tibi tam familiarem ſine meis literis ad te uenire nolebam: ſed, ut philoſophi ambulant, has tibi redditum iri putabam prius. ſin iam illas accepiſti, ſcis me Athenas ueniſſe pridie Id. Oct. è naui egreſſum in Piræeum tuas ab Acaſto noſtro literas accepiſſe: conturbatum, quòd cum febre Romam ueniſſes: bono tamen animo eſſe cœpiſſe, quòd Acaſtus ea, quæ uellem, de alleuato corpore tuo nunciaret: cohorruiſſe auté, quòd tuæ literæ de legionibus Cæſaris afferrét; & egiſſe tecū, ut uideres, ne quid φιλοτιμίας eius, quem noſti, nobis noceret, & de quo iam pridem ad te ſcripſeram. Turranius autem ſecus tibi Brunduſij dixerat: quod ex ijs literis cognoui, quas à Xenone optimo uiro accepi. cur fratrem prouinciæ non præfeciſſem, expoſui breuiter. hæc ferè ſunt in illa epiſtola. nunc audi reliqua. Per fortunas, omnem tuum amorem, quo me es amplexus, omnemq́; tuam prudentiam, quam mehercule in omni genere iudico ſingularem, conferto ad eam curam, ut de omni ſtatu meo cogites: uidere enim mihi uideor tantam dimi-

cationem, niſi idem Deus, qui nos melius, quàm opta-re auderemus, Parthico bello liberauit, reſpexerit Remp. quanta nunquam fuit. age, hoc malum mihi commu-ne eſt cum omnibus: nihil tibi mando, ut de eo cogites: illud meum proprium πρόβλημα quæſo ſuſcipe. uides ne, ut te auctore ſim utrunque complexus? ac uellem à principio te audiſſe amiciſſime monentem: ἀλλ' ἐμὸν οὔποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθες πατρίδος: ſed ali-quando tamen perſuaſiſti, ut alterum complecterer, quia de me erat optime meritus; alterum, quia tantum uale-bat. feci igitur, atque effeci omni obſequio, ut neutri illorum quiſquam eſſet me carior: hæc enim cogitaba-mus, nec mihi iuncto cum Pompeio fore neceſſe pecca-re in Rep. aliquãdo; nec cum Pompeio ſentienti, pugnan dum eſſe cum Cæſare; tanta erat illorum coniunctio. nunc impendet, ut & tu oſtendis, & ego uideo, ſumma inter eos contentio. me autem uterque numerat ſuum: niſi forte ſimulat alter: nam Pompeius non dubitat (ue re enim iudicat) ea, quæ de Rep. nunc ſentiat, mihi ual-de probari. utriuſque autem accepi eiuſmodi literas eodẽ tempore, quo tuas, ut neuter quenquam omnium pluris facere, quàm me, uideretur. uerum quid agam? non quæro illa ultima (ſi enim caſtris res geretur, uideo cum altero uinci ſatius eſſe, quàm cũ altero uincere) ſed illa, quæ tũ agentur, cũ uenero, ne ratio abſentis habeatur, ut exercitũ dimittat. dic M. Tulli. quid dicam? expecta, amabo te, dum Atticum conueniam. nõ eſt locus ad ter-giuerſandum contra Cæſarem. ubi illæ ſunt denſæ dex-teræ? nam ut illi hoc liceret, adiuui rogatus ab ipſo Ra uẽnæ de Celio Tribuno pl. ab ipſo autẽ? etiã à Cneo no-

ſtro in illo diuino tertio Conſulatu. aliter ſenſero: αἰδέομαι non Pōpeium modo, ſed Τρῶας, καὶ Τρῳάδας. Πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην καταθήσει, quis? tu ipſe ſcilicet laudator & factorum, et ſcriptorum meorum. hāc ego plagam effugi per duos ſuperiores Marcellorū Conſulatus, cum eſt actum de prouincia Cæſaris. nunc incido in diſcrimen ipſum. itaque ut ſtultus primus ſuam ſententiam dicat, mihi ualde placet de triūpho nos moliri aliquid, extra Vrbem eſſe cum iuſtiſſima cauſa. tamen dabunt operam, ut eliciant ſententiam meam. ridebis hoc loco fortaſſe: quàm uellem etiam nunc in prouincia morari. plane opus fuit, ſi hoc impendebat: etſi nil miſerius: nam ὁδοῦ πάρεργον uolo te hoc ſcire, omnia illa prima, quæ etiam tu literis in cœlum ferebas, ἐπίτηκτα fuerunt. quàm non eſt facilis uirtus, quàm uero difficilis eius diuturna ſimulatio. cū enim hoc rectum, & glorioſum putarem, ex annuo ſumptu, qui mihi decretus eſſet, me C. Celio Quæſtori relinquere annuū, referre in ærariū ad HS C I Ɔ: ingemuit noſtra cohors, omne illud putans diſtribui ſibi oportere; ut ego amicior inuenirer Phrygum, & Cilicum ærarijs, quàm noſtro. ſed me non mouerunt: nam & mea laus apud me plurimū ualuit; nec tamē quidquam honorifice in quenquam fieri potuit, quod prætermiſerim. ſed hæc fuerit, ut ait Thucydides, ἐκβολὴ λόγου non inutilis. tu autem de noſtro ſtatu cogitabis: primum quo artificio tueamur beneuolentiam Cæſaris: deinde de ipſo triumpho: quem uideo, niſi Rip. tempora impedient, εὐπόριστον, indico autem cum ex literis amicorum, tum ex ſupplicatione; quam qui non decreuit,

pluſ decreuit, quàm ſi omneis decreuiſſet triumphos. ei porrò aſſenſus eſt unus familiaris meus Fauonius*, alter iratus* Hirrus. Cato *autem & ſcribendo affuit, et ad me de ſententia ſua iucundiſſimas literas miſit. ſed tamen gratulans mihi* Cæſar *de ſupplicatione, triumphat de ſententia* Catonis, *nec ſcribit quid ille ſententiæ dixerit, ſed tantum ſupplicationem eum mihi non decreuiſſe. redeo ad* Hirrum. *cœperas eum mihi placare: perfice. habes* Scrofam: *habes* Silium. *ad eos ego etiã antea ſcripſi, & ad ipſum* Hirrum: *locutus enim erat cum ijs, commode ſe potuiſſe impedire, ſed noluiſſe; aſſenſum tamen eſſe* Catoni *amiciſſimo meo, cum is honorificentiſſimam in me ſententiam dixiſſet; nec me ad ſe ullas literas miſiſſe, cum ad omneis mitterem. uerum dicebat: ad eum enim ſolum, & ad* Craſſipedem *non ſcripſeram. atque hæc de rebus forenſibus.* Redeamus *domum. dijungere me ab illo uolo. mirus eſt* φυξάτης Germanus Larti*dius.* ἀλλὰ τὰ μὲν προτέτυχθαι ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ. *reliqua expediamus, hoc primum, quod acceſſit cura dolori meo, ſed hoc tamen, quidquid eſt,* Prætianum *cũ ijs rationibus, quas ille meas tractat, admiſceri nolo. ſcripſi ad* Terentiam, *ſcripſi etiam ad ipſum, me, quidquid poſſem numorum, ad apparatum ſperati triumphi ad te redacturum. ita puto* ἀμέμπτως *fore. uerum ut lubebit. hanc quoque ſuſcipe curam, quemadmodum experiamur. id & oſtendiſti quibuſdam literis ex* Epeiro *&* Athenis *datis, & in eo ego te adiuuabo.* Vale.

CICERO ATTICO S.

BRVNDVSIVM uenimus VII. Cal. Dec. uſi tua felicitate nauigandi: ita belle nobis flauit ab Epeiro leniſſimus Auſter, mitis. hunc ἀπονδάζοντα, ſi cui uoles τῶν νεωτέρων, pro tuo uendito. Inualetudo tua me ualde conturbat: ſignificãt enim tuæ literæ te prorſus laborare. ego autem cum ſciam, quàm ſis fortis, uehementius eſſe quiddam ſuſpicor, quod te cogat cedere, & propemodum infringat. etſi alteram quartanam Pamphilus tuus mihi dixit deceſſiſſe, & alteram leuiorem accedere. Terentia uero, quæ quidẽ eodẽ tẽpore ad portã Brunduſinam uenit, quo ego in portum, mihiq; obuiã in foro fuit, L. Pontium ſibi in Trebulano dixiſſe narrabat, etiã eam deceſſiſſe. quod ſi ita eſt, quod maxime mehercule opto; id ſpero tua prudẽtia, & tẽperantia te conſecutũ. uenio ad epiſtolas tuas, quas ego ſexcentas uno tempore accepi, aliã alia iucundiorem, quæ quidẽ erãt tua manu. nã Alexidis manũ amabam, quòd tam propè accedebat ad ſimilitudinem tuæ literæ: manum non amabam, quia indicabat te non ualere. cuius quoniã mentio iam facta eſt, Tironem Patris ægrum reliqui, adoleſcentem, ut noſti, (& adde ſi quid uis) probum: nihil uidi melius: itaq; careo ægre. quãquã uidebatur ſe nó grauiter habere: tamẽ ſum ſolicitus, maximãq; ſpem habeo in M. Curij diligentia, de qua ad me ſcripſit Tiro, & multi nunciarũt. Curius autem ipſe ſenſit, quàm tu uelles à me diligi: & eo ſum admodum delectatus: & mehercule eſt, quem facile diligas.

αὐτόχθων in homine urbanitas. eius teſtamentum de tortorio Ciceronum ſignis obſignatum, cohortiſq; praetoriae. fecit palàm te ex libella, me ex teruncia. Corcyrae Alexion me opipare muneratus eſt. Q. Ciceroni obſiſti non potuit, quo minus Thyamim uideret. Filiolà tua te delectari laetor, & probari tibi ϛοργὴν φυσικὴν eſſe τὴν πρὸς τὰ τέκνα: etenim ſi haec non eſt, nulla poteſt homini eſſe ad hominem naturae adiunctio: qua ſublata, uitae ſocietas tollitur. bene conueniant, inquit Carneades, ſpurce, ſed tamen prudentius, quã Lucius noſter, & Patron: qui, cũ omnia ad ſe referant, nec quidquã alterius cauſa fieri putent; & cũ ea re bonum uirũ oportere eſſe dicant, ne malũ habeat, non quo id natura rectum ſit; non intelligunt ſe de callido homine loqui, non de bono uiro. ſed haec opinor ſunt in iis libris, quos tu laudando, animos mihi addidiſti. redeo ad rem.

Quo modo expectabam epiſtolam, quam Philoxeno dediſſes? ſcripſeras enim, in ea eſſe de ſermone Pompeij Neapolitano. eam mihi Patron Brunduſij reddidit, Corcyrae, ut opinor, acceperat. nihil potuit eſſe iucundius: erat enim de Rep. de opinione, quam is uir haberet integritatis meae; de beneuolentia, quam oſtendit eo ſermone, quem habuit de triumpho. ſed tamen hoc iucundiſſimum, quòd intellexi te ad eum ueniſſe, ut eius animum erga me perſpiceres. hoc mihi inquam accidit iucundiſſimum. de triumpho autem nulla me cupiditas unquam tenuit ante Bibuli impudẽtiſſimas literas, quas ampliſſime ſupplicatio conſecuta eſt. à quo ſi ea geſta ſunt, quae ſcripſit, gauderem, & honori fauerem: nunc illum, qui pedem porta, quoad hoſtis cis Euphratem,

fuit,non extulerit, honore augeri, me, in cuius exercitu ſpem illius exercitus habuit, idem non aſſequi, dedecus eſt noſtrum, noſtrum inquam te coniungens. itaque omnia experiar,&, ut ſpero,aſſequar. quòd ſi tu ualeres,jam mihi quædam explorata eſſent, ſed, ut ſpero,ualebis. De rauduſculo Numeriano multum te amo. Hortenſius quid egerit, aueo ſcire, Cato quid agat: qui quidem in me turpiter fuit maleuolus: dedit integritatis, iuſtitiæ, clementiæ, fidei mihi teſtimonium, quod non quærebam; quod poſtulabam, negauit. itaque Cæſar ijs literis, quibus mihi gratulatur, & omnia pollicetur, quo modo exultat Catonis in me ingratiſſimi iniuria? at hic idem Bibulo dierum X X. ignoſce mihi,non poſſum hæc ferre,nec feram. cupio ad omnes tuas epiſtolas, ſed nihil neceſſe eſt: iam enim te uidebo. illud tamen de Chryſippo. nam de altero illo minus ſum admiratus operario homine: ſed tamen ne illo quidem quidquam improbius. Chryſippum uero, quem ego propter literularū neſcio quid libenter uidi, in honore habui,diſcedere à puero inſciente me? mitto alia,quæ audio,multa: mitto furta: fugam non fero,qua mihi nihil uiſum eſt ſceleratius. itaque uſurpaui uetus illud Druſi, ut ferunt, Prætoris in eo, qui eadem liber non iuraret: me iſtos liberos non addixiſſe, præſertim cum adeſſet nemo, à quo recte uindicarentur. id tu,ut uidebitur, ita accipies: ego tibi aſſentiar. uni tuæ diſertiſſimæ epiſtolæ non reſcripſi, in qua eſt de periculis reip. quid reſcriberem? ualde eram perturbatus: ſed ut nihil magnopere metuam, Parthi faciunt,qui repente Bibulum ſemiuiuum reliquerunt. Vale.

CICERO ATTICO S.

AD VIII. *Idus Dec. in Trebulanum ueni, & ibi tuas literas legi, quas Philotimus mihi reddidit. è quibus hanc primo aſpectu uoluptatem cepi, quòd erant à te ipſo ſcriptæ: deinde earum accuratiſſima diligentia ſum mirum in modum delectatus. ac primum illud, in quo te Dicæarcho aſſentiri negas, etſi cupidiſſime expetitum à me ſit, & approbante te, ne diutius anno in prouincia eſſem, tamen non eſt noſtra contentione perfectum: ſic enim ſcito, uerbum in ſenatu factum eſſe nunquam de ullo noſtrum, qui prouincias obtinuimus, quo in his diutius, quàm ex* S.C. *maneremus: ut iã ne iſtius quidem rei culpam ſuſtineam, quòd minus diu fuerim in prouincia, quàm fortaſſe fuerit utile. ſed quid, ſi hoc melius? opportune dici uidetur, ut in hoc ipſo: ſiue enim ad concordiam res adduci poteſt, ſiue ad bonorum uictoriam; utriuſuis rei me aut adiutorem uelim eſſe, aut certe non expertem: ſin uincuntur boni; ubicunque eſſem, unà cum iis uictus eſſem. quare celeritas noſtri reditus* ἀμεταμέλητος *debet eſſe. quòd ſi iſta nobis cogitatio de triũpho iniecta nõ eſſet, quã tu quoque approbas: næ tu haud multũ requireres illum uirum, qui in* VI. *libro informatus eſt: quid enim tibi faciam, qui illos libros deuoraſti? quin nunc ipſum non dubitabo rem tantam abiicere, ſi id erit rectius. utrunque uero ſimul agi non poteſt, & de triumpho ambitioſe, & de rep. libere. ſed ne dubitaris, quin, quod honeſtius, id mihi futurum ſit antiquius. nam quod putas utilius eſſe, uel mihi quòd tu-*

tius ſit, uel etiam ut reipub. prodeſſe poſſim, me eſſe cum imperio: id coràm conſiderabimus quale ſit: habet enim res del berationem: etſi ex parte magna tibi aſſentior.

De animo autem meo erga rempub. bene facis, quòd non dubitas: & illud probe iudicas, nequaquam ſatis pro meis officijs, pro ipſius in alios effuſione illum in me liberalem fuiſſe: eiusq; rei cauſam uere explicas; & eis, quæ de Fabio, Caninioq; acta ſcribis, ualde conſentiunt. quæ ſi ſecus eſſent, totumq; ſe ille in me profudiſſet: tamen illa, quam ſcribis, cuſtos Vrbis me præclaræ inſcriptionis memorem eſſe cogeret; nec mihi concederet, ut imitarer Volcatium, aut Seruium, quibus tu es contentus; ſed aliquid nos uellet nobis dignum & ſentire, & defendere. quod quidem agerem, ſi liceret, alio modo, ac nunc agendum eſt. de ſua potentia dimicant homines hoc tempore periculo ciuitatis: nam ſi reſpubl. defenditur, cur ea Conſule iſto ipſo defenſa non eſt? cur ego, in cuius cauſa reipub. ſalus conſiſtebat, defenſus poſtero anno non ſum? cur imperium illi, aut cur illo modo prorogatum eſt? cur tantopere pugnatum eſt, ut de eius abſentis ratione habenda decem Tribuni pl. ferrent? his ille rebus ita conualuit, ut nunc in uno ciue reſpub. ad reſiſtendum imbecilla ſit. quæ mallem tantas ei uires non dediſſet, quàm nunc tam ualenti reſiſteret. ſed quoniam res eò deducta eſt, non quæram, ut ſcribis, τὸ σκάφος τῶν Ἀτρειδῶν: mihi σκάφος unum erit, quod à Pompeio gubernabitur. illud ipſum, quod ais; quid fiet, cum erit dictum? dic M. Tulli σύντομα. Pompeio aſſentiar. ipſum tamen Pompeium ſeparatim ad concordiam hortabor: ſic enim ſen-

tio, maximo in periculo rem eſſe. uos ſcilicet plura, qui in Vrbe eſtis. ueruntamen hoc uideo, cum homine audaciſſimo, paratiſſimóq; negotium eſſe: omneis damnatos, omneis ignominia affectos, omneis damnatione, ignominiáq; dignos illac facere, omnem ferè iuuentutem, omnem illam urbanam, ac perditam plebem, Tribunos ualentes addito C. Caſſio, omneis, qui ære alieno premantur, quos plures eſſe intelligo, quàm putaram. cauſam ſolum illa cauſa non habet: cæteris rebus abundat. hic omnia facere omnis debet, ne armis decernatur: quorum exitus ſemper incerti, nunc uero in alteram partem magis timendi. Bibulus de prouincia deceſſit: Veientonem præfecit. in decedendo erit, ut audio, tardior. quem cum ornauit Cato, declarauit iis ſe ſolis non inuidere, quibus nihil, aut non multum ad dignitatem poſſet accedere. Nunc uenio ad priuata: ferè enim reſpondi tuis literis de rep. & iis, quas in ſuburbano, & iis, quas poſtea ſcripſiſti. ad priuata uenio. unum etiam de Celio. tantum abeſt, ut meam ille ſententiam moueat, ut ualde ego ipſi, quòd de ſua ſententia deceſſerit, pœnitendum pútem. ſed quid eſt, quòd cuncti Luceiis ſint addicti? hoc te prætermiſiſſe miror. De Philotimo faciam equidem, ut mones: ſed ego mihi ab illo non rationes expectabam, quas tibi edidit, uerum id reliquum, quod ipſe in Tuſculano me referre in commentarium mea manu uoluit, quodq; idem in Aſia mihi ſua manu ſcriptum dedit. id ſi præſtaret, quantum mihi æris alieni eſſe tibi edidit, tantum, & plus etiam ipſe mihi deberet. ſed in hoc genere, ſi modo per remp. licebit, non accuſabimur poſthac: neque hercule

cule

cule antea negligentes fuimus, ſed amicorum multitudine occupati. ergo utemur, ut polliceris, & opera, & conſilio tuo, nec tibi erimus, ut ſpero, in eo moleſti. De *Serperaſtris cohortis meæ, nihil eſt, quòd doleas: ipſi enim ſe collegerunt admiratione uitæ integritatis meæ. ſed me mouerat nemo magis, quàm is, quem tu neminē putas. idem & initio fuerat, & nunc eſt egregius: ſed in ipſa deceſſione ſignificauit ſperaſſe ſe aliquid, & id, quod animum induxerat pauliſper, non tenuit, ſed cito ad ſe redijt, meiſq; honorificentiſſimis erga ſe officijs uictus, pluris ea duxit, quàm omnem pecuniam. ego à* Curio *tabulas accepi, quas mecum porto.* Hortenſij *legata cognoui. nunc aueo ſcire, quid hominis ſit, & quarum rerum auctionem inſtituat: neſcio enim, cur, cum portam* Flumentanam Celius *occuparit, ego* Puteolos *non faciam meos.* Venio *ad* Piræea. *in quo magis reprehendendus ſum, quòd homo* Romanus Piræea *ſcripſerim, non* Piræeũ *(ſic enim omnes noſtri locuti ſunt) quàm quòd, in, addiderim: non enim hoc ut oppido præpoſui, ſed ut loco. & tamē* Dionyſius *noſter, qui eſt nobiſcum, &* Nicias Cous *non rebatur oppidum eſſe* Piræea. *ſed de re uidero. noſtrum quidem ſi eſt peccatum, in eo eſt, quòd non ut de oppido locutus ſum, ſed ut de loco: ſecutuſq; ſum, non dico* Cæcilium, *Mane ut ex portu in* Piræeum *(malus enim auctor latinitatis eſt) ſed* Terētium, *cuius fabellæ propter elegantiam ſermonis putabantur à* C. Lælio *ſcribi,* Heri *aliquot adoleſcentuli coimus in* Piræeum. *& idem,* Mercator *hoc addebat, captam è* Sunio. *quòd ſi* δήμους *oppida uolumus eſſe, tam eſt oppidum* Sunium, *quàm* Piræeus. *ſed quoniam gram-*

maticus es, ſi hoc mihi ζήτημα perſolueris, magna me moleſtia liberaris. ille mihi literas blandas mittit. facit idem pro eo Balbus. *mihi certum eſt ab honeſtiſſima ſententia digitum nuſquam. ſed ſcis, illi reliquum quantum ſit. putas'ne igitur uerendum eſſe, ne aut obijciat id nobis aliquis, ſi languidius; aut repetat, ſi fortius? quid ad hæc reperis? ſoluamus, inquis. age, à* Celio *mutuabitur. hoc tu tamen conſideres uelim: puto enim, in ſenatu ſi quādo præclare pro rep. dixero,* Tarteſſium *iſtum tuum mihi exeunti, iube ſodes numos curare. quid ſupereſt? etiam. gener eſt ſuauis mihi;* Tulliæ, Terentiæ *quantumuis: uel ingenij, uel humanitatis ſatis. reliqua, quæ noſti, ferenda: ſcis enim, quos aperuimus. qui omnes, præter eum, de quo per te egimus, reum me facere rentur: ipſis enim expenſum nemo offeret. ſed hæc corām: nam multi ſermonis ſunt.* Tironis *reficiendi ſpes eſt in* M. Curio: *cui ego ſcripſi, tibi eum gratiſſimum facturum.* Vale. D. V. Id. Dec. *à* Pontio, *ex* Trebulano.

CICERO ATTICO S.

DIONYSIVM *flagrantem deſiderio tui miſi ad te, nec mehercule æquo animo, ſed fuit concedendū. quem quidem cognoui cū doctum (quod mihi iam ante erat notum) tum ſanctū, plenum officij, ſtudioſum etiam meæ laudis, frugi hominem, ac, ne libertinum laudare uidear, plane uirum bonum.* Pompeium *uidi* IIII. Id. Dec. *fuimus unà horas duas fortaſſe. magna lætitia mihi uiſus eſt affici meo aduentu. de triumpho hor-*

tari, ſuſcipere parteis ſuas, monere, ne ante in ſenatum accederem, quàm rem confeciſſem, ne dicendis ſententijs aliquem Tribunum alienarem. quid quæris? in hoc iudicio, & officio ſermonis nihil potuit eſſe prolixius de re pub. autem ita mecum locutus eſt, quaſi nõ dubium bellum haberemus: nihil ad ſpem concordiæ: plane illũ ab ſe alienatum cum ante intelligeret, tum uero proxime iudicaſſe: ueniſſe Hircium *à* Cæſare, *qui eſſet illi familiariſſimus; ad ſe non acceſſiſſe: & cum ille ad* VIII. Id. Dec. *ueſperi ueniſſet*, Balbus *de tota re conſtituiſſet, ad* VII. *ad* Scipionem *ante lucem ueniſſe: multa de nocte profectum eſſe ad* Cæſarem. *hoc illi* τεκμηριῶδες *uidebatur eſſe alienationis. quid multa? nihil me aliud conſolatur, niſi quòd illum, cui etiam inimici alterum* Cõſulatum, *fortuna ſummam potentiam dederit, non arbitror fore tam amentem, ut hæc in diſcrimen adducat. quòd ſi ruere cœperit, næ ego multa timeo, quæ non audeo ſcribere. ſed ut nunc eſt, ad* III. Non. Ian. *ad* Vrbem *cògito.* Vale.

CICERO ATTICO S.

MVLTAS *unotẽpore accepi epiſtolas tuas: quæ mihi, quanquã recentiora audiebam ex ijs, qui ad me ueniebant, tamẽ erant iucundæ: ſtudium enim, & beneuolentiã declarabãt.* Inualetudine *tua moueor: &* Piliã *in idem genus morbi delapſam, curã tibi afferre maiorẽ ſentio. date igitur operam, ut ualeatis.* De Tirone *uideo tibi curæ eſſe: quẽ quidẽ ego, etſi mirabiles utilitates mihi præbet, cum ualet, in omni genere uel negotiorum, uel ſtudiorum meorũ, tamen propter humanitatem, &*

modeſtiam malo ſaluum, quàm propter uſum meum. Philogenes mecum nihil unquã de Luſcenio locutus eſt. de cæteris rebus habet Dionyſium. Sororem tuam non ueniſſe in Arcanum miror. De Chryſippo, meum cõſilium probari tibi, non moleſte fero. Ego in Tuſculanum? nihil ſanè hoc tempore deuium eſt τοῖς ἀπαντῶσιν, & habet alia δυσχερῆ. ſed de Formiano Tarracinam pridie Cal. Ian. inde Pontinum ſumam. inde Albanum Pompeij: ita ad Vrbem III. Non. natali meo. De rep. quotidie magis timeo: non enim boni, ut putaui, conſentiunt. quos ego equites Romanos, quos ſenatores uidi, qui acerrime cũ cætera, tum hoc iter Pompeij uituperarent? pace opus eſt. ex uictoria cum multa mala, tum certe tyrannis exiſtet. ſed hæc propediem coràm. iam plane mihi deeſt, quid ad te ſcribam: nec enim de rep. quòd uterque noſtrum ſcit eadem: & domeſtica nota ſunt ambobus. reliquum eſt iocari, ſi hic ſinat. nam ego is ſum, qui, illi concedi, putem utilius eſſe, quod poſtulat, quàm ſigna conferri: ſero enim reſiſtimus ei, quem per annos decem aluimus contra nos. quid ſentis igitur, inquis? nihil ſcilicet, niſi de ſententia tua, nec prius quidem, quàm noſtrum negotium aut confecerimus, aut depoſuerimus. Cura igitur, ut ualeas. aliquando ἀπότριψαι quartanam iſtam diligentia, quæ in te ſumma eſt.

CICERO ATTICO S.

PLANE deeſt, quid ad te ſcribã: nota omnia tibi ſunt. nec ipſe habeo, à te quid expectem. tantum igi-

tur noſtrum illud ſolenne ſeruemus, ut ne quem iſtuc euntem ſine literis dimittamus. De Rep. ualde timeo: nec adhuc ferè inueni, qui non concedendũ putaret Cæſari, quod poſtularet, potius, quàm depugnandũ. eſt illa quidem impudens poſtulatio opinione ualentior: cur autem nunc primum ei reſiſtamus? οὐ γὰρ ἂν τόδε μεῖζον ἔποι κακὸν, quàm cum quinquennium prorogabamus, aut cũ, ut abſentis ratio haberetur, ferebamus. niſi forte hæc illi tum arma dedimus, ut nũc cũ bene parato pugnaremus. dices, quid tu igitur ſenſurus es? non idem, quod dicturus: ſentiam enim omnia faciẽda, ne armis decertetur: dicam idem, quod Pompeius, neque id faciã humili animo: ſed rurſus hoc permagnũ Reip. malum eſt, & quodam modo mihi præter cæteros non rectum, me in tantis rebus à Pompeio diſſidere. Vale.

CICERO ATTICO S.

DIONYSIVS, uir optimus, ut mihi quoque eſt perſpectus, et doctiſſimus, tuiq; amãtiſſimus, Romam uenit XV. Cal. Ian. & literas à te mihi reddidit: tot enim uerba ſunt de Dionyſio in epiſtola tua. illud priuatius non aſcribis, Et tibi gratias egit. atqui certe ille agere debuit, &, ſi eſſet factum, quæ tua eſt humanitas, aſcripſiſſes. mihi autem nulla de eo παλινῳδία datur propter ſuperioris epiſtolæ teſtimonium. ſit igitur ſanè bonus uir: hoc enim ipſum bene fecit, quòd mihi ſui cognoſcendi penitus etiam iſtam facultatẽ dedit. Philogenes recte ad te ſcripſit: curauit enim, quod debuit. cum ego uti ea pecunia uolui, quoad liceret: itaque uſus eſt menſes XIIII. Pontinum cupio ualere:

& quod ſcribis in Vrbem introiſſe, uereor quid ſit: nam id niſi graui de cauſa non feciſſet. Ego, quoniã IIII. Non. Ian. compitalitius dies eſt, nolo eo die in Albanũ uenire moleſtus familiæ: ueniam III. Non igitur: inde ad Vrbem prid. Non. Tua λῦψις quem in diem incurrat, neſcio, ſed prorſus te commoueri incommodo ualetudinis tuæ nolo. De honore noſtro, niſi quid occulte Cæſar per ſuos Tribunos molitus erit, cætera uidentur eſſe tranquilla: tranquilliſſimus autem animus meus, qui totum iſtuc æqui boni facit, & eo magis, quòd iam à multis audio conſtitutum eſſe Pompeio, & eius conſilio, in Siciliam me mittere, quòd imperiũ habeam. id eſt Ἀβδηριτικὸν: nec enim ſenatus decreuit, nec populus iuſſit me imperiũ in Sicilia habere. ſin hoc Reſp. ad Pompeium refert: qui me magis, quàm priuatum aliquem, mittat? itaque, ſi hoc imperium mihi moleſtũ erit, utar ea porta, quam primum uidero. nam quod ſcribis, mirificam expectationem eſſe mei, neque tamen quenquam bonorum, aut ſatis bonorum dubitare, quid ſenſurus ſim: ego, quos tu bonos eſſe dicas, nõ intelligo: ipſe nullos noui: ſed ita, ſi ordines bonorum quærimus: nam ſingulares ſunt boni uiri: uerũ in diſſenſionibus ordines bonorũ, & genera quærenda ſunt. ſenatum bonũ putas, per quẽ ſine imperio prouinciæ ſunt? nunquã enim Curio ſuſtinuiſſet, ſi cũ eo agi cœptnm eſſet. quã ſententiã ſenatus ſequi noluit. ex quo factum eſt, ut Cæſari non ſuccederetur. an publicanos? qui nunquam firmi, ſed nunc Cæſari ſunt amiciſſimi. an fœneratores? an agricolas? quibus optatiſſimũ eſt otiũ: niſi eos timere putas, ne ſub regno ſint, qui id nũ=

quam, dum modo otioſi eſſent, recuſarunt. quid ergo? exercitũ retinentis, cum legis dies tranſierit, rationẽ haberi placet? mihi uero ne abſentis quidem. ſed, cum id datum eſt, illud unà datum eſt. annorum decem imperium, & ita latum, placet? placet igitur etiam me expulſum, & agrum Campanum periſſe, & adoptatum patritium à plebeio Gaditanum à Mitylenæo. & Labieni diuitiæ, & Mamurræ placent, & Balbi horti, & Tuſculanum. ſed horum omnium fons unus eſt. imbecillo reſiſtendũ fuit, & id erat facile. nunc legiones XI, equitatus tantus, quantum uolet; Traſpadani, plebs urbana, tot Tribuni pl. tam perdita iuuentus, tanta auctoritate dux, tanta audacia. cum hoc aut depugnandum eſt, aut habenda è lege ratio. depugna inquis, potius, quã ſeruias: ut quid? ſi uictus eris, proſcribare: ſi uiceris, tamen ſeruias. quid ergo, inquis, acturus es? idem quod pecudes, quæ diſpulſæ ſui generis ſequuntur greges. ut bos armenta, ſic ego bonos uiros, aut eos quicunque dicentur boni, ſequar, etiam ſi ruent. quid ſit optimum male contractis rebus, plane uideo. nemini eſt enim exploratum, cum ad arma uentum eſt, quid futurũ ſit: at illud omnibus, ſi boni uicti ſunt, nec in cæde principum clementiorẽ hunc fore, quàm Cinna fuerit, nec moderotiorem, quàm Sulla in pecunijs locupletium. ἐμπολιτεύομαι σοι iandudum, et facerem diutius, niſi me leucerna deſereret. ad ſummã dic M. Tulli. aſſentior Cn. Pompeio, ideſt T. Pomponio. Alexim humaniſſimum puerum, niſi forte, dum ego abſum, adoleſcens factus eſt (id enim agere uidebatur) ſaluere iubeas uelim. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVID opus eſt de Dionyſio tam ualde affirmare? an mihi nutus tuus non faceret fidem? ſuſpicioné auté eo mihi maiorem tua taciturnitas attulerat, quòd et tu ſoles conglutinare amicitias teſtimonijs tuis, & illũ aliter cum alijs de nobis locutum audiebam. ſed prorſus ita eſſe, ut ſcribis, mihi perſuades: itaque ego is in illũ ſum, quem tu me eſſe uis. Diem tuũ ego quoque ex epiſtola quadam tua, quam incipiente febricula ſcripſeras, mihi notaueram, & animaduerterã poſſe pro re nata te non incõmode ad me in Albanũ uenire III. Non. Ian. ſed, amabo te, nihil incõmodo ualetudinis feceris: quid enim eſt tantum in uno, aut altero die? Dolabellá uideo Liuiæ teſtamento cum duobus cohæredibus eſſe in triente, ſed iuberi mutare nomé. eſt πολιτικὸν σκέμμα, rectum ne ſit nobili adoleſcenti mutare nomen mulieris teſtamento. ſed id φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν, cum ſciemus, quantum quaſi ſit in trientis triente.

Quod putaſti fore, ut ante, quàm iſtuc uenirẽ, Pompeiũ uiderem, factum eſt ita: nam VI. Cal. ad Lauernium me conſecutus eſt. unà Formias uenimus, & ab hora octaua ad ueſperũ ſecreto collocuti ſumus. quod quæris, ecquæ ſpes pacificationis ſit: quantũ ex Põpeij multo, & accurato ſermone perſpexi, ne uoluntas quidem eſt: ſic enim exiſtimat, ſi ille uel dimiſſo exercitu Conſul factus ſit, σύγχυσιν τῆς πολιτείας fore. atq; etiá putat eum, cum audierit contra ſe diligenter parari, Conſulatũ hoc anno neglecturum, ac potius exerci=

tum prouinciamq́; retenturum. ſin autem ille fureret, uehementer hominem contemnebat, & ſuis, & Reip. copijs confidebat. quid quæris? etſi mihi crebro ξυνὸς ἐνυάλιος occurrebat, tamen leuabar cura, uirum forté, et peritum, & plurimum auctoritate ualentem audiens πολιτικῶς de pacis ſimulatæ periculis diſſerentem. habebamus autem in manibus Antonij concioné habitam X. Cal. Ian. in qua erat accuſatio Pōpeij uſque à toga pura, querela de damnatis, terror armorum. in quibus ille, quid cenſes, aiebat, facturū eſſe ipſum, ſi in poſſeſſioné Reip. uenerit, cum hæc Quæſtor eius infirmus, et inops audeat dicere? quid multa? non modo non expetere pacem iſtam, ſed etiam timere uiſus eſt. ex illa autem ſententia ira relinquendæ Vrbis mouet hominem, ut puto. mihi autem illud moleſtiſſimum eſt, quòd ſoluendi ſunt numi Cæſari, & inſtrumentum triumphi eò conferendum: eſt enim ἄμορφον ἀντιπολιτευομένου χρεωφειλέτην eſſee. ſed hæc, & multa alia corām.

Quotidie ne, inquis, à te accipiendæ literæ ſunt? ſi habebo, cui dem, quotidie. at iam ipſe ades, tum igitur, cum uenero, deſinam. unas uideo mihi à te non eſſe redditas, quas L. Quintius familiaris meus cū ferret, ad Buſtum Baſilij uulneratus, & deſpoliatus eſt. uidebis igitur, nunquid fuerit in ijs, quod me ſcire opus ſit. & ſimul tu hoc διευκρινήσεις πρόβλημα ſanè πολιτικὸν: cum ſit neceſſe aut haberi Cæſaris rationem, illo exercitum uel per ſenatum, uel per Tribunos pl. obtinenie; aut perſuaderi Cæſari, ut tradat prouinciam, atque exercitum, & ita Conſul fiat; aut, ſi id nō perſuadeatur, haberi comitia ſine illius ratione,

illo patiéte, atque obtinente prouinciam; aut, ſi per Tribunos pl. non patiatur, tamen quieſcat, rem adduci ad interregnum; aut, ſi ob eam cauſam, quòd ratio eius non habeatur, exercitum adducat, armis cum eo contendere; illum autem initium facere armorum aut ſtatim nobis minus paratis, aut tum, cum comitijs, amicis eius poſtulantibus ut è lege ratio habeatur, impetratum non ſit; ire autem ad arma aut hãc unam ob cauſam, quòd ratio non habeatur; aut addita cauſa, ſi forte Tribunus pl. ſenatum impediens, aut populum incitans notatus, aut ſenatuſcóſulto circunſcriptus, aut ſublatus, aut expulſus ſit, dicés ue ſe expulsũ ad illũ cõfugerit; ſuſcepto auté bello, aut tenenda ſit Vrbs, aut, ea relicta, ille à cómeatu, & reliquis copijs intercludendus: quod horũ malorum, quorum aliquod certe ſubeundum eſt, minimum putes. dices profecto, perſuaderi illi, ut tradat exercitum, & ita Conſul fiat. eſt omnino id eiuſmodi, ut, ſi ille eò deſcendat, cótra dici nihil poſſit. idq́; eum, ſi non obtinet ut ratio habeatur retinentis exercitum, non facere miror. nobis autem, ut quidam putant, nihil eſt timendum magis, quàm ille Conſul. at, ſic malo, inquies, quàm cũ exercitu. certe. ſed, iſtuc ipſum SIC ò magnũ malum, putat aliquis. neque ei remediũ eſt ullum. cedendum eſt, ſi id uolet. uide Conſulem illum iterum, quem uidiſti Cóſulatu priore. at tum imbecillus plus, inquis, ualuit, quàm tota Reſp. quid nunc putas? & eo Conſule, Pompeio certum eſt eſſe in Hiſpánia. ò rem miſeram ſi quidem id ipſum deterrimũ eſt, quod recuſari non poteſt, & quod ille ſi faciat, iam iam à bonis omnibus ſummam ineat gratiam. tollamus igi-

tur hoc, quò illum poſſe adduci negant. de reliquis quid eſt deterrimum? concedere illi, quod, ut idem dicit, impudentiſſime poſtulat: nam quid impudentius? tenuiſti prouinciam per decem annos, non tibi à ſenatu, ſed à te ipſo per uim, & per factionem datos. præterijt tempus legitimum non legis, ſed libidinis tuæ, fac tamen legis: ut ſuccedatur, decernitur: impedis, & ais, habe mei rationem: habe tu noſtrum. exercitum tu habeas diutius, quàm populus iuſſit inuito ſenatu? depugnes oportet, niſi concedis, cum bona quidem ſpe, ut ait idem, uel uincendi, uel in libertate moriendi. iam ſi pugnandum eſt; quo tempore, in caſu; quo conſilio, in temporibus ſitum eſt. itaque te in ea quæſtione nõ exerceo. ad ea, quæ dixi, affer, ſi quid habes. equidẽ dies, noctesq; torqueor. Vale.

CICERO ATTICO S.

SVBITO *conſilium cepi, ut ante, quàm luceret, exirẽ, ne qui conſpectus fieret, aut ſermo, lictoribus præſertim laureatis. de reliquo, neque hercule, quid agã, nec, quid acturus ſim, ſcio: ita ſum perturbatus temeritate noſtri amentiſſimi conſilij. tibi uero quid ſuadeã, cuius ipſe conſilium expecto? Cneus noſter quid conſilij ceperit, capiat'ue, neſcio, adhuc in oppidis coarctatus: & ſtupent omnes. ſi in Italia conſiſtat, erimus unà. ſin cedet, conſilij res eſt. adhuc certe (niſi ego inſanio) ſtulte omnia, & incaute. tu quæſo crebro ad me ſcribe, uel quod in buccam uenerit.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAESO, *quid hoc eſt? aut quid agitur? mihi enim tenebræ ſunt. Cingulum, inquit, nos tenemus. Anconē amiſimus. Labienus diſceſſit ab Cæſare. utrum de imperatore populi R. an de Annibale loquuntur? ò hominē amētem, et miſerum, qui ne umbram quidē unquā* τοῦ καλοῦ *uiderit. atq; hæc ait omnia facere ſe dignitatis cauſa. ubi eſt autē dignitas, niſi ubi honeſtas? nō honeſtum igitur habere exercitum nullo publico conſilio? occupare urbes ciuium, quo facilior ſit aditus ad patriā?* χρεῶν ἀποκοπὰς, φυγάδων καθόδους, *ſexcenta alia ſcelera moliri,* τὴν θεῶν μεγίστην ὡς ἔχειν τυραννίδα? *ſibi habeat ſuam fortunam. unam mehercule tecum apricationem in illo Lucretino tuo ſole malim, quàm omnia iſtiuſmodi regna; uel potius mori millies, quā ſemel illiuſmodi quidquā cogitare. quid ſi tu uelis, inquis? age quis eſt, cui uelle non liceat? ſed ego ipſum, uelle, miſerius eſſe duco, quā in crucē tolli. una res eſt ea miſerior, adipiſci, quod ita uolueris. ſed hæc hactenus: libenter enim in his moleſtijs* ἐνσχολάζομαι. *redeamus ad noſtrum. Per fortunas, quale tibi conſiliū Pompeij uidetur? (hoc quæro, ꝙ Vrbem reliquerit) ego enim* ἀπορῶ *tum nihil abſurdius. Vrbem tu relinquas? ergo idem, ſi Galli uenirent. non eſt, inquit, in parietibus Reſp. at in aris, & focis. fecit idem Themiſtocles. fluctum enim totius barbariæ ferre urbs una non poterat. at idem Pericles non fecit annum ferè poſt quinquageſimū, cum præter mœnia nihil teneret. noſtri olim, urbe reliqua capta, arcem*

tamen retinuerunt. οὕτω που τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεθα κλέα ἀνδρῶν. rurſus autem ex dolore municipali, ſermonibusq; eorum, quos conuenio, uidetur hoc conſilium exitum habiturum. mira hominum querela eſt (neſcio iſtic: ſed facies, ut ſciam) ſine magiſtratibus urbem eſſe, ſine ſenatu. fugiens denique Pompeius mirabiliter homines mouet. quid quæris? alia cauſa facta: nihil iam concedendum putant Cæſari. hæc tu mihi explica qualia ſint. Ego negotio præſum non turbulento: uult enim me Pompeius eſſe, quem tota hæc Cãpana, & maritima ora habeat ἐπίσκοπον, ad quem delectus, & ſumma negotij referatur. itaque uagus eſſe cogitabam. te puto iam uidere, quæ ſit ὁρμὴ Cæſaris, qui populus, qui totius negotij ſtatus. ea uelim ſcribas ad me, & quidem, quoniam mutabilia ſunt, quãſæpiſſime: acquieſco enim & ſcribens ad te, & legens tua. Vale.

CICERO ATTICO S.

VNAM *adhuc à te epiſtolam acceperam, datam* XII. *Cal. Iun. in qua ſignificabatur, aliã te ante dediſſe, quã non acceperã. ſed quæſo ut ſcribas quãſæpiſſime, nõ modo ſi quid ſcies, aut audieris, ſed etiã ſi quid ſuſpicabere; maximeq; quid nobis faciundũ, aut non faciundum putas. Nam quod rogas, curem, ut ſcias, quid Pompeius agat: ne ipſum quidem ſcire puto: noſtrum quidem nemo. uidi Lentulum Coſ. Formijs X. Cal. uidi Libonem. plena timoris, & erroris omnia: ille iter Larinum: ibi enim cohortes, & Luceriæ, & Theani, reliqua in Apulia. inde utrum conſiſtere uſpiam uelit,*

an mare tranſire, neſcitur. ſi manet, uereor ne exercitum firmum habere non poſſit. ſin diſcedit, quò, aut quà, aut quid nobis agendum ſit, neſcio. nam iſtum quidem cuius φαλαρισμὸν, *times, omnia teterrimæ factu rum puto: nec enim rerum prolatio, nec ſenatus, magiſtratuum'q; diſceſſus, nec ærarium clauſum tardabit. ſed hæc, ut ſcribis, cito ſciemus. interim uelim mihi ignoſcas, quòd ad te ſcribo tam multa toties: acquieſco enim, & tuas uolo elicere literas, maximeq; con ſilium, quid agam, aut quo me pacto geram; dimittam ne me penitus in cauſam (non deterreor periculo, ſed diſrumpor dolore: tam ne ullo conſilio, aut tam contra meum conſilium geſta eſſe omnia?) an cuncter, & tergiuerſer, & iis me dem, qui tenent, qui potiuntur.* αἰδέομαι Τρῶας, *nec ſolum ciuis, ſed etiam amici officio reuocor. etſi frangor ſæpe miſericordia puerorum. ut igitur ita perturbato, etſi te eadem ſolicitant, ſcribe aliquid, & maxime, ſi* Pompeius Italia *cadit, quid nobis agendum putes.* M. *quidem* Lepidus *(nam fuimus unà) eum finem ſtatuit,* L. Torquato *eundem. me cum multa, tum etiam lictores impediunt: nihil uidi unquam, quod minus explicari poſſet. itaque à te nihil dum certi exquiro, ſed quid uideatur. denique ipſam* ἀπορίαν *tuam cupio cognoſcere.* Labienum *ab illo diſceſſiſſe, propemodum conſtat. ſi ita factum eſſet, ut ille* Romam *ueniens magiſtratum, & ſenatũ* Romæ *offenderet: magno uſui cauſæ noſtræ fuiſſet: damnaſſe enim ſceleris hominem amicum reip. cauſa uideretur. quod nunc quoque uidetur, ſed minus prodeſt: non enim habet, cui proſit: eum'q; arbitror pœnitere: niſi*

forte id ipſum eſt falſum, diſceſſiſſe illum : nos quidem pro certo habebamus. & uelim (quanquam,ut ſcribis, domeſticis te finibus tenes) formam mihi Vrbis exponias, ecquod Pompeij deſiderium, ecquæ Cæſaris inuidia appareat; etiam quid cenſeas de Terentia, & Tullia, Romæ eas eſſe,an mecum, an aliquo tuto loco. & hæc, & ſi quid aliud, ad me ſcribas uelim, uel potius ſcriptites. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Vennonianis rebus tibi aſſentior. Labienum ἥρωα iudico : facinus iandiu nullum ciuile præclarius. qui,ut aliud nihil,hoc tamen profecit, dedit illi dolorem: ſed etiam ad ſummã profectum aliquid puto. amo etiã Piſonem : cuius iudicium de genero ſuſpicor uiſum iri graue. quanquam, genus belli quod ſit,uides. ita ciuile eſt,ut non ex ciuium diſſenſione,ſed ex unius perditi ciuis audacia natum ſit. is autem ualet, exercitum tenet multa ſpe,& promiſſis,omnia omnium concupiuit. huic tradita Vrbs eſt, nuda præſidio, referta copijs. quid eſt, quod ab eo non metuas, qui illa templa,& tecta non patriam, ſed prædam putet? quid autem ſit acturus, aut quo modo,neſcio, ſine ſenatu, ſine magiſtratu. ne ſimulare quidem poterit quidquam πολιτικῶς. nos autem ubi exurgere poterimus? aut quando? quorum dux quàm ἀστρατήγητος, tu quoque animaduertis, cui ne Picena quidem nota fuerint. quæ autem ſine conſilio res ſtet? ut enim alia omittam decem annorum peccata, quæ conditio non huic fugæ præſtitit? nec uero nunc

quid cogitet, ſcio, ac non deſino per literas ſciſcitari. nihil eſſe timidius conſtat, nihil perturbatius. itaque nec præſidium, cuius parandi cauſa ad Vrbem retentus eſt, nec locum, ac ſedem præſidij ullam uideo. ſpes omnis in duabus inuidioſe retentis, penè alienis legionibus: nam delectus adhuc quidem inuitorum eſt, & à pugnando abhorrentium. conditionum autem amiſſum tempus eſt. quid futurum ſit, non uideo. commiſſum quidem à nobis certe eſt, ſiue à noſtro duce, ut è portu ſine gubernaculis egreſſi, tempeſtati nos traderemus. itaque de Ciceronibus noſtris dubito quid agam: nam mihi interdum amandandi uidentur in Græciam. de Tullia autem, & Terentia, cum mihi barbarorum aduentus ad Vrbem proponitur, omnia timeo. cum autem Dolabellæ uenit in mentem, paulum reſpiro. ſed uelim conſideres, quid faciendum putes: primum πρὸς τὸ ἀσφαλὲς: aliter enim mihi de illis, ac de me ipſo conſulendum eſt: deinde πρὸς τὰς δόξας, ne reprehendamur, quòd eas Romæ uelimus eſſe in cõmuni bonorum fuga. quin etiam tibi, & Peduceo (ſcripſit enim ad me) quid faciatis, uidendum eſt: is enim ſplendor eſt ueſtrum, ut eadem poſtulentur à uobis, quæ ab ampliſſimis ciuibus. ſed de hoc tu uidebis, quippe cum de ipſo, ac de me iſta conſiderare uelim. reliquum eſt, ut, & quid agatur, quoad poteris, explores, ſcribaſq; ad me, & quid ipſe coniectura aſſequare. quod etiam à te magis expecto. nam acta, omnibus nunciantibus: à te expecto futura. μάντις δ᾽ ἄριστος. loquacitati ignoſces, quæ & me leuat ad te quidem ſcribentem, & elicit tuas literas.

Aenigma Oppiorum ex Velia plane non intellexi:

eſt

eſt enim numero Platonis obſcurius. iam intellexi tuum ★ *ænigma: Oppios enim de Velia Sanctones dicis in eo æſtu, aut diu. quo aperto, reliqua patebant, & cum Terentiæ ſumma congruebant. L. Cæſarem uidi Minturnis ad* VIII. *Cal. Febr. mane, cum abſurdiſſimis mandatis, non hominem, ſed ſcopas ſolutas: ut id ipſum mihi ille uideatur irridendi cauſa feciſſe, qui tantis de rebus huic mandata dederit: niſi forte non dedit, & hic ſermone aliquo arrepto pro mandatis abuſus eſt. Labienus, uir mea ſententia magnus, Theanum uenit ad* IX. *Cal. Febr. ibi Pompeium, Conſulesq; conuenit. qui ſermo fuerit, & quid actum ſit, ſcribam ad te, cum certum ſciam. Pompeius ab Theano Larinum uerſus profectus eſt ad* VIII. *Cal. eo die manſit Venafri. aliquantum animi uidetur nobis attuliſſe Labienus. ſed ego nondum habeo, quid ad te ex his locis ſcribam. iſta magis expecto, quid illinc afferatur, quo pacto de Labieno ferat, quid agat Domitius in Marſis, Tignij Thermus, P. Actius Cinguli, quæ ſit populi urbani uoluntas, quæ tua coniectura de rebus futuris. hæc uelim crebro, & quid tibi de mulieribus noſtris placeat, & quid acturus ipſe ſis, ſcribas. ſi ſcriberem ipſe, longior epiſtola fuiſſet: ſed dictaui propter lippitudinem. Vale.*

CICERO ATTICO. S.

AD VI. *Cal. Febr. Capuam Calibus proficiſcens, cum leuiter lippirem, has literas dedi. L. Cæſar mandata Cæſaris detulit ad Pompeium* VIII. *Cal. cum*

is eſſet cum Conſulibus Theani. *probata conditio eſt, ſed ita, ut ille de ijs oppidis, quæ extra ſuam prouinciam occupauiſſet, præſidia deduceret. id ſi feciſſet, reſponſum eſt, ad* Vrbem *nos redituros eſſe, & rem per ſenatum cō fecturos. ſpero etiam in præſentia pacem nos habere: nam & illum furoris, & hunc noſtrum copiarum ſuppœnitet. me* Pompeius Capuam *uenire uoluit, & adiuuare delectum. in quo parum prolixe reſpondent* Campani *coloni. gladiatores* Cæſaris, *qui* Capuæ *ſunt, de quibus ante ad te falſum ex* Torquati *literis ſcripſeram, ſanè commode* Pompeius *diſtribuit binos ſingulis patribus familiarum. ſecutorum in ludo* ↀↀ *fuerunt. eruptionem facturi fuiſſe dicebantur. ſanè multum in eo reip. prouiſum eſt.* De *mulieribus noſtris, in quibus eſt tua ſoror, quæſo uideas ut ſatis honeſtum nobis ſit, eas* Romæ *eſſe, cum cæteræ ulla dignitate diſceſſerint. hoc ſcripſi ad eas, & ad te ipſum antea. uelim eas cohortere, ut exeant, præſertim cum ea præſidia in ora maritima habeamus, cui ego præſum, ut in his pro re nata non incommode poſſint eſſe. nam ſi quid offendimus in genero noſtro, quod quidem ego præſtare non debeo; id fit maius, quòd mulieres noſtræ præter cæteras* Romæ *remanſerunt. tu ipſe cum* Sexto, *ſcire uelim, quid cogites de exeundo, de totáq; re quid exiſtimes. equidem ad pacem hortari non deſino: quæ uel iniuſta utilior eſt, quā iuſtiſſimū bellum. ſed hæc, ut fors tulerit.* Vale.

CICERO ATTICO S.

VT AB Vrbe diſceſſi, nullũ adhuc intermiſi diẽ, quin aliquid ad te literarũ darẽ, nõ quo haberẽ magnopere quid ſcriberem, ſed ut loquerer tecum abſens, quo mihi, cum coràm id non liceret, nihil eſt iucundius. Capuam cum ueniſſem ad VI. Cal. pridie, quàm has literas dedi; Conſules conueni, multosq́; noſtri ordinis. omnes cupiebãt Cæſarem abductis præſidijs ſtare conditionibus ijs, quas tuliſſet. uni Fauonio leges ab illo nobis imponi non placebat: ſed is auditus in conſilio: Cato enim ipſe iam ſeruire, quàm pugnare mauult: ſed tamen ait in ſenatu ſe adeſſe uelle, cum de conditionibus agatur, ſi Cæſar adductus ſit, ut præſidia deducat. ita, quod maxime opus eſt, in Siciliam ire non curat: quod metuo ne obſit, in ſenatu eſſe uult. Poſthumus autem, de quo nominatim ſenatus decreuit, ut ſtatim in Siciliam iret, Furfanoq́; ſuccederet, negat ſe iturum ſine Catone, & ſuam in ſenatu operam, auctoritatemq́; magni æſtimat. ita res ad Fannium peruenit. is cum imperio in Siciliam præmittitur. In diſputationibus noſtris ſumma uarietas eſt. plerique negant Cæſarem in conditione manſurum: poſtulataq́; hæc ab eo interpoſita eſſe, quo minus, quod opus eſſet ad bellum, à nobis pararetur. ego autem eum puto facturum, ut præſidia deducat: uicerit enim, ſi Conſul factus erit, & minori ſcelere uicerit, quàm quo eſt ingreſſus. ſed accipienda plaga eſt: ſumus enim flagitioſe imparati cum à militibus, tum à pecunia, quam quidem omnem non

modo priuatam, quæ in Vrbe *eſt, ſed etiam publicam, quæ in ærario, illi reliquimus.* Pompeius *ad legiones* Actianas *eſt profectus.* Labienum *ſecum habet. ego tuas opiniones de his rebus expecto.* Formias *me continuo recipere cogitabam.* Vale.

CICERO ATTICO S.

OMNES *arbitror mihi tuas literas redditas eſſe, ſed primas præpoſtere, reliquas ordine, quo ſunt miſſæ per* Terentiam. *De mandatis* Cæſaris, *aduentuq;* Labieni, *& reſponſis* Conſulum *ad* Pompeium, *ſcripſi ad te literis ijs, quas ad* V. Cal. Capua *dedi: pluraque præterea in eandem epiſtolam conieci. nunc has expectationes habemus duas: unam, quid* Cæſar *acturus ſit, cum acceperit ea, quæ referenda ad illum data ſunt* L. Cæſari: *alteram, quid* Pompeius *agat: qui quidem ad me ſcribit, paucis diebus ſe firmum exercitum habiturum; ſpemq; affert, ſi in* Picenum *agrum ipſe uenerit, nos* Romam *redituros eſſe.* Labienum *ſecum habet, non dubitantem de imbecillitate* Cæſaris *copiarum: cuius aduentu* Cneus *noſter multo animi plus habet. nos à* Conſulibus Capuam *uenire iuſſi ſumus ad* Non. Febr. Capua *profectus ſum* Formias *ad* III. Cal. *eo die cum* Calibus *tuas literas hora ferè nona accepiſſem, has ſtatim dedi. De* Terentia, *&* Tullia *tibi aſſentior. ad quas ſcripſeram, ad te ut referrent. ſi non dum profectæ ſunt, nihil eſt, quòd ſe moueant, quoad perſpiciamus, quo loco ſit res. Tuæ literæ mihi gratæ, iucundæq; ſunt. De pueris in* Græciam *tranſportandis tum cogitabam,*

cum fuga ex Italia quæri uidebatur: nos enim Hiſpaniam peteremus: illis hoc æque commodum non erat. tu ipſe cum Sexto etiam nunc mihi uideris Romæ recte eſſe poſſe: etenim minime amici Pópeio noſtro eſſe debetis: nemo enim unquam tantum de urbanis præſidijs detraxit. uides ne me etiam iocari? ſcire iam te oportet, L. Cæſar quæ reſponſa referat à Pompeio, quas ab eodem ad Cæſarem ferat literas: ſcriptæ enim, & datæ ita ſunt, ut proponerentur in publico. in quo accuſaui mecum ipſe Pompeium, qui, cum ſcriptor luculentus eſſet, tantas res, atque eas, quæ in omniũ manus uenturæ eſſent, Seſtio noſtro ſcribendas dederit. itaque nihil unquam legi ſcriptum σηςιωδέςερον. perſpici tamen ex literis Pompeij poteſt, nihil Cæſari negari, omniaq́; , & cumulate, quæ poſtulet, dari: quæ ille, amentiſſimus fuerit, niſi acceperit, præſertim cum impudentiſſime poſtulauerit: quis enim tu es, qui dicas, ſi in Hiſpaniam profectus erit, ſi præſidia dimiſerit? tamẽ cõceditur, minus honeſte nunc quidem, uiolata iam ab illo Rep. illatoq́; bello, quàm ſi olim de ratione habenda impetraſſet: tamen uereor, ut his ipſis contentus ſit: nã cum iſta mandata dediſſet L. Cæſari, debuit eſſe paulo quietior, dum reſponſa referrentur: dicitur autem nũc eſſe acerrimus. Trebatius quidem ſcribit, ſe ab illo IX. Cal. Feb. rogatum eſſe, ut ſcriberet ad me, ut eſſem ad Vrbem: nihil ei me gratius facere poſſe. hæc uerbis plurimis. intellexi ex dierum ratione, ut primũ de diſceſſu noſtro Cæſar audiſſet, laborare eũ cœpiſſe, ne omnes abeſſemus: itaq; non dubito, quin ad Piſonem, quin ad Seruiũ ſcripſerit. illud admiror, non ipſum ad me ſcri-

pſiſſe, non per Dolabellam, non per Celium egiſſe. quã-quam non aſpernor Trebatij literas, à quo me unice dili-gi ſcio. reſcripſi ad Trebatium (nam ad ipſum Cæſarem, qui mihi nihil ſcripſiſſet, nolui) quàm illud hoc tempore eſſet difficile: me tamen in prædijs meis eſſe, neque delectum ullum, neque negotium ſuſcepiſſe. in quo quidem manebo, dum ſpes pacis erit. ſin bellum geretur, non deero officio, nec dignitati meæ: pueros ὑπεκθέμενος in Græciam: totam enim Italiam flagraturam bello intelligo: tantum mali excitatum partim ex improbis, partim ex inuidis ciuibus. ſed hæc paucis diebus ex illius ad noſtra reſpõſa reſpõſis intelligentur quorſum euaſura ſint. tum ad te ſcribam plura, ſi erit bellum: ſin autem etiam induciæ, te ipſum, ut ſpero, uidebo. Ego IIII. Non. Feb. quo die has literas dedi, in Formiano, quò Capua redieram, mulieres expectabam: quibus quidem ſcripſeram, tuis literis admonitus, ut Romæ manerent: ſed audio maiorem quendam in Vrbe timorem eſſe. Capuæ Non. Febr. eſſe uolebam, quia Conſules iuſſerant. quidquid huc erit à Pompeio allatum, ſtatim ad te ſcribam, tuaſq; de iſtis rebus literas expectabo. Vale.

CICERO ATTICO S.

IIII. Non. Feb. mulieres noſtræ Formias uenerũt, tuáq; erga ſe officia plena tui ſuauiſſimi ſtudij attulerunt. eas ego, quoad ſciremus utrũ turpe pace nobis, an miſere bello eſſet utendum, in Formiano eſſe uolui, & unà Cicerones. ipſe cum fratre Capuã ad Conſules (Nonis enim adeſſe iuſſi ſumus) III. Non. profectus ſum.

cum has literas dedi . reſponſa Pompeij grata populo, & probata concioni eſſe dicuntur. ita putaram. quæ quidem ſi ille repudiarit, iacebit : ſi acceperit . utrum igitur, inquies, mauis ? reſponderem, ſi, quemadmodũ parati eſſemus, ſcirem . Caſſium, erat hic auditũ, expulſum Ancone, eamq; urbem à nobis teneri : ſi bellum futurum eſt, negotium utile. Cæſarem quidẽ, L. Cæſare cum mandatis de pace miſſo, tamen aiunt acerrime delectum habere, loca occupare, uincire præſidijs. ò perditum latronem, uix ullo otio compenſandam hanc Reip. turpitudinem. ſed ſtomachari deſinamus, tempori pareamus, cum Pompeio in Hiſpaniam eamus. hæc opto in malis, quoniam illius alterũ Conſulatum à Rep. ne data quidem occaſione repulimus. ſed hæc hactenus. De Dionyſio fugit me ad te antea ſcribere: ſed ita conſtitui, expectare reſponſa Cæſaris, ut, ſi ad urbem rediremus, ibi nos expectaret; ſin tardius id fieret, tum eum accerſeremus. omnino quid ille facere debuerit in noſtra illa fuga, quid docto homine, & amico dignum fuerit, cum præſertim rogatus eſſet: ſed hæc non nimis exquiro à Græcis. tu tamen uidebis, ſi erit, quod nolim, accerſendus, ne moleſti ſimus inuito. Quintus frater laborat, ut tibi, quod debet, ab Egnatio ſoluat. nec Egnatio uoluntas deeſt: nec parum locuples eſt. ſed, cum tale tempus ſit, ut Q. Titinius (multum enim eſt nobiſcum) uiaticum ſe neget habere; idemq; debitoribus ſuis denunciarit, ut eodẽ fœnore uterentur; atq; hoc idem etiã L. Ligus feciſſe dicatur; nec hoc tempore aut domi numos Quintus habeat, aut exigere ab Egnatio,

aut uerſuram uſquam facere poſſit: miratur te non habuiſſe rationem huius publicæ difficultatis. ego autem, etſi illud ψευδησιόδειον (ita enim putatur) obſeruo, μὴ δὲ δίκην, præſertim in te, à quo nihil unquam uidi temere fieri: tamen illius querela mouebar. hoc, quidquid eſt, te ſcire uolui.

CICERO ATTICO S.

NIHIL *habeo, quod ad te ſcribam. quin etiã eam epiſtolam, quam eram elucubratus, ad te non dedi: erat enim plena ſpei bonæ, quòd & concionis uoluntatem audieram, et illum conditionibus uſurum putabam, præſertim ſuis. ecce tibi* IIII. Non. Feb. *mane accepi literas tuas, Philotimi, Furnij, Curionis ad Furnium, quibus irrident L. Cæſaris legationẽ. plane oppreſſi uidemur: nec, quid conſilij capiam, ſcio: nec mehercule de me laboro: de pueris quid agam, non habeo. Capuam tamen proficiſcebar hæc ſcribens, quo facilius de Pompeij rebus cognoſcerem.* Vale.

CICERO ATTICO S.

BREVILOQVENTEM *iam me tempus ipſum facit: pacẽ enim deſperaui. bellũ noſtri nullum adminiſtrant: caue enim putes quidquam eſſe minoris his Conſulibus: quorum ego ſpe audiendi aliquid, & cognoſcendi noſtri apparatus, maximo imbri Capuam ueni prid.* Non. *ut eram iuſſus. illi autem nõdum uenerant, ſed erant uenturi, inanes, imparati. Cneus autem Luceriæ dicebatur eſſe, & adire cohortes legionum Aclianarum non firmiſſimarum.*

at illum ruere nuntiant, & iam, iamq; adeſſe, non ut manum conſerat (quicum enim?) ſed ut fugam intercludat. ego autem in Italia καὶ συναποθανεῖν: nec te id conſulo. ſin extra, quid ago? ad manendũ hyems, lictores, improuidi, & negligentes duces; ad fugã hortatur amicitia Cnei, cauſa bonorum, turpitudo cõiungendi cũ tyrãno. qui quidẽ, incertũ eſt, Phalarim ne, an Piſiſtratum ſit imitaturus. hæc uelim explices, & me iuues cõſilio: etſi te ipſum iſtic iam calere puto: ſed tamẽ quantũ poteris. ego ſi quid hic hodie noui cognoro, ſcies: iam enim aderunt Conſules ad ſuas Nonas. tuas quotidie literas expectabo. ad has autem, cũ poteris, reſcribes. Mulieres, & Cicerones in Formiano reliqui. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE malis noſtris tu prius audis, quàm nos: iſtinc enim emanant. boni autem hinc quod expectes, nihil eſt.

Veni Capuam ad Non. Feb. ita ut iuſſerãt Conſules. eo die Lentulus uenit ſero. alter Conſul omnino nõ uenerat VII. Idus eo enim die ego Capua diſceſſi, et mãſi Calibus. inde has literas poſtridie ante lucẽ dedi. hæc, Capuæ dum fui, cognoui, nihil in Cõſulibus, nullũ uſquã delectum: nec enim conquiſitores φαινοπροσωπεῖν audẽt, cum ille adſit contra, cum noſter dux nuſquã ſit, nihil agat: nec nomina dant: deficit enim nõ uoluntas, ſed ſpes. Cneus autem noſter (ò rem miſam, & incredibilem) ut totus iacet. non animus eſt, non conſiliũ, nõ copiæ, non diligentia. mitto illam fugam ab Vrbe turpiſſimam, timidiſſimas in oppidis conciones, ignoratiõnẽ

non ſolum aduerſarij, ſed etiam ſuarum copiarum. hoc cuiuſmodi eſt? VII. Id. Febr. Capuã C. Caſſius Trib. pl. uenit, attulit mãdata ad Cõſules, ut Romã ue nirent, pecuniam de ſanctiore ærario auferrent, ſtatim exirent Vrbe relicta. redeãt, quo præſidio? deinde exeãt, quis ſinat? Cõſul ei reſcripſit, ut prius ipſe in Picenum. at illud totum erat amiſſum: ſciebat nemo, præter me ex literis Dolabellæ. mihi dubium nõ erat, quin ille iam iamq́; foret in Apulia, Cneus noſter in naui. ego quid agam? σκέμμα magnum, neq; mehercule mihi quidem ullum, niſi omnia eſſent acta turpiſſime. neq; ego ullius conſilij particeps. ſed tamen quod me deceat. ipſe me Cæſar ad pacem hortatur: ſed antiquiores literæ, quàm ruere cœpit. Dolabella, Celius, me illi ualde ſatisfacere. mira me ἀπορία torquet. iuua me conſilio, ſi potes: et ta men iſta, quantũ potes, prouide. nihil habeo tanta rerum perturbatione, quòd ſcribam. tuas literas expecto. Vale.

CICERO ATTICO S.

PEDEM *in Italia uideo nullum eſſe, qui non in iſtius poteſtate ſit. De Pompeio ſcio nihil, eumq́;, niſi in nauim ſe contulerit, exceptũ iri puto. ò celeritatẽ in credibilem, huius autem noſtri: ſed nõ poſſum ſine do lore accuſare eum, de quo angor, & crucior. Tu cædem non ſine cauſa times: non quo minus quidquam Cæſari expediat ad diuturnitatem uictoriæ, & domi nationis: ſed uideo, quorum arbitrio ſit acturus. re cte ſit. cenſeo cedendum de oppidis his. egeo conſilij quod optimum factu uidebitur, facies. cum Philoti*

mo loquere, atque adeo Terentiam habebis Idibus. ego quid agam? quà aut terra, aut mari perſequar eũ, qui ubi ſit, neſcio? etſi terra quidem qui poſſum? mari, quò? tradam igitur iſti me? fac poſſe tuto: multi enim hortantur: num etiam honeſte? nullo modo quidem. à te petam conſilium, ut ſoleo. explicari res non poteſt: ſed tamen, ſi quid in mentem uenit, uelim ſcribas, & ipſe quid ſis acturus. Vale.

CICERO ATTICO S.

V. Id. Feb. *ueſperi è* Philotimo *literas accepi,* Domitium *exercitum firmum habere, cohortes ex* Piceno, Lentulo, & Thermo *ducentibus, cum* Domitij *exercitu coniunctas eſſe; Cæſarem intercludi poſſe, eumq́; id timere; bonorum animos recreatos* Romæ, *improbos quaſi perculſos. hæc metuo equidem ne ſint inſomnia: ſed tamen* M. Lepidum, L. Torquatum, C. Caſſium Trib. pl. *(ij enim ſunt nobiſcum, id eſt in Formiano)* Philotimi *literæ ad uitam reuocarunt. ego autem illa metuo ne ueriora ſint, nos omnes penè iam captos eſſe,* Pompeium Italia *cedere. quem quidem (ò rem acerbam) perſequi Cæſar dicitur. perſequi* Cæſar Pompeium? *quid? ut interficiat? ò me miſerum: & non omnes noſtra corpora opponimus? in quo tu quoque ingemiſcis. ſed quid faciamus? uicti, oppreſſi, capti plane ſumus. ego tamen* Philotimi *literis lectis mutaui conſilium de mulieribus: quas, ut ſcripſeram ad te,* Romam *remittebam: ſed mihi uenit in mentem, multum fore ſermonem, me*

iudicium iam de cauſa publica feciſſe : qua deſperata, quaſi hunc gradum mei reditus eſſe, quòd mulieres reuertiſſent . De me autem ipſo tibi aſſentior, ne me dem incertæ, & periculoſæ fugæ, cum Reip . nihil proſim, nihil Pompeio, pro quo emori cum pie poſſum, tum libẽter . manebo igitur : etſi uiuere. Quod quæris, hic quid agatur: tota Capua, & omnis hic delectus iacet : deſperata res eſt in : fuga omnes ſunt, niſi quid eiuſmodi fuerit, ut Pompeius iſtas Domitij copias cum ſuis coniungat. ſed uidebamur omnia biduo, triduo' ue ſcituri.

Cæſaris literarum exemplum tibi miſi : rogaras enim. cui nos ualde ſatisfacere multi ad me ſcripſerunt. quod patior facile, dum, ut adhuc, nihil faciam turpiter . Vale.

CICERO ATTICO S.

PHILOTIMI *literæ me quidẽ non nimis, ſed eos, qui in his locis erant, admodum delectarunt . ecce poſtridie Caſsij literæ Capua à Lucretio familiari eius, Nigidium à Domitio Capuam ueniſſe ; eum dicere, Vibullium cum paucis militibus è Piceno currere ad Cneũ, confeſtim ſequi Cæſarem, Domitium non habere militum uim . idem ſcripſit Conſules Capua diſceſſiſſe. nõ dubito, quin Cneus in fuga ſit, modo effugiat . à conſilio fugiendi, ut tu cenſes, abſum.* Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM *dediſſẽ ad te literas triſtes, et metuo ne ueras, de Lucretij ad Caſſiũ literis Capua miſſis, Cephalio ue-*

nit à uobis,attulit etiam à te literas hilariores,nec tamen firmas,ut ſoles.omnia facilius credere poſsũ, quàm quod ſcribitis, Pompeium exercitum habere.nemo huc ita afferti omniaq; , quæ nolim. rem miſeram. malas cauſas ſemper obtinuit,in optima concidit. quid dicam, niſi, illud eũ ſciſſe;neque enim erat difficile:hoc neſciſſe ; erat enim ars difficilis recte remp. regere. ſed iam, iamq; omnia ſciemus, & ſcribemus ad te ſtatim. Vale.

CICERO ATTICO S.

NON *uenit idem uſu mihi, quod tu tibi ſcribis: Quoties exorior: ego enim nunc paulum exorior,& maxime quidem his literis,quæ Romà afferũtur,de Domitio,de Picentium cohortibus.omnia erant facta hoc bi duo lætiora.itaque fuga, quæ parabatur, repreſſa eſt. Cæſaris interdicta, Si te ſecundo lumine hic offendero, reſpuuntur. bona de Domitio, præclara de Afranio fama eſt. Quòd me amiciſſime admones, ut me integrum,quoad poſſim, ſeruem,gratum eſt. Quod addis, ne propenſior ad turpem cauſam uidear: certe uideri poſſum. ego me ducem in ciuili bello,quoad de pace ageretur,negaui eſſe:non quin rectum eſſet:ſed quia, quod multo rectius fuit, id mihi fraudem tulit. plane eum,cui Cneus noſter alterum Conſulatum deferret, & triumphum,at quibus uerbis? pro ſuis geſtis ampliſſimis, inimicum habere nolueram.ego ſcio,& quem metuam, & quam ob rem. ſin erit bellum, ut uideo fore: partes meæ non deſiderabuntur. De HS XX Terentia tibi reſcripſit. Dionyſio, dum exiſtimabam uagos nos fo-*

e, nolui moleſtus eſſe. tibi autem crebro ad me ſcribenti de eius officio, nihil reſcripſi, quòd diem ex die expectabam, ut ſtatuerem, quid eſſet faciendum. nunc, ut uideo, pueri certe in Formiano uidentur hiematuri: nũ & ego, neſcio: ſi enim erit bellum, cum Pompeio eſſe conſtitui. quod habebo certi, faciam, ut ſcias. ego bellum fœdiſſimum futurum puto, niſi qui, ut tu ſcis, Parthicus caſus extiterit. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER VIII.

CICERO ATTICO S.

CVM ad te literas dediſſem, redditæ mihi literæ ſunt à Pompeio. cætera de rebus in Piceno geſtis, quæ ad ſe Vibullius ſcripſiſſet, de delectu Domitij, quæ ſunt nobis nota, nec tam læta erant in ijs literis, quàm ad me Philotimus ſcripſerat: ipſam tibi epiſtolam miſiſſem, ſed ſubito fratris puer proficiſcebatur: cras igitur mittam: ſed in ea Pompeij epiſtola erat in extremo ipſius manu: Tu cenſeo Luceriam uenias: nuſquam eris tutius. id ego in eam partem accepi, hæc oppida, atque oram maritimam illum pro derelicto habere: nec ſum miratus, eum, qui caput ipſum reliquiſſet, reliquis membris non parcere. ei ſtatim reſcripſi, hominemq; certum miſi de comitibus meis, non me quærere, ubi tutiſſime eſſem: ſi me uellet ſua, aut

reipub. cauſa Luceriam uenire, ſtatim eſſe uenturum: hortatuſq; ſum, ut oram maritimam retineret, ſi rem frumentariam ſibi ex prouincijs ſuppeditari uellet. hæc me fruſtra ſcribere uidebam: ſed uti in Vrbe retinenda tunc, ſic nunc in Italia non relinquenda teſtificabar ſententiam meam: ſic enim parari uideo, ut Luceriam omnes copiæ contrahantur: & ne is quidem locus ſtabilis, ſed ex eo ipſo, ſi urgeamur, paretur fuga. quo minus mirere, ſi inuitus in eam cauſam deſcendo, in qua neque pacis, neque uictoriæ ratio quæſita ſit unquã, ſemper flagitioſæ, & calamitoſæ fugæ. eundum, ut, quemcunque fors tulerit caſum, ſubeam potius cum ijs, qui dicuntur eſſe boni, quàm uidear à bonis diſſentire. etſi propediem uideo bonorum, id eſt lautorum, & locupletum, Vrbem refertam fore; municipijs uero his relictis, refertiſſimam. quo ego in numero eſſem, ſi hos lictores moleſtiſſimos non haberem: nec me M. Lepidi, L. Volcatij, Ser. Sulpitij comitum pœniteret: quorum nemo nec ſtultior eſt, quàm L. Domitius; nec inconſtantior, quàm App. Claudius. unus Pompeius me mouet, beneficio, non auctoritate: quam enim ille habeat auctoritatem in hac cauſa, qui, cum omnes Cæſarem metuebamus, ipſe eum diligebat? poſtquam uero ipſe metuere cœpit, putat omnes hoſtes illi oportere eſſe. ibimus tamen Luceriam: nec eum fortaſſe delectabit noſter aduentus: diſſimulare enim non potero, mihi, quæ adhuc acta ſunt, diſplicere. ego, ſi ſomnum capere poſſem, tam longis te epiſtolis non obtunderem. tu, ſi tibi eadem cauſa eſt, me remunerere ſanè uelim. Vale.

CICERO ATTICO S.

MIHI uero omnia grata: & quòd ſcripſiſti ad me,quæ audieras:& quòd non credidiſti,quæ digna diligentia mea non eſſent:& quòd monuiſti, quod ſentiebas. Ego ad Cæſarem unas Capua literas dedi,quibus ad ea reſcripſi, quæ mecum ille de gladiatoribus ſuis egerat,breues, ſed beneuolentiam ſignificantes,non modo ſine contumelia, ſed etiam cum maxima laude Pompeij: id enim illa ſententia poſtulabat,qua illum ad concordiá hortabar.eas ſi quò ille miſit,in publico proponat uelim. alteras eodem die dedi, quo has ad te. non potui nó dare,cum & ipſe ad me ſcripſiſſet,& Balbus. earum exemplum ad te miſi.nihil arbitror fore,quod reprehédas. ſi qua erunt,doce me.quo modo enim effugere poſſum? nihil,inquies,omnino ſcripſeris.qui magis effugias eos,qui uolent fingere? ueruntamen ita faciam,quoad fieri poterit. Nam quod me hortaris ad memoriam factorum, dictorũ, ſcriptorum etiam meorum: facis amice tu quidem, mihiq; gratiſſimum : ſed mihi uideris aliud tu honeſtum,meq; dignũ in hac cauſa iudicare, atque ego exiſtimem:mihi enim nihil ulla in gente unquá ab ullo auctore Reip.ac duce turpius factum eſſe uidetur,quàm à noſtro amico factũ eſt.cuius ego uicem doleo,qui Vrbem reliquit, id eſt patriam,pro qua,& in qua mori præclarum fuit . ignorare mihi uideris,hæc quanta ſit clades: es enim etiam nunc domi tuæ : ſed inuitis perditiſſimis hominibus eſſe diutius non potes. hoc miſerius , hoc turpius quidquam?uagamur egentes cum coniugibus, et liberis

beris. in unius hominis quotannis periculoſe ægrotantis anima poſitas omnes noſtras ſpes habemus, non expulſi, ſed euocati è patria, quam non ſeruandam ad reditum noſtrum, ſed diripiendam, inflammandamq; reliquimus. ita multi nobiſcum ſunt, non in ſuburbanis, non in hortis, non in ipſa Vrbe. *& ſi nunc ſunt, non erunt: nos interea ne* Capuæ *quidem, ſed* Luceriæ, *& oram quidem maritimam iam relinquemus.* Afranium *expectabimus, &* Petreium: *nam in* Labieno *parum eſt*
* *dignitatis. hic tu in me* * *illud deſideras. nihil de*
* *me dico: alij uiderint. hic quidem quæ eſt* * *domi ueſtræ eſtis & eritis omnes boni. quis tum ſe mihi non oſtendit? quis nunc adeſt hoc bello? ſic enim iam appellandum eſt.* Vibullij *res geſtæ ſunt adhuc maximæ. id ex* Pompeij *literis cognoſces. in quibus animaduertito illum locum, ubi erit* διπλῆ. *uidebis, de* Cneo *noſtro ipſe* Vibullius *quid exiſtimet. quò igitur hæc ſpectat oratio? ego pro* Pompeio *libenter emori poſſum. facio*
* *pluris omnium hominum neminem. ſed non ita nō meo iudicio ſpem de ſalute reip. ſignificas enim aliquanto ſecus, quàm ſolebas: ut etiam,* Italia *ſi ille cedat, putes cedẽdum: quod ego nec reip. puto eſſe utile, nec liberis meis: præterea neque rectum, neque honeſtum. ſed cur? poteris ne uidere tyrãnum? quaſi interſit, audiam, an uideã: aut locupletior mihi ſit quærendus auctor, quàm* Socrates, *qui, cum triginta tyranni eſſent, pedem porta non extulit. eſt mihi præterea præcipua cauſa manendi, de qua utinam aliquando tecum loquar.* Ego XIII. Cal. *cum eadem lucerna hanc epiſtolã ſcripſiſſem, qua inflãmaram tuam,* Formijs *ad* Põpeium, *ſi de pace ageretur,*

profecturus eram: ſi de bello, uidero. Vale.

CICERO ATTICO S.

MAXIMIS, & *miſerrimis rebus perturbatus, cum coràm tecũ mihi poteſtas deliberandi non eſſet, uti tamen tuo conſilio uolui. deliberatio autem omnis hæc eſt: ſi Pompeius Italia cedat, quod eum facturum eſſe ſuſpicor, quid mihi agendum putes. & quo facilius cõſilium dare poſſis; quid in utranque partem mihi in mentem ueniat, explicabo breui. Cum merita Pompeij ſumma erga ſalutem meam, familiaritasq; , quæ mihi cum eo eſt, tum ipſa reipubl. cauſa me adducit, ut mihi uel conſilium meum cum illius conſilio, uel fortuna coniungenda eſſe uideatur. accedit illud: ſi maneo, & illum comitatum optimorum & clariſſimorum ciuium deſero; cadendum eſt in unius poteſtatem. qui etſi multis rebus ſignificat ſe nobis eſſe amicum, &, ut eſſet, à me eſt (tute ſcis) propter ſuſpicionem huius impendentis tempeſtatis multo ante prouiſum: tamen utrunque conſiderandum eſt, & quanta ei fides ſit habenda; &, ſi maxime exploratum ſit, eum nobis amicum fore, ſitne uiri fortis, & boni ciuis eſſe in ea urbe, in qua cum ſummis honoribus, imperijsq; uſus ſit, res maximas geſſerit, ſacerdotio ſit ampliſſimo præditus, non futurus ſit ſui iuris, ſubeundumq; periculum ſit cum aliquo forte dedecore, ſi quando Pompeius rempub. recuperarit. in hac parte hæc ſunt: uide nunc, quæ ſint in altera.* Nihil *actum eſt à Pompeio noſtro ſapienter, nihil fortiter; adde etiam, nihil, niſi contra conſilium, auctoritatemq; meam. omitto illa uetera, quòd iſtum*

in remp. ille aluit, auxit, armauit: ille legibus per uim, & contra auſpicia ferendis auctor: ille Galliæ ulterio=ris adiunctor: ille gener: ille in adoptando P. Clodio Au=gur: ille reſtituendi mei, quàm retinendi, ſtudioſior: ille prouinciæ propagator: ille abſentis in omnibus adiu=tor: idem etiam tertio Conſulatu, poſtquam eſſe defen=ſor reip. cœpit, contendit, ut decem Tribuni pl. ferrent, ut abſentis ratio haberetur. quod idem ipſe ſanxit legę quadam ſua, Marcoq; Marcello Conſuli, finienti prouin=cias Gallias Cal. Martij, reſtitit. ſed ut hæc omittã, quid fœdius, quid perturbatius hoc ab Vrbe diſceſſu, ſiue po=tius turpiſſima fuga? quæ conditio non accipienda fuit potius, quàm relinquenda patria? malæ conditiones e=rant, fateor, ſed nũquid hoc peius? at recuperabit remp. quãdo? aut quid ad eã ſpem eſt parati? non ager Picenus amiſſus? non patefactum iter ad Vrbem? non pecunia omnis & publica, & priuata aduerſario tradita? deni=que nulla cauſa, nullæ uires, nulla ſedes, quò concurrant qui remp. defenſam uelint. Apulia delecta eſt, inaniſſi=ma pars Italiæ, & ab impetu huius belli remotiſſima. fuga, & maritima opportunitas uiſa quæri deſperatio=ne. inuite cepi Capuã; non quo munus illud defugerem, ſed ſine cauſa, in qua nullus eſſet ordinum, nullus aper=tus priuatorum dolor; bonorum autem eſſet aliquis, ſed hebes, ut ſolet; &, ut ipſe ſenſiſſem, multitudo, & infi=mus quiſque propenſus in alteram partem; multi muta=tionis rerum cupidi. dixi ipſi, me nihil ſuſcepturum ſine præſidio, & ſine pecunia: itaque habui nihil omnino ne=gotij; quòd ab initio uidi, nihil quæri præter fugam. eũ ſi nunc ſequor, quonã? cũ illo non. ad quem cũ eſſem pro=

fectus, cognoui in iis locis eſſe Cæſarem, ut tuto Luce-riam uenire non poſſem. infero mari nobis incerto curſu, hieme maxima nauigandum eſt. age iam, cum fratre, an ſine? cum filio, an quo modo? in utraque enim re ſumma difficultas erit, ſummus animi dolor. qui autem impetus illius erit in nos abſentes, fortunasq́; noſtras? acrior, quàm in cæterorum, quòd putabit fortaſſe in nobis uiolandis aliquid ſe habere populare. age iam, has compedes, faſces inquam hos laureatos efferre ex Italia quàm moleſtũ eſt? qui autem locus erit nobis tutus, (ut iam placatis utamur fluctibus) ante, quàm ad illum uenerimus? quà autem, aut quò, nihil ſcimus. at ſi reſtitero, & fuerit nobis in hac parte locus: idem fecero, quod in Cinnæ dominatione Philippus, quod L. Flaccus, quod Q. Mutius; quoquo modo ea res huic quidem cecidit: qui tamen ita dicere ſolebat, ſe id fore uidere, quod factum eſt; ſed hoc malle, quàm armatum ad patriæ mœnia accedere. aliter Traſibulus, & fortaſſe melius. ſed eſt certa quædam illa Mutij ratio, atque ſententia, eſt illa etiam Philippi; &, cum ſit neceſſe, ſeruire tempori; & non amittere tempus, cum ſit datum. ſed in hoc ipſo habent tamen iidem faſces moleſtiam: ſit enim nobis amicus, quod incertum eſt, ſed ſit, deferet triumphum, non accipere ne periculoſum ſit, an accipere inuidioſum ad bonos? ò rem, inquis, difficilem, & inexplicabilem. atqui explicanda eſt: qui enim fieri poteſt? ac ne me exiſtimaris ad manendũ eſſe propenſiorem, quòd plura in ea parte uerba fecerim. poteſt fieri, quod fit in multis quæſtionibus, ut res uerboſior hæc fuerit, illa uerior. quam ob rem, ut maxima de re æquo animo de-

liberanti, ita mihi des conſilium uelim. nauis et in Caieta eſt parata nobis, et Brunduſij. ſed ecce nuncij, ſcribente me hæc ipſa noctu in Caleno, ecce literæ, Cæſaré ad Corfiniũ, Domitium Corfinij cum firmo exercitu, & pugnare cupiente. non puto etiam hoc Cneum noſtrũ commiſſurum, ut Domitium relinquat. etſi Brunduſium Scipionem cum cohortibus duabus præmiſerat. legionem à Fauſto conſcriptam, in Siciliam ſibi placere à Conſule duci, ſcripſerat ad Conſules. ſed turpe Domitium erit deſerere implorantem eius auxilium. eſt quædam ſpes mihi quidem non magna, ſed in his locis firma, Afranium in Pyreneo cum Trebonio pugnaſſe, pulſum Trebonium, etiam Fabium tuum tranſiſſe cum cohortibus: ſummum autem, Afranium cum magnis copijs aduentare. id ſi eſt, in Italia fortaſſe manebitur. ego auté, cum eſſet incertum iter Cæſaris, quòd uel ad Capuam, uel ad Luceriam iturus putabatur: Leptã ad Pompeiũ miſi, & literas: ipſe, ne quò inciderem, reuerti Formias. hæc te ſcire uolui, ſcripſiq; ſedatiore animo, quàm proxime ſcripſeram, nullum meum iudicium interponens, ſed exquirens tuum. Vale.

CICERO ATTICO S.

DIONYSIVS *quidem tuus potius, quàm noſter, cuius ego cum ſatis cognoſſem mores, tuo tamen potius ſtabã iudicio, quàm meo; ne tuũ quidem teſtimoniũ, quod ei ſæpe apud me dederas, ueritus, ſuperbũ ſe præbuit in fortuna, quam putauit noſtram fore: cuius fortunæ nos, quantum humano conſilio effici poterit, mo-*

*tum ratione quadam gubernabimus . cui qui noſter ho=
nos, quod obſequium, quæ etiam ad cæteros cõtempti cu
iuſdam hominis commendatio defuit ? ut meũ iudiciũ
reprehendi à Quinto fratre, uulgóq; ab omnibus mal=
lem, quàm illũ non efferre laudibus; Ciceronesq; noſtros
meo potius labore ſubdoceri, quàm me aliũ ijs magiſtrũ
quærere . ad quẽ ego quas literas Dij immortales mi=
ſeram ? quantum honoris ſignificantes ? quantũ amo=
ris ? Dicæarchũ mehercule, aut Ariſtoxenũ diceres ac=
cerſi, non unum omnium loquaciſſimũ, & minime ap=
tum ad docendũ . ſed eſt memoria bona. me dicet eſſe
meliore . quibus literis ita reſpondit, ut ego nemini, cu
ius cauſam non reciperem : ſemper enim , ſi potero , ſi
ante ſuſcepta cauſa non impediar . nunquam reo cui=
quam tam humili, tam ſordido, tam nocenti, tam alieno
tam præciſe negaui, quàm hic mihi : plane ſine ulla ex
ceptione præcidit . nihil cognoui ingratius . in quo ui=
tio nihil mali non ineſt . ſed de hoc nimis multa . Ego
nauem paraui : tuas literas tamen expecto , ut ſciam ,
quid reſpondeant conſultationi meæ. Sulmone C. At
tium Pelignum aperuiſſe Antonio portas, cum eſſent co
hortes quinque ; Q. Lucretiũ inde effugiſſe ſcis , Cneũ
ire Brunduſium deſertum . confecta res eſt. Vale.*

CICERO ATTICO S.

CVM *ante lucem* VIII. *Cal. ad te literas dediſ
ſem, ueſperi ad nos eodẽ die uenit ipſe Dionyſius, aucto
ritate tua permotus, ut ſuſpicor: quid enim putẽ aliud ?
etſi ſolet, cum aliquid furioſe fecit, pœnitere . nun=*

quam autem certior fuit, quàm in hoc negotio: nam
quod ad te non ſcripſerã, poſtea audiui, à tertio milia-
* rio tum eum iſſe πολλὰ μάτην KAEPECCINE-
CHE ῥαθυμεῖν δῆτα. multa inquam mala cum dixiſ-
* ſet, ſuo capiti (ut aiunt) ſed meam manſuetudinẽ. con-
iecerã in faſciculũ unà cũ tua uenientẽ ad illũ epiſtolã:
hanc ad me referri uolo, nec ullam ob aliam cauſam
Pollicẽ ſeruum à pedibus meum Romam miſi. eo autẽ
ad te ſcripſi, ut, ſi tibi forte reddita eſſet, mihi cura-
res referendã, ne in illius manus perueniret. Noui ſi
quid eſſet, ſcripſiſſem. pẽdeo animi expectatione Corfi-
nienſi, in qua de ſalute Reip. decernitur. Tu faſci-
culum, qui eſt M. Curio inſcriptus, uelim cures ad eũ
perferendum: Tironemq́; Curio commendes, ut, ei, uè
petijt, ſi quid opus erit in ſumptum, eroget. Vale.

CICERO ATTICO S.

OBSIGNATA iam epiſtola, quã de nocte da-
turus eram, ſicut dedi, (nam eam ueſperi ſcripſeram)
C. Soſius Prætor in Formianum uenit ad M. Lepidum
uicinũ noſtrũ, cuius Quæſtor fuit: Pompeij literarũ ad
„ Conſulem exemplum attulit. Literæ mihi à L. Domi
„ tio ad VIII. Cal. Martij allatæ ſunt. earum exem-
„ plum infra ſcripſi. nunc, ut ego non ſciebam ſua ſpon
„ te intelligere: ſcio quanti Reip. interſit omnes copias in
„ unum locum primo quoque tempore conuenire. tu,
„ ſi tibi uidebitur, dabis operam, quamprimum ad nos
„ uenias. præſidij Capuæ, quantum conſtitueris eſſe ſa-
„ tis, relinquas. Vale. deinde ſuppoſuit exemplum
„ epiſtolæ Domitij, quod ego ad te pridie miſeram. Dij

immortales, qui me horror perfudit. quàm ſum ſolicitus, quidnam futurum ſit. hoc tamẽ ſpero, magnum nomen imperatoris fore, magnum in aduentu terrorem. ſpero etiam, quoniam adhuc nihil nobis obfuit, nihil mutaſſe, nec tegentia hoc, quod cum fortiter, & diligenter, tum etiam mehercule: modo enim audiui quartanã à te diſceſſiſſe. moriar, ſi magis gauderẽ, ſi id mihi accidiſſet. Piliæ dic, non eſſe æquum, eam diutius habere, nec id eſſe ueſtræ concordiæ. Tironem noſtrum ab altera relictum audio. ſed eum uideo in ſumptum ab alijs mutuatum. ego autem Curium noſtrum, ſi quid opus eſſet, rogaram. malo Tironis uerecundiam in culpa eſſe, quàm illiberalitatem Curij. Vale.

CICERO ATTICO S.

VNVM etiam reſtat amico noſtro ad omne dedecus, ut Domitio non ſubueniat. at nemo dubitat, quin ſubſidio uenturus ſit: ego non puto. deſeret igitur talẽ ciuẽ? & eos, quos unà ſcis eſſe? cum habeat præſertim & ipſe cohortes XXX? niſi me omnia fallũt, deſeret. incredibiliter pertimuit. nihil ſpectat, niſi fugam: cui tu (uideo enim, quid ſentias) me comitem putas debere eſſe. ego uero, quem fugiam, habeo: quem ſequar, nõ habeo. quod.n.tu meũ laudas, & memorãdũ dicis, malle ꝙ dixerim me cũ Põpeio uinci, quã cum iſtis uincere: ego uero malo, ſed cum illo Pompeio, qui tum erat, aut qui mihi eſſe uidebatur: cũ hoc uero, qui ante fugit, quã ſcit aut quẽ fugiat, aut quò, qui noſtra tradidit, qui patriã reliquit, Italiam relinquit, ſi ma-

lui, contigit, uictus ſum: quod ſupereſt, nec iſta ui=
dere poſſum, quæ nunquã timui ne uiderẽ; nec meher=
cule iſtum, propter quẽ mihi non modo meis, ſed memet
ipſo carendum eſt. Ad Philotimũ *ſcripſi de uiatico,*
ſiue à Moneta, *nemo enim ſoluit; ſiue ab* Oppijs *tuis cõ*
tubernalibus. cætera appoſita tibi mandabo. Vale.

CICERO ATTICO S.

O' REM *turpem, & ea re miſerã: ſic enim ſen=*
tio, id demũ, aut potius id ſolũ eſſe miſerũ, quod turpe ſit.
aluerat Cæſarem*: eundem repente timere cœperat: cõ=*
ditionem pacis nullam probarat: nihil ad bellum para
rat: Vrbem *reliquerat:* Picenũ *amiſerat culpa: in* A=
puliam ſe compegerat: ibat in Græciam*: omnes nos* ἀ=
προσφωνήτους*, expertes ſui tanti, tã inuſitati conſilij re*
linquebat. ecce ſubito literæ Domitij *ad illum, ipſius ad*
Conſules*. fulſiſſe mihi uidebatur* τὸ καλὸν *ad oculos*
eius, & exclamaſſe ille uir, qui eſſe debuit, πρὸς ταῦθ᾽ ὅ
τι χρὴ, καὶ παλαμάσθων, καὶ πᾶν ἐπ᾽ ἐμοὶ, καὶ τεκταινέσθων:
τὸ γὰρ εὖ μετ᾽ ἐμοῦ. *at ille tibi,* πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ *di*
cens, pergit Brunduſium. Domitium *autem aiunt re*
audita, & eos, qui unà eſſent, ſe tradidiſſe. ò rem lu
gubrem: itaque intercludor dolore, quo ad te plura non
ſcribam. tuas literas expecto. Vale.

CICERO ATTICO S.

EPISTOLAM *meã quòd peruulgatam ſcribis*
eſſe non fero moleſte: quin etiam ipſe multis dedi deſcri
bendã: ea enim & acciderunt iam, et impendent, ut te=

ſtatum eſſe uelim, de pace quid ſenſerim. cũ autem ad eam hortarer, eum præſertim hominem, nõ uidebar ullo modo facilius moturus, quã ſi id, ad quod eũ hortarer, cõuenire eius ſapientiæ dicerẽ. eã ſi admirabilẽ dixi, cũ eũ ad ſalutẽ patriæ hortabar, non ſum ueritus, ne uiderer aſſentari, cui tali in re libenter me ad pedes abiecíſſem. quã autẽ eſt, ALIQVID IMPERITIAS TEMPORIS, *non eſt de pace, ſed de me ipſo, & de meo officio ut aliquid cogitet. nã quòd teſtificor, me expertẽ belli fuiſſe, etſi id re perſpectũ eſt, tamẽ eo ſcripſi, quo in ſuadendo plus auctoritatis haberẽ. eodemq; pertinet, quòd cauſam eius probo. ſed quid hæc nunc? utinã aliquid profectũ eſſet: næ ego iſtas literas in concione recitari uelim: ſiquidẽ ille ipſe ad eundẽ ſcribẽs in publico propoſuit epiſtolã illã, in qua eſt,* PRO TVIS REBVS GESTIS AMPLISSIMIS. *amplioribus ne, quã ſuis, quã Africani? ita tempus ferebat: ſiquidem etiam uos duo tales ad quintum milliariũ. quid, nunc ipſum unde ſe recipienti, quid agenti, quid acturo? quanto autem ferocius ille cauſæ ſuæ confidet, cum uos, cum ueſtri ſimiles non modo frequentes, ſed læto uultu gratulateis uiderit? num igitur peccamus? minime uos quidem: ſed tamen ſigna conturbantur, quibus uoluntas à ſimulatione diſtingui poſſet. quæ uero S. C. uideo? ſed apertius, quã propoſueram.* Ego Arpini uolo eſſe prid. Cal. deinde *circũ uillulas noſtras errare, quas uiſurum me poſtea deſperaui.* Εὐγενῆ *tua conſilia, & tamen pro temporibus nõ incauta, mihi ualde probãtur. Lepido quidẽ (nam ferè* συνδιημερεύομεν*: quod gratiſſimum illi eſt) nun-*

quam placuit ex Italia exire, Tullo multo minus: crebro enim illius literæ ab alijs ad nos commeant. ſed me illorum ſententiæ minus mouebant. minus multa dederant illi Reip. pignora. tua mehercule auctoritas uehementer mouet: affert enim et reliqui temporis recuperandi rationem, & præſentis tuendi. ſed, obſecro te, quid hoc miſerius, quàm alterum plauſus in fœdiſſima cauſa quærere, alterum offenſiones in optima? alterum exſtimari conſeruatorem inimicorum, alterum deſertorem amicorum? & mehercule quamuis amemus Cneum noſtrum, ut & facimus, & debemus, tamen hoc, quod talibus uiris non ſubuenit, laudare non poſſum. nam ſiue timuit, quid ignauius? ſiue, ut quidam putant, meliorem ſuam cauſam illorum cæde fore putauit, quid iniuſtius? ſed hæc omittamus: augemus enim doloré retractando. VI. Cal. *ueſperi* Bal*bus minor ad me uenit, occulta uia currens ad* Lentu*lum* Cos. *miſſu Cæſaris, cum literis, cum mandatis, cum promiſſione prouinciæ,* Romam *ut redeat. cui perſuaderi poſſe nõ arbitror, niſi erit conuentus. idem aiebat, nihil malle Cæſarem, quàm ut* Pompeiũ *aſſequeretur. id credo: ut rediret in gratiam, id non credo: & metuo, ne omnis hæc clementia ad unam illam crudelitatem colligatur.* Balbus *quidé maior ad me ſcribit, nihil malle Cæſarem, quàm principe* Pompeio *ſine metu uiuere. tu puto hæc credis. ſed cum hæc ſcribebam* V. Cal. Pompeius *iam* Brunduſium *poterat ueniſſe: expeditus enim anteceſſerat legiones* Luceria. *ſed hoc* τέρας *horribili uigilantia, celeritate, diligentia eſt. plane, quid futurum ſit, neſcio.* Vale.

CICERO ATTICO S.

DIONYSIVS *cum ad me præter opinionem meam ueniſſet, locutus ſum cũ eo liberaliſſime: tempora expoſui: rogaui, ut diceret, quid haberet in animo, me nihil ab ipſo inuito contendere. reſpondit, ſe, quod in nu mis haberet, neſcire quo loci eſſet: alios nõ ſoluere, alio= rum diem non dum eſſe. dixit etiã alia quædam de ſer uulis ſuis, quare nobiſcum eſſe non poſſet. morem geſſi: dimiſi à me, ut magiſtrum* Ciceronum, *non libenter; ut hominem ingratũ, non inuitus. uolui te ſcire, quid ego de eius facto iudicarem.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVOD *me magno animo motu perturbatum pu= tas, ſum equidẽ, ſed non tã magno, q̃ tibi fortaſſe uideor: leuatur enim omnis cura, cũ aut conſiſtit conſilium, aut cogitando nihil explicatur. lamentari autem licet illud tamẽ totos dies: ſed uereor, ne, nihil cũ proficiam, etiam dedecori ſim ſtudijs, ac literis noſtris. conſumo igitur omne tẽpus conſiderans quanta uis ſit illius uiri, quẽ no ſtris libris ſatis diligẽter, ut tibi quidem uidemur, ex= preſſimus. tenes'ne igitur, moderatorem illũ* Reip. *quò referre uelimus omnia? nam ſic quinto, ut opinor, in li= bro loquitur* Scipio. VT *enim gubernatori curſus ſecũ= dus, medico ſalus, imperatori uictoria, ſic huic modera tori* Reip. *beata ciuium uita propoſita eſt, ut opibus fir ma, copijs, locuples, gloria ampla, uirtute honeſta ſit: hu ius enim operis maximi inter homines, atque optimi illũ*

» eſſe effectorem uolo. Hoc Cneus noſter cum antea nũquam, tum in hac cauſa minime cogitauit. dominatio quæſita ab utroque eſt, non id actum, beata, & honeſta ciuitas ut eſſet. nec uero ille Vrbem reliquit, quòd eã tueri non poſſet; nec Italiam, quòd ea pelleretur: ſed hoc à primo cogitauit, omnes terras, omnia maria mouere, Reges barbaros incitare, gentes feras armatas in Italiam adducere, exercitus conficere maximos. genus illud Sullani regni iampridem appetitur, multis, qui unà ſunt, cupientibus. an cenſes, nihil inter eos conuenire? nullam pactionem fieri potuiſſe? hodie poteſt. ſed neutri σκοπὸς eſt ille, ut nos beati ſimus. uterque regnare uult. hæc à te inuitatus breuiter expoſui: uoluiſti enim me, quid de his malis ſentirem, oſtendere. προθεσπίζω igitur noſter Attice, non ariolans, ut illa, cui nemo credidit, ſed coniectura proſpiciens. Iamq; mari magno. non multo inquam ſecus poſſum uaticinari: tanta malorũ impendet Ἰλιάς. atque hoc noſtra grauior eſt cauſa, qui domi ſumus, quàm illorum, qui unà tranſierunt, quòd illi quidem alterũ metuũt, nos utrunque. cur igitur, inquis, remanſimus? uel tibi paruimus, uel nõ occurrimus, uel hoc fuit rectius. conculcari inquam miſeram Italiam uidebis proxima æſtate ab utriuſque mancipijs ex omni genere collectis. nec tam proſcriptio pertimeſcẽda, quæ Luceriæ multis ſermonibus denũciata eſt, quàm uniuerſe interitus: tantas in confligendo utriuſque uires uideo futuras. habes coniecturã meam. tu autem conſolationis fortaſſe aliquid expectaſti: nihil inuenio: nihil fieri poteſt miſerius, nihil perditius, nihil fœdius. Quod quæris, quid Cæſar ad me ſcripſerit: quod ſæpe: gratiſſimum

ſibi eſſe, quòd quierim: oratq́; , in eo ut perſeuerem. Balbus minor hæc eadem mandata. iter autem eius erat ad Lentulum Cos. cum literis Cæſaris, præmiorumq́; promiſſis, ſi Romam reuertiſſet. uerum, cum habeo rationem dierum, ante puto tranſmiſſurum, quàm potuerit conueniri. Epiſtolarum Pompeij duarum, quas ad me miſit, negligentiam, meamq́; in reſcribendo diligentiam uolui tibi notam eſſe. earum exempla ad te miſi. Cæſaris hic per Apuliam ad Brunduſium curſus quid efficiat, expecto: utinam aliquid ſimile Parthicis rebus. ſimul aliquid audiero, ſcribam ad te. tu ad me uelim bonorum ſermones. Romæ frequentes eſſe dicuntur. ſcio equidem te in publicum non prodire: ſed tamen, audire te multa, neceſſe eſt. Memini tibi librum afferri, à Demetrio Magnete ad te miſſum, περὶ ὁμονοίας. eum mihi uelim mittas. uides, quam cauſam mediter. Vale.

Cn. Pompeius Procos. M. Ciceroni Imp. S.

Q. Fabius ad me uenit ad IIII. Id. Febr. is nũciat L. Domitium cum ſuis cohortibus XI, & cohortibus XIIII, quas Vibullius adduxit, ad me iter habere: habuiſſe in animo proficiſci Corfinio: & ad V. Id. Feb. C. Hirrum cum V. cohortibus ſubſequi. cenſeo, ad nos Luceriam uenias: nam te hic tutiſſime puto fore. Vale.

Cicero Imp. Cn. Pompeio Procos. S.

AD XV. Cal. Martij Formijs accepi tuas literas: ex quibus ea, quæ in agro Piceno geſta erant, cognoui com-

modiora eſſe multo, quàm ut erat nobis nunciatum: Vibullijq; uirtutem, induſtriamq́; libenter agnoui. Nos adhuc in ea ora, ubi præpoſiti ſumus, ita fuimus, ut nauem paratam haberemus: ea enim audiebamus, & ea uerebamur, ut, quodcunque tu conſilium præcepiſſes, id nobis perſequendum putaremus. nunc, quoniam auctoritate, & conſilio tuo in ſpe firmiore ſumus; ſi teneri poſſe putas Tarracinam, & oram maritimam, in ea manebo: etſi præſidia in oppidis nulla ſunt: nemo enim noſtri ordinis in his locis eſt, præter M. Eppiũ, quem ego Minturnis eſſe uolui, uigilantem hominem, & induſtrium. L. Torquatum, uirum fortem, & cum auctoritate, Formijs non habemus: ad te profectum arbitramur. ego omnino, ut proxime tibi placuerat, Capuam ueni eo ipſo die, quo tu Theano Sidicino es profectus: uolueras enim me cum M. Conſidio Proprӕt. illa negotia tueri. cum eò ueniſſem, uidi T. Ampium delectum habere diligentiſſime, ab eo accipere Libonem ſumma item diligentia, & in illa colonia auctoritate. fui Capuæ, quoad Conſules. iterum, ut erat dictum ab Coſs. ueni Capuam ad Non. Febr. cum fuiſſem triduum, recepi me Formias. nunc quod tuum conſilium, aut quæ ratio belli ſit, ignoro. ſi tenendam hanc oram putas, quæ & opportunitatem, & dignitatem habet, & egregios ciues, &, ut arbitror, teneri poteſt: opus eſt eſſe, qui præſit. ſin omnia in unum locum contrahenda ſunt: non dubito, quin ad te ſtatim ueniam: quo mihi nihil optatius eſt: idq́; tecum, quo die ab Vrbe diſceſſimus, locutus ſum. ego, ſi cui adhuc uideor ſegnior fuiſſe, dum ne tibi uidear, non laboro. & tamen, ſi, ut

uideo, bellum gerendum eſt, confido me omnibus facile ſatisfacturum. M. Tullium meū neceſſarium ad te miſi, cui tu, ſi tibi uideretur, ad me literas dares. Vale.

Cn. Pompeius Procos. M. Ciceroni Imp. S.

TVAS *literas libenter legi: recognoui enim tuam priſtinam uirtutem etiam in ſalute communi. Conſules ad eum exercitum, quem in Apulia habui, uenerunt. magnopere te hortor pro tuo ſingulari, perpetuoq́; ſtudio in remp. ut te ad nos conferas, ut communi conſilio reip. afflictæ opem, atque auxilium feramus. cenſeo, uia Appia iter facias, & celeriter Brunduſium uenias. Cura, ut ualeas.*

M. Cicero Imp. Cn. Pompeio Procos. S.

CVM *ad te literas miſiſſem, quæ tibi Canuſij redditæ ſunt, ſuſpicionem nullā habebam, te reip. cauſa mare tranſiturū, eramq́; in ſpe magna, fore, ut in Italia poſſemus aut concordiam conſtituere, qua mihi nihil utilius uidebatur, aut remp. ſumma cum dignitate defendere. interim non dum meis literis ad te perlatis, ex ijs mandatis, quæ Dialio ad Conſules dederas, certior tui conſilij factus, non expectaui, dū mihi à te literæ redderentur, confeſtimq́; cum Quinto fratre, & cum liberis noſtris iter ad te in Apuliam facere cœpi. cum Theanum Sidicinum ueniſſem, C. Meſſius familiaris tuus mihi dixit, alijq́; cōplures, Cæſarem iter habere Capuam, & eo ipſo die māſurū eſſe Eſerniæ. ſanè ſum cōmotus; quòd, ſi ita eſſet*

eſſet, non modo iter meum intercluſum, ſed me ipſum plane exceptum putabam. itaque tum Cales *proceſſi, ut ibi potiſſimum conſiſterem, dum certum nobis ab* E*ſernia de eo, quod audieram, referretur. at mihi, cum* Calibus *eſſem, affertur literarum tuarum exemplum, quas tu ad* Lentulum Cos. *miſiſſes. hæ ſcriptæ ſic erant: literas tibi à* L. Domitio *ad* XIII. Cal. Martij *allatas eſſe, earumq; exemplum ſubſcripſeras: magniq; intereſſe reip. ſcripſeras, omnes copias primo quoque tempore in unum locum conuenire, & ut, præſidij quod ſatis eſſet, Capuæ relinqueret. his ergo literis lectis, in eadem opinione fui, qua reliqui omnes, te cum omnibus copijs ad* Corfinium *eſſe uenturum, quò mihi, cum* Cæ*ſar ad oppidum caſtra haberet, tutum iter eſſe non arbitrabar. cum res in ſumma expectatione eſſet, utrunque ſimul audimus, & quæ* Corfinij *acta eſſent, & te iter* Brunduſium *facere cœpiſſe. cumq; nec mihi, nec fratri meo dubium eſſet, quin* Brunduſium *contenderemus, à multis, qui è* Samnio, Apuliáq; *ueniebant, admoniti ſumus, ut caueremus, ne exciperemur à* Cæſare, *quòd is in eadem loca, quæ nos petebamus, profectus, celerius etiam, quàm nos poſſemus, eò, quò intenderat, uenturus eſſet. quod cum ita eſſet, nec mihi, nec fratri meo, nec cuiquam amicorum placuit committere, ut temeritas noſtra non ſolum nobis, ſed etiam reip. noceret; cum præſertim non dubitaremus, quin, ſi etiam tutum nobis iter fuiſſet, te tamen iam conſequi non poſſemus. interim accepimus tuas literas,* Canuſio *ad* X. Cal. Martij *datas, quibus nos hortaris, ut celerius* Brunduſium *ueniamus. quas cum accepiſſemus ad* III. Cal. Martij, *non dubi*

tabamus, quin tu iam Brunduſium perueniſſes: nobiſq; iter illud omnino interclúſum uidebamus, neque minus nos eſſe captos, quàm qui Corfinium ueniſſent: neq;.n. eos ſolos arbitrabamur capi, qui in armatorum manus incidiſſent, ſed eos nihilo minus, qui regionibus excluſi, intra præſidia, atque intra arma aliena ueniſſent. quod cum ita ſit, maxime uellem primum tecum ſemper fuiſſe, quod quidem tibi oſtenderam, cum à me Capuam reijciebam: quod feci non uitandi oneris cauſa, ſed quòd uidebam teneri illam urbem ſine exercitu non poſſe: accidere autem mihi nolebam, quod doleo uiris fortiſſimis accidiſſe. quoniam autem, tecum ut eſſem, non cõtigit: utinam tui conſilij certior factus eſſem: nam ſuſpicione aſſequi non potui; quòd omnia prius arbitratus ſum fore, quàm ut hæc reip. cauſa in Italia non poſſet duce te conſiſtere. neque uero nunc conſilium tuum reprehendo, ſed fortunam reip. lugeo: nec, ſi ego, quid tu ſis ſecutus, non perſpicio, idcirco minus exiſtimo, te nihil, niſi ſumma ratione, feciſſe. mea quæ ſemper fuerit ſententia, primum de pace uel iniqua conditione retinenda, deinde de Vrbe, (nam de Italia quidem nihil mihi unquã oſtenderas) meminiſſe te arbitror. ſed mihi non ſumo, ut meum conſilium ualere debuerit: ſecutus ſum tuũ, neque id reip. cauſa, de qua deſperaui, quæ & nunc afflicta eſt, nec excitari ſine ciuili pernicioſiſſimo bello poteſt: ſed te quærebam: tecum eſſe cupiebam: neque eius rei facultatem, ſi qua erit, prætermittam. ego me in hac omni cauſa facile intelligebam pugnandi cupidis hominibus non ſatisfacere. primum enim præ me tuli, me nihil malle, quã pacẽ: non quin eadem timerem, quæ

illi: ſed ea bello ciuili leuiora ducebam. inde ſuſcepto bello, cum pacis conditiones ad te afferri, à teq; ad ea honorifice, & large reſponderi uiderem: duxi meam rationem, quam tibi facile me probaturum pro tuo in me beneficio arbitrabar. memineram me eſſe unum, qui pro meis maximis in remp. meritis ſupplicia miſerrima, & crudeliſſima pertuliſſem: me eſſe unum, qui, ſi offendiſſem eius animum, cui tum, cum iam in armis eſſemus, Conſulatus tamen alter, & triumphus ampliſſimus deferebatur, ſubijcerer eiſdem prælijs: ut mea perſona ſemper ad improborum ciuium impetus aliquid uideretur habere populare. atque hæc non ego prius ſum ſuſpicatus, quàm mihi palã denunciata ſunt: neque ea tã pertimui, ſi ſubeũda eſſent, quàm declinãda putaui, ſi honeſte uitare poſſem. quoniam breuem illius temporis, dũ in ſpe pax fuit, rationem noſtram uides: reliqui facultatem res ademit. Iis autem, quibus non ſatisfacio, facile reſpõdeo. neque .n. ego amicior C. Cæſari unquã fui, quàm illi: neque illi amiciores reip. quàm ego. hoc inter me, & illos intereſt, quòd, cum & illi ciues optimi ſint, & ego ab iſta laude non abſim, ego conditionibus, quod idem te intellexeram uelle, illi armis diſceptari maluerunt. quæ quoniam ratio uicit, perficiam profecto, ut neque reſp. ciuis à me animum, neque tu amici deſideres. Vale.

CICERO ATTICO S.

MIHI MOLESTIOR lippitudo erat etiã, quàm ante fuerat: dictare tamen hãc epiſtolam malui, quàm Gallo Fabio amantiſſimo utriuſque noſtrum

nihil ad te literarum dare: nam pridie quidem, quoquo modo potueram, ſcripſeram ipſe eas literas, quarum uaticinationem falſam eſſe cupio. huius autem epiſtolæ non ſolum ea cauſa eſt, ut ne quis à me dies intermittatur, quin dem ad te literas; ſed etiam hæc iuſtior, ut à te impetrarem, ut ſumeres aliquid temporis, quo quia tibi perexiguo opus eſt, explicari mihi tuum conſilium plane uolo, ut penitus intelligam. omnia ſunt integra nobis. nihil prætermiſſum eſt, quod non habeat ſapientem excuſationem, non modo probabilem. nam certe neque tum peccaui, cum imparatã iam Capuam, nõ ſolum ignauiæ delectus, ſed etiam perfidiæ ſuſpicionem fugiens, accipere nolui: neque, cum poſt conditiones pacis per L. Cæſarem, & Fabium allatas caui, ne animum eius offenderẽ, cui Pompeius iam armatus armato Conſulatum, triumphumq́; deferret. nec uero hæc extrema quiſquam poteſt iure reprehẽdere, quòd mare nõ tranſierim: id enim, etſi erat deliberationis, tamen obire nõ potui: neque enim ſuſpicari debui, præſertim cum ex ipſius Pompeij literis, idem quod uideo te exiſtimaſſe, non dubitarim, quin is Domitio ſubuenturus eſſet. & plane, quid rectum, & quid faciendum mihi eſſet, diutius cogitare malui. primum igitur, hæc qualia tibi eſſe uideantur, etſi ſæpius ſignificata ſunt à te, tamen accuratius mihi perſcribas, uelim: deinde aliquid etiam in poſterum proſpicias, fingasq́;, quem me eſſe deceat, & ubi me plurimũ prodeſſe reipub. ſentias: ecquæ pacifica perſona deſideretur, an in bellatore ſint omnia. atq; ego, qui omnia officio metior, recordor tamen tua conſilia. quibus ſi paruiſſem, triſtitiam illorum temporũ non ſubiiſſem. memini, quid mihi

tum ſuaſeris per Theophanem, per Culeonem: idq́; ſæpe ingemiſcens ſum recordatus. quare nunc ſaltem ad illos calculos reuertamur, quos tum abiecimus, ut nó ſolum glorioſis conſilijs utamur, ſed etiam paulo ſalubrioribus. ſed nihil præſcribo. accurate uelim perſcribas tuam ad me ſententiã. uolo etiam exquiras quãdiligentiſſime poteris (habebis autẽ, per quos poſſis) quid Lentulus noſter, quid Domitius agat, quid acturus ſit: quẽadmodum nunc ſe gerãt, num quẽ accuſent, num cui ſuccenſeant: quid dico, num cui? num Pompeio. omnino culpam omnem Pompeius in Domitiũ confert: quod ipſius literis cognoſci poteſt: quarum exemplum ad te mitto. hæc igitur uidebis: et, quod ad te ante ſcripſi, Demetrij Magnetis librum, quem ad te miſit, de concordia, uelim mihi mittas. Vale.

Cn. Magnus Procos. M. Marcello L. Lentulo Coſs. S.

EGO, *quòd exſtimabã diſperſos nos neq́; Reip. utiles, neq; nobis præſidio eſſe poſſe, idcirco ad L. Domitiũ literas miſi, primũ uti ipſe cum omni copia ad nos ueniret ſi de ſe dubitaret, ut cohortes* XIX, *quæ ex Piceno ad me iter habebant, ad nos mitteret. quod ueritus ſum, factum eſt, ut Domitius implicaretur, neque ipſe ſatis firmus eſſet ad caſtra facienda, ꝙ meas* XIX, *& ſuas* XII *cohorteis tribus in oppidis diſtributas haberet (nã partim Albæ, partim Sulmone collocauit) neq́;, ſi uellet, expedire poſſet. nunc ſcitote me eſſe in ſumma ſolicitudine: nam & tot, & taleis uiros periculo obſi-*

dionis liberare cupio : neque ſubſidio ire poſſum , quòd his duabus legionibus non puto eſſe cõmittendũ , ut illuc ducantur . ex quibus tamen non amplius X I I I I. *cohortes contrahere potuî, quas* Brunduſiũ *miſi:neq;* Canuſium *ſine præſidio, dum abeſſem,putaui eſſe dimittẽdum.* D. Aelio *mandarã,quòd maiores copias ſperabã nos habituros,ut, ſi uobis uideretur , alteruter ueſtrum ad me ueniret, alter in* Siciliam *cum ea copia , quã* Capuæ,& *circum* Capuam *comparaſtis,& cum ijs militibus , quos* Fauſtus *legit, proficiſceretur ,* Domitius *cum* X I I. *ſuis cohortibus eodem adiungeretur , reliquæ copiæ omnes* Brunduſium *cogerentur , & inde nauibus* Dyrrhachium *tranſportarentur . nunc, cum hoc tẽpore nihilo magis ego, quàm uos, ſubſidio* Domitio *ire poſſim , ſeu per monteis explicare,nos eſt nobis committendum,ut has* X I I I I. *cohorteis, quas dubio animo habeo , hoſtis accedere,aut in itinere me cõſequi poſſit. quã ob rem placitum eſt mihi (etiam uideo* C. Marcello,& *cæteris noſtri ordinis,qui hic ſunt) ut* Brunduſium *ducerem hanc copiam, quã mecum habeo . uos hortor,ut, quodcunque militum contrahere poteritis , contrahatis, & eodem ueniatis quamprimum . arma , quæ ad me miſſuri eratis , ijs cenſeo armetis milites , quos uobiſcum habetis . quæ arma ſuperabunt,ea ſi* Brunduſium *iumentis deportaritis, uehemẽter* Reip. *profueritis . de hac re uelim noſtros certiores faciatis . ego ad* P. Lupũ, *et* C. Coponiũ Prætores *miſi,ut ſe uobis cõiungerent, et, militũ quod haberent,ad nos deducerent.* Vale.

Cn. Pompeius Procos. L. Domitio Procos. S.

MIROR te ad me nihil ſcribere, et potius ab alijs, quã à te de Rep. certiorẽ me fieri. nos diſiecta manu pares aduerſarijs eſſe non poſſumus. contractis noſtris copijs, ſpero nos et Reip. et cõmuni ſaluti prodeſſe poſſe. quã ob rem cum conſtituiſſes, ut Vibullius mihi ſcripſerat, ad V. Id. Feb. Corfinio proficiſci cum exercitu, et ad me uenire: miror, quid cauſæ fuerit, quare conſiliũ mutaris: nã illa cauſa, quã mihi Vibullius ſcribit, leuis eſt, te propterea moratum eſſe, quòd audieris Cæſarem Firmo progreſſum in caſtrum Truentinum ueniſſe: quãto enim magis appropinquare aduerſarius cœpit, eo tibi celerius agendum erat, ut te mecum coniũgeres, prius, quàm Cæſar aut tuum iter impedire, aut me abs te excludere poſſet. quam ob rem etiam te rogo, & hortor, id quod non deſtiti ſuperioribus literis à te petere, ut primo quoque die Luceriã aduenias ante, quàm copiæ, quas inſtituit Cæſar contrahere, in unum locum coactæ nos à nobis diſtrahãt. ſed, ſi erunt, qui te impediant, ut illas ſuas ſeruent: æquum eſt me à te impetrare, ut cohortes, quæ ex Piceno, & Camerino uenerunt, quæ fortunas ſuas reliquerunt, ad me miſſum facias. Vale.

Cn. Pompeius Procos. L. Domitio Procos. S.

LITERAS abs te M. Calenius ad me attulit ad XIII. Calendarum Martij: in quibus literis ſcribis, tibi in animo eſſe obſeruare Cæſarem, &, ſi ſecundum mare ad me ire cœpiſſet, confeſtim in

Samnium ad me uenturum : ſin autem ille circũ iſtæc loca commoraretur, te ei, ſi propius acceſſiſſet, reſiſtere uelle . te animo magno, & forti iſtam rem agere exiſti mo : ſed diligentius nobis eſt uidendum, ne diſtracti pa res eſſe aduerſario non poſſimus, cum ille magnas co= pias habeat, & maiores breui habiturus ſit : non enim pro tua prudẽtia debes illud ſolum animaduertere, quot in præſentia cohortess contra te habeat Cæſar, ſed quan= tas breui tempore equitum, & peditum copias cõtractu= rus ſit . cui rei teſtimonio ſunt literæ, quas Buſſenius ad me miſit, in quibus ſcribit, id quod ab alijs quoque mihi ſcribitur, præſidia curionem, quæ in Vmbria, & Thu= ſcis erant, contrahere, & ad Cæſarem iter facere . quæ ſi copiæ in unum locum fuerint coactæ, ut pars exer= citus ad Albam mittatur, pars ad te accedat, ut non pugnet, ſed locis ſuis repugnet: hærebis, neque ſolus cum iſta copia tantam multitudinem ſuſtinere poteris, ut fru mentatum eas, quam ob rem te magnopere hortor, ut quam primum cum omni copia huc uenias . Conſules conſtituerũt idem facere . ego Metuſcilio ad te manda ta dedi, prouidendum eſſe, ne duæ legiones ſine Picenti nis cohortibus in conſpectum Cæſaris committerentur . quam ob rem nolito commoueri, ſi audieris me regredi, ſi forte Cæſar ad me ueniet : cauendum enim puto eſ ſe, ne implicatus hæream : nam neque caſtra propter anni tempus, & militum animos facere poſſum ; ne= que ex omnibus oppidis contrahere copias expedit, ne receptum amittam . itaque non amplius X I I I I cohor tes Luceriam coegi. Conſules præſidia omnia deducturi ſunt, aut in Siciliam ituri : nam aut exercitum fir=

mum habere oportet, quo confidamus perrumpere nos poſſe; aut regiones eiuſmodi obtinere, è quibus repugnemus; id quod neutrum nobis hoc tẽpore contingit, quòd & magnã partem Italiæ Cæſar occupauit, & nos non habemus exercitum tam amplũ, neq; tam magnum, q̃ ille. itaq; nobis prouidendum eſt, ut ſummam Reip. rationem habeamus. etiam atq; etiam te hortor, ut cum omni copia quãprimum ad me uenias. poſſumus etiam nunc Remp. erigere, ſi cõmuni conſilio negotium adminiſtrabimus: ſin diſtrahemur, infirmi erimus. mihi hoc conſtitutum eſt. His literis ſcriptis, Sica à te mihi literas attulit, et mandata. quod me hortare, ut iſtuc ueniam: id me facere non arbitror poſſe, quòd non magnopere his legionibus confido: Vale.

Cn. Pompeius L. Domitio S.

LITERAE *mihi à te redditæ ſunt ad* XIII. *Cal. Marti. in quibus ſcribis, Cæſarem apud Corfinium caſtra poſuiſſe. quod putaui, et præmonui, fit, ut nec in præſentia cõmittere tecum prælium uelit, & omnibus copijs conductis te implicet, ne ad me iter expeditũ tibi ſit, atq; iſtas copias cõiungere optimorum ciuium poſſis cum his legionibus, de quarum uoluntate dubitamus: quo etiam magis tuis literis ſum cõmotus, neq; enim eorum militum, quos mecum habeo, uoluntati ſatis confido, ut de omnibus fortunis Reip. dimicem: neq; etiam, qui ex delectibus conſcripti ſunt à Conſulibus, conuenerunt. quare da operam, ſi ulla ratione etiam nũc efficere potes, ut te explices, huc quãprimum uenias ante, q̃*

omnes copiæ aduerſariorum conueniant: neque enim ce leriter ex delectibus huc homines conuenire poſſunt: &, ſi conuenirent, quantũ ijs cõmittendũ ſit, ꝙ inter ſe ne noti ſunt, cõtra ueteranas legiones, nõ te præterit. Vale.

CICERO ATTICO S.

LIPPITVDINIS *meæ ſignũ tibi ſit librarij ma nus, & eadem cauſa breuitatis. etſi nunc quidẽ, quod ſcriberẽ, nihil erat. omnis expectatio noſtra erat in nun cijs* Brunduſinis. *ſi nactus hic eſſet* Cneum *noſtrũ, ſpes dubia pacis: ſin ille ante traſmiſiſſet, exitioſi belli me-tus. ſed uides'ne, in quem hominem inciderit* Reſp? *q̃ acutum? quã uigilantẽ? quã paratũ? ſi mehercule ne-minem occiderit, nec cuiquam quidquam ademerit; ab ijs, qui eum maxime timuerant, maxime diligetur. mul tum mecum municipales homines loquuntur, multum ruſticani. nihil prorſus aliud curant, niſi agros, niſi uillulas, niſi nummulos ſuos. & uide, quàm conuerſa res eſt. illũ, quo antea confidebant, metuunt: hũc amãt, quem timebant. id quãtis noſtris peccatis, uitijſq; euene rit, non poſſum ſine moleſtia cogitare. quæ autem im-pendere putarem, ſcripſeram ad te, & iam tuas literas expectabam.* Vale.

CICERO ATTICO S.

NON *dubito, quin tibi odioſæ ſint epiſtolæ quoti-dianæ, cum præſertim neque noua de re aliqua certiorẽ te faciã, neq; nouã denique iam reperiam ſcribendi ullã ſententiam. ſed ſi dedita opera, cum cauſa nulla eſſet, tabellarios ad te cum inanibus epiſtolis mitterẽ, facerem*

inepte : euntibus uero, domeſticis præſertim, ut nihil ad
te dem literarum, facere non poſſum . & ſimul(crede
mihi) requieſco paululum in his miſerijs, cum quaſi te=
cum loquor : cum uero tuas epiſtolas lego, multo etiam
magis . omnino intelligo , nullũ fuiſſe tempus poſt has
fugas , & formidines , quod magis debuerit mutũ eſſe
à literis, propterea ꝙ neque Romæ quidquã auditur no
ui, nec in his locis, quæ à Brũduſio abſunt propius, quàm
tu biduũ aut triduũ . Brundusij autem omne certamẽ
uertitur huius primi temporis . qua quidem expectatio=
ne torqueor. ſed omnia ante nos ſciemus: eodẽ enim die
uideo Cæſarẽ à Corfinio poſt meridiem profectum eſſe,
quo Canuſio mane Pompeium . eo modo autẽ ambulat
Cæſar, & ijs diarijs militũ celeritatem incitat, ut timeã,
ne citius ad Brunduſiũ, quã opus ſit , acceſſerit . dices,
quid igitur proficis, qui anticipes eius rei moleſtiã , quã
triduo ſciturus ſis ? nihil equidẽ: ſed, ut ſupra dixi , te=
cum perlibenter loquor . & ſimul ſcito labare meum
conſilium illud , quod ſatis iam fixum uidebatur . non
mihi ſatis idonei ſunt auctores ij , qui à te probantur:
quod enim unquam eorũ in Rep . forte factũ extitit ?
aut quis ab ijs ullam rem laude dignam deſiderat ? nec
mehercule laudandos exiſtimo, qui trans mare belli pa=
randi cauſa profecti ſunt : (quanquã hæc ferenda non
erant) uideo enim, quantum id bellum, & quàm peſti=
ferum futurum ſit . ſed me mouet unus uir , cuius fu=
gientis comes, Remp. recuperãtis ſocius uideor eſſe debe
re . toties ne igitur ſententiam mutas ? ego tecum, tan=
quam mecũ, loquor . quis autẽ eſt, tãta quidẽ de re, quin
uarie ſecum ipſe diſputet ? ſimul & elicere cupio ſen=

tentiam tuam; ſi manet, ut firmior ſim; ſi mutata eſt, ut tibi aſſentiar. omnino ad id, de quo dubito, pertinet me ſcire, quid Domitius *acturus ſit, quid noſter* Lentulus.
★ *de* Domitio *uaria audimus, modo eſſe in* Tiburti, *aut* Lepidi, *quo cum* Lepidus *acceſſiſſet ad* Vrbem, *quod item falſum uideo eſſe: ait enim* Lepidus, *eũ neſcio quò penetraſſe itineribus: occultandi ſui cauſa, an maris apiſcendi, ne id quidem ſcit: ignorat enim de filio. addit illud ſanè moleſtum, pecuniam* Domitio *ſatis grandem*
★ *quam is* Coreni *habuerit, non eſſe redditam. de* Lentulo *autem nihil audimus. hæc uelim exquiras, ad meq́; perſcribas.* Vale.

CICERO ATTICO S.

AD V. *Non.* Mart. *epiſtolas mihi tuas* Aegypta *reddidit, unã ueterem* IIII. Cal. *quã te ſcribis dediſſe* Pinario, *quem non uidimus, in qua expectas quidnã præmiſſus agat* Vibullius: *qui omnino non eſt uiſus à* Cæſare. *in altera epiſtola uideo te ſcire ita eſſe: & quemadmodum redeuntem excipiam* Cæſarem, *quẽ omnino*
★ *uitare cogito: & aut* Hemonis *fugam tendis, cõmutationemq́; uitæ tuæ: quod tibi puto eſſe faciẽdum: & ignoras,* Domitius *cum faſcibus'ne ſit. quod cũ ſcies, facies, ut ſciamus. habes ad primam epiſtolam. ſecutæ ſunt duæ, prid.* Cal. *ambæ datæ, quæ me conuellerunt de priſtino ſtatu, iam tamẽ, ut ante ad te ſcripſi, labantẽ. nec me mouet, quod ſcribis,* Ioui *ipſi iniquum: nam periculum in utriuſque iracũdia poſitum eſt: uictoria autem ita incerta, ut deterior cauſa paratior mihi eſſe uideatur. nec me* Cõſules *mouent, qui ipſi pluma, aut folio*

facilius mouentur.officij me deliberatio cruciat, cruciauitq; adhuc.cautior certe eſt manſio : honeſtior exiſtimatur traiectio . malo interdum , multi me non caute, quàm pauci non honeſte feciſſe exiſtiment. De Lepido,& Tullo quod quæris : illi uero non dubitant , quin Cæſari præſto futuri,in ſenatumq; uenturi ſint. Recentiſſima tua eſt epiſtola Cal.data,in qua optas cõgreſſum, pacem non deſperas:ſed ego,cum hæc ſcribebam, nec illos congreſſuros , nec, ſi congreſſi eſſent , Pompeium ad ullam conditionem acceſſurum putabam. Quod uideris nõ dubitare, ſi Conſules tranſeant, quid nos facere oporteat: certe tranſeunt , uel quo modo nunc eſt,tranſierunt.ſed memento,præter Appium, neminem eſſe ferè,qui non ius habeat tranſeundi : nam aut cum imperio ſunt,ut Põpeius,ut Scipio,Setenas, Fãnius, Voconius, Seſtius, ipſi Conſules , quibus more maiorum conceſſum eſt uel omnes adire prouincias: aut Legati ſunt eorum.
* *ſed nihil deſero.quid placeat tibi, & quid propemodum rectum ſit,intelligo.plura ſcriberem, ſi ipſe poſſem: ſed, ut mihi uideor , potero biduo. Balbi Cornelij literarum exemplum, quas eodem die accepi,quo tuas,miſi ad te, ut meã uicem doleres,cum me derideri uideres. Vale.*

Balbus Ciceroni Imp. S.

OBSECRO *te Cicero,ſuſcipe curã,& cogitationem digniſſimam tuæ uirtutis,ut Cæſarem, & Pompeium,perfidia hominum diſtractos, rurſus in priſtinam concordiam reducas.crede mihi,Cæſarẽ nõ ſolum in tua fore poteſtate , ſed etiam maximum beneficium te ſibi*

dediſſe iudicaturum, ſi huc te reijcis. uelim idem Pompeius faciat: qui ut adduci tali tempore ad ullam conditionem poſſit, magis opto, quàm ſpero. ſed cum cõſliterit, & timere deſierit, tũ incipiã non deſperare, & tuam au ctoritatem plurimum ualituram. Quòd Lentulum Cos. meum uoluiſti hic remanere, Cæſari gratum, mihi uero gratiſſimum mediusfidius feciſti: nam illum tanti facio, qui non Cæſarem magis diligam. qui ſi paſſus eſſet, nos ſecum, ut conſueueramus, loqui, & non ſe totum etiam & etiam ab ſermone noſtro auertiſſet: minus miſer, quàm ſum, eſſem: nam caue putes, hoc tempore plus me quenquam cruciari, quòd eum, quem ante me diligo, uideo in Conſulatu quidũis potius eſſe, quàm Conſulem. quòd ſi uoluerit tibi obtemperare, & nobis de Cæſare credere, & Conſulatum reliquum Romæ peragere: incipiam ſperare, etiam conſilio ſenatus, auctore te, illo relatore, Põpeium, & Cæſarem coniungi poſſe. quod ſi factum erit, me ſatis uixiſſe putabo. Factum Cæſaris de Corfinio totum me probaturum ſcito, & quo modo in huiuſmodi re commodius cadere nõ potuit, quàm ut res ſine ſanguine cõfieret. Balbi mei, tuiq; aduentu delectatum te, ualde gaudeo. is quæcunque tibi de Cæſare dixit, quæq; Cæſar ſcripſit, ſcio re tibi probabit, quæcunque fortuna eius fuerit, belliſſime ſcripſiſſe. Vale.

CICERO ATTICO S.

OMNIA mihi prouiſa ſunt præter occultum & * tum iter ad mare ſuperũ: hoc enim mari uti non poſſu=

mus hoc tempore anni. illuc autem, quò ſpectat animus, & quò res uocat, quà ueniam? cedendum enim eſt celeriter, ne forte qua re impediar, atque alliger. nec uero ille me ducit, qui uidetur: quem ego hominem ἀπολιτικώτατον omnium iam ante cognoram, nunc uero etiam ἀστρατηγικώτατον. non me igitur is ducit, ſed ſermo hominum, qui ad me à Philotimo ſcribitur: is enim me ab optimatibus ait conſcindi. quibus optimatibus Dij boni? qui nunc quo modo occurrunt? quo modo autem ſe uenditant Cæſari? municipia uero Deum: nec ſimulant, ut cum de illo ægroto uota faciebant. ſed plane, quidquid mali hic Piſiſtratus non fecerit, tam gratum eſt, quàm ſi alium facere prohibuerit. hunc propitium ſperant: illum iratum putant. quas fieri cenſes ἀπαντήσεις ex oppidis? quos honores? metuunt, inquies. credo, ſed hercule illum magis. huius inſidioſa clementia delectantur: illius iracundiam formidant. iudices D C C C L, qui præcipue Cneo noſtro delectabantur, ex quibus quotidie aliquem uideo, neſcio quas eius Lucerias horrent. itaque quæro, qui ſint iſti optimates, qui me exturbent, cum ipſi domi maneant. ſed tamen, quicunque ſunt, αἰδέομαι Τρῶας. etſi, qua ſpe proficiſcar, uideo: coniungoq; me cum homine magis ad uaſtandam Italiam, quàm ad uincendum parato. domum quem expecto. & quidem, cum hæc ſcribebam * *I I I I. Non. iam expectabam aliquid à Brunduſio. quid autem aliquid? quàm inde turpior fugiſſet, & uictor hic quà ſe referret, & quò. quod ubi audiſſem, ſi ille Appia ueniret, ego Arpinum cogitabam. Vale.*

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER IX.

CICERO ATTICO S.

E TSI, cum tu has literas legeres, putabam fore, ut ſcirem iam, quid Brũduſij actum eſſet; nam Canuſio VIII. Cal. profectus erat Cneus; hæc autem ſcribebam prid. Non. XIIII. die poſtquam ille Canuſio mouerat: tamen angebar ſingularum horarum expectatione, mirabarq; nihil allatũ eſſe, ne rumoris quidem: nam erat mirum ſilentium. ſed hæc fortaſſe κενόσπουδα ſunt: quæ tamen iam ſciantur, neceſſe eſt. illud moleſtũ, me adhuc inueſtigare non poſſe, ubi Lentulus noſter ſit, ubi Domitius. quæro autẽ, quo facilius ſcire poſſim, quid acturi ſint, ituri ne ad Pompeium, &, ſi ſint, quà, quando'ue ituri ſint. Vrbẽ quidem iam refertam eſſe optimatium audio, Soſium, & Lupũ, quos Cneus noſter ante putabat Brunduſium uenturos eſſe, quàm ſe, ius dicere. hinc uero uulgo uadunt. etiam M. Lepidus, quocum diem conterere ſolebam, cras cogitabat. nos autẽ in Formiano morabamur, quo citius audiremus. deinde Arpinũ uolebamus: inde, iter quà maxime ἀναπάντητον eſſet, ad mare ſuperum, remotis, ſiue omnino miſſis lictoribus: audio enim bonis uiris, qui & nunc, & ſæpe antea magno præſidio reipub. fuerunt, hanc cunctationem noſtram non probari, multaq; in me, &

me, & ſeuere in cõuiuijs tempeſtiuis quidem diſputari. cedamus igitur, &, ut boni ciues ſimus, bellum Italiæ terra, mariq; inferamus, & odia improborum rurſus in nos, quæ iam extincta erant, incendamus, & Luceij conſilia, ac Theophanis perſequamur. nam Scipio uel in Syriam proficiſcitur ſorte, uel cum genero honeſte, uel Cæſarem fugit iratum. Marcelli quidem, niſi gladium Cæſaris timuiſſent, manerent. Appius & eodem timore, & inimicitiarum recentium. & tamen, præter hũc, & C. Caſſium, reliqui Legati, Fauſtus Proquæs. ego unus, cui utrumuis liceret. frater acceſſerit, quem ſociũ huius fortunæ eſſe non erat æquum: cui magis etiam Cæſar iraſcetur: ſed impetrare non poſſum, ut maneat. dabimus hoc Pompeio, quod debemus: nam me quidem alius nemo mouet; non ſermo bonorum, qui nulli ſunt; nõ cauſa, quæ acta timide eſt, agetur improbe. uni uni hoc damus, ne id quidem roganti, nec ſuam cauſam, ut ait agenti, ſed publicam. Tu quid cogites de tranſeundo in Epeirum, ſcire ſanè uelim. Vale.

CICERO ATTICO S.

ETSI Non. Martijs, die tuo, ut opinor, expectabam à te epiſtolã lõgiorem: tamen ad eã ipſam breuem, quam III. Non. Martij ὑπὸ τὴν διάληψιν dediſti, reſcribendũ putaui. Gaudere ais te, manſiſſe me: & ſcribis, in ſententia te manere. mihi autem ſuperioribus literis uidebare non dubitare, quin cæderem, ita ſi & Cneus bene comitatus conſcendiſſet, & Conſules trãſiſſent. utrum, hoc tu parum cõmeminiſti, an ego non ſatis intellexi? an muta-

ſti ſententiam? ſed aut ex epiſtola, quam expecto, perſpiciam, quid ſentias: aut alias abs te literas eliciam. Brunduſio nihil dum erat allatum. ò rem difficilem, planéq; perditam. quàm nihil prætermittis in conſilio dādo: quàm nihil tamen, quod tibi ipſi placeat, explicas. nō eſſe me unà cum Pompeio, gaudes: ac proponis, quàm ſit turpe me adeſſe, cum quid de illo detrahatur; nefas eſſe approbare. certe. contra igitur? Dij, inquis, auerruncent. quid ergo fiet, ſi in altero ſcelus eſt, in altero ſupplicium? impetrabis, inquis, à Cæſare, ut tibi abeſſe liceat, et eſſe otioſo. ſupplicandum igitur? miſerum. quid, ſi non impetraro? & de triumpho erit, inquis, integrū. quid, ſi hoc ipſo premar? accipiam? quid fœdius? negem? repudiari ſe totum, magis etiam, quàm olim in XX uiratu, putabit. ac ſolet, cum ſe purgat, in me conferre omnem illorum temporum culpam: ita me ſibi fuiſſe inimicum, ut ne honorem quidē à ſe accipere uellem. quanto nunc hoc idem accipiet aſperius? tanto ſcilicet, quanto & honor hic illo eſt amplior, & ipſe robuſtior. nam quod negas te dubitare, quin magna in offenſa ſim apud Pompeium hoc tempore: non uideo cauſam, cur ita ſit, hoc quidem tempore: qui enim amiſſo Corfinio denique certiorē me ſui cōſilij fecit, is queretur Brunduſium me non ueniſſe, cū inter me, & Brunduſiū Cæſar eſſet? deinde etiam ſcit, ἀπαῤῥησίαστον eſſe in ea cauſa querelam ſuam. me putat de municipiorum imbecillitate, de delectibus, de pace, de Vrbe, de pecunia, de Piceno occupando plus uidiſſe, quàm ſe. ſin, cum potuero, non uenero: tum erit inimicus: quod ego non eo uereor, ne mihi noceat: (quid enim faciet? τὶς δ᾽ἔστι

δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἀφροντις ὤν;) ſed quia ingrati animi crimen horreo. confido igitur aduentum noſtrum illi, quoquo tempore fuerit, ut ſcribis, ἀσμένιστον fore. nam quod ais, ſi hic temperantius egerit, conſideratius conſilium te daturum: qui hic poteſt ſe gerere non perdite? uita, mores, ante facta, ratio ſuſcepti negotij, ſocij, uires bonorum, aut etiam conſtantia? uix dum epiſtolam tuam legeram, cum ad me, currens ad illum, Poſthumus Curtius uenit, nihil niſi claſſeis loquens, & exercitus. eripiebat Hiſpanias: tenebat Aſiam, Siciliam, Africam, Sardiniam: confeſtim in Græciam perſequebatur. eundum igitur eſt, nec tam ut belli, quàm ut fugæ ſocij ſimus: nec enim ferre potero ſermones iſtorum, quicunque ſunt: non ſunt enim certe, ut appellantur, boni. ſed tamen id ipſum ſcire cupio, quid loquantur: idq́; ut exquiras, meq́; certiorem facias, te uehementer rogo. nos adhuc, quid Brundusij actum eſſet, plane neſciebamus: cum ſciemus, tum ex re, & ex tempore conſilium capiemus, ſed utemur tuo. Vale.

CICERO ATTICO S.

DOMITII filius tranſijt Formias VIII. Id. currens ad matrem Neapolim, mihiq́; nunciari iuſſit, patrem ad Vrbem eſſe, cum de eo curioſe quæſiſſet ſeruus noſter Dionyſius. nos autem audieramus eum profectũ ſiue ad Pompeium, ſiue in Hiſpaniam. id cuiuſmodi ſit, ſcire ſanè uelim: nam ad id, quod delibero, pertinet, ſi ille certe nuſquam diſceſſit, intelligere Cneum, non eſſe faciles nobis ex Italia exitus, cum ea tota armis,

præſidijſq; teneatur, hyeme præſertim: nam ſi commodius anni tempus eſſet, uel infero mari liceret uti. nunc nihil poteſt, niſi ſupero, tranſmitti, quò iter intercluſum eſt. quæres igitur & de Domitio, *&* de Lentulo. *A* Brunduſio *nulla adhuc fama uenerat: & erat hic dies* VII. Id. *quo die, ſuſpicabamur, aut pridie* Brūduſium *ueniſſe* Cæſarem*: nam* Calendis Arpis *manſerat. ſed ſi* Poſthumum *audire uelles, perſecuturus erat* Cneum*: tranſiiſſe enim iam putabat coniectura tempeſtatum, ac dierum. ego nautas eum non putabam habiturum: ille confidebat, & eo magis, quòd audita nauiculariјs hominis liberalitas eſſet. ſed, tota res* Brūduſina *iam quo modo habeat ſe, diutius neſcire non poſſum. Ego etſi tam diu requieſco, quàm diu aut ad te ſcribo, aut tuas literas lego: tamen & ipſe egeo argumento epiſtolarum, & tibi idem accidere certo ſcio: quæ enim ſoluto animo familiariter ſcribi ſolent, temporibus his excluduntur: quæ autem ſunt horum temporum, ea iam contriuimus. ſed tamen, ne me totum ægritudini dedam, ſumpſi mihi quaſdam tanquam* θέσις, *quæ & politicæ ſunt, & temporum horum, ut & abducam animū ab querelis, & in eo ipſo, de quo agitur, exercear. ea ſunt huiuſmodi:* Εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρίδι τυραννουμένῃ, τυραννουμένης δὲ αὐτῆς, εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυσιν πειρατέον, κἂν μέλλῃ διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὅλων ἡ πόλις κινδυνεύσειν. εἰ εὐλαβητέον τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς ἄρθηται, εἰ πειρατέον ἀρήγειν τῇ πατρίδι εἰρήνῃ μᾶλλον ἢ πολέμῳ. εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυχάζειν ἀναχωρήσαντά ποι τῆς πατρίδος τυραννουμένης. ἢ διὰ παντὸς ἰτέον κινδύνου τῆς ἐλευθερίας τέρι. εἰ πόλεμον ἐπα-

κτέον τῇ χώρᾳ, καὶ πολιορκητέον αὐτὴν τυραννουμένην. εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέμου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος συναπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις, εἰ τοῖς εὐεργέταις, καὶ φίλοις συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλον. εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι' αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀνήκεστα παθὼν, καὶ φθονηθεὶς, κινδυνεύσειν ἂν ἐθελοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος: ἢ ἀφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτε, καὶ τῶν οἰκειοτάτων ποιεῖσθαι πρόνοιαν ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας διαπολιτείας. *in his ego me conſultationibus exercens, & diſſerens in utràque parté tum græce, tum latine, & abduco parumper animum à moleſtijs, &* τῶν προὔργου τι *delibero. ſed uereor, ne tibi* ἄκαιρος *ſim: ſi enim recte ambulauit is, qui hanc epiſtolam tulit, in ipſum tuum diem incidit.* Vale.

CICERO ATTICO S.

NATALI *die tuo ſcripſiſti epiſtolam ad me plenam conſilij, ſummæq; tũ beneuolentiæ, tũ etiam prudentiæ. eam mihi* Philotimus *poſtridie, quàm à te acceperat, reddidit.* Sunt *iſta quidem, quæ diſputas, difficillima, iter ad ſuperum, nauigatio infero, diſceſſus* Arpinum, *ne hunc fugiſſe; manſio* Formijs, *ne obtuliſſe nos gratulationi uideamur: ſed miſerius nihil, quàm ea uidere, quæ tamen iam, iam inquam uidenda erunt. fuit apud me* Poſthumus*: ſcripſi ad te, quàm grauis. uenit ad me etiam* Q. Fuſius, *quo uultu, quo ſpiritu; properans* Brunduſium, *ſcelus accuſans* Pompeij, *leuitatem, & ſtultitiam ſenatus. hæc*

qui in mea uilla non feram, cur tum in curia potero ferre? age finge me quamuis σιδηρομάχως *hæc ferentem: quid illa, dic* M. Tulli, *quem habebunt exitum? & omitto cauſam* Reip. *quam ego amiſſam puto cum uulneribus ſuis, tum medicamentis his, quæ parantur: de* Pompeio *quid agam? cui plane (quid enim negem?) ſuccenſui: ſemper enim cauſæ euentorum magis mouent, quàm ipſa euenta. hec igitur mala, quibus maiora eſſe quæ poſſunt? conſiderans, uel potius iudicans eius opera accidiſſe, & culpa, inimicior erã huic, quàm ipſi* Cæſari. *ut maiores noſtri funeſtiorem diem eſſe uoluerunt* Allienſis *pugnæ, quàm* Vrbis *captæ, quòd hoc malum ex illo, itaque alter religioſus etiam nunc dies, alter in uulgus ignotus: ſic ego decem annorum peccata recordans, in quibus inerat ille etiam annus, qui nos,*
* *hoc defendente, ne dicam grauius, afflixerat; præſentisq; temporis cognoſcens temeritatem, ignauiam, negligentiam, ſuccenſebam. ſed ea iam mihi exciderũt. beneficia eiuſdem cogito, cogito etiam dignitatem. intelligo ſerius equidem, quàm uellem propter epiſtolas, ſermonesq;* Balbi: *ſed uideo plane nihil aliud agi, nihil actum ab initio, quàm ut hunc occideret. ego igitur, ſi quis apud* Homerum, *cum ei & mater, &* Dea *dixiſſet,* αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ᾽ Ἕκτορα πότμος ἕτοιμος, *matri ipſe reſpondit,* αὐτίκα τεθναίην ἐπεὶ οὐκ ἄρα ἔμελλον ἑταίρῳ κτεινομένῳ ἐπαμῦναι. *quid, ſi non* ἑταίρῳ *ſolum, ſed etiam* εὐεργέτῃ? *adde, tali uiro, talem cauſam agenti. & ego uero hæc officia mercanda uita puto. optimatibus uero tuis nihil confido, nihil iam ne inſeruio quidem. uideo, ut*

ſe huic dent, ut daturi ſint. quidquam tu illa putas fuiſſe de ualetudine decreta municipiorum præ his de uictoria gratulationibus? timent, inquies. at ipſi tum ſe timuiſſe dicunt. ſed uideamus, quid actum ſit Brunduſij. ex eo fortaſſe mea conſilia naſcentur, aliæq; literæ. Nos adhuc Brunduſio nihil. Roma ſcripſit Balbus, putare iam Lentulum Cos. tranſmiſiſſe, nec eũ à minore Balbo conuentum, quòd is hoc iam Canuſij audiſſet: inde ad ſe eum ſcripſiſſe: cohorteſq; ſex, quæ Albæ fuiſſent, ad Curtium Minutia tranſijſſe: id Cæſarem ad ſe ſcripſiſſe, & breui tempore eum ad Vrbem futurum. ergo utar tuo conſilio, neque me in Arpinum hoc tempore abdam. etſi, Ciceroni meo togam puram cum dare Arpini uellem, hanc eram ipſam excuſationem relicturus ad Cæſarem. ſed fortaſſe in eo ipſo offendetur, cur non Romæ potius. ſed tamẽ, ſi eſt conueniendus, hic potiſſimum. tum reliqua uidebimus, id eſt & quò, & quà, & quando. Domitius, ut audio, in Coſſano, & quidem, ut aiunt, paratus ad nauigandũ: ſi in Hiſpaniã, non probo: ſi ad Cneum, laudo: quouis potius certe, quàm ut Curtium uideat, quem ego patronus aſpicere non poſſum. quid alios? ſed opinor quieſcamus, ne noſtram culpam coarguamus, qui, dum Vrbem, id eſt patriam, amamus, dumq; rem conuenturam putamus, ita nos geſſimus, ut plane intercluſi, captiq; ſimus. Scripta iam epiſtola, Capua literæ ſunt allatæ hoc exemplo. Pompeius mare tranſijt cum omnibus militibus, quos ſecum habuit. hic numerus eſt hominũ millia XXX, et Cõſules duo, et Tribuni pl. et ſenatores, qui fuerãt cũ eo,

omnes cum uxoribus,& liberis. conſcendiſſe dicitur ad
IIII.Non.Mart. ex ea die fuere Septentriones uenti.
naues,quibus uſus nō eſt, omneis aut præcidiſſe, aut incē
diſſe dicunt. de hac re literæ L. Metello Trib pl. Ca=
puam allatæ ſunt ab Clodia ſocru, quæ ipſa tranſijt.
ante ſolicitus eram, & angebar, ſicut res ſcilicet ipſa co
gebat, cum conſilio explicare nihil poſſem: nūc autem
poſtquā Pompeius,& Cōſules ex Italia exierunt,non an
gor ſed ardeo dolore. οὐδέ μοι ἦτορ ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλα=
λύκτημαι. *non ſum inquam (mihi crede) mentis com=*
pos: tantum mihi dedecoris admiſiſſe uideor. me non
primū cum Pompeio qualicunque cōſilio uſo, deinde cū
bonis eſſe, quāuis cauſa temere inſtituta? præſertim cū
ij ipſi,quorum ego cauſa timidius me fortunæ commit=
tebam, uxor, filia, Cicerones pueri me illuc ſequi mal=
lent,hoc turpe, & me indignum putarent. nam Quin
tus quidem frater, quidquid mihi placeret,id rectum ſe
putare aiebat, id animo æquiſſimo ſequebatur.tuas nūc
epiſtolas à primo lego. hæ me paulum recreant. pri=
mæ monent, & rogant, ne me proijciam. proximæ
gaudere te oſtendunt, me remanſiſſe. eas cū lego, mi=
nus mihi turpis uideor, ſed tandiu, dum lego. deinde
emergit rurſum dolor,& αἰσχροῦ φαντασία. *quam ob*
rem obſecro te mi Tite, eripe mihi hunc dolorem, aut
minue ſaltem aut conſolatione, aut conſilio, aut qua=
cunque re potes. quid tu autem poſſis? aut quid homo
quiſquā? uix iam Deus.equidem illud molior,quod tu
mones ſperaſq; fieri poſſe,ut mihi Cæſar cōcedat.ut ab
ſim,cum aliquid in ſenatu contra Cneū agatur: ſed ti=
meo,ne non impetrem, uenit ab eo Furnius,ut quidem

ſcias, quos ſequamur: Q. Titinij filiũ cum Cæſare eſſe nunciat; ſed illũ maiores mihi gratias agere, quàm uellem. quid autem me roget (paucis ille quidem uerbis, ſed ἐν δυνάμει) cognoſce ex ipſius epiſtola, me miſerum quòd tu non ualuiſti, unà fuiſſemus: conſilium certe non defuiſſet σύντε δύ᾽ ἐρχομένω. ſed acta ne agamus: reliqua paremus. me adhuc hæc duo fefellerunt, initio * ſpes compoſitionis, qua facta uolebam, ut populari, ut ea ſolicitudine ſenectutem noſtram liberari: deinde bellum crudele, & exitioſum ſuſcipi à Pompeio intelligebam. melioris mediusfidius ciuis, et uiri putabam, quouis ſupplicio affici, quàm illi crudelitati non ſolum præeſſe, uerũ etiam intereſſe. uidetur uel mori ſatius fuiſſe, quàm eſſe cum ijs. ad hæc igitur cogita mi Attice, uel potius excogita. quemuis euentum fortius feram, quàm hunc dolorem. Vale.

Cæſar Imp. S. D. Ciceroni Imp.

CVM Furniũ noſtrum tantum uidiſſem, neque loqui, neque audire me commodo potuiſſet, properarem, atque eſſem in itinere præmiſſis iã legionibus: præterire tamen nõ potui, quin & ſcriberem ad te, & illum mitterem, gratiasq; agerem. etſi hoc officium & feci ſæpe, & ſæpius mihi facturus uideo: ita de me mereris. inprimis à te peto, quoniam confido me celeriter ad Vrbem uenturum, ut te ibi uideam, ut tuo conſilio, gratia, dignitate, ope omnium rerum uti poſſim. ad propoſitum reuertar: feſtinationi meæ, breuitatiq; literarum ignoſces: reliqua ex Furnio congoſces. Vale.

CICERO ATTICO S.

SCRIPSERAM *ad te epiſtolam, quã darem IIII. Id. ſed eo die is, cui dare uolueră, nõ eſt profectus. uenit autẽ eo ipſo die ille celeripes, quem Saluius dixerat: attulit uberrimas tuas literas, quæ mihi quiddam, quo ſtarem, inſtillarunt: recreatum enim me non queo dicere: ſed plane* τὸ συνέχον *effeciſti: ego enim nõ iam id ago, mihi crede, ut proſperos exitus conſequar: ſic enim uideo, nec duobus his uiuis, nec hoc uno nos unquam Remp. habituros. ita neque de otio noſtro ſpero iam, nec ullam acerbitatem recuſo. unum illud extimeſcebam, ne quid turpiter facerem, uel, dicam, iam effeciſſem. ſic ergo habeto, ſalutareis te mihi literas miſiſſe, neque ſolum has longiores, quibus nihil poteſt eſſe explicatius, nihil perfectius, ſed etiam illas breuiores, in quibus hoc mihi iucundiſſimũ fuit, cõſilium, factumq; noſtrum ab Sexto probari. pergratumq; mihi tu feciſti, à quo diligi me, & quid rectum ſit, intelligi, ſcio. longior uero tua epiſtola non me ſolum, ſed meos omneis ægritudine leuauit. itaque utar tuo conſilio, & ero in Formiano, ne aut ad Vrbem* ἀπάντησις *mea animaduertatur, aut, ſi nec hic, nec illic eum uidero, deuitatũ ſe à me putet. Quod autem ſuades, ut ab eo petam, ut mihi concedat, ut idem tribuam Pompeio, quod ipſi tribuerim: id me iam pridem agere intelliges ex literis Balbi, & Oppij, quarũ exempla tibi miſi, miſi etiã Cæſaris ad eos ſana mente ſcriptas: quo modo in tanta inſania? ſin mihi Cæſar hoc non cõcedat, uideo tibi illud*

placere, me πολίτευμα de pace ſuſcipere: in quo non extimeſco periculum: cum enim tot impendeant, cur non honeſtiſſimo depaciſci uelim? ſed uereor, ne Pompeio quid oneris imponam, μήμοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου intorqueat: mirandum enim in modum Cneus noſter Sullani regni ſimilitudinem concupiuit. εἰδώσοι λέγω. nihil inquam ille minus obſcure tulit. cum hoc ne igitur, inquies, eſſe uis? beneficium ſequor, mihi crede, non cauſam, ut in Milone, ut in. ſed hactenus. cauſa igitur non bona eſt? immo optima: ſed agetur (memento) fœdiſſime. primum, conſilium eſt, ſuffocare Vrbem, & Italiam fame: deinde, agros uaſtare, urere, pecunijs locupletum non abſtinere. ſed cum eadem metuam ab hac parte: ſi illinc beneficium nō ſit, rectius putem quiduis domi perpeti. ſed ita meruiſſe illum de me puto, ut ἀχαριστίας crimen ſubire non audeam. quanquam à te eius quoque rei iuſta defenſio eſt explicita. De triumpho tibi aſſentior. quem quidem totum facile, & libenter abiecero. egregie probo fore, ut, dum agamus, ὁ πλοῦς ὡραῖος obrepat: ſi modo, inquis, ſatis ille erit firmus. eſt firmior etiā, quàm putabamus. de iſto licet bene ſperes: promitto tibi, ſi ualebit, tegulam illum in Italia nullam relicturum. te'ne igitur ſocio? contra mehercule meum iudicium, & contra omnium antiquorum auctoritatem: nec tam ut illa adiuuem, quàm ut hæc ne uideā, cupio diſcedere: noli enim putare tolerabiles horum inſanias, nec uniuſmodi fore. etſi quid te horum fugit, legibus, iudicijs, ſenatu ſublato, libidines, audacias, ſumptus, egeſtates tot egentiſſimorum hominum nec priua-

tas poſſe res, nec Remp. ſuſtinere? abeamus igitur inde qualibet nauigatione: etſi id quidem, ut tibi uidebitur: ſed certe abeamus: ſciemus enim id, quod expectas, quid Brũduſij actum ſit. Bonis uiris quòd ais probari, quæ adhuc fecerimus, ſciriq; ab ijs nõ profectis, ualde gaudeo, ſi eſt nunc ullus gaudendi locus. De Lentulo inueſtigabo diligentius: id mãdaui Philotimo, homini forti, ac nimium optimati. Extremum eſt, ut tibi argumẽtum ad ſcribendum fortaſſe iam deſit: nec enim alia de re nunc ulla ſcribi poteſt: & de hac quid iã amplius inueniri poteſt? ſed quoniam & ingenium ſuppeditat (dico mehercule, ut ſentio) & amor, quo et meum ingenium incitatur: perge, ut facis, & ſcribe, quantum potes. In Epeirum quòd me nõ inuitas, comitem non moleſtum: ſubiraſcor: ſed uale: nam, ut tibi ambulãdum, unguendum, ſic mihi dormiendum: etenim literæ tuæ mihi ſomnum attulerunt.

CICERO ATTICO S.

COENANTIBVS *prid. Id. nobis, ac noctu quidẽ, Statius à te epiſtolã breuẽ attulit. De L. Torquato quid modo quæris? non modo Lucius, ſed etiam Aulus profectus eſt, alij multi. De Reatinorum corona quod ſcribis, moleſte fero in agro Sabino ſementem fieri proſcriptionis. Senatores multos eſſe Romæ, nos quoque audieramus. ecquid potes dicere, cur exierint?*

In his locis opinio eſt coniectura magis, quàm nuncio, aut literis, Cæſarem Formijs ad XI. Cal. Apr. fore. hic ego uellem habere Homeri illam Mineruam ſimulatam Mentori, cui dicerem, Μέντορ πῶς τ᾽ ἄρ ἴω

πῶς τ᾽ ἄρ προσπτύσομαι αὐτὸν? nullam rem unquam difficiliorem cogitaui, ſed cogito tamen, nec ero, ut in malis, imparatus: ſed cura, ut ualeas: puto enim diem tuum heri fuiſſe.

Cæſar Oppio, Cornelio S.

GAVDEO mehercule uos ſignificare literis, quàm ualde probetis ea, quæ apud Corfinium ſunt geſta. conſilio ueſtro utar libenter, & hoc libentius, quòd mea ſponte facere conſtitueram, ut quamleniſſimum me præberem, & Pompeium darem operam ut reconciliarem. tentemus, hoc modo ſi poſſumus omnium uoluntates recuperare, & diuturna uictoria uti, quoniam reliqui crudelitate odium effugere non potuerunt, neque uictoriam diutius tenere, præter unum L. Sullam, quem imitaturus non ſum. hæc noua ſit ratio uincendi, ut miſericordia, & liberalitate nos muniamus. id quemadmodum fieri poſſit, non nulla mihi in mentem ueniunt, & multa reperiri poſſunt. de his rebus, rogo uos, ut cogitationem ſuſcipiatis. Cn. Magium Pompeij præfectum deprehendi: ſcilicet meo inſtituto uſus ſum, & eum ſtatim miſſum feci. iam duo præfecti fabrum Pompeij in meam poteſtatem uenerunt, & à me miſſi ſunt. ſi uolét grati eſſe, debebunt Pompeium hortari, ut malit mihi eſſe amicus, quàm ijs, qui & illi, & mihi ſemper fuerunt inimiciſſimi: quorum artificijs effectum eſt, ut reſp. in hunc ſtatum perueniret.

Balbus Ciceroni Imp. S.

SVBITO, poſteaquam literas cõmunes cum Oppio ad te dedi, ab Cæſare epiſtolam accepi, cuius exemplũ tibi miſi, ex quibus perſpicere poteris, quàm cupiat concordiam, & Pompeium reconciliare, & quàm remotus ſit ab omni crudelitate: quod eum ſentire, ut debeo, ualde gaudeo. De te, & tua fide, & pietate idem mehercule mi Cicero ſentio, quod tu, non poſſe tuam famam, & officium ſuſtinere, ut contra eum arma feras, à quo tantum beneficium te accepiſſe prædices. Cæſarem hoc idem probaturum, exploratum pro ſingulari eius humanitate habeo: eiq; cumulatiſſime ſatisfacturũ te certo ſcio, cum nullam partem belli contra eum ſuſcipias, neque ſocius eius aduerſarijs fueris. atque hoc non ſolum in te tali, & tanto uiro ſatis habebit, ſed etiam mihi ipſe ſua conceſſit bonitate, ne in ijs caſtris eſſem, quæ contra Lentulum, aut Pompeium futura eſſent, quorum beneficia maxima haberem: ſibiq; ſatis eſſe dixit, ſi togatus urbana officia ſibi præſtitiſſem, quæ etiam illi, ſi uellem, præſtare poſſem. itaque nunc Romæ omnia negotia Lentuli procuro, ſuſtineo; meumq; officium, fidem, pietatem ijs præſto. ſed mehercule rurſus tam abiectam compoſitionis ſpem nõ deſperatiſſimam eſſe puto, quoniam Cæſar eſt ea mente, qua optare debemus. hac re mihi placet, ſi tibi uidetur, te ad eum ſcribere, & ab eo præſidiũ petere, ut petiſti à Pompeio, me quidem approbante, temporibus Milonianis. præſtabo (ſi Cæſarem bene noui) eum prius tuæ dignitatis, quàm ſuæ utilitatis rationẽ habiturũ.

hæc quàm prudenter tibi ſcribam, neſcio : ſed illud certe ſcio,me ab ſingulari amore,ac beneuolentia,quæcunque ſcribo,tibi ſcribere,quòd te(ita incolumi Cæſare moriar) tanti facio,ut paucos æque ac te caros habeam. de hac re cum aliquid conſtitueris, uelim mihi ſcribas: nam non mediocriter laboro,ut utrique,ut uis,tuam beneuolentiam præſtare poſſis:quam mehercule te præſtaturum confido. Fac ualeas.

Balbus,& Oppius S. D. M.Ciceroni.

NEDVM *hominum humilium,ut nos ſumus, ſed etiam ampliſſimorum uirorum conſilia ex euentu, non ex uoluntate à pleriſque probari ſolent: tamen freti tua humanitate,quod ueriſſimũ nobis uidebitur,de eo,quod ad nos ſcripſiſti,tibi conſilium dabimus:quod ſi non fuerit prudens, at certe ab optima fide, & optimo animo proficiſcetur. Nos,niſi id,quod noſtro iudicio Cæſarem facere oportere exiſtimamus,ut, ſimul Romam uenerit, agat de reconciliatione gratiæ ſuæ,& Pompeij; id eũ facturũ ex ipſo cognouiſſemus:te hortari deſineremus, ut uelles his rebus intereſſe,quo facilius,& maiore cũ dignitate per te, qui utrique es coniunctus, res tota confieret: aut,ſi ex contrario putaremus,Cæſarem id non facturũ, & eũ uelle cũ Põpeio bellũ gerere ſciremus;nunquã tibi ſuaderemus,contra hominem optime de te meritũ arma ferres, ſicuti te ſemper orauimus,ne cõtra Cæſarẽ pugnares.ſed cum etiam nũ,quid facturus Cæſar ſit,magis opinari, q̃ ſcire poſſimus:nõ poſſumus niſi hoc, nõ uideri eã tuã eſſe dignitatẽ,neque fidẽ omnibus cognitã,ut contra*

alterutrum, cum utrique ſis maxime neceſſarius, arma feras. & hoc, non dubitamus, quin Cæſar pro ſua humanitate maxime ſit probaturus. nos tamen (ſi tibi uidebitur) ad Cæſarem ſcribemus, ut nos certiores faciat, quid in hac re acturus ſit. à quo ſi erit nobis reſcriptum, ſtatim, quæ ſentiemus, ad te ſcribemus, & tibi fidem faciemus, nos ea ſuadere, quæ nobis uidentur tuæ dignitati, non Cæſaris rationi, eſſe utiliſſima. & hoc Cæſarem pro ſua indulgentia in ſuos probaturum putamus. Vale.

CICERO ATTICO S.

TREIS *epiſtolas tuas accepi poſtridie Iduum: erãt autem* IIII. III. *prid. Id. datæ. igitur antiquiſſimæ cuique primum reſpondebo. Aſſentio tibi, ut in Formiano potiſſimum commorer. & iam de ſupero mari*
* *plaboque, ut antea ad te ſcripſi, & quonã modo poſſem uoluntate eius nullam reipub. partem attingere. Quod laudas, quia obliuiſci me ſcripſi ante facta, & dicta noſtri amici: ego uero ita facio: quin ea ipſa, quæ à te cõmemorantur, ſecus ab eo in me ipſum facta eſſe non memini: tanto plus apud me ualere beneficij gratiam, quàm iniuriæ dolorem uolo. faciamus igitur, ut cen-*
* *ſes, colligamuſq; nos: feſtiuo enim ſimili urus decurro, atque curſu.* θέσεις *meas commentari non deſino: ſed ſunt quædam earum perdifficiles ad iudicandum. De optimatibus ſit ſanè ita, ut uis: ſed noſti illud,* Διόνυσιος ἐν Κορίνθῳ. *Titinij filius apud Cæſarem eſt. Quod autem quaſi uereri uideris, ne mihi tua conſilia diſpliceant: me uero nihil delectat aliud, niſi conſilium, & literæ tuæ. quare fac, ut oſtendis, ne deſtite-*

ris

ris ad me, quidquid tibi in mentem uenerit, ſcribere. mihi nihil poteſt eſſe gratius. Venio ad alteram nunc epiſtolam. recte non credis de numero militum: ipſo dimidio plus ſcripſit Clodia. falſum etiam de corruptis nauibus. Quod Conſules laudas, ego quoque animum laudo, conſilium reprehendo: diſceſſu enim illorum, actio de pace ſublata eſt: quam quidem egó meditabar: itaque poſtea Demetrij librum de concordia tibi remiſi, & Philotimo dedi. nec uero dubito, quin exitioſum bellum impendeat, cuius initium ducetur à fame. & me tamen doleo non intereſſe huic bello, in quo tãta uis ſceleris futura eſt, ut, cum parenteis non alere nefarium ſit, noſtri principes antiquiſſimam, & ſanctiſſimam parentem patriam fame necandam putent. atque hoc non opinione timeo, ſed interfui ſermonibus. omnis hæc claſſis, Alexandria, Colchis, Tyro, Sidone, Andro, Cypro, Pamphylia, Lycia, Rhodo, Chio, Bizantio, Leſbo, Smyrna, Myleto, Co, ad intercludendos commeatus Italiæ, & ad occupandas frumentarias prouincias comparatur. at quã ueniet iratu, & ijs quidem maxime, qui eam maxime ſaluam uolebant, quaſi relictus ab ijs, quos reliquit. itaque mihi dubitanti, quid me facere par ſit, permagnum pondus affert beneuolentia erga illum: qua dempta, perire melius eſſet in patria, quàm patriam ſeruando euertere. De Septentrione plane ita eſt. metuo, ne uexetur Epeirus. ſed quem tu locum Græciæ non direptum iri putas? prædicat enim palàm, & militibus oſtendit, ſe largitione ipſa ſuperiorem, quàm hunc, fore.

Illud me præclare admones, cum illum uidero, ne nimis indulgenter, & ut cum grauitate potius loquar.

plane ſic faciendum. Arpinum, cum eum conuenero, cogito; ne forte aut abſim, cum ueniet, aut curſem huc illuc uia deterrima. Bibulum, ut ſcribis, audio ueniſſe, & rediſſe prid. Id. Philotimum, ut ais epiſtola tertia, expectabas. at ille Idibus à me profectus eſt. eo ſerius ad tuam illam epiſtolam, cui ego ſtatim reſcripſerã, redditæ ſunt meæ literæ. De Domitio, ut ſcribis, ita opinor eſſe, ut & in Coſſano ſit, & conſilium eius ignoretur. Iſte omnium turpiſſimus, & ſordidiſſimus, qui conſularia comitia à Prætore ait haberi poſſe, eſt idem, qui ſemper in rep. fuit. itaque nimirum hoc illud eſt, quod Cæſar ſcribit in ea epiſtola, cuius exemplum ad te miſi, ſe uelle uti CONSILIO meo: age eſto hoc commune: GRATIA: ineptum id quidem, ſed puto hoc ſimulat ad quaſdã ſenatorũ ſentẽtias: DIGNITATE, fortaſſe ſententia cõſularis. illud extremũ eſt, OPE OMNIVM RERVM. id ego ſuſpicari cœpi tũ ex tuis literis, aut hoc ipſum eſſe, aut nõ multo ſecus: nã permagni eius intereſt, rem ad interregnum non uenire. id aſſequitur, ſi per Prætorẽ Conſules creantur. nos autem in libris habemus, non modo Conſules à Prætoribus, ſed ne Prætores quidem creari ius eſſe, idq́; factum eſſe nunquam: Conſules, eo non eſſe ius, quòd maius imperium rogari à minore non ſit ius: Prætores autem, cum ita rogentur, ut collegæ Conſulum ſint, quorum eſt maius imperium. aberit non longe, quin hoc à me decerni uelit, neque ſit contentus Galba, Scæuola, Caſſio, Antonio. τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθών. ſed, quanta tempeſtas impendeat, uides. Qui tranſierint ſenatores, ſcribam ad te, cum certum habebo. De re frumentaria recte intelli-

gis,quæ nullo modo adminiſtrari ſine uectigalibus po=
teſt : nec ſine cauſa & eos, qui circũ illum ſunt, omnia
poſtulanteis,& bellum nefarium times. Trebatium no=
ſtrum, etſi,ut ſcribis, nihil bene ſperat, tamen uidere ſa=
nè uelim . quem fac horteris , ut properet : opportune
enim ad me ante aduentũ Cæſaris uenerit. De Lanui=
no, ſtatim,ut audiui Phameam mortuum,optaui,ſi mo=
do eſſet futura reſp. ut id aliquis emeret meorũ : neque
tamen de te,qui maxime meus, cogitaui : ſciebam enim
de quoto anno,& quantũ in ſolo ſolere quærere : neque
* ſolum Romæ, ſed etiam delitium digãma uideram . ue=
runtamen ego illud,quanquam eſt bellum, minoris æſti=
mo , quàm æſtimabatur Marcellino Cos. cum ego iſtos
hortulos propter domum , Antij quam tum habebã, iu=
cundiores mihi fore putabam, et minore impenſa,quàm
* ſi Tuſculanum refeciſſem . uolui HS Q̃ . egi per præ=
dem, illi daret , Antij cum haberet uenale : noluit. ſed
nunc omnia iſta iacere puto propter numorum carita=
tem. mihi quidem erit aptiſſimum , uel nobis potius, ſi
tu emeris . ſed eius dementias caue contemnas : ualde
eſt uenuſtum . quanquam mihi iſta omnia iam addi=
cta uaſtitati uidentur . reſpondi epiſtolis tribus : ſed
expecto tuas : nam me adhuc tuæ literæ ſuſtentarunt.
Datæ Liberalibus.

CICERO ATTICO .S.

NIHIL habebã,quod ſcriberẽ: neq;.n.noui quid=
quam audierã,& ad tuas omneis reſcripſerã pridie.ſed
cũ me ægritudo nõ ſolũ ſomno priuaret, uerũ ne uigila=

re quidem ſine ſummo dolore pateretur: tecum ut quaſi loquerer, in quo uno acquieſco, hoc neſcio quid nullo argumento propoſito ſcribere inſtitui. Amens mihi fuiſſe uideor à principio, & me una hæc res torquet, quòd non omnibus in rebus labentem, uel potius ruentem Pōpeium tanquam unus manipularis ſecutus ſim. uidi hominem XIIII. Cal. Febr. plenum formidinis. illo ipſo die ſenſi, quid ageret. nunquam mihi poſtea placuit, nec unquam aliud in alio peccare deſiitit. nihil interim ad me ſcire, nihil niſi fugam cogitare. quid quæris? ſicut ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς alienantur immundæ, inſulſæ, indecoræ: ſic me illius fugæ, negligentiæq́; deformitas auertit ab amore: nihil enim dignum faciebat, quare eius fugæ comitem me adiungerem. nunc emergit amor: nunc deſiderium ferre non poſſum: nunc mihi nihil libri, nihil literæ, nihil doctrina prodeſt. itaque dies & noctes, tanquam auis illa, mare proſpecto, euolare cupio. do, do pœnas temeritatis meæ. etſi quæ fuit illa temeritas? quid feci non conſideratiſſime? ſi enim nihil præter fugam quæreretur, fugiſſem libentiſſime: ſed genus belli crudeliſſimi, & maximi, quod non dum uident homines quale futurum ſit, perhorrui. quæ minæ municipijs? quæ nominatim uiris bonis? quæ denique omnibus, qui remanſiſſent? quàm crebro illud? Sulla potuit, ego non potero? mihi autem hæſerunt illa. male Tarquinius, qui Porſenam, qui Octauium Manilium contra patriam: impie Coriolanus, qui auxilium petijt à Volſcis: recte Themiſtocles, qui mori maluit: nefarius Hippias Piſiſtrati filius, qui in Marathonia pugna cecidit, arma contra patriam ferens. at Sulla, at Marius,

at Cinna recte, immo iure fortaſſe : ſed quid eorum uictoria crudelius? quid funeſtius? huius belli genus fugi, & eo magis, quòd crudeliora etiam cogitari, et parari uidebam. me, quem non nulli conſeruatoré iſtius urbis, quem parentem eſſe dixerunt, Getarũ, & Armeniorum, & Colchorum copias ad eam adducere? me meis ciuibus famem, uaſtitatem inferre Italiæ? hũc primum mortalé eſſe, deinde etiam multis modis poſſe extingui cogitabam : Vrbem autem, & populum noſtrũ ſeruandum ad immortalitatem, quantũ in nobis eſſet, putabam. & tamen ſpes quædam me obtentabat, fore, ut aliquid conueniret potius, quàm aut hic tantum ſceleris, aut ille tantum flagitij admitteret. alia res nũc tota eſt, alia mea. ſol (ut eſt in tua quadã epiſtola) excidiſſe mihi è mundo uidetur. ut ægroto, dum anima eſt, ſpes eſſe dicitur : ſic ego, quoad Pompeius in Italia fuit, ſperare non deſtiti. hæc me fefellerũt, & (ut uerũ loquar) ætas iam à diuturnis laboribus deuexa ad otiũ, domeſticarũ me rerum delectatione molliuit. nunc ſiue periculo experiundum erit, experiar certe, ut hinc auolé : ante oportuit fortaſſe : ſed ea, quæ ſcripſiſti, me tardarũt, & auctoritas maxime tua : nam cum ad hunc locũ ueniſſem, euolui uolumen epiſtolarũ tuarum, quod ego ſub ſigno habeo, ſeruoq; diligentiſſime. erat igitur in ea, quam X. Cal. Feb. dederas hoc
» modo. SED uideamus, & Cneus quid agat, et il-
» lius rationes quorſum fluant. quòd ſi iſte Italiã relin-
» quet, faciet omnino male, &, ut ego exiſtimo, ἀλογί-
» στως, ſed tum demum conſilia noſtra commutanda
» erunt. Hoc ſcribis poſt diem quartũ, quàm ab Vrbe

diſceſſimus. deinde VIII. Cal. Febr. TANTVM MODO Cneus noſter ne, ut Vrbem ἀλογίστως reliquit, ſic Italiam relinquat. eodem die das alteras literas, quibus mihi conſulenti planiſſime reſpondes: eſt. n. ſic. SED uenio ad conſultationem tuam. ſi Cneus Italia cedit, in Vrbem redeundum puto: quî enim finis peregrinationis? hoc mihi plane hæſit: et nunc ita uideo, infinitum bellum iunctum miſerrima fuga, quã tu peregrinationem ὑποκορίζῃ. ſequitur χρησμὸς VI. Cal. Febr. EGO, ſi Pompeius manet in Italia, nec res ad pactionem uenit, longius bellum puto fore: ſin Italiam relinquit, ad poſterum bellum ἄσπονδον ſtrui exiſtimo. huius igitur belli ego particeps, & ſocius, et adiutor eſſe cogor; quod et ἄσπονδον, & cum ciuibus. deinde VI. Id. Febr. cũ iam plura audires de Pompeij conſilio, concludis epiſtolã quandã hoc modo. EGO quidem tibi non ſim auctor, ſi Pompeius Italiam relinquit, te quoque profugere: ſummo enim periculo facies, nec Reip. proderis; cui quidẽ poſterius poteris prodeſſe, ſi manſeris. quem φιλόπατριν, ac πολιτικὸν hominis prudentis, et amici tali admonitu nõ moueret auctoritas? deinceps III. Id. Febr. iterum mihi reſpondes cõſulenti, ſic. QVOD quæris à me fugam ne fidam, an moram deſerendam utiliorem putem: ego uero in præſentia ſubitum diſceſſum, & præcipitem profectionem cum tibi, tum ipſi Cneo inutilem, & periculoſam puto: et ſatius eſſe exiſtimo, uos diſpertitos, & in ſpeculis eſſe: ſed medius fidius turpe nobis puto eſſe de fuga cogitare. hoc turpe Cneus noſter biennio ante cogitauit: ita Sullaturit animus eius, et proſcripturit ian=

diu. inde, ut opinor, cum tu ad me quædã γενικώτερον ſcripſiſſes, et ego mihi à te quædã ſignificari putaſſem, ut Italia cederem: deteſtaris hoc diligenter XI. Cal. Mart. EGO uero nulla epiſtola ſignificaui, ſi Cneus Italia cederet, ut tu unà cederes: aut, ſi ſignificaui, nõ dico fui inconſtans, ſed demens. in eadem epiſtola alio loco. NIHIL relinquitur, niſi fuga: cui te ſociũ neutiquam puto eſſe oportere, nec unquam putaui. Totam autẽ hanc deliberationẽ euoluis accuratius in literis VIII. Cal. Mart. datis. SI M. Lepidus, & L. Volcatius remanent, manẽdum puto, ita, ut, ſi ſaluus ſit Põpeius, & cõſtiterit alicubi, hãc νεκυίαν relinquas, & te in certamine uinci cum illo facilius patiaris, q̃ cũ hoc in ea, quæ perſpicitur futura, colluuie regnare. multa diſputas huic ſententiæ conuenientia. inde ad extremum. QVID SI, inquis, LEPIDVS, & Volcatius diſcedunt? plane ἀπορῶ. quod euenerit igitur, & quod egeris, id στερκτέον putabo. ſi tum dubitares, nunc certe non dubitas iſtis manentibus. deinde in ipſa fuga V. Cal. Mart. INTEREA nõ dubito, quin in Formiano mãſurus ſis. cõmodiſſime. n. τὸ μέλλον ibi καραδοκήσεις. ad Cal. Mart. cũ ille quintũ iam diẽ Brũduſij eſſet. TVM poterimus deliberare, non .ſ. integra re, ſed certe minus infracta, q̃ ſi una proieceris te. deinde IIII. Non. Mart. ὑπὸ τὴν λῆψιν cũ breuiter ſcriberes, tamen ponis hoc. CRAS ſcribam plura, & ad omnia: hoc tamen dicam, non pœnitere me conſilij de tua manſione: & quanquam magna ſolicitudine, tamẽ quia minus mali puto eſſe, q̃ in illa profectione, maneo in ſentẽtia, et gaudeo te mãſiſſe. Cũ uero iam an-

gerer, & timerem, ne quid à me dedecoris eſſet admiſ=ſum, III. Non. Mart. TAMEN te non eſſe unà cũ Pompeio, non fero moleſte. poſtea ſi opus fue rit, nõ erit difficile: & illi, quoquo tempore fiet, erit ἀσμένιστον. ſed hoc ita dico, ſi hic qua ratione ini=tium fecit, eadẽ cætera aget, ſincere, temperate, prudẽ=ter, ualde uidero, et cõſideratius utilitati noſtræ cõſu=luero. VII. Id. Mart. ſcribis, Peduceo quoque noſtro probari, quòd quierim: cuius auctoritas multũ apud me ualet. his ego tuis ſcriptis me conſolor, ut nihil à me ad=huc delictum putem. tu modo auctoritatem tuã de=fendito, aduerſus me nihil opus eſſe, conſcius ego alijs. ego, ſi nihil peccaui, reliqua tuebor. ad ea tute horta=re, & me omnino tua cogitatione adiuua. hic nihil dũ de reditu Cæſaris audiebatur. ego his literis hoc tamen profeci: perlegi omnes tuas, et in eo acquieui. Len=tulũ noſtrũ ſcis Puteolis eſſe: quod cũ è uiatore quodã eſſet auditũ, qui ſe diceret, eum in Appia, cũ is paulum lecticam aperuiſſet, cognoſſe, etſi uix ueriſimile, miſi tamen Puteolos pueros, qui perueſtigarent, & ad eũ literas. inuentus eſt uix, in hortis ſuis ſe occultans, literaſq; mihi remiſit, mirifice gratias agens Cæſari: de ſuo autem conſilio C. Cæcio mandata ad me dediſſe. eum ego hodie expectabam, id eſt XIIII. Cal. Apr. uenit etiam ad me Matius Quinquatribus, homo me=hercule, ut mihi uiſus eſt, temperatus, & prudens: exiſtimatus quidem eſt ſemper auctor otij. quàm ille hæc non probare mihi quidem uiſus eſt, quàm illam νεκυίαν (ut tu appellas) timere. huic ego in mul=to ſermone epiſtolam ad me Cæſaris oſtendi, eam,

cuius exemplum ad te antea miſi: rogáuiq́;,ut interpretaretur, quid eſſet, quod ille ſcriberet, cóſilio meo ſe uti uelle,gratia,dignitate, ope rerum omnium. reſpondit, ſe non dubitare, quin & opem, & gratiam meá ille ad pacificationem quæreret: utinam aliquod in hac miſeria Reip. πολιτικὸν *opus efficere,et nauare mihi liceat. Matius quidem & illum in ea ſententia eſſe confidebat, & ſe auctorem fore pollicebatur. Pridie auté apud me Craſſipes fuerat, qui ſe prid. Non. Martij Brũduſio profectum, atque ibi Pompeiũ reliquiſſe dicebat quod etiam, qui* VIII. *Id. illinc profecti erant,nũciabant: illa uero omnes, in quibus etiam Craſſipes, qui prudentia potuit attendere ſermones, minaceis inimicos optimatium, municipiorum hoſteis, meras proſcriptiones, meros Sullas: quæ Luceiũ loqui, quæ totam Græciam, quæ uero Theophanem. & tamen omnis ſpes ſalutis in illis eſt: & ego excubo animo, nec partem ullá capio quietis: &, ut has peſtes effugiam, cũ diſſimillimis noſtri eſſe cupio: quid enim tu illuc Scipioné, quid Fauſtum, quid Libonem prætermiſſurum ſceleris putas? quorum creditores conuenire dicuntur. quid eos autem, cum uicerint, in ciues effecturos? quam uero putas* μακροψυχίαν *Cnei noſtri eſſe? nunciant Aegyptum, & Arabiam* εὐδαίμονα *cogitare, Hiſpaniam abieciſſe. monſtra narrant: quæ falſa eſſe poſſunt: ſed certe & hæc perdita ſunt, & illa non ſalutaria.*

Tuas literas iam deſidero. poſt fugam noſtrá, nunquam iam noſtrum earum interuallum fuit. Miſi ad te exemplum literarum mearum ad Cæſarem, quibus me aliquid profecturum puto. Vale.

Cicero Imp. S. D. Cæſari Imp.

VT legi tuas literas, quas ab Furnio noſtro acceperã, quibus mecum agebas, ut ad Vrbem eſſem, te uelle uti conſilio, & dignitate mea: minus ſum admiratus: de gratia, & de ope quid ſignificares, mecum ipſe quærebam: ſpe tamen deducebar ad eam cogitationem, ut te pro tua admirabili, ac ſingulari ſapientia de otio, de pace, de concordia ciuium agi uelle arbitrarer: & ad eam rationem exiſtimabam ſatis aptam eſſe & naturã, & perſonam meam. quod ſi ita eſt, & ſi qua de Põpeio noſtro tuendo, & tibi, ac Reip. reconciliãdo cura te attingit; magis idoneum, quàm ego ſum, ad eã cauſam profecto reperies neminem: qui & illi ſemper, et ſenatui, cum primũ potui, pacis auctor fui; nec ſumptis armis belli ullam partem attigi; iudicauiq; te eo bello uiolari, contra cuius honorem populi R. beneficio cõceſſum inimici, atq; inuidi niterentur. ſed, ut eo tempore non modo ipſe auctor dignitatis tuæ fui, uerum etiam cæteris auctor ad te adiuuandum: ſic me nunc Pompeij dignitas uehementer mouet: aliquot enim ſunt anni, cum uos duos delegi, quos præcipue colerem, & quibus eſſem, ſicut ſum, amiciſſimus. quam ob rem à te peto, uel potius precibus omnibus oro, et obteſtor, ut in tuis maximis curis aliquid impertias temporis huic quoque cogitationi, ut tuo beneficio bonus uir, gratus, pius deniq; eſſe in maximi beneficij memoria poſſim. quæ ſi tantũ ad me ipſum pertinerẽt, ſperarẽ me à te tamen impetraturum: ſed, ut arbitror, & ad tuam fi-

dem,& ad Remp. pertinet, me & pacis utriuſque ueſtrum,& ad ciuium concordiam, per te, quā accōmodatiſſimum, conſeruari. Ego,cum antea tibi de Lentulo gratias egiſſem, cum ei ſaluti, qui mihi fuerat, fuiſſes: tamen eius literis lectis, quas ad me gratiſſimo animo de tua liberalitate, beneficioq; miſit, eandem me ſalutem à te accepiſſe putaui, quam ille. in quem ſi me intelligis eſſe gratum, cura obſecro, ut etiam in Pompeium eſſe poſſim. Vale.

CICERO ATTICO S.

LEGEBAM tuas literas XIII. Cal.cū mihi epiſtola affertur à Lepta, circumuallatum eſſe Pompeiū, ratibus etiā exitus portus teneri. non medius fidius præ lacrymis poſſum reliqua nec cogitare, nec ſcribere. miſi ad te exemplum. miſeros nos, cur non omnes fatum illius unà executi ſumus? ecce eadem à Matio,& Trebatio: quibus Minturnis obuij Cæſaris tabellarij. torqueor infelix, ut iam illum Mutianum exitum exoptē. at quàm honeſta,at quàm expedita tua conſilia, quàm euigilata tuis cogitationibus, quà itineris, quà nauigationis, quà congreſſus, ſermoniſq; cum Cæſare. omnia tum honeſta, tum cauta. in Epeirum uero inuitatio quàm ſuauis, quàm liberalis, quàm fraterna? De Dionyſio ſum admiratus: qui apud me honoratior fuit, quàm apud Scipionem Panætius: à quo impuriſſime hæc, hæc noſtra fortuna deſpecta eſt. odi hominem,& odero: utinam ulciſci poſſem; ſed illum ulciſcentur mores ſui. Tu quæſo nunc uel ma-

xime, quid agendum nobis ſit, cogita. populi R. exercitus Cn. Pōpeium circūſidet: foſſa & uallo ſeptū tenet: fuga prohibet. nos uiuimus, & ſtat urbs iſta? Prætores ius dicunt? Aediles ludos parant? uiri boni uſuras perſcribunt? ego ipſe ſedeo? coner illuc ire, ut inſanus? implorare fidem municipiorum? boni non ſequentur, leues irridebunt; rerum nouarum cupidi, uictores præſertim, & armati, uim, & manus afferent. quid cenſes * igitur? & quidnā eſt tui conſilij adfinis huius miſerrimæ uitæ? nunc doleo, nunc torqueor, cum quibuſdam aut ſapiens uideor, quòd unà non ierim; aut felix fuiſſe. mihi contra: nunquam enim illius uictoriæ ſocius eſſe uolui, calamitatis mallem fuiſſe. quid ego nunc tuas literas, quid tuam prudentiam, aut beneuolentiā implorem? actum eſt. nulla re iam poſſum iuuari, qui ne quid optem quidem iam habeo, niſi ut aliqua inimici miſericordia liberetur. οὐκ ἔστ' ἔτυμος λόγος, ut opinor, ille de ratibus: quid enim eſt, quod Dolabella ijs literis, quas III. Id. Mart. à Brunduſio dedit, hanc εὐημερίαν quaſi Cæſaris ſcriberet, Pompeium in fuga eſſe? eumq́; primo uento nauigaturum? quod ualde diſcrepat ab ijs epiſtolis, quarum exempla antea ad te miſi. hic quidem mera ſcelera loquuntur: ſed non erat nec recentior auctor, nec huius rei quidem melior Dolabella. Vale.

CICERO ATTICO S.

TVAS XI. Cal. accepi literas, quibus omnia cōſilia differs in id tēpus, cū ſcierimus, quid actum ſit. &

certe ita eſt : nec interim poteſt quidquam ſtatui, ne cogitari quidem. quanquam hæ mihi literæ Dolabellæ iubent ad priſtinas cogitationes reuerti : fuit enim pridie Quinquatrus egregia tempeſtas, qua ego illum uſum puto. συναγωγὴ conſiliorum tuorum non eſt à me collecta ad querelam, ſed magis ad conſolationem meam: nec enim me tã hæc mala angebant, quàm ſuſpicio culpæ, ac temeritatis meæ. eam nullam puto eſſe, quoniam cum conſilijs tuis mea & facta, & conſilia cõſentiunt.

Quod mea prædicatione factum eſſe ſcribis magis, quàm illius merito, ut tantum ei debere uiderer: eſt ita. ego illa extuli ſemper, & eo quidem magis, ne quid ille ſuperiorum meminiſſe me putaret. quæ ſi maxime meminiſſem, tamen illius temporis ſimilitudinem iam ſequi deberem. nihil me adiuuit, cum poſſet: & poſtea fuit amicus, & tam ualde: & quã ob cauſam, plane ſcio. ergo ego quoque illi. quin etiam illud par in utroque noſtrum, quòd ab eiſdem illecti ſumus. ſed utinam tantum ego ei prodeſſe potuiſſem, quantum ille mihi potuit. mihi tamen, quod fecit, eſt gratiſſimum. nec ego, eum nunc iuuare qua re poſſim, ſcio : nec, ſi poſſem, cũ tam peſtiferum bellum pararet, adiuuandum putarem. tantum offendere animũ eius hic manens nolo. nec mehercule iſta uidere, quæ tu potes iam animo prouidere, nec intereſſe iſtis malis poſſem : ſed eo tardior ad diſcedendum fui, quòd difficile eſt de diſceſſu uoluntario ſine ulla ſpe reditus cogitare: nam ego hunc ita paratum uideo peditatu, equitatu, claſſibus, auxilijs Gallorum, quos Matius ἐσάλπιζεν, ut puto, ſed certe dicebat, peditum, equitum ſe polliceri ſumptu ſuo annos decem.

ſed ſit hoc λάπισμα. *magnas habet certe copias, & habebit non ille uectigal, ſed ciuium bona. adde confidentiam hominis, adde imbecillitatem bonorum uirorum; qui quidem, quòd illum ſibi merito iratum putant, oderunt.*
★ *ut tu ſcribis ludum. ac uellem, ſcribis, quiſnam hic ſignificaſſet: ſed & iſte, quia plus oſtenderat, quàm fecit, & uulgo illum, qui amarunt, non amant. municipia uero, & ruſtici* Romani *illum metuunt, hunc adhuc diligunt. quarè ita paratus eſt, ut, etiam ſi uincere non poſſit, quo modo tamen ipſe uinci poſſit, non uideã. ego autem non tam* γοητείαν *huius timeo, quàm* πειθανάγκην: οὐ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις, inquit Πλάτων, οἶσθ' ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις. *Illa* ἀλίμενα *uideo tibi non probari: quæ ne mihi quidem placebant: ſed habebã in illis & occultationem, &* ὑπηρεσίαν *fidelem. quæ ſi mihi* Brundusij *ſuppetant, mallem: ſed ibi occultatio nulla eſt. uerum, ut ſcribis, cum ſcimus.* Viris *bonis me non nimis excuſo: quas eos enim cœnas & facere, & obire ſcripſit ad me* Sextus? *quàm lautas, quàm tempeſtiuas? ſed ſint quamuis boni: non ſunt meliores, quàm nos: mouerent me, ſi eſſent fortiores.* De Lanuino Pha*meæ errauí:* Troianum *ſomniaueram. id ego uolui* Q. *ſed pluris eſt. iſtuc tamen cuperem emeres, ſi ullam ſpem fruendi uiderem.* Nos *quæ monſtra quotidie intelligamus, ex illo libello, qui in epiſtolam coniectus eſt.* Lentulus *noſter* Puteolis *eſt,* ἀδημονῶν, *ut* Cæcius *narrat. quid agat?* διατροπὴν Corfinienſem *reformidat:* Pompeio *nunc putat ſatisfactum: beneficio* Cæſaris *mouetur:*
★ *ſed tamen mouetur magis proſpecta re, nec hæc poſſe ferre. omnia miſera; ſed hoc nihil miſerius.*

Pompeius Cn. Magium de pace miſit, & tamen oppugnatur: quod ego non credebam: ſed habeo à Balbo literas, quarum ad te exemplum miſi. lege, quæſo, & illud infimum caput ipſius Balbi optimi, cui Cneus noſter locum, ubi hortos ædificaret, dedit: quem cui noſtrum non ſæpe prætulit? itaque miſer torquetur. ſed, ne bis eadem legas, ad ipſam te epiſtolam reijcio. ſpem autem pacis habeo nullam. Dolabella ſuis literis Idib. Martij datis merum bellum loquitur. maneamus ergo in illa eadem ſententia miſera, & deſperata: quando hoc miſerius eſſe nihil poteſt.

Balbus Ciceroni Imp. S.

CAESAR nobis literas perbreues miſit, quarum exemplum ſubſcripſi. breuitate epiſtolæ ſcire poteris eum ualde eſſe diſtentū, qui tanta de re tam breuiter ſcripſerit. ſi quid præterea noui fuerit, ſtatim tibi ſcribam. Cæſar Oppio, Cornelio S. Ad VII. Id. Mart. Brundusium ueni: ad murum caſtra poſui. Pompeius eſt Brundusij: miſit ad me Cn. Magium de pace. quæ uiſa ſunt, reſpondi. hoc uos ſtatim ſcire uolui. cum in ſpem uenero, de compoſitione aliquid me conficere, ſtatim uos certiores faciam. Valete. Quomodo me nunc putas mi Cicero torqueri, poſtquam rurſus in ſpem pacis ueni, ne qua res compoſitionem eorum impediat? nanque, quod abſens facere poſſum, opto. quòd ſi unà eſſem, aliquid fortaſſe proficere poſſem. nunc expectatione crucior. Vale.

CICERO ATTICO S.

MISERAM *ad te* VIII.*Cal.exemplum epi-ſtolæ* Balbi *ad me,& Cæſaris ad eũ . ecce tibi eodem die* Capua *literas accepi ab* Q.Pedio, *Cæſarem ad ſe prid.* Id.Mart.*miſiſſe literas hoc exemplo.* Pompeius *ſe op-pido tenet.nos ad portas caſtra habemus: conamur opus magnum, & multorum dierum propter altitudinem maris: ſed tamen nihil eſt, quod potius faciamus. ab utroque portus cornu moleis iacimus, ut aut illum quã primum traijcere quod habet* Brunduſij *copiarum co-gamus, aut exitu prohibeamus.* Vbi *eſt illa pax, de qua* Balbus *ſcripſerat torqueri ſe? ecquid acerbius? ecquid crudelius? atque eum loqui quidam* αὐτεντικῶς *narrant*, Cn. Carbonis, M. Bruti *ſe pœnas perſequi, omniumq; eorum, in quo* Sulla *crudelis hoc ſocio fuiſ-ſet: nihil* Curionem *ſe duce facere, quod non hic* Sulla *duce feciſſet: ad ambitionem, quibus exilij pœna ſupe-*
* *rioribus legibus non fuiſſet, ab illo patriæ proditores de exilio reductos eſſe: queri de* Milone *per uim expulſo: neminem tamen ſe uiolaturum, niſi qui arma hæc con-tra.*Bebius *quidam à* Curione III.Id. *profectus, homo*
* *non infans, ſed quis ulli non dicat? plane neſcio, quid agam. illinc quidem* Cneum *profectum puto. quidquid eſt, biduo ſciemus.* A' *te nihil ne ante prorſus quidem quid literarum: nec mirum: quid enim eſt, quod ſcriba-mus? ego tamen nullum diem prætermitto.* Scripta *epi-ſtola, literæ mihi ante lucé à* Lepta Capua *redditæ ſunt,* Idib.Mart.Pompeium *à* Brunduſio *conſcendiſſe, at* Cæ-*ſarem ad* VII.Cal.Apr.*Capuæ fore.* Vale.

CICERO

CICERO ATTICO S.

CVM *dediſſem ad te literas,ut ſcires Cæſarẽ Capuæ* VII.*Cal. fore, allatæ mihi ſunt literæ, eum in Albano apud Curionem* V. *Cal. fore.eum cum uidero, Arpinum pergam. ſi mihi ueniam,quam peto, dederit,utar conditione : ſin minus, impetrabo aliquid à me ipſo. ille, ut ad me ſcripſit, legiones ſingulas poſuit Brunduſij, Tarenti, Siponti. claudere mihi uidetur maritimos exitus, & tamen ipſe Græciam ſpectare potius, quàm Hiſpanias. ſed hæc longius abſunt. me nunc & congreſſus huius ſtimulat (is uero adeſt) & primas eius actiones horreo: uolet enim, credo, ſenatuſconſultum facere: uolet Augurum decretum:rapiemur,aut abſentes uexabimur.uel ut Conſules roget Prætor, uel Dictatorem dicat: quorum neutrum ius eſt. at ſi Sulla potuit efficere, ab Interrege ut Dictator diceretur, & Magiſter equitũ: cur hic non poſſit? nihil expedio,niſi ut aut ab hoc tanquam Q. Mutius,aut ab illo tanquam L. Scipio. cum tu hæc leges, ego illum fortaſſe conuenero.* τέτλα κύντερον. *ne illud quidem noſtrum proprium: erat enim ſpes propinqui reditus,erat hominum querela:nunc exire cupimus; qua ſpe reditus,mihi quidem nunquam in mentem uenit. non modo autem nulla querela eſt municipalium hominum, ac ruſticorum,ſed contra metuunt ut crudelem,iratum. nec tamen mihi quidquam eſt miſerius,quàm remanſiſſe; nec optatius, quàm euolare, non tam ad belli, quàm ad fugæ ſocietatem. ſed tu omnia conſilia differebas in id tempus,cum ſciremus,*

quæ Brundusij acta eſſent . ſcimus nempe : hæremus nihilo minus : uix enim ſpero mihi hunc ueniam daturum : etſi multa affero iuſta ad impetrandum . ſed tibi omnem illius , meumq́; ſermonem omnibus uerbis expreſſum ſtatim mittam . tu nunc omni amore enitere, ut nos cura tua , & prudentia iuues . ita ſubito accurrit, ut ne Trebatium quidem , ut conſtitueram , poſſim uidere. omnia nobis imparatis agenda: ſed tamen ἄλλα μὲν αὐτὸς, *ut ait ille,* ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται. *quidquid egero,continuo ſcies. Mandata Cæſaris ad Conſules , & ad Pompeium,quæ rogas,nulla habeo : quæ deſcripta attulit , illa è uia miſi ad te : è quibus mandata puto intelligi poſſe. Philippus Neapoli eſt , Lentulus Puteolis. de Domitio , ut facis , ſciſcitare, ubi ſit,quid cogitet. Quod ſcribis aſperius me , quàm mei patiantur mores,de Dionyſio ſcripſiſſe : uide, quàm ſim antiquorum hominum : te mediusfidius hanc rem grauius putaui laturum eſſe , quàm me : nam præterquam quòd te moueri arbitror oportere iniuria , quæ mihi à quoquam facta ſit , præterea te ipſum quonam modo hic uiolauit , cum in me tam improbus fuit ? ſed tu id quanti æſtimes , tuum iudicium eſt : nec tamen in hoc tibi quidquam oneris impono: ego autem illum male ſanum ſemper putaui,nunc etiam impurum, & ſceleratum puto, nec tamen mihi inimiciorem, quàm ſibi. Philargyro bene : cauſam certe habuiſti & ueram , & bonam: relictum eſſe me potius,quàm reliquiſſe. Cum dediſſem iam literas ad VIII. Cal. quos cum Matio pueros,& Trebatio miſeram, epiſtolam mihi attulerunt hoc exemplo. Matius,& Trebatius Ciceroni Impera-*

tori S. Cum Capua exiſſemus, in itinere audiuimus Pompeium Brunduſio ad X V I. Cal. Apr. cum omnibus copijs, quas habuerat, profectum eſſe: Cæſarem poſtero die in oppidum introiſſe, concionatum eſſe, inde Romam contendiſſe: uelle ante Cal. eſſe ad Vrbem, & paucos dies ibi commorari, deinde in Hiſpanias proficiſci. nobis non alienum uiſum eſt, quoniam de aduentu Cæſaris pro certo habebamus, pueros tuos ad te remittere, ut id tu quamprimum ſcires. Mandata tua nobis curæ ſunt, eáq;, ut tempus poſtularit, agemus. Trebatius Scæuola facit, ut antecedat. Epiſtola conſcripta nunciatum eſt nobis, Cæſarem ad V I I I. Cal. Capuæ, ad V I I. Sinueſſæ. hoc pro certo putamus. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM, quid ſcriberem ad te, nihil haberem, tamen, ne quem diem intermitterem, has dedi literas. Ad VII. Cal. Cæſarem Sinueſſæ manſurum nunciabant. ab eo mihi literæ redditæ ſunt ad V I I. Cal. quibus iam opes meas, non, ut in ſuperioribus literis, opem expectat. cum eius clementiam Corfinienſem illam per literas collaudauiſſem, reſcripſit hoc exemplo. Cæſar Imp. Ciceroni Imp. S. Recte auguraris de me (bene enim tibi cognitus ſum) nihil à me abeſſe longius crudelitate. atque ego cũ ex ipſa re magnam capio uoluptatem: tum meũ factum probari abs te, triumpho, & gaudeo. neque illud me mouet, quòd ij, qui à me dimiſſi ſunt, diſceſſiſſe dicũtur, ut mihi rurſus bellum inferrent: nihil enim malo, quàm & me mei ſimilem eſſe, & illos ſui. Tu uelim

mihi ad Vrbem *præſto ſis, ut tuis conſilijs, atque opibus, ut conſueui, in omnibus rebus utar.* Dolabella *tuo nihil ſcito mihi eſſe iucundius. hanc adeo habebo gratiam illi: neque enim aliter facere poterit: tanta eius humanitas, is ſenſus, ea in me eſt beneuolentia.* Vale.

CICERO ATTICO S.

TREBATIVM VI. Cal. *quo die has literas dedi, expectabam. ex eius nuncio, Matij́q; literis meditabor, quo modo cum illo loquar. ò tempus miſerum. nec dubito, quin à me contendat, ad* Vrbem *ueniam: ſenatum enim* Cal. *uelle ſe frequentem adeſſe, etiam* Formijs *proſcribi iuſſit. ergo ei negandum eſt? ſed quid præripi? ſtatim ad te perſcribam omnia. ex illius ſermone ſtatuam,* Arpinum *ne mihi eundum ſit, an quò aliò.* Volo Ciceroni *meo togam puram dare, iſtic puto. tu quæſo cogita, quid deinde: nam me hebetem moleſtiæ reddiderunt.* A' Curio, *uelim ſcire, ecquid ad te ſcriptum ſit de* Tirone*: ad me enim ipſe* Tiro *ita ſcripſit, ut uerear, quid agat. qui autem ueniunt inde, id modo nunciant. ſanè in magnis curis etiam hæc me ſolicitant. in hac enim fortuna perutilis eius & opera, & fidelitas eſſet.*

CICERO ATTICO S.

VTRVNQVE *ex tuo conſilio: nam & oratio fuit ea noſtra, ut bene potius ille de nobis exiſtimaret, quàm gratias ageret: et in eo mãſimus, ne ad* Vrbé. *illa*

ſeſellerunt, facilem quòd putaramus: nihil uidi minus. damnari ſe noſtro iudicio: tardiores fore reliquos, ſi in his non ueniremus, dicere. ego, diſſimilem illorũ eſſe cauſam. cum multa: ueni igitur, & age de pace. meo ne, inquam, arbitratu? an tibi, inquit, ego præſcribam? ſic, inquam, agam, ſenatui non placere in Hiſpanias iri, nec exercitus in Græciam tranſportari: multaq́; inquã de Cneo deplorabo. tum ille, ego uero iſta dici nolo. ita putabam, inquam. ſed ego eo nolo adeſſe, quòd aut ſic mihi dicendum eſt, multaq́;, quæ nullo modo poſſem ſilere, ſi adeſſem: aut non ueniendum. ſumma fuit, ut ille quaſi exitum quærens, ut deliberarem. non fuit negandum. ita diſceſſemus. credo igitur hunc me non amare. at ego me amaui; quod mihi iam pridem uſu non uenit. reliqua ò Dij, qui comitatus, quæ, ut tu ſoles, dicere, νεκυῖα. in qua erat Eros Celeri. ò rem perditam, ò copias deſperatas. quid? Seruij filius. quot in his caſtris fuerunt, quibus Pompeius circunſideretur? ſex legiones. multum uigilat, audet. nullum uideo finem mali. nunc certe promenda tibi ſunt conſilia. hoc fuerat extremũ. illa tamen κατακλεὶς illius eſt odioſa, quam penè præterij: ſi ſibi conſilijs noſtris uti non liceret, uſurum quorum poſſet, ad omniaq́; eſſe deſcenſurum. uidiſti igitur uirũ, ut ſcripſeras? ingemuiſti? certe. cedo, reliqua. quid? continuo ipſe in Puteolanum, ego Arpinum. inde expecto quidem ΛΑΛΑΤΕ CAN illam tuam. tu (malum) inquies, actum ne agas. etiam illum ipſum, quem ſequimur, multa fefellerunt. ſed ego tuas literas expecto: nihil eſt enim iam, ut antea, VIDEAMVS HOC QVORSVM

EVADAT. extremũ fuit de congreſſu noſtro. quo quidem non dubito quin iſtum offenderim. eo maturius agendum eſt. amabo te epiſtolam, & πολιτικὸν. ualde tuas literas nunc expecto. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO meo Ciceroni, quoniam Roma caremus, Arpini potiſſimum togam purá dedi: idq́; municipibus noſtris fuit gratum. etſi omneis, & illos, & quà iter feci, mœſtos, afflictosq́; uidi: tam triſtis, & tam atrox eſt ἀναθεώρησις huius ingentis mali. delectus habetur. in hyberna deducuntur. ea, quæ, etiam cum à bonis uiris, cum iuſto in bello, cum modeſte fiunt, tamen ipſa per ſe moleſta ſunt; quàm cenſes acerba nunc eſſe, cum à perditis, in ciuili nefario bello, petulantiſſime fiant? caue auté putes quéquam hominé in Italia turpem eſſe, qui hinc abſit. uidi ipſe Formijs uniuerſos: neque mehercule unquá homines putaui: & noram omneis, ſed nunquam uno loco uideram. pergamus igitur quò placet, & noſtra omnia relinquamus. proficiſcamur ad eum, cui gratior noſter aduentus erit, quàm ſi unà fuiſſemus: tum enim eramus in maxima ſpe; nunc, ego quidem, in nulla. nec præter me quiſquá Italia ceſſit, niſi qui hunc inimicũ ſibi putaret. nec mehercule hoc facio Reip. cauſa, quã funditus deletã puto, ſed ne quis me putet ingratum in eum, qui me leuauit ijs incómodis, quibus idem affecerat: et ſimul quòd ea, quæ fiũt, aut quæ certe futura ſunt, uidere non potero. etiam equidem S. C. facta quædam iam puto, utinam in Vol=

catij ſententiam. ſed quid refert? eſt enim una ſententia omnium. ſed erit immitiſſimus Seruius, qui filium miſit ad affligendum Cn. Pompeium, aut certe capiēdum, cum Pontio Titiniano. etſi hic quidem timoris cauſa, ille uero? ſed ſtomachari deſinamus, et aliquando ſententiam terminemus, ut nihil noui, niſi id, quod minimum uellem ſpiritum reliquum eſſe. Nos, quoniam ſuperum mare obſidetur, infero nauigabimus: et, ſi Puteolis erit difficile, Crotonem petemus, aut Thurios; & boni ciues, amantes patriæ, mare infeſtū habebimus. aliam rationem huius belli gerendi nullā uideo. in Aegyptum nos abdimus. exercitu pares eſſe nō poſſumus. pacis fides nulla eſt. ſed hæc ſatis deplorata ſunt. Tu uelim literas Cephalioni des de omnibus rebus actis, denique etiam de ſermonibus hominum; niſi plane obmutuerunt. ego tuis conſilijs uſus ſum, maxime quòd & grauitatem in congreſſu noſtro tenui, quam debui, &, ad Vrbem ut non accederem, perſeuerani. quod ſupereſt, ſcribe quæſo quamaccuratiſſime (iam enim extrema ſunt) quid placeat, quid cenſeas: etſi iam nulla dubitatio eſt: tamen, ſi quid, uel potius quidquid ueniet in mentem, ſcribas uelim. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER X.

CICERO ATTICO S.

T ERTIO Non. cum in Lateriũ fratris ueniſſem, accepi literas, & paulum reſpiraui: quod poſt has ruinas mihi nõ acciderat: per enim magni æſtimo, tibi firmitudiné animi noſtri, & factũ noſtrum probari: Sexto enim noſtro quòd ſcribis probari, ita lætor, ut me quaſi patris eius, cui ſemper uni tribui plurimum, iudicio cõprobari puté: qui mihi, quod ſæpe ſoleo recordari, dixit olim Nonis illis, illis Decébribus, cum ego, Sexte, quidnam ergo? Μὴ μὰν, inquit ille, ἀσπουδεῖγε καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, Ἀλλὰ μέγα ῥέξας τι καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι. eius igitur mihi uiuit auctoritas, & ſimillimus eius filius eodem eſt apud me pondere, quo fuit ille: quem ſaluere uelim iubeas plurimum. tu tuũ conſiliũ etſi nõ in longum tempus differs (iam enim illũ emptũ pacificatoré peroraſſe puto, iá actũ aliquid eſſe in conſenſu ſenatorũ) tamé ſuſpenſum me detines, ſed eo minus, quòd nõ dubito, quid nobis agédũ putes: quid. n. Flauio legioné, & Siciliam dari ſcribis, & id iam fieri? quæ tu ſcelera partim parari, & iam cogitari, partim ex tempore futura cenſes? ego uero Solonis popularis tui, &, ut puto, etiam mei, legem negligam, qui capite ſanxit, ſi qui in ſeditione non alterutrius partis fuiſſet: niſi tu aliter cenſes: & hinc

abero, & filij: ſed alterum mihi eſt certius: nec prærlpiam tamen, expectabo tuum conſilium, & eas literas, niſi alias iam dediſti, quas, ſcripſi, ut Cephalioni dares.

Quod ſcribis, non quo alicunde audieris, ſed te ipſum putare, me attractum iri, ſi de pace agatur: mihi omnino nó uenit in mente, quæ poſſit actio eſſe de pace, cum illi certiſſimũ ſit, ſi poſſit expoliare exercitu, et prouincia Pompeium: niſi forte iſte ſummarius ei poteſt perſuadere, ut, dum oratores eant, & redeant, quieſcat. nihil uideo, quod ſperem, aut quod iam putem fieri poſſe. ſed tamen hominis hoc ipſum probi eſt; & magnum τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων, ueniendum ne ſit in cõſilium tyranni, ſi is aliqua de re bona deliberaturus ſit. quare, ſi quid eiuſmodi euenerit, ut accerſamur: quod equidem non curo: quid enim eſſem de pace dicturus, dixi; ipſe ualde repudiauit: ſed tamen ſi quid acciderit, quid cenſeas mihi faciendum, utique ſcribito: nihil enim mihi adhuc accidit, quod maioris conſilij eſſet. Trebatij, boni uiri, & ciuis, uerbis te gaudeo delectatũ: tuaq; iſta crebra ἐκφώνησις ὕπεχεν, me ſola adhuc delectauit. Literas tuas uehementer expecto, quas quidem credo iam datas eſſe. Tu cũ Sexto ſeruaſti grauitatem eandé, quam mihi præcipis. Celer tuus diſertus magis eſt, quàm ſapiens. De iuuenibus, quæ ex Tullia audiſti, uera ſunt. M. Antonij iſtud, quod ſcribis, nó mihi uidetur tam re eſſe triſte, quàm uerbo. hæc eſt ἄλη, in qua nunc ſumus, mortis inſtar: aut enim mihi libere inter malos πολιτεύεσθαι fuit, aut uel periculoſe cum bonis: aut nos temeritatem bonorũ ſequamur, aut audaciam improborum inſectemur. utrunque pe-

riculoſum eſt . at hoc , quod agimus , & turpe , nec tamen tutum . iſtum , qui filium Brunduſium de pace miſit , (de pace idem ſentio ,quod tu ; ſimulationē eſſe apertam , parari autem bellum acerrime) me legatū iri non arbitror, cuuis adhuc, ut optaui,mentio facta nulla ſit . eo minus habeo neceſſe ſcribere, aut etiam cogitare,quid ſim facturus, ſi acciderit,ut legarer. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO cū accepiſſem tuas literas Non. Apr. quas Cephalio attulerat, eſſemq; Minturnis poſtridie mãſurus, & inde protinus : ſuſtinui me in Arcano fratris,ut, dū aliquid certius afferretur , occultiore in loco eſſemus, agerenturq; nihilo minus quæ ſine nobis agi poſſunt. * MMTEYCA iam adeſt, & animus ardet:nec eſt quidquam, quò, & quà . ſed hæc noſtra erit cura , & peritorum . tu tamen, quoad poteris, ut adhuc feciſti , nos conſilijs iuuabis . res ſunt inexplicabiles . fortunæ ſunt committenda omnia . ſine ſpe conamur ulla. melius ſi quid acciderit , mirabimur . Dionyſium nolim ad me profectum : de quo ad me Tullia mea ſcripſit : ſed & tempus alienum eſt, & homini non amico noſtra incommoda, tanta præſertim , ſpectaculo eſſe nolem : cui te meo nomine inimicum eſſe nolo. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM, quid ſcriberē,plane nihil haberē;hæc autem reliqua eſſent, quæ ſcire cuperē,profectus ne eſſet,quo in

ſtatu Vrbem reliquiſſet, in ipſa Italia quem cuique regio ni, aut negotio præfeciſſet, & qui eſſent ad Pompeiũ, & ad Conſules ex S. C. de pace legati: ut igitur hæc ſcirem, dedita opera has ad te literas miſi. feceris igitur commodè, mihiq; gratum, ſi me de his rebus, & ſi quid erit aliud, quod ſcire opus ſit, feceris certiorem. ego in Arcano opperior, dum iſta cognoſco. Ad VII. Id. alteram tibi eodem die hanc epiſtolam dictaui, & pridie dederam mea manu longiorem. Viſum te aiunt in Regia: nec reprehendo, quippe cum ipſe iſtam reprehenſionem non fugerim. ſed expecto tuas literas: neque iam ſanè uideo, quid expectem: ſed tamen, etiam ſi nihil erit, id ipſum ad me uelim ſcribas. Cæſar mihi ignoſcit per literas, quòd non uenerim, ſeſéq; in optimam partem id accipere dicit. facile patior, quod ſcribit, ſecum Tullium, & Seruium queſtos eſſe, quia non idem ſibi, quod mihi, remiſiſſet. homines ridiculos, qui cum filios miſiſſent ad Cn. Pompeium circunſidendum, ipſi in ſenatum uenire dubitarent. ſed tamẽ exẽplum miſi ad te Cæſaris literarum. Vale.

CICERO ATTICO S.

MVLTAS à te accepi epiſtolas eodẽ die, omneis diligenter ſcriptas, eã uero, quæ uoluminis inſtar erat, ſæpe legendã, ſicuti facio: in qua nõ fruſtra laborẽ ſuſcepiſti: mihi quidem pergratum feciſti. quare, ut id quoad licebit, ideſt quoad ſcies ubi ſumus, quamſæpiſſime facias, te uehementer rogo. at deplorandi quidem, quod quotidie facimus, ſit iam nobis aut finis omnino, ſi poteſt, aut moderatio quædam, quod profecto

poteſt : non enim, quam dignitatem, quos honores, quem uitæ ſtatum amiſerim, cogit, ſed quid conſecutus ſim, quid præſtiterim, qua in laude uixerim, his denique in malis quid interſit inter me, & iſtos, quos propter omnia amiſimus, hi ſunt, qui, niſi me ciuitate expuliſſent, obtinere ſe non poſſe putarunt licentiam cupiditatum ſuarum : quorum ſocietas, & ſceleratæ conſenſionis fides quò eruperit, uides : alter ardet furore, & ſcelere, nec remittit aliquid, ſed in dies ingraueſcit : modo Italia expulit : nunc alia ex parte perſequi, ex alia prouincia ſpoliare conatur: nec iam recuſat, ſed quodam modo poſtulat, ut, quemadmodum eſt, ſic etiam appelletur tyrannus. alter, is, qui nos ſibi quondam ad pedes ſtratos ne ſubleuabat quidem, qui ſe nihil contra huius uoluntatem aiebat facere poſſe, elapſus è ſoceri manibus, ac ferro, bellum terra, et mari comparat, non iniuſtum ille quidem, ſed tum pium, tum etiam neceſſarium, ſuis tamen ciuibus exitiabile, niſi uicerit; calamitoſum etiá, ſi uicerit. horum ego ſummorum imperatorum nó modo res geſtas non antepono meis, ſed ne fortunam quidem ipſam, qua illi florentiſſima, nos duriore conflictati uidemur : quis enim poteſt aut deſerta per ſe patria, aut oppreſſa beatus eſſe ? & ſi, ut nos à te admonemur, recte in illis libris diximus, nihil eſſe bonum, niſi quod honeſtum; nihil malum, niſi quod turpe ſit: certe uterque iſtorum eſt miſerrimus, quorũ utrique ſemper patriæ ſalus, & dignitas poſterior ſua dominatione, & domeſticis commodis fuit. præclara igitur conſcientia ſuſtentor, cum cogito me de Rep. aut meruiſſe optime, cum potuerim, aut certe nunquam, niſi diuine,

cogitaſſe, eáq; ipſa tempeſtate euerſam eſſe remp. quam ego XIIII. *annis ante proſpexerim. hac igitur conſcientia comite proficiſcar, magno equidem cum dolore, nec tam id propter me, aut propter fratrem meum, quorum iam acta ætas; quàm propter pueros, quibus interdum uidemur præſtare etiam remp. debuiſſe: quorum quidem alter non tam, quia maiore pietate eſt, me mirabiliter excruciat, alter (ò rem miſeram, nihil enim mihi accidit in omni uita acerbius) indulgentia uidelicet noſtra deprauatus, eò progreſſus eſt, quò non audeo dicere: & expecto tuas literas: ſcripſiſti enim te ſcripturum eſſe plurima, cum ipſum uidiſſes. omne meum obſequium in illum fuit cum multa ſeueritate: neque unum eius, nec paruum, ſed multa magna delicta compreſſi. patris autem lenitas amanda potius ab illo, quàm tam crudeliter negligẽda. nam literas eius ad Cæſarem miſſas ita grauiter tulimus, ut te quidem celaremus. ſed ipſius uidemus uitam inſuauem reddidiſſe. hoc uero eius iter, ſimulatióq; pietatis qualis fuerit, non audeo dicere. tantum ſcio, poſt* Hircium *conuentum, accerſitum ab Cæſare: cum eo de meo animo ab ſuis rationibus alieniſſimo, & conſilio relinquendi* Italiam. *& hæc ipſa timide: ſed nulla noſtra culpa eſt: natura metuenda eſt. hæc* Curionem, *hæc* Hortenſij *filium, nõ patrũ culpa, corrupit. iacet in mœrore meus frater, neque tam de ſua uita, quàm de mea metuit. huic tu, huic tu malo affer conſolationes, ſi ullas potes, maxime quidem illam uelim, ea, quæ ad nos delata ſint, aut falſa eſſe, aut minora: quæ ſi uera ſint, quid futurum ſit in hac fuga, neſcio: nam ſi haberemus remp. conſiliũm mihi*

non deeſſet nec ad ſeueritatem, nec ad indulgentiam. hæc ſiue iracundia, ſiue dolore, ſiue metu permotus, grauius ſcripſi, quàm aut tuus in illum amor, aut meus poſtulabat. ſi uera ſunt, ignoſces: ſi falſa, me libente eripies mihi hunc errorem. quoquo modo uero ſe res habeat, nihil aſſignabis nec patruo, nec patri. Cum hæc ſcripſiſſem, à Curione mihi nunciatum eſt, eum ad me uenire: uenerat enim is in Cumanum ueſperi pridie, id eſt Idibus. ſi quid eius igitur ſermo eiuſmodi attulerit, quod ad te ſcribẽdum ſit, id in literis adiungam.

Præterijt uillam meam Curio, iuſſitq́; mihi nunciari, mox ſe uenturum: cucurritq́; Puteolos, ut ibi concionaretur. concionatus eſt: redijt: fuit ad me ſanè diu. ô rem fœdam. noſti hominem: nihil occultauit, in primis nihil eſſe certius, quàm ut omnes, qui lege Pompeia condemnati eſſent, reſtituerentur; itaque ſe in Sicilia eorum opera uſurum. de Hiſpanijs, non dubitabat, quin Cæſari eſſent: inde ipſum cum exercitu, ubicunque Pompeius eſſet: eius interitu finem belli fore: propius factum eſſe nihil, cum plane iracundia elatum, uoluiſſe occidi Metellum Tribunum pl. quod ſi eſſet factum, cædem magnam futuram eſſe: permultos hortatores eſſe cædis, ipſum autem non uoluntate, aut natura non eſſe crudelem, ſed quòd putaret popularem eſſe clementiam: quòd ſi populi ſtudium amiſiſſet, crudelem fore: eumq́; perturbatum, quòd intelligeret, ſe apud ipſam plebem offendiſſe de ærario: itaque ei cum certiſſimum fuiſſet, ante, quàm proficiſceretur, concionem habere, auſum non eſſe, uehementerq́; animo perturbato profectum. cum autem ex eo quærerem, quid uideret, quòd

exemplum, quam rempub. plane fatebatur nullam ſpem reliquam: Pompeij claſſem timebat: quæ ſi eſſet, ſe de Sicilia abiturum. quid iſti, inquam, ſex tui faſces? ſi ab ſenatu, cur laureati? ſi ab ipſo, cur ſex? cupiui, inquit, ex S.C. ſurrepto: nam aliter non poterat. at ille impendio nunc magis odit ſenatum. à me, inquit, omnia proficiſcentur. ſex autem, quia duodecim nolui: nam licebat. tum ego, quàm uellem, inquam, petijſſe ab eo, quod audio Philippum impetraſſe: ſed ueritus ſum, quia ille à me nihil impetrabat. libenter, inquit, tibi conceſſiſſet. uerum puta te impetraſſe: ego enim ad eum ſcribam, ut tu ipſe uoles, de ea re nos iter nos locutos. quid autem illius intereſt, quoniam in ſenatum non uenis, ubi ſis? quin nunc ipſum minime offendiſſes, eius cauſa ſi in Italia non fuiſſes. atque ego, me receſſum, & ſolitudinem quærere; maxime quòd lictores haberem. laudabat conſilium. quid ergo, inquam? nam mihi curſus in Græciam per tuam prouinciam eſt, quoniam ad mare ſuperum milites ſunt. quid mihi, inquit, optatius? hoc loco multa perliberaliter. ergo hoc quidem eſt uerum profecto, ut non modo tuto, uerum etiam palàm nauigaremus. reliqua in poſterum diem diſtulit: ex quibus ſcribam ad te, ſi quid erit epiſtola dignum. ſunt autem, quæ præterij, interregnum ne eſſet expectaturus, an quo modo dixerim? ad ſe ille quidem deferri Conſulatum, ſed ſe nolle in proximum annum. & alia ſunt, quæ exquiram. iurabat ad ſummam, quod nullo negotio faceret, amiciſſimum mihi Cæſarem. eſſe debet: quid enim, inquam, ſcripſit ad me Dolabella? dico,

quid? affirmabat, cum ſcripſiſſet, quod me cuperet ad Vrbem uenire, illum quidem gratias agere maximas, & non modo probare, ſed etiam gaudere. quid quæris? atque iubebat: eſt enim ſuſpicio illa domeſtici mali, & ſermonis Hirciani. quàm cupio illũ dignũ eſſe nobis, & quàm ipſe me inuito, quæ pro illo ſit ſuſpicandum. ſed opus fuit Hircio conuento. eſt profectò neſcio quid. ſed uelim quàm minimo. & tamen eũ nondum rediſſe miramur. ſed hæc uidebimus. Tu Oppios Terentiæ dabis: iam enim Vrbis unum periculum eſt. me tamen cõſilio iuua, pedibus ne Rhegyum, an hinc ſtatim in nauem. cæterum, quoniam commoror, ego ad te ſtatim habebo, quod ſcribam, ſimul ut uidero Curionem. De Tirone cura quæſo, quod facis, ut ſciam, quid is agat.

De tota mea cogitatione ſcripſi ad te antea ſatis, ut mihi uiſus ſum, diligenter. de die nihil ſanè poteſt ſcribi certi præter hoc, non ante lunam nouam. Curionis ſermo poſtridie eandem habuit ferè ſummam, niſi quòd apertius ſignificauit, ſe harum rerum exitum non uidere. Quod mihi mandas de quodam regendo, ἀρκαδίαν: tamen nihil prætermittam: atque utinam tu: ſed modeſtior non ero. Epiſtolam ad Veſtorium ſtatim de Tullia: ac ualde requirere ſolebat. Cõmodius tecum Vectenus eſt locutus, quàm ad me ſcripſerat. ſed mirari ſatis hominis negligentiam non queo: cum enim mihi Philotimus dixiſſet, HS L emere de Canuleio diuerſorium illud poſſe, minoris etiam empturum, ſi Vectenum rogaſſem; rogaui, ut, ſi quid poſſet, ex ea ſumma detraheret: promiſit: ad me nuper, ſe HS XXX emiſſe, ut ſcriberẽ cui uellẽ addici: diẽ pecuniæ Id. Nou. eſſe. reſcripſi ei

ei ſtomachoſius,cum ioco tamen familiari. nunc,quoniã agit liberaliter,nihil accuſo hominem, ſcripſiq; ad eum, me à te certiorem eſſe factum. Tu de tuo itinere quid, & quando cogites,uelim me certiorem facias.ad X V. Cal.Maij. *Vale.*

CICERO ATTICO S.

ME ADHVC *nihil præter tempeſtatem moratur.aſtute nihil ſum acturus.fiat in Hiſpania quidlibet: & tamen retice. meas cogitationes omnes explicaui tibi ſuperioribus literis. quocirca hæ ſunt breues: & tamen quia feſtinabam, eramq; occupatior de* Quinto *fratre: ita me quidem ſedulo; ſed noſti reliqua.* Quod *dein me mones,& amice,& prudenter mones: ſed erunt omnia facilia, ſi ab uno illo cauero. magnum opus eſt. mirabilia multa. nihil ſimplex, nihil ſyncerum. uellem, ſuſcepiſſes iuuenem regendum: pater enim nimis indulgens, quidquid ego aſtrinxi, relaxat. ſi ſine illo poſſem, regerem; quod tu potes: ſed ignoſco. magnum inquam opus eſt.* Pompeium *pro certo habemus per* Illyricum *proficiſci in* Galliam. *ego nunc, quà, & quò, uidebo. ego uero* Apuliam,& Sipontinum,& *tergiuerſationem iſtam probo,nec tuam rationem eãdem eſſe duco, quam meam:non quin in repub. rectum idem ſit utrique noſtrum: ſed ea non agitur:regnandi contentio eſt,in qua pulſus eſt modeſtior* Rex, *& probior,& integrior,& is, qui niſi uincit,nomen populi* R. *deleatur neceſſe eſt: ſin autem uincit,*Sullano *more, exemploq; uincet. ergo hac in contentione neutrum tibi palàm ſentiendum, &*

tempori ſeruiendum eſt. mea cauſa autem alia eſt, quòd beneficio uinctus, ingratus eſſe non poſſum: nec tamen in acie, ſed Melitæ, aut alio in loco, ſiue in oppidulo futurum puto. nihil, inquies, iuuas eum, in quem ingratus eſſe non uis? immo minus fortaſſe uoluiſſet. ſed de hoc uidebimus. exeamus modo: quod ut meliore tempore poſſimus, facit Adriatico mari Dolabella, freto Sicilienſi Curio. iniecta autem mihi ſpes quædam eſt, uelle mecum Ser. Sulpitium colloqui. ad eum miſi Philotimum cum literis. ſi uir eſſe uolet, præclara συνοδία. *ſin autem, erimus nos, qui ſolemus. Curio mecum uixit, iacere Cæſarem putans offenſione populari, Siciliæq; diffidens, ſi Pompeius nauigare cœpiſſet. Quintum puerum accepi uehementer. auaritiam uideo fuiſſe, & ſpem magni congiarij. magnum hoc malum eſt: ſed ſcelus illud, quod timueramus, ſpero nullum fuiſſe. hoc autem uitium puto te exiſtimare non noſtra indulgentia, ſed à natura profectum. quem tamen nos diſciplina regimus. De Oppijs Velienſibus quid placeat, cum Philotimo uidebis. Epeirum noſtram putabimus: ſed alios curſus uidebamur habituri. Vale.*

CICERO ATTICO S.

ET RES *ipſa monebat, & tu oſtenderas, & ego uidebam, de ijs rebus, quas intercipi periculoſum eſſet, finem inter nos ſcribendi fieri tempus eſſe. ſed cum ad me ſæpe mea Tullia ſcribat, orans, ut, quid in Hiſpania geratur, expectem, & ſemper aſcribat idem uideri tibi.*

idq́; ipſe etiam ex tuis literis intellexerim: non puto eſſe alienum, me ad te, quid de ea re ſentiam, ſcribere. Conſilium iſtud tunc eſſet prudens, ut mihi uidetur, ſi noſtras rationes ad Hiſpanienſem caſum accommodaturi eſſemus: quod fieri dicitis oportere: neceſſe eſt enim aut, id quod maxime uelim, pelli iſtum ab Hiſpania, aut trahi id bellum, aut iſtum, ut confidere uidetur, apprehendere Hiſpanias. ſi pelletur: quàm gratus, aut quàm honeſtus tum erit ad Pompeium noſter aduentus, cum ipſum Curionem ad eum tranſiturum putem? ſi trahitur bellum: quid expectem, aut quandiu? relinquitur, ut, ſi uincimur in Hiſpania, quieſcamus. id ego contra puto: iſtum enim uictorem magis relinquendum puto, quàm uictum, & dubitantem magis, quàm fidentem ſuis rebus: nam cædem uideo, ſi uicerit, & impetum in priuatorum pecunias, & exulum reditum, & tabulas nouas, & turpiſſimorum honores, & regnum non modo Romano homini, ſed ne Perſæ quidem cuiquam tolerabile. tacita eſſe poterit in id dignitas noſtra? pati poterunt oculi me cum Gabinio ſententiam dicere? & quidem illum rogari prius? præſto eſſe clientem tuum Chlodium, Catuli Plaguleium, cæteros? ſed cur inimicos colligo? qui meos neceſſarios, à me defenſos, nec uidere in curia ſine dolore, nec uerſari inter eos ſine dedecore potero. quòd ſi ne id quidem eſt exploratum, fore, ut mihi liceat, (ſcribunt enim ad me amici eius, me illi nullo modo ſatisfeciſſe, quòd in ſenatum non uenerim) tamen ne dubitemus, an ei nos etiam cum periculo uenditemus, quicum coniuncti ne cum præmio quidem uoluimus eſſe? de-

inde hoc uide, non eſſe iudicium de tota contentione in Hiſpanijs: niſi forte his amiſſis arma Pompeium abiecturum putas, cuius omne conſilium Themiſtocleum eſt: exiſtimat enim, qui mare teneat, eum neceſſe rerum potiri. itaque qui nunquam egit, ut Hiſpaniæ per ſe tenerentur, naualis apparatus ei ſemper antiquiſſima cura fuit. nauigabit igitur, cum erit tempus, maximis claſſibus, & ad Italiam accedet: in qua nos ſedentes quid erimus? nam medios eſſe iam non licebit. claſſibus aduerſabimur igitur? quod malum maius ſcilicet tantum? denique quid turpius? Annibal hic in abſentis ſolus tuli ſcelus: eiuſdem cum Pompeio, & cum reliquis principibus non feram? quòd ſi iam miſſo officio periculi ratio habenda eſt: ab illis eſt periculum, ſi peccaro; ab hoc, ſi recte fecero: nec ullum in his malis conſilium periculo uacuum inueniri poteſt: ut non ſit dubium, quin cum periculo fugiamus, quod fugeremus etiam cum ſalute. non ſimul cum Pompeio mare tranſierimus: omnino non potuimus: extat ratio dierum: ſed tamen (fateamur enim, quod eſt: ne condamus quidem, ut poſſumus) fefellit ea res, quæ fortaſſe non debuit, ſed fefellit: pacem putaui fore: quæ ſi eſſet, iratum mihi Cæſarem eſſe, cum idem amicus eſſet Pompeio, nolui: ſenſeram enim, quàm ijdem eſſent. hoc ueritus in hanc tarditatem incidi: ſed aſſequar omnia, ſi propero; ſi cunctor, amitto. & tamen mi Attice auguria quoque me incitant quadã ſpe nõ dubia, non hæc collegij noſtri ab Appio, ſed illa Platonis de tyrannis: nullo enim modo poſſe uideo ſtare iſtum diutius, quin ipſe per ſe, etiam languentibus nobis, concidat, quippe qui

* *florentis, ac nouos, ut uti diebus ipſi illi egenti, ac perditæ multitudini in odium acerbiſſimum uenerit, qui duarum rerum ſimulationem tam cito amiſerit, manſuetudinis in Metello, diuitiarum in ærario. iam quibus utatur uel ſocijs, uel miniſtris, ſi ij prouincias, ſi Remp. regent, quorum nemo duos menſes potuit patrimonium ſuum gubernare? non ſunt omnia colligenda: quæ tu acutiſſime proſpicis. ſed tamen ea pone ante oculos, iam intelliges id regnũ uix ſemeſtre eſſe poſſe. quod ſi me fefellerit, feram, ſicut multi præclariſſimi homines in Rep. excellentes tulerunt: niſi forte* * *me Sardanapali uice in ſuo lectulo mori malle cenſueris, quàm exilio Themiſtocleo: qui cũ fuiſſet, ut ait Thucydides,* τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστὴς, *tamen incidit in eos caſus, quos uitaſſet, ſi eum nihil fefelliſſet. etſi is erat (ut ait idem) qui* τό τε ἄμεινον ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα: *tamen non uidit, nec quo modo Lacedamoniorum, nec quo modo ſuorum ciuium inuidiam effugeret, nec quid Artaxerxi polliceretur. non fuiſſet & illa nox tam acerba Africano ſapientiſſimo uiro, non tam dirus ille dies Sullanus callidiſſimo uiro C. Mario, ſi nihil utrunque eorũ fefelliſſet. nos tamen hoc confirmamus illo augurio, quo diximus: nec fallit, nec aliter accidet. corruat iſte, neceſſe eſt, aut per aduerſarios, aut ipſe per ſe, qui quidem ſibi eſt aduerſarius unus acerrimus. id ſpero uiuis nobis fore. quanquã tempus eſt nos de illa perpetua iam, nõ de hac exigua uita cogitare. ſin quid acciderit maturius, haud ſanè mea multum in-*

terfuerit, utrum factum uideam, an futurum eſſe multo ante uiderim. quæ cum ita ſint, non eſt committendum, ut ijs pareã, quos cõtra me ſenatus, ne quid Reſp. detrimenti acciperet, armauit. Tibi *ſunt omnia commendata: quæ commendationis meæ pro tuo in nos amore non indigent. ne hercule quidẽ reperio, quid ſcribam: ſedeo enim* πλουδοκῶν: *etſi nihil unquam tam fuit ſcribendum, quàm nihil mihi unquam ex plurimis tuis iucunditatibus gratius accidiſſe, quàm quòd meam* Tulliam *ſuauiſſime, diligentiſſimeq́; coluiſti. ualde eo ipſa delectata eſt, ego autem non minus. cuius quidẽ uirtus mirifica. quo modo illa fert publicam cladem? quo modo domeſticas tricas? quantus autem animus in diſceſſu noſtro?* στοργῆς *ſit ſumma* σύντηξις: *tamen nos recte facere, & bene audire uult. ſed hac ſuper re nimis, ne meam ipſe* συμπάθειαν *euocem. tu, ſi quid de* Hiſpanijs *certius, etſi quid aliud, dum abſumus, ſcribes: & ego fortaſſe diſcedens dabo ad te aliquid, eo etiã magis, quòd* Tullia *te non putabat ex* Italia *hoc tẽpore. cum* Antonio *item eſt agendum, ut cum* Curione Melitæ *me uelit eſſe: huic bello nolle intereſſe. eo uelim tam facili uti poſſem, & tam bono in me, quàm* Curio. *is ad* Miſſenũ VI. Non. *uenturus dicebatur, id eſt hodie. ſed præmiſit mihi odioſas literas hoc exemplo.*

Antonius Trib. pl. Propr. Ciceroni Imp. S.

NISI *te ualde amarẽ, & multo quidẽ plus, quàm putas, non extimuiſſem rumorẽ, qui de te prolatus eſt, cũ præſertim falſum eſſe exiſtimarem: ſed quia te nimio*

plus diligo,non poſſum diſſimulare, mihi famã quoque,
quãuis ſit falſa, magni eſſe : te iturum trans mare, cre
dere non poſſum, cum tanti facias Dolabellã, & Tul-
liam tuã, fœminã lectiſſimã, tantiq; ab omnibus nobis
fias, quibus mehercule dignitas, amplitudoq; tua penè
carior eſt, quàm tibi ipſi. ſed tamen non ſum arbitratus
eſſe amici,non commoueri etiam improborum ſermone.
eo feci ſtudioſius, quòd iudicabam duriores parteis mi-
hi impoſitas eſſe ab offenſione noſtra, quæ magis à ζηλο-
τυπίᾳ mea, quàm ab iniuria tua nata eſt : ſic enim uo-
lo te tibi perſuadere, mihi neminem eſſe cariorẽ te, ex-
cepto Cæſare; meq; illud unà iudicare,Cæſarem maxi-
me in ſuis M. Ciceronem reponere . quare mi Cicero
te rogo, ut tibi omnia integra ſerues, eius fidem impro-
bes, qui tibi, ut beneficiũ daret, prius iniuriam fecit:con
tra,eũ ne profugias, qui te, etſi nõ amabit(quod accide-
re non poteſt) tamen ſaluũ,ampliſſimumq; eſſe cupiet .
dedita opera ad te Calpurnium familiariſſimum meũ
miſi, ut mihi magnæ curæ tuam uitam , ac dignitatem
eſſe ſcires. Eodem die à Cæſare Philotimus
literas attulit hoc exemplo .

Cæſar Imp. M. Ciceroni Imp. S.

ETSI te nihil temere, nihil imprudenter facturũ
iudicarã:tamen permotus hominum fama,ſcribendũ ad
te exiſtimaui, et pro noſtra beneuolẽtia petendũ,ne quò
progredereris inclinata iam re, qua integra etiã progre fam. 2. 6.
diendũ tibi nõ exiſtimaſſes:nãq; et amicitiæ grauiorẽ in-
iuriã feceris, & tibi minus cõmode cõſulueris, ſi nõ for

tunæ obſecutus uidebere; omnia enim ſecundiſſima nobis, aduerſiſſima illis accidiſſe uidentur: nec cauſam ſecutus; eadem enim tum fuit, cum ab eorum conſilijs abeſſe iudicaſti: ſed meum aliquod factum condemnaſſe: quo mihi grauius abs te nil accidere poteſt. quod ne facias, pro iure noſtræ amicitiæ à te peto. poſtremo quid uiro bono, & quieto, & bono ciui magis conuenit, quàm abeſſe à ciuilibus controuerſijs? quod nonnulli cum probarent, periculi cauſa ſequi non potuerunt. tu explorato & uitæ meæ teſtimonio, & amicitiæ iudicio, neque tutius, neque honeſtius reperies quidquam, quàm ab omni contentione abeſſe. XV. Cal. *Maij, ex itinere.* Vale.

CICERO ATTICO S.

ADVENTVS *Philotimi (at cuius hominis, quàm inſulſi, et quàm ſæpe pro Pompeio mentientis) exanimauit omneis, qui mecũ erant: nã ipſe obdurui. dubitauit noſtrum nemo, quin Cæſar itinera repreſſiſſet, (uolare dicitur) Petreius cum Afranio coniunxiſſet. nihil affert eiuſmodi. quid quæris? etiam illud erat perſuaſum, Pompeium cum magnis copijs iter in Germaniam per Illyricum feciſſe: id enim* αὐθεντικῶς *nunciabatur. Melitam igitur opinor capeſſemus, dum, quod in Hiſpania: quod quidem propemodum uideor ex Cæſaris literis ipſius uoluntate facere poſſe, qui negat neque honeſtius; neque tutius mihi, quidquam eſſe, quàm ab omni cõtentione abeſſe. dices, ubi ille ergo tuus animus, quem proximis literis? adeſt, & idem eſt: ſed utinam*

meo ſolum capite decernerem : lacrymæ meorũ me interdum molliunt, precantium, ut de Hiſpanijs expectemus. M. Celij quidem epiſtolam ſcriptã miſerabiliter, quæ hoc idem obſecraret ; ut expectarem , ne fortunas meas,ne unicã filiam, ne meos omneis tam temere proderem, non ſine magno fletu legerunt pueri noſtri . etſi meus quidem eſt fortior , eoq; ipſo uehementius commouet, nec quidquam niſi de dignatione laborat. Melitam igitur, deinde quod uidebitur . tu tamen etiã nunc mihi aliquid literarum, & maxime ſi quid ab Afranio. ego , ſi cum Antonio locutus ero , ſcribam ad te , quid actum ſit : ero tamen in credendo , ut mones, cautus. nam occultandi ratio tum difficilis , tum etiam periculoſa eſt. Seruiũ expecto ad Nonas, & adijcit à Poſthumia & Seruij filij : Quartanam leuiorem eſſe gaudeo. miſi ad te Celij etiam literarum exemplũ. Vale.

Celius M. Ciceroni Imp. S.

EXANIMATVS tuis literis, quibus te nihil, niſi triſte, cogitare oſtendiſti,neque, id quod eſſet, perſcripſiſti,neque nõ tamen , quale eſſet, quod cogitares, aperuiſti ; has ad te illico literas ſcripſi . per fortunas tuas Cicero, per liberos te oro, & obſecro , ne quid grauius de ſalute,& incolumitate tua conſulas : nam Deos, homineſq; , amicitiamq; noſtram teſtificor , me tibi prædixiſſe, neque temere monuiſſe ; ſed poſtquam Cæſarem conuenerim, ſententiamq; eius , qualis futura eſſet parta uictoria , cognorim , te certiorem feciſſe . ſi exiſtimas eandem rationem fore Cæſaris in dimittendis ad-

uerſarijs, & conditionibus ferendis, erras. nihil niſi atrox & ſæuũ cogitat, atque etiã loquitur. iratus ſenatui exijt. his interceſſionibus plane incitatus eſt. nõ mehercule erit deprecationi locus. quare ſi tibi tu, ſi filius unicus, ſi domus, ſi ſpes tuæ reliquæ tibi caræ ſunt; ſi aliquid apud te nos, ſi uir optimus gener tuus ualet: eorum fortunã non debes uelle conturbare, ut eam cauſam, in cuius uictoria ſalus noſtra eſt, odiſſe, aut relinquere cogamur, aut impiam cupiditatem contra ſalutẽ tuam habeamus. denique illud cogita, quod offenſæ fuerit, in iſta cunctatione te ſubijſſe. nunc te contra uictorem facere, quem dubijs rebus lædere noluiſti, & ad eos fugatos accedere, quos reſiſtentes ſequi nolueris, ſummæ ſtultitiæ eſt. uide, ne, dum pudet te parũ optimatem eſſe, parum diligenter, quod optimum, ſit, eligas. quòd ſi totum tibi perſuadere non poſſum, ſaltem, dum, quid de Hiſpanijs agamus, ſcitur, expecta; quas tibi nuncio aduẽtu Cæſaris fore noſtras. quã iſti ſpem habeant amiſſis Hiſpanijs, neſcio. quod porrò tuum conſilium ſit ad deſperatos accedere, non mediuſfidius reperio. hoc, quod tu non dicendo mihi ſignificaſti, Cæſar audierat: ac ſimul atque aue, mihi dixit, ſtatim, quid de te audiſſet, expoſuit. negaui me ſcire: tamen ab eo petiui, ut ad te literas mitteret, quibus maxime ad remanendũ cõmoueri poſſes. me ſecũ in Hiſpaniam ducit: nam, niſi ita faceret, ego prius, quàm ad Vrbem accederem, ubicunque eſſes, ad te percurriſſem, & hoc à te præſens contendiſſem, atque omni ui te retinuiſſem. etiã atq; etiã Cicero cogita, ne te, tuosq; omnes funditus euertas, nec te ſciens, prudẽsq; eò demittas, un-

de exitum uides nullum eſſe. quòd ſi te aut uoces optimatium commouent, aut non nullorũ hominũ inſolentiam, et iactationem ferre non potes: eligas cenſeo aliquod oppidum uacuum à bello, dum hæc decernuntur, quæ iam erunt cõfecta. id ſi feceris, et ego te ſapienter feciſſe iudicabo, & Cæſarem non offendes. Vale.

CICERO ATTICO S.

ME CAECVM, qui hæc ante non uiderim. miſi ad te epiſtolam Antonij. & cum ego ſæpiſſime ſcripſiſſem, nihil me contra Cæſaris rationes cogitare, meminiſſe me generi mei, meminiſſe amicitiæ, potuiſſe, ſi aliter ſentirem, eſſe cum Pompeio, me autem, quia cũ lictoribus inuitus curſarem, abeſſe uelle, nec id ipſum certum etiam nunc habere: uide, quàm ad hæc τυραννικῶς.

Tuum conſilium quàm uerum eſt: nam qui ſe mediũ eſſe uult, in patria manet: qui proficiſcitur, aliquid de alterutra parte iudicare uidetur. ſed ego is nõ ſum, qui ſtatuere debeam, iure quis proficiſcatur, nec ne. partes mihi Cæſar has impoſuit, ne quem omnino diſcedere ex Italia paterer. quare parui refert me probare cogitationem tuam, ſi nihil tamen tibi remittere poſſum. ad Cæſarem mittas, cenſeo, & ab eo hoc petas. non dubito, quin impetraturus ſis, cum præſertim te amicitiæ noſtræ rationem habiturum eſſe pollicearis.

Habes σκυτάλην λακωνικήν. omnino excipiam hominem. erat autẽ V. Non. uenturus ueſperi, id eſt hodie. cras igitur ad me fortaſſe ueniet. tentabo audeam nihil properare. miſſurum ad Cæſarem clamabã. cum

pauciſſimis alicubi occultabor. certe hinc iſtis inuitiſſimis euolabo, atque utinam ad Curionem. σὺν ἐμῶ τοι λέγω. magnus dolor acceſſit. efficietur aliquid dignũ nobis. Δυσουρία tua mihi ualde moleſta. medere amabo, dum eſt ἀρχή: De Maſſilienſibus gratæ tuæ mihi literæ. quæſo, ut ſciam, quidquid audieris. Siciliam cuperem, ſi poſſem palàm: quod à Curione effeceram. Hic ego Seruium expecto: rogor enim ab eius uxore, et filio: & puto opus eſſe. Hic tamen Cyteridem ſecũ lectica aperta portat, altera uxoré. ſeptem præterea coniunctæ lecticæ amicarum. hæ ſunt amicorum. uide, quàm turpi leto pereamus. & dubita, ſi potes, quin ille, ſeu uictus, ſeu uictor redierit, cædem facturus ſit. ego uero uel lintriculo, ſi nauis non erit, eripiam me ex iſtorũ parricidio. ſed plura ſcribam, cum illum conuenero. Iuuenem noſtrum non poſſum non amare: ſed ab eo nos non amari planè intelligo. nihil ego uidi tá ἀπηθοποίητον, tam auerſum à ſuis, tam neſcio quid cogitás. uim incredibilem moleſtiarum. ſed erit curæ, & eſt, ut regatur; mirũ eſt enim ingenium: ἤθους ἐπιμελητέον.

CICERO ATTICO S.

OBSIGNATA iam epiſtola ſuperiore, nõ placuit ei dare, cui conſtitueram, quòd erat alienus: itaque eo die data non eſt. interim uenit Philotimus, & mihi à te literas reddidit: quibus quæ de fratre meo ſcribis, ſunt ea quidem parum firma, ſed habent nihil ὕπουλον, nihil fallax, nihil non flexibile ad bonitatem, nihil, quod non, quò uelis, uno ſermone poſſis perducere.

ne multa, omneis ſuos, etiam quibus iraſcitur crebrius, tamen caros habet; me quidem ſe ipſo cariorem. quod de puero aliter ad te ſcripſit; & ad matrem de filio, non reprehendo. de itinere, & de ſorore, quæ ſcribis, moleſta ſunt, eóq; magis, quòd ea tempora noſtra ſunt, ut ego his mederi non poſſim: nam certe mederer: ſed quibus in malis, & qua in deſperatione rerum ſimus, uides. illa de ratione numaria non ſunt eiuſmodi, (ſæpe enim audio ex ipſo) ut non cupiat tibi præſtare, & in eo laboret. ſed ſi mihi Q. Accius in hac mea fuga HS XIII. non reddit, quæ dedi eius filio mutua, & utitur excuſatione temporis; ſi Lepta, ſi cæteri: ſoleo mirari, de neſcio queis HS XX cũ audio ex illo ſe urgeri: uides enim profectò anguſtias: curari tamen ea tibi utique iubet: an exiſtimas illum in iſto genere lentulum, aut reſtrictum? nemo eſt minus. de fratre ſatis. de eius filio, indulſit illi quidem ſuus pater ſemper, ſed non facit indulgentia mendacem, aut auarum, aut non amantem ſuorum, ferocem fortaſſe, & arrogantem, & infeſtũ facit. itaque habet hæc quóque, quæ naſcũtur ex indulgentia: ſed ea ſunt tolerabilia: (quid.n. dicã, hac iuuentute?) ea uero, quæ mihi quidem, qui illum amo, ſunt his ipſis malis, in queis ſumus, miſeriora, non ſunt ab obſequio noſtro: nam ſuas radices habent: quas tamen euellerem profectò, ſi liceret. ſed ea omnia mihi ſunt patiẽda. ego meum facile teneo: nihil eſt enim eo tractabilius. cuius quidem miſericordia languidiora adhuc conſilia cepi: & quo ille me fortiorem uult eſſe, eo magis timeo, ne in eum ex ſtam crudelior. ſed Antonius uenit heri ueſperi. iam fortaſſe ad me ueniet.

aut ne id quidem, quoniam ſcripſit, quid fieri uellet. ſed ſcies continuo, quid actum ſit. nos iam nihil, niſi occulte. de pueris quid agam? paruo ne nauigio committam? quid mihi animi in nauigando cenſes fore? recordor enim, æſtate cum illo Rhodiorum *ἀφράκτῳ nauigans quàm fuerim ſolicitus. quid duro tempore anni actuariolo fore cenſes? ò rem undique miſeram.* Trebatius *erat mecum, uir plane, & ciuis bonus. quæ ille monſtra,* Dij *immortales. etiam ne* Balbus *in ſenatum uenire cogitet? ſed ei ipſi cras ad te literas dabo.* Vectenum *mihi amicum, ut ſcribis, ita puto eſſe. cum eo, quod ἀποτόμως ad me ſcripſerat de numis curandis, θυμικώτερον erat. id tu, ſi ille aliter acceperit, ac debuit, lenies.* Monetali *autem aſcripſi, quòd ille ad me,* Proconſuli*. ſed quoniam eſt homo, & nos diligit, ipſe quoque à nobis diligatur.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVIDNAM *mihi futurum eſt? aut quis me nõ ſolum infelicior, ſed iam etiam turpior? nominatim de me ſibi imperatum dicit* Antonius*: nec me tamen ipſe adhuc uiderat, ſed hoc* Trebatio *narrauit. quid agam nunc, cui nihil procedit, caduntq́; ea, quæ diligentiſſime ſunt cogitata, teterrime? ego enim Curionem nactus, omnia me conſecutum putaui. is de me ad* Hortenſium *ſcripſerat.* Reginus *erat totus noſter. huic nihil ſuſpicabamur cum hoc mare negotij fore. quò me nunc uertam? undique cuſtodior. ſed ſatis lacrymis. παραπλευστέον igitur, & occulte in aliquam onera=*

riam corrependum: non cõmittendum, ut etiam compacto prohibiti uideamur. Sicilia petenda: quam ſi erimus nacti, maiora quædam conſequemur. ſit modo recte in Hiſpanijs. quanquam de ipſa Sicilia utinam ſit uerum, ſed adhuc nihil ſecundi. concurſus Siculorum ad Catonem dicitur factus; oraſſe, ut reſiſteret; omnia pollicitus: commotum illum, delectum habere cœpiſſe. non credo, ut eſt luculentus auctor. potuiſſe certe tenere illam prouinciam ſcio. ab Hiſpanijs autem iam audietur. hic nos C. Marcellum habemus eadem de re cogitantem, aut bene ſimulantem. quanquam ipſum non uideram, ſed ex familiariſſimo eius audiebam. tu quæſo, ſi quid habebis noui. ego, ſi quid moliri erimus, ad te ſtatim ſcribam. Quintum filium ſeuerius adhibebo. utinam proficere poſſem. tu tamen eas epiſtolas, quibus aſperius de eo ſcripſi, aliquando concerpito, ne quando quid emanet: ego item tuas. Seruium expecto, nec ab eo quidquam ὑγιές. *ſcies, quid erit. ſine dubio erraſſe nos, confitendum eſt. at ſemel? at una in re? immo omnia, quo diligentius cogitata, eo facta ſunt imprudentius.* ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι, ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ: *in reliquis modo ne ruamus: iubes enim profectionem meam prouidere. quid prouideam? ita patent omnia, quæ accidere poſſunt, ut, ea ſi uitem, ſedendũ ſit cum dedecore, & dolore; ſi negligam, periculum eſt, ne in manus incidam perditorum. ſed uide, quantis in miſerijs ſimus: optandum interdum uidetur, ut aliquam accipiamus ab iſtis quamuis acerbam iniuriam, ut tyranno in odio fuiſſe uideamur. quòd ſi nobis is curſus, quem ſperaram, pateret; effeciſſem aliquid profe-*

cto,ut tu optas,& hortaris,dignũ noſtra mora: ſed mirificæ ſunt cuſtodiæ:& quidem ille ipſe Curio ſuſpectus. quare ui,aut clàm agendum eſt:& ſi ui,forte ne cum tempeſtate:clàm autem cũ iſtis. in quo ſi quod σφάλμα, uides quàm turpe eſt. trahimur: nec fugiendum, ſi quid uiolentius. De Cælio ſæpe mecũ agito, nec, ſi quid habuero tale, dimittam. Hiſpanias ſpero firmas eſſe. Maſſilienſium factum cum ipſum per ſe luculentũ eſt, tum mihi argumento eſt, recte eſſe in Hiſpanijs: minus enim auderent, ſi aliter eſſent:& ſcirent:nam & iuncti, & diligentes ſunt. Odium autem recte animaduertis ſignificatum theatro. Legiones autem has, quas in Italia aſſumpſit,alieniſſimas eſſe uideo: ſed tamen nihil inimicius, quàm ſibi ipſe. illud recte times, ne ruat. ſi deſperarit, certe ruet. quo magis efficiendum aliquid eſt, fortuna uelim meliore,animo Celiano. ſed primum quidque:quod,qualecunque erit,continuo ſcies. Nos iuueni,ut rogas, ſuppeditabimus,& Peloponneſum ipſam ſuſtinebimus: eſt enim indoles, modo aliquid hoc ſit ἦθος ΑΚΙΜΟΔΟΝ: *quod ſi adhuc nullũ eſt,eſſe tamen poteſt: aut* ἀρετὴ *non eſt* διδακτόν: *quod mihi perſuaderi non poteſt.* Vale.

CICERO ATTICO S.

EPISTOLA *tua gratiſſima fuit meæ Tulliæ,et mehercule mihi. ſemper ſecum aliquid afferunt tuæ literæ. ſcribes igitur:ac ſi quid ad ſpẽ poteris,ne dimiſeris. Tu Antonij leones pertimeſcas caue. nihil eſt illo homine iucũdius. attẽde* πρᾶξιν πολιτικοῦ. *euocauit literis è muni-*

nicipijs denor: & Quatuor uiri uenerunt ad uillam eius mane. primum dormijt ad horas treis. deinde, cum eſſet nunciatum ueniſſe Neapolitanos, et Cumanos, (his enim eſt Cæſar iratus) poſtridie redire iuſſit, lauari ſe uelle, & περὶ κοιλιολυσίαν γίνεσθαι. hoc heri effecit. hodie autem in Aenariam tranſire conſtituit: exulibus reditum pollicetur. ſed hæc omittamus, de nobis aliquid agamus.

Ab Axio accepi literas. de Tirone gratum. Vectenum diligo. Veſtorio reddidi. Seruius prid. Non. Maij Minturnis manſiſſe dicitur, hodie in Liternino manſurus apud C. Marcellum. cras igitur nos mature uidebit, mihiq; dabit argumentum ad te epiſtolæ: iam enim non reperio, quid tibi ſcribam. illud admiror, quòd Antonius ad me ne nuncium quidem, cum præſertim me ualde obſeruarit. uidelicet (aut aliquid atrocius de me imperatum eſt) coràm negare mihi non uult. quod ego nec rogaturus eram, nec, ſi impetraſſem, crediturus. nos tamen aliquid excogitabimus. tu quæſo, ſi quid in Hiſpanijs: iam enim poterit audiri: & omnes ita expectant, ut, ſi recte fuerit, nihil negotij futurum putent. ego autem nec, retentis his, confectam rem puto; neque, amiſſis, deſperatam. Siluium, & Ocellam, & cæteros credo retardatos. te quoque à Curtio impediri uideo. etſi, ut opinor, habeo Scytha ὄνον. uitam miſeram, maiuſq; malum, tandiu timere, quàm eſt illud ipſum, quod timetur. Seruius, ut antea ſcripſi, cum ueniſſet Non. Maij, poſtridie ad me uenit. ne diutius te teneam, nullius conſilij exitum inuenimus. nunquam uidi hominem perturbatiorem metu. neque hercule quidquam timebat, quod non eſſet timendum: illum ſibi iratum, hunc non

amicum : horribilem utriuſque uictoriam, cum propter alterius crudelitatem, alterius audaciam, tum propter utriuſque difficultatem pecuniariam, qua frui nuſquã, niſi ex priuatorum bonis, poſſet. atque hæc ita multis cum lacrymis loquebatur, ut ego mirarer eas tam diuturna miſeria non exaruiſſe. mihi quidem etiam lippitudo hæc, propter quam non ipſe ad te ſcribo, ſine ulla lacryma eſt, ſed ſæpius odioſa eſt propter uigilias. quam ob rem quidquid habes ad conſolandum, collige, et illa ſcribe, non ex doctrina, neque ex libris: nam id quidem domi eſt, ſed neſcio quo modo imbecillior eſt medicina, quàm morbus: hæc potius conquire, de Hiſpanijs, de Maſſilia: quæ quidem ſatis bella Seruius affert: qui etiam de duabus legionibus luculentos auctores eſſe dicebat. hæc igitur ſi habebis, & talia. & quidem paucis diebus aliquid audiri neceſſe eſt. ſed redeo ad Seruium. diſtulimus omnino ſermonem in poſterum, ſed tardus ad exeundum: multo ſe in ſuo lectulo malle, quidquid foret. odioſus ſcrupulus de filij militia Brunduſina. unum illud firmiſſime aſſeuerabat, ſi damnati reſtituerentur, in exilium ſe iturum. nos autem ad hæc, & ipſum certo fore, &, quæ iam fiebant, non eſſe leuiora: multaq; colligebamus. uerum ea non animum eius augebant, ſed timorem; ut iam celandus magis de noſtro conſilio, quàm ad idem uideretur. quare in hoc non multum eſt. Nos à te admoniti de Celio cogitabimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

SERVIVS *cum eſſet apud me, Cephalio cũ tuis literis* VI. Id. *uenit, quæ nobis magnam ſpem attulerunt meliorum rerum de octo cohortibus: etenim hæ quoque, quæ in his locis ſunt, labare dicuntur. eodem die* Fu*niſulanus à te attulit literas, in quibus erat confirmatius idem illud. ei de ſuo negotio reſpondi cumulate, cum omni tua gratia. adhuc non ſatisfaciebat: debet autem mihi multos numos, nec habetur locuples. nunc dit ſe daturum: cui expenſum tulerit, morari: tabellarijs, ſi apud te eſſet, quã ſatisfeciſſes, dares: quantum ſit,* Eros Philotimi *tibi dicet. ſed ad maiora redeamus.* Quod *optas,* Celianum *illud matureſcit. itaque torqueor, utrum uentum expectem. uexillo opus eſt: conuolabunt.* Quod *ſuades, ut palàm: prorſus aſſentior. itaque me profecturum puto. tuas tamen interim literas expecto.* Seruij *conſilio nihil expeditur. omnes captiones in omni ſententia occurrunt. unum* C. Mar*cello cognoui timidiorem, quem* Conſulem *fuiſſe pœnitet.* ὢ πολλῆς ἀγεννείας: *qui etiam* Antonium *confirmaſſe dicitur, ut me impediret, quo ipſe credo honeſtius.* Antonius *autem* VI. Id. Capuã *profectus eſt. ad me miſit, ſe pudore deterritũ ad me nõ ueniſſe, quòd me ſibi ſuccẽſere putaret. ibitur igitur, & ita quidẽ, ut cenſes; niſi cuius grauioris perſonæ ſuſcipiẽdæ ſpes erit ante oblata. ſed uix erit tã cito.* Halienus *autẽ* Prætor *putabat aliquẽ, ſi ego non, ex collegis ſuis. quiuis licet, dũ modo aliquis.* De *ſorore, laudo.* De Quinto *puero, datur opera: ſpe-*

ro eſſe meliora. De Quinto fratre, ſcito eum non me diocriter laborare de uſura: ſed adhuc nihil à L. Egnatio expreſſit. Axius de XII. millibus pudens: ſæpe enim aſcripſit, ut Gallio, quantum is uellet, darem. quod ſi non ſcripſiſſet, poſſem ne aliter? & quidem ſæpe ſum pollicitus. ſed tantum uoluit cito. me uero adiuuarent his in anguſtijs. ſed tu iſtos. uerum aliàs. Te à quartana liberatum gaudeo, itemq; Piliam. Ego, dum panes, & cætera in nauem parantur, excurro in Pompeianum. Vectæno uelim gratias, quòd ſtudioſius. ſi quẽquam nactus fueris, qui perferat, literas des ante, quàm diſcedimus. Vale.

CICERO ATTICO S.

COMMODVM ad te dederam literas de pluribus rebus, cum ad me bene mane Dionyſius fuit. cui quidem ego non modo placabilem me præbuiſſem, ſed totum remiſiſſem, ſi ueniſſet qua mente tu ad me ſcripſeras: erat enim ſic in tuis literis, quas Arpini acceperam, eum uenturum, facturumq;, quod ego uellem. ego uolebam autem, uel cupiebam potius, eſſe eum nobiſcum. quod quia plane, cum in Formianum ueniſſet, præciderat, aſperius ad te de eo ſcribere ſolebam. at ille perpauca locutus, hanc ſummam habuit orationis, ut ſibi ignoſcerem, ſe rebus ſuis impeditum nobiſcum ire non poſſe. pauca reſpondi: magnum accepi dolorem: intellexi fortunam ab eo noſtram deſpectam eſſe. quid quæris? fortaſſe miraberis: in maximis horum temporum doloribus hunc mihi ſcito eſſe. uelim, ut tibi ami

cus ſit. hoc cum tibi opto, opto ut beatus ſis: erit enim tandiu. Conſilium noſtrum ſpero uacuum periculo fore: nam & diſſimulauimus, &, ut opinor, acerrime obſeruabimus. nauigatio modo ſit, qualem opto. cætera, quæ quidem conſilio prouideri poterunt, cauebuntur. tu, dum adſumus, non modo quæ ſcieris, audieris'ue, ſed etiam quæ futura prouidebis, ſcribas uelim. Cato, qui Siciliam tenere nullo negotio potuit, & ſi tenuiſſet, omnes boni ad eum ſe contuliſſent; Syracuſis profectus eſt ante diem VIII. Cal. Maij, ut ad me Curio ſcripſit. utinam, quod aiunt, Cotta Sardiniã teneat: eſt enim rumor. ò, ſi id fuerit, turpem Catonem. Ego, ut minuerem ſuſpicionẽ profectionis, aut cogitationis meæ, profectus ſum in Pompeianũ ad IIII. Id. ut ibi eſſem, dum, quæ ad nauigandum opus eſſent, pararentur. cùm ad uillam ueniſſem, uentũ eſt ad me: centuriones trium cohortium, quæ Pompeijs ſunt, me uelle poſtridie, (hæc mecum Ninnius noſter) uelle eos mihi ſe, & oppidum tradere. at ego tibi poſtridie à uilla ante lucem, ut me omnino illi ne uiderent: quid enim erat in tribus cohortibus? quid ſi plures, quo apparatu? cogitaui eadẽ illa Celiana, quæ legi in epiſtolã tua, quã accepi ſimul in Cumanũ ueni eodẽ die. et ſimul fieri poterat, ut tentaremur. omnem igitur ſuſpicionem ſuſtuli. ſed cum redeo, Hortenſius uenerat, ad Terentiã ſalutatum diuerterat, ſermone erat uſus honorifico erga me. tamen eum, ut puto, uidebo: miſit enim puerum, ſe ad me uenire. hoc quidem melius, quàm collega noſter Antonius: cuius inter lictores lectica mima portatur. tu, quoniam quartana cares, & non modo

morbum remouiſti, ſed etiam grauedinem, te uegetum nobis in Græcia ſiſte, & literarum aliquid interea.

CICERO ATTICO S.

PRID. *Id. Hortenſius ad me uenit ſcripta epiſtola. uellem cætera eius. quàm in me incredibilé* ἐκτένειαν: *qua quidem cogito uti. deinde Serapion cum epiſtola tua. quam prius quàm aperuiſſem, dixi ei, te ad me de eo ſcripſiſſe antea, ut feceras. deinde epiſtola lecta, cumulatiſſime cætera. & hercule hominem probo: nam & doctum, & probum exiſtimo. quin etiam naui eius me & ipſo conuectore uſurum puto. Crebro refricat lippitudo, non illa quidem perodioſa, ſed tamen quæ impediat ſcriptionem meam. Valetudinem tuam iam confirmatam eſſe & à uetere morbo, & à nouis tentationibus, gaudeo. Ocellam uellem haberemus: uidentur enim eſſe hæc paulo faciliora. nunc quidem æquinoctium nos moratur, quod ualde perturbatum erat. id s. cras erit. utinam idem maneat Hortenſius: ſiquidem adhuc erat. liberalius eſſe nihil poteſt. De diplomate admiraris, quaſi neſcio cuius te flagitij inſimularem: negas enim te reperire: qui mihi id in mentem uenerit. ego autem, quia ſcripſeras te proficiſci cogitare, (etenim audieram nemini aliter licere) eo te habere cenſebam, & quia pueris diploma ſumpſeras. habes cauſam opinionis meæ. & tamen uelim ſcire, quid cogites, in primiſq; ſi quid etiam nunc noui eſt. XVII. Cal. Iun.*

CICERO ATTICO S.

TVLLIA mea peperit XIIII. Cal. Iun. puerũ ἑπταμηνιαῖον. quòd ἐυτόκησεν, gaudebam. quod quidẽ eſt natum, perimbecillum eſt. Me mirifice tranquillitates adhuc tenuerunt, atque maiore impedimento fuerunt, quàm cuſtodiæ, quibus aſſeruor: nam illa Hortenſiana omnia fuere infantia. ita fiet homo nequiſſimus: à Saluio liberto deprauatus eſt. itaque poſthac non ſcribam ad te, quid facturus ſim, ſed quid fecerim: omnes enim Κωρυκαῖοι uidẽtur ſubauſcultare, quæ loquor. tu tamen, ſi quid de Hiſpanijs, ſiue quid aliud, perge quæſo ſcribere, nec meas literas expectaris, niſi cum, quò opto, peruenerimus, aut ſi quis ex curſu. ſed hoc quoque timide ſcribo. ita omnia adhuc tarda, & ſpiſſa. ut male poſuimus initia, ſic cætera ſequuntur. furias nunc ſequimur. eædem nos fortaſſe furiæ perſequentur. ex Balbi autem ſermone, quem tecum habuit, non probamus de Melita. dubitas igitur, quin nos in hoſtium numero habeat? ſcripſi equidem Balbo, te ad me de beneuolentia ſcripſiſſe, & de ſuſpicione. de altero egi gratias: de altero ei me purgaui. ecquem tu hominem infeliciorem? non loquor plura, ne te quoque excruciem. ipſe conficior ueniſſe tempus, cũ iam nec fortiter, nec prudenter quidquam facere poſſim. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XI.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI *à te ſignatum libellũ, quem Anteros attulerat, ex quo ſcire nihil potui de noſtris domeſticis rebus, de quibus acerbiſſime affl ictor, quòd qui eas diſpenſauit, neque adeſt iſtic, neque, ubi terrarum ſit, ſcio. omnem autem ſpem habeo exiſtimationis, priuatarumq́; rerũ in tua erga me mihi perſpectiſſima beneuolentia: quam ſi his temporibus miſeris, & extremis præſtiteris, hæc pericula, quæ mihi communia ſunt cum cæteris, fortius feram. idq́; ut facias, te obteſtor, atque obſecro. ego in ciſtophoro in* Aſia *habeo ad* HS *bis, & uicies. huius pecuniæ permutatione fidem noſtram facile tuebere. quã quidem ego niſi expeditam relinquere putaſſem, credens ei, cui tu ſcis iam pridem minime credere: cõmoratus eſſem pauliſper, nec domeſticas res impeditas reliquiſſem: ob eamq́; cauſam ſerius ad te ſcribo, quòd ſero intellexi, quid timendum eſſet. te etiam, atque etiã oro, ut me totum tuẽdum ſuſcipias, ut, ſi ij ſalui erunt, quibus cum ſum, unà cum ijs poſſim incolumis eſſe, ſalutemq́; meã beneuolentiæ tuæ acceptam referre.* Vale.

CICERO ATTICO S.

LITERAS *tuas accepi prid.* Non.Feb. *eoq; ipſo die ex teſtamento creui hæreditatẽ. ex multis meis, et miſerrimis curis eſt una enata, ſi, ut ſcribis, iſta hæreditas fidem, & famã meam tueri poteſt: quã quidem te intelligo etiã ſine hæreditate tuis opibus defenſurũ fuiſſe.*

De dote quod ſcribis, per omneis Deos *te obteſtor, ut totam rem ſuſcipias, & illam miſerã mea culpa, & negligentia, tueare meis opibus, ſi quæ ſunt, tuis, quibus tibi moleſtum non erit, facultatibus. cui quidẽ deeſſe omnia, quod ſcribis, obſecro te noli pati: in quos enim ſumptus abeunt fructus prædiorum? iam illa* HS LX, *quæ ſcribis, nemo mihi unquam dixit ex dote eſſe detracta: nũquam enim eſſem paſſus. ſed hæc minima eſt ex ijs iniurijs, quas accepi, de quibus ad te dolore, et lacrymis ſcribere prohibeor. ex ea pecunia, quæ fuit in* Aſia, *partẽ dimidiã ferè exegi. tutius uidebatur fore ibi, ubi eſt, quàm apud publicanos.* Quod *me hortaris, ut firmo ſim animo: uellem poſſes aliquid afferre, quã ob rẽ id facere poſſem. ſed ſi ad cæteras miſerias acceſſit etiã id, quod mihi* Chryſippus *dixit parari (tu nihil ſignificaſti) de domo, quis me miſerior uno iam fuit? oro, obſecro, ignoſce: nõ poſſum plura ſcribere. quanto mœrore urgear, profecto uides. quod ſi mihi cõmune cum cæteris eſſet, qui uidẽtur in eadẽ cauſa eſſe, minor mea culpa uideretur, & eo tolerabilior eſſet: nunc nihil eſt, quod conſoletur, niſi quid tu efficis, ſi modo etiã nunc effici poteſt, ut ne qua ſingulari afficiar calamitate, et*

iniuria. Tardius ad te remiſi tabellarium, quòd poteſtas mittendi non fuit. A' tuis & numorum accepi HS L X X, *& ueſtimentorum quod opus fuit. Quibus tibi uidebitur, uelim des literas nomine meo. noſti meos familiares. ſignum requirent, aut manum: dices ijs, me propter cuſtodias ea uitaſſe. Vale.*

CICERO ATTICO S.

QVID *hic agatur, ſcire poteris ex eo, qui literas attulit: quẽ diutius tenui, quia quotidie aliquid noui expectabamus. neque nũc mittendi tamẽ ulla cauſa fuit, præter eã, de qua tibi reſcribi uoluiſti. Quod ad Cal. Quint. pertinet, quid uellẽ: utrũque graue eſt, & tam graui tẽpore periculum tantæ pecuniæ, & dubio rerum exitu iſta, quam ſcribis, abruptio. quare ut alia, ſic hoc uel maxime tuæ fidei, beneuolentiaéq; permitto, & illius conſilio, & uoluntati: cui miſeræ conſuluiſſem melius, ſi tecum olim coràm potius, quàm per literas de ſalute noſtra, fortuniſq; deliberauiſſem. Quod negas præcipuum mihi ullum incommodum impendere, & ſi iſta res nihil habet conſolationis, tamen etiam præcipua multa ſunt, quæ tu profecto uides grauiſſima eſſe, & me facillime uitare potuiſſe. ea tamẽ erũt minora, ſi, ut adhuc factum eſt, adminiſtratione, diligentiáq; tua leuabuntur. Pecunia apud Egnatium eſt. ſit à me ut eſt: neque enim hoc, quod agitur, uidetur diuturnũ eſſe poſſe, ut ſcire iam poſſim, quid maxime opus ſit. & ſi egeo rebus omnibus, quòd is quoque in anguſtijs eſt, quicum ſumus; cui magnam dedimus pecuniam mutuam,*

opinantes nobis conſtitutis rebus eam rem etiam honori fore. Tu, ut antea feciſti, uelim ſi qui erunt, ad quos aliquid ſcribendum à me exiſtimes, ipſe conficias. Tuis ſalutem dic. Cura, ut ualeas. in primis id, quod ſcribis, omnibus rebus cura, & prouide, ne quid ei deſit, de qua ſcis me miſerrimum eſſe. Idibus Iun. ex caſtris.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI *ab Iſidoro literas, et poſtea datas binas. ex proximis cognoui prædia non ueniſſe. uidebis ergo, ut ſuſtentetur per te. de Fruſinati ſi modo futuri ſumus, erit mihi res opportuna. Meas literas quod requiris, impedior inopia rerum, quas nullas habeo literis dignas, quippe cui nec, quæ accidunt, nec, quæ aguntur, ullo modo probentur. utinam coràm tecum olim potius, quàm per epiſtolas. Hic tua, ut poſſum, tueor apud hos. cætera Celer. ipſe fugi adhuc omne munus, eo magis, quòd ita nihil poterat agi, ut mihi, & meis rebus aptũ eſſet. Quid ſit geſtum noui, quæris: ex Iſidoro ſcire poteris: reliqua non uidentur eſſe difficiliora. tu id uelim, quod ſcis me maxime uelle, cures, ut ſcribis, ut facis. Me conficit ſolicitudo, ex qua etiam ſumma infirmitas corporis. qua leuata, ero unà cum eo, qui negotium gerit, eſtq; in ſpe magna. Brutus amicus in cauſa uerſatur acriter. hactenus fuit, quod caute à me ſcribi poſſet. De penſione altera, oro te, omni cura conſidera, quid ſit faciendum, ut ſcripſi ijs literis, quas Pollex tulit. Vale.*

CICERO ATTICO S.

QVAE me cauſæ mouerint, quàm acerbæ, quàm graues, quàm nouæ, coegerintq́; impetu magis quodã animi uti, quàm cogitatione, nõ poſſum ad te ſine maximo dolore ſcribere: fuerũt quidẽ tantæ, ut id, quod uides, eſſe cerint. itaque nec quid ad te ſcribam de meis rebus, nec quid à te petã, reperio. rem, & ſummã negotij uides. equidem ex tuis literis intellexi, & ijs, quas cõmuniter cũ alijs ſcripſiſti, & ijs quas tuo nomine, quod etiã mea ſponte uidebam, te ſubdebilitatũ nouas rationes tuendi mei quærere. Quod ſcribis placere, ut propius accedã, iterq́; per oppida noctu faciam: non ſanè uideo, quemadmodum id fieri poſſit: neque enim ita apta habeo diuerſoria, ut tota tempora diurna in his poſſim cõſumere: neque ad id, quod quæris, multum intereſt, utrum me homines in oppido uideant, an in uia. ſed tamẽ hoc ipſum, ſicut alia, conſidera bo quemadmodum cõmodiſſime fieri poſſe uideatur. ego propter incredibilem & animi, & corporis moleſtiam conficere plureis literas non potui: ijs tantum reſcripſi, à quibus acceperam. tu uelim & Baſilio, & quibus præterea uidebitur, etiam Seruilio conſcribas ut tibi uidebitur, meo nomine. Quòd tanto interuallo nihil omnino ad uos: profecto intelligis rem mihi deeſſe, de qua ſcribam, non uoluntatem. Quod de Vatinio quæris: neque illius, neque cuiuſquã mihi præterea officium deeſt, ſi reperire poſſent, qua in re me iuuarent. Quintus auerſiſſimo à me animo patris fuit: eodem Corcyra filius uenit: inde profectos eos unà cum cæteris arbitror. Vale.

CICERO ATTICO S.

SOLICITVM eſſe te cum de tuis, cõmunibuſq; fortunis, tum maxime de me, ac de dolore meo, ſentio. qui quidem dolor meus nõ modo nõ minuitur, cum ſocium ſibi adiũgit dolorem tuum, ſed etiam augetur. omnino pro tua prudentia ſentis qua conſolatione leuari maxime poſſim: probas enim meum conſilium, negaſq; mihi quidquã tali tempore potius faciendũ fuiſſe. addis etiam (quod etſi mihi leuius eſt, quàm tuum iudicium, tamen nõ eſt leue) cæteris quoque, id eſt qui pondus habeãt, factũ noſtrũ probari. id ſi ita putarem, leuius dolerem: crede, inquis, mihi. credo equidem: ſed ſcio, quàm cupias minui dolorem meũ. Me diſceſſiſſe ab armis nunquã pœnituit. tanta erat in illis crudelitas, tanta cum barbaris gentibus coniunctio, ut non nominatim, ſed generatim proſcriptio eſſet informata; ut iam omnium iudicio conſtitutũ eſſet, omnium ueſtrum bona prædam eſſe illius uictoriæ, ueſtrũ plane dico: nunquã enim de te ipſo, niſi crudeliſſime, cogitatũ eſt. quare uoluntatis me meæ nunquam pœnitebit: conſilij pœnitet. in oppido aliquo mallẽ reſediſſe, quoad accerſerer: minus ſermonis ſubiiſſem: minus accepiſſem doloris: ipſum hoc me non angeret. Brunduſij iacere, in omneis parteis eſt moleſtum. propius accedere, ut ſuades, quo modo ſine lictoribus, quos populus dedit, poſſum? qui mihi incolumi adimi non poſſunt: quos ego modo pauliſper cum bacillis in turbã conieci ad oppidũ accedens, ne quis impetus militũ fieret. recipio tempore me domo. te nũc ad Oppiũ, quoniã

iјs placeret modo propius accedere, ut hac de re conſiderarent. credo fore auctores: ſic enim recipiunt, Cæſari nõ modo de conſeruanda, ſed etiam de augenda mea dignitate curæ fore: meq́; hortantur, ut magno animo ſim, ut omnia ſumma ſperẽ: ea ſpondent, confirmãt. quæ quidem mihi exploratiora eſſent, ſi remãſiſſem. ſed ingero præterita. uide quæſo igitur ea, quæ reſtant: & explora cũ iſtis: & ſi putabis opus eſſe, & ſi iſtis placebit, quo magis factũ noſtrum Cæſar probet, quaſi de ſuorum ſententia factum; adhibeantur Trebonius, Panſa, ſi qui aliј, ſcribantq́; ad Cæſarem, me, quidquid fecerim, de ſua ſententia feciſſe. Tulliæ meæ morbus, & imbecillitas corporis me exanimat: quam tibi intelligo magnæ curæ eſſe, quod eſt mihi gratiſſimum. De Pompeij exitu mihi dubium nunquam fuit: tanta enim deſperatio rerum eius, omnium Regum, & populorũ animos occuparat, ut, quocũque ueniſſet, hoc putarẽ futurũ. nõ poſſum eius caſum non dolere: hominem enim integrũ, & caſtũ, & grauem cognoui. De Fannio cõſoler te? pernicioſa loquebatur de manſione tua. Lucius uero Lentulus Hortẽſiј domum ſibi, & Cæſaris hortos, & Baias deſpõderat. omnino hæc eodẽ modo ex hac parte fiũt: niſi illud erat infinitũ: omnes enim, qui in Italia remanſerant, hoſtium numero habebantur. ſed uelim hæc aliquando ſolutiore animo. Quintũ fratrem audio profectũ in Aſiam, ut deprecaretur. de filio nihil audiui. ſed quære ex Diocare Cæſaris liberto, quẽ ego non uidi, qui iſtas Alexãdrinas literas attulit. is dicitur uidiſſe an eũtem, an iã in Aſia? Tuas literas, prout res poſtulat, expecto, quas uelim cures quãprimũ ad me perferẽdas. Vale. IIII. Cal. Dec.

CICERO ATTICO S.

GRATAE *mihi tuæ literæ ſunt, quibus accurate perſcripſiſti omnia, quæ ad me pertinere arbitratus es. factū igitur, ut ſcribis, iſtis placere, iiſdem iſtis lictoribus me uti, quod conceſſum Seſtio ſit: cui non puto ſuos eſſe conceſſos, ſed ab ipſo datos: audio enim eum ea S.C. improbare, quæ poſt diſceſſum Tribunorum facta ſunt. quare poterit, ſi uolet ſibi conſtare, noſtros lictores cōprobare. quanquam quid ego de lictoribus, qui penè ex Italia decedere ſim iuſſus? nā ad me miſit Antonius exemplum Cæſaris ad ſe literarum, in quibus erat, ſe audiuiſſe, Catonem, & L. Metellum in Italiam ueniſſe, Romæ ut eſſent palàm: id ſibi non placere, ne qui motus ex eo fierent: prohiberiq́; omnes Italia, niſi quorum ipſe cauſam cognouiſſet. deq́; eo uehementius erat ſcriptum. itaque Antonius petebat à me per literas, ut ſibi ignoſcerem: facere ſe non poſſe, quin iis literis pareret. tum ad eum miſi L. Lamiam, qui demonſtraret illum Dolabellæ dixiſſe, ut ad me ſcriberet, ut in Italiam quamprimum uenirem: eius me literis ueniſſe. tum ille edixit ita, ut me exciperet, & Lælium nominatim. quod ſanè nollem: poterat enim ſine nomine re ipſa excipi. ò multas, & graues offenſiones: quas quidem, tu das operam, ut lenias: nec tamen nihil proficis: quin hoc ipſo minuis dolorem meum, quòd, ut minuas, tam ualde laboras: idq́; uelim ne grauere quamſæpiſſime facere. maxime autem aſſequere quod uis, ſi me adduxeris, ut exiſtimem me bonorum iudicium non fundi-*

tus perdidiſſe. quanquam quid tu in eo poteſ? nihil ſcilicet. ſed ſi quid rẽs dabit tibi facultatis, id me maxime conſolari poterit. quod nunc quidem uideo non eſſe. ſed ſi quid ex euentis: ut hoc nunc accidit. dicebar debuiſſe cum Pompeio proficiſci. exitus illius minuit eius officij prætermiſſi reprehenſionem. ſed ex omnibus nihil magis tamen deſideratur, quàm quòd in Africam non ierim: iudicio hoc ſum uſus, non eſſe barbaris auxilijs fallaciſſimæ gentis remp. defendendam; præſertim contra exercitum ſæpe uictorem. non probant fortaſſe: multos enim uiros bonos in Africam ueniſſe audio, & ſcio fuiſſe antea. ualde hoc loco urgeor. hic quoque opus eſt caſu aliqui ſint ex eis, aut, ſi poteſt, omnes, qui ſalutem anteponant: nam ſi perſeuerãt, & obtinent; quid nobis futurum ſit, uides. dices, quid illis, ſi uicti erunt? honeſtior eſt plaga. hæc me excruciant. Sulpitij autem conſilium, non ſcripſiſti, cur meo non anteponeres. quod etſi non tam glorioſum eſt, quàm Catonis, tamen & periculo uacuum eſt, & dolore. extremum eſt eorũ, qui in Achaia ſunt. ij tamen ipſi ſe hoc melius habent, quàm nos, quòd & multi ſunt uno in loco, & cum in Italiam uenerint, domum ſtatim uenerint. hæc tu perge, ut facis, mitigare, & probare quamplurimis. Quod te excuſas: ego uero & tuas cauſas noſco, & mea intereſſe puto, te iſtic eſſe, uel ut cum ijs, quibus oportebit, agas, quæ erunt agenda de nobis, ut ea, quæ egiſti. in primiſq; hoc uelim animaduertas. multos eſſe arbitror, qui ad Cæſarem detulerint, delaturi'ue ſint, me aut pœnitere conſilij mei, aut non probare, quæ fiant. quorum etſi utrunque uerũ eſt, tamẽ ab illis dicitur animo à me

alienato,

alienato, non quo ita perſpexerint. ſed totum ut hoc Bal*bus ſuſtineat, &* Oppius*, & eorum crebris literis illius uoluntas erga me confirmetur, & hoc plane ut fiat, diligentiam adhibebis.* Alterum *eſt, cur te nolim diſcedere, quod ſcribis* Terentiam *flagitare. ò rem miſeram. quid ſcribam? aut quid uelim? breue faciam: lacrymæ enim ſe ſubito profuderunt: tibi permitto: tu conſule. tantum uide, ne hoc tēporis* Terentiæ *obeſſe aliquid poſſit. ignoſce, obſecro te: non poſſum præ fletu, & dolore diutius in hoc loco commorari. tantum dicam, nihil mihi gratius eſſe, quàm quòd eam diligis.* Quòd *literas, quibus putas opus eſſe, curas dandas, facis commode.* Quintū *filium, uidi, qui* Sami *uidiſſet, patrem* Sicyone*: quorum deprecatio eſt facilis. utinam illi, qui prius illum uiderunt, me apud eum uelint adiutum tantum, quantum ego illos uellem, ſi quid poſſem.* Quod *rogas, ut in bonam partem accipiam, ſi qua ſint in tuis literis, quæ me mordeant: ego uero in optimam, teq́; rogo, ut aperte, quemadmodum facis, ſcribas ad me omnia, idq́; facias quamſæpiſſime.* Vale. XIIII. Cal. Ian.

CICERO ATTICO S.

QVANTIS *curis afficiar, etſi profecto uides, tamen cognoſces ex* Lepta*, &* Trebatio*. maximas pœnas pēdo temeritatis meæ, quā tu prudentiā mihi uideri uis, neque te deterreo, quo minus id diſputes, ſcribasq́; ad me quāſæpiſſime: nō nihil enim me leuāt tuæ literæ hoc tempore. per eos, qui noſtra cauſa uolunt, ualentq́; apud illum, diligentiſſime contendas opus eſt, per* Balbum *&* Oppium *maxime, ut de me ſcribāt quamdiligen[illegible]*

oppugnamur enim, ut audio, & à præſentibus quibuſdam, & per literas: ijs ita occurrendum, ut rei magnitudo poſtulat. Furnius eſt illic mihi inimiciſſimus. Quintus miſit filium non ſolum ſui deprecatorem, ſed etiam accuſatorem mei. dictitat, ſe à me apud Cæſarem oppugnari. quod refellit Cæſar ipſe, omnesq́; eius amici. neque uero deſiſtit, ubicunque eſt, omnia in me maledicta conferre. nihil mihi unquam tam incredibile accidit, nihil in his malis tam acerbũ. qui ex ipſo audiſſent, cum Sicyone palàm multis audientibus loqueretur, nefaria quædam ad me pertulerunt. noſti genus, etiam expertus es fortaſſe: in me id eſt omne conuerſum. ſed auges commemorando dolorem, & facio etiam tibi. quare ad illud redeo. cura, ut huius rei cauſa dedita opera mittat aliquem Balbus. ad quos uidebitur, uelim cures literas meo nomine. Vale. XV. Cal. Ian.

CICERO ATTICO S.

EGO *uero & incautè, ut ſcribis, & celerius, quàm oportuit, feci, nec in ulla ſum ſpe, quippe qui exceptionibus edictorum retineor. quæ ſi non eſſent ſedulitate effectæ, & beneuolentia tua, liceret mihi abire in ſolitudines aliquas. nunc ne id quidem licet. quid autem me iuuat, quòd ante initum Tribunatum ueni, ſi ipſum, quòd ueni, nihil iuuat? iam quid ſperem ab eo, qui mihi amicus nunquam fuit, cum iam lege etiam ſim confectus, & oppreſſus? quotidie Balbi ad me literæ languidiores, multæq́; multorum ad illum, fortaſſe cõtra me. meo uitio pereo. nihil mihi mali cauſa attulit: omnia culpa contracta ſunt: ego enim, cum genus belli uide=*

rem, imparata, & infirma omnia contra paratiſſimos, iueram (quid facerem?) ceperamq́; conſilium non tam forte, quàm mihi præter cæteros concedendum. ceſſimus, uel potius parui. ex quibus unus qua mente fuerit, is, quem tu mihi commendas, cognoſces ex ipſius literis, quas ad te, & ad alios miſit. quas ego nunquam aperuiſſem, niſi res acta ſic eſſet. delatus eſt ad me faſciculus: ſolui, ſi quid eſſet ad me literarum: nihil erat. epiſtola Vatinio, & Ligurio altera: iuſſi ad eos deferri. illi ad me ſtatim ardentes dolore uenerunt, ſcelus hominis clamantes. epiſtolas mihi legerunt plenas omnium in me probrorum. hic Ligurius furere: ſe enim ſcire, ſummo illum in odio fuiſſe Cæſari; illum tamen non modo fouiſſe, ſed & tantam pecuniam illi dediſſe honoris mei cauſa. hoc ego dolore accepto, uolui ſcire, quid ſcripſiſſet ad cæteros: ipſi enim illi putaui perniciosum fore, ſi eius hoc tantum ſcelus percrebruiſſet. cognoui. eiuſdem generis literas ad te miſi. quas ſi putabis illi ipſi utile eſſe reddi, reddes: nil me lædet. nam quòd reſignatæ ſunt, habet, opinor, eius ſignum Pomponia. hac ille acerbitate initio nauigationis cum uſus eſſet, tanto me dolore affecit, ut poſtea iacuerim. neque nunc tam pro ſe, quàm contra me laborare dicitur. ita omnibus rebus urgeor, quas ſuſtinere uix poſſum, uel plane nullo modo poſſum. quibus in miſerijs una eſt pro omnibus, quòd iſtam miſeram, patrimonio, fortuna omni ſpoliatam relinquam. quare te, ut polliceris, uidere plane uelim: alium enim, cui illam commendem, habeo neminem, quoniam matri quoque eadem intellexi eſſe parata, quæ mihi. ſed ſi me non

offendes, ſatis tamen habeto cõmendatam, patruumq́; in ea, quantum poteris, mitigato. hæc ad te die natali meo ſcripſi: quo utinã ſuſceptus nõ eſſem, aut ne quid ex eadẽ matre poſtea natũ eſſet. plura ſcribere fletu prohibeor.

CICERO ATTICO S.

AD MEAS *incredibileis ægritudines aliquid noui accedit ex ijs, quæ de* Q. Q. *ad me afferuntur.* P. *Terentius meus neceſſarius operas in portu, & ſcriptura* A*ſiæ pro magiſtro dedit. is* Q*uintum filium* E*pheſi uidit* VI. Id. Dec. *eumq́; ſtudioſe propter amicitiam noſtram inuitauit. cumq́; ex eo de me contaretur, eum ſibi ita dixiſſe narrabat, ſe mihi eſſe inimiciſſimum, uolumenq́; ſibi oſtendiſſe orationis, quam apud* C*æſarem contra me eſſet habiturus: multa à ſe dicta contra eius amentiam: multa poſtea* P*atris conſimili ſcelere ſecum* Q*uintum patrem locutum: cuius furorem ex ijs epiſtolis, quas ad te miſi, perſpicere potuiſti. hæc tibi dolori eſſe certo ſcio: me quidem excruciant, & eo magis, quòd mihi cum illis ne querendi quidem locum futurum puto.* D*e* A*fricanis rebus lõge alia nobis, ac tu ſcripſeras, nunciantur: nihil enim firmius eſſe dicunt, nihil paratius. accedit* H*iſpania, & alienata* G*allia, legionum nec uis eadem, nec uoluntas, urbanæ res perditæ. quid eſt, ubi acquieſcam? niſi quandiu tuas literas lego. quæ eſſent profecto crebriores, ſi quid haberes, quo putares meam moleſtiam minui poſſe. ſed tamen te rogo, ne intermittas ſcribere ad me, quidquid erit; eoſq́;, qui mihi tam crudeliter inimici ſunt, ſi odiſſe non potes, accuſes tamen, non ut aliquid proficias, ſed ut tibi me carum eſſe ſentiant. plu-*

ra ad te ſcribam, ſi mihi ad eas literas, quas proxime ad te dedi, reſcripſeris. Vale. X I I. *Cal.*Febr.

CICERO ATTICO S.

CONFECTVS *iam cruciatu maximorũ dolorum, ne ſi ſit quidem, quod ad te debeam ſcribere, facile id exequi poſſem, hoc minus, quòd res nulla eſt, quæ ſcribenda ſit, cum præſertim ne ſpes quidẽ ulla oſtendatur fore melius. ita iam ne tuas quidem literas expecto. quanquam ſemper aliquid afferunt, quod uelim. quare tu quidem ſcribito, cũ erit, cui des. ego tuis proximis, quas tamen iam pridẽ accepi, nihil habeo, quòd reſcribã: longo enim interuallo uideo immutata eſſe omnia, illa eſſe firma, quæ debeant, nos ſtultitiæ noſtræ grauiſſimas pœnas pendere.* P. *Salluſtio curanda ſunt* HS X X X, *quæ accepi à* Cn. *Salluſtio. uelim uideas, ut ſine mora curentur. de ea re ſcripſi ad* Terentiam. *atque hoc ipſum iam propè conſumptum eſt. quare id quoque uelim, cum illa uideas, ut ſit, qui utamur. hic fortaſſe potero ſumere, ſi ſciam iſtic paratum fore: ſed prius, quàm id ſcirem, nihil ſum auſus ſumere. qui ſit omnium rerum ſtatus noſter, uides. nihil eſt mali, quod non & ſuſtineam, & expectẽ. quarum rerũ eo grauior eſt dolor, quo culpa maior. ille in* Achaia *nõ ceſſat de nobis detrahere. nihil uidelicet tuæ literæ profecerunt.* Vale. V I I I. Id. *Martij.*

CICERO ATTICO S.

CEPHALIO *mihi à te literas reddidit ad* VIII. Id. *Martij ueſpere. eo autem die mane tabellarios mi=*

ſeram, quibus ad te dederam literas. tuis tamen lectis literis, putaui aliquid reſcribendum eſſe, maxime, quòd oſtendis te pendere animi, quamnam rationem ſim Cæſari allaturus profectionis meæ tum, cum ex Italia diſceſſerim. nihil opus eſt mihi noua ratione: ſæpe enim ad eũ ſcripſi, multiſq; mandaui, non potuiſſe, cum cupiiſſem, ſermones hominum ſuſtinere: multaq; in eam ſententiam: nihil enim erat, quod minus eum uellem exiſtimare, quàm me tanta de re non meo cõſilio uſum eſſe. poſteaq; quàm mihi literæ à Balbo Cornelio minore miſſæ eſſent, illum exiſtimare Quintum fratrem lituum meæ profectionis fuiſſe, (ita enim ſcripſit) qui nondũ cognoſſet quæ de me Quintus ſcripſiſſet ad multos: etſi multa præſens in præſentem acerbe dixerat, et fecerat, tamẽ
* *L. in eo his uerbis ad Cæſarem ſcripſi. de Quinto fratre meo non minus laboro, quàm de me ipſo. ſed eũ tibi cõmendare hoc meo tempore non audeo. illud duntaxat tamen audebo petere abs te, quod te oro, ne quid exiſtimes ab illo factum eſſe, quo minus mea in te officia cõſtarent, minuſue te diligerem, potiuſq; illum ſemper auctorẽ noſtræ cõiunctionis fuiſſe, meiq; itineris comitem, non ducem. quare cæteris in rebus tantũ ei tribues, quãtum humanitas tua, amicitiaq; ueſtra poſtulat: ego ei ne quid apud te obſim, id te uehementer etiam, atque etiam rogo. Quare, ſi quis congreſſus fuerit mihi cũ Cæſare (etſi nõn dubito, quin is lenis in illũ futurus ſit, idq; iam declarauerit) ego tamen is ero, qui ſemper fui. ſed, ut uideo, multo magis eſt nobis laborandum de Africa. quam quidem tu ſcribis confirmari quotidie magis ad conditionis ſpem, quàm uictoriæ. quod utinam*

ita eſſet. ſed longe aliter eſſe intelligo, teq́; ipſum ita exiſtimare arbitror, aliter autem ſcribere non fallendi, ſed confirmandi mei cauſa, præſertim cum adiungatur ad Africam etiā Hiſpania. Quod me admones, ut ſcribam ad Antoniū, et ad cæteros: ſi quid uidebitur tibi opus eſſe, uelim facias id, quod ſæpe feciſti: nihil.n. uenit mihi in mētē, quod ſcribendū putē. Quod me audis fractiorē eſſe animo: quid putas, cū uideas acceſſiſſe ad ſuperiores ægritudines præclaras generi actiones? tu tamen uelim ne intermittas, quoad eius facere poteris, ſcribere ad me, etiā ſi rem, de qua ſcribas, nō habebis: ſemper.n. afferūt aliquid mihi literæ tuæ. Galeonis hæreditatē creui: puto enim cretionē ſimplicem fuiſſe, quoniam ad me nulla miſſa eſt. Vale. VIII. Id. Mart.

CICERO ATTICO S.

A MVRENAE liberto nihil adhuc acceperā literarū. P. Siſer reddiderat eas, quibus reſcribo. De Seruij patris literis quod ſcribis, item, Quintum in Syriam ueniſſe, quod ais eſſe qui nuncient: ne id quidem uerum eſt. Quod certiorem te uis fieri, quo quiſque in me animo ſit, aut fuerit eorum, qui huc uenerunt: neminem alieno intellexi: ſed quantum id mea interſit, exiſtimare te poſſe certo ſcio. mihi cum omnia ſunt intolerabilia ad dolorē, tum maxime, quòd in eam cauſam ueniſſe me uideo, ut ſola utilia mihi eſſe uideātur, quæ ſemper nolui. P. Lentulū patrem Rhodi eſſe aiunt, Alexandriæ filium: Rhodoq́; Alexandriam C. Caſſium profectum eſſe conſtat. Quintus mihi per literas ſatisfacit, multo aſperioribus uerbis, quàm cum

grauiſſime accuſabat: ait enim ſe ex literis tuis intelligere, tibi non placere, quòd ad multos de me aſperius ſcripſit: itaque ſe pœnitere, quòd animũ tuũ offenderit: ſed ſe iure feciſſe: deinde perſcribit ſpurciſſime, quas ob cauſas fecerit: ſed neq; hoc tẽpore, nec antea patefeciſſet odiũ ſuũ in me, niſi omnibus rebus me eſſe oppreſſum uideret. atque utinã uel nocturnis, quẽadmodũ tu ſcripſeras, itineribus propius te acceſſiſſem. nũc nec ubi, nec quãdo te ſim uiſurus, poſſum ſuſpicari. De cohæredibus Fuſidianis nihil fuit, quod ad me ſcriberes: nam et æquum poſtulant, & quidquid egiſſes, recte eſſe actũ putarem. De fundo Fruſinati redimendo iam pridem intellexiſti uoluntatem meam. etſi tum meliore loco res erant noſtræ, neque tam mihi deſperaturi uidebamur. tamen in eadẽ ſum uoluntate. id quemadmodum fiat, tu uidebis. & uelim, quoad poteris, conſideres, ut ſit, unde nobis ſuppeditentur ſumptus neceſſarij. ſi quas habuimus facultates, eas Põpeio tũ, cũ id uidebamur ſapiẽter facere, detulimus. itaque tum et à tuo uillico ſumpſimus, et aliunde mutuati ſumus, cum Quintus quereretur per literas, ſibi nos nihil dediſſe, qui neque ab illo rogati ſumus, neque ipſi eam pecuniã aſpeximus. ſed uelim uideas, quid ſit, quod confici poſſit, quidq; mihi de omnibus des conſilij: & cauſam noſti. plura ne ſcribã, dolore impedior. ſi quid erit, quod ad quos ſcribẽdũ meo nomine putes, uelim, ut ſoles, facias: quotieſq; habebis, cui des ad me literas, nolim prætermittas. Vale.

CICERO ATTICO S.

NON me offendit ueritas literarũ tuarũ, ꝗ me tũ

communibus,tum præcipuis malis oppreſſum ne incipis quidem,ut ſolebas, conſolari, faterisq; id fieri iam non poſſe: nec enim ea ſunt, quæ erant antea,cum,ut nihil aliud,comites me,et ſocios habere putabam: omnes enim Achaici *deprecatores, item qui in* A*ſia, quibus non erat ignotum,etiam quibus erat,in* A*fricam dicuntur nauigaturi ita, præter* Lælium, *neminem habeo culpæ ſocium: qui tamen hoc meliore in cauſa eſt, quòd iam eſt receptus. de me autem,non dubito,quin ad* Balbum, *&* *ad* Oppium *ſcripſerit: à quibus, ſi quid eſſet lætius, certior factus eſſem, tecum etiam eſſent locuti: quibus cũ tu de hoc ipſo colloquare uelim, & ad me,quid tibi reſponderint, ſcribas: non quòd ab iſto ſalus data quidquam habitura ſit firmitudinis; ſed tamen aliquid conſuli, & proſpici poterit. etſi omnium cõſpectum horreo, præſertim hoc genero: tamen,in tantis malis quid aliud uelim,non reperio.* Q*uintus pergit,ut ad me &* Panſa *ſcripſit, &* Hircius*: iſq; item* A*fricam petere cũ cæteris dicitur.* Ad Minutium *parentem ſcribam, & tuas literas mittam. ad te ſcribam,num quid egerit.* HS XXX *potuiſſe mirarer, niſi multa de* Fufidianis *prædijs.et id uideo tamẽ.te expecto: quẽ uidere, ſi ullo modo potes uenire, peruellẽ.iã extremũ concluditur. ibi*
* *facile eſt, quod quale ſit, grauius exiſtimare.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVONIAM *iuſtas cauſas affers,quòd te hoc tempore uidere nõ poſſim: quæſo,quid ſit mihi faciendũ: ille enim ita uidetur* Alexandriam *tenere,ut eum ſcribere etiam pudeat de illis rebus. ij autem ex* A*frica iam*

aſſuturi uidentur. Achæi item ex Aſia redituri ad eos, aut l bero aliquo loco commoraturi. quid mihi igitur putas agendum? uideo difficile eſſe conſilium: ſum enim ſolus, aut cum altero, cui neque ad illos reditus ſit, neque ab his ipſis quidquam ad ſpem oſtendatur. ſed tamen ſcire uelim, quid cenſeas: idq; erat cũ alijs, cur te, ſi fieri poſſet, cuperem uidere. Minutium XII ſola curaſſe, ſcripſi ad te antea. quod supereſt, uelim uideas, ut curetur. Quintus non modo non cum magna prece ad me, ſed acerbiſſime ſcripſit. filius uero mirifico odio. nihil fingi poteſt mali, quo non urgear. omnia tamen ſunt faciliora, quàm peccati dolor, qui et maximus eſt, & æternus. cuius peccati ſi ſocios eſſem habiturus ego, quos putaui, tamen eſſet ea conſolatio tenuis: ſed habet aliorum omnium ratio exitum, mea nullũ. alij capti, alij interclusi non ueniunt in dubium de uoluntate, eo minus ſcilicet, cum ſe expedierint, & unà eſſe cœperint. ij autem ipſi, qui ſua uoluntate ad Fuſium uenerunt, nihil poſſunt, niſi timidi exiſtimari. multi autẽ ſunt, qui, quicũque ſunt, modo ad illos ſe recipere uolẽt, recipientur. quo minus debes mirari, non poſſe me tanto dolori reſiſtere: ſolius enim meum peccatum corrigi non poteſt, & fortaſſe Lælij: ſed quid me id leuat? Caium quidem Caſſium aiunt conſilium Alexandriam eundi mutauiſſe. hæc ad te ſcribo, non ut queas tu demere ſolicitudinem, ſed ut cognoſcam, ecquid tu ad ea afferas, quæ me conficiunt. ad quæ gener accedit, et cætera, quæ, fletu reprimor, ne ſcribam. quin etiam Aeſopi F. me excruciat. prorſus nihil abeſt, quin ſim miſerrimus. ſed ad primum reuertor. quid putes faciẽ-

dum, occulte ne aliquò propius ueniendũ, an mare traſ=eundum : nam hic maneri diutius non poteſt. De *Fufidianis quare nihil potuit confici? genus enim conditionis eiuſmodi fuit, in quo non ſolet eſſe controuerſia, cum ea pars, quæ uidetur eſſe minor, licitatione expleri poſſet. hæc ego non ſine cauſa quæro: ſuſpicor enim cohæredes dubiam noſtram cauſam putare, & eo rem in integro eſſe.* Vale. *prid.* Id. *Maij.*

CICERO ATTICO S.

NON *meo uitio fit, hoc quidem tẽpore, (ante enim eſt peccatum) ut me iſta epiſtola nihil conſoletur: nã et exigue ſcripta eſt, & ſuſpiciones magnas habet non eſſe ab illo; quas animaduertiſſe te exiſtimo.* De *obuiam itione ita faciam, ut ſuades: neque enim ualde aduentus eius opinio eſt: neque, ſi qui ex* A*ſia ueniunt, quidquam auditum eſſe dicunt de pace: cuius ego ſpe in hanc fraudem incidi. nihil uideo, quod ſperandum putem, nunc præſertim, cum ea plaga in* A*ſia ſit accepta, in* Illyrico, *in* C*aſſiano negotio, in ipſa* Alexan*dria, in* Vrbe, *in* Italia. *ego uero, etiam ſi rediturus ille eſt, qui adhuc bellum gerere dicitur, tamen ante reditum eius negotium confectum iri puto.* Q*uod autem ſcribis quandam lætitiam bonorum eſſe commotam, ut ſit auditum de literis: tu quidem nihil prætermittis, in quo putes aliquid ſolatij eſſe: ſed ego nõ adducor, quenquam bonum ullam ſalutem putare mihi tanti fuiſſe, ut eam peterem ab illo, et eo minus, quòd huius conſilij iam ne ſocium quidem habeo quenquam. qui in* A*ſia ſunt, rerum exitum expectãt.* Achaici *etiã*

Fuſio ſpem deprecationis afferunt. horum & timor idem fuit primo, qui meus, & conſtitutum. mora Alexandrina cauſam illorũ correxit, meam euertit. quam ob rem idem à te nunc peto, quod ſuperioribus literis, ut, ſi quid in perditis rebus diſpiceres, quod mihi putares faciendum, me moneres. ſi recipior ab his, quod uides nõ fieri; tamen, quoad bellum erit, quid agam, aut ubi ſim, non reperio. ſin iactor, eo minus. itaque tuas literas expecto; easq; ut ad me ſine dubitatione ſcribas, rogo. Quod ſuades, ut ad Quintum ſcribam de his literis: facerem, ſi me quidquã iſtæ literæ delectarent. etſi quidam ſcripſit ad me his uerbis: Ego, ut in his malis, Patris ſum nõ inuitus: eſſem libẽtius, ſi frater tuus ea de te loqueretur, quæ ego audire uellẽ. Quod ais illum ad te ſcribere, me ſibi nullas literas remittere: ſeme ab ipſo accepi: ad eas Cephalioni dedi, qui multos menſes tempeſtatibus retentus eſt. Quintum filium ad me acerbiſſime ſcripſiſſe, iam ante ad te ſcripſi. Extremum eſt, quod te orem, ſi putas rectum eſſe, & à te ſuſcipi poſſe, cum Camillo communices, ut Terentiam moneatis de teſtamento. tempora monent, ut uideat, ut ſatisfaciat, quibus debeat. auditum ex Philotimo eſt, eã ſcelerate quædam facere. credibile uix eſt. ſed certe, ſi quid eſt, quod fieri poſſit, prouidẽdum eſt. de omnibus ⁎ *rebus uelim ad me ſcribas, & maxime quid ſcribas de ea: in quo tuo conſilio egeo, etiam ſi nihil excogitas: id enim mihi erit pro deſperato.* Vale. III. Non. Iun.

CICERO ATTICO S.

PROPERANTIBVS *tabellarijs alienis hãc*

epiſtolā dedi, eo breuiorem, quòd eram miſſurus meos.

Tullia mea uenit ad me prid. Id. Iun. deq́; tua erga ſe obſeruantia, beneuolentiaq́; mihi plurima expoſuit, literasq́; reddidit trinas. ego autem ex ipſius uirtute, humanitate, pietate non modo eam uoluptatem non cepi, quam capere ex ſingulari filia debui; ſed etiam incredibili ſum dolore affectus, tale ingenium in tam miſera fortuna uerſari, idq́; accidere nullo ipſius delicto, ſumma culpa mea. itaque à te neque conſolationem iam, qua cupere te uti uideo, neque conſilium, quod capi nullum poteſt, expecto; teq́; omnia cum ſuperioribus ſæpe literis, tum proximis tentaſſe intelligo. Ego cum Saluſtio Ciceronem ad Cæſarem mittere cogitabam. Tulliam autem, non uidebam eſſe cauſam cur diutius mecum tanto in communi mœrore retinerem. itaque eram tibi eam, cum primum per ipſam liceret, remiſſurus. pro ea, quemadmodum conſolandis ſcripſiſti, * *P. tanta eo me ſcripſiſſe, quæ tu ipſe intelligis reſponderi potuiſſe. Quod Oppium tecum ſcribis locutum: non abhorret à mea ſuſpicione eius oratio: ſed non dubito, quin iſtis perſuaderi nullo modo poſſit, ea, quæ faciant, mihi probari poſſe, quoquo modo loquar. ego tamen utar moderatione, qua potero. quanquam, quid mea interſit, ut eorum odium ſubeam, non intelligo.*

Te iuſta cauſa impediri, quo minus ad nos uenias, uideo, idq́; mihi ualde moleſtum eſt. Illum ab Alexandria diſceſſiſſe nemo nunciat, conſtatq́; ne profectum quidem illò quenquam poſt Id. Mart. nec poſt Id. Dec. ab illo datas ullas literas. ex quo illud intelligis, illud de literis ad V. Id. Febr. datis (quod inane eſſet, etiam ſi

uerum eſſet) non uerum eſſe. L. *Terentium diſceſſiſſe ex* Africa *ſcimus*, *Pæſtumq; ueniſſe . quid is afferat, aut quo modo exierit, aut quid in Africa fiat, ſcire uelim : dicitur enim per* Naſidium *emiſſus eſſe . id quale ſit, uelim, ſi inueneris, ad me ſcribas.* De HS X, *ut ſcribis, faciam.* Vale. XVIII. Cal. Quint.

CICERO ATTICO S.

DE ILLIVS *ab Alexãdria diſceſſu nihil adhuc rumoris, contráq; opinio, ualde eſſe impeditum : itaque nec mitto, ut conſtitueram,* Ciceronem; *&* *te rogo, ut me hinc expedias : quoduis enim ſupplicium leuius eſt hac permanſione . hac de re &* *ad* Antonium *ſcripſi, &* *ad* Balbum, *&* *ad* Oppium *: ſiue enim bellum in* Italia *futurum eſt, ſiue claſſibus utetur, hic eſſe me minime conuenit : quorum fortaſſe utrunque erit : alterum certe intellexi omnino ex* Oppij *ſermone, quem tu mihi ſcripſiſti, quæ iſtorum uia eſſet. ſed, ut eam flectas, te rogo. nihil omnino iam expecto, niſi miſerum. ſed hoc perditius, in quo nunc ſum, fieri nihil poteſt. quare, cum* Antonio *loquare, uelim, &* *cum iſtis, &* *rem, ut poteris, expedias, &* *mihi quamprimum de omnibus rebus reſcribas.* Vale. XII. Cal. Quint.

CICERO ATTICO S.

CVM *tuis dare poſſem literas, non prætermiſi: etſi, quid ſcriberem, non habebam. tu ad nos et rarius ſcribis,*

quàm ſolebas, & breuius, credo quia nihil habes, quod me putes libenter legere, aut audire poſſe. ueruntamen uelim, quid erit, qualecunque erit, ſcribas. eſt autem unum, quod mihi ſit optandum, ſi quid agi de pace poſſit: quod nulla equidem habeo in ſpe; ſed quia tu leuiter interdum ſignificas, cogis me ſperare, quod optandum uix eſt. Philotimus dicitur Idib. Sext. nihil habeo de illo amplius. tu uelim ad ea mihi reſcribas, quæ ad te antea ſcripſi. mihi tantum temporis ſatis eſt, dum, ut in peſſimis rebus, aliquid caueam, qui nihil unquam caui. Vale. XI. Cal. Sext.

CICERO ATTICO S.

XVII. Cal. Sept. uenerat die XXVIII Seleucea Peria C. Trebonij, is, qui ſe Antiochiæ diceret apud Cæſarem uidiſſe Quintum filium cum Hircio: eos de Quinto, quæ uoluiſſent, impetraſſe nullo quidem negotio. quod ego magis gauderem, ſi iſta nobis impetrata quidquam ad ſpem explorati haberent. ſed & alia timenda ſunt, ab alijsq; : & ab hoc ipſo quæ dantur ut à domino, rurſus in eiuſdem ſunt poteſtate. etiam Salluſtio ignouit. omnino dicitur nemini negare. quod ipſum eſt ſuſpectum, notionem eius differri. M. Gallius Q. F. mancipia Salluſtio reddidit. is uenit, ut legiones in Siciliam traduceret, & protinus iturum Cæſarem Patris. quod ſi faciet, ego, quod ante mallem, aliquò propius accedam. tuas literas ad eas, quibus à te proxime conſilium petiui, uehementer exſpecto. Vale. XVI. Cal. Sept.

CICERO ATTICO S.

ACCEPI VI. Cal. Sept. literas à te, datas XII. Cal. doloremq́;, quē ex Quinti ſcelere iampridē acceptū iam abiecerā, lecta eius epiſtola grauiſſimū cepi. tu etſi nō potuiſti ullo modo facere, ut mihi illā epiſtolā nō mitteres, tamē mallē non eſſe miſſam. Ad ea autē, quæ ſcribis de teſtamento, uidebis, quid, & quo modo. De numis, & illa ſic ſcripſit, ut ego ad te antea; et nos, ſi quid opus erit, utemur ex eo, de quo ſcribis. Ille ad Cal. Sept. Athenis non uidetur fore. multa eum in Aſia dicuntur morari, maxime Pharnaces. Legio XII, ad quā primū Sulla uenit, lapidibus egiſſe hominem dicitur. nullā putant ſe cōmoturam. illū arbitrantur protinus Patris in Siciliam. ſed, ſi hoc ita eſt, huc ueniat neceſſe eſt. ac mallem illū: aliquo. n. modo hinc euaſiſſem. nunc metuo, ne ſit expectandū: et cū reliquis etiā loci grauitas hic miſerrime perferenda. Quod me mones, ut ea uideā, quæ ad tempus accōmodē: facerē, ſi res pateretur, & ſi ullo modo fieri poſſet: ſed in tātis noſtris peccatis, tātisq; noſtrorū iniurijs, nihil eſt, quod aut facere dignū nobis, aut ſimulare poſſim. Sullana confers: in quibus omnia genere ipſo præclariſſima fuerūt, moderatione paulo minus tēperata: hæc autē eiuſmodi ſunt, ut obliuiſcar, multoq; malim quod omnibus ſit melius, quorū utilitati meā iunxi. tu ad me tamē uelim quāſæpiſſime ſcribas, eoq; magis, ꝙ præterea nemo ſcribit: ac ſi omnes, tuas tamē maxime expectarē. Quod ſcribis, illū per me Quinto fore placatiorem: ſcripſi ad te antea, eum ſtatim Quinto filio omnia tribuiſſe, noſtri nullam mentionem. Vale.

CICERO ATTICO S.

DILIGENTER *mihi faſciculũ reddidit Balbi tabellarius: accepi.n.à te literas, quibus uideris uereri, ut epiſtolas illas acceperim: quas quidẽ uellẽ mihi nũquam redditas: auxerũt.n.mihi dolorẽ: nec, ſi in aliquem incidiſſent, quidquã noui attuliſſent: quid.n.tã peruulgatũ, quàm illius in me odiũ, & genus hoc literarũ? quod ne Cæſar quidẽ ad iſtos uidetur miſiſſe, quaſi quo illius improbitate offenderetur, ſed, credo, uti notiora noſtra mala eſſent. nã quod te uereri ſcribis, ne illi obſint, eiq; rei mederi: ne rogari quidẽ ſe paſſus eſt de illo. quod quidẽ mihi moleſtum nõ eſt: illud moleſtius, iſtas impetrationes noſtras nihil ualere. Sulla, ut opinor, cras erit hic cum Meſſala. currunt ad illũ pulſi à militibus, qui ſe negant uſquam, niſi acceperint. ergo ille huc ueniet: quod non putabant: tarde quidem: itinera.n.ita facit, ut multos dies in oppidũ ponat. Pharnaces autem, quo modo agit, afferet morã. quid mihi igitur cenſes? iam.n.corpore uix ſuſtineo grauitatẽ huius cœli, qui mihi laborẽ affert in dolore. an his illuc euntibus mandẽ, ut me excuſent? ipſe accedam propius? quæſo attende, & me, quod adhuc ſæpe rogatus non feciſti, conſilio iuua. ſcio rem difficilem eſſe, ſed ut in malis. etiã illud mea magni intereſt, te ut uideam. profecto aliquid profecero, ſi id acciderit. De teſtamento, ut ſcribis, animaduertes. Vale.*

CICERO ATTICO S.

QVOD *ad te ſcripſerã, ut cum Camillo cõmunicares, de eo Camillus mihi ſcripſit, te cum eo locutũ. tuas*

literas expectabam : niſi illud quidem mutari, ſi aliter eſt ut oportet, non uideo poſſe : ſed cum à nullo accepiſſem literas, deſideraui tuas (etſi putabam te fortiorem factum non eſſe) modo ualeres: ſcripſeras.n.te quodam ualetudinis genere tentari. Auguſius *quidam* Rhodo *uenerat* VIII.*Id.Quint. is nunciabat,* Quintum F. *ad* Cæſarem *profectum* IIII. Cal.Iun. Philotimum *iRhodum pridie eius diei ueniſſe, habere ad me literas. pſum* Auguſium *audies. ſed tardius iter faciebat. eo feci, ut celeriter eunti darem. quid ſit in ijs literis, neſcio : ſed mihi ualde* Quintus *frater gratulatur. equidem in meo tanto peccato nihil ne cogitatione quidem aſſequi poſſum, quod mihi tolerabile poſſit eſſe. te oro, ut de hac miſera cogites, & illud, de quo ad te proxime ſcripſi, ut aliquid cõficiatur ad inopiam propulſandam, & etiam de ipſo teſtamento. illud quoque uellem antea: ſed omnia timuimus. melius quidem in peſſimis nihil fuit diſſidio. aliquid feciſſemus, ut uiui uel tabularum nouarum nomine, uel nocturnarum expugnationum,*
* *uel* Metellæ, *uel omnium maiorum. nec res periſſet, & uideremur aliquid doloris uirilis habuiſſe. memini omnino tuas literas. ſed & tempus illud, & ſi quid uis præſtitit. nunc quidem ipſa uidetur denunciare : audimus enim de ſtatu reip. ò* Dij, *generum ne noſtrum potiſſimum, ut hoc uel tabulas nouas? placet mihi igitur & idem tibi, nuncium remitti. petet fortaſſe tertiam,*
* *penſionem. conſidera igitur tum, ne uim abuſo naſcetur, an prius. ego, ſi ullo modo potuero, uel nocturnis itineribus experiar, ut te uideam. tu & hæc, & ſi quid erit, quod interſit me ſcire, ſcribas uelim.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAE dudum ad me, & quæ etiam ad meã Tulliã de me ſcripſiſti, ea ſentio eſſe uera. eo ſum miſerior, (etſi nihil uidebatur addi poſſe) quòd mihi nõ modo iraſci grauiſſima iniuria accepta, ſed ne dolere quidẽ impune liceat. quare iſtud feramus: quod cum tulerimus, tamen eadẽ erũt perpetienda, quæ tu, ne accidãt, ut caueamus, mones: ea. n. eſt à nobis cõtracta culpa, ut omni ſtatu, omniq; populo eundẽ exitũ habitura uideatur. ſed ad meã manũ rediero: etenim hæc occultius agenda. uide quæſo etiam nũc de teſtamento, quod tũ factum, cum * illa quærere cœperat. nõ credo, & cõmoti neque eum rogari, ne me quidem. ſed quaſi ita ſit, quoniã in ſermonẽ iam ueniſti, poteris eam monere, ut alicui cõmittat, cuius extra periculũ huius belli fortuna ſit. equidẽ tibi potiſſimũ uelim, ſi idem illa uellet: quã quidem cœlo miſerã me hoc timere. de illo altero, ſcio equidẽ uenire nunc nil poſſe: ſed ſeponi, & occultari poſſunt, ut extra ruinã ſint eam, quæ impendet. nã quod ſcribis nobis, noſtra, & tua Terentiæ fore parata: tua credo: noſtra quæ poterũt eſſe? de Terentia autẽ (mitto cætera, quæ ſunt innumerabilia) quid ad hoc addi poteſt? ſcripſeras, ut HS XII. permutaret, tantũ eſſe reliquum de argento. miſit illa CCLↃↃ mihi, & aſcripſit tantũ eſſe reliquum. cũ hoc tam paruũ de paruo detraxerit, perſpicis quid in maxima re fecerit? Philotimus nõ modo nullus uenit, ſed ne per literas quidẽ, aut per nũcium certiorẽ facit me, quid egerit. Epheſo qui ueniũt, ibi ſe eũ de ſuis cõtrouerſijs in ius adeũtem uidiſſe nũciant: quæ quidem

(ita.n.ueriſimile eſt) in aduentũ Cæſaris fortaſſe reijciũtur. ita aut nihil puto eũ habere, quod putet ad me celerius perferendum,& eo me magis eſſe deſpectũ : aut, etiã ſi quid habet, id niſi omnibus ſuis negotijs confectis ad me referre nõ curet.ex quo magnũ equidẽ capio dolorẽ,ſed non tantũ,quantũ uideor debere : nihil.n.mea minus intereſſe puto,quàm quid illinc afferatur. id quã ob rẽ,te intelligere certo ſcio. Quod me mones de uultu, & oratione ad tempus accõmodanda, etſi difficile eſt,tamẽ imperarẽ mihi, ſi mea quidquã intereſſe putarem. Quod ſcribis,literis,putare,Africanum negotium confici poſſe:uelim ſcriberes, cur ita putares. mihi quidem nihil in mentem uenit,quare id putẽ fieri poſſe. tu tamen uelim, ſi quid erit, quod cõſolationis aliquid habeat, ſcribas ad me: ſin,ut perſpicio,nihil erit, ſcribas id ipſũ.ego ad te,ſi quid audiero citius,ſcribã.Vale.VIII.Id.Sext.

CICERO ATTICO S.

FACILE *aſſentior tuis literis, quibus exponis pluribus uerbis,nullũ te habere conſiliũ,quo à te poſſim iuuari. cõſolatio certe nulla eſt, quæ leuare poſſit dolorem meũ:nihil eſt.n.contractũ caſu:nã id eſſet ferendũ: ſed omnia fecimus ijs erroribus & miſerijs & animi,et corporis,quibus proximi utinã mederi maluiſſent,quàm obeſſe.quoniã neque cõſilij tui, neque cõſolationis cuiuſquã ſpes ulla mihi oſtẽditur,nõ quærã hæc à te poſthac. tantũ uelim,ne priſtinũ hoc officiũ intermittas : ſcribas ad me quidquid ueniet tibi in mentẽ,cũ habebis,cui des, & dũ erit,ad quẽ des, quod longũ nõ erit. Illũ diſceſſiſſe Alexandria rumor eſt non firmus, ortus ex* Sulpitij *literis.*

quas cuncti poſtea nuncij cõfirmarunt. quod uerũ, an falſum ſit, quoniã mea nihil intereſt, utrũ malim neſcio. Quod ad te iam pridem de teſtamẽto ſcripſi apud epi-
* *ſtolas uelim ut poſſim aduerſas ego huius miſerũ ea facultate cõfectus conflictor. nihil unq̃ ſimile natũ puto. cui ſi qua re conſulere aliquid poſſum, cupio à te admoneri. uideo eandẽ eſſe difficultatẽ, quã in cõſilio dato: attamẽ hoc me magis ſolicitat, q̃ omnia. In penſione ſecunda cæci fuimus. aliũ mallem. ſed præterijt. te oro, ut in perditis rebus, ſi quid cogi, cõficiq́; poteſt, quod ſit in tuto, ex argẽto, neque ſatis multa ex ſupellectile, des operã: iam enim mihi uidetur adeſſe extremũ, nec ulla fore conditio pacis, eáq́;, quæ ſunt, etiã ſine aduerſario periturа. hæc etiã, ſi uidebitur, cũ Terẽtia loquere opportune. nõ queo omnia ſcribere. Vale.* III. Non. Quint.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XII.

CICERO ATTICO S.

VNDECIMO *die poſtquam à te diſceſſeram, hoc literularũ exaraui egrediens è uilla ante lucem: atque eo die cogitabã in* Anagnino, *poſtero autem in* Tuſculano, *ibi unum diem,* V. Cal. *igitur ad conſtitutũ: atque utinam continuo ad cõplexum meæ* Tulliæ, *ad oſculum* Atticæ *poſſim currere. quod quidem ipſum ſcribe quæſo ad me, ut, dum conſi-*

ſto in Tuſculano, ſciã, quid garriat: ſin ruſticatur, quid ſcribat. eiq́; interea aut ſcribes ſalutem, aut nunciabis, itemq́; Piliæ: & tamen, etſi continuo congreſſuri ſumus, ſcribes ad me, ſi quid habebis. Cum complicarem hãc epiſtolam, noctuabundus ad me uenit cum epiſtola tua tabellarius. qua lecta, de Atticæ febricula ſcilicet ualde dolui. reliqua, quæ expectabam, ex tuis literis cognoui omnia. ſed quod ſcribis, igniculum matutinum, γεροντικώτερον eſt memoriola uacillare: ego enim IIII. Cal. Axio dederam, tibi III. Quinto quo die ueniſſem, id eſt V. Cal. hoc igitur habebis, noui nihil. quid ergo opus erat epiſtola? quid, cum coràm ſumus, & garrimus quidquid in buccam? eſt profecto quædam λέσχη, quæ habet, etiam ſi nihil ſubeſt, collocutione ipſa ſuauitatem.

Hic rumor eſt, T. Murcum periiſſe naufragio, Aſinium delatum uiuum in manus militum, L. naueis delatas Vticam reflatu hoc, Pompeium non comparere, nec in Balearibus omninò fuiſſe, ut Patietus affirmat. ſed auctor nullius rei quiſquam. habes, quæ, dum tu abes, locuti ſunt. ludi interea Præneſte. ibi Hircius, & iſti omnes, & quidem ludi dies octo. quæ cœnæ? quæ deliciæ? res interea fortaſſe tranſacta eſt. ò miros homines. at Balbus ædificat: τὶ γὰρ αὐτῷ μέλει? uerum, ſi quæris, homini non recta, ſed uoluptaria quærẽti nõne βεβίωται? tu interea dormis. iam explicandum eſt πρόβλημα, ſi quid acturus es. ſi quæris quid putem, ego fructũ puto. ſed quid multa? iam te uidebo, & quidem, ut ſpero, de uia rectà ad me: ſimul enim et diem Tyrannioni conſtituemus, & ſi quid aliud. Vale.

CICERO ATTICO S.

VNVM te puto minus blandũ eſſe, quã me: aut, ſi uterq; noſtrũ eſt aliquãdo aduerſus aliquẽ, inter nos certe nunquã ſumus. audi igitur me hoc ἀγοητεύτως dicentem. ne uiuã mi Attice, ſi mihi nõ modo Tuſculanũ, ubi cæteroqui ſum libenter, ſed μακάρων νῆσοι tanti ſunt, ut ſine te ſim totos dies. quare obduretur hoc triduũ: ut te quoque ponã in eodẽ πάθει: quod ita eſt profecto. ſed uelim ſcire, hodie ne ſtatim de auctione, aut quo die uenias. ego me interea cũ libellis. ac moleſte fero Vẽnonij hiſtoriã non habere. ſed tamen, ne nihil de re, nomẽ illud, quod à Cæſare, treis habet conditiones, aut emptionem ab haſta, (perdere malo: etſi, præter ipſam turpitudinẽ, hoc ipſũ puto eſſe perdere) aut delegationẽ à mãcipe annua die (ꝙs erit, cui credã? aut quãdo iſte Metonis annus ueniet?) aut Vecteni cõditione, ſemiſſe. σκέψαι igitur. ac uereor, ne iſte iã auctionẽ nullã faciat, ſed ludis factis
* Clypo ſubſidio currat, ne talis uir ἀλογηθῇ. ſed μελήσει.

CICERO ATTICO S.

O' GRATAS tuas mihi, iucũdasq; literas. quid quæris? reſtitutus eſt mihi dies feſtus: angebar. n. quòd Tiro ἐνεργουθέστερον te ſibi eſſe uiſum dixerat. addã igitur, ut cenſes, unũ diem. Sed de Catone πρόβλημα ἀρχιμήδειον eſt. nõ aſſequor, ut ſcribã, quod tui conuiuæ non modo libenter, ſed etiã æquo animo legere poſſint. quin etiam, ſi à ſentẽtijs eius dictis, ſi ab omni uoluntate, conſilijsq; quæ de Rep. habuit, recedam, ψευδῶςq; uelim grauitatem, conſtantiamq; eius laudare: hoc ipſum tamẽ ijs

odioſum ἄκουσμα ſit. ſed uere laudari ille uir nõ poteſt, niſi hæc ornata ſint, ꝙ ille ea, quæ nunc ſunt, & futura uiderit, &, ne fierent, cõtenderit, et, facta ne uideret, uitã reliquerit. horũ quid eſt, quod Atedio probare poſſimus? ſed cura obſecro, ut ualeas, eãq;, quã ad omneis res adhibes, in primis ad cõualeſcendũ adhibe prudẽtiã.

CICERO ATTICO S.

QVINTVS *pater quartũ, uel potius milleſimum, nihil ſapit, qui lætetur luperco filio, & Statio, ut cernat duplici dedecore cumulatã domũ. addo etiam Philotimũ tertiũ. ô ſtultitiam, niſi mea maior eſſet ſingularẽ. (ꝙ autem oſim hanc rem, ἔρανον à te) fac, non ad διψῶσαν κρήνην ſed ad πειρήνην eũ ueniſſe: ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ πειρήνην (ut ſcribis) haurire, in tãtis ſuis præſertim anguſtijs? ποῖ ταῦτ᾽ ἄρ᾽ ἀποσκήψει? ſed ipſe uiderit. Cato me quidẽ delectat, ſed etiam Baſſum Luciliũ ſua. De Celio, tu quæres ut ſcribis. ego nihil noui. noſcẽda eſt natura, nõ facultas modo. de Hortẽſio, & Virginio tu, ſi quid dubitabis: etſi, quod magis placeat, ego quantũ aſpicio, non facile inueneris. cum Muſtela, quẽadmodum ſcribis, cum uenerit Criſpus. Ad Aulũ ſcripſi, ut ea, que bene noſſẽ de auro, Piſoni demonſtrarẽ: tibi .n. ſanè aſſentior, & iſtud nimiũ diu duci, et omnia nũc undiq; contrahẽda. te quidẽ nihil agere, nihil cogitare aliud, niſi quod ad me pertineat, facile perſpicio, meiſq; negotijs impediri cupiditatẽ tuam ad me ueniendi. ſed mecũ eſſe te puto, non ſolũ ꝙ meam rem agis, uerũ etiã ꝙ uidere uideor, quo modo agas: neq;.n. ulla hora tui mihi eſt operis ignota. Tubulũ Præt. ui=*

deo L. Metello, Q. Maximo Coſs. nũc uelim, P. Scæuola Põtifex maximus, quibus Coſs. Tribunus pl. equidẽ puto Cepione, & Põpeio: Prætor enim P. Furio Sex. Attilio. dabis igitur Tribunatũ, & , ſi poteris, Tubulus quo cri mine. & uide quæſo, L. Libo, ille, qui de Ser. Galba, Cen ſorino, et Mãlio, an Quintio, Mãlio Coſs. Trib. pl. fuerit: cõturbor .n. in Bruti epitoma Fãnianorũ, ſcripſi, quod erat in extremo: idq́; ego ſecutus, hũc Fanniũ, qui ſcri pſit hiſtoriã, generũ eſſe ſcripſerã Lælij. ſed tu me γεωμετρικῶς refelleras: te autẽ nunc Brutus, et Fãnius. ego ta mẽ de bono auctore Hortẽſio ſic acceperã, ut apud Bru tũ eſt. hũc igitur locũ expedies. Ego miſi Tironẽ Do labellæ obuiã. is ad me Idibus reuertetur. te expectabo poſtridie. De Tullia mea tibi antiquiſſimũ eſſe ui deo: idq́; ita ut ſit, te uehementer rogo. Ergo & in inte gro omnia: ſic. n. ſcribis. mihi etſi Calẽdæ uitãdæ fue rũt, inceſſionumq́; ἀρχέτυπα fugiẽda, conficiẽdæq́; tabu læ: nihil tamẽ tanti, ut à te abeſſem, fuit. cum Romæ eſſem, & te iam iamq́; uiſurũ me putarẽ quotidie; ta mẽ horæ, quibus expectabã, lõgæ uidebãtur. ſcis me mi nime eſſe blandũ. itaq; minus aliquãto dico, q̃ ſentio.

CICERO ATTICO S.

DE CELIO uide quæſo, ne quæ lacuna ſit in au ro. ego iſta nõ noui. ſed certe in collybo eſt detrimẽti ſatis. huc aurũ ſi accedit: ſed quid loquor? tu uidebis. Ha bes Hegeſiæ genus, quod Varro laudat. Venio ad Tyran nionẽ. ain tu? uerũ hoc fuit; ſine me? at ego quoties, cum eſſem otioſus, ſine te tamen nolui? quo modo hoc ergo lues? uno ſcilicet, ſi mihi librũ miſeris: quod ut facias,

etiam,atque etiã rogo.etſi me non magis liber ipſe dele-ctabit, quàm tua admiratio delectauit: amo.n.πάντα φιλόδημον:teq; iſtã tã tenuem θεωρίαν tã ualde admiratum eſſe gaudeo.etſi tua quidem ſunt eiuſmodi omnia: ſcire.n.uis: quo uno animus alitur. ſed quæſo quid ex iſta acuta,& graui refertur ad τέλος? ſed longa oratio eſt, & tu occupatus in meo fortaſſe aliquo negotio: & pro iſto aſſo ſole, quo tu abuſus es in noſtro pratulo, à te nitidum ſolem,unctumq; repetemus. ſed ad prima redeo.librum, ſi me amas, mitte: tuus eſt enim profecto, quoniam quidem eſt miſſus ad te. Vale.

CICERO ATTICO S.

TANTVM ne ab re tua eſt otij tibi, ut etiã Oratorem legas? macte uirtute:mihi quidé gratũ:et erit gratius, ſi nõ modo in libris tuis, ſed etiã in aliorũ per librarios tuos Ariſtophané repoſueris pro Eupoli. Cæſar auté mihi irridere uiſus eſt QVAESO illud tuũ, quod erat δεινὸς,et urbanũ.ita porrò te ſine cura eſſe iuſſit,ut mihi qdé dubitationé omné tolleret. Atticã doleo tãdiu: ſed quoniã iã ſine horrore eſt, ſpero eſſe,ut uolumus.

CICERO ATTICO S.

QVAE deſideras,omnia ſcripſi in codicillis, eoſq; Eroti dedi:breuiter, ſed etiã plura,quã quæris:in ijs de Cicerone,cuius quidé cogitationis initiũ tu mihi attuliſti.locutus ſum cũ eo liberaliſſime: quod ex ipſo uelim, ſi modo tibi erit cõmodum, ſciſcitere. ſed quid differo? expoſui, te ex me detuliſſe,ecquid uellet, ecquid requireret: uelle Hiſpaniam,requirere liberalitatem.e libera-

litate, dixi, quantum Publius, quantum Flamen Lentulus filio. de Hiſpania duo attuli, primum idẽ, quod tibi, me uereri uituperationẽ: nõ ſatis eſſe, ſi hæc arma reliquiſſemus? etiã cõtraria? deinde fore, ut angeretur, cum à fratre familiaritate & omni gratia uinceretur. uelim magis liberalitate uti mea, quàm ſua libertate: ſed tamen permiſi: tibi.n. intellexerã nõ nimis diſplicere, ego etiã, atque etiã cogitabo: teq;, ut idem facias, rogo. magna res: ſimplex eſt manere: illud anceps. uerũ uidebimus. De Balbo, & in codicillis ſcripſeram, & ita cogito, ſimul ac redierit. ſin ille tardius, ego tamẽ triduũ. &, quod præterij, Dolabella etiam mecum. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Cicerone, multis res placet. comes eſt idoneus. ſed de prima penſione ante uideamus: adeſt enim dies, et ille currit. ſcribe quæſo, quid referat Celer egiſſe Cæſarem cum candidatis, utrum ipſe in fœniculárium, an in campũ Martium cogitet. & ſanè ſcire uelim, nunquid neceſſe ſit comitijs eſſe Romæ: nam & Piliæ ſatiſfaciendum eſt, et utique Atticæ. Vale.

CICERO ATTICO S.

NAE ego eſſem hic libenter, atque id quotidie magis, ni eſſet ea cauſa, quã tibi ſuperioribus literis ſcripſi. nihil hac ſolitudine iucũdius, niſi paulũ interpellaſſet Amyntæ filius, ὢ ἀπεραντολογίαν ἀηδοῦς. cætera noli putare amabiliora fieri poſſe ulla litore, proſpectu maris, tum his rebus omnibus. ſed neque hæc digna longioribus literis, nec erat, quod ſcriberem, & ſomnus urgebat.

CICERO ATTICO S.

MALE *mehercule de Athamáte . tuus auté dolor*
humanus is quidé,ſed magnopere moderãdus. conſolatio
nũ auté multæ uiæ, ſed illa rectiſſima . impetret ratio,
quod dies impetratura eſt. Alexim *uero curemus,imagi*
né Tironis. *qué ægrũ* Romá *remiſi,et , ſi qd habet collis*
ἐπιδήμιον,*ad me cũ teſtaméto transferamus. tota domus*
* *ſuperior uacat, ut ſcis . hoc puto ualde ad ré pertinere.*

CICERO ATTICO S.

MALE *de* Seio:*ſed omnia humana tolerabilia du-*
céda:ipſi enim quid ſumus? aut quãdiu hæc curaturi ſu-
mus? ea uideamus,quæ ad nos magis pertinét, nec tamé
multo,quid agamus de ſenatu. Et,*ut ne quid prætermit-*
*tá,*Ceſonius *ad me literas miſit,*Poſthumiá Sulpitij *domũ*
ad ſe ueniſſe . de Põpeij Magni *filia, tibi reſcripſi, nihil*
me hoc tépore cogitare. alterã uero illam,quam tu ſcri-
bis,puto noſti : nihil.n. uidi fœdius.ſed adſum . coràm
igitur . Obſignata *epiſtola accepi tuas .* Atticæ *hila-*
ritatem libenter audio : cómotiunculis συμπάσχω.

CICERO ATTICO S.

DE *dote,táto magis perpurga.* Balbi *regia cõditio eſt*
delegandi . quouo modo cófice . turpe eſt rem impedi-
tam iacere. Inſula Arpinas *habere poteſt germanam*
ἀποθέωσιν *: habere uideatur:* ἐκγόνιμος *eſt : igitur ani-*
mus in hortis : quod tamé inſpiciá , cum uenero. De
Epicuro *, ut uoles : etſi* μεθαρμόζομαι *in poſterum genus*
hoc perſonarũ . incredibile eſt, q̃ ea quidam requirant.

ad antiquos igitur: ἀνεμέσητον γὰρ. nihil habeo, ad te quod perſcribã: ſed tamen inſtitui quotidie mittere, ut eliciam tuas literas, non quo aliquid ex his expectem, ſed neſcio quo modo tamen expecto. quare ſiue habes quid, ſiue nihil habes, ſcribe tamen aliquid, teq́; cura. cõmouet me Attica. etſi aſſentior Cratero. Bruti literæ ſcriptæ & prudẽter & amice, multas mihi tamẽ lacrymas attulerũt. me hæc ſolitudo minus ſtimulat, quàm iſta celebritas. te unũ deſidero. ſed literis non difficilius utor, quàm ſi domi eſſem. ardor tamẽ ille urget, et manet, nõ mehercule indulgẽte me, ſed tamẽ non repugnante.

Quod ſcribis de Apuleio, nihil puto opus eſſe tua contentione, nec Balbo, & Oppio; quibus quidẽ ille receperat, mihiq́; etiã iuſſerat nunciari, ſe moleſtũ omnino nõ futurũ. ſed cura, ut excuſer morbi cauſa in dies ſingulos. Lænas hoc receperat. prẽde C. Septimium, L. Statilium. denique nemo negabit ſe iuraturũ, quẽ rogaris. quod ſi erit durius, ueniam, & ipſe perpetuũ morbum iurabo: cum enim mihi carendum ſit conuiuijs, malo id lege uideri facere, quàm dolore. Cocceium uelim appelles: quod enim dixerat, non facit. ego autem uolo aliquod emere latibulum, perfugium doloris mei. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE me excuſando apud Apuleiũ dederã ad te pridie literas. nihil eſſe negotij arbitror. quẽcũque appellaris, nemo negabit. ſed Septimiũ uide, & Lænatẽ, & Statiliũ: tribus. n. opus eſt. ſed mihi Lænas totum receperat. Quod ſcribis, à Iunio te appellatũ: omnino Cornificius locuplex eſt: ſed tamẽ ſcire uelim, quãdo dicar ſpopõdiſſe,

& pro patre, an ne pro filio : neque eo minus, ut ſcri-bis,procuratores Cornificij,& Apuleiũ prædiatorẽ uide-bis. Quod me ab hoc mœrore recreari uis, facis, ut om-nia:ſed me mihi nõ defuiſſe tu teſtis es : nihil.n. de mœ-rore minuendo ſcriptum ab ullo eſt, quod ego non do-mi tuæ legerim. ſed omnem conſolationem uincit do-lor. quin etiam feci, quod profecto ante me nemo, ut ipſe me per literas conſolarer. quem librum ad te mittam, ſi deſcripſerint librarij. affirmo tibi nullam conſolatio-nem eſſe talem. totos dies ſcribo, non quo proficiã quid, ſed tantiſper impedior, non equidem ſatis (uis enim ur-get) ſed relaxor tamen, ad omniáq; nitor, non ad ani-mum, ſed ad uultum ipſum, ſi queã, reficiendum : idq; faciens, interdum mihi peccare uideor, interdum pecca-turus eſſe, niſi faciam. ſolitudo aliquid adiuuat : ſed multo plus proficeret, ſi tu tamen intereſſes. quæ mihi una cauſa eſt hinc diſcedendi. nam pro malis recte ha-bebat. quanquam ipſum doleo : non enim iam in me idem eſſe poteris. perierunt illa, quæ amabas. De Bruti ad me literis ſcripſi ad te antea. prudenter ſcri-ptæ : ſed nihil, quod me adiuuarent. quod ad te ſcripſit, id uellem, ut ipſe adeſſet: certe aliquid, quoniam me tam ualde amat, adiuuaret. quòd ſi quid ſcies, ſcribas ad me uelim, maxime autem, Panſa quando. De Attica do-leo, credo tamen Cratero. Piliam angi uetabat. Vale.

CICERO ATTICO S.

PRO omnibus apud Apuleiũ, quoniam in perpe-tuũ nõ placet, in dies ut excuſer, uidebis. in hac ſolitudi-ne careo omniũ colloquio: cumq; mane me in ſyluã ab-

ſtruſi denſam, & aſperam, non exeo inde ante ueſperū. ſecundum te, nihil eſt mihi amicius ſolitudine. in hac mihi omnis ſermo eſt cum literis. eum tamen interpellat fletus: cui repugno, quoad poſſum: ſed adhuc pares non ſumus. Bruto, ut ſuades, reſcribam. eas literas cras habebis. cum erit cui des, dabis. Vale.

CICERO ATTICO S.

TE tuis negotijs relictis malo ad me uenire: ego. n. potius accedam, ſi diutius impediere: etſi ne deceſſiſſem quidem è conſpectu tuo, niſi me plane nihil ulla res adiuuaret. quòd ſi eſſet aliquod leuamē, id eſſet in te uno: & cum primum ab aliquo poterit eſſe, à te erit. nunc tamen ipſum ſine te eſſe non poſſum: ſed nec tuæ domui probatur, nec meæ poteram: nec, ſi propius eſſem uſpiam, tecum tamen eſſem: idem enim te impediret, quo minus mecum eſſes, quod nunc etiam impedit. mihi adhuc nihil aptius fuit hac ſolitudine: quam uereor ne Philippus tollat: heri enim ueſperi uenerat. me ſcriptio, & literæ non leniunt, ſed obturbant. Vale.

CICERO ATTICO S.

MARTIANVS ad me ſcripſit, me excuſatum eſſe apud Apuleiū à Laterenſi, Naſone, Lænate, Torquato, Strabone. his uelim meo nomine reddendas literas cures, gratum mihi eos feciſſe. Quod pro Cornificio me ab hinc amplius annis XXV. ſpopondiſſe dicit Flauius, etſi reus locuples eſt, & Apuleius prædiator libe=

ralis, tamen uelim des operam, ut inueſtiges ex conſponſorum tabulis, ſit ne ita: mihi enim ante Aedilitatem meam nihil erat cum Cornificio. poteſt tamen uideri. ſed ſcire certum uelim, & appelles procuratores, ſi tibi uidetur: quanquam quid ad me? ueruntamen. Panſæ profectionem ſcribes, cum ſcies. Atticam ſaluere iube, & eam cura obſecro diligenter. Filiæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

DVM *recordationes fugio, quæ quaſi morſu quodã dolorem efficiunt, refugio à te admonendo. quod uelim mihi ignoſcas, eiuſmodi eſt: etenim habeo nonnullos ex ijs, quos nunc lectito, auctores, qui dicant fieri id oportere, quod ſæpe tecum egi, & quod à te approbari uolo, de fano illo dico, de quo tantum, quantum me amas, uelim cogites. equidem neque de genere dubito; placet enim mihi Cluatij: neque de re; ſtatutum eſt enim: de loco non nunquam. uelim igitur cogites. ego, quantum his temporibus tam eruditis fieri poterit, profecto illam conſecrabo omni genere monimentorum ab omnium ingenijs ſcriptorum & Græcorum, & Latinorũ. quæ res forſitan ſit refricatura uulnus meum. ſed iam quaſi uoto quodam, & promiſſo me teneri puto: longumq; illud tempus, cum non ero, magis me mouet, quàm hoc exiguum, quod mihi tamen nimium longum uidetur: habeo enim nihil, tentatis rebus omnibus, in quo acquieſcam: nam, dum illud tractabam, de quo antea ſcripſi ad te, quaſi fouebam dolores meos: nunc omnia reſpuo, nec quidquam habeo tolerabilius, quàm*

ſolitudinem

ſolitudinem: quam,quod eram ueritus, non obturbauit Philippus: nam,ut heri me ſalutauit, ſtatim Romã profectus eſt. Epiſtolam, quam ad Brutum, ut tibi placuerat, ſcripſi, miſi ad te: curabis cum tua perferendam. eius tamen miſi ad te exemplum, ut, ſi minus placeret, ne mitteres. Domeſtica quod ais ordine adminiſtrari, ſcribes,quæ ſunt ea: quædam enim expecto. Cocceius uide ne fruſtretur: nam Libo quod pollicetur, ut Eros ſcribit, non incertum puto. de ſorte mea Sulpitio confido,& Egnatio ſcilicet.de Apuleio quid eſt, quod labores? cum ſit excuſatio facilis. Tibi ad me uenire,ut oſtendis,uide,ne non ſit facile: eſt enim longum iter,diſcedentemq; te, quod celeriter tibi erit fortaſſe faciendum, non ſine magno dolore dimittam. ſed omnia, ut uoles: ego enim,quidquid feceris,id cum recte,tum etiam mea cauſa factum putabo. Heri, cum ex aliorum literis cognouiſſem de Antonij aduentu, admiratus ſum nihil eſſe in tuis: ſed erant pridie fortaſſe ſcriptæ, quàm datæ. neque iſta quidem curo. ſed tamen opinor propter prædes ſuos accucurriſſe. Quod ſcribis Terentiam de obſignatoribus mei teſtamenti loqui: primum tibi perſuade,me iſtæc non curare,neque eſſe quidquam aut par uæ curæ,aut nouæ loci: ſed tamen quid ſimile? illa eos non adhibuit, quos exiſtimauit quæſituros, niſi ſciſſent, quid eſſet: num id etiam mihi periculi fuit? ſed tamen faciat illa, quod ego. dabo meum teſtamentum legendum cui uoluerit. intelliget non potuiſſe honorificentius à me fieri de Nepote,quàm fecerim. nam quod non aduocaui ad obſignandum: primum mihi non uenit in mentem: deinde ea re non uenit,quia nihil attinuit.tute

ſcis, (ſi modo meminiſti) me tibi tum dixiſſe; ut de tuis aliquos adduceres: quid enim opus erat multis? equidem domeſticos iuſſeram. tum tibi placuit, ut mitterem ad Silium: inde eſt natũ, ut ad Publium. ſed neceſſe neutrum fuit. hoc tu tractabis, ut tibi uidebitur. Vale.

CICERO ATTICO S.

EST *hic quidem locus amœnus, & in mari ipſo, qui & Antio, et Circæis aſpici poſſit: ſed ineunda nobis ratio eſt, quemadmodum in omni mutatione dominorũ, qui innumerabiles fieri poſſunt in infinita poſteritate, (ſi modo hæc ſtabunt) illud, quaſi conſecratum, remanere poſſit. equidem iam nihil egeo uectigalibus, & paruo contentus eſſe poſſum. cogito interdum trans* Tyberim *hortos aliquos parare, & quidem ob hanc cauſam maxime: nihil enim uideo, quod tam celebre eſſe poſſit: ſed quos, coràm uidebimus, ita tamen, ut hac æſtate fanum abſolutum ſit. tu tamen cum* Apella Chio *confice de columnis.* De Coccei*o, &* Libone *quæ ſcribis, approbo, maxime, quòd de iudicatu meo reſponſum ſit. ſi quid perſpexeris, & tamen quid procuratores* Cornificij *dicant, uelim ſcire, ita, ut in ea re te, cum tam occupatus ſis, non multum operæ uelim ponere.* De Antonio *quoque* Balbus *ad me cum* Oppio *conſcripſit, id'q; tibi placuiſſe, ne perturbarer. illis egi gratias. te tamen, ut iam ante ad te ſcripſi, ſcire uolo, me neque iſto nuncio eſſe perturbatum, nec iam ullo perturbatum iri.* Panſa *ſi hodie, ut putabas, profectus eſt, poſthac iam incipito ſcribere ad me, de* Bruti *aduentu quid expectes, id eſt quos ad dies. id, ſi ſcies*

ubi iam ſit, facile coniectura aſſequere. Quod ad *Tironem de Terentia ſcribis, obſecro te mi Attice ſuſcipe totum negotium. uides & officium agi meum quodam, cui tu es conſcius, &, ut non nulli putant, Ciceronis rem. me quidem id multo magis mouet, quod mihi eſt & ſanctius, & antiquius; præſertim cum hoc alterum neque ſincerum, neque firmum putem fore.* Vale.

CICERO ATTICO S.

NON *dum uideris perſpicere, quàm me nec Antonius cõmouerit, nec quidquã iã eiuſmodi poſſit cõmouere.* De Terentia *autẽ ſcripſi ad te iis literis, quas dederam pridie.* Quod *me hortaris, idq́; à cæteris deſiderari ſcribis, ut diſſimulẽ me tã grauiter dolere: poſſum ne magis, quòd totos dies conſumo in literis? quod etſi non diſſimulationis, ſed potius leniendi, & ſanãdi animi cauſa facio: tamen, ſi mihi minus proficio, ſimulationi certe facio ſatis. minus multa ad te ſcripſi, quòd expectabam tuas literas ad eas, quas ad te pridie dederam. expectabam autem maxime de fano, non nihil etiam de* Terentia. *uelim me facias certiorem proximis literis, Cn.* Cepio Seruiliæ Claudij *pater uiuo ne patre ſuo naufragio perierit, an mortuo, item* Rutilia *uiuo ne* C. Cotta *filio ſuo mortua ſit, an mortuo. pertinet ad eũ librum, quem de luctu minuendo ſcripſimus.* Vale.

CICERO ATTICO S.

LEGI *Bruti epiſtolam, eamq́; tibi remiſi, ſanè non prudenter reſcriptam ad ea, quæ requiſieras: ſed ipſe uiderit. quanquam illud turpiter ignorat:*

Catonem primum ſententiam putat de animaduerſione dixiſſe, quam omnes ante dixerant, præter Cæſarem. & cum ipſius Cæſaris tam ſeuera fuerit, qui tum præs torio loco dixerit; conſularium putat leniores fuiſſe, Catuli, Seruilij, Lucullorum, Curionis, Torquati, Lepidi, Gellij, Volcatij, Figuli, Cottæ, L. Cæſaris, C. Piſonis, etiam M. Atilij Glabrionis; Silani, Murenæ, deſignatorum Conſulum. cur ergo in ſententiam Catonis? quia uerbis luculentioribus, & pluribus rem eandem comprehenderat. me autẽ hic laudat, quòd retulerim, non quòd patefecerim, quòd cohortatus ſim, quòd denique ante, quàm cõſulerem, ipſe indicauerim. quæ omnia quia Cato laudibus extulerat in cœlum, perſcribendáq; cenſuerat, idcirco in eius ſententiam eſt facta diſceſſio. hic autem ſe etiam tribuere multũ mihi putat, quòd ſcripſerit, optimũ Cõſulem: quis.n. ieiunius dixit inimicus? ad cætera uero tibi quẽadmodũ reſcripſit? tãtum rogat de S.C. ut corrigas. hoc quidem feciſſet, etiam ſi Ranio admonitus eſſet. ſed hæc iterum ipſe uiderit. De hortis, quoniam probas, effice aliquid. rationes meas noſti. ſi uero etiam à Faberio recedit, nihil negotij eſt. ſed etiam ſine eo poſſe uideor contendere. uenales certe ſunt Druſi, fortaſſe & Lamani, & Caſſiani. ſed coràm. De Terentia nõ poſſum commodius ſcribere, quàm tu ſcribis. officium ſit nobis antiquiſſimum. ſi quid nos fefellerit, illius malo me, quàm mei pœnitere. Quia C. Lolij curanda ſunt HS C. negat Eros poſſe ſine me; credo, quòd accipienda aliqua ſit, & danda æſtimatio. uellem tibi dixiſſet: ſi enim res eſt, ut mihi ſcribit, parata, nec in eo ipſo mentitur, per te confici potuit. cognoſcas, & conficias, ue-

lim. Quod me in forum uocas, eò uocas, unde etiã bonis meis rebus fugiebã: quid enim mihi cum foro ſine curia? in oculos incurrentibus ijs, quos æquo animo uidere non poſſum? Quod autẽ homines à me poſtulare ſcribis, ut Romæ ſim, neque mihi, ut abſim, concedere, aut quatenus eos mihi concedere: iam pridẽ ſcito eſſe, cum unum te pluris, quàm omnes illos putem. ne me quidem contemno, meóq; iudicio multo ſtare malo, quàm omnium reliquorum: neque tamen progredior longius, quàm mihi doctiſſimi homines concedunt: quorum ſcripta omnia, quæcunque ſunt in eam ſententiam, non legi ſolum, quod ipſum erat fortis ægroti, accipere medicinam; ſed in mea etiam ſcripta tranſtuli, quod certe afflicti, & fracti animi non fuit. ab his me remedijs noli in iſtam turbam uocare, ne recidã. De Terentia quod mihi omne onus imponis, non cognoſco tuam in me indulgentiam: iſta enim ſunt ipſa uulnera, quæ non poſſum tractare ſine maximo gemitu. moderare igitur quæſo, ut potes: neque enim à te plus, quàm potes, poſtulo. potes autem, quid ueri ſit, perſpicere tu unus. De Rutilia, quoniam uideris dubitare, ſcribes ad me, cum ſcies; ſed quamprimum, num Clodia D. Bruto conſulari filio ſuo mortuo uixerit. id de Marcello, aut certe de Poſthumia ſciri poteſt, illud autem de M. Cotta, aut de Syro, aut de Satyro. De hortis etiam atque etiam rogo. omnibus meis, eorumq;, quos ſcio mihi non defuturos, facultatibus, ſed potero meis, enitendum mihi eſt. ſunt etiam, quæ uendere facile poſſim: ſed, ut non uendam, eiq; uſuram pendam, à quo emero, non plu

annum, poſſum aſſequi, quod uolo, ſi tu me adiuuas, paratiſſimi ſunt Druſi: cupit enim uendere. proximos puto Lamiæ: ſed abeſt. tu tamen, ſi quid potes, odorare. ne Silius quidem quidquam utitur, & ijs uſuris facillime ſuſtentabitur. habe tuum negotium, nec, quid res mea familiaris poſtulet, quam ego non curo, ſed quid uelim, exiſtima. Vale.

CICERO ATTICO S.

PVTARAM *te aliquid noui, q̄ eiuſmodi fuerat initiũ literarũ, quamuis nõ curaré quid in Hiſpania fieret, tamen te ſcripturũ: ſed uidelicet meis literis reſpondiſti, ut de foro, & de curia. ſed domus eſt, ut ais, forum. quid ipſa domo mihi opus eſt carenti foro? occidimus, occidimus Attice iã pridé nos quidé, ſed nunc fatemur, poſteaq̃ unũ, quo tenebamur, amiſimus. itaque ſolitudinem ſequor: & tamen, ſi qua me res iſtò abduxerit, enitar, ſi quo modo potero, (potero auté) ut præter me nemo doloré meũ ſentiat; ſi ullo modo poterit, ne tu quidé. atq; etiam illa cauſa eſt non ueniendi. meminiſti, quid ex te Atedius quæſierit. quin etiam nunc moleſti ſunt. quid exſtimas, ſi uenero? De Terentia ita cura ut ſcribis, meq; hac ad maximas ægritudines acceſſione nõ maxima libera. et, ut ſcias me ita dolere, ut non iaceã; quibus Conſulibus Carneades, & ea legatio Romã uenerit, ſcriptũ eſt in tuo annali: hæc nunc quæro, quæ cauſa fuerit: de Oropo opinor, ſed certũ neſcio: & ſi ita eſt, quæ controuerſiæ: præterea, qui eo tẽpore nobilis Epicureus fuerit Athenis, qui præfuerit hortis, qui etiã Athenis πολιτικοὶ fuerint illuſtres: quæ*

etiam ex Apollodori puto poſſe inueniri. De Attica moleſtũ: ſed quoniã leuiter, recte eſſe confido. De Magala dubiũ mihi nõ erat: unde enim tã felix Ligus pater? nã quid de me dicã? cui ut omnia cõtingãt, quæ uolo; leuari non poſſum. De Druſi hortis quanti licuiſſe tu ſcribis, id ego quoque audierã, & ut opinor, heri ad te ſcripſerã: ſed quanti quanti, bene emitur, quod neceſſe eſt. mihi, quoquo modo tu exiſtimas, (ſcio enim, ego ipſe quid de me exiſtimẽ) leuatio quædam eſt, ſi minus doloris, at officij debiti. Ad Sicam ſcripſi, quòd utitur L. Cotta. ſi nihil conficeretur de Trãstyberinis, habet in Oſtienſi Cotta celeberrimo loco, ſed puſillum loci, ad hanc rem tamen plus etiam ſatis. id uelim cogites. nec tamen iſta pretia hortorũ pertimueris. nec mihi argento iam, nec ueſte opus eſt, nec quibuſdam amœnis locis: hoc opus eſt. uideo etiam, à quibus adiuuari poſſim. ſed loquere cum Silio: nihil enim eſt melius. mandaui etiã Sicæ. reſcripſit, conſtitutũ ſe cũ eo habere. ſcribat igitur ad me, quid egerit, et tu uidebis.

CICERO ATTICO S.

BENE fecit A. Silius, quid tranſegerit: neque enim ei deeſſe uolebã, et, quid poſſem, timebã. De Ouia cõfice, ut ſcribis. De Cicerone, tempus eſſe iã uidetur: ſed quæro, quod illi opus erit Athenis, permutari ne poſſit, an ipſi ferendum ſit: de totáq; re, quemadmodum, et quando placeat, uelim conſideres. Publius iturus ne ſit in Africam, et quando, ex Atedio ſcrire poteris. quæras, & ad me ſcribas, uelim. &, ut ad meas ineptias redeam, uelim me certiorem facias, P. Craſſus Vinu-

liæ filius uiuo ne P. Craſſo conſulari patre ſuo mortuus ſit, ut ego meminiſſe uideor, an poſt. item quæro de Regillo Lepidi filio, recte ne meminerim patre uiuo mortuum. Cuſpiana explicabis, itemq; Prætiana. De Attica, optime: & ei ſalutem dices, & Piliæ.

CICERO ATTICO S.

SCRIPSIT ad me diligenter Sica de Silio, ſeq; ad te rẽ detuliſſe, quod tu idem ſcribis. mihi et res, & conditio placet, ſed ita, ut numerato malim, quàm æſtimatione: uoluptarias enim poſſeſſiones nolet Silius: uectigalibus autem ut his poſſum eſſe contentus, quæ habeo, ſic uix minoribus. unde ergo numerato? HS D C exprimes ab Hermogene, cum præſertim neceſſe erit. & domi uideo eſſe HS D C. reliquæ pecuniæ uel uſuram Silio pendemus, dũ à Faberio, uel ab aliquo, qui Faberio debet, repræſentabimus. erit etiam aliquid alicunde. ſed totam rem tu gubernabis. Druſianis uero hortis multo antepono: neque ſunt unquam comparati, mihi crede. una me cauſa mouet, in qua ſcio me τετυφῶσθαι, ſed, ut facis, obſequere huic errori meo. nam quod ſcribis ἐγγύραμα: actum iam de iſto eſt, alia magis quæro. Vale.

CICERO ATTICO S.

SICA, ut ſcribit, etiam ſi nihil confecerit cũ A. Silio, tamen ſe ſcribit X. Cal. eſſe uenturum. cuius occupationibus ignoſco: eæq; mihi ſunt notæ. De uoluntate tua, ut ſimul ſimus, uel ſtudio potius, et cupiditate, non dubito. De Nicia quod ſcribis: ſi ita me

haberem, ut eius humanitate frui poſſem, in primis uellem illum mecum habere: ſed mihi ſolitudo, & receſſus prouincia eſt: quod quia facile ferebat Sica, eo magis illum deſidero. præterea noſti Niciæ noſtri imbecillitatem, mollitiem, conſuetudinem uictus. cur ego illi moleſtus uelim, cum mihi ille iucundus eſſe non poſſit? uoluntas tamen eius mihi grata eſt. Vnam rem ad me ſcripſiſti, de qua decreui nihil tibi reſcribere: ſpero enim me à te impetraſſe, ut priuares me iſta moleſtia. Piliæ, & Atticæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE SILIANO *negotio, etſi mihi non eſt ignota conditio, tamen hodie me ex Sica arbitror omnia cogniturũ. Cottæ quidem negas te noſſe: ſed ultra Silianã uillam eſt, quam puto tibi notam eſſe, uillula ſordida, & ualde puſilla: nihil agri: ad aliã rem loci ſatis, nihil ad eã, quã quæro. ſequor celebritatẽ. ſed, ſi perficitur de hortis Silij, hoc eſt ſi perficis; (eſt.n. totum poſitũ in te) nihil eſt ſcilicet, quod de Cotta cogitemus.*

De Cicerone, ut ſcribis, ita faciam. Ipſi permittam de tẽpore. numorũ quantũ opus erit, ut permutetur, tu uidebis. Ex Aledio, quod ſcribis, ſi quid inueneris, ſcribes. & ego ex tuis animaduerto literis, & profecto tu ex meis, nihil habere nos, quod ſcribamus. eadẽ quotidie. quæ iã, iamq; ipſa contrita ſunt. tamen facere nõ poſſum, quin quotidie ad te mittam, ut tuas accipiam. De Bruto tamẽ, ſi quid habebis: ſcire enim iã puto, ubi Panſam expectet: ſi, ut cõſuetudo eſt, in prima prouincia, circiter Calendas affuturus uidetur. uellẽ, tardius:

ualde enim Vrbem fugio multas ob cauſas.itaq; id ipſum dubito, an excuſationem aliquam ad illum parem: quod quidem uideo facile eſſe. ſed habemus ſatis tẽporis ad cogitandum. Piliæ, atticæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE SILIO nihilo plura cognoui ex præſente Sica,q̃ ex literis tuis:ſcripſeras enim diligenter. ſi igitur tu illũ conueneris, ſcribes ad me, ſi quid uidebitur. de quo putas ad me miſſũ eſſe; ſit miſſum, nec ne,neſcio: dictũ quidem mihi certe nihil eſt. tu igitur, ut cœpiſti: et ſi quid ita conficies,(quod equidẽ non arbitror fieri poſſe) ut illi probetur; Ciceronẽ,ſi tibi placebit, adhibebis. eius aliquid intereſt, uideri illius cauſa uoluiſſe: mea quidẽ nihil, niſi id quod tu ſcis,quod ego æſtimo. Quod me ad conſuetudinem reuocas,fuit meum quidem iamprĩdem Remp.regere,quod faciebam: ſed interea erat, ubi acquieſcerem.nũc plane nec ego uictum, nec uitam illam colere poſſum: nec in ea re,quid alijs uideatur, mihi puto curãdum. mea mihi cõſcientia pluris eſt,quàm omniũ ſermo. quod me ipſe per literas cõſolatus ſum, non pœnitet me quantum profecerim. mœrorem minui: dolorem nec potui, nec, ſi poſſem, uellem. De Triario, bene interpretaris uoluntatem meam. tu uero nihil,niſi ut illi uolẽt. amo illum mortuum: tutor ſum liberis: totam domũ diligo. De Caſtriciano negotio, ſi Caſtricius pro mancipijs pecuniam accipere uolet, eáq; ei ſolui, ut nunc ſoluitur; certe nihil eſt cõmodius. ſin autem ita actum eſt,ut ipſa mãcipia abduceret; nõ mihi uidetur eſſe æquum:rogas enim me, ut tibi ſcribam,

quid mihi uideatur : nolo enim negotij Quintum fra=
trem quidquam habere : quod uideor mihi intellexiſſe,
tibi uideri idem. Publius,ſi æquinoctium expectat,ut
ſcribis Atedium dicere, nauigaturus uidetur. mihi au=
tem dixerat,per Siciliam. utrum, & quando,uelim ſci
re. & uelim aliquando,cum erit tuum cõmodum,Len
tulum puerum uiſas, eiq; de mancipijs, quæ tibi uidebi=
tur, attribuas. Piliæ, Atticæ ſaluiem. Vale.

CICERO ATTICO S.

SILIVS, ut ſcribis,hodie. cras igitur,uel potius cũ
poteris,ſcribes,ſi quid erit, cũ uideris. Nec ego Brutum
uito,nec tamen ab eo leuationẽ ullam expecto: ſed erãt
cauſæ, cur hoc tempore iſtic eſſe nollem : quæ ſi mane=
bunt,quærenda erit excuſatio ad Brutum : &,ut nunc
eſt,manſuræ uidentur. De hortis, quæſo explica. caput
illud eſt,quod ſcis. ſequitur,ut etiam mihi ipſi quiddam
opus ſit : nec enim eſſe in turba poſſum, nec à uobis ab
eſſe. huic meo conſilio nihil reperio iſto loco aptius. &
de hac re quid tui conſilij ſit, mihi perſuaſum eſt, et eo
magis,quòd idem intellexi tibi uideri, me ab Oppio,et
Balbo ualde diligi. cum ijs communices quantopere, et
quare uelim hortos; ſed ita poſſe, ſi expediatur illud
* Faberianũ. ſint igitur auctores futuri, ſi qua etiam
iactura facienda ſit in repræſentando (quod poſſum)
adducito : tum enim illud deſperatum denique intelli=
ges, & quid inclinent ad hoc meum conſilium adiu=
uandum. ſi quid erit,magnum eſt adiumentum : ſin
minus, quacunque ratione contendamus. uetus illud
ἐγγήραμα quemadmodum ſcripſiſti, uel ἐντάφιον pu=

tato. De illo Oſtienſi nihil eſt cogitandum, ſi hoc non aſſequimur. à Lamia non puto poſſe. Damaſippi experiendum eſt. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVAERO, quid ad te ſcribam: ſed nihil eſt: eadem quotidie. Quòd Lentulum inuiſis, ualde gratũ. pueros attribue ei quot, & quos uidebitur. De Silij uoluntate uendendi, & de eo, quanti; tu uereri uideris, primum ne nolit, deinde ne tanti. Sica aliter, ſed tibi aſſentior. quare, ut ei placuit, ſcripſi ad Egnatium. quod Silius te cum Clodio loqui uult, potes id meà uoluntate facere, cõmodiusq; id eſt, quàm, quod ille à me petit, me ipſum ſcribere ad Clodiũ. De mancipijs Caſtricianis cõmodiſſimũ eſſe credo trãſigere Egnatium: quod ſcribis te ita futurum putare. Cum Ouia quæſo quidem ut conficiatur. Quoniam, ut ſcribis, nox erat, in hodierna epiſtola plura expecto. Vale.

CICERO ATTICO S.

SILIVM mutaſſe ſententiam Sica mirabatur. equidẽ magis miror, quòd, cum in filium cauſam conferret, quæ mihi nõ iniuſta uidetur (habet.n.qualem uult) ais te putare, ſi addiderimus aliud, à quo refugiat, cum ab ipſo id fuerit, deſtinatum uenditurũ. Quæris à me, quod ſummum pretium conſtituam; & quantũ anteire iſtos hortos, Druſi: acceſſi nunquam; Coponianã uillam, & ueterem, & non magnam, noui, ſyluam nobilem fructum autem neutrius: quod tamen puto nos ſcire oportere. ſed mihi, utrius iſtorum, tempo-

re magis meo, quàm ratione æſtimandi ſunt. poſſim autem aſſequi, nec ne, tu uelim cogites. ſi enim Fabe=rianum uenderem, explicare uel repræſentatione non dubitarem: de Silianis, ſi modo adduceretur, ut uende=ret: ſi uenales non haberet, tranſirem ad Druſum, uel tanti, quanti Egnatius illum uelle tibi dixit. magno etiam adiumento nobis Hermogenes poteſt eſſe in re=præſentando. at concede mihi quæſo, ut eo animo ſim, quo is debeat eſſe, qui emere cupiat. & tamen ſeruio ita cupiditati, & dolori meo, ut à te regi uelim. Egna=tius mihi ſcripſit. is ſi quid tecum locutus erit (com=modiſſime enim per eum agi poteſt) ad me ſcribes: & id agendum puto: nam cum Silio non uideo cõfici poſ=ſe. Piliæ, & Atticæ ſalutem. hæc ad te mea manu. uide quæſo, quid agendum ſit. Vale.

CICERO ATTICO S.

PVBLILIA ad me ſcripſit, matrem ſuam cum Publilio loqui, eam ad me cum illo uenturã, & ſe unà, ſi ego paterer. orat multis, & ſupplicibus uerbis, ut li=ceat, & ut ſibi reſcribam. res quàm moleſta ſit, ui=des. reſcripſi. me etiam grauius eſſe affectum, quàm tum, cum illi dixiſſem, me ſolum eſſe uelle: quare nol=le me hoc tempore eam ad me uenire. putabam, ſi ni=hil reſcripſiſſem, illam cum matre uenturam: nunc non puto: apparebat enim illas literas non illius eſſe. il=lud autem, quod fore uideo, ipſum uolo uitare, ne il=læ ad me ueniant. & una eſt uitatio: & ego nollem: ſed neceſſe eſt. te hoc nunc rogo, ut explores, ad quam diem hic ita poſſim eſſe, ut ne opprimar. ages, ut ſcri=

bis, temperate. Ciceroni *uelim hoc proponas, (ita tamen, ſi tibi non iniquum uidebitur) ut ſumptus huius peregrinationis (quibus, ſi* Romæ *eſſet, domumq; conduceret; quod facere cogitabat, facile contentus futurus erat) accommodet ad mercedes* Argileti, & Auentini. *& cum ei propoſueris, ipſe uelim reliqua moderere, quemadmodum ex his mercedibus ſuppeditemus ei quod opus ſit. præſtabo, nec* Bibulum, *nec* Accidinum, *nec* Meſſalam, *quos* Athenis *futuros audio, maiores ſumptus facturos, quàm quod ex eis mercedibus recipietur. itaque uelim uideas, primum conductores qui ſint, & quanti: deinde ut ſit, qui ad diem ſoluat, & quid uiatici, quid inſtrumenti ſatis ſit. iumento certe* Athenis *nihil opus ſit. quibus autem in uia utatur, domi ſunt plura, quàm opus erat: quod etiam tu animaduertis.* Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO, *ut heri ad te ſcripſi, ſi &* Silius *is fuerit, quem tu putas, nec* Druſus *facilem ſe præbuerit,* Damaſippum *uelim aggrediare. is, opinor, ita parteis fecit in ripa neſcio quotenorum iugerum, ut certa pretia conſtitueret; quæ mihi nota non ſunt. ſcribes ad me igitur, quidquid egeris.* Vehementer *me ſolicitat* Atticæ *noſtræ ualetudo; ut uerear etiam, ne qua culpa ſit. ſed & pædagogi probitas, & medici aſſiduitas, & tota domus in omni genere diligens me rurſus id ſuſpicari uetat. cura igitur: plura enim non poſſum.* Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO *hic uel ſine Sica (Tironi. n. melius eſt) facilli me poſſem eſſe, ut in malis: ſed, cũ ſcribas uidendũ mihi eſſe, ut opprimar; ex quo intelligã, te certum illius profectionis dië nõ habere; putaui eſſe cõmodius, me iſtuc uenire; quod idẽ uideo tibi placere. cras igitur in Sicæ ſuburbano: inde, quẽadmodũ ſuades, puto me in Ficulẽſi fore. quibus de rebus ad me ſcripſiſti, quoniã ipſe uenit, coràm uidebimus. tuã quidẽ & in agẽdis noſtris rebus, & in cõſilijs ineundis, mihiq; dandis, in ipſis literis, quas mittis, beneuolentiam, diligentiã, prudentiam mirifice diligo.*

CICERO ATTICO S.

TV *tamen, ſi quid cum Silio, uel illo ipſo die, quo ad Sicam uenturus ero; certiorem me uelim facias, & maxime cuius loci detractionem fieri uelit: quod enim ſcribis, extremi; uide, ne is ipſe locus ſit, cuius cauſa de tota re, ut ſcis, eſt à nobis cogitatum. Hircij epiſtolã tibi miſi, & recentẽ, & beneuole ſcriptã. ante, quàm proxime diſceſſi, nunquã mihi uenit in mentẽ, quo plus inſumptũ in monimentũ eſſet, quàm neſcio quid quod lege conceditur, tantũdem populo dandũ eſſe. quod non magnopere moueret, niſi neſcio quo modo (ἀλόγως fortaſſe) nollem illud ullo nomine niſi fani appellari. quod ſi uolumus, ut reor, ne aſſequi non poſſimus, niſi mutato loco. hoc quale ſit, quæſo cõſidera: nã etſi minus urgeor, meq; ipſe prapemodũ collegi, tamẽ indigeo tui cõſilij. itaq; te uehemẽter ẽt atq; etiã rogo, magis q̃ à me uis, aut pateris te rogari, ut hãc cogitationem toto pectore amplectare. Vale.*

CICERO ATTICO S.

FANVM *fieri uolo, neque hoc mihi erui poteſt. ſepulcri ſimilitudinem effugere nõ tam propter pœnam legis ſtudeo, quàm ut maxime aſſequar* ἀποθέωσιν: *quod poteram, ſi in ipſa uilla facerem: ſed, ut ſæpe locuti ſumus, commutationes dominorum reformido. in agro ubicunque fecero, mihi uideor aſſequi poſſe, ut poſteritas habeat religionem. hæ meæ tibi ineptiæ (fatebor enim) ferendæ ſunt: non habeo, ne me quidem ipſum, qui cum tam audacter cõmunicem, quàm te. ſi tibi res, ſi locus, ſi inſtitutum placet, lege quæſo legem, mihiq́; eam mitte. ſi quid in mentem ueniet, quo modo eam effugere poſſimus; utemur.* Ad Brutum *ſi quid ſcribes, niſi alienum putabis, obiurgato eum, quòd in* Cumano *eſſe noluerit propter eam cauſam, quam tibi dixi: cogitanti enim mihi, nihil tam uidetur potuiſſe facere ruſtice. & ſi tibi placebit ſic agere de fano, ut cœpimus; uelim cohortere, & exacuas* Cluatium: *nam, etiam ſi alio loco placebit, illius nobis opera, conſilioq́; utendum puto. tu ad uillam fortaſſe cras.* Vale.

CICERO ATTICO S.

A TE *heri duas epiſtolas accepi, alteram pridie datã* Hilaro, *alteram eodem die tabellario. accepiq́; ab* Aegypta *literas eodem die,* Piliam, & Atticam *plane belle ſe habere: tuæ literæ mihi redditæ ſunt tertiodecimo die.* Quòd *mihi* Bruti *literas, gratum. ad me quoque miſit. eam ipſam ad te epiſtolam miſi, & ad eam exemplum mearũ literarum.* De *fano, ſi nihil mihi hortorũ*

Inuenis,qui quidem tibi inueniendi ſunt, ſi me tanti facis , quanti certe facis : ualde probo rationem tuam de Tuſculano.quãuis prudens ad cogitandum ſis , ſicut es: tamen,niſi magnæ curæ tibi eſſet, ut ego conſequerer id, quod magnopere uellé, nunquam ea res tibi tam belle in mentem uenire potuiſſet . ſed neſcio quo pacto celebritatem requiro.itaque hortos mihi cõficias,neceſſe eſt. maxima eſt in Scapulæ celebritas, propinquitas præterea ubi ſis,ne totũ diem in uilla.quare ante, quàm diſcedit, Othonem, ſi Romæ eſt,conuenias peruelim. ſi nihil erit, etſi tu meã ſtultitiam conſueſti ferre , eò tamen progrediar,ut mihi ſtomachere. Druſus.n.certe uendere uult. ſi ergo aliud erit,non mea erit culpa,niſi emero? qua in re ne labar,quæſo prouide. prouidendi autem una ratio eſt, ſi quid de Scapulanis poſſumus . & uelim me certiorem facias,quandiu in ſuburbano ſis futurus. Apud Terentiã gratia opus eſt nobis,tuáq; auctoritate. ſed facies,ut uidebitur:ſcio enim, ſi quid mea interſit, tibi maiori curæ ſolere eſſe,quàm mihi. Hircius ad me ſcripſit, Sex.Põpeium Corduba exiſſe , & fugiſſe in Hiſpaniam citeriorem,Cneum fugiſſe neſcio quò, neque enim curo: nihil præterea noui . literas Narbone dedit XIIII. Cal.Maij. Tu mihi de Caninij naufragio quaſi dubia re miſiſti.ſcribas igitur,ſi quid erit certius. Quod me à mœſtitia auocas,multum próficies, ſi locum fano dederis.multa mihi ὡς ἀποθέωσιν in mentem ueniunt:ſed loco ualde opus eſt.quare etiam Othonem uide. Vale.

CICERO ATTICO S.

NON dubito, quin occupatiſſimus fueris, qui ad

me nihil literarum. ſed homo nequam, qui tuum cōmodum non expectarit, cum ob eam unā cauſam miſſus eſſet. nunc quidem, niſi quid te tenuit, ſuſpicor eſſe in ſuburbano. at ego hic ſcribendo dies totos nihil equidem leuor, ſed tamen aberro. Aſinius Polio ad me ſcripſit de impuro noſtro cognato. quod Balbus minor ſuper ſatis plane, Dolabella obſcure, hic apertiſſime. ferrē grauiter, ſi nouæ ægrimoniæ locus eſſet. ſed tamen quid impurius? ò hominem cauendum. quanquam mihi quidem. ſed tenendus dolor eſt. tu, quoniam neceſſe nihil eſt, ſic ſcribes aliquid, ſi uacabis. Quod putas oportere prouideri iam animi mei firmitatem, grauiusq́; quoſdam ſcribis de me loqui, quàm aut te ſcribere, aut Brutum: ſi, qui me fractum animo, & debilitatum putant, ſciant quid literarum & cuius generis conficiam; credo (ſi modo homines ſint) exiſtiment me, ſiue ita leuatus ſim, ut animum uacuū ad res difficiles ſcribendas afferam, reprehendendū non eſſe; ſiue hanc aberrationem à dolore delegerim, quæ maxime liberaliſſima, doctoq́; homine digniſſima, laudari etiam oportere. ſed cū ego faciam omnia, quæ facere poſſim ad me adiuuandum; tu efficce id, quod uideo te non minus, quàm me, laborare. hoc mihi debere uideor, neque leuari poſſe niſi ſoluero, aut uidero me poſſe ſoluere, id eſt locū, qualem uolo, inuenero. hæredes Scapulæ ſi iſtos hortos, ut ſcribis tibi Othonē dixiſſe, partibus quatuor factis, liceri cogitant: nihil eſt ſcilicet emptori loci. ſin uenibunt: quid fieri poſſit, uidebimus. nam ille locus publicatus, qui eſt Trebonij, & Cuſinij, erat ad me allatus. ſed ſcis aream eſſe. nullo pacto probo. Clodiæ ſanè placent, ſed non puto eſſe ue-

nales. de Druſi hortis, quamuis ab ijs abhorreas, ut ſcribis; tamen eò confugiam, niſi quid inueneris. ædificatio me non mouet: nihil enim aliud ædificabo, niſi id, quod etiã ſi illos nõ habuero. Κῦρος *mihi ſic placuit, ut cætera Antiſthenis, hominis acuti magis, quàm eruditi.* Vale.

CICERO ATTICO S.

TABELLARIVS *cum ad me ſine literis tuis ueniſſet, exiſtimaui tibi eam cauſam nõ ſcribendi fuiſſe, quòd pridie ſcripſiſſes, ea ipſa, ad quæ reſcripſi, epiſtola. expectaram tamen aliquid de literis Aſinij* Polionis. *ſed nimium ex meo otio tuum ſpecto. quanquam tibi remitto, niſi quid neceſſe erit, neceſſe ne habeas ſcribere, niſi eris ualde otioſus.* De *tabellarijs facerẽ, quod ſuades, ſi eſſent ullæ neceſſariæ literæ, ut erant olim, cum breuioribus diebus tamen quotidie reſpondebant tempori tabellarij: & erat aliquid,* Silius, Druſus, *alia quædam. nunc niſi* Otho *extitiſſet, quid ſcriberemus, nõ erat. id ipſum dilatum eſt: tamen alleuor, cum loquor tecum abſens, multo etiam magis, cum tuas literas lego. ſed quoniã & abes (ſic enim arbitror) & ſcribendi neceſſitas nulla eſt, conquieſcent literæ, niſi quid noui extiterit.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVALIS *futura ſit Cæſaris uituperatio contra laudationẽ meã, perſpexi ex eo libro, quẽ* Hircius *ad me miſit, in quo colligit uitia* Catonis, *ſed cum maximis laudibus meis. itaque miſi librum ad Muſcam, ut tuis librarijs daret. uolo enim eum diuulgari: quod quo facilius fiat, imperabis tuis.* συμβουλευτικὸν *ſæpe conor: ni-*

hil reperio : & quidem mecum habeo & Ἀριστοτέλους & Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον : ſed quid ſimile ? illi, quæ & ipſis honeſta eſſent, ſcribebant, & grata Alexandro. ecquid tu eiuſmodi reperis ? mihi quidem nihil in mentem uenit. Quod ſcribis te uereri, ne & gratia, et auctoritas noſtra hoc meo mœrore minuatur : ego, quid homines aut reprehendant, aut poſtulent, neſcio: ne doleam? qui poteſt? ne iaceam? quis unquam minus? dum tua me domus leuabat, quis à me excluſus ? quis uenit, qui offenderetur ? Aſturam ſum à te profectus . legere iſti læti, qui me reprehendunt, tam multa non poſſunt, quàm ego ſcripſi : quàm bene, nihil ad rem : ſed genus ſcribẽdi id fuit, quod nemo abiecto animo facere poſſet. XXX dies in hortis fui. quis aut congreſſum meum, aut facilitatem ſermonis deſiderauit? nunc ipſum, ea lego, ea ſcribo, ut ij, qui mecum ſunt, difficilius otium ferant, quàm ego laborem. ſi quis requirit, cur Romæ non ſim; quia diſceſſus eſt : cur non ſim in his meis prædiolis, quæ ſunt huius temporis; quia frequentiam illam nõ facile ferrem . ibi ſum igitur, ubi is, qui optimas Baias habebat, quotannis hoc tempus conſumere ſolebat. cum Romam uenero, nec uultu, nec oratione reprehendar. hilaritatem illam, qua hanc triſtitiam temporum condiebamus, in perpetuum amiſi. conſtantia, & firmitas nec animi, nec orationis requiretur. De hortis Scapulanis hoc uidetur effici poſſe, aliud tua gratia, aliud noſtra, ut præconi ſubijciantur. id niſi fit, excludemur. ſin ad tabulam uenimus, uincemus facultates Othonis noſtra cupiditate . nam quod ad me de Lentulo ſcribis, non eſt in eo. Faberiana modo res certa ſit, tuq; enitare, quod

facis : quod uolumus,conſequemur. Quod quæris,quã diu hic : paucos dies : ſed certũ nó habeo:ſimul ac cóſtituero,ad te ſcribã: et tu ad me, quãdiu in ſuburbano ſis futurus.quo die ego ad te hæc miſi,de Pilia, & Attica mihi quoq; eadé,quæ ſcribis,et ſcribũtur, et nunciantur.

CICERO ATTICO S.

NIHIL *erat,quod ſcriberem : ſcire tamen uolebã, ubi eſſes ; ſi abes,aut abfuturus es, quando rediturus eſſes. facias igitur me certiorem.& quod tu ſcire uolebas, ego quando ex hoc loco : poſtridie Iduum Lanuuij conſtitui manere, inde poſtridie in Tuſculano, aut Romæ. utrum ſim facturus,eo ipſo die ſcies. Scis,quàm ſit* φιλαίτιον συμφορά*, minime in te quidem: ſed tamen auide ſum affectus de fano ; quod niſi non dico effectum erit, ſed fieri uidero, audebo,hoc dicere, et tu, ut ſoles, accipies, incurſabit in te dolor meus,non iure ille quidé, ſed tamen feres hoc ipſum, quod ſcribo, ut omnia mea fers, ac tuliſti.omneis tuas conſolationes unam hanc in rem uelim conferas. ſi quæris,quid optem : primũ Scapulæ,deinde Clodiæ, poſtea, ſi Silius nolet, Druſus aget iniuſte,Cuſinij,& Trebonij. puto Terentium eſſe dominũ,Rebilum fuiſſe certo ſcio. ſin autem tibi Tuſculanũ placet, ut ſignificaſti quibuſdam literis : tibi aſſentiar. hoc quidem utique perficies, ſi me leuari uis, quem iam etiam grauius accuſas, quàm patitur tua conſuetudo : ſed facis ſummo amore, & uictus fortaſſe uitio meo : ſed tamen, ſi me leuari uis, hæc ſumma leuatio, uel, ſi uerum ſcire uis,una. Hircij epiſtolã ſi legeris, quæ mihi quaſi* πρόπλασμα *uidetur eius uituperationis,quã*

Cæſar ſcripſit de Catone, facias me, quid tibi uiſum ſit, ſi tibi erit cōmodum, certiorē. Redeo ad fanū. niſi hac æſtate abſolutum erit, quam uides integram reſtare; ſcelere me liberatum non putabo. Vale.

CICERO ATTICO S.

NVLLVM à te deſideraui diē literarū. uidebā. n. quæ ſcribis: & tamen ſuſpicabar, uel potius intelligebā, nihil fuiſſe, quod ſcriberes. ad VI. Id. uero & abeſſe te putabam, & plane uidebam nihil te habere. ego tamen ad te ferè quotidie mittam: malo. n. fruſtra, q̃ te non habere, cui des, ſi quid forte ſit, quod putes me ſcire oportere. itaque accepi VI. Id. literas tuas inanes: quid. n. habebas, quod ſcriberes? mihi tamē illud, quidquid erat, non moleſtum fuit, nihil aliud, ſcire me, noui te nihil habere. ſcripſiſti tamē neſcio quid de Clodia: ubi ergo ea eſt, aut quādo uentura? placet mihi res ſic, ut ſecundum Othonē nihil magis. ſed neque hāc uenditurā puto; delectatur. n. & copioſa eſt: & illud alterū quā ſit difficile, te nō fugit. ſed obſecro enitamur, ut aliquid ad id, quod cupio, excogitemus. ego me hinc poſtridie exiturum puto, ſed aut in Tuſculanū, aut domum, inde fortaſſe Arpinum. cum certum ſciero, ſcribam ad te. Venerat mihi in mentē monere te, ut id ipſum, quod facis, faceres: putabam. n. cōmodius te idem iſtud domi agere poſſe interpellatione ſublata. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO poſtridie Iduū, ut ſcripſi ad te ante, Lanuuij manere conſtitui, inde aut Romæ, aut in Tuſculano. ſcies

* ante utrunque. Quod ſcies recte illã rem fore leuamento, bene facis, cũ id eſſet (mihi crede) perinde, ut exiſtimare tu nõ poſſes. res indicat quantopere id cupiam, cũ tibi audeam confiteri, qué id non ita ualde probare arbitrer. ſed ferendus tibi in hoc meus error, ferẽdus? immo uero etiã adiuuandus. De Othone, diffido, fortaſſe quia cupio: ſed tamen maior etiam res eſt, quàm facultates noſtræ, præſertim aduerſario & cupido, & locuplete, & hærede. proximum eſt, ut uelim Clodiæ. ſi iſta minus confici poſſunt, effice quiduis. ego me maiore religione, quàm quiſquam fuit ullius uoti, obſtrictum puto. uidebis etiam Trebonianos: etſi abſunt domini. ſed, ut ad te heri ſcripſi, conſiderabis etiam de Tuſculano; ne æſtas effluat: quod certe non eſt committendum. Vale.

CICERO ATTICO S.

ET Hirciũ aliquid ad te συμπαθῶς de me ſcripſiſſe, facile patior; (fecit. n. humane) et te eius epiſtolã ad me non miſiſſe, multo facilius: tu. n. etiam humanius. illius librum, quem ad me miſit de Catone, propterea uolo diuulgari ab tuis, ut ex iſtorum uituperatione ſit illius maior laudatio. Quod per Muſtelam agis, habes hominé ualde idoneũ, meiq; ſanè ſtudioſum iam inde à Pontiano. perfice igitur aliquid: quid autem aliud, niſi ut aditus ſit emptori? quod per quemuis hæredem poteſt effici: ſed Muſtelam id perfecturum, ſi rogaris, puto. mihi uero & locum, quem opto, ad id, quod uolumus, dederis, & præterea ἐγγύηςαμα. nam illa Silij, & Druſi nõ ſatis ὁμοδεσποτικὰ mihi uidentur: quid. n.

ſedere totos dies in uilla iſta? igitur malim primũ Otho*nis,deinde* Clodiæ *. ſi nihil fiet,aut* Druſo *ludus eſt ſuggerendus,aut utendum* Tuſculano. Q*uòd domi te inclusiſti, ratione feciſti: ſed quæſo confice,& te uacuum redde nobis. ego hinc,ut ſcripſi antea,poſtridie* Idus La*nuuium,deinde poſtridie in* Tuſculano *: contudi.n.animum,& fortaſſe uici, ſi modo permanſero. ſcies igitur fortaſſe cras, ſummum perendie. ſed quid eſt quæſo?* Philotimus *nec* Cartini Pompeium *teneri, (qua de re literarũ ad* Clodium Patauinum *miſſarum exemplũ mihi* Oppius,& Balbus *miſerant, ſe id factum arbitrari) bellumq́; narrat reliquum ſatis magnum. ſolet omnino eſſe* Fuluiaſter *: ſed tamen, ſi quid habes. uolo etiã ſcire de naufragio* Caniniano, *quid ſit.* Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO *hic duo magna* συντάγματα *abſolui: nullo enim alio modo à miſeria quaſi aberrare poſſũ. tu mihi, etiã ſi nihil erit, quod ſcribas, quod fore ita uideo; tamen id ipſum ſcribas uelim,te nihil habuiſſe, quod ſcriberes, dũ modo ne his uerbis.* De Attica,*optime.* ἀκηδία *tua me mouet. etſi ſcribis nihil eſſe.* In Tuſculano *eo cõmodius ero,ꝙ et crebrius tuas literas accipiam, & te ipſum non nunquam uidebo:nam cæteroqui* ἀνεκτότερα *erant* Aſturæ:*nec hæc,quæ refricant, hic me magis angunt. etſi tamen, ubicunque ſum, illa ſunt mecũ.* De Cæſare *uicino ſcripſeram ad te, quia cognoram ex tuis literis. eum* σύνναον Q*uirini malo, quàm* Salutis.
Tu *uero peruulga* Hircium *: id enim ipſum putaram, quod ſcribis; ut,cum ingeniũ amici noſtri probaretur,*

ὑπόθεσις uituperandi Catonis irrideretur. Vale.

CICERO ATTICO S.

VINCAM, opinor, animum: Lanuuio pergã in Tuſculanũ: aut enim mihi in perpetuũ fundo illo carendum eſt; (nam dolor idem manebit, tantũ mediocrius) aut neſcio quid interſit, utrum illuc nunc ueniam, an ad decẽ annos: neque enim iſta maior admonitio, quàm quibus aſſidue conficior & dies, & noctes. quid ergo, inquies, nihil literæ? in hac quidem re, uereor, ne etiam contra: nam eſſem fortaſſe durior: exculto enim animo nihil agreſte, nihil inhumanum eſt. Vale.

CICERO ATTICO S.

TV igitur, ut ſcripſiſti, nec id incõmodo tuo: uel binæ.n. poterunt literæ. occurrã etiã, ſi neceſſe erit. ergo id quidem, ut poteris. De Muſtela, ut ſcribis. etſi magnum opus eſt. eo magis delabor ad Clodiam. quanquã in utroque Faberianũ nomen explorandũ eſt. de quo, nihil nocuerit, ſi aliquid cum Balbo eris locutus, et quidem, ut res eſt, emere nos uelle, nec poſſe ſine iſto nomine, nec audere incerto. ſed quando Clodia Romæ futura eſt, & quia tanti rem æſtimas, eò prorſus ſpecto: nõ quin illud malim: ſed & magna res eſt, & difficile certamen cum cupido, cum locuplete, cum hærede. etſi de cupiditate nemini cõcedam: cæteris rebus infirmiores ſumus. ſed hæc coràm. Hirciĳ librũ, ut facis, diuulga. De Philotimo, idẽ & ego arbitrabar. Domũ tuam pluris uideo futuram uicino Cæſare. Tabellariũ meũ hodie expectamus. nos de Pilia, et Attica certiores facies.

CICERO ATTICO S.

DOMI te libẽter eſſe, facile credo. ſed uelim ſcire quid tibi reſtet, aut iã ne confeceris. ego te in Tuſculano expecto, eoq; magis, ꝙ Tironi ſtatim te uenturũ ſcripſiſti, & addidiſti, te putare opus eſſe. ſentiebam omnino, quantũ mihi præſens prodeſſes, ſed multo magis poſt diſceſſum tuum ſentio. quam ob rem, ut ante ad te ſcripſi, aut ego ad te totus, aut tu ad me, quod licebit.

CICERO ATTICO S.

HERI non multo poſt, quàm tu à me diſceſſiſti, puto quidã urbani, ut uidebantur, ad me mãdata, et literas attulerunt à C. Mario C. F. cũ multis uerbis agere mecũ; per cognationẽ, quæ mihi ſecũ eſſet; per eũ Mariũ, quem ſcripſiſſem; per eloquẽtiã L. Craſſi aui ſui, ut ſe defenderẽ; cauſamq; ſuã mihi perſcripſit. reſcripſi, patrono illi nihil opus eſſe, quoniã Cæſaris propinqui eius omnis poteſtas eſſet, uiri optimi, et hominis liberaliſſimi: me tamẽ ei fauturũ. O tẽpora: fore, cũ dubitet Curtius Conſulatũ petere? ſed hæc hactenus. De Tirone mihi curæ eſt: ſed iã ſciã, quid agat: heri. n. miſi, qui uideret: cui etiã ad te literas dedi. Epiſtolã ad Cæſarẽ tibi miſi. Horti quã in diẽ proſcripti ſint, uelim ad me ſcribas.

CICERO ATTICO S.

VT me leuarat tuus aduentus, ſic diſceſſus afflixit. quare, cum poteris, id eſt cũ Sexti auctioni operam dederis, reuiſes nos. uel unus dies mihi erit utilis, quid dicam gratus? ipſe Romam uenirem, ut unà eſſemus, ſi ſati

conſilium quadam de re haberem. Vale.

CICERO ATTICO S.

TIRONEM *habeo citius,q̃ uerebar. uenit etiã Nicias:&* Valeriũ *hodie audiebã eſſe uenturũ. quãuis multi ſint, magis tamen ero ſolus, q̃ ſi unus eſſes. ſed ex pectò te à* Peduceo *utique.tu autẽ ſignificas aliquid, etiam ante. uerum id quidem, ut poteris.* De Virgilio, *ut ſcribis. hoc tamen uelim ſcire, quando auctio.* Epiſtolam *ad* Cæſarẽ *mitti,uideo tibi placere. quid quæris? mihi quoque idem maxime placuit, & eo magis, quòd nihil eſt in ea niſi optimi ciuis, ſed ita optimi, ut tempora,quibus parere omnes* πολιτικοὶ *præcipiunt. ſed ſcis nobis eſſe uiſum, ut iſti ante legerent. tu igitur id curabis. ſed, niſi plane ijs intelliges placere, mittẽda nõ eſt.id autem utrum illi ſentiant, an uero ſimulent, tu intelliges. ſed mihi ſimulatio pro repudiatione fuerit.* τοῦτο δὲ μηλώσῃ. De Cerelia *quid tibi placeret,* Tiro *mihi narrauit: debere, non eſſe dignitatis meæ:perſcriptionem tibi placere:hoc metuere,alterum in metu non ponere. ſed & hæc, & multa alia coram. ſuſtinenda tamen, ſi tibi uidebitur, ſolutio eſt. nominis* Cereliani, *dum & de* Metone,*& de* Faberio *ſciamus.* Vale.

CICERO ATTICO S.

L. TVLLIVM Montanũ *noſti, qui cũ* Cicerone *profectus eſt. ab eius ſororis uiro literas accepi,*Montanũ Planco *debere,* ꝙ *præs pro* Flaminio *ſit,*HS XX:*de ea re neſcio quid te à* Mõtano *rogatũ. ſanè uelim, ſiue* Plancus *eſt rogandus, ſiue qua re potes illum iuuare,*

iuues. pertinet ad noſtrum officiū. ſi res tibi forte no tior eſt, q̄ mihi, aut ſi Plancum rogandum putas, ſcribas ad me uelim, ut, quid rei ſit, & quid rogandum, ſciam. De epiſtola ad Cæſarem quid egeris, expecto. De Silio non ita ſanè laboro. tu mihi aut Scapulanos, aut Clodianos efficias, neceſſe eſt. ſed neſcio quid uideris dubitare de Clodia, utrum, quando ueniat, an ſint ne uenales? Sed quid eſt, quod audio Spintherem feciſſe diuortium? De lingua latina ſecuri es animi, dices, qui talia conſcribis. ἀπόγραφα ſunt: minore labore fiunt. uerba tantum affero, quibus abundo. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO, etſi nihil habeo, quod ad te ſcribā, ſcribo tamen, quia tecū loqui uideor. hic nobiſcū ſunt Nicias, et Valerius. hodie tuas literas expectabamus matutinas. erunt fortaſſe alteræ pomeridianæ, niſi te Epiroticæ literæ impedient, quas ego non interpello. miſi ad te epiſtolas ad Marianum, & ad Montanum. eas in eundem faſciculum uelim addas, niſi forte iam dediſti. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XIII.

CICERO ATTICO S.

AD Ciceronem ita ſcripſiſti, ut neque ſeuerius, neq; temperatius ſcribi potuerit, nec magis, q̄ quemadmodum ego maxime uellem. prudētiſſime etiam ad Tullios. quare aut iſta proficient, aut

aliud agamus. De pecunia uero, uideo à te omnem diligentiam adhiberi, uel potius iam adhibitam: & ſi efficis, à te hortos habebo. nec uero ullum genus poſſeſſionis eſt, quod malim, maxime ſcilicet ob eam cauſam, quæ ſuſcepta eſt, cuius feſtinationem mihi tollis, quoniã de æſtate polliceris, uel potius recipis. deinde etiam ad καταβίωσιν, *mœſtitiamq; minuendam nihil mihi reperiri poteſt aptius. cuius rei cupiditas impellit me interdũ, ut te hortari uelim. ſed me ipſe reuoco: nõ.n. dubito, quin, quod me ualde uelle putes, in eo tu me ipſum cupiditate uincas. itaque iſtuc iam pro facto habeo. Expecto, quid iſtis placeat de epiſtola ad Cæſarem. Nicias te, ut debet, amat, uehemẽterq; tua ſui memoria delectatur. Ego uero Peduceũ noſtrũ uehementer diligo: nã & quanti patrem feci, totũ in hunc: ipſum per ſe æque amo, atque illũ amaui; te uero plurimũ, qui hoc ab utroque noſtrum fieri uelis. Si hortos inſpexeris, etſi de epiſtola certiorem me feceris, dederis mihi quod ad te ſcribam: ſin minus, ſcribam tamen aliquid: nunquam enim deerit. Vale.*

CICERO ATTICO S.

GRATIOR *mihi celeritas tua, quàm ipſa res: quid.n. indignius? ſed iam ad iſta obduruimus, & humanitatẽ omnẽ exuimus. Tuas literas hodie expectabam, nihil equidẽ ut ex ijs noui: quid enim? ueruntamẽ. Oppio, & Balbo epiſtolas deferri iubebis, & tamẽ Piſonẽ ſicubi de auro. Faberius ſi uenerit, uidebis, ut tãtum attribuatur, ſi modo attribuetur, quantũ debetur. accipies ab Erote. Ariarathes Ariobarzanis filius Romam uenit. uult, opinor, regnum aliquod emere à Cæſare: nam, quo*

modo nunc eſt,pedem ubi ponat in ſuo,non habet. omnino eũ Seſtius noſter parochijs publicis occupauit: quod quidem facile patior. uerũtamen, quòd mihi ſummo beneficio meo magna cũ fratribus illius neceſſitudo eſt, inuito eum per literas,ut apud me diuerſetur. ad eã rem cũ mitterẽ Alexandrum, has ei dedi literas. Cras igitur auctio Peducei: cum poteris ergo: etſi impediet fortaſſe Faberius: ſed tamen,cum licebit. Dionyſius noſter grauiter queritur,& tamen iure, à diſcipulis abeſſe tandiu. multis uerbis ſcripſit ad me, credo item ad te. mihi quidem uidetur etiam diutius abfuturus. ac nollem: ualde enim hominem deſidero. Vale.

CICERO ATTICO S.

A' TE *literas expectabam,non dum ſcilicet,nã has mane reſcribebã. Ego uero iſta nomina ſic probo,ut nihil aliud me moueat,niſi quòd tu uideris dubitare. illud enim nõ accipio in bonã partẽ,quòd ad me refers. quid? ipſe negotium meũ gererẽ, niſi conſilio tuo? ſed tamen intelligo, magis te id facere diligentia, qua ſemper uteris,q̃ quòd dubites de nominibus iſtis: etenim Celium nõ probas: plura non uis. utrunque laudo: his igitur utendum eſt. præs aliquando factus eſſet, in his quidem tabulis. à me igitur omnia. quòd dies longiores: teneamus modo,quod uolumus: puto fore iſtam etiam à præcone diem, certe ab hæredibus. De Criſpo, & Muſtela uidebis: & uelim ſcire, quæ ſit pars duorum. De Bruti aduentu eram factus certior: attulerat enim ab eo Aegypta libertus literas. miſi ad te epiſtolam, quia commode ſcripta erat. Vale.*

CICERO ATTICO S.

HABEO *munus à te elaboratum decem legatorum, & quidem puto: nã filius anno poſt Quæſtor fuit, quàm Conſul* Mumius. *ſed quoniam ſæpius de nominibus quæris quid placeat: ego quoque tibi ſæpius reſpõdeo, placere.* Si *quid poteris cum* Piſone, *conficies:* Aulus. *n. uidetur in officio futurus.* Velim *ante poſſis: ſi minus, utique ſimul, cum* Brutus *ueniet in* Tuſculanum. *magni intereſt mea, unà nos eſſe. ſcies autem, qui dies is futurus ſit, ſi puero negotium dederis, ut quærat.* Spurium Mumium *putaram in decem legatis fuiſſe, & uidelicet: etenim* εὔλογον, *fratri fuiſſe: fuit enim ad* Corinthum.

CICERO ATTICO S.

MISI *tibi* Torquatũ. *colloquere tu quidẽ cũ* Silio, *ut ſcribis, & urge. illã diẽ negabat eſſe mẽſe* Maio: *iſtam nõ negabat. ſed tu, ut omnia, iſtuc quoque ages diligẽter.* De Criſpo, *et* Muſtela *ſcilicet, cũ quid egeris.* Quoniã *ad* Bruti *aduentũ fore te nobiſcũ polliceris, ſatis eſt, præſertim cũ hi tibi dies in magno noſtro negotio conſumãtur.*

CICERO ATTICO S.

DE AQVAEDVCTV *probe feciſti. colũnariũ, uide, ne nullũ debeamus. quãquã mihi uideor audiſſe à* Camillo, *cõmutatam eſſe legem.* Piſoni, *quid eſt, quod honeſtius reſpõdere poſſimus, quàm ſolitudinẽ* Catonis? *nec cohæredibus ſolum* Herennianis, *ſed etiam, ut ſcis, (tu enim mecum egiſti) de puero* Lucullo: *quam pe uniam tutor (nã hoc quoque ad rẽ pertinet) in* Achaia *ſumpſe=*

rat. ſed agit liberaliter, quoniam negat ſe quidquam facturum contra noſtrãm uoluntatem. coràm igitur, ut ſcribis, conſtituemus, quemadmodum rem explicemus. quòd reliquos cohæredes conueniſti, plane bene. Quod epiſtolam meam ad Brutum poſcis, non habeo eius exemplum, ſed tamen ſaluum eſt, & ait Tiro te habere oportere, &, ut recordor, unà cum illius obiurgatoria tibi meam quoque, quam ad eum reſcipſeram, miſi. Iudiciali moleſtia ut caream, uidebis. Tuditanum iſtum, proauum Hortenſij, plane non noram; & filium, qui tum non potuerat eſſe legatus, fuiſſe putaram. Mumium fuiſſe ad Corinthum, pro certo habeo: ſæpe enim hic

* *Spurius, qui nuper eſt epiſtolas mihi pronunciabat uerſiculis facetis, ad familiareis miſſas à Corintho. ſed non dubito, quin fratri fuerit legatus, non in decem. atque hoc etiam accepi, non ſolitos maiores noſtros legare in decem, qui eſſent imperatorum neceſſarij, ut nos ignari pulcherrimorum inſtitutorum, aut negligentes potius M. Lucullum, & L. Murænam, & cæteros ad L. Lucullum miſimus. illudq; εὐλογώτατον, illum fratri in primis eius legatis fuiſſe.* Vale.

CICERO ATTICO S.

OPERAM *tuam multam, qui & hæc cures, & mea expedias, & ſis in tuis multo minus diligens, quàm in meis. Seſtius apud me fuit, & Theopompus pridie: ueniſſe à Cæſare narrabat literas: hoc ſcribere, ſibi certũ eſſe Romæ manere, cauſamq; eam aſcribere, quæ erat in epiſtola noſtra, ne ſe abſente leges ſuæ negligerentur, ſicut eſſet neglecta ſumptuaria. eſt εὔλογον: idq; eram*

ſuſpicatus

ſuſpicatus. ſed iſtis mos gerendus eſt, niſi placet hanc ipſam ſententiã nos perſequi. & Lentulum cũ Metella feciſſe diuortium. hæc omnia tu melius. reſcribes igitur, quidquid uoles, dum modo quid: iam enim non reperio, quid te reſcripturum putem, niſi forte de Muſtela, aut ſi Silium uideris. Brutus heri uenit in Tuſculanum poſt horam decimam. hodie igitur me uidebit, ac uellem, cum tu adeſſes. miſi equidem ei nunciari, te, quoad potuiſſes, expectaſſe eius aduentũ, uenturũq;, ſi audiſſes, meq;, ut facio, continuo te certiorẽ eſſe facturũ. Vale.

CICERO ATTICO S.

PLANE nihil erat, quod ad te ſcriberem: modo enim diſceſſeras, & paulo poſt triplices remiſeras. uelim cures faſciculum ad Veſtorium deferendũ: & alicui des negotium, qui quærat, Q. Faberij fundus nunquis in Pompeiano, Nolano uenalis ſit. Epitomen Bruti Celianorum uelim mihi mittas, & à Philoxeno Παναιτίου περὶ προνοίας. te Idibus uidebo cum tuis. Vale.

CICERO ATTICO S.

COMMODVM diſceſſeras heri, cum Trebatius uenit, paulo poſt Curtius, hic ſalutãdi cauſa, ſed mãſit inuitatus. Trebatium nobiſcum habemus. hodie mane Dolabella. multus ſermo ad multum diem. nihil poſſum dicere ἐκτενέστερον, nihil φιλοστοργότερον. uentum eſt tamen ad Quintum. multa ἄφατα, ἀδιήγητα, ſed unum eiuſmodi, quod, niſi exercitus ſciret, non modo Tironi dictare, ſed ne ipſe quidem auderem ſcribere. ſed hactenus. εὐκαίρως ad me uenit, cum ha-

berem Dolabellam, Torquatus: humaniſſimeq; Dola-bella, quibus uerbis ſecum egiſſem, expoſuit: commo-dum enim egeram diligentiſſime. quæ diligentia gra-ta eſt uiſa Torquato. A' te expecto, ſi quid de Bru-to. quanquam Nicias confectum putabat, ſed diuortium non probari: quo etiam magis laboro idem, quod tu: ſi quid eſt enim offenſionis, hæc res mederi poteſt. mihi Ar-pinum eundum eſt: nam & opus eſt conſtitui à nobis il-la prædiola; & uereor, ne exeundi poteſtas non ſit cum Cæſar uenerit: de cuius aduentu eam opinionem Dola-bella habet, quam tu coniecturã faciebas ex literis Meſ-ſalæ. cum illuc uenero, intellexeroq; quid negotij ſit, tũ, ad quos dies rediturus ſim, ſcribam ad te. Vale.

CICERO ATTICO S.

MINIME miror, te & grauiter ferre de Mar-cello, & plura uereri periculi genera: quis enim hoc ti-meret, quod neque acciderat antea, nec uidebatur natu-ra ferre, ut accidere poſſet? omnia igitur metuenda. ſed illud παρὰ τὴν ἱστορίαν tu, præſertim me reliquum con-ſularem. quid tibi Seruius, quid uidetur? quanquã hoc nullam ad partem ualet ſcilicet, mihi præſertim, qui non minus bene actum cum illis putem: quid enim ſu-mus? aut quid eſſe poſſumus? domi ne, an foris? quòd niſi hoc mihi ueniſſet in mentem, ſcribere iſta ne-ſcio quæ; quò uerterem me, non haberem. ad Dola-bellam, ut ſcribis, ita puto faciendum, κοινότερα quæ-dam, & πολιτικώτερα. faciendum certe aliquid eſt: ualde enim deſiderat. Brutus ſi quid, curabis ut ſciam. cui quidem quamprimum agendum puto, præſertim

ſi ſtatuit : ſermunculum enim omnem aut reſtinxerit, aut ſedarit : ſunt enim, qui loquantur etiam mecum. ſed hæc ipſe optime, præſertim ſi etiam tecum loquetur. Mihi eſt in animo proficiſci X I. *Cal. hic enim nihil habeo, quid agam, ne hercule illic quidem, nec uſquam, ſed tamen illic. hodie* Spintherem *expecto : miſit enim* Brutus *ad me : per literas purgat* Cæſarem *de interitu* Marcelli *: in quem ne, ſi inſidijs quidem ille interfectus eſſet, caderet ulla ſuſpicio. nunc uero, cum de* Magio *conſtet, non ne furor eius omnem cauſam ſuſtinet ? plane, quid ſit, non intelligo. explanabis igitur. quãquã nihil habeo, quod dubitẽ, niſi, ipſi* Magio *quæ fuerit cauſa amentiæ : pro quo quidem etiam ſponſor factus eſt. nimirum id fuit : ſoluendo .n. non erat : credo enim petiiſſe à* Marcello *aliquid, & illum, ut erat, conſtantius reſpondiſſe, οὐ γὰρ ὀνειδίως.* Vale.

CICERO ATTICO S.

CREDERAM *eſſe facile : totũ eſt aliud, poſtea quàm ſum à te diiunctior. ſed fuit faciendum, ut & conſtituerem mercedulas prædiorum, & ne magnũ onus obſeruantiæ* Bruto *noſtro imponerem : poſthac enim poterimus commodius colere inter nos in* Tuſculano *: hoc autem tempore, cum ille me quotidie uidere uellet, ego ad illum ire non poſſem, priuabatur omni delectatione* Tuſculani *. tu igitur, ſi* Seruilia *uenerit, ſi* Brutus *quid egerit, etiam ſi conſtituerit quando obuiam, quidquid denique erit, quod ſcire me oporteat, ſcribes.* Piſonem, *ſi poteris, conuenias. uides, quàm maturum ſit. ſed tamen, quod commodo tuo fiat.* Vale.

CICERO ATTICO S.

VALDE *me momorderunt epiſtolæ tuæ de* Attica
noſtra: eædem tamen ſanauerunt: quòd enim te ipſe con
ſolabare eiſdem literis, id mihi erat ſatis firmum ad le-
niendá ægritudinem. Ligarianá *præclare uédidiſti. poſt-*
hac quidquid ſcripſero, tibi præconiũ deferá. Quod *ad*
me de Varrone *ſcribis, ſcis me antea orationes, aut ali-*
quid id genus ſolitũ ſcribere, ut Varronem *nuſquá poſ-*
ſem intexere. poſtea autem quàm hæc cœpi φιλολογώτερα,
iam Varro *mihi denũciauerat magnam ſanè, & graué*
προσφώνησιν. *biennium præterijt, cum ille* χαλλιππίδης
aſſiduo curſu cubitum nullum proceſſerit. ego autem
me parabam ad id, quod ille mihi miſiſſet, ut αὐτῷ τῷ
μέτρῳ, καὶ λώϊον, *ſi modo potuiſſem: nam hoc etiam*
Heſiodus *aſcribit* αἴκε δύνηαι. *nunc illam* περὶ τελῶν
σύνταξιν, *ſanè mihi probatam,* Bruto, *ut tibi placuit,*
deſpondimus, idq́; eum non nolle mihi ſcripſiſti. ergo
illam ἀκαδημαϊκὴν, *in qua homines, nobiles illi quidem,*
ſed nullo modo philologi, nimis acute loquuntur, ad Var
ronem transferamus: etenim ſunt Ἀντιόχεια, *quæ iſte*
ualde probat. Catulo, *&* Lucullo *alibi reponemus, ita*
tamen, ſi tu hoc probas: deq́; eo mihi reſcribas, uelim.
De Brinniana *auctione accepi à* Veſtorio *literas. ait, ſine*
ulla controuerſia ré ad me eſſe collatam (Romæ *uideli-*
cet, aut in Tuſculano *me fore putauerunt) ad* VIII.
Cal. Quint. *dices igitur uel amico tuo, uel* Othoni *cohæ-*
redi meo, uel Labeoni *noſtro, paulũ proferát auctioné, me*
circiter Nonas *in* Tuſculano *fore. cũ* Piſone Eroté *habes.*
De Scapulanis *hortis toto pectore cogitemus. dies adeſt.*

CICERO ATTICO S.

COMMOTVS *tuis literis, quòd ad me de* Varrone *ſcripſeras, totam Academiam ab hominibus nobiliſſimis abſtuli, trãſtuliq́; ad noſtrum ſodalem, & ex duobus libris contuli in quatuor. grandiores ſunt omnino, quàm erant illi, ſed tamen multa detracta. tu autem mihi peruelim ſcribas, qui intellexeris illum uelle. illud utique ſcire cupio, quem intellexeris ab eo* ζηλοτυπεῖσθαι, *niſi forte* Brutum. *id hercle reſtabat. ſed tamẽ ſcire peruelim. libri quidem ita exierunt (niſi forte me cõmunis* φιλαυτία *decipit) ut in tali genere ne apud* Græcos *quidẽ ſimile quidquã. tu illã iacturã feres æquo animo, quòd illa, quæ habes de* Academicis, *fruſtra deſcripta ſunt. multo tamen hæc erunt ſplendidiora, breuiora, meliora. nunc autẽ* ἀπορῶ, *quò me uertã. uolo* Dolabellæ *ualde deſideranti. non reperio, quid: & ſimul* αἰδέομαι Τρῶας: *neque, ſi aliquid, potero* μέμψιν *effugere. aut ceſſandum igitur, aut aliquid excogitandũ. ſed quid hæc leuia curamus?* Attica *mea, obſecro te, quid agit? quæ me ualde angit. ſed crebro reguſto tuas literas: in his acquieſco: tamen expecto nouas.* Vale.

CICERO ATTICO S.

BRINNII *libertus cohæres noſter ſcripſit ad me, uelle, ſi mihi placet, cohæredes, &* Sabinum Albium *ad me uenire. id ego plane nolo. hæreditas tanti nõ eſt. & tamen obire auctionis diem facile poterunt, (eſt enim* III. Idus) *ſi me in* Tuſculano *poſtridie* Nonas

DD iij

mane conuenerint. quod ſi laxius uolent proferre diẽ, poterunt uel biduum, uel triduum, uel ut uidebitur: nihil.n.intereſt. quare,niſi iam profecti ſunt, retinebis homines. De Bruto ſi quid erit, de Cæſare ſi quid ſcies præterea, ſcribes. Illud etiã atque etiã cõſideres uelim, placeat ne tibi mitti ad Varronẽ, quod ſcripſimus: etſi etiã ad te aliquid pertinet: nã ſcito te ei dialogo adiunctũ eſſe tertiũ. opinor igitur cõſideremus. etſi nomina iã facta ſunt: ſed uel induci, uel mutari poſſunt. Vale.

CICERO ATTICO S.

QVID *agit, obſecro te, Attica noſtra? nam triduo abs te nullas acceperam: nec mirum: nemo enim uenerat: nec fortaſſe cauſa fuerat. itaque, ipſe quid ſcriberem, nõ habebã. quo autẽ die has Valerio dabam, expectabam aliquem meorũ: qui ſi ueniſſet, & à te quid attuliſſet, uidebã non defuturũ, quid ſcriberem. Vale.*

CICERO ATTICO S.

NOS *cum flumina, & ſolitudinem ſequeremur, quo facilius ſuſtentare nos poſſemus, pedẽ è uilla adhuc egreſſi non ſumus: ita magnos, & aſſiduos imbres habebamus. illã Academicen σύνταξιν totã ad Varronẽ traduximus: modo fuit Catuli, Luculli, Hortenſij: deinde, quia παρὰ τὸ πρέπον uidebatur, quòd erat hominibus non ignota, non illa quidem ἀπαιδευσία, ſed in ijs rebus ἀτριψία; ſimul ac ueni ad uillam, eoſdem illos ſermones ad Catonem, Brutumq; transtuli. ecce tuæ literæ de Varrone. nemini uiſa eſt aptior Antιοχεία ratio. ſed tamen uelim ſcribas ad me, primum,*

placeat ne tibi aliquid ad illum : deinde, ſi placebit, hoc ne potiſſimum. Quid Seruilia, iam ne uenit? Brutus ecquid agit, ecquãdo? de Cæſare quid auditur? ego ad Nonas, quẽadmodũ dixi. tu cũ Piſone, ſi quid poteris.

CICERO ATTICO S.

DEVI. *expectabam Roma aliquid. non imperaſſem igitur aliquid tuis. nunc eadẽ illa, quid Brutus cogitet, aut ſi aliquid egit, & quid à Cæſare. ſed quid iſta, quæ minus curo? Attica noſtra quid agat, ſcire cupio. etſi tuæ literæ (ſed iam nimis ueteres ſunt) recte ſperare iubent, tamen expecto recens aliquid. Vale*

CICERO ATTICO S.

VIDES, *propinquitas quid habet. nos uero conficiamus hortos. colloqui uidebamur, in Tuſculano cum eſſem: tãta erat crebritas literarũ: ſed id quidẽ iã erit. ego interea admonitu tuo perfeci ſanè argutulos libros ad Varronẽ: ſed tamen expecto, quid ad ea, quæ ſcripſi ad te: primum, qui intellexeris eum deſiderare à me, cũ ipſe homo* πολυγραφώτατος *nũquã me laceſſiſſet: deinde, quem* ζηλοτυπεῖν: *multo Hortenſium minus, aut eos, qui de Rep. loquuntur. plane hoc mihi explices uelim: in primis, maneas ne in ſententia, ut mittam ad eum, quæ ſcripſi; an nihil neceſſe putes. ſed hæc coram.*

CICERO ATTICO S.

COMMODVM *diſceſſerat Hilarus librarius IIII. Cal. cui dederã literas ad te, cũ uenit tabellarius cũ tuis literis pridie datis, in quibus illud mihi gratiſ=*

ſimum fuit, quòd Attica noſtra rogat te, ne triſtis ſis, quodq́; tu ἀκίνδυνα eſſe ſcribis. Ligarianam, ut uideo, præclare auctoritas tua commendauit: ſcripſit enim ad me Balbus, ac Oppius, mirifice ſe probare, ob eamq́; cauſam ad Cæſarem meam ſe oratiunculam miſiſſe. hoc igitur idem tu mihi antea ſcripſeras. In Varrone iſta cauſa me non moueret, ne uiderer φιλένδοξος: ſic enim conſtituebam, neminem includere in dialogos eorum, qui uiuerent: ſed quia ſcribis & deſiderari à Varrone, & magni illum æſtimare, eos confeci, et abſolui, neſcio quàm bene, ſed ita accurate, ut nihil poſſet ſupra, Academicam omnem quæſtionem libris quatuor. in eis, quæ erant contra ἀκαταληψίαν, præclare collecta ab Antiocho, Varroni dedi: ad ea ipſe reſpōdeo: tu es tertius in ſermone noſtro. ſi Cottam, & Varronem feciſſem inter ſe diſputanteis, ut à te proximis literis admoneor, meum κωφὸν πρόσωπον eſſet. hoc in antiquis perſonis ſuauiter fit, ut & Heraclides in multis, & nos ſex de Rep. libris fecimus. ſunt etiam de oratore noſtri tres, mihi uehementer probati. in eis quoque eæ perſonæ ſunt, ut mihi tacendum fuerit: Craſſus enim loquitur, Antonius, Catulus ſenex, C. Iulius frater Catuli, Cotta, Sulpitius. puero me hic ſermo inducitur, ut nullæ eſſe poſſent partes meæ. quæ autem his temporibus ſcripſi, Ἀριστοτέλειον morem habent, in quo ſermo ita inducitur cæterorum, ut penes ipſum ſit principatus. ita confeci quinque libros περὶ τελῶν, ut Epicurea L. Torquato, Stoica M. Catoni περιπατητικὰ M. Piſoni daremus. ἀζηλότυπον id fore putaram, quòd omnes illi deceſſerant. hæc Academica, ut

ſcis, cum Catulo, Lucullo, Hortenſio contuleram. ſa-nè in perſonas non cadebant: erant enim λογικώτερα, quàm ut illi de ijs ſomniaſſe unquã uiderētur. itaque, ut legi tuas de Varrone, tanquam ἕρμαιον arripui. aptius eſſe nihil potuit ad id philoſophiæ genus, quo ille maxime mihi delectari uidetur, measq; parteis, ut non ſim conſecutus, ut ſuperior mea cauſa uideatur: ſunt enim uehementer πιθανὰ Antiochia: quæ diligenter à me expreſſa, acumen habent Antiochi, nitorem orationis noſtrum, ſi modo is eſt aliquis in nobis. ſed tu, dandos ne putes hos libros Varroni, etiam atque etiam uidebis. mihi quædam occurrunt, ſed ea coràm. Vale.

CICERO ATTICO S.

A CAESARE *literas accepi cõſolatorias, datas prid. Cal. Maij Hiſpali. De Vrbe augenda quid ſit promulgatũ, non intellexi. id ſanè ſcire uelim. Torquato noſtra officia grata eſſe facile patior: eaq; augere non deſinam. De uxore Tuberonis, & priuigna, neque poſſum iam abdere, (eſt. n. res peruulgata) neque Tuberonẽ uolo defendere: mirifice eſt enim φιλαίτιος. theatrum quidem ſanè bellum habuiſti. ego, etſi hoc loco facillime ſuſtentor, tamen te uidere cupio: itaque, ut cõſtitui, adero. Fratrem credo à te eſſe conuentum. ſcire igitur ſtudeo, quid egeris. De fama nihil ſanè laboro. etſi ſcripſeram ad te tunc ſtulte, nihil melius: curandũ. n. non eſt: atq; hoc, in omni uita ſua quenque à recta conſcientia trãſuerſum unguẽ nõ oportere diſcedere. uiden, quàm φιλοσόφως? an tu nos fruſtra exiſtimas hæc in manibus habere? δεδῆχθαι te nollem, quod*

nihil erat : redeo enim rurſus eodem. quidquam ne me putas curare in toto, niſi ut ei ne deſim ? id ago ſcilicet, ut iudicia uidear tenere : μὴ γὰρ αὐτοῖς. *uellem tam domeſtica ferre poſſem quàm iſta contènere . putas autem me uoluiſſe aliquid, quod perfectum non ſit ? nõ licet ſcilicet ſententiam ſuam : ſed tamen, quæ tum acta ſunt, non poſſum non probare : & tamen non curare pulchre poſſum, ſicuti facio . ſed nimiũ multa de nugis.*

CICERO ATTICO S.

AD *Hircium dederam epiſtolam ſanè grandẽ, quã ſcripſeram proxime in* Tuſculano . *huic, quam tu mihi miſiſti, reſcribã aliàs : nunc aliis malo . Quid poſſum de* Torquato, *niſi aliquid à* Dolabella *? quod ſimul ac, continuo ſcietis : expectabam hodie aut ſummum cras ab eo tabellarios: qui ſimul ac uenerint, mittentur ad te. à* Quinto *expecto: proficiſcens.n.è* Tuſculano VIII. Cal . *ut ſcis, miſi ad eum tabellarios . nunc, ad rem ut redeam,* INHIBERE *illud tuum, quod ualde mihi artiſerat, uehementer diſplicet : eſt enim uerbum totum nauticum . quanq̃ id quidem ſciebam : ſed arbitrabar ſuſtineri remos, cũ inhiberi eſſent remiges iuſſi . id nõ eſſe eiuſmodi didici heri, cum ad uillam noſtram nauis appelleretur: nõ.n. ſuſtinẽt, ſed alio modo remigãt . id ab* ἐποχῆς *remotiſſimũ eſt. quare facies, ut ita ſit in libro, quemadmodum fuit . dices hoc idem* Varroni, *ſi forte mutauit. nec eſt melius quidquam, quàm ut* Lucullus *ſuſtineat currum, ut bonus ſæpe agitator, equosq́; . ſemperq́;* Carneades προβολὴν *pugilis, & retentionem aurigæ ſimilem facit* ἐποχῇ . *inhibitio au=*

*tem remigum motum habet, & uehementiorem qui=
dem, remigationis nauem conuertentis ad puppim. ui=
des quanto hoc diligentius curem, quàm aut de rumo=
re, aut de Polione. De Panſa etiam, ſi quid certius: cre=
do enim palàm factum eſſe. De Critonio, ſi quid eſſet.
Certe ne de Metello, & Balbino? dic mihi, placet ne ti=
bi primum edere iniuſſu meo? hoc ne Hermodo=
rus quidem faciebat, is, qui Platonis libros ſolitus eſt di=
uulgare, ex quo λόγοισιν Ερμόδωρος. quid illud? re=
ctum ne exiſtimas cuiquam quidquam ante, quàm Bru
to? cui te auctore προσφωνῶ. ſcripſit enim Balbus ad
me, ſe à te quintum de finibus librum deſcripſiſſe: in
quo non ſanè multa mutaui, ſed tamen quædam. tu au
tem commode feceris, ſi reliquos continueris, ne &
ἀδιόρθωτα habeat Balbus, & ἕωλα Brutus. ſed hæc
hactenus, ne uidear περὶ μικρὰ σπουδάζειν. etſi nunc
quidem maxima mihi ſunt hæc: quid eſt enim a=
liud? Varroni quidem quæ ſcripſi te auctore, ita pro=
pero mittere, ut iam Romam miſerim deſcribenda. ea
ſi uoles, ſtatim habebis: ſcripſi enim ad librarios, ut fie=
ret tuis, ſi tu uelles, deſcribendi poteſtas. ea uero conti
nebis quoad ipſe te uideam. quod diligentiſſime facere ſo=
les, cũ à me tibi dictũ ſit. quo modo autẽ fugit me tibi
dicere? mirifice Cerelia, ſtudio uidelicet philoſophiæ fla
grans, deſcribit à tuis. iſtos ipſos de finibus habet.
ego autem tibi confirmo (poſſum falli, ut humanus) à
me non habere: nunquam enim ab oculis meis abfue=
runt. tantum porrò aberat, ut binos ſcriberent: uix ſin=
gulos confecerunt. tuorum tamen eo nullum delictum
arbitror, idemq; te uolo exiſtimare: à me enim præter=*

miſſum eſt, ut dicerem eos exire non dum uelle. hui quã diu de nugis: de re enim nihil habeo, quod loquar. De Dolabella *tibi aſſentior. cohæredes, ut ſcribis, in* Tu*ſculano.* De *Cæſaris aduentu, ſcripſit ad me* Balbus, *nõ ante* Cal. Sext. De *Attica optime, quòd leuius, ac le- nius, & quòd fert* εὐκόλως. Quod *autem de illa no- ſtra cogitatione ſcribis, in qua nihil tibi credo ea, quæ noui: ualde probo hominem, domum, facultates. quod caput eſt, ipſum non noui, ſed audio laudabilia de* Scro*fa: etiã proxime accedit, ſi quid hoc ad rem.* εὐγενέστερος *eſt etiam, quàm pater. coràm igitur, & quidem propé ſo animo ad probandum: accedit enim, quòd patré (ut ſcire te puto) plus etiam, quàm non modo tu, ſed quàm ipſe ſcit, amo, idq́; & merito, & iandiu.* Vale.

CICERO ATTICO S.

DE VARRONE, *nõ ſine cauſa, quid tibi pla ceat, tam diligenter exquiro. occurrunt mihi quædam: ſed ea coràm. te autem* ἀσμενέστατα *intexui, faciamq́; id crebrius: proximis. n. tuis literis primũ, te id nõ nolle, cognoui.* De *Marcello ſcripſerat ad me* Caſſius *antea,* τὰ κατὰ μέρος Seruius*. rem acerbam. ad prima re- deo. ſcripta noſtra nuſquam malo eſſe, quàm apud te, ſed ea tum foras dari, cum utrique noſtrum uidebitur. ego & librarios tuos culpa libero, neque te accuſo, & tamen aliud quiddam ad te ſcripſeram,* Cereliam *quæ- dam habere, quæ niſi à te non potuerit.* Balbo *quidem intelligebam ſatisfaciendum fuiſſe: tantum nolebam, aut obſoletum* Bruto, *aut* Balbo *inchoatum dari.* Var*roni, ſimul ac te uidero, ſi tibi uidebitur, mittam.*

*quid autem dubitarim,cum uidero te, ſcies. Attribu-
tos quòd appellas,ualde probe. Te de prædio auiæ exer-
ceri,moleſte fero. De Bruto noſtro perodioſum: ſed ui-
ta fert.mulieres autē uix ſatis humane, quæ inimico ani
mo ferant, cum utraque officio pareat. Tullium ſcri-
bam,nihil fuit,quòd appellares: nam tibi mandaſſem, ſi
fuiſſet:nihil enim eſt apud eū poſitum nomine uoti. ſed
eſt quiddam apud illum meum.id ego in hāc rem ſtatui
conferre.itaque & ego recte tibi dixi,ubi eſſet: & tibi il
le recte negauit. hoc quoque ipſum cōtinuo adoriamur.
locū hominibus nō ſanè probo,quòd eſt deſertior: ſed ha-
bet εὐλογίαν. uerū hoc quoque, ut cenſueris; quippe qui
omnia.ego,ut conſtitui,adero,atque utinā tu quoque eo-
dem die. ſin quid,multa enim; utique poſtridie: etenim
cohæredes:à queis ſine te opprimi, malitia eſt. Alteris
iam literis nihil ad me de Attica: ſed id quidem mihi in
optima ſpe pono.illud accuſo,nō te,ſed illam,ne ſalutem
quidē.at tu & illi,et Piliæ plurimā. nec me tamē iraſci
indicaris. Epiſtolā Cæſaris miſi,ſi minus legiſſes. Vale.*

CICERO ATTICO S.

ANTEMERIDIANIS *tuis literis heri ſta
tim reſcripſi:nūc reſpondebo ueſpertinis.Brutus mallem
me accerſeret: nā & æquius erat,cū illi iter inſtaret &
ſubitum,& longum: & mehercule nunc, cū ita ſimus
affecti, ut non poſſimus plane ſimul uiuere,(intelligis
enim profecto,quo maxime poſita ſit συμβίωσις) facile
patiebar nos potius Romæ unà eſſe, quàm in Tuſcula-
no.libri ad Varronem non morabantur: ſunt enim de-
fecti, ut uidiſti: tantum librariorum menda tolluntur.*

de quibus libris ſcis me dubitaſſe : ſed tu uideris . item, quos Bruto *mittimus, in manibus habent librarij.* Mea *mandata, ut ſcribis, explica . quanquam iſta retentione omneis ait uti* Trebatius *: quid tu iſtos putas? noſti domum, quam confice* εὐλόγως. *incredibile eſt, quàm ego iſta nō curem. omni tibi aſſeueratione affirmo, quod mihi credas uelim, mihi maiori offenſioni eſſe, quàm delectationi poſſeſſiunculas meas: magis enim doleo, me non habere cui tradam, quàm habere, qui utar. atque illud* Trebatius *ſe tibi dixiſſe narrabat. tu auté ueritus es fortaſſe, ne ego inuitus audirem. fuit id quidem humanitatis: ſed, mihi crede, jam iſta nō curo. quare da te in ſermonem, & perſeca, & confice, excita, compella, loquere, ut te cum illo* Scæua *loqui putes. ne exiſtimes eos, qui nō debita conſectari ſoleant, quod debeatur, remiſſuros. de die tantum uideto, & id ipſum bono modo.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVID *eſt, quod* Hermogenes *mihi* Clodius Andromené *ſibi dixiſſe, ſe* Ciceroné *uidiſſe* Corcyræ? *ego enim audita tibi putará. nil igitur ne ei quidé literarū? an nō uidit? facies ergo, ut ſciam.* Quid *tibi ego de* Varrone *reſcribam? quatuor* διφθέραι *ſunt in tua poteſtate. quod egeris, id probabo. nec tamen* αἰδέομαι Τρῶας: *quid enim? ſed, ipſi quàm res illa probaretur, magis uerebar. ſed quoniam tu ſuſcipis, in alteram auré.* Vale.

CICERO ATTICO S.

DE RETENTIONE, *reſcripſi ad tuas accurate literas ſcriptas. cóficies igitur, et quidé ſine ulla du-*

bitatione, aut retractatione. hoc fieri & oportet, & opus eſt. De Andromene, ut ſcribis, ita putaram: ſciſſes enim, mihiq́; dixiſſes. Tu tamen ita mihi de Bruto ſcribis, ut de te nihil. quando autem illum putas? nam ego Romam pridie Idus. ita uolui Bruto ſcribere: ſed quoniam tu te legiſſe ſcribis, fui fortaſſe ἀσαφέστερος, me ex tuis literis intellexiſſe, nolle eum me quaſi proſequẽdi ſui cauſa Romã nunc uenire. ſed quoniam iam adeſt meus aduentus, fac quæſo, ne quid eum Idus impediant, quo minus ſuo commodo in Tuſculano ſit: nec enim ad tabulam eum deſideraturus eram: in tali enim negotio cur tu unus non ſatis es? ſed ad teſtamentum uolebã: quod iam malo alio die, ne ob eam cauſam Romam ueniſſe uidear. ſcripſi igitur ad Brutum, iam illud, quod putaſſem, Idibus nihil opus eſſe. uelim ergo totum hoc ita gubernes, ut ne minima quidem re ulla Bruti commodum impediamus. Sed quid eſt tandem, quod perhorreſcas, quia tuo periculo iubeam libros dari Varroni? etiam nunc, ſi dubitas, fac, ut ſciamus: nihil eſt enim illis elegantius. uolo Varronem, præſertim cum ille deſideret: ſed eſt, ut ſcis, δεινὸς ἀνὴρ, τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόῳτο. ita mihi ſæpe occurrit uultus eius, querentis fortaſſe uel hoc; meas parteis in ijs libris copioſius defenſas eſſe, quàm ſuas: quod mehercule intelliges non eſſe, ſi quando in Epeirum ueneris: nam nunc Alexionis epiſtolis cedimus: ſed tamen ego non deſpero probatum iri Varroni: & id, quoniam impenſam fecimus in macrocola, facile patior teneri. ſed etiam atque etiam dico, tuo periculo fiet. quare, ſi addubitas, ad Brutum tranſeamus: eſt enim is quoque Antiochius. ò Acade-

miam uolaticam, & ſui ſimilem, modo huc, modo illuc. ſed, quæſo, epiſtola mea ad Varronem ualde ne tibi placuit? male mihi ſit, ſi unquam quidquam tam enitar. at ego ne Tironi quidem dictaui, qui totas περιοχὰς *perſequi ſolet; ſed Spinthero ſyllabatim. Vale.*

CICERO ATTICO S.

DE *Virgilij parte ualde probo. ſic ages igitur. & quidem id erit primum, proximum Clodiæ. quòd ſi neutrum, metuo, ne turbẽ, & irruã in Druſum. intẽperans ſum in eius rei cupiditate, quam noſti. itaque reuoluor identidem in Tuſculanũ: quiduis enim potius, quàm ut non hac æſtate abſoluatur. Ego, ut tempus eſt noſtrum, locum habeo nullum, ubi facilius eſſe poſſim, quàm Aſturæ. ſed quia qui mecum ſunt, credo, quòd mœſtitiam meam non ferunt, domum properant: etſi poteram remanere, tamen, ut ſcripſi tibi, proficiſcar hinc, ne relictus uidear. quò autem Lanuuio? conor equidẽ in Tuſculanum: ſed faciam te ſtatim certiorem. tu literas conficies. equidem, credibile non eſt, quantum ſcribam die: quin etiam noctibus: nihil eſt enim ſomni. heri etiam effeci epiſtolam ad Cæſarem: tibi enim placebat. quam non fuit malum ſcribi, ſi forte opus eſſe putares. ut quidem nunc eſt, nihil ſanè eſt neceſſe mittere: ſed id quidẽ, ut tibi uidebitur: mittã tamen ad te exemplum fortaſſe Lanuuio, niſi forte Romam: ſed cras ſcies.*

CICERO ATTICO S.

EPISTOLAM *ad Cæſarẽ, nobis uero ſemper rectiſſime placuit, ut iſti ante legerent: aliter enim fuiſſemus &*

ſemus & in hos inofficioſi, & in noſmet ipſos, ſi illum offenſuri fuimus, penè periculoſi. iſti autem ingenue, mihiq; gratum, quòd, quid ſentirent, nõ reticuerũt: illud uero uel optime, quòd ita multa mutari uolunt, ut mihi de integro ſcribẽdi cauſa nõ ſit. quãquã de Parthico bello quid ſpectare debui, niſi quod illum uelle arbitrabar? quod enim aliud argumentum epiſtolæ noſtræ, niſi κολακία fuit? an, ſi ea, quæ optima putarã, ſuadere uoluiſſem, oratio mihi defuiſſet? totis igitur literis nil opus eſt: ubi enim ἐπίτευγμα magnum nullum fieri poſſit, ἀπότευγμα uel non magnum moleſtum futurum ſit. quid opus eſt παρακινδυνεύειν? præſertim cum illud occurrat, illum, cum antea nihil ſcripſerim, exiſtimaturum, me, niſi toto bello confecto, nihil ſcripturum fuiſſe. atque etiã uereor, ne putet me hoc quaſi Catonis μείλιγμα eſſe uoluiſſe. quid quæris? ualde me pœnitebat: nec in hac quidẽ re quidquã magis ut uellẽ accidere potuit, quàm quòd σπουδὴ noſtra non eſt probata. incidiſſemus etiam in illos, in eis in cognatum tuum. ſed redeo ad hortos. Plane illuc te ire, niſi tuo magno cõmodo, nolo: nihil.n. urget. quidquid erit, operam Faberio ponamus. de die tamen auctionis, ſi quid ſcies. Eum, qui è Cumano uenerat, quòd & plane ualere Atticam nunciabat, & literas ſe habere aiebat, ſtatim ad te miſi. Vale.

CICERO ATTICO S.

HORTOS quoniã hodie eras inſpecturus, quid uiſum tibi ſit, cras ſcilicet. De Faberio autem, cum uenerit. De epiſtola ad Cæſarẽ: iurato mihi crede, nõ poſſũ: nec me turpitudo deterret, etſi maxime debebat: quàm

enim turpis eſt aſſentatio, cum uiuere ipſum turpe ſit nobis? ſed, ut cœpi, non me hoc turpe deterret: (ac uellem quidem: eſſem enim, qui eſſe debebam) ſed in mentem nihil uenit. nam quæ ſunt ad Alexandrum *hominum eloquentium, & doctorum ſuaſiones, uides quibus in rebus uerſentur. adoleſcentem incenſum cupiditate ueriſſimæ gloriæ, cupientem ſibi aliquid conſilij dari, quod ad laudem ſempiternam ualeret, cohortantur ad decus. non deeſt oratio. ego quid poſſum? tamen neſcio quid è quercu exculpſeram, quod uideretur ſimile ſimulacri. in eo quòd non nulla erant paulo meliora, quàm ea, quæ fiũt, & facta ſunt, reprehenduntur: quod me minime pœnitet: ſi enim perueniſſent iſtæ literæ; mihi crede, nos pœniteret. quid? tu non uides, ipſum illum,* Ariſtotelis *diſcipulũ, ſummo ingenio, ſumma modeſtia, poſteaquã* Rex *appellatus ſit, ſuperbum, crudelem, immoderatum fuiſſe? quid, tu hũc de pompa,* Quirini *cõtubernalem, his noſtris moderatis epiſtolis lætaturum putas? ille uero potius non ſcripta deſiderat, quàm ſcripta non probet. poſtremo, ut uolet. abijt illud, quod tum me ſtimulabat, quod tibi dabam* πρόβλημα ἀρχιμήδειον. *multo mehercule magis nunc opto caſum illum, quàm tũ timebam, uel quemlibet. Niſi quid te aliud impediet, mihi optato ueneris.*

Nicias *à* Dolabella *magno opere arceſſitus (legi enim literas) etſi inuito me, tamen eodem me auctore profectus eſt. hoc manu mea.* Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM *quaſi alias res quærerẽ de philologis è* Nicia, *incidimus in* Talnam. *ille de ingenio nihil nimis. mode=*

ſtum, & frugi. ſed hoc mihi non placuit. ſe ſcire aie-bat ab eo nuper petitam Cornificiam, Quinti *filiam, ue-tulam ſanè, & multarum nuptiarum: non eſſe proba-tam mulieribus, quòd ita reperirent, rem non maiorem* D C C C. *hoc putaui te ſcire oportere.* De *hortis ex tuis literis cognoui, &* Chryſippo. *in uilla, cuius inſul-ſitatem bene noram, uideo nihil, aut pauca mutata. bal-nearia tamen laudat. maiora de minoribus ait hiber-na effici poſſe. tecta igitur ambulatiũcula addenda eſt: quam ut tantam faciamus, quantam in* Tuſculano *feci mus, propè dimidio minoris conſtabit iſto loco. ad id au-tẽ, quod uolumus,* ἀφίδρυμα, *nihil aptius uidetur, quàm lucus: quem ego noram, ſed celebritatem nullam tum habebat, nunc audio maximam. nihil eſt, quod ego ma-lim. in hoc* τὸν τύφον μου πρὸς θεῶν τροποφόρησον. *re-liquum eſt. ſi* Faberius *nobis nomen illud explicat: no-li quærere, quanti:* Othonem *uincas uolo. nec tamen inſaniturũ illum puto: noſſe enim mihi hominẽ uideor. ita male autem audio ipſum eſſe tractatum, ut mihi ille emptor non eſſe uideatur: quid enim pateretur? ſed quid argumentor? ſi* Faberianum *explicas, emamus uel magno: ſin minus, ne paruo quidem poſſumus.* Clodiam *igitur: à qua ipſa ob eam cauſam ſperare uideor, quòd & multo minoris ſunt, &* Dolabellæ *nomen iam expe-ditum uidetur, ut etiam repræſentatione concludam. de hortis ſatis.* Cras *aut te, aut cauſam: quam quidem futuram* Faberianam: *ſed ſi poteris.* Vale.

CICERO ATTICO S.

CICERONIS *epiſtolã tibi remiſi. ò te ferreũ, qui*

illius periculis nõ moueris.me quoque accuſat.eam epi-ſtolam tibi miſiſſem . nam illam alteram de rebus geſtis eodem exemplo puto. In Cumanum *hodie miſi tabella-rium.ei dedi tuas ad* Veſtoriũ, *quas* Pharnaci *dederas. cõmodum ad te miſeram* Demeam, *cum* Eros *ad me ue nit. ſed in eius epiſtola nihil erat noui, niſi auctionem bi duum.ab ea igitur, ut ſcribis: & uelim,confecto nego-tio* Faberiano: *quem quidam negat* Eros *hodie: cras ma ne putat.à te colendus eſt . iſtæ autem* κολακεῖαι *non lon-ge abſunt à ſcelere. te , ut ſpero , perendie. ſicunde po-tes,erues qui decem legati* Mumio *fuerũt:* Polybius *non nominat.ego memini,*Albinum Conſularem,& Sp.Mu *mium : uideor audiſſe ex* Hortenſio , Tuditanum *: ſed in* Libonis *annali,* XIIII.*annis poſt* Prætor *eſt factus* Tuditanus, *quàm* Conſul Mumius*. non ſanè quadrat. uolo aliquem* Olympiæ, *aut obliuiſcam* πολιτικὸν σύλλο-γον,*more* Dicæarchi *familiaris tui.* Vale.

CICERO ATTICO S.

V.CAL.*mane accepi à* Demea *literas pridie datas, ex quibus aut hodie,aut cras te expectare deberem.ſed, ut opinor,idem ego,qui expecto tuum aduentũ,morabor te: non enim puto tam expeditum* Faberianũ *negotium futurum,etiam ſi eſt futurum,ut nõ habeat aliquid mo-ræ. cum poteris igitur : quoniam etiamdum abes.* Di-cæarchi *quos ſcribis libros , ſanè uelim mihi mittas : ad-das etiam* καταβάσεως. *De epiſtola ad* Cæſarem, κέκριται*.atque id ipſum , quod iſti aiunt illum ſcribere, ſe niſi conſtitutis rebus non iturum in* Parthos *; idem ego ſua-debam in illa epiſtola ; utrum liberet , facere poſſe , au-*

ctore me.hoc.n.ille expectat uidelicet, neq; eſt facturus quidquam,niſi de meo conſilio. obſecro,abijciamus iſta, & ſemiliberi ſaltem ſimus,quod aſſequemur & tacendo,& latendo. Sed aggredere Othonem,ut ſcribis. cõfice mi Attice iſtam rem: nihil.n.aliud reperio, ubi & in foro non ſim, & tecum eſſe poſſim. quanti autem, hoc mihi uenit in mentem.C. Albanius proximus eſt uicinus. is ∞ iugerum de M.Pilio emit; ut mea memoria eſt,HS C X V.omnia ſcilicet nunc minoris: ſed accedit cupiditas: in qua,præter Othonem, non putos nos ullum aduerſarium habituros: ſed eum ipſum tu poteris mouere,facilius etiam, ſi Canum haberes. ô gulam inſulſam. pudet me patris.reſcribes, ſi quid uoles.

CICERO ATTICO S.

ALTERAM *à te epiſtolã cũ hodie accepiſſem, nolui te una mea contentum. Tu uero age, quod ſcribis,de Faberio:in eo.n.totum eſt poſitum id, quod cogitamus.quæ cogitatio ſi non incidiſſet (mihi crede iſtuc, ut cætera) nõ laborarem.quã ob rem, ut facis (iſtuc.n. addi nihil poteſt) urge,inſta,perfice. Dicæarchi* περὶ ψυχῆς *utroſque uelim mittas,&* καταβάσεως. τριπολιτικὸν *non inuenio, & epiſtolã eius, quam ad Ariſtoxenum miſit.treis eos libros maxime nunc uellem: apti eſſent ad id,quod cogito. Torquatus Romæ eſt. iuſſi, ut tibi daretur. Catulum, & Lucullũ, ut opinor, antea. his libris noua procemia ſunt addita, quibus eorũ uterque laudatur.eas literas uolo habeas.& ſunt quædam alia. & quod ad te de decem legatis ſcripſi,parum intellexti, credo, quia* διὰ σημείων *ſcripſerã: de C. Tuditano .n.*

quærebam, quem ex Hortenſio audieram fuiſſe in decē. eum uideo in Libonis Prætorem L. Popilio P. Rupilio Conſulibus. annis XIIII ante, quàm Prætor factus eſt, legatus eſſe potuiſſet; niſi admodum ſero Quæſtor eſt factus: quod non arbitror: uideo .n. Curules magiſtratus eum legitimis annis perfacile cepiſſe. Poſthumium autem, cuius ſtatuam in Iſthmo meminiſſe te dicis, ſciebam fuiſſe. is autem eſt, qui cum Lucullo fuit; quem tu mihi addidiſti, ſanè ad illum σύλλογον perſonam idoneam. uidebis igitur, ſi poteris, cæteros; ut poſſimus πομπεῦσαι καὶ τοῖς προσώποις. Vale.

CICERO ATTICO S.

NEGLIGENTIAM *miram. ſemel ne putas mihi dixiſſē Balbum, & Faberium, profeſſionē relatā? quin etiam eorum iuſſu miſeram, qui profiteretur: ita enim oportere dicebant. profeſſus eſt Philotimus libertus. noſti credo librariū: ſed ſcribis, & quidem confectū. Ad Faberium, ut tibi placet, literas miſi. cū Balbo autē puto te aliquid feciſſe H. in Capitolio. In Virgilio mihi nulla eſt δυσωπία: nec .n. eius cauſa ſanè de beo: & ſi emero, quid erit, quod poſtulet? ſed uidebis, ne is cū ſit in Africa, ut Celius. De nomine tu uidebis cū Cuſpio: ſed, ſi Plancus deſtinat, tum haberes difficultatē. te ad me uenire uterque noſtrū cupit: ſed iſta res nullo modo relinquēda eſt. Othonē quòd ſperas poſſe uinci, ſanè bene narras. de æſtimatione, ut ſcribis, cum agere cœperimus: etſi nihil ſcripſit niſi de modo agri. Cū Piſone, ſi quid poteris. Dicæarchi librum accepi: καταβάσεως expecto. negotium dederis, reperies ex eo*

libro,in quo ſunt S. C. Cn. *Cornelio,et* L. *Coſs.de* Tu*ditano autem, quod putas,* ἄλογον *eſt, tum illum,quoniam fuit ad* Corinthum*:non enim temere dixit* Hortenſius,*aut* Quæſtorem,*aut* Tribunum *mil. idq́; potius fuiſſe credo . ſed tu de* Antiocho *ſcire poteris.uide etiam,quo anno* Quæſtor,*aut* Tribunus *mil.fuerit : ſi neutrum,eodem in præf.aut contuber. fuerit, modo fuerit in eo bello.* De Varrone *loquebamur : lupus in fabula : uenit enim ad me,& quidem id temporis,ut retinédus eſſet: ſed ego ita egi, ut non ſcinderem penulam : memini enim tui : & multi erant,nosq́; imparati.quid refert? paulo poſt* C. Capito *cum* T. Carrinate.*horum ego uix attigi penulam : tamen remanſerunt . cecidit belle . ſed caſu ſermo à* Capitone *de* Vrbe *augenda, à ponte* Muluio Tyberim *duci ſecundum montes* Vaticanos,*campum* Martium *coædificari,illum autem campũ* Vaticanum *fieri quaſi* Martium *campum . quid ais,inquam? at ego ad tabulam, ut ſi recte poſſem* Scapulanos *hortos. caue facias,inquit : nã iſta lex perferetur: uult enim* Cæſar *. audire me, facile paſſus ſum : fieri autem,moleſte fero . ſed tu quid ais? quanquam quid quæro? noſti diligentiam* Capitonis *in rebus nouis perquirendis : non concedit* Camillo *. facies igitur me certiorem de* Idibus*: iſta enim me res adducebat : eò adiunxeram cæteras: quas conſequi tamen biduo, aut triduo poſt facile potero . te tamen in uia confici minime uolo . quin etiam* Dionyſio *ignoſco. de* Bruto *quod ſcribis, feci ut ei liberum eſſet, quod ad me attineret: ſcripſi enim ad eum heri,* Idibus Maij *eius opera mihi nihil opus eſſe* Vale.

CICERO ATTICO S.

ASTVRAM ueni VIII. Cal.Iul. uitandi.n. caloris cauſa Lanuuij tres horas acquieueram. tu uelim, ſi graue non erit, efficias, ne ante Nonas mihi illuc ueniendũ ſit. id potes per Egnatiũ Maximum. Illud in primis cũ Publilio me penè abſente conficies. de quo quæ fama ſit, ſcribes. id populus curat ſcilicet. non mehercule arbitror: etenim hæc decantata erat fabula: ſed complere paginam uolui. quid plura? ipſe enim adſum, niſi quid tu prorogas: ſcripſi enim ad te de hortis.

CICERO ATTICO S.

O' REM indignã. gentilis tuus Vrbem auget: quã hoc biẽnio primum uidit: & ei parum magna uiſa eſt, quæ etiam ipſum capere potuerit. hac de re igitur expecto literas tuas. Varroni ſcribis, te, ſimul ac uenerit. dati igitur iam ſunt, nec tibi integrum eſt: (hui, ſi ſcias quanto periculo tuo) aut fortaſſe literæ meæ te retardarunt: ſed eas nondum legeras, cum has proximas ſcripſiſti. ſcire igitur aueo, quo modo res ſe habeat. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Bruti amore, ueſtraq; ambulatione; etſi mihi nihil noui affers, ſed idẽ, quod ſæpe; tamen hoc audio libentius, quo ſæpius; eoq; mihi iucundius eſt, quòd tu eo lætaris; certiusq; eo eſt, quòd à te dicitur. Vale.

CICERO ATTICO S.

HAS alteras hodie literas. De Xenonis nomine, et de

Epeiroticis X L, *nihil poteſt fieri nec cõmodius, nec aptius,quàm ut ſcribis.id erat locutus mecum eodẽ modo* Balbus *minor.* Noui *nihil ſanè, niſi* Hirciũ cũ Quinto *acerrime pro me litigaſſe:omnibus eũ locis facere, maximeq; in conuiuijs:cum multa de me, tum redire ad patrem:nihil autem ab eo tam* ἀξιοπίστως *dici, q̃ alieniſſimos nos eſſe à* Cæſare *: fidem nobis habendã non eſſe, me uero etiã cauendũ.*φοβερὸν ἦν, *niſi uiderẽ ſcire* Regem,*me animi nihil habere.* Ciceronẽ *uero meũ uexari, ſed id quidẽ arbitratu ſuo.* Laudationem Porciæ *gaudeo me ante dediſſe* Leptæ *tabellario, q̃ tuas acceperim literas.eam tu igitur, ſi me amas, curabis, ſi modo mittetur, iſto modo mittendam* Domitio,*&* Bruto.De *gladiatoribus, de cæteris, quæ ſcribis* ἀνεμοφόρητα, *facies me quotidie certiorem.uelim, ſi tibi uidetur,appelles* Balbum,*&* Offilium *de auctione proſcribenda. equidem locutus ſum cum* Balbo*. placebat (puto conſcripta habere* Offilium *omnia:habet et* Balbus *) ſed* Balbo *placebat,propinquũ diem, &* Romæ*: ſi* Cæſar *moraretur, poſſe in diem differri. ſed is quidem adeſſe uidetur. totũ igitur conſidera: placet enim* Veſtorio*.* Vale.

CICERO ATTICO S.

ANTE *lucem cum ſcriberem contra* Epicureos, *de eodẽ oleo,et opera exaraui neſcio quid ad te, et ante lucẽ dedi.deinde cum ſomno repetito ſimul cum ſole experrectus eſſẽ,datur mihi epiſtola à ſororis tuæ filio, quã ipſam tibi miſi,cuius eſt principiũ non ſine maxima cõtumelia, ſed fortaſſe* οὐκ ἐπέστησεν.*eſt autem ſic.*

EGO *enim non probo,quidquid nõ belle in te dici po=*

teſt. poſſe uult in me multa dici non belle, ſed ea ſe negat approbare. hoc quidquam pote eſſe impurius? iam cætera leges (miſi enim ad te) iudicabiſq;. Bruti noſtri quotidianis, aſſiduiſq; laudibus, quas ab eo de nobis haberi permulti mihi renunciauerunt, cõmotum iſtum aliquando ſcripſiſti aliquid ad me; credo, & ad te: idq́; ut ſciã, facies. nam ad patrẽ de me quid ſcripſerit, neſcio: de matre quã pie? VOLVERAM, inquit, ut quãplurimum tecum eſſem, conduci mihi domum; & id ad te ſcripſeram: neglexiſti. ita minus multũ unà erimus: nã ego iſtam domũ uidere non poſſum: qua de cauſa, ſcis. Hanc autẽ cauſam pater odium matris eſſe dicebat. nũc me iuua mi Attice conſilio, πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, id eſt utrum aperte hominẽ aſperner, ac reſpuã, ἢ σκολιᾶς ἀπάτας: ut.n. Pindaro, ſic δίχα μοι νόος ἀτρέκειαν εἰπεῖν. omnino moribus meis illud aptius, ſed hoc fortaſſe tẽporibus. tu autẽ, quod ipſe tibi ſuaſeris, idẽ mihi perſuaſum putato. equidẽ uereor maxime, ne in Tuſculano opprimar. in turba hæc eſſent faciliora. utrũ igitur Aſturæ? quid? Cæſar ſubito. iuua me, quæſo, conſilio: utar eo, quod tu decreueris. Vale.

CICERO ATTICO S.

O' INCREDIBILEM uanitatẽ: ad patrẽ, domo ſibi carendũ propter matrẽ, plenã pietatis. hic autem iam langueſcit, & ait tibi illum iure iratum: ſed utar tuo conſilio: σκολιά enim tibi uideo placere. Romam, ut cenſes, ueniam, ſed inuitus. ualde.n. in ſcribẽdo hæreo. Brutũ, inquis, eadem. ſcilicet: ſed niſi hoc eſſet, res me iſta non cogeret: nec enim inde uenit, unde

mallem: neque diu abfuit: neque ullã literam ad me. ſed tamen ſcire aueo, qualis ei totius itineris ſumma fuerit. Libros mihi, de quibus ad te antea ſcripſi, uelim mittas, ★ *& maxime* φαίδρου περὶ θεῶν *&* ΠΑΝΑΛΔΟΣ. *ita ne nũciat Brutus, illũ ad bonos uiros* εὐαγγέλια? *ſed ubi eos? niſi forte ſe ſuſpendit. hic autẽ, ut fultum eſt. ubi igitur* φιλοτέχνημα *illud tuũ, quod uidi in Parthenone? Alam, & Brutũ. ſed quid faciant? illud optime, quòd ne is quidẽ, qui omnium flagitiorũ auctor, bene de noſtro. at ego uerebar, ne etiã Brutus eũ diligeret: ita. n. ſignificarat ijs literis, quas ad meas. at uellẽ aliquid de guſtaſſe de fabulis. ſed coràm, ut ſcribis. etſi quid mi hi auctor es, aduolo ne, an maneo? equidẽ & in libris hæreo, & illũ hic excipere nolo: ad quẽ, ut audio, pater hodie ad Saxa Acrimonia. mirum, q̃ inimicus ibat, ut ego obiurgarẽ. ſed ego ipſe* κέκμηκα. *itaq; poſthac. tu tamen uide, quid de aduentu meo cenſeas; &* τὰ ὅλα *cras ſi perſpici potuerint, mane ſtatim ut ſciam. Vale.*

CICERO ATTICO S.

EGO *uero Quinto epiſtolã ad ſororem niſi. cũ ille quereretur filio cum matre bellum, & ſe ob eã cauſam domo ceſſurum filio diceret: dixi, illum cõmodas ad matrem literas, ad te nullas. ille alterum mirabatur: de te autem ſuam culpam, quòd ſæpe grauiter ad filium ſcripſiſſet de tua in illũ iniuria. quod autem relanguiſſe ſe dicit, ego ei tuis literis lectis* σκολιαῖς ἀπάταις *ſignificaui me non fore: tum enim mentio Canai. omnino, ſi id conſilium placeret, eſſet neceſſe. ſed, ut ſcribis, ratio eſt habenda grauitatis, & utriuſque noſtrum*

idem conſiliũ eſſe debet: etſi in me grauiores iniuriæ, & certe notiores. ſi uero etiam Brutus aliquid afferet, nulla dubitatio eſt. ſed corám: magna .n. res, & multæ cautionis. cras igitur, niſi quid à te cõmotus. Vale.

CICERO ATTICO S.

VENIT ille ad me, καὶ μάλα κατηφής. & ego, σὺ δὲ τι σύννους? rogas, inquit? quòd iter inſtet, & iter ad bellum, idq́; tum periculoſum, tum etiam turpe. quæ uis igitur, inquam? æs, inquit, alienum, & tamen ne uiaticũ quidẽ. hoc loco ego ſumpſi quiddam de tua eloquentia: nam tacui. at ille, ſed me maxime angit auunculus. quidnam, inquam? quòd mihi, inquit, iratus eſt. cur pateris, inquã? malo .n. ita dicere, quàm cur cõmittis? non patiar, inquit: cauſam .n. tollam. & ego, rectiſſime quidem: ſed, ſi graue non eſt, uelim ſcire, quid ſit cauſæ. quia, dum dubitabam, quam ducerem, non ſatiſfaciebam matri, ita ne illi quidem. nunc nihil mihi tanti eſt. faciam, quod uolunt. feliciter uelim, inquam, teq́; laudo. ſed quando? nihil ad me, inquit, de tempore, quoniã rem probo. at ego, inquã, cenſeo prius, quàm proficiſcaris. ita patri quoque morem geſſeris. faciam, inquit, ut cenſes. hic dialogus ſic concluſus eſt. Sed heus tu, diem meum ſcis eſſe III. Non. Ian. aderis igitur. ſcripſerã iam: ecce tibi orat Lepidus, ut ueniam (opinor Augures nihil habere) ad templũ effandum Saturni ἀπόνδου. uidebimus te igitur. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO uero utar prorogatione diei: tuq́; humaniſſime

fecisti,qui me certiorem feceris, atque ita, ut eo tempore acciperem literas, quo non expectarem,tuq́; ut ab ludis ſcriberes. ſunt omnino mihi quædam agenda Romæ: *ſed conſequemur biduo poſt.* Vale.

CICERO ATTICO S.

SVAVES *tuas literas:etſi acerba pompa:uerun tamen ſcire omnia non acerbum eſt,uel de* Cotta. *populum uero præclarũ, quòd propter malum uicinũ ne* Victoriæ *quidem plauditur.*Brutus *apud me fuit:cui quidem ualde placebat,me aliquid ad* Cæſarem. *annuerã, ſed pompam uideret.* Tu *tamen auſus es* Varroni *dare. expecto, quid iudicet. quando autem perleget?* De Attica *probo. eſt quiddam, etiam animum leuari tum ſpectatione, tum etiam religionis opinione, & fama.* Cottam *mihi uelim mittas.* Libonem *meum habeo, & habueram ante* Caſcam. Brutus *mihi* T. Ligarij *uerbis nunciauit, quòd appelletur* L. Curfidius *in oratione* Ligariana, *erratum eſſe meum, ſed, ut aiunt,* μνημονικὸν ἁμάρτημα. *ſciebam,*Curfidium *perneceſſariũ* Ligariorum; *ſed eum uideo ante eſſe mortuum. da igitur quæſo negotium* Pharnaci,Antæo, Saluio, *ut id nomen ex omnibus libris tollatur.* Vale.

CICERO ATTICO S.

FVIT *apud me* Lamia *poſt diſceſſum tuum, epiſtolamq́; ad me attulit miſſam ſibi à* Cæſare: *quæ quanquã ante data erat,quàm ille* Diocharinæ; *tamẽ plane declarabat,illum ante ludos* Romanos *eſſe uenturum. in qua extrema ſcriptum erat,ut ad ludos omnia pararet,né ue*

committeret, ut fruſtra ipſe properaſſet. prorſus ex his literis non uidebatur eſſe dubium, quin ante eam diem uẽturus eſſet. idemq́; Balbo, cum eam epiſtolam legiſſet, uideri Lamia dicebat. Dies feriarum mihi additos uideo; ſed quàm multos, fac, ſi me amas, ſciam. de Babio poteris, & de àltero uicino Egnatio. Quod me hortaris, ut eos dies conſumam in philoſophia explicanda: currentẽ tu quidem: ſed cum Dolabella uiuendũ eſſe iſtis diebus uides. quòd niſi me Torquati cauſa teneret; ſatis erat dierũ, ut Puteolos excurrere poſſem, & ad tempus redire. Lamia quidẽ à Balbo, ut uidebatur, audiuerat, multos numos domi eſſe numeratos, quos oporteret quãprimũ diuidi: magnũ pondus argenti: auctionẽ, præter prædia, primo quoque tempore fieri oportere. ſcribas ad me uelim, quid tibi placeat. equidem, ſi ex omnibus eſſet eligendum, nec diligentiorem, nec officioſiorem facile delegiſſem Veſtorio: ad quẽ accuratiſſimas literas dedi: quod idem te feciſſe arbitror. mihi quidem hoc ſatis uidetur. tu quid dicis? unum enim pungit, ne negligentiores eſſe uideamur. expectabo igitur tuas literas. Vale.

CICERO ATTICO S.

POLLEX *quidem, ut dixerat, ad Idus Sext. ita mihi Lanuuij pridie Iduum præſto fuit, ſed plane pollex, nõ index. cognoſces igitur ex ipſo. Balbum conueni: (Lepta enim de ſua ui in curatione laborans, me ad eũ perduxerat) in eo autem Lanuino, quod Lepido tradidit. ex eo hoc primũ. paulo ante acceperã eas literas, in quibus magnopere confirmat, ante ludos Romanos. legi epiſtolam. multa de meo Catone: quem ſæpiſſime legendo,*

ſe dicit copioſiorem factum; Bruti Catone lecto, ſe ſibi uiſum diſertum. ex eo cognoui cretionem Cluuij, (ò Veſtorium negligentem) liberam, teſtibus præſentibus ſexaginta duobus. metuebam, ne ille arceſſendus eſſet. nunc mittendum eſt, ut meo iuſſu cernat. idẽ igitur Pollex. etiam de hortis Cluuianis egi cum Balbo. liberalius: ſe enim ſtatim ad Cæſarem ſcripturũ. Cluuium autem à T. Hordeonio legare & Terentiæ HS L ↄ ↄ ↄ, & ſepulcro, multisq́; rebus, nihil à nobis. ſubaccuſa quæſo Veſtorium. quid minus probandũ, quàm Plotium unguentarium per ſuos pueros omnia tanto ante Balbo, illum mihi ne per meos quidem? De Coſinio doleo. dilexi hominem. Quinto delegabo, ſi quid æri meo alieno ſuperabit, & emptionibus, ex quibus mihi etiam æs alienum faciendum puto. De domo Arpini nihil ſcio. Veſtoriũ, nil eſt, quod accuſes: iam enim obſignata hac epiſtola, noctu tabellarius noſter uenit, & ab eo literas diligenter ſcriptas attulit, & exemplum teſtamenti. Vale.

CICERO ATTICO S.

POSTEAQVAM abs te Agamemno, non ut uenirem, (nam id quoque feciſſem, niſi Torquatus eſſet) ſed ut ſcriberem, tetigit, omiſi ea, quæ in manibus habebã, abieci, quod iuſſeras edolaui. Tu uelim è Pollice cognoſcas rationes noſtras ſumptuarias: turpe eſt enim nobis illum, qualiſcunque eſt, hoc primo anno egere: poſt moderabimur diligentius. Idem Pollex remittendus eſt, ut ille cernat. Plane Puteolos non fuit eundum, cũ ob ea, quæ ad te ſcripſi, tum quòd Cæſar adeſt. Dolabella ſcribit, ſe ad me poſtridie Iduum. ò magiſtrum mole=

ſtum. Lepidus ad me heri ueſperi literas miſit Antio: nam ibi erat: habet.n.domum, quam nos uendidimus. rogat magnopere, ut ſim Calendis in ſenatu, me & ſibi, & Cæſari uehementer gratum eſſe facturum. puto equidem nihil eſſe: dixiſſet.n.tibi fortaſſe aliquid Oppius, quoniam Balbus eſt æger. ſed tamen malim uenire fruſtra, quàm deſiderari, ſi opus eſſet: moleſte ferrem poſtea: itaque hodie Antij, cras ante meridiem domi. tu uelim, niſi te impediuiſti, apud nos pridie Cal. cum Pilia.

Te ſpero cum Publilio confeciſſe. equidem Calendis in Tuſculanum recurram: me enim abſente omnia cũ illis tranſigi malo. Quinti fratris epiſtolam ad te miſi, non ſatis humane illam quidem reſpõdentem meis literis, ſed tamen quod tibi ſatis ſit, ut equidem exiſtimo. tu uidebis. Heri neſcio quid in ſtrepitu uideor exaudiſſe, cum diceres te in Tuſculanum uenturũ: quod utinam, iterũ utinam, tuo tamen cõmodo. Lepta me rogat, ut, ſi quid ſibi opus ſit, accurram: mortuus.n. Babulius. Cæſar opinor ex uncia: etſi nihil adhuc: ſed Lepta ex triente. ueretur autem, ne nõ liceat tenere hæreditatem, ἀλόγως omnino, ſed ueretur tamẽ. is igitur ſi accierit, accurrã: ſin minus, haud ante, q̃ neceſſe erit. Tu Pollicem, cũ poteris.

CICERO ATTICO S.

LAVDATIONEM Porciæ tibi miſi correctã: ac eo properaui, ut, ſi forte aut Domitio filio, aut Bruto mitteretur, hæc mitteretur. id, ſi tibi erit cõmodũ, magnopere cures uelim. & uelim M. Varronis, & Lollij mittas laudationem, Lollij utique: nam illam legi: uolo tamen reguſtare: quædã enim uix mihi credo legiſſe.

Atticæ

Atticæ primum ſalutem, quam equidem ruri eſſe arbitror. multam igitur ſalutem & Piliæ. De Tigellio, ſi quid noui. qui quidem, ut mihi Gallus Fabius ſcripſit, μέμψιν ἀναφέρει mihi quandam iniquiſſimam, me Phameæ defuiſſe, cum eius cauſam recepiſſem: quã quidem receperam contra pueros Octauios Cn. F. non libenter: ſed Phameæ cauſa uolebam: erat enim, ſi meminiſti, in Conſulatus petitione per te mihi pollicitus, ſi quid opus eſſet: quod ego perinde tuebar, ac ſi uſus eſſem. is ad me uenit, dixitq; iudicem operã dare ſibi conſtituiſſe eo die ipſo, quo de Seſtio noſtro lege Pompeia in conſilium iri neceſſe erat: ſcis enim dies illorum iudiciorum præſtitutos fuiſſe. reſpondi, non ignorare eum, quid ego deberem Seſtio: quem uellet alium diem ſi ſumpſiſſet, me ei nõ defuturum. ita tum ille diſceſſit iratus. puto me tibi narraſſe. non laboraui ſcilicet, nec hominis alieni iniuſtiſſimam iracundiam mihi curandam putaui. Gallo autem narraui, cũ proxime Romæ fui, quid audiſſem; neq; nominaui Balbum minorem. habuit ſuum negotium Gallus, ut ſcribit. ait illum, me animi conſcientia, quòd Phameam deſtituiſſem, de ſe ſuſpicari. quare tibi hactenus mando, de illo noſtro, ſi quid poteris, exquiras: de me ne quid labores. eſt bellum, aliquem libenter odiſſe, & quẽadmodũ non omnibus ſeruire. etſi mehercule, ut tu intelligis, magis mihi iſti ſeruiunt; ſi obſeruare ſeruire eſt.

CICERO ATTICO S.

ADMONITVS *quibuſdam tuis literis, ut ad Cæſarem uberiores literas mitterẽ, inſtituerã. cũ mihi Balbus nuper in Lanuino dixiſſet, ſe, & Oppium ſcripſiſſe*

ad Cæſarem, me legiſſe libros contra Catonem, & uehementer probaſſe: conſcripſi de his ipſis libris epiſtolam Cæſari, quæ deferretur ad Dolabellā: ſed eius exemplū miſi ad Oppiū, & Balbū, ſcripſiq; ad eos, ut tum deferri ad Dolabellā iuberent meas literas, ſi ipſi exemplū probaſſent. ita mihi reſcripſerunt, nihil unquam ſe legiſſe melius: epiſtolamq; meā iuſſerunt dari Dolabellæ. Veſtorius ad me ſcripſit, ut iuberē mancipio dari ſeruo ſuo pro mea parte Hetereio cuidam fundū Brinnianum, ut ipſe ei Puteolis recte mancipio dare poſſet. eū ſeruum, ſi tibi uidebitur, ad me mittes: opinor enim ad te etiam ſcripſiſſe Veſtoriū. De aduentu Cæſaris idem, quod à te, mihi ſcriptū eſt ab Oppio, & Balbo. Miror te nihil dū cum Tigellio, uel ut hoc ipſum quantum acceperit. prorſus aueo ſcire, nec tamen floccifacio. Quæris, quid cogitem de obuiā itione, quid cenſes, niſi Alſiū? & quidem ad Murænam de hoſpitio ſcripſerā: ſed opinor cum Matio profectū. Saluſtius igitur urgebitur. Scripto iam ſuperiore uerſiculo, Eros mihi dixit, ſibi Murænā liberaliſſime reſpōdiſſe. eo igitur utamur: nā Silius culcitras nō habet: Dida autem, opinor, hoſpitibus totā uillā conceſſit.

CICERO ATTICO S.

AD Cæſarē quā miſi epiſtolā, eius exemplū fugit me tū tibi mittere. nec id fuit, quod ſuſpicaris, ut me puderet tui, ne ridicule Micillus. nec mehercule ſcripſi aliter, ac ſi πρὸς ἴσον ὅμοιόν q; ſcriberē: bene. n. exiſtimo de illis libris, ut tibi corā. itaq; ſcripſi et ἀκολακεύτως, et tamē ſic, ut nihil eū exiſtimē lecturū libētius. De Attica, nūc demū mihi eſt exploratū: itaque ei deintegro gratulare.

Tigelliũ totũ mihi, et quidẽ quãprimũ:nã pẽdeo animi. Narrabo tibi: Quintus cras, ſed ad me, an ad te, neſcio. mihi ſcripſit, Romã VIII. Cal. ſed miſi, qui inuiſaret. etſi hercle iã Romã ueniendũ eſt, ne ille ante aduolet. Vale.

CICERO ATTICO S.

HOSPITEM mihi tã grauem ἀμεταμέλητον: fuit.n. periucũde. ſed cũ ſecũdis Saturnalibus ad Philippũ ueſperi ueniſſet, uilla ita cõpleta militibus eſt, ut uix tricliniũ, ubi cœnaturus ipſe Cæſar eſſet, uacaret: quippe hominũ ∞∞. ſanè ſum cõmotus, quid futurũ eſſet poſtridie. ac mihi Barba Caſſius ſubuenit: cuſtodes dedit: caſtra in agro: uilla defenſa eſt. ille tertijs Saturnalibus apud Philippum ad horam VII. nec quenquam admiſit. rationes opinor cum Balbo. inde ambulauit in litore. poſt horã VIII. in balneũ. tũ audiuit: de Mamurra nõ mutauit. unctus eſt, accubuit, ἐμετικὴν agebat: itaque & edit, & bibit ἀδεῶς, & iucũde: opipare ſanè, & apparate: nec id ſolũ, ſed bene, cocto, cõdito, ſermone bono, &, ſi quæris, libẽter. præterea tribus triclinijs accepti οἱ περὶ αὐτὸν ualde copioſe. libertis minus lautis, ſeruiſq; nihil defuit: nã lautiores elegãter accepti. quid multa? homines uiſi ſumus: hoſpes tamẽ nõ is, cui diceres: amabo te, eodẽ ad me cũ reuertere. ſemel ſatis eſt. σπουδαῖον οὐδὲν in ſermone, φιλόλογα multa. quid quæris? delectatus eſt, et libẽter fuit. Puteolis ſe diebat unũ diẽ fore, alterũ ad Baias. habes hoſpitiũ, ſiue ἐπισταθμείαν: odioſam mihi duxi, non moleſtã: ego pauliſper hic, deinde in Tuſculanũ. Dolabellæ uillã cũ præteriret, omnis armatorũ copia dextra ſiniſtra ad equũ, nec uſquam alibi. hoc ex Nicia. Vale.

M.TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XIIII.

CICERO ATTICO S.

DIVERTI ad illum, de quo tecũ mane. nihil perditius: explicari rem nõ poſſe: etenim, ſi ille tali ingenio exitũ nõ reperiebat, quis nunc reperiet? quid quæris? periiſſe omnia aiebat. quod haud ſcio an ita ſit. uerum ille gaudens; affirmatq́;, minus diebus XX tumultum Gallicum: in ſermonem ſe poſt Idus Martij, præterquam Lepidi, ueniſſe nemini: ad ſummam, non poſſe iſtæc ſic abire. ò prudentem Oppium, qui nihilo minus illum deſiderat, ſed loquitur nihil, quod quenquam bonum offendat. ſed hæc hactenus. Tu quæſo, quidquid noui, (multa autem expecto) ſcribere ne pigrere, in his, de Sexto ſatis ne certum, maxime autem de Bruto noſtro: de quo quidem ille, ad quem diuerti, Cæſarem ſolitum dicere: magni refert, hic quid uelit; ſed quidquid uult, ualde uult: idq́; eum animaduertiſſe, cum pro Deiotaro Niceæ dixerit: ualde uehementer eum uiſum, & libere dicere. atque etiam (ut enim quidque ſuccurrit, libet ſcribere) proxime, cum Seſtij rogatu apud eum fuiſſem, expectaremq́; ſedẽs quoad uocarer, dixiſſe eum, ego dubitem, quin ſummo in odio ſim, cum M. Cicero ſedeat, nec ſuo cõmodo me conuenire poſſit? atqui, ſi quiſquam eſt facilis, hic eſt: tamen non dubito, quin me male oderit. Hæc, & eiuſmodi multa.

ſed ad propoſitum. quidquid erit, nõ modo magnũ, ſed etiam paruũ, ſcribes. equidem nihil intermittã. Vale.

CICERO ATTICO S.

DVAS à te accepi epiſtolas heri. ex priore theatrũ, Publiumq́; cognoui, bona ſigna cõſentientis multitudinis. plauſum uero L. Caſſio datus, etiã facetus mihi quidem uiſus eſt. altera epiſtola de Madaro ſcripta. apud quem nullum σαλάκωμα, ut putas: proceſſi enim, ſed minus diu: eius ſermone enim ſum retentus. quod autem ad te ſcripſeram, obſcure fortaſſe, id eiuſmodi eſt. aiebat Cæſarem ſecum, quo tempore Seſtij rogatu ueni ad eum, cum expectarem ſedens, dixiſſe. ego nunc tam ſim ſtultus, ut hunc ipſum, facilem hominem, putẽ mihi eſſe amicum, cum tã diu ſedens meum cõmodum expectet? habes igitur φαλάκρωμα, inimiciſſimum otij, id eſt Bruti. In Tuſculanũ hodie, Lanuuij cras, inde Aſturæ cogitabã. Piliæ paratum eſt hoſpitiũ: ſed uellem Atticam. uerũ tibi ignoſco. quarũ utrique ſalutẽ. Vale.

CICERO ATTICO S.

TRANQVILLAE quidem tuæ literæ: quòd utinã diutius: nam Matius poſſe negabat. ecce autem ſtructores noſtri ad frumentum profecti, cum inanes rediſſent, rumorem afferunt magnum, Romæ domum ad Antonium frumentum omne portari. πανικὸν certe: ſcripſiſſes enim. Corumbus Balbi nullus adhuc: & mihi notum nomẽ: bellus enim eſſe dicitur architectus. Ad obſignãdum tu adhibitus non ſine cauſa uideris: uolunt enim nos ita putare. neſcio, cur nõ animo quoque

ſentiant. ſed quid hæc ad nos? odorare tamen Antonij διάθεσιν. quem quidem ego epularum magis arbitror rationem habere, quàm quidquam mali cogitare. tu, ſi quid πραγματικὸν habes, ſcribe: ſin minus, populi ἐπισημασίαν, & mimorum dicta perſcribito. Piliæ, & Atticæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

NVNC quid putas me Lanuuij? at ego te iſtic quotidie aliquid noui ſuſpicor. tument negotia: nā cū Matius, quid cenſes cæteros? equidem doleo, quod nunquam in ulla ciuitate accidit, non unà cum libertate Remp. recuperatam. horribile eſt, quæ loquantur, quæ minitētur. ac uereor Gallica etiam bella, ipſe Sextus quò euadat. ſed omnia licet concurrant, Idus Martiæ conſolātur: noſtri autē ἥρωες, quod per ſe ipſos confici potuit, glorioſiſſime, et magnificentiſſime confecerunt. reliquæ res opes, et copias deſiderant: quas nullas habemus. hæc ego ad te, ut, ſi quid noui (nā quotidie aliquid expecto) confeſtim ad me: & ſi noui nihil, noſtro more tamē ne patiamur intermitti literulas: equidē nō cōmittā. Vale.

CICERO ATTICO S.

SPERO tibi iam eſſe, ut uolumus, quoniā quidē ἐσίγησας, quàm leuiter cōmotus eſſe: ſed tamē uelim ſcire, quid agas. Signa bella, quòd Caluena moleſte fert, ſe ſuſpectū eſſe Bruto. illa ſigna non bona, ſi cū ſignis legiones ueniunt è Gallia. quid tu illas putas, quæ fuerunt in Hiſpania? non'ne idē poſtulaturas? quid eas, quas Annius tranſportauit? Caninium uolui, ſed μνη-

μονικὸν ἁμάρτημα , ab aleatore φυρμὸς πολὺς. nam iſta quidem Cæſaris libertorum coniuratio facile opprimeretur, ſi recta ſaperet Antonius. meam ſtultam uerecundiam, qui legari noluerim ante res prolatas, ne deſerere uiderer hunc rerum tumorẽ: cui certe ſi poſſem mederi, deeſſe nõ deberẽ: ſed uides magiſtratus: ſi quidem illi magiſtratus: uides tamen tyranni ſatellites in imperijs: uides eiuſdem exercitus: uides in latere ueteranos: quæ ſunt εὐρίπιστα omnia, eos autem, qui orbis terræ cuſtodijs non modo ſepti, uerum etiam magni eſſe debebant, tãtummodo laudari, atq; amari, ſed parietibus contineri. atque illi quoquo modo beati, ciuitas miſera. ſed uelim ſcire, quid aduentus Octauij, num qui concurſus ad eum, num quæ νεωτερισμοῦ ſuſpicio. non puto equidẽ: ſed tamen, quidquid eſt, ſcire cupio. hæc ſcripſi ad te proficiſcens Aſtura III. Id. Vale.

CICERO ATTICO S.

PRID. Id. *Fundis accepi tuas literas cœnans. primũ igitur, melius eſſe: deinde, meliora te nunciare. odioſa illa enim fuerant, legiones uenire. nam de Octauio ſuſq; deq;. expecto, quid de Mario: quem quidẽ ego ſublatum rebar à Cæſare. Antonij colloquium cũ heroibus noſtris pro re nata non incõmodũ: ſed tamen adhuc me nihil delectat præter Idus Martij. nam quoniam Fundis ſum cum Ligure noſtro, diſcrucior Seſtilij fundum à Verberone Curtilio poſſideri. quod cum dico, de toto genere dico: quid enim miſerius, quàm ea nos tueri, propter quæ illum oderamus? etiam ne Conſules, et Tribunos pl. in biennium, quos ille uoluit? nul-*

lo modo reperio, quemadmodum poſſim πολιτεύεσθαι: nihil enim tam σόλοικον, quàm τυραννοκτόνους in cœlo eſſe, tyrãni facta defendi. ſed uides Conſules: uides reliquos magiſtratus, ſi iſti magiſtratus: uides languorem bonorum. exultãt lætitia in municipijs: dici enim nõ poteſt, quantopere gaudeant, ut ad me concurrant, ut audire cupiant uerba mea de re: nec ulla interea decreta: ſic enim πεπολιτεύμεθα, ut uictos metueremus. hæc ad te ſcripſi appoſita ſecunda mẽſa. plura, & πολιτικώτερα poſtea: & tu, quid agas, quidq́; agatur.

CICERO ATTICO S.

POSTRIDIE *Iduum Paulum Caietæ uidi. is mihi de Mario, & de Rep. alia quædam ſanè peſſima. à te ſcilicet nihil: nemo enim meorum. ſed Brutum noſtrũ audio uiſum ſub Lanuuio. ubi tandem eſt futurus? nã cum reliqua, tum de hoc ſcire aueo omnia. ego è Formiano exiens XVII. Cal. ut inde altero die in Puteolanum, ſcripſi hæc. A' Cicerone mihi literæ ſanè πεπινωμέναι, & bene longæ. cætera autem uel fingi poſſunt: πῖνος literarum ſignificat doctiorem. nunc magnopere à te peto, de quo ſum nuper tecum locutus, ut uideas, ne quid ei deſit. id cum ad officium noſtrum pertinet, tum ad exiſtimationem, & dignitatem: quod idem intellexi tibi uideri omnino. ſi ergo eſt, uolo menſe Quintili in Græciam. ſunt omnia faciliora. ſed cum ſint ea tempora, ut certi nihil eſſe poſſit, quid honeſtũ mihi ſit, quid liceat, quid expediat: quæſo da operam, ut illum quamhoneſtiſſime copioſiſſimeq́; tueamur. hæc, & cætera, quæ ad nos pertinebunt, ut ſo-*

les, cogitabis, ad meq́; aut quod ad rem pertineat, aut, ſi nihil erit, quod in buccam uenerit, ſcribes. Vale.

CICERO ATTICO S.

TV ME *iam rebare, cum ſcribebas, in agris eſſe noſtris. at ego accepi* XVII. *Cal. in diuerſoriolo* Sinueſſano *tuas literas.* De Mario *probe. etſi doleo* L. Craſſi *nepotē.* Optime, *tam etiam* Bruto *noſtro probari* Antoniū. *nam quod* Iuniam *ſcribis moderate, et amice ſcriptas literas attuliſſe: mihi* Paulus *dedit ad ſe à fratre miſſas, quibus in extremis erat, ſibi inſidias fieri, ſe id certis auctoribus comperiſſe. hoc nec mihi placebat, et multo illi minus.* Reginæ *fuga mihi nō moleſta: ſed* Clodia *quid egerit, ſcribas ad me uelim.* De Bizantijs *curabis, ut cætera: &* Pelopem *ad te arceſſe. ego, ut poſtulas,* Baiana *negotia, chorumq́; illum, de quo ſcire uis, cum perſpexero, tum ſcribam, ne quid ignores. quid* Galli, *quid* Hiſpani, *quid* Sextus *agat, uehemēter expecto. ea ſcilicet tu declarabis, qui cætera.* Nauſeolam *tibi tum cauſam otij dediſſe facile patiebar: uidebare enim mihi legenti tuas literas requieſſe pauliſper.* De Bruto *ſemper ad me omnia perſcribito, ubi ſit, quid cogitet: quem quidem ego ſpero iam tuto uel ſolum tota* Vrbe *uagari poſſe: ueruntamen.* Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Rep. *multa cognoui ex tuis literis: quas quidē multiiuges accepi uno tempore à* Veſtorij *liberto. ad ea autem, quæ requiris, breui reſpondebo. primum uehementer me* Cluuiana *delectant. ſed quod quæris, quid*

arceſſerim Chryſippum, tabernæ mihi duæ corruerunt, reliquæ rimas agunt: itaque non ſolum inquilini, ſed mures etiam migrauerunt. hanc cæteri calamitatem uocant, ego ne incommodum quidem. ὦ Socrates, ὦ Socratici uiri, nunquam uobis gratiam referam. Dij immortales, quàm mihi iſta pro nihilo. ſed tamen ea ratio ædificandi initur, conſiliario quidem, & auctore Veſtorio, ut hoc damnum quæſtuoſum ſit. hic turba magna eſt, eritq; , ut audio, maior: duo quidem quaſi deſignati Conſules. ò Dij boni, uiuit tyrannis, tyrannus occidit? eius interfecti morte lætamur, cuius facta defendimus? itaque quàm ſeuere nos M. Curtius accuſat, ut pudeat uiuere: neque iniuria: nam mori millies præſtitit, quàm hæc pati, quæ mihi uidentur habitura etiam uetuſtatem. & Balbus hic eſt, multumq; mecũ: ad quẽ à Vetere literæ datæ pridie Cal. Ian. cum à ſe Cæcilius circunſideretur, & iam teneretur, ueniſſe cum maximis copijs Pacorũ Parthum: ita ſibi eſſe eũ ereptum multis ſuis amiſſis: in qua re accuſat Volcatium. ita mihi uidetur bellum illud inſtare. ſed Dolabella, & Nicias uiderint. idem Balbus meliora de Gallia XXI dies literas habebat: Germanos, illaſq; nationes re audita de Cæſare, legatos miſiſſe ad Aureliũ, qui eſt præpoſitus ab Hircio, ſe, quod imperatũ eſſet, eſſe facturos. quid quæris? omnia plena pacis, aliter ac mihi Caluena dixerat.

CICERO ATTICO S.

ITA'NE uero? hoc meus, et tuus Brutus egit, ut Lanuuij eſſet? ut Trebonius itineribus deuijs proficiſceretur in prouinciã? ut omnia facta, ſcripta, dicta, promiſ-

ſa, cogitata Cæſaris plus ualerent, quàm ſi ipſe uiueret? meminiſti ne clamare, illo ipſo primo Capitolino die ſe= natum in Capitolium à Prætoribus uocari? Dij immor tales, quæ tum opera effici potuerunt, lætantibus omni= bus bonis, etiam ſat bonis, fractis latronibus. Liberalia tu accuſas. quid fieri tum potuit? iam pridem periera= mus. meminiſti ne te clamare, cauſam perijſſe, ſi fune= re elatus eſſet? at ille etiã in foro combuſtus, laudatuſq; miſerabiliter: ſeruiq́; & egentes in tecta noſtra cum fa cibus immiſſi. quæ deinde? ut audeant dicere, tu ne cõ tra Cæſaris nutũ? hæc, et alia ferre non poſſum. itaque γῆν πρὸ γῆς cogito. tua tamen ὑπηνέμιος nauſea iam ne plane abijt? mihi quidem ex tuis literis coniectanti ita uidebatur. redeo ad Thebaſſos, Scæuas, Frangones, hos tu exiſtimas confidere ſe illa habituros ſtantibus no= bis? in quibus plus uirtutis putarunt, quàm exper= ti ſunt. pacis iſti ſcilicet amatores, & non latrocinij au= ctores. at ego cum tibi de Curtilio ſcripſi, Seſtilianoq́; fundo, ſcripſi de Cenſorino, de Meſſala, de Plãco, de Po ſthumio, de genere toto. melius fuit perijſſe illo interfe= cto, quod nunquam accidiſſet, quàm hæc uidere. O= ctauius Neapolim uenit XIIII. Cal. ibi eũ Balbus ma ne poſtridie: eodemq́; die mecum in Cumano: illũ hære ditatem aditurum. ſed, ut ſcribis, ῥιζόθεμιν magnam cum Antonio. Buthrotia mihi tua res eſt, ut debet, e= ritq́; curæ. Quod quæris, iam ne ad centena Cluuia= num: aduentare uidetur: ſed primo anno LXXX deterſimus. Quintus pater ad me grauia de filio, ma= xime quòd matri nũc indulgeat, cui antea bene merenti fuerit inimicus, ardenteis in eum literas ad me miſit.

ille autem quid agat, ſi ſcis, neque dum Roma es profectus, ſcribas ad me uelim, & hercule ſi quid aliud. uehementer delector tuis literis. Vale.

CICERO ATTICO S.

NVDIVSTERTIVS *dedi, ad te epiſtolam longiorem. nũc ad ea, quæ proxime. Velim mehercule, Aſturæ Brutus. ἀκολασίαν iſtorum ſcribis. an cenſebas aliter? equidem etiam maiora expecto. cum equidem concionem lego de tanto uiro, de clariſſimo ciue, ferre non queo. etſi iſta iam ad riſum. ſed memento: ſic alitur conſuetudo perditarum concionum: ut noſtri illi non heroes, ſed Dij futuri quidem in gloria ſempiterna ſint, ſed non ſine periculo quidem. uerum illis magna conſolatio conſcientia maximi, & clariſſimi facti: nobis quæ? qui interfecto Rege liberi non ſumus. ſed hæc fortuna uiderit, quoniam ratio non gubernat. De Cicerone, quæ ſcribis, iucunda mihi ſunt, uelim ſint proſpera. quòd uero curæ tibi eſt, ut ei ſuppeditetur ad uſum, & cultum copioſe, per mihi gratum eſt: idq; ut facias, te etiam rogo. De Buthrotijs, & tu recte cogitas, & ego non dimitto iſtam curam, ſuſcipiam omnem etiam actionem, quam uideo quotidie faciliorem. De Cluuiano, quoniam in re mea me ipſum diligentia uincis, res ad centena perducitur. ruina rẽ non fecit deteriorem, haud ſcio an iam fructuoſiorem.*

Hic mecum Balbus, Hircius, Panſa. modo uenit Octauius, & quidem in proximam uillam Philippi, mihi totus deditus. Lentulus Spinther hodie apud me: cras mane uadit. Vale.

CICERO ATTICO S.

O' MI Attice, uereor, ne nobis Idus Martiæ nihil dederint præter lætitiam, & odij pœnam, ac doloris: quæ mihi iſtinc afferuntur? quæ hic uideo? ὦ πράξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. ſcis, quàm diligam Siculos, & quàm illam clientelam honeſtá iudicem. multa illis Cæſar, neque me inuito. etſi latinitas erat non ferenda: ueruntamen. ecce autem Antonius, accepta grandi pecunia, fixit legem, à Dictatore comitijs latá, qua Siculi ciues Romani: cuius rei uiuo illo mentio nulla. quid? Deiotari noſtri cauſa non ſimilis? dignus ille quidem omni regno, ſed non per Fuluiam. ſexcenta ſimilia. uerum illuc refero. tam claram, tamq; teſtatam rem, tamq; iuſtá Buthrotiam non tenebimus aliqua ex parte? & eo quidem magis, quo iſta plura. Nobiſcum hic perhonorifice, & amice Octauius: quem quidem ſui Cæſarem ſalutabant, Philippus non, itaque ne nos quidem. quem nego poſſe bonũ ciuem: ita multi circunſtant, qui quidem noſtris mortem minitantur. negat hæc ferri poſſe. quid cenſes, cum Romam puer uenerit, ubi noſtri liberatores tuto eſſe non poſſunt? qui quidem ſemper erunt clari, conſcientia uero facti ſui etiam beati: ſed nos, niſi me fallit, iacebimus. itaque exire aueo, ubi nec Pelopidarũ inquit. haud amo uel hos deſignatos, qui etiam declamare me coegerunt, ut ne apud aquas quidé acquieſcere liceret. ſed hoc meæ nimiæ facilitatis: nam id erat quondam quaſi neceſſe: nunc, quoquo modo ſe res habet, nó eſt item, quàm dudũ. nihil habeo, quod ad te ſcribam: ſcribo tamen, non ut delecter meis literis, ſed ut eliciam tuas. tu, ſi quid erit

de cæteris,de Bruto utique quidquid erit. hæc conſcripſi X. Cal. accubans apud Veſtorium, hominem remotum à dialecticis, in arithmeticis ſatis exercitatum. Septimo denique die literæ mihi redditæ ſunt, quæ erant à te XIII. Cal. datæ: quibus quæris,atque etiam me ipſum neſcire arbitraris,utrum magis tumulis,proſpectuq́; , an ambulatione ἁλιτενεῖ *delecter. eſt mehercule,ut dicis,utriuſque loci tãta amœnitas,ut dubitẽ,utra anteponẽda ſit:*

Αλλ᾽ οὐ δαιτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν,
Αλλὰ λίην μέγα πῆμα διοτρεφὲς εἰσοροῶντες
Δείδιμεν ἐν δοιῇ δὲ σαῶσεμεν, ἢ ἀπολέσθαι.

quamuis enim tu magna, & mihi iucunda ſcripſeris de D. Bruti aduentu ad ſuas legiones, in quo ſpem maximam uideo: tamen, ſi eſt bellum ciuile futurum, quod certe erit, ſi Sextus in armis permanebit, quem permanſurum eſſe certo ſcio; quid nobis faciendum eſt, ignoro: neque enim iam licebit,quod Cæſaris bello licuit, neque huc,neque illuc: quencunque enim hæc pars perditorum lætatum morte Cæſaris putabit(lætitiam autem apertiſſime tulimus omnes) hunc in hoſtium numero habebit. quæ res ad cædem maximam ſpectat. reſtat, ut in caſtra Sexti, aut, ſi forte, Bruti nos conferamus. res odioſa, & aliena noſtris ætatibus, & incerto exitu belli: & neſcio quo pacto tibi ego poſſim,mihi tu dicere;

Τέκνον ἐμὸν οὔτοι δέδοται πολεμήϊα ἔργα,
Αλλὰ σύγ᾽ ἱμερόντα μετέρχεο ἔργα λόγοιο.

ſed hæc fors uiderit, ea, quæ talibus in rebus plus, quàm ratio poteſt. nos autem id uideamus, quod in nobis ipſis eſſe debet,ut, quidquid acciderit, fortiter, & ſapienter feramus,& accidiſſe hominibus meminerimus, noſq́; cũ

multum literæ,tum non minimum Idus quoque Martiæ conſolentur. Suſcipe nunc meam deliberationem, qua ſolicitor,ita multa ueniunt in mentem in utranque partem. proficiſcor,ut conſtitueram,legatus in Græciam: cædis impendentis periculum non nihil uitare uideor, ſed caſurus in aliquam uituperationem,quòd reipub. defuerim tam graui tempore. ſin autem manſero, equidem uideo in diſcrimine, ſed accidere poſſe ſuſpicor,ut prodeſſe poſſim reip. iam illa conſilia priuata ſunt, quòd ſentio ualde eſſe utile ad confirmationem Ciceronis,me illuc uenire. nec alia cauſa profectionis mihi ulla fuit,cum conſilium cepi legari ab Cæſare. tota igitur hac de re,ut ſoles, ſi quid ad me pertinere putas,cogitabis. Redeo nũc ad epiſtolam tuam: ſcribis enim eſſe rumores, me; ad lacum quod habeo, uenditurum, minuſculam uero uillam utique Quinto traditurum, uel impenſo pretio, quò introducatur, ut tibi Quintus F. dixerit, dotata Aquilia. ego uero de uenditione nihil cogito, niſi quid, quod magis me delectet, inuenero. Quintus autem de emendo nihil curat hoc tempore: ſatis enim torquetur debitione dotis: in qua mirificas Q. Egnatio gratias agit. à ducenda autem uxore ſic abhorret,ut quidquam libero lectulo neget eſſe iucũdius. ſed hæc quoque hactenus: redeo enim ad miſeram, ſeu nullam potius remp.

M. Antonius ad me ſcripſit de reſtitutione Sex. Clodij: quàm honorifice,quod ad me attinet, ex ipſius literis cognoſces: miſi enim tibi exemplum: quàm diſſolute, quàm turpiter, quamq; pernicioſe, ut non nunquam Cæſar deſiderandus eſſe uideatur, facile exiſtimabis: quæ enim Cæſar nũquã neque feciſſet,neque paſſus eſſet,

ea nunc ex falſis eius commentarijs proferuntur. ego autem Antonio facillimum me præbui: etenim ille, quoniam ſemel induxit animum, ſibi licere quod uellet, feciſſet nihilo minus me inuito. itaque mearũ quoque literarum miſi tibi exemplum. Vale.

Antonius Cos. S. D. *Ciceroni.*

OCCVPATIONIBVS *eſt factum meis, et ſubita tua profectione, ne tecum coràm de hac re agerẽ. quã ob cauſam uereor, ne abſentia mea leuior ſit apud te. quòd ſi bonitas tua reſponderit iudicio meo, quod ſemper habui de te; gaudebo.* A' *Cæſare petij, ut* Sex. *Clodium reſtitueret: impetraui. erat mihi in animo etiam tum ſic uti beneficio eius, ſi tu conceſſiſſes. quo magis laboro, ut tua uoluntate id per me facere nunc liceat. quòd ſi duriorem te eius miſeræ, & afflictæ fortunæ præbes, non contendam ego aduerſus te. quanquam uideor debere tueri commentarium* Cæſaris*. ſed mehercule ſi humaniter, & ſapienter, & amabiliter in me cogitare uis, facilem te profecto præbebis, & uoles* P. *Clodium in optima ſpe puerum repoſitum exiſtimare, non te inſectatum eſſe, cum potueris, amicos paternos. patere, obſecro te pro* Rep. *uideri geſſiſſe ſimultatem cum patre eius: non contempſeris hanc familiam; honeſtius enim, & libentius deponimus inimicitias reip. nomine ſuſceptas, quàm contumaciæ. me deinde ſine ad hãc opinionem iam nũc dirigere puerum, & tenero animo eius perſuadere, non eſſe tradendas poſteris inimicitias. quanquam tuam fortunam* Cicero *ab omni periculo abeſſe certum habeo, tamen arbitror*

malle te quietam ſenectutem, & honorificam potius age re, quàm ſolicitã. poſtremo, meo iure te hoc beneficiũ rogo: nihil.n.non tua cauſa feci. quòd ſi non impetro, per me Clodio daturus nõ ſum: ut intelligas, quãti apud me auctoritas tua ſit, atque eo te placabiliorẽ præbeas. Vale.

Cicero Antonio Cos. S.

QVOD *mecum per literas agis, unam ob cauſam mallẽ coràm egiſſes: non.n.ſolum ex oratione, ſed etiam ex uultu, & oculis, & fronte (ut aiunt) meum erga te amorem perſpicere potuiſſes: nam cum te ſemper amaui, primum tuo ſtudio, poſt etiam beneficio prouocatus, tum his temporibus reſpub. te mihi ita commendauit, ut cariorem habeam neminem. literæ uero tuæ tum amantiſſime, tum honorificentiſſime ſcriptæ ſic me affecerunt, ut non dare tibi beneficium uiderer, ſed accipere à te ita petente, ut inimicum meum, neceſſarium tuum me inuito ſeruare nolles, cum id nullo negotio facere poſſes. ego uero tibi iſtuc mi Antoni remitto, atque ita, ut me à te, cũ his uerbis ſcripſeris, liberaliſſime, atque honorificentiſſime tractatum exiſtimem. idq; cum totum, quoquo modo ſe res haberet, tibi dandum putarẽ, tum do etiam humanitati, & naturæ meæ: nihil enim unquam non modo acerbum in me fuit, ſed ne paulo quidem triſtius, aut ſeuerius, quàm neceſſitas reipub. poſtulauit. accedit, ut ne in ipſum quidem* Clodium *meũ inſigne odium fuerit unquam: ſemperq; ita ſtatui, non eſſe inſectandos inimicorum amicos, præſertim humiliores, nec his præſidijs noſmet ipſos eſſe ſpoliandos. nam de puero* Clodio *tuas parteis eſſe arbitror, ut eius animum tenerum, quemad-*

modum ſcribis,his opinionibus imbuas,ut ne quas inimi=citias reſidere in familijs noſtris arbitretur . contendi cũ P. Clodio,cum ego publicam cauſam,ille ſuá defenderet. noſtras contentiones reſp. dijudicauit. ſi uiueret,mihi cũ illo nulla contentio iam maneret. quare, quoniam hoc à me ſic petis,ut,quæ tua poteſtas eſt, ea neges te me inuito uſurum: puero quoque hoc à me dabis, ſi tibi uidebitur: non quo aut ætas noſtra ab illius ætate quidquam debeat periculi ſuſpicari, aut dignitas mea ullá contentioné ex=timeſcat; ſed ut noſmet ipſi inter nos coniunctiores ſi=mus,quàm adhuc fuimus: interpellátibus.n. his inimici=tijs,animus tuus mihi magis patuit,quàm domus. ſed hæc hactenus. illud extremum. ego,quæ te uelle, quæq; ad te pertinere arbitrabor, ſemper ſine ulla dubitatione ſum=mo ſtudio faciam'. hoc uelim tibi penitus perſuadeas.

CICERO ATTICO S.

ITERA *dum eadem iſta mihi. coronatus Quin=tus noſter Parilibus? Parilibus ſolus ne? etſi addis La=miam: quod demiror equidem: ſed ſcire cupio, qui fue=rint alij. quáquá ſatis ſcio,niſi improbũ neminem. expla=nabis igitur hoc diligentius. ego autem caſu cũ dediſſem ad te literas* VI. *Cal. ſatis multis uerbis,tribus ferè horis poſt accepi tuas, & magni quidem ponderis. itaque loca tua plena facetiarum,de hæreſi Veſtoriana, & de Phe=rionum more Puteolano,riſiſſe me ſatis, nihil eſt neceſſe reſcribere.* Πολιτικώτερα *illa uideamus. ita Brutos, Caſ=ſiumq; defendis,quaſi eos ego reprehédam,quos ſatis lau dare non poſſum. rerum ego uitia collegi,nõ hominum: ſublato enim tyranno, tyrannida manere uideo: nam*

quæ ille facturus non fuit, ea fiunt, ut de Clodio: *de quo mihi exploratum eſt, illum non modo non facturum, ſed etiam ne paſſurum quidem fuiſſe. ſequetur* Rufio Veſtorianus, Victor *nūquā ſcriptus, cæteri, quis non? cui ſeruire ipſi non potuimus, eius libellis paremus.* Nam Liberalibus *quis potuit in ſenatum non uenire? fac id potuiſſe aliquo modo: num, etiam cum ueniſſemus, libere potuimus ſententiam dicere? non ne omni ratione ueterani, qui armati aderant, cum præſidij nos nihil haberemus, defendendi fuerunt? illam ſeſſionem* Capitolinam *mihi non placuiſſe, tu teſtis es. quid ergo? culpa iſta* Brutorum? *minime illorum quidem, ſed aliorum* Brutorum, *qui ſe cautos, ac ſapienteis putant: quibus ſatis fuit lætari, non nullis etiam gratulari, nullis permanere. ſed præterita omittamus: iſtos omni cura, præſidioq; tueamur; & quemadmodum tu præcipis, contenti* Idibus Martijs *ſimus: quæ quidem noſtris amicis diuinis uiris aditum ad cœlum dederunt, libertatem populo* R. *non dederunt. recordare tua. non ne meminiſti clamare te, omnia periſſe, ſi ille funere elatus eſſet? ſapienter id quidem: itaque ex eo quæ manarint, uides.* Quæ *ſcribis* Calendis Iunij Antonium *de prouincijs relaturum, ut & ipſe* Gallias *habeat, & utriſque dies prorogetur: licebit'ne decerni libere? ſi licuerit, libertatem eſſe recuperatam lætabor. ſi non licuerit, quid mihi attulerit iſta domini mutatio præter lætitiam, quam oculis cepi iuſto interitu tyranni?* Rapinas *ſcribis ad* Opis *fieri, quas nos quoque tū uidebamus. ne nos & liberati ab egregijs uiris, nec liberi ſumus. ita laus illorum eſt, culpa noſtra. & hortaris me, ut hiſtorias ſcribam: ut col-*

ligam tanta eorum ſcelera, à quibus etiam nunc obſidemur? potero ne eos ipſos non laudare, qui te obſignatorem adhibuerunt? nec mehercule me rauduſculum mouet: ſed homines beneuolos, qualeſcunque ſunt, graue eſt inſequi contumelia. ſed de omnibus meis cõſilijs, ut ſcribis, exiſtimo exploratius nos ad Cal. Iun. *ſtatuere poſſe: ad quas adero, & omni ope, atque opera enitar, adiuuãte me ſcilicet auctoritate tua, & gratia, & sũma æquitate cauſæ, ut de* Buthrotijs S. C. *quale ſcribis, fiat. Quod me cogitare iubes, cogitabo equidem. etſi tibi dederam ſuperiore epiſtola cogitandum. tu autem quaſi iam recuperata rep. uicinis tuis* Maſſilienſibus *ſua reddis. hæc armis, quæ quàm firma habeamus, ignoro, reſtitui fortaſſe poſſunt, auctoritate non poſſunt.* Vale.

CICERO ATTICO S.

EPISTOLA *breuis, quæ poſtea à te ſcripta eſt, ſanè mihi fuit iucunda, de* Bruti *ad* Antonium, *& de eiuſdẽ ad te literis. poſſe uidentur eſſe meliora, quàm adhuc fuerint: ſed nobis, ubi ſimus, & quò iam nos conferamus, prouidendũ eſt. ò mirificum* Dolabellam *meum: iã.n. dico meũ, antea (crede mihi) ſubdubitabã. magnã ἀναθεώρησιν res habet: de ſaxo, in crucem, colũnam tollere, locum illum ſternendum locare. quid quæris? heroica. ſuſtuliſſe mihi uidetur ſimulationem deſiderij, adhuc quæ ſerpebat in dies, & inueterata, uerebar, ne periculoſa noſtris tyrannoctonis eſſet. nunc prorſus aſſentior tuis literis, ſperóq; meliora. quanquam iſtos ferre non poſſum: qui dum ſe pacem uelle ſimulant, acta nefaria defendunt. ſed non poſſunt omnia ſimul. incipit*

res melius ire, quàm putaram. nec uero diſcedam, niſi cum tu id me honeſte putabis facere poſſe. Bruto certe meo nullo loco deero: idq́; , etiã ſi mihi cum illo nihil fuiſſet, facerem propter eius ſingularem, incredibilemq́; uirtutem. Piliæ noſtræ uillam totam, quæq́; in uilla ſunt, trado, in Põpeianũ ipſe proficiſcens Calendis Maij. quàm uelim Bruto perſuadeas, ut Aſturæ ſit. Vale.

CICERO ATTICO S.

V. NON. *conſcendens ab hortis Cluuianis in phaſelum epicopum has dedi literas, cum Piliæ noſtræ uillam ad Lucrinũ, uillicosq́; procuratores tradidiſſem. ipſe autem eo die in Pæti noſtri tyrotarichũ imminebam, perpaucis diebus in Pompeianũ, poſt in hæc Puteolana, & Cumana regna renauigare. ò loca cæteroqui ualde expetenda, interpellantium autem multitudine penè fugiẽda.* Sed *ad rem ut ueniam, ò* Dolabellæ *noſtri manam* ἀριστίαν. *quanta eſt* ἀναθεώρησις. *equidem laudare eum, & hortari non deſiſto. recte tu omnibus epiſtolis ſignificas, quid de re, quid de uiro ſentias. mihi quidẽ uidetur Brutus noſter iam uel coronã aureã per forum ferre poſſe: quis enim audeat uiolare, propoſita cruce, uel ſaxo? præſertim tantis plauſibus, tanta approbatione infirmorum? nunc mi Attice me fac ut expedias. cupio, cũ Bruto noſtro affatim ſatisfecerim, excurrere in Græciam. magni intereſt Ciceronis, uel mea potius, uel mehercule utriuſque, me interuenire diſcenti. nam epiſtola Leonidæ, quam ad me miſiſti, quid habet quæſo, in quo magnopere lætemur? nunquam ille mihi ſatis laudari uidebitur, cũ ita laudabitur,* QVO MO-

DO NVNC EST. *non eſt fidentis hoc teſtimonium, ſed potius timentis*. Herodi *autem mandaram, ut mihi* κατὰ μίτον *ſcriberet: à quo adhuc nulla litera eſt. uereor ne nihil habuerit, quod mihi, cũ cognoſſem, iucundum putaret fore.* Quòd *ad* Xenonem *ſcripſiſti, ualde mihi gratum eſt: nihil enim deeſſe* Ciceroni, *tum ad officium, tum ad exiſtimationem meã pertinet.*

Flammã Flaminium *audio* Romæ *eſſe. ad eũ ſcripſi, me tibi mandaſſe per literas, ut de* Montani *negotio cum eo loquerere. & uelim cures epiſtolam, quam ad eum miſi, reddendam, & ipſe, quod commodo tuo fiat, cum eo colloquare. puto, ſi quid in homine pudoris eſt, præſtaturum eum, ne pro ſe quodam modo dependatur.* De Attica *pergratum mihi feciſti, quòd curaſti, ante ſcirem recte eſſe, quàm non belle fuiſſe.* Vale.

CICERO ATTICO S.

IN Pompeianum *ueni* V. Cal. Maij, *cum pridie, ut antea ad te ſcripſi,* Piliam *in* Cumano *collocauiſſem. ibi mihi cœnanti literæ tuæ ſunt redditæ, quas dederas* Demetrio *liberto prid.* Cal. *in quibus multa ſapienter, ſed tamen talia, (quemadmodum tute ſcribebas) ut omne cõſilium in fortuna poſitũ uideretur. itaque his de rebus ex tempore, & coràm.* De Buthrotio *negotio utinam quidem* Antonium *conueniam: multum profecto proficiam. ſed non arbitrantur eum à* Capua *declinaturũ. quò quidem metuo ne magno* Reip. *malo uenerit. quod idem* L. Cæſari *uidebatur, quem pridie* Neapoli *affectũ grauiter uideram. quã ob rem iſta nobis ad* Cal. Iun. *tractanda, & perficienda ſunt. ſed hactenus.* Quin-

tus filius ad patrem acerbiſſimas literas miſit: quæ ſunt ei reddita, cum ueniſſemus in Pompeianum: quarum tamen erat caput, Aquiliam nouercam non eſſe laturũ. ſed hoc tolerabile fortaſſe, illud uero? ſe ab Cæſare habuiſſe omnia, nihil à patre, reliqua ſperare ab Antonio. ò perditũ hominẽ. ſed μελήσει. Ad Brutũ noſtrũ, et Caſſiũ, & ad Dolabellam epiſtolas ſcripſi. earum exempla tibi miſi, non ut deliberarẽ reddendæ ne eſſent, (plane enim iudico eſſe reddendas) ſed quòd nõ dubito, quin tu idem exiſtimaturus ſis. Ciceroni meo mi Attice ſuppeditabis quantum uidebitur, meq́; tibi hoc onus imponere patiere. quæ adhuc feciſti, mihi ſunt gratiſſima.

Librum meum illum ἀνέκδοτον non dum, ut uolui, perpoliui. iſta uero, quæ tu contexi uis, aliud quoddam ſeparatum uolumen expectant. ego autem (credas mihi uelim) minore periculo exiſtimo contra illas nefarias parteis uiuo tyranno dici potuiſſe, quàm mortuo: ille enim neſcio quo pacto ferebat me quidem mirabiliter: nunc quacunque nos commouimus, ad Cæſaris non modo acta, uerum etiam cogitata reuocamur. De Montano, quoniam Flamma uenit, uidebis. puto rem meliore loco eſſe debere. Vale.

Cicero Dolabellæ Cos. ſuo S.

ETSI *contentus erã mi Dolabella tua gloria, ſatiſq́; ex ea magnã lætitiam, uoluptatemq́; capiebã: tamẽ non poſſum nõ confiteri cumulari me maximo gaudio, quòd uulgo hominũ opinio ſociũ me aſcribat tuis laudibus. neminem conueni (conuenio autem quotidie plurimos: ſunt enim permulti optimi uiri, qui ualetudinis*

cauſa in hæc loca ueniant, præterea ex municipijs fre= quentes neceſſarij mei) quin omnes, cum te ſummis lau dibus ad cœlũ extulerunt, mihi continuo maximas gra tias agant: negant enim ſe dubitare, quin tu meis præ ceptis, & conſilijs obtemperans, præſtantiſſimum te ci= uem, & ſingularem Conſulẽ præbeas. quibus ego quã= quam ueriſſime poſſim reſpondere, te, quæ facias, tuo iu dicio, & tua ſponte facere, nec cuiuſquam egere conſi= lio: tamen neque plane aſſentior, ne imminuã tuam lau dem, ſi omnis à meis conſilijs profecta uideatur: neque ualde nego: ſum enim auidior, etiam q̃ ſatis eſt, gloriæ. & tamen non alienum eſt dignitate tua, quod ipſi Aga memnoni Regi Regum fuit honeſtum, habere aliquem in conſilijs capiendis Neſtorem; mihi uero gloriosum te iuuenem Conſulem florere laudibus, quaſi alumnum di ſciplinæ meæ. L. quidem Cæſar, cum ad eum ægrotum Neapolim ueniſſem, quanquã erat oppreſſus totius cor= poris doloribus, tamen ante, quàm me plane ſalutauit, ò mi Cicero, inquit, gratulor tibi, cum tantũ uales apud Dolabellã, quantũ ſi ego apud ſororis filium ualerem, iã ſalui eſſe poſſemus. Dolabellæ uero tuo & gratulor, & gratias ago: quem quidem, poſt te Conſulem, ſo= lum poſſum uere Conſulem dicere. deinde multa de facto, ac de re geſta: tũ nihil magnificentius, nihil præ clarius actum unquam, nihil Reip. ſalutarius. atque hæc una uox omnium eſt. à te autem peto, ut me hãc quaſi falſam hæreditatem alienæ gloriæ ſinas cernere, meq́; aliqua ex parte in ſocietatem tuarum laudum ue nire patiare. quanquam mi Dolabella (hæc enim ioca tus ſum) libẽtius omneis meas, ſi modo ſunt aliquæ meæ

laudes, ad te transfuderim, quàm aliquam partem exhauſerim ex tuis: nam cum te ſemper tantũ dilexerim, quantum tu intelligere potuiſti, tum his tuis factis ſic incenſus ſum, ut nihil unquam in amore fuerit ardentius: nihil eſt enim, mihi crede, uirtute formoſius nihil pulchrius, nihil amabilius: ſemper amaui, ut ſcis, M. Brutũ propter eius ſummũ ingeniũ, ſuauiſſimos mores, ſingularẽ probitatem, atque conſtantiam: tamen Idibus Martijs tantũ acceſſit ad amorẽ, ut mirarer locum fuiſſe augendi in eo, quod mihi iam pridem cumulatum etiam uidebatur. quis erat, qui putaret ad eum amorem, quem erga te habebam, poſſe aliquid accedere? tãtum acceſſit, ut mihi nunc denique amare uidear, antea dilexiſſe. quare quid eſt, quod ego te horter, ut dignitati, & gloriæ ſeruias? proponam tibi claros uiros, quod facere ſolent, qui hortantur? neminem habeo clariorẽ, quàm te ipſum. te imitere oportet, tecum ipſe certes. nec licet quidem tibi iam, tantis rebus geſtis, non tui ſimilem eſſe: quod cum ita ſit, hortatio non eſt neceſſaria, gratulatione magis utendum eſt: contigit enim tibi, quod haud ſcio an nemini, ut ſumma ſeueritas animaduerſionis non modo non inuidioſa, ſed etiam popularis eſſet & cum bonis omnibus, tum infimo cuiq; gratiſſima. hoc ſi tibi fortuna quadam contigiſſet, gratularer felicitati tuæ: ſed contingit magnitudine tum animi, tum etiam ingenij, atque conſilij: legi enim concionem tuam: nihil illa ſapientius: ita pedetentim tũ acceſſus à te ad cauſam facti, tum receſſus, ut res ipſa maturitatem tibi animaduertendi omnium cõceſſu daret. liberaſti igitur & urbem periculo, & ciuitatem metu.

neque ſolum ad tempus maximam utilitatem attuliſti, ſed etiam ad exemplum. quo facto intelligere debes, in te poſitam eſſe Remp. *tibiq́; non modo tuendos, ſed etiã ornãdos illos uiros, à quibus initium libertatis profectũ eſt: ſed his de rebus corám plura propediem, ut ſpero. tu quoniam* Remp. *noſq́; conſeruas, fac, ut diligentiſſime te ipſum mi* Dolabella *cuſtodias.* Vale.

CICERO ATTICO S.

SAEPIVS *me iã agitas, ꝙ rẽ geſtã Dolabellæ nimis in cœlum uidear efferre. ego autem, quanquam ſanè probo factum, tamen, ut tantopere laudarem, adductus ſum tuis & unis, & alteris literis. ſed totum ſe à te abalienauit Dolabella, ea de cauſa, qua me quoq; ſibi inimiciſſimum reddidit. ò hominem pudentẽ.* Cal. Ian. *debuit: adhuc non ſoluit, præſertim cũ ſe maximo ære alieno* Faberij *manu liberarit, &* Opem *ab eo petierit. licet enim iocari, ne me ualde cõturbatum putes. atque ego ad eum* VIII. Id. *literas dederam benè mane. eodem autẽ die tuas literas ueſperi acceperam in* Pompeiano, *ſanè celeriter, tertio abs te die. ſed, ut ad te eo ipſo die ſcripſerã, ſatis aculeatas ad Dolabellã literas dedi: quæ ſi nihil profecerint, puto fore, ut me præſentem non ſuſtineat. Albianũ te confeciſſe arbitror.* De Petulciano *nomine, ꝙ mihi ſuppeditatus es, gratiſſimũ eſt, & ſimile tuorũ omniũ. ſed ego* Erotẽ *ad iſta expedienda factũ mihi uidebar reliquiſſe: cuius nõ ſine magna culpa uacillarũt. ſed cũ ipſo uidero.* De Montano, *ut ſæpe ad te ſcripſi, erit tibi tota res curæ.* Seruius *proficiſcẽs quòd deſperanter tecũ locutus eſt, minime miror, neq; ei*

quidquã in deſperatione concedo. Brutus noſter ſingu laris uir ſi in ſenatũ nõ eſt Cal. Iun. uēturus, quid factu rus ſit in foro, neſcio. ſed hoc ipſe melius. ego ex his, quæ parari uideo, nõ multũ Idibus Martijs profectũ iu dico: itaque de Græcia quotidie magis, & magis cogito: nec. n. Bruto meo exiliũ, ut ſcribis ipſe, meditāti uideo qd prodeſſe poſſim. Leonidæ me literæ non ſatis delecta runt. De Herode tibi aſſentior. Saufeium legiſſe uel lem. Ego ex Pompeiano VI. Idus Maij cogitabam.

CICERO ATTICO S.

NONIS *Maij, cũ eſſem Pompeiano, accepi binas à te literas, alteras ſexto die, alteras quarto. ad ſuperio res igitur prius. Quàm mihi iucundum, opportune ti bi Barnachum literas reddidiſſe. tu uero cum Caſſio, ut cætera. quàm cõmode autem, quòd id ipſum, quod me mones, quatriduo ante ad eũ ſcripſeram, exemplumq; mearum literarum ad te miſeram. ſed cũ Dolabellæ a uaritia, ſic enim tu ad me ſcripſeras, magna deſpera tione affectus eſſem, ecce tibi & Bruti, & tuæ literæ. ille exilium meditari. nos autem alium portum propio rem huic ætati uidebamus: in quem mallem equidem peruehi florente Bruto noſtro, conſtitutáq; Rep. ſed nũc quidem, ut ſcribis, non utrum uis: aſſentiris enim mi hi, noſtram ætatem præſertim, à caſtris ciuilibus abhor rere. M. Antonius ad me tantum de Clodio reſcri pſit, meam lenitatem, & clementiam & ſibi eſſe gra tam, & mihi uoluptati magnæ fore. ſed Panſa furere uidetur de Clodio, itemq; de Deiotaro; & loquitur ſeue re, ſi uelis credere. illud tamen non belle, ut mihi qui*

dem uidetur, quòd factum Dolabellæ uehementer improbat. De coronatis, cum ſororis tuæ filius à patre accuſatus eſſet, reſcripſit, ſe coronam habuiſſe honoris Cæſaris cauſa, poſuiſſe luctus gratia: poſtremo ſe libenter uituperationem ſubire, quòd amaret etiam mortuũ Cæſarem. Ad Dolabellam, quemadmodum tibi dicis placere, ſcripſi diligenter: ego etiam ad Sicam. tibi hoc oneris non impono. nolo te illum iratum habere. Seruij orationē cognoſco: in qua plus timoris uideo, quàm conſilij. ſed quoniam perterriti omnes ſumus, aſſentior Seruio. Publilius tecum tricatus eſt: huc enim Cerelia miſſa ab iſtis eſt legata ad me: cui facile perſuaſi, mihi id, quod rogaret, ne licere quidem, non modo non libere. Antonium ſi uidero, accurate agam de Buthroto. Venio ad recentiores literas. quãquam de Seruio iam reſcripſi me facere magnã πρᾶξιν Dolabellæ. mihi mehercule ita uidetur, nõ potuiſſe maior tali re, taliq́; tēpore. ſed tamē ꝗdquid ei tribuo, tribuo ex tuis literis. tibi uero aſſentior maiorem πρᾶξιν eius fore, ſi mihi, quod debuit, diſſoluerit. Brutus uelim ſit Aſturæ. Quod autem laudas me, quòd nihil ante de profectione conſtituam, quàm, iſta quò euaſura ſint, uidero: muto ſententiã, neque quidquam tamen ante, quàm te uidero. Atticam meam gratias mihi agere de matre gaudeo. cui quidem ego totam uillam, cellamq́; tradidi, eamq́; cogitabam V. Id. uidere. tu Atticæ ſalutem dices. nos Piliam diligenter tuebimur. Vale.

CICERO ATTICO S.

E' POMPEIANO *naui aduectus ſum in Luculli no*

ſtri hoſpitium V I. Id. hora ferè tertia. egreſſus autem è naui, accepi tuas literas, quas tuus tabellarius in Cumanum attuliſſe dicebatur, Nonis Maij datas: à Lucullo poſtridie eadem ferè hora, qua ueni, V I I. Id. Lanuuio datas. audi igitur ad omneis. Primum quæ de re mea geſta & in ſolutione, & in Albiano negotio, grata. de tuo autem, cũ in Põpeiano eſſem, Miſſenum uenit Antonius: inde ante diſceſſit, quàm illum ueniſſe audiſſem: à quo in Samnium. uide, quid ſperes. Romæ igitur de Buthroto. L. Antonij horribilis concio, Dolabellæ præclara. iam uel ſibi habeat numos, modo numeret Idibus. Tertullæ nollem abortum: tam enim Caſsij ſunt iam, quàm Bruti ſerẽdi. De Regina uelim, atque etiã de Cæſare illo. perſolui primæ epiſtolæ. uenio ad ſecundam. De Quintis, Buthroto, cum uenero, ut ſcribis. Quòd Ciceroni ſuppeditas, gratum. Quòd errare me putas, qui remp. putem pendere è Bruto: ſic ſe res habet: aut nulla erit, aut ab iſto, iſtis'ue ſeruabitur. Quod me hortaris, ut ſcriptam concionem mittam: accipe à me mi Attice καθολικὸν θεώρημα earum rerum, in quibus ſatis exercitati ſumus. nemo unquã neque poeta, neq; orator fuit, qui quenquã meliorem, quàm ſe arbitraretur. hoc etiam malis contigit: quid tu Bruto putas & ingenioſo, & erudito? de quo etiam experti ſumus nuper in edicto. ſcripſerã rogatu tuo. meum mihi placebat, illi ſuũ. quin etiam cum ipſius precibus penè adductus, ſcripſiſſem ad eum de optimo genere dicendi, non modo mihi, ſed etiã tibi ſcripſit, ſibi illud, quod mihi placeret, non probari. quare ſine quæſo ſibi quenque ſcribere: ſuã cuique ſponſam, mihi meam. ſuum cuique amorem, mihi meum. nõ

ſcite : hoc enim Attilius poeta duriſſimus. atque utinam liceat iſti concionari : cui ſi eſſe in Vrbe tuto licebit, uicimus : ducem enim noui belli ciuilis aut nemo ſequetur, aut ij ſequentur, qui facile uincantur. uenio ad tertiam. Gratas fuiſſe meas literas Bruto, & Caſſio, gaudeo : itaque ijs reſcripſi. Quod Hircium per me meliorem fieri uolunt, do equidem operam, & ille optime loquitur, ſed uiuit, habitatq; cum Balbo : qui item bene loquitur. quid credas, uideris. Dolabellam ualde placere tibi uideo : mihi quidem egregie. Cum Panſa uixi in Pompeiano. is plane mihi probabat ſe bene ſentire, & cupere pacem. Cauſam armorum quæri plane uideo. Edictum Bruti, & Caſsij probo. Quæris, ut ſuſcipiam cogitationem, quidnam iſtis agendum putem : conſilia temporum ſunt, quæ in horas commutari uides. Dolabellæ & prima illa actio, & hæc contra Antonium concio mihi profeciſſe permultum uidetur. prorſus ibat res. nunc autem uidemur habituri ducem : quod unum municipia, boniq; deſiderant. Epicuri mentionem facis, & audes dicere, μὴ πολιτεύεσθαι. non te Bruti noſtri uulticulus ab iſta oratione deterret? Quintus filius, ut ſcribis, eſt dextella. per eum igitur, quod uolemus, facile auferemus.

Expecto, ſi, ut putas, L. Antonius produxit Octauium, qualis concio fuerit. Hæc ſcripſi : ſtatim enim Caſsij tabellarius. eram continuo Piliam ſalutaturus : deinde ad epulas Veſtorij, nauicula. Atticæ plurimam ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

CVM *paulo ante dediſſem ad te* Caſſij *tabellario literas,* V. Id. *uenit noſter tabellarius, & quidem portenti ſimile, ſine tuis literis. ſed cito conieci,* Lanuuij *te fuiſſe.* Eros *autem feſtinauit, ut ad me literæ* Dolabellæ *perferrentur, non de re mea,(non dum enim meas acceperat) ſed reſcripſit ad eas, quarum exemplum tibi miſerã, ſanè luculente. ad me autem, cum* Caſſij *tabellarium dimiſiſſem, ſtatim* Balbus. *ò* Dij *boni, quàm facile perſpiceres timere otium. & noſti uirum, quàm tectus: ſed tamen* Antonij *conſilia narrabat, illum circuire ueteranos, ut acta* Cæſaris *ſancirent, idq́; ſe facturos eſſe iurarent: ut rata omnes haberent, eaq́;* Duumuiri *omnibus menſibus inſpicerent. queſtus eſt etiam de ſua inuidia. eaq́; omnis eius oratio fuit, ut amare uideretur* Antonium. *quid quæris? nihil ſinceri. mihi autem non eſt dubium, quin res ſpectet ad caſtra: acta enim illa res eſt animo uirili, conſilio puerili: quis enim hoc non uidit, regni hæredem relictum? quid autem abſurdius, hoc metuere, alterum in metu non ponere? quin etiam hoc ipſo tempore multa* ὑποσόλοικα, Pontij Neapolitanum *à matre tyrannoctoni poſſideri. legendus mihi ſæpius eſt* Cato maior *ad te miſſus: amariorem enim me ſenectus facit: ſtomachor omnia: ſed mihi quidem* βεβίωται: *uiderint iuuenes. tu mea curabis, ut curas. hæc ſcripſi, ſeu dictaui appoſita ſecunda menſa, apud* Veſtorium. *poſtridie apud* Hircium *cogitabam. & quidem* πεντέλοιπον, *ſic hominem traducere ad optimates paro.* λῆρος πολύς. *nemo eſt iſtorum, qui otium non ti-*

meat. quare talaria uideamus: quiduis enim potius, quàm caſtra. Atticæ ſalutem plurimam uelim dicas.

Expecto Octauij concionem, & ſi quid aliud, maxime autem ecquid Dolabella tinniat, an in meo nomine tabulas nouas fecerit. Vale.

CICERO ATTICO S.

CERTIOR *à Pilia factus, mitti ad te Idibus tabellarios, ſtatim hoc neſcio quid exaraui. primum igitur ſcire te uolui, me hinc Arpinum .XVI. Cal. Iun. eò igitur mittes, ſi quid erit poſthac: (quanquã ipſe iam iamq; adero) cupio enim ante, quàm Romã uenio, odorari diligentius, quid futurum ſit: quanquam uereor, ne nihil coniectura aberrem: minime enim obſcurum eſt, quid iſti moliantur. meus uero diſcipulus, qui hodie apud me cœnat, ualde amat illum, quem Brutus noſter ſauciauit: & ſi quæris, (perſpexi enim plane) timent otium: ὑπόθεσιν autem hanc habent, eamq; præ ſe ferunt, uirum clariſſimum interfectum, totam remp. illius interitu perturbatam: irrita fore, quæ ille egiſſet, ſimul ac deſiſtemus timere: clementiam illi malo fuiſſe: qua ſi uſus non fuiſſet, nihil ei tale accidere potuiſſe. mihi autem uenit in mentem, ſi Pompeius cũ exercitu firmo ueniat, quod eſt εὔλογον, certe fore bellum. hæc me ſpecies, cogitatioq; perturbat: neque enim iam, quod tibi tum licuit, nobis nunc licebit: nam aperte læti ſumus. deinde habent in ore, nos ingratos, nullo modo licebit, quod tum & tibi licuit, & multis. φαινοπροσωπητέον ergo, & ἰτέον in caſtra? millies mori melius, huic præſertim ætati. itaque me Idus Martiæ non tam conſolantur, quàm antea: magnum*

enim

enim mendũ continent. etſi illi iuuenes ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τὸν δ' ἀποθοῶνται ψόγον. *ſed ſi tu melius quippiam ſpe-ras, quòd & plura audis, & interes conſilijs, ſcribas ad me uelim, ſimulq́; cogites, quid agendum nobis ſit ſuper legatione uotiua. equidem in his locis moneor à multis, ne in ſenatu Calendis: dicuntur enim occulte milites ad eam diem comparati, & quidem in iſtos, qui mihi uidentur ubiuis tutius, quàm in ſenatu fore.* Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XV.

CICERO ATTICO S.

O' FACTVM *male de Alexione. incredibile eſt, quanta me moleſtia affecerit, nec mehercule ex ea parte maxime, quòd plerique mecũ: ad quẽ igitur me-dicũ te conferes? quid mihi iam medico? aut, ſi opus eſt, tanta inopia eſt? amorem erga me, humanitatem, ſuauitatemq́; deſidero. etiam illud, quid eſt, quod non pertimeſcendum ſit, cum hominem temperantem, ſummum medicum tantus improuiſo morbus oppreſſerit? ſed ad hæc omnia una conſolatio eſt, quòd ea conditione nati ſumus, ut nihil, quod homini accidere poſſit, recuſare debeamus.* De Antonio, *iam antea tibi ſcripſi, non eſſe eum à me conuentum: uenit enim Miſſenum, cum ego eſſem in* Pompeiano: *inde ante profectus eſt, quàm ego eum ueniſſe cognoui. ſed caſu, cum legerem tuas literas,* Hircius *erat apud me in* Puteolano. *ei*

*legi,& egi primũ,quod attinet : nihil mihi concedebat.
deinde ad ſummum , arbitrum me ſtatuebat non modo
huius rei, ſed totius Conſulatus ſui.cum Antonio autem
ſic agemus,ut perſpiciat , ſi in eo negotio nobis ſatisfece=
rit , totum me futurum ſuum. Dolabellam ſpero do=
mi eſſe . Redeamus ad noſtros : de quibus tu bonam
ſpem te ſignificas habere propter edictorum humanita=
tem.ego autem perſpexi,cum à me X V I I. Cal.de Pu=
teolano Neapolim Panſæ conueniendi cauſa proficiſcere
tur Hircius,omnem eius ſenſum:ſeduxi enim,& ad pa=
cem ſum cohortatus . non poterat ſcilicet negare ſe uelle
pacem, ſed non minus ſe noſtrorum arma timere, quàm
Antonij, & tamen utroſque non ſine cauſa præſidiũ ha
bere, ſe autem utraque arma metuere.quid quæris? οὐ=
δὲν ὑγιές. De Quinto F. tibi aſſentior . patri quidem
gratiſſimæ,& bellæ tuæ literæ fuerunt. Cereliæ uero fa=
cile ſatisfeci.nec ualde laborare mihi uiſa eſt : & ſi illa,
ego certe non laborarem. iſtã uero, quam tibi moleſtam
ſcribis eſſe,auditam à te eſſe omnino demiror . nã quòd
eã collaudaui apud amicos, audientibus tribus filijs eius,
& filia: τοῦτο εὔλογον.quid eſt hoc? quid eſt autem,cur
ego perſonatus ambulem ? parum ne fœda perſona eſt
ipſius ſenectutis ? Quod Brutus rogat , ut ante Calen=
das:ad me quoque ſcripſit:& fortaſſe faciam : ſed pla=
ne,quid uelit,neſcio : quid enim illi afferre conſilij poſ=
ſum,cum ipſe egeam conſilio ? & cum ille ſuæ immorta
litati melius , quàm noſtro otio conſuluerit ? De Regi=
na rumor extinguetur. De Flamma,obſecro te, ſi quid
potes.Here dederam ad te literas exiens è Puteolano, di=
uerteramq; in Cumanum . ibi penè ualentem uideram*

Piliam. quin etiam paulo clàm ijs eam uidi: uenerat enim in funus: cui funeri ego quoque operam dedi. Cn. Lucullus familiaris noſter matrem efferebat; manſi igitur eo die in Sinueſſano, atque inde mane poſtridie Arpinum proficiſcens hanc epiſtolam exaraui. erat autem nihil noui, quod aut ſcriberem, aut ex te quærerem: niſi forte hoc ad te putas pertinere. Brutus miſit ad me orationem ſuam habitam in concione Capitolina, petiuitq; à me, ut eam ne ambitioſe corrigerem ante, quàm ederet. eſt autem oratio ſcripta elegantiſſime ſententijs, uerbis, ut nihil poſſit ultra. ego tamen, ſi illam cauſam habuiſſem, ſcripſiſſem ardétius. ὑπόθεσις, uides, quæ ſit, perſona dicentis. itaque eam corrigere non potui: quo enim in genere Brutus noſter eſſe uult, & quod iudiciũ habet de optimo genere dicendi, ita conſecutus eſt ea oratione, ut elegantius nihil eſſe poſſit. ſed ego ſolus alius ſum; ſiue hoc recte, ſiue non recte. tu tamen uelim orationem legas, niſi forte iam legiſti, certioremq́; me facias, quid iudices ipſe. quanquam uereor, ne cognomine tuo lapſus ὑπεραττικὸς ſis in iudicando. ſed ſi recordabere Δημοσθένους fulmina, tum intelliges poſſe & ἀττικώτατα grauiſſime dici. ſed hæc coràm. nunc nec ſine epiſtola, nec cum inani epiſtola uolui ad te Metrodorũ uenire. Vale.

CICERO ATTICO S.

XV. Cal. è Sinueſſano proficiſcens cum dediſſem ad te literas, diuertiſſemq́; à Cumis in Veſtiano, accepi à tabellario tuas literas: in quibus nimis multa de Buthroto: nõ. n. tibi ea res maiori curæ aut eſt, aut erit, quàm mihi: ſic. n. decet, te mea curare, tua me. quã ob rem id qui-

dem ſic ſuſceptum eſt mihi, ut nihil ſim habiturus antiquius. L. Antonium concionatum eſſe, cognoui tuis literis & alijs, ſordide: ſed id quale fuerit, neſcio: nihil enim ſcripſiſti. De Menedemo, probe. Quintus certe ea dictitat, quæ ſcribis. Conſilium meum à te probari, quòd ea non ſcribã, quæ tu à me poſtularis, facile patior: multoq; magis id probabis, ſi orationem eam, de qua hodie ad te ſcripſi, legeris. Quæ de legionibus ſcribis, ea uera ſunt. ſed non ſatis hoc mihi uideris tibi perſuaſiſſe, quid de Buthrotijs noſtris per ſenatum ſperes cõfici poſſe. quod puto (tantũ enim uideo) non uidemur eſſe uicturi. ſed, ſi etiam nos hoc fallat, de Buthroto te non fallet. De Octauij concione idem ſentio, quod tu: ludorumq; eius apparatus, & Matius, ac Poſthumus mihi procuratores nõ placent. Saſerna collega dignus. ſed iſti omnes, quemadmodũ ſentis, nõ minus otium timent, quàm nos arma. Balbum leuari inuidia per nos uelim: ſed ne ipſe quidem id fieri poſſe confidit, itaque alia cogitat. Quòd prima diſputatio Tuſculana te confirmat, ſanè gaudeo: neque .n. ullũ eſt perfugiũ aut melius, aut paratius. Flãma quòd bene loquitur, non moleſte fero. Tyndaritanorum cauſa, de qua laboras, quæ ſit, ignoro. hos tamen πεντέλοιποι mouere iſta uidentur, in primis erogatio pecuniæ. De Alexione doleo: ſed quoniam inciderat in tam grauẽ morbũ, bene actũ cũ illo arbitror. quos tamen ſecundos hæredes, ſcire uellem, & diem teſtamenti. Vale.

CICERO ATTICO S.

X I. Cal. accepi duas epiſtolas tuas, quibus duabus meis reſpõdiſti. una erat XV. Cal. altera X I I. data. ad

ſuperiorem igitur. Prius accurres in Tuſculanum, ut ſcribis: quò me VI. Cal. uenturum arbitrabar. Quod ſcribis parendum uictoribus: non mihi quidem, cui ſunt multa potiora. nam illa, quæ recordaris Lentulo, et Marcello Coss. acta in æde Apollinis; nec cauſa eadem eſt, nec ſimile tempus, præſertim cum Marcellum ſcribas, alioſq; diſcedere. erit igitur nobis coràm odorandum, & conſtituendum, tuto ne Romæ eſſe poſſimus. noui conuentus habitatores ſanè mouét: in magnis enim uerſamur anguſtijs. ſed ſint iſta parui: quin & maiora contemnimus. Caluæ teſtamentum cognoui, hominis turpis, ac ſordidi. Tabula Demonici quòd tibi curæ eſt, gratum. De Mario ſcripſi iam pridé ad Dolabellam accuratiſſime, modo literæ redditæ ſint. eius cauſa & cupio, & debeo. Venio ad propioré. Cognoui de Alexione, quæ deſiderabam. Hircius eſt tuus. Antonio, quàm eſt, uolo peius eſſe. De Quinto filio, ut ſcribis, ἄλας. de patre coràm agemus. Brutum omni re, qua poſſum, cupio iuuare. cuius de oratiuncula idem te, quod me, ſentire uideo: ſed parum intelligo, quid me uelis ſcribere, quaſi à Bruto habita oratione, cũ ille ediderit. qui tandé conuenit? an ſicut in tyrãnũ iure optimo cæſum multa dicentur, multa ſcribentur à nobis? ſed alio modo, & tempore. De ſella Cæſaris, bene Tribuni. præclaros etiã XIIII. ordines. Brutũ apud me fuiſſe gaudeo, modo & libenter fuerit, & ſat diu.

CICERO ATTICO S.

X. Cal. VIII. *ferè à Q. Fuſio uenit tabellarius, neſcio quid ab eo literularum, ut me ſibi reſtitueré, ſanè*

inſulſe, ut ſolet: niſi forte, quem non ames, omnia ui dentur inſulſe fieri. ſcripſi ita, ut te probaturum exiſti miem. mihi duas à te epiſtolas reddidit, unam XI. al teram X. Cal. ad recentiorem prius. & leuiorē lau-
* *do: ſi uero etiam* Calſulenus, ἄνω ποταμῶν. Antonij *conſilia narras turbulenta: atque utinam potius per populum agat, quàm per ſenatum: quod quidem ita credo. ſed mihi totum eius conſilium ad bellum ſpecta re uidetur, ſi quidem* D. Bruto *prouincia eripitur. quo modo ego de illius neruis exiſtimo; non uidetur fie ri poſſe ſine bello. ſed non cupio, quoniam cauetur* Bu *throtijs. rides? aſt condoleo non mea potius aſſiduita- te, diligentia, gratia perfici.* Quod *ſcribis te neſcire, quid noſtris faciundum ſit: iam pridem me illa* ἀπορία *ſolicitat: itaque ſtulta iam* Iduum Martiarum *eſt con ſolatio: animis enim uſi ſumus uirilibus, conſilijs, mi- hi crede, puerilibus: exciſa enim eſt arbor, non euul ſa: itaque, quàm fruticetur, uides. redeamus igitur, quoniam ſæpe uſurpas, ad* Tuſculanas *diſputationes.* Saufeium *pete. celemus: ego nunquam indicabo.*
Quod *te à* Bruto *ſcribis, ut certior fieret, quo die in* Tuſculanū *eſſem futurus: ut ad te ante ſcripſi,* VI. Cal. *& quidem ibi te quamprimum peruidere uelim: puto enim nobis* Lanuuium *eundum, & quidem non ſine multo ſermone. ſed* μελήσει. Redeo *ad ſuperio rem: ex qua prætereo illa prima de* Buthrotijs: *quæ mihi ſunt incluſa medullis: ſit modo, tu ſcribis, locus agendi.* De *oratione* Bruti, *prorſus contendis com- mittere, tam multis uerbis agis. ego ne ut eam cau- ſam, quam is ſcripſit? ego ſcribam non rogatus ab eo?*

nulla παρεγχείρησις fieri poteſt contumelioſior. at, inquis, ἡρακλείδειον aliquod. non recuſo id quidem, ſed & componendum argumentum eſt, & ſcribendi expectandum tempus maturius. licet enim de me, ut libet, exiſtimes: uelim quidem quamoptime: ſi hæc ita manant, ut uidentur, (feres quod dicam) me Idus Martiæ non delectant: ille.n.nunquã reuertiſſet, nos timor cõfirmare eius acta non coegiſſet: aut (ut in Sauſeianam, reliquaſq; Tuſculanas diſputationes, ad quas tu etiam Veſtorium hortaris) ita gratioſi eramus apud illum, quem Dij mortuum perdant, ut noſtræ ætati, quoniam interfecto domino liberi non ſumus, non fuerit dominus ille fugiendus. rubeo, mihi crede: ſed iam ſcripſeram, delere nolui. De Menedemo, uellem uerum fuiſſet. De Regina, uelim uerum ſit. cætera coràm, & maxime quid noſtris faciendum ſit, quid etiam nobis, ſi Antonius militibus obſeſſurus eſt ſenatũ. hanc epiſtolam ſi illius tabellario dediſſem, ueritus ſum, nę ſolueret: itaque miſi dedita opera: erat enim reſcribendum tuis. Quàm uellem, Bruto ſtudium tuum nauare potuiſſes. ego igitur ad eum literas. Ad Dolabellam Tironem miſi cũ mandatis, & literis. eum ad te uocabis, &, ſi quid habebis, quod placeat, ſcribes. ecce autem de tranſuerſo L. Cæſar, ut ueniã ad ſe, rogat, in nemus; aut ſcribam, quò ſe uenire uelim: Bruto enim placere, ſe à me conueniri. ò rem odioſam, & inexplicabilem. puto me ergo iturum, & inde Romam, niſi quid mutaro. Summatim adhuc ad te: nihil dum enim à Balbo. tuas igitur expecto, nec actorum ſolum, ſed etiam futurorum. Vale.

CICERO ATTICO S.

A' BRVTO *tabellarius rediјt: attulit & ab eo, & Caſſio. conſilium meum magnopere exquirunt,* Brutus *quidē utrum de duobus. ò rem miſerā. plane non habeo, quid ſcribam: itaque ſilentio puto me uſurum, niſi quid aliud tibi uidetur. ſin tibi quid uenit in mentē, ſcribe quæſo.* Caſſius *uero uehementer orat, ac petit, ut* Hircium *quamoptimum faciam. ſanum putas? ὁ θησαυρός ἄνθρακες. epiſtolam tibi miſi. ut tu de prouincia* Bruti, & Caſſij *per* S. C. *ita ſcribit et* Balbus, *et* Hircius *quidem ſe acturum: etenim iam in* Tuſculano *eſt: mihiq;, ut abſim, uehementer auctor eſt: ille quidē, periculi cauſa; quod ſibi etiam fuiſſe dicit: ego autem, etiam ut nullum periculum ſit; tantum abeſt, ut* Antonij *ſuſpicionem fugere non curem, ne uidear eius ſecundis rebus non delectari, ut mihi cauſa ſit, cur* Romā *uenire nolim, ne illū uideā.* Varro *autē noſter ad me epiſtolam miſit, ſibi à neſcio quo miſſam, (nomen enim deleras) in qua ſcriptum erat, ueteranos eos, qui reijciantur, (nā partem eſſe dimiſſam) improbiſſime loqui; ut magno periculo* Romæ *ſint futuri, qui ab eorū partibus diſſentire uideantur. quis porrò noſter itus, reditus, uultus, inceſſus inter iſtos? quòd ſi, ut ſcribis,* L. Antonius *in* Decimum, *reliqui in noſtros: ego quid faciā? aut quo me pacto geram? mihi uero deliberatum eſt, ut nunc quidem eſt, abeſſe ex ea urbe, in qua non modo floruī cum ſumma, uerum etiam ſeruiui cum aliqua dignitate: nec tam ſtatui ex* Italia *exire, de quo tecum deliberabo, quàm iſtuc non uenire.*

CICERO ATTICO S.

CVM ad me Brutus noſter ſcripſiſſet, & Caſſius, ut Hircium, quem adhuc bonum fuiſſe ſciebant, neque confidebant fore, mea auctoritate meliorem facerem, (Antonio eſt enim fortaſſe iratior, cauſæ uero amiciſſimus) tamen ad eum ſcripſi, eiq; dignitatem Bruti, & Caſſij commendaui. ille quid mihi reſcripſiſſet, ſcire te uolui, ſi forte idem tu, quod ego, exiſtimares, iſtos etiam nunc uereri, ne forte ipſi noſtri plus animi habeant, quàm habent.

Hircius Ciceroni ſuo S.

RVRE an redierim, quæris: an ego, cum omnes calleant, ignauiter aliquid faciã. etiam ex Vrbe ſum profectus: utilius.n. ſtatui abeſſe. has tibi literas exiens in Tuſculanũ ſcripſi. noli autem me tam ſtrenuũ putare, ut ad Nonas recurrã: nihil enim iã uideo opus eſſe noſtra cura, quoniam præſidia ſunt in tot annos prouiſa. Brutus, & Caſſius utinã quàm facile à te de me impetrare poſſunt, ita per te exorentur, ne quod callidius ineant conſilium: cedentes enim hæc ais ſcripſiſſe: quò? aut quare? retine, obſecro te, Cicero, illos: noli ſinere hæc omnia perire, quæ funditus mediusfidius rapinis, incendijs, cædibus peruertuntur. tantũ, ſi quid timẽt, caueãt, nihil præterea moliantur. non mediusfidius acerrimis conſilijs plus, quàm etiam inertiſſimis, dum modo diligentibus, conſequentur: hæc.n. quæ fluunt, per ſe diuturna non ſunt, in contentione præſentes ad nocendum habent uires. quid ſperes de illis, in Tuſculanum ad

me ſcribe. Habes Hircij epiſtolam: cui reſcripſi, nil illos callidius cogitare, idq; confirmaui. hoc, qualecũque eſſet, te ſcire uolui. Obſignata iam epiſtola, Balbus ad me, Seruiliã rediiſſe, confirmare non diſceſſuros. nũc expecto à te literas.

CICERO ATTICO S.

GRATVM, *quòd mihi epiſtolas: quæ quidẽ me delectarunt, in primis. Sexti noſtri. dices, quia te laudat. puto mehercule id quoque eſſe cauſæ: ſed tamen etiam ante, q̃ ad eũ locũ ueni, ualde mihi placebat cũ ſenſus eius de Rep. tum ſcribendi cura. Seruius uero pacificator cũ librariolo ſuo uidetur obiiſſe legationẽ, et omneis captiunculas pertimeſcere. debuerat autem non ex iure manu cõſertũ, ſed quæ ſequũtur. tu quoque ſcribes.*

CICERO ATTICO S.

POST *tuũ diſceſſum binas à Balbo; nihil noui: itemq; ab Hircio, qui ſe ſcribit uehementer offenſum eſſe ueteranis. expectat animus, quidnã agant de Cal. Martijs. miſi igitur Tironem, & cum Tirone pluresis, quibus ſingulis, ut quid accidiſſet, dares literas. atque etiã ſcripſi ad Antonium de legatione, ne, ſi ad Dolabellam ſolum ſcripſiſſem, iracũdus homo commoueretur. quòd autem aditus ad eum difficilior eſſe dicitur, ſcripſi ad Eutrapelum, ut is ei meas literas redderet, legatione mihi opus eſſe. honeſtior eſt uotiua: ſed licet uti utraque. de te quæſo etiam atque etiam uide. uelim poſſis coràm: ſi minus, literis idem conſequemur. Græceius ad me ſcripſit, C. Caſſium ſibi ſcri-*

pſiſſe, homines comparari, qui armati in Tuſculanum mitterentur. id quidem mihi non uidebatur, ſed ca= uendum tamen (ut ille) quæ plures uident. debet ali= quid craſtinus dies ad cogitandum nobis dare. Vale.

CICERO ATTICO S.

III. Non. *ueſperi à Balbo redditæ mihi literæ, fore Nonis ſenatũ, ut Brutus in Aſia, Caſſius in Sicilia fru= mentum emẽdum, & ad Vrbem mittendum curarent. ò rem miſeram, primum ullam ab iſtis, dein, ſi aliquã, hanc legatariam prouinciam: atque haud ſcio, an me= lius ſit, quàm ad Eurotam ſedere. ſed hæc caſus gu= bernabit. ait autem, eodem tempore decretum iri, ut & ijs, & reliquis prætorijs prouinciæ decernantur. hoc certe melius, quàm illa Perſice porticus: nolo enim Lacedæmonem longinquam Lanuuium exiſtimaris. ri= des, inquies, in talibus rebus? quid faciam? plorando feſſus ſum. Dij immortales, quàm me conturbatum tenuit epiſtolæ tuæ prior pagina. quid autem iſte in domo tua caſus armorum? ſed hunc quidem nimbum cito tranſiſſe lætor. tu quid egeris tua cum triſti, tum etiam difficili ad conſiliandum legatione, uehementer expecto: eſt enim inexplicabilis: ita circunſidemur co= pijs omnibus. me quidem Bruti literæ, quas oſtendis à te lectas, ita perturbarunt, ut, quanquam ante egebam conſilio, tamen animi dolore ſim tardior. ſed plura, cum iſta cognoro. hoc autem tempore, quod ſcriberẽ, nihil erat, eoq; minus, quòd dubitabam, tu has ipſas lite= ras eſſes ne accepturus: erat enim incertũ, uiſurus'ne te eſſet tabellarius. ego tuas literas uehementer expecto.*

CICERO ATTICO S.

O' Bruti amanter ſcriptas. ò iniquũ tuum tempus, qui ad eum ire non poſſis. ego autem quid ſcribam? ut beneficio iſtorũ utantur? quid turpius? ut molian=tur aliquid? nec audent, nec iam poſſunt. age, quie=ſcant auctoribus nobis? quis incolumitatem præſtat? ſi uero aliquid de Decimo gratius: quæ noſtris uita, etiam ſi nemo moleſtus ſit? ludos uero non facere quid fœdius? frumentum imponere, quæ eſt alia Dionis lega tio? aut quod munus in Rep. ſordidius? prorſus qui=dem conſilia tali in re ne ĳs quidẽ tuta ſunt, qui dant: ſed poſſim id negligere proficiens: fruſtra uero quid ingrediar? matris conſilio cum utatur, uel etiam pre=cibus, quid me interponam? ſed tamen cogitabo, quo genere utar literarum: nam ſilere non poſſum. ſtatim igitur mittam uel Antium, uel Circæos. Vale.

CICERO ATTICO S.

ANTIVM ueni ante VI. Cal. Bruto iucundus noſter aduentus. deinde, multis audiẽtibus, Seruilia, Tertulla, Porcia, quærere, quid placeret. aderat etiã Fauo nius. ego, quod erã meditatus in uia, ſuadere, ut uteretur Aſiatica curatione frumẽti; nihil eſſe iam reliqui, quod ageremus, niſi ut ſaluos eſſe; in eo etiam ipſi Reip. eſſe præſidium. quam orationẽ cum ingreſſus eſſem, Caſſius interuenit. ego eadem illa repetiui. hoc loco fortibus ſanè oculis Caſſius, Martẽ (ſpirare diceres) ſe in Siciliam non iturum. ego ne ut beneficium accepiſſe in cõtume lia? quid ergo agis, inquam? at ille, in Achaiam ſe it

rum. quid tu, inquam, Brute? Romam, inquit, ſi tibi uidetur. mihi uero minime: tuto enim non eris. quid, ſi poſſem eſſe? placeret'ne? atque ut omnino neque nũc, neque ex Prætura in prouinciã ires: ſed auctor non ſum, ut te Vrbi cõmittas. dicebã ea, quæ tibi profecto in mentem ueniunt, cur non eſſet tuto futurus. multo inde ſermone querebantur; atque id quidem Caſſius maxime, amiſſas occaſiones; Decimumq́; grauiter accuſabat. ea negabam oportere, præterita: aſſentiebar tamen. cumq́; ingreſſus eſſem dicere, quid oportuiſſet; nec uero quidquam noui, ſed ea, quæ quotidie omnes; nec tamen illum locum attingere, quenquam præterea oportuiſſe tangi, ſed ſenatum uocari, populum ardentem ſtudio uehementius incitari, totam ſuſcipere rempub. exclamat tua familiaris; Hoc uero neminem unquam audiui. ego repreſſi. ſed & Caſſius mihi uidebatur iturus (etenim Seruilia pollicebatur ſe curaturam, ut illa frumenti curatio de S.C. tolleretur) & noſter cito deiectus eſt de illo inani ſermone: uelle enim ſe dixerat. conſtituit igitur, ut ludi abſente ſe fierent ſuo nomine. proficiſci autem mihi in Aſiam uidebatur ab Antio uelle. ne multa, nihil me in illo itinere præter conſcientiam delectauit: non enim fuit committendum, ut ille ex Italia prius, quàm à me conuentus eſſet, diſcederet. hoc dempto munere amoris, atque officij, ſequebatur, ut mecum ipſe: ἡ δεῦρ' ὁδός σοι τί δύναται νῦν θεοπρόπε? prorſus diſſolutum offendi nauigium, uel potius diſſipatum. nihil conſilio, nihil ratione, nihil ordine. itaque etſi ne antea quidem dubitaui, tamen nunc eo minus, euolare hinc, idq́; quamprimum, ubi nec Pelopidarũ facta, neque

famam audiam . ſed heus tu, ne forte ſis neſcius, Dolabella me ſibi legauit ad IIII. Non. Apr. id mihi heri ueſperi nunciatum eſt . uotiua ne tibi quidem placebat: etenim erat abſurdum, quæ, ſi ſtetiſſet reſp. uouiſſem, ea me, euerſa illa, uota diſſoluere. & habent, opinor, liberæ legationes definitum tempus lege Iulia, nec facile addi poteſt: idq; adeo genus legationis, ut, cum uelis, introire, exire liceat. quod nunc mihi additum eſt . bella eſt autem huius iuris quinquennij licentia . quanquam quid de quinquennio cogitem? contrahi mihi negotium uidetur . ſed βλάσφημα mittamus. Vale.

CICERO ATTICO S.

BENE *mehercule de Buthroto. at ego Tironē ad Dolabellā cum literis, quia iuſſeras, miſeram. quid nocet? De noſtris autem Antiatibus ſatis uidebar plane ſcripſiſſe, ut non dubitares, eſſent quin otioſi futuri, uſuriq; beneficio Antonij contumelioſo. Caſſius frumentariam rem aſpernabatur. eam Seruilia ſublaturam ex* S. C. *ſe eſſe dicebat. noſter uero,* καὶ μάλα σεμνὸς, *in Aſiam; poſtea quàm mihi eſt aſſenſus, tuto ſe Romæ eſſe nō poſſe: ludos enim abſens facere malebat: ſtatim autem ſe iturum, ſimul ac ludorum apparatum ijs, qui curaturi eſſent, tradidiſſet . nauigia colligebat . erat animus in curſu. interea in eiſdem locis erant futuri: Brutus quidem ſe aiebat Aſturæ. L. quidem Antonius liberaliter literis ſine cura me eſſe iubet. habeo unum beneficium, alterū forte, ſi in Tuſculanū uenerit. ὢ negotia non ferenda, quæ ferūtur tamen.* τὴν δ' αἰτίαν τῶν βρούτων τὶς ἔχει? *Octauiano, ut perſpexi, ſatis ingenij, ſatis animi:*

uidebaturq́; erga noſtros ἥρωας ita fore, ut nos uellemus, animatus. ſed quid ætati credendum ſit, quid nomini, quid hæreditati, quid κατηχήσει, magni conſilij eſt: uitricus quidem nihil cenſebat: quem Aſturæ uidimus. ſed tamen alendus eſt, & , ut nihil aliud, ab Antonio ſeiungendus. Marcellus præclare, ſi præcipit noſtro, noſtri: cui quidem ille deditus mihi uidebatur: Panſæ autem, & Hircio non nimis credebat. bona indoles, ἐὰν διαμένῃ.

CICERO ATTICO S.

VIII. *Cal. duas à te accepi epiſtolas. reſpondebo igitur priori prius. Aſſentior tibi, ut nec duces ſimus, nec agmē cogamus, faueamus tamē. Orationē tibi miſi. eius cuſtodiēdæ, & proferendæ arbitriū tuū. ſed quādo illū diē, cū tu edēdā putes? Inducias, quas ſcribis, nō intelligo fieri poſſe. melior eſt ἀναντιφωνησία: qua me uſurum arbitror. Quod ſcribis legiones duas Brūduſium ueniſſe: uos omnia prius: ſcribes igitur, quidquid audieris. Varronis διάλογον expecto. Iam probo ἡρακλείδιον, præſertim cū tu tātopere delectere. ſed quale uelis, uelim ſcire.*

Quod ad te antea, atque adeo prius ſcripſi, (ſic. n. mauis
* *ad ſcribēdū tibi uere dicere) feciſti me acriorē. ad tuū iudicium, quod mihi erat notū, addidiſti Peducei auctoritatē, magnā quidē apud me, & in primis grauē. enitar igitur, ne deſideres aut induſtriā meā, aut diligentiā. Vectenū, ut ſcribis, & Faberiū foueo. Clodiū nihil arbitror malitioſe: quāquā, ſi quid egerit de libertate retinenda,*
* *qua certe nihil eſt dulcius, tibi aſſentior. ita ne? Gallo animo hominē nequā? quid. n. dicā aliud? cautū Marcellū, me ſic, ſed nō tamē cautiſſimū. Lōgiori epiſtolæ, ſu-*

perioriq; reſpondi. nunc breuiori, propioriq; quid reſpondeam, niſi eam fuiſſe dulciſſimam? Res Hiſpanienſes ualde bonæ. modo Balbilium incolumem uideam, ſubſidium noſtræ ſenectutis. De Anniano item, quòd me ualde obſeruat Viſellia. ſed hæc quidem humana.

De Bruto te nihil ſcire dicis: ſed Selicia, ueniſſe M. Scaptium, eumq; non qua pompa, ad ſe tamen clàm uenturum, ſciturumq; me omnia: quæ ego ſtatim. interea narrat eadem, Baſſi ſeruum ueniſſe, qui nunciaret legiones Alexandrinas in armis eſſe, Baſſum arceſſi, Caſſium expectari. quid quæris? uidetur Reſp. ius ſuum recuperatura. ſed ne quid ante. noſti horum exercitationem in latrocinio, & amentiam. Dolabella uir optimus, etſi, cum ſcribebam ſecunda menſa appoſita, ueniſſe eum ad Baias audiebam; tamen ad me ex Formiano ſcripſit, quas literas, cum è balineo exiſſem, accepi, ſeſe de attributione omnia ſumma feciſſe. Vectenum accuſat. tricatur ſcilicet, ut homo talis: ſed ait totum negotium Seſtium noſtrum ſuſcepiſſe, optimum quidem illum uirum, noſtriq; amantiſſimum: quæro autem, quid tandem Seſtius in hac re facere poſſit, quod non quiuis noſtrum? ſed, ſi quid præter ſpem erit, facies, ut ſciam. ſin eſt, ut arbitror, negotium perditum, ſcribes tamen, neque iſta res commouebit. Nos hic φιλοσοφοῦμενα (quid enim aliud?) & τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος magnifice explicamus, προσφωνοῦμενq; Ciceroni: qua de re enim potius pater filio? deinde alia. quid quæris? extabit opera peregrinationis huius. Varronem hodie, aut cras uenturum putabant. ego autem in Pompeianum properabã, non quo hoc loco quidquam pulchrius,

ſed

ſed interpellatores illic minus moleſti. ſed perſcribe quæſo, quæ cauſa ſit Myrtilo. pœnas quidem illum pependiſſe audiui. & ſatis ne patet, unde corruptus? hæc cum ſcriberem, tantum quod exiſtimabam ad te orationem eſſe perlatam. hui, quàm timeo, quid exiſtimes. etſi quid ad me? quæ non ſit foras proditura, niſi rep. recuperata. de quo quid ſperem, non audeo ſcribere. Vale.

CICERO ATTICO S.

VI. Cal. accepi à Dolabella literas, quarum exemplũ tibi miſi: in quibus erat, omnia ſe feciſſe, quæ tu uelles. ſtatim ei reſcripſi, & multis uerbis gratias egi: ſed tamen, ne miraretur, cur idem iterum facerem; hoc cauſæ ſumpſi, quòd ex te ipſo coràm antea nihil potuiſſem cognoſcere. ſed quid multa? literas hoc exemplo dedi.

Cicero Dolabellæ Cos. ſuo S.

ANTEA cũ per literas Attici noſtri de tua ſumma liberalitate, ſummoq; erga ſe beneficio certior factus eſſem; cumq; tu ipſe etiam ad me ſcripſiſſes, te feciſſe ea, quæ nos uoluiſſemus: egi tibi gratias per literas ijs uerbis, ut intelligeres, nihil te mihi gratius facere potuiſſe. poſtea uero quàm ipſe Atticus ad me uenit in Tuſculanum huius unius rei cauſa, tibi ut apud me gratias ageret, cuius eximiam quandã, & admirabilem in cauſa Buthrotia uoluntatem, & ſingularem erga ſe amorem perſpexiſſet: teneri nõ potui, quin tibi apertius illud idẽ his literis declararẽ: ex omnibus. n. mi Dolabella ſtudijs in me, & officijs, quæ ſumma ſunt, hoc ſcito mihi & ampliſſimũ uideri, et gratiſſimũ eſſe, quòd perfeceris, ut Atticus intelli-

geret quantum ego te, quantnm tu me amares. quod reliquum eſt, Buthrotiam & cauſam, & ciuitatem, quanquam à te conſtituta eſt, (beneficia autem noſtra tueri ſolemus) tamen uelim receptam in fidem tuam, à meq́; etiam tibi commendatam, auctoritate, & auxilio tuo tectam uelis eſſe. ſatis erit in perpetuum Buthrotijs præſidij, magnáq; cura, & ſolicitudine Atticum, & me liberaris, ſi hoc honoris mei cauſa ſuſceperis, ut eos ſemper à te defenſos uelis. quod ut facias, te uehementer etiam, atque etiam rogo.

His literis ſcriptis, me ad σωντάξεις dedi: quæ quidem, ut reor, ne miniata cærula tua pluribus locis notandæ ſint: ita ſum μετέωρος, & magnis cogitationibus impeditus.

CICERO ATTICO S.

L. ANTONIO *male ſit, ſi quidem Buthrotijs moleſtus eſt. Ego teſtimonium compoſui: quod, cum uoles, obſignabo. tu numos Arpinatum, ſi L. Fadius Aedilis petet, uel omneis reddito. ego ad te alia epiſtola ſcripſi de HS C X quæ Statio curarentur. ſi ergo petet Fadius, ei uolo reddi: præter Fadiũ, nemini. apud me itẽ puto depoſitũ. id ſcripſi ad Erotẽ, ut redderet. Reginã odi. me iure facere ſcit. ſponſor promiſſorum eius Ammonius: quæ quidem erãt φιλόλογα, & dignitatis meæ, ut uel in concione dicere auderẽ. Sarã autẽ præterquã quòd nefariũ hominẽ cognoui, præterea in me cõtumacẽ. ſemel eũ omnino domi meæ uidi. cũ φιλοφρόνως ex eo quærerẽ, quid opus eſſet: Atticũ ſe dixit quærere. ſuperbiã autem ipſius Reginæ, cum eſſet trans Tyberim in hortis, cõmemorare ſine magno dolore nõ poſſum. nihil igitur cum iſtis. nec*

tam animũ me, quàm ſtomachũ non habere arbitrãtur.

Profectionem meam, ut uideo, Erotis *diſpenſatio impedit: nam cum ex reliquis, quæ* Nonis *Apr. fecit, abũdare debeam; cogor mutuari; quodq́; ex iſtis fructuoſis rebus receptũ eſt, id ego ad illud fanũ ſepoſitũ putabã. ſed hæc* Tironi *mãdaui, quẽ ob eã cauſam* Romã *miſi. te nolui impeditũ impedire.* Cicero *noſter quo modeſtior eſt, eo me magis cõmouet: ad me enim de hac re nihil ſcripſit, ad quem nimirum potiſſimũ debuit: ſcripſit hoc autem ad* Tironem, *ſibi poſt* Cal. Apr. (*ſic.n.annuũ tempus confici*) *nihil datum eſſe, tibi pro tua natura ſemper placuiſſe, teq́; exiſtimaſſe id etiam ad dignitatem meam pertinere, cum nõ modo liberaliter à nobis, ſed etiam ornate, cumulateq́; tractari. quare uelim cures* (*nec tibi eſſem moleſtus, ſi per alium hoc agere poſſem*) *ut permutetur* Athenas, *quod ſit in annuum ſumptũ: & ſcilicet* Eros *numerabit: eius rei cauſa* Tironem *miſi. curabis igitur, & ad me, ſi quid tibi de eo uidebitur, ſcribes.*

CICERO ATTICO S.

TANDEM *à* Cicerone *tabellarius: & mehercule literæ* πεπινωμένως *ſcriptæ, quod ipſum* προκοπὴν *aliquã ſignificaret. itemq́; cæteri præclara ſcribunt.* Leonides *tamen retinet ſuum illud* ADHVC. *ſummis uero laudibus* Herodes. *quid quæris? uel uerba mihi dari facile patior in hoc, meq́; libenter præbeo credulum. tu uelim, ſi quid tibi eſt à tuis ſcriptũ, quod pertineat ad me, certiorem me facias.* Narro *tibi: hæc loca uenuſta ſunt, abdita certe, &, ſi quid ſcribere uelis, ab arbitris libera: ſed neſcio quo modo* οἶκος φίλος*: itaque me referunt pe-*

des in Tuſculanum: & tamen hæc ῥωπογραφία ripulæ uidetur habitura celerem ſatietatem. equidem etiam pluuias metuo, ſi prognoſtica noſtra uera ſunt: ranæ enim ῥητορεύουσιν. tu, quæſo, fac ſciam, ubi Brutum noſtrum, & quo die uidere poſſim. Vale.

CICERO ATTICO S.

DVAS *accepi poſtridie Idus, alterum eo die datã, alteram Idibus. prius igitur ſuperiori. De Bruto, cum ſcies. De Conſulum ficto timore cognoueram: Sica.n. φιλοστόργως ille quidem, ſed tumultuoſius ad me etiam illam ſuſpicionem pertulit. quid tu autem, τὰ μὲν διδόμενα? nullum.n. uerbum à Siregio. non placet. De Pletorio uicino tuo, permoleſte tuli, quenquam prius audiſſe, quàm me. De Siro prudenter. L. Antoniũ per Marcum fratrem, ut arbitror, facillime deterrebis auctoritate, uel ui: ſed non dum acceperas literas: nec cuiquã, niſi L. Fadio Aedili: aliter enim nec caute, nec iure fieri poteſt. Quod ſcribis tibi deeſſe HS C, quæ Ciceroni curata ſint: uelim ab Erote quæras, ubi merces inſularum. Arabioni de Sicio nihil iraſcor. ego de itinere, niſi explicato Λ, nihil cogito. quod idem tibi uideri puto. habes ad ſuperiorem: nunc audi ad alteram. Tu uero facis, ut omnia, quòd Seruiliæ nõ dees, id eſt Bruto. De Regina gaudeo te non laborare, certe etiam tibi probari. Erotis rationes & ex Tirone cognoui, & uocaui ipſum. Gratiſſimum, quòd polliceris Ciceroni nihil defuturum. de quo mirabilia Meſſala, qui Lanuuio rediens ab illis uenit ad me. & mehercule ipſius literæ ſic & φιλοστόργως, & πινῶς ſcriptæ, ut eas uel in acroaſi audeam legere:*

quo magis illi indulgendum puto. De Buciliano Se-*ſtium puto non moleſte ferre.* Ego, *ſi* Tiro *ad me, cogito in* Tuſculanum. *tu uero, quidquid erit, quod me ſcire par ſit, ſtatim.* Vale.

CICERO ATTICO S.

XVII. Cal. *etſi ſatis uidebar ſcripſiſſe ad te, quid mihi opus ſit; & quid te facere uellem, ſi tibi cõmodum eſſet: tamen cum profectus eſſem, & in lacu nauigaré,* Tironem *ſtatui ad te eſſe mittẽdum, ut ijs negotijs, quæ agerentur, intereſſet. atque etiam ſcripſi ad Dolabellã, me, ſi ei uideretur, uelle proficiſci: petijq; ab eo de mulis uecturæ itineris. ut in eis, cũ intelligo te diſtentiſſimũ eſſe quà de Buthrotijs, quà de Bruto, cuius etiã ludorum ſuorum curam, etiam adminiſtrationé ſuſpicor ex magna parte ad te pertinere: ut ergo in eiuſmodi re, tribues nobis paulum operæ: nec. n. multum opus eſt. mihi res ad cædé, & eam quidem propinquã ſpectare uidetur: uides homines. uides arma. prorſus nõ mihi uideor eſſe tutus: ſi tu aliter ſentis, uelim ad me ſcribas: domi. n. manere, ſi recte poſſum, multo malo.* Vale.

CICERO ATTICO S.

QVIDNAM *eſt, quod audendũ amplius de* Buthrotijs? *ſtetiſſe. n. te fruſtra ſcribis. quid autem ſe refert* Brutus? *doleo mehercule te tã eſſe detentũ. quod decem hominibus referendum eſt acceptũ, eſt illud quidem* ἐργῶδες, *ſed* ἀνεκτὸν, *mihiq; gratiſſimum.* De *armis, nihil uidi apertius. fugiamus igitur: et, ut ais, coràm.* Theophanes *quid uelit, neſcio: ſcripſerat enim*

ad me. cui reſcripſi, ut potui. mihi autem ſcribit, uenire ad me ſe uelle, ut & de ſuis rebus, & quædam, quæ ad me pertinerent. tuas literas expecto. uide quæſo, ne quid temere fiat. Statius ſcripſit ad me, locutum ſecum eſſe Q. Ciceronem ualde aſſeueranter, ſe hæc ferre nõ poſſe, certum ſibi eſſe ad Brutum, & Caſſium tranſire. hoc enimuero nunc diſcere aueo. hoc, ego, quid ſit, interpretari non poſſum. poteſt aliquid iratus Antonio: poteſt gloriam nouam quærere: poteſt totum eſſe σχεδίασμα: & nimirũ ita eſt. ſed tamen & ego uereor, et pater conturbatus eſt: ſcit enim, quæ ille de hoc. mecũ quidem ἄφατα. nolim. plane, quid uelit, neſcio. A' Dolabella mandata habebo, quæ mihi uidebuntur, ideſt nihil. Dic mihi, C. Antonius uoluit ne fieri Septemuir? fuit certe dignus. De Menedemo eſt, ut ſcribis. facies omnia mihi nota. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGI *gratias* Vecteno: *nihil enim potuit humanius. Dolabellæ mandata ſint qualibet, modo aliquid, uel quod* Niciæ *nunciem: quis enim hæc, ut ſcribis ante? ne nunc dubitare quenquam prudenté, quin meus diſceſſus deſperationis ſit, non legationis? Quod ais, extrema quædam iam homines de* Rep. *loqui, & eos quidem uiros bonos: ego, quo die audiui illum tyrãnum in concione clariſſimũ uirũ appellari, ſubdiffidere cœpi: poſtea uero quàm tecum* Lanuuij *uidi noſtros tantũ ſpei habere ad uiuendum, quantum accepiſſent ab* Antonio, *deſperaui. itaque mi* Attice *fortiter hoc uelim accipias, ut ego ſcribo. genus illud interitus, quo caſurus es, fœdũ du-*

ces,& quaſi denunciatũ nobis ab Antonio. ex hac naſ-ſa exire conſtitui,non ad fugam,ſed ad ſpem mortis me lioris. hæc omnis culpa Bruti. Pompeium Cartheiæ receptum ſcribis: iam igitur contra hunc exercitum. utra ergo caſtra? media enim tollit Antonius. illa in-firma, hæc nefaria. properemus igitur. ſed iuua me conſilio, Brunduſio ne,an Puteolis. Brutus quidem ſubi to: ſed ſapienter. πάσχω τι: quando enim illum? ſed humana ferenda. tu ipſe eum uidere non potes. Dij il li mortuo, qui unquam Buthrotũ. ſed acta miſſa. ui deamus, quæ agenda ſint. rationes Erotis, & ſi ipſum nõdum uidi,tamen & ex literis eius,& ex eo,quod Ti ro cognouit, propemodum cognitas habeo. uerſuram ſcribis eſſe faciendam menſium quinque; id eſt ad Cal. Nou. HS C C: in eam diem cadere numos, qui à Quin to debentur. uelim igitur,quoniam Tiro negat tibi pla cere me eius rei cauſa Romam uenire; ſi te ea res nihil offendet,uideas, unde numi ſint, mihi feras expenſum. hoc uideo in præſentia opus eſſe. reliqua diligentius ex hoc ipſo exquiram, in his,de mercedibus dotalium præ-diorum: quæ ſi fideliter Ciceroni curabuntur,quanquã uolo laxius, tamen ei propemodum nihil deerit. equi-dem uideo mihi quoque opus eſſe uiaticum: ſed id ex prædijs, ut cadet, ita ſoluetur: mihi autem opus eſt uni uerſo quidem. & ſi mihi uidetur iſte,qui umbras timet, ad cædem ſpectare: tamen,niſi explicata ſolutione,non ſum diſceſſurus. ſit ne autem excitata, nec ne,tecum co gnoſcam. hanc putaui mea manu ſcribendam: itaque feci. De Fadio,ut ſcribis: utique alij nemini. reſcri-bas uelim hodie. Vale.

CICERO ATTICO S.

NARRO tibi: Quintus pater exultat lætitia: ſcripſit.n. filius, ſe idcirco profugere ad Brutum uoluiſſe, q̃, cum ſibi negotium daret Antonius, ut eum Dictatorem efficeret, præſidium occuparet, id recuſaſſet: recuſaſſe autem ſe, ne patris animum offenderet: ex eo ſibi illũ hoſtem. tum me, inquit, collegi, uerens, ne quid mihi ille iratus tibi noceret: itaque eum placaui. & quidem CCCC certa, reliqua in ſpe. ſcribit autem Statius illum cum patre habitare uelle. hoc uero mirum: & id gaudet. quem tu illo certiorem nebulonem? ἐποχὴν ueſtram de re Cani deliberationis probo. nihil eram ſuſpicatus de tabulis: ἀνεγκλήτως reſtitutam arbitrabar. Quæ differs, ut mecum coràm: expectabo. tabellarios, quoad uoles, tenebis: es enim occupatus. Quòd Xenonem, probe. Quod ſcribo, cum abſoluero. Quinto ſcripſiſti, te ad eum literas. nemo attulerat. Tiro negat iam tibi placere Brunduſium, & quidem dicere aliquid de militibus. at ego iam deſtinaram Hydruntem quidem. mouebant me tuæ quinque horæ. hic autẽ quãtus πλοῦς ſed uidebimus. Nullas à te XI. Cal. quippe: quid enim iam noui? cum primum igitur poteris, uenies. ego propero, ne ante Sextus: quẽ aduentare aiunt. Vale.

CICERO ATTICO S.

GRATVLOR nobis Quintũ filiũ exiſſe: moleſtus non erit. Panſam bene loqui credo; ſemper enim coniunctum eſſe cum Hircio ſcio: amiciſſimum Bruto, & Caſſio puto, ſi expediet: ſed quando illos uidebit?

inimicum Antonio, quãdo, aut cur? quouſque ludemur? Ego autem ſcripſi Sextum aduentare, non quo iam ad-eſſet, ſed, quia certe id agere, ab armisq; nullus diſcede ret. certe, ſi pergit, bellum paratum eſt. hic autem noſter Cyterius, niſi uictorem, neminem uicturum. quid ad hæc Panſa? utro erit, ſi bellum erit; quod uidetur fore? ſed & hæc, & alia corãm, hodie quidem, ut ſcribis, aut cras. Vale.

CICERO ATTICO S.

MIRIFICE torqueor, ſine dolore tamẽ: ſed per multa mihi de noſtro itinere in utrãque partẽ occurrũt. quouſque, inquies? quoad erit integrum: erit autẽ uſque dum ad nauem. Panſa ſi reſcripſerit, & meã tibi, & illius epiſtolã mittam. Siliũ expectabã: cui ὑπόμνημα cõpoſitum, ſi quid noui. ego literas miſi ad Brutũ: cuius de itinere etiã ex te uelim, ſi quid ſcies, cognoſcere.

CICERO ATTICO S.

TABELLARIVS, quem ad Brutũ miſerã, ex itinere rediit VII. Cal. ei Seruilia dixit, eo die Brutũ Puteolis profectũ. ſanè dolui meas redditas non eſſe. Silius ad me non uenerat. cauſam compoſui. eum libellum tibi miſi. te quo die expectem, uelim ſcire.

CICERO ATTICO S.

DE MEO itinere uariæ ſententiæ: multi enim ad me. ſed tu incumbe quæſo in eam curã. magna res eſt. an probas, ſi ad Cal. Ian. cogitamus? meus animus eſt * æquus, ſic tamen, ut ſi nihil offenſionis ſit, & tu etiam

* ſcribe, quo die Olympia cum myſteria ſcilicet ut tu ſcires. caſus conſilium noſtri itineris iudicabit. dubitemus igitur. hyberna enim nauigatio odioſa, eóq; ex te quæſieram myſteriorum diem. Brutum, ut ſcribis, uiſum iri à me puto. ego hinc uolo prid. Cal. Vale.

CICERO ATTICO S.

DE Quinti negotio uideo à te omnia facta. ille tamen dolet, dubitãs, utrũ morem gerat Leptæ, an fidẽ infirmet Silio mandibili. L. Piſone uellem exire legatum. ψευδογράφῳ S. C. uelim ſcire, quid ſit. Tabellarius ille, quem tibi dixerã à me ad Brutũ eſſe miſſum in Anagninũ, ad me uenit ea nocte, quæ proxima ante Cal. fuit, literaſq; ad me attulit, in quibus unũ alienũ ſumma ſua prudentia, ut ſpectem ludos ſuos. reſcripſi ſcilicet, primũ me iam profectum, ut non integrum ſit: dein ἀτοπώτατον eſſe, me, qui Romam omnino poſt hæc arma non acceſſerim, neque id tam periculi mei cauſa fecerim, quã dignitatis, ſubito ad ludos uenire: tali. n. tempore ludos facere illi honeſtum eſt, cui non neceſſe eſt ſpectare: mihi ut non eſt neceſſe, ſic nec honeſtum eſt. equidem illos celebrari, & eſſe quamgratiſſimos mirabiliter cupio: idq́; ita futurum eſſe confido: & tecũ ago, ut iam ab ipſa commiſſione ad me, quemadmodũ accipiantur, deinde omnino reliquorum dies ſingulos perſequare. ſed de ludis hactenus. Reliqua pars epiſtolæ: illa nanque in utranque. ſed tamen non nullos interdũ iacit igniculos uirileis. quod, quale uideretur, ut poſſes interpretari, miſi ad te exemplum epiſtolæ. quanquam mihi tabellarius noſter dixerat, tibi quoque ſe attuliſſe

literas à Bruto, eáſq; à Tuſculano eſſe delatas. Ego itinera ſic compoſueram, ut Non. Quint. Puteolis eſſem: ualde enim feſtino, ita tamen, ut, quantum homo poſſit, quamcautiſſime nauigem. M. Aelium cura libera. ei ſine paucos ſpecus in extremo fundo, & eos quidem ſubterraneos, ſeruitutis apud Talnæ quid habituros: id me iam iam nolle, neque mihi quidquam eſſe tanti. ſed, ut mihi dicebas, quàm leniſſime, potius ut cura liberetur, quàm ut me ſuccenſere aliquid ſuſpicetur. Item de illo Tulliano, cupide libero: cum Caſelio loquare.. parua res eſt: ſed tu bene attendiſti: nimis callide agebatur. ego autem, ſi mihi impoſuiſſet aliquid, quod penè fecit, niſi tua malitia affuiſſet; animo iniquo tuliſſem. itaque, ut erit, rem impediri malo. octauam partem Tullij luminarium in ædium ad ſtrane memineris. cui Cerelia uideris mancipio dare ad eam ſummam, quæ ſub præcone fuit maxima. id opinor eſſe CCCLXXX. noui ſi quid erit, atque etiam ſi quid proſpicies, quod futurum putes, ſcribas ad me quamſæpiſſime uelim. Varroni, quemadmodum tibi mandaui, memineris excuſare tarditatem literarum mearum. Mundus iſtũ. M. Ennius quid egerit de teſtamento, curioſius facias me uelim certiorem. Ex Arpinati, VI. Non. Vale.

CICERO ATTICO S.

GAVDEO id te mihi ſuadere, quod ego mea ſpõte pridie fecerã: nã cũ ad te VI. Non. darem, eidem tabellario dedi etiam ad Seſtium ſcriptas πάνυ φιλοστόργως. Ille autẽ, quòd Puteolos proſequitur, humane: quòd queritur, iniuſte: non enim ego tam illum expecta-

re,cum de Coſſano rediret,debui, quàm ille aut non ire ante ,quàm me uidiſſet,aut citius reuerti : ſciebat enim me celeriter uelle proficiſci , ſeſeq; ad me in Tuſculanũ ſcripſerat eſſe uenturum. Te,ut à me diſceſſeris,lacrymaſſe, moleſte ferebam . quod ſi me præſente feciſſes,cõſilium totius itineris fortaſſe mutaſſem . ſed illud præclare, quòd te conſolata eſt ſpes breui tempore congrediendi : quæ quidem expectatio me maxime ſuſtentat . meæ tibi literæ non deerunt. De Bruto ſcribam ad te omnia. Librum tibi celeriter mittam de gloria. excudã aliquid ἡρακλείδειον, quod lateat in theſauris tuis . De Planco,memini . Attica iure queritur . Quòd me de Bacchi,de ſtatuarũ coronis certiorem feciſti, ualde gratum:nec quidquam poſthac non modo tantum , ſed ne tantulum quidem præterieris. Et de Herode,& Metio meminero,& de omnibus, quæ te uelle ſuſpicor. modo turpem ſororis tuæ filium,cum hæc ſcriberem .aduentabat autem βουλύσει cœnantibus nobis. Vale.

CICERO ATTICO S.

EGO, *ut ad te pridie ſcripſerã, Nonis conſtituerã uenire in Tuſculanũ. ibi igitur quotidie tuas literas expectabo,et maxime de ludis: de quibus etiã ad Brutũ tibi ſcribẽdũ eſt: cuius epiſtolæ,quã interpretari ipſe uix poterã,exẽplũ pridie tibi miſerã . Atticæ meæ uelim me ita excuſes, ut omnẽ culpã in te trãsferas, et ei tamẽ cõfirmes, me minime totum amorem eò mecũ abſtuliſſe.*

CICERO ATTICO S.

BRVTI *ad te epiſtolã miſi. Dij boni,quãta ἀμηχα=*

uiæ. cognoſces, cum legeris. De celebratione ludorum, tibi aſſentior. Ad M. Aelium nullus tu quidem domũ, ſed ſicubi inciderit. de Tulliano ſemiſſe, M. Axianũ adhibebis, ut ſcribis. Quod cum Coſiano egiſti, optime. Quòd non ſolum mea, uerum etiam tua expedis, gratũ.

Legationem probari meam gaudeo. Quod promittis, Dij faxint: quid enim mihi, meis iucundius? ſed iſtam, quam tu excipis, metuo. Brutum cum conuenero, perſcribam omnia. De Planco, & Decimo, ſanè uelim Sextum ſcutum abijcere. De Mundo, ſi quid ſcies. reſcripſi ad omnia. nunc noſtra accipe. Quintus filius uſque Puteolos: mirus ciuis, ut tu Fauonium, Aſinium dicas: & quidem duas ob cauſas, & ut mecum, et στρατεύσαθαι uult cum Bruto, & Caſſio. ſed tu quid ais? ſcio enim te familiarem eſſe Othonum. ait hic ſibi Iuliam ferre: conſtitutum enim eſſe diſſidium. quæſiuit ex me pater, qualis eſſet fama. dixi, ſanè nihil me audiſſe, (neſciebam enim cur quæreret) niſi de ore, & patre. ſed cur tu, inquam? at ille, filium uelle. tum ego, etſi ἐβδελυττόμην, tamen negaui. putaui illa eſſe uera: σκοπὸς hoc eſt enim huic noſtro, nihil præbere. illa autem οὐ παρὰ τούτῳ. ego tamen ſuſpicor hunc, ut ſolet, hallucinari. ſed uelim quæras, (facile autem potes) & me certiorem. Obſecro te, quid eſt hoc? ſignata iam epiſtola, Formiani, qui apud me cœnabant, Plancumſe aiebant, hunc Buthrotium, pridie, quàm hoc ſcribebam, id eſt III. Nonarum, uidiſſe demiſſum, ſine phaleris; ſeruulos autem dicere, eum, & agripetas eiectos à Buthrotijs. macte. ſed, amabo te, perſcribe mihi totum negotium. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD T. POMPONIVM ATTICVM LIBER XVI.

CICERO ATTICO S.

NONIS Quint. *ueni in Puteolanum*
iens ad Brutum. in Neſide hæc ſcripſi.
ſed eo die, quo ueneram, cœnanti Eros
tuas literas. Ita ne ? Nonis Iulijs ? me-
hercule iſtis. ſed ſtomachari totũ diem
licet: quidquam ne turpius, quàm Bruto Iulijs? redeo ad
* *meũ igitur,* ἔλθωμεν. *nihil uidi. ſed quid eſt quæſo, quod*
agripetas Buthroti conciſos audio ? quid autem Plancus
tam curſim ? ita enim meditabar diem, & noctẽ. ſanè
cupio ſcire, quid ſit. Meam profectionem laudari gau-
deo. Dymæos agro pulſos, mare infeſtum habere, nil mi-
rum. uidendum eſt, ut manſio laudetur. ἐν ὁμοπλοίᾳ *Bru-*
ti uidetur aliquid præſidij eſſe: ſed opinor minuta naui-
gia. ſed iam ſciam, & ad te cras. De Ventidio, πανι-
κὸν *puto. De Sexto pro certo habebatur, ad arma. quod*
ſi uerum eſt, ſine bello ciuili uideo ſeruiendum. quid er-
go ? Calendis Ianuarij in Panſa ſpes. λῆρος πολὺς, *in ui-*
no & in ſomno iſtorum. De C C X, optime. Ciceronis
* *rationes explicentur. Obuius. n. receſſis multa, quæ uel-*
lem: in his, ne hoc quidem malum, in mandatis ſat abun-
de: HS L X X I I ſatis eſſe, affatim prorſus, ſed Xeno-
nem perexigue, & γλίσχρως *præbere, id eſt minutatim.*
quo plus permutaſti, quàm ad fructum inſularum, id
ille annus habeat, in quem itineris ſumptus acceſſit. hinc
ex Cal. Apr. ad HS L X X X accõmodetur: nunc enim

inſulæ tantum:uidẽdum enim eſt,quid,cum Romæ erit: non enim puto ſocrum illam ferendam. Pindaro Dec cumano negaram. Nunc,cuius rei cauſa tabellarium miſerim,accipe. Quintus filius mihi pollicetur ſe Catonem. egit autem & pater, & filius, ut tibi ſponderem, ſed ita,ut tum crederes, cum ipſe cognoſſes. huic ego literas ipſius arbitratu dabo: eæ te ne mouerint. has ſcripſi in eam partem, ne me motum putares. Dij faxint, ut faciat ea, quæ promittit: commune enim gaudium: ſed ego nihil dico amplius.is hinc VII. Idus: ait enim attributionem in Idus, ſe autem urgeri acriter. tu ex meis literis, quo modo reſpondeas, meditabere. Plura, cum & Brutum uidero,& Erotem remittam. Atticæ meæ excuſationem accipio, eamq; amo plurimum: cui, & Piliæ ſalutem. Vale.

CICERO ATTICO S.

VI. Idus duas epiſtolas accepi, unã à meo tabellario, alteram Bruti. De Buthrotijs longe alia fama in his locis fuerat: ſed cum alijs multis hoc ferendum. Erotem remiſi citius,quàm conſtituerã, ut eſſet cũ Hortẽſio, & quia equitibus quidẽ ait ſe Idibus cõſtituiſſe.Hortenſius uero impudenter: nihil.n.debetur ei, niſi ex tertia penſione, quæ eſt Cal.Sext.ex qua penſione ipſa maior pars eſt ei ſoluta aliquanto ante diem.ſed hæc Eros uidebit. De Publilio autem, quòd perſcribi oportet, moram non puto eſſe faciendam.ſed cum uideas,quantũ de iure noſtro deceſſerimus, qui de reſiduis CCCC HS CC præſentia ſoluerimus, reliqua perſcribamus; loqui cum eo, ſi tibi uidebitur, poteris, cum commodum no-

ſtrum expectare debere, cum tanta ſit à nobis iactura facta iuris. ſed amabo te mi Attice, (uideſ'ne quàm blá de?) omnia noſtra, quoad eris Romæ, ita gerito, rogito, gubernato, ut nihil à me expectes: quanquam enim reliqua ſatis apta ſint ad ſoluendum; tamen fit ſæpe, ut ij, qui debent, non reſpondeant ad tempus. ſi quid eiuſmodi acciderit, ne quid tibi ſit fama mea potius. non modo uerſura, uerum etiam uenditione, ſi ita res coget, nos uindicabis. Bruto tuæ literæ gratæ erant: fui.n. apud illum multas horas in Neſide, cum paulo ante tuas literas accepiſſem. delectari mihi Tereo uidebatur, & habere maiorem Accio, quàm Antonio gratiam. mihi auté quo lætiora ſunt, eo plus ſtomachi, & moleſtiæ eſt, populum R. manus ſuas non in defendenda repub. ſed in plaudendo conſumere. mihi quidem uidentur iſtorum animi incendi etiam ad repræſentãdam improbitatem ſuam. ſed tamen, dũ modo doleant aliquid, doleant quidlibet. Conſilium meũ quòd ais quotidie magis laudari, nó moleſte fero, expectabamq́;, ſi quid de eo ad me ſcriberes: ego enim in uarios ſermones incidebam: quin etiam idcirco trahebam, ut quãdiutiſſime integrum eſſet. ſed quoniam euro uilla extrudimur, Brunduſium cogito: facilior.n. & exploratior deuitatio legionum fore uidetur, quàm piratarum, qui apparere dicuntur. Seſtius V I. Id. expectabatur, ſed non uenerat, quod ſciam. Caſſius cum claſſicula ſua uenerat. ego, cum eum uidiſſem V. Calendas, in Põpeianum cogitabã, inde Aculanum. noſti reliqua. De Tutia ita putaram. De C. Metio non credo, nec tamen curo plus, quàm tu. Planco, & Oppio ſcripſi equidem, quoniam rogaras: ſed, ſi tibi uidebitur, ne neceſſe

habueris

habueris reddere: cum enim tua cauſa fecerint omnia, uereor, ne meas literas ſuperuacaneas arbitrentur. O*ppio quidem utique: quem tibi amiciſſimum cognoui: uerum, ut uoles tu.* Q*uoniam ſcribis hiematurum te in* E*peiro, feceris mihi gratum, ſi ante eò ueneris, quàm mihi in* I*taliam te auctore ueniendum eſt. literas ad me quamſæpiſſime, ſed de rebus minus neceſſarijs aliquẽ nactus: ſin autem erit quid maius, domo mittito.* Ἡρακλείδειον*, ſi* B*runduſium ſalui, adoriemur. de gloria miſi tibi: cuſtodies igitur, ut ſoles: ſed notentur eclogarij: quos* S*aluius, bonos auditores nactus, in conuiuio duntaxat legat. mihi ualde placent: mallem tibi.* E*tiam atque etiam uale.*

CICERO ATTICO S.

TV VERO *ſapienter: nunc demum enim reſcribo ijs literis, quas mihi miſiſti conuento Antonio* T*iburi: ſapienter igitur, quòd manus dediſti, quodq́; etiam ultro gratias egiſti: certe enim, ut ſcribis, deſeremur ocyus à rep. quàm à re familiari. quòd uero ſcribis te magis delectari* O' TITE, SI QVID EGO: *addis mihi ſcribendi alacritatem.* Q*uòd* E*rotem non ſine munuſculo expectare dicis, gaudeo non feſelliſſe eam rem opinionem tuam. ſed tamen idem* σύνταγμα *miſi ad te retractatius, et quidem* ἀρχέτυπον *ipſum, crebris locis inculcatum, & refectum. hunc tu tralatum in macrocolũ lege arcano conuiuis tuis, ſed, ſi me amas, hilaris, & bene acceptis, ne in me ſtomachum erumpant, cum ſint tibi irati.* D*e* C*icerone, uelim ita ſit, ut audiuimus.* D*e* X*enone, coràm cognoſcam: quanquã nihil ab eo ar*

bitror neque indiligenter, neque illiberaliter. De Hero= de faciam, ut mandas, & ea, quæ ſcribis, ex Saufeio, & è Xenone cognoſcam. De Quinto filio, gaudeo tibi meas literas prius à tabellario meo, quàm ab ipſo reddi= tas. quanquam te nihil fefelliſſet. ueruntamen. ſed ex= pecto, quid ille tecum, quid tu uiciſſim: nec dubito, quin ſuo more uterque. ſed eas literas Curium mihi ſpero red diturum: qui quidem & ſi per ſe eſt amabilis, à meq; di= ligitur, tamen accedet magnus cumulus commendatio= nis tuæ. Literis tuis ſatis reſponſum eſt. nunc audi, quod, etſi intelligo ſcribi neceſſe non eſſe, ſcribo tamen.

Multa me mouent in diſceſſu, in primis mehercule, quòd diſiungor à te. mouet etiam nauigationis labor, alienus non ab ætate ſolum noſtra, uerum etiam à di= gnitate; tempuſq; diſceſſus ſubabſurdum: relinquimus enim pacem, ut ad bellum reuertamur; quodq; tempo= ris in prædiolis noſtris & belle ædificatis, & ſatis amœ= nis conſumi potuit, in peregrinatione conſumimus. conſo lantur hæc: aut proderimus aliquid Ciceroni: aut, quan= tum profici poſſit, iudicabimus. deinde tu iam, ut ſpero, & ut promittis, aderis. quod quidem ſi acciderit, omnia nobis erunt meliora. maxime autem me angit ratio reli quorũ meorum. quæ quanquam explicata ſunt, tamen, quòd & Dolabellæ nomen in iis eſt, & attributio eſt mi= hi nominũ ignota, cõturbor, nec ulla res magis angit ex omnibus. itaque non mihi uideor erraſſe, quòd ad Balbũ ſcripſi apertius, ut, ſi quid tale accidiſſet, ut non concurre rent nomina, ſubueniret: meq; tibi etiam mandaſſe, ut, ſi quid eiuſmodi accidiſſet, cum eo cõmunicares. quod fa cies, ſi tibi uidebitur, eoq; magis, ſi proficiſceris in Epei=

rum. Hæc ego conſcendens è Pompeiano tribus actuariolis decemſcalmis. Brutus erat in Neſide etiam nunc, Neapoli Caſſius. Ecquid amas Deiotarum? & non amas Eram? qui, ut Bleſamius uenit ad me, cum ei præſcriptũ eſſet, ne quid ſine Seſtij noſtri ſententia ageret, neque ad illum, neque ad quenquam noſtrum retulit. Atticam noſtram cupio ſuauiari: ita mihi dulcis ſalus uiſa eſt per te miſſa ab illa. referes igitur ei plurimam, itemq; Piliæ dicas uelim. Vale.

CICERO ATTICO S.

ITA ut heri tibi narraui, uel fortaſſe hodie, Quintus enim altero die ſe diebat. in Neſida VIII. Idus. ibi Brutus. quàm ille doluit de Nonis Iulijs: mirifice eſt cõturbatus: itaque ſeſe ſcripturũ diebat, ut uenationẽ etiã, quæ poſtridie ludos Apollinares futura eſt, proſcriberent, III. Idus Quintileis. Libo interuenit. is Philonem Põpeij libertũ, & Hilarũ ſuum ueniſſe à Sexto cum literis ad Conſules, ſiue quo alio nomine ſunt. earum exemplum nobis legit, ſi quid uideretur. pauca παρὰ λέξιν: cæteroqui & ſatis grauiter, & non contumaciter. tantum addi placuit, quod erat, COSS. ſolũ, ut eſſet, PRAETT. TRIBB. PL. SENATVI; ne illi non proferrent eas, quæ ad ipſos miſſæ eſſent. Sextum autem nunciauit cum una ſolum legione fuiſſe Carthagine, eiq; eo ipſo die, quo oppidum Boream cepiſſet, nũciatum eſſe de Cæſare: capto oppido, miram lætitiam, commutationemq; animorum, concurſumq; undique, ſed illum ad ſex legiones, quas in ulteriore reliquiſſet, reuertiſſe. ad ipſum autem Libonem ſcripſit, nihil eſſe, niſi ad

larem ſuum liceret. ſumma poſtulatorum, ut omnes exercitus dimittãtur, qui ubique ſint. hæc ferè de Sexto. De Buthrotijs undique quærens nihil reperiebã. alij, conciſos agripetas: alij, Plancum, acceptis numis, relictis illis, aufugiſſe. itaque non uideo ſciturum me, quid eius ſit, ni ſtatim aliquid literarum. Iter illud Brunduſium, de quo dubitabam, ſublatum uidetur: legiones enim aduenire dicuntur: hæc autem nauigatio habet quaſdam ſuſpiciones periculi: itaque conſtituebam uti ὁ μόπλοια. paratiorem offendi Brutum, quàm audiebã: nam & ipſe Domitius bona plane habet dicrota, ſuntq; nauigia præterea luculenta Seſtij, Buciliani, cæterorum: nã Caſsij claſſem, quæ plane bella eſt, non numero, ultra fretum. illud eſt mihi ſubmoleſtum, quòd parum Brutus properare uidetur. primum confectorum ludorum nuntios expectat: deinde, quantum intelligo, tarde eſt nauigaturus, conſiſtens in locis pluribus. tamen arbitror eſſe commodius tarde nauigare, quàm omnino non nauigare. etſi, cum proceſſerimus exploratiora uidebuntur, & teſtis utemur. Tuas iam literas Brutus expectabat: cui quidem ego non nouum attuleram de Tereo Accij. ille Brutum putabat. ſed tamen rumoris neſcio quid afflauerat, cõmiſſione Græcorum frequentiam non fuiſſe: quæ quidem me minime fefellit: ſcis enim, quid ego de Græcis ludis exiſtimem. nunc audi quod pluris eſt, quàm omnia. Quintus fuit mecum dies cõplures: &, ſi ego cuperem, ille uel plures fuiſſet: ſed, quantum fuit, incredibile eſt, quàm me in omni genere delectarit, in eoq; maxime, in quo minime ſatisfaciebat: ſic enim commutatus eſt totus & ſcriptis meis quibuſ=

dam,quæ in manibus habebam,& aſſiduitate orationis, & præceptis, ut tali animo in Rép.quali nos uolumus, futurus ſit.hoc cum mihi non modo confirmaſſet , ſed etiam perſuaſiſſet; egit mecum accurate multis uerbis, tibi ut ſponderem, ſe dignum et te, & nobis futurum; neque ſe poſtulare, ut ſtatim crederes, ſed,cũ ipſe perſpexiſſes, tum ut ſe amares. quòd niſi fidem mihi feciſſet, iudicaſſemq́; hoc, quod dico , firmũ fore , non feciſſem id, quod dicturus ſum : duxi enim mecum adoleſcentẽ ad Brutũ : ſic ei probatum eſt quod ad te ſcribo , ut ipſe crediderit, me ſponſorem accipere noluerit, eũq; laudans amiciſſime mentionem tui fecerit, complexus,oſculatusq́; dimiſerit.quam ob rem etſi magis eſt , quòd gratuler tibi,quàm quod te rogem,tamen etiam rogo, ut, ſi quæ minus antea propter infirmitatem ætatis conſtãter ab eo fieri uidebantur, ea iudices illum abieciſſe, mihiq́; credas, multum allaturam,uel plurimum potius ad illius iudicium confirmandum auctoritatem tuam .

Bruto cum ſæpe inieciſſem de ὁμοπλοίᾳ *, non perinde,atque ego putaram, arripere uiſus eſt . exiſtimabam* μετεωρότερον *eſſe:& hercule erat,& maxime de ludis. at mihi, cum ad uillam rediſſem,Cn.Lucceius , qui multum utitur Bruto,narrauit, illum ualde morari , nõ tergiuerſantem, ſed expectantem, ſi qui forte caſus.itaque dubito,an Venuſiam tendam,& ibi expectem de legionibus : ſi aberunt, (ut quidam arbitrantur) Hydrũtem: ſi neutrum erit* ἀσφαλὲς *, eodem reuertar . iocari me putas ? moriar, ſi quiſquam me tenet præter te : etenim circunſpice: ſed ante erubeſco.ò dies in auſpicijs Lepidi deſcriptos,& aptos ad conſilium reditus noſtri . ma=*

gna ϛοπὴ ad proficiſcendum tuis literis. atque utinam te illic: ſed ut conducere putabis. Nepotis epiſtolam expecto. cupidus ille meorum? qui ea, quibus maxime γαυριῶ, legenda non putet. & ais μετ' ἀμύμονα. tu uera ἀμύμων. ille quidem ἄμβροτος. Mearum epiſtolarum nulla eſt συναγωγή. ſed habet Tiro inſtar ſeptuaginta. & quidem ſunt à te quædã ſumendæ. eas ego, oportet, perſpiciam, corrigam. tum denique edentur.

CICERO ATTICO S.

EGO *adhuc (perueni enim* Vibonem *ad* Sicã) *magis cõmode, quã ſtrenue nauigaui: remis enim magnã partem. prodromi nulli. illud ſatis opportune. duo ſinus fuerunt, quos tramitti oportet,* Pæſtanus, & Vibonenſis: *utrunque pedibus equis tranſmiſimus. ueni igitur ad* Sicam *octauo die è* Pompeiano, *cum unum diem* Veliæ *conſtitiſſem, ubi quidem fui ſanè libenter apud* Talnam *noſtrum, nec potui accipi, illo abſente præſertim, liberalius.* I X. Cal. *igitur ad* Sicam. *ibi tanquam domi meæ ſcilicet, itaque obduxi poſterum diem. ſed putabam, cum* Regium *ueniſſem, fore, ut illic, δολιχὸν πλόον ὁρμαίνοντες, cogitaremus, corbita ne* Patras, *an actuariolis ad* Leucopetram Tarentinorum, *aſt inde* Corcyram: *& ſi oneraria, ſtatim ne freto, an* Syracuſis. *hac ſuper re ſcribam ad te* Regio. *mehercule mi* Attice *ſæpe mecum, ἦ δ' ἂν ῥόδος σοι τί δύναται; cur ego tecũ non ſum? cur ocellos* Italiæ, *uillulas meas nõ uideo? ſed id ſatis, ſuperq; tecum me non eſſe fugientem periculum. nec id nunc quidem (niſi fallor) ullum eſt: ad*

ipſum enim reuocat me auctoritas tua: ſcribis enim, in cœlum ferri profectionem meam, ſed ita, ſi ante Cal. Ian. redeam: quod quidem certe enitar: malo enim uel cum timore domi eſſe, quàm ſine timore Athenis tuis. ſed tamen proſpice, quò iſta uergant, mihiq; aut ſcribe, aut, quod multo malim, affer ipſe. hac hactenus. illud uelim in bonam partem accipias, me agere tecum, quod tibi maiori curæ ſciam eſſe, quàm ipſi mihi. nomina mea per Deos expedi, exolue bella reliqui. ſed opus eſt diligentia, cohæredibus pro Cluuiano Cal. Sext. perſolutum ut ſit cum Publilio quo modo agendum ſit, uidebis. non debet urgere quoniam iure non utimur: ſed tamen ei quoque ſatisfieri plane uolo. Terentiæ uero quid ego dicam? etiam ante diem, ſi potes. quin, ſi, ut ſpero, celeriter in Epeirum; hoc, quod ſatiſdato debeo, peto à te, ut ante prouideas, planeq; expedias, & ſolutum relinquas. ſed de his ſatis, metuoq;, ne tu nimium putes. nunc negligentiam meam cognoſce. De gloria librum ad te miſi: & in eo prooemium id eſt, quod in Academico tertio. id euenit ob eã rem, quod habeo uolumen procemiorum: ex eo eligere ſoleo, cum aliquid σύγγραμμα inſtitui. itaque iã in Tuſculano, qui non meminiſſem me abuſum iſto procemio, conieci id in eum librum, quem tibi miſi. cum autem in naui legerem Academicos, agnoui erratum meum: itaque ſtatim nouum procemium exaraui, & tibi miſi. tu illud deſecabis, & hoc agglutinabis. Piliæ ſalutem dices, & Atticæ, delicijs, atque amoribus meis. Vale.

CICERO ATTICO S.

VIII. id. Sext. cū à Leucopetra profectus (inde enim tramittebā) ſtadia circiter CCC proceſſiſſē, reiectus ſum auſtro uehementi ad eandem Leucopetram. ibi cū uentum expectarem (erat enim uilla Valerij noſtri, ut familiariter eſſem, & libenter) Regini quidam illuſtres homines eò uenerunt, Roma ſanè recentes, in ijs Bruti noſtri hoſpes, qui Brutum Neapoli reliquiſſet. hæc afferebant, edictum Bruti, & Caſsij, & fore frequentem ſenatum Calendis: à Bruto, Caſſio literas miſſas ad conſulares, & prætorios: ut adeſſent, rogare. ſummam ſpem nunciabant, fore, ut Antonius cederet, res conueniret, noſtri Romam redirent. addebant etiam, me deſiderari, ſubaccuſari. quæ cum audiſſem, ſine ulla dubitatione abieci conſilium profectionis, quo mehercule ne antea quidem delectabar. lectis uero tuis literis admiratus equidem ſum, te tam uehementer ſententiam commutaſſe, ſed non ſine cauſa, arbitrabar. etſi, quamuis non fueris ſuaſor, & impulſor profectionis meæ, approbator certe fuiſti, dummodo Cal. Ian. Romæ eſſem. ita fiebat, ut dum minus periculi uideretur, abeſſem, in flāmam ipſam uenirem. ſed hæc etiam ſi non prudenter, tamen ἀνεμέσητα ſunt; primum, quòd de mea ſententia acta ſunt: deinde, etiam ſi te auctore, quid debet, qui conſilium dat, præſtare præter fidem? illud admirari ſatis non potui, quod ſcripſiſti his uerbis. BENE igitur tu, qui εὐθανασίαν, bene relinquis patriam? An ego relinquebam? aut tibi tum relinquere uidebar, tu id non modo nō prohibebas, uerum etiam approbabas?

grauiora, quæ reſtant. VELIM *σχόλιον aliquod eli=*
mes ad me, oportuiſſe te iſtuc facere. *ita'ne mi* At=
tice defenſione eget meum factum, præſertim apud te,
qui id mirabiliter approbaſti? ego uero iſtum ἀπολογι=
σμὸν συντάξομαι, ſed ad eorum aliquem, quibus inuitis,
& diſſuadentibus profectus ſum. etſi quid iam opus
eſt σχολίῳ: ſi perſeueraſſem, opus fuiſſet. at hoc ipſum
non conſtanter. nemo doctus unquam (multa autẽ de
hoc genere ſcripta ſunt) mutationem conſilij, inconſtan=
tiam dixit eſſe. deinceps igitur hæc. NAM *ſi à* Phæ
dro noſtro, expedita excuſatio eſſet. nunc quid reſpon=
demus? ergo id erat meum factum, quod Catoni *pro*
bare nõ poſſim, flagitij ſcilicet plenũ, et dedecoris. uti=
nam à primo ita tibi eſſet uiſum. tu mihi, ſicut eſſe ſo=
les fuiſſes Cato. Extremum illud uel moleſtiſſimum.
NAM Brutus *noſter ſilet: hoc eſt, non audet hominẽ*
id ætatis monere. aliud nihil habeo, quod ex ijs à te uer
bis ſignificari putem. & hercule ita eſt: nam XVI.
Cal. Sept. *cum ueniſſem* Veliam, Brutus *audiuit: erat*
enim cum ſuis nauibus apud Heletem *fluuium citra* Ve
liam millia paſſuum III. *pedibus ad me ſtatim.* Dij
immortales, quàm ualde ille reditu, uel potius reuerſio=
ne mea lætatus: effudit illa omnia, quæ tacuerat: ut re
cordarer illud tuum. NAM Brutus *noſter ſilet.*
maxime autem dolebat, me Cal. Sext. *in ſenatu nõ fuiſ*
ſe: Piſonem *ferebat in cælum: ſe autem lætari, quod*
effugiſſem duas maximas uituperationes, unam, quam
itinere faciendo me intelligebam ſuſcipere, deſperationis,
ac relictionis Reip. *(flentes mecum uulgo querebãtur,*
quibus de meo celeri reditu non probabam) alterã, de

qua Brutus, & qui unà erant (multi autem erant) læta bantur, quòd eam uituperationem effugiſſem, me exiſtimari ad Olympia. hoc uero nihil turpius quouis Reip. tempore: ſed hoc ἀναπολόγητον. ego uero auſtro gratias miras, qui me à tanta infamia auerterit. reuer ſionis has ſpecioſas cauſas habes, iuſtas illas quidem, & magnas, ſed nulla iuſtior, quàm quòd tu idem alijs literis. PROVIDE, SI CVI QVOD DEBETVR, VT SIT VNDE PAR PARI RESPONDEATVR: MIRIFICA ENIM ΔΥΣΧΡΗΣΤΊΑ EST PROPTER METVM ARMORVM. *in freto medio hanc epiſtolam legi, ut, quid poſſem prouidere, in mentē non ueniret mihi, niſi ꝙ præſens me ipſe defenderē. ſed hæc hactenus. reliqua coram. Antonij edictū legi à Bruto, et horū cōtra, ſcriptū præclare. ſed quid iſta edicta ualeant, aut quò ſpectent, plane nō uideo. nec ego nūc, ut Brutus cēſebat, iſtuc ad Rēp. capeſſendā uenio: qd .n. fieri pōt? nū quis Piſoni eſt aſſenſus? nū rediјt ipſe poſtri die? ſed abeſſe hanc ætatē lōge à ſepulcro negāt oportere. ſed, obſecro te, qd eſt quod audiui de Bruto? Piliā πεπαράλυσθαι παραλύσει, te ſcripſiſſe aiebat. ualde ſum cōmotus. etſi idē, te ſcribere, ſperare melius. ita plane uelim: ei dicas plurimā ſalutē, et ſuauiſſimæ Atticæ. hæc ſcripſi nauigans, cū Pōpeianū accederē, XIIII. Cal.* Sept.

CICERO ATTICO S.

CVM *ſciā, quo die uēturus ſim, faciā, ut ſcias. impedimēta expectāda ſunt, quæ Anagnia ueniūt: & familia ægra eſt. Cal. ueſperi literæ mihi ab Octauiano redditæ*

ſunt. magna molitur. ueteranos, quiqui Caſſilini, et Calatiæ ſunt perduxit ad ſuã ſententiã: nec mirũ: quingenos denarios dat: cogitat reliquas colonias obire. plane hoc ſpectat, ut ſe duce bellũ geratur cũ Antonio. itaque uideo paucis diebus nos in armis fore. quẽ aũt ſequamur uide nomẽ: uide ætatẽ. atq; à me poſtulat, primũ ut clã colloquatur, uel Capuæ: puerile hoc quidẽ, ſi id putat clã fieri poſſe. docui literis, id nec opus eſſe, nec fieri poſſe. miſit ad me Cæcinã quẽdã Volateranũ familiarẽ ſuũ, qui hoc pertulit, Antoniũ cũ legione Alaudarũ ad Vrbẽ pergere, pecunias municipijs imperare, legionẽ ſub ſignis ducere. cõſultabat, utrũ Romã cũ ↀↀↀ ueteranorũ proficiſceretur, an Capuã teneret, et Antonium uenientẽ excluderet, an iret ad tres legiones Macedonicas, q̃ iter ſecũdũ mare ſuperũ faciunt, quas ſperat ſuas eſſe. hæ cõgiariũ ab Antonio accipere noluerũt, ut hic quidẽ narrat, et ei cõuitiũ grãde fecerũt cõcionãtẽq; reliquerũt. quid quæris? ducẽ ſe profitetur, nec nos ſibi putat deeſſe oportere. equidẽ ſuaſi, ut Romã pergeret: uidetur. n. mihi & plebeculã urbanã, et, ſi fidẽ fecerit, etiã bonos uiros ſecũ habiturus: ò Brute ubi es? quãtã εὐκαιρίαν amittis. non equidẽ hoc diuinaui, ſed aliquid tale putaui fore. nũc tuũ conſiliũ exquiro. Romam'ne uenio, an hic maneo, an Arpinũ? ἀσφαλέιαν habet is locus. fugiã Romã, ne deſideremur, ſi quid actũ uidebitur. hoc igitur explica. nunquam in maiore. ἀπορίᾳ fui. Vale.

CICERO ATTICO S.

BINAE mihi uno die literæ ab Octauio. nũc quidẽ, ut Romã ſtatim ueniã; uelle ſe rem agere per ſenatum.

cui ego,non poſſe ſenatum ante Cal. Ian.*quod quidem ita credo.ille autem addit conſilio tuo . quid multa?ille urget : ego autem* σκέπτομαι *: non cõfido ætati:ignoro, quo animo : nil ſine* Panſa *tuo uolo : uereor , ne ualeat* Antonius *; nec à mari diſcedere libet : & me tuo, ne quæ* ἀριστεία *me abſente .* Varroni *quidem diſplicet conſilium pueri, mihi non . firmas copias habet :* Brutum *habere poteſt, & rem gerit palàm , centuriat* Capuæ, *dinumerat . iam,iamq́; uideo bellum . ad hæc reſcribe. tabellarium meum* Calendis Roma *profectum ſine tuis literis miror.* VI. Arpinum *ueni, ad* IIII *in* Sinueſſanum.*eodem die uulgo loquebantur,* Antonium *manſurum eſſe* Caſilini:*itaque mutaui conſilium:ſtatueram enim rectà appia* Romam *. facile me ille eſſet aſſecutus:aiunt enim eum* Cæſariana *uti celeritate. uerti igitur me à* Minturnis Arpinum *uerſus. conſtitueram, ut pridie* Idus *aut* Aquini *manerem, aut in* Arcano*. nunc mi* Attice *tota mente incumbe in hanc curã:magna enim res eſt . tria ſunt autem,maneam ne* Arpini, *an propius accedam, an ueniam* Romam.*quod cenſueris, faciam: ſed quamprimum auide expecto tuas literas.* VI. Idus *mane, in* Sinueſſano . Vale.

CICERO ATTICO S.

NONIS *accepi à te duas epiſtolas: quarum alteram* Cal.*dederas,alteram pridie.igitur prius ad ſuperiorem.* Noſtrum *opus tibi probari lætor. ex quo ante ipſe poſuiſti, quæ mihi florentiora ſunt uiſa tuo iudicio : cærulas enim tuas miniatulas illas extimeſcebam.* De Sica *ita eſt, ut ſcribis . aſt ægre me tenui.itaque perſtrin*

gam ſine ulla contumelia Sicæ, & Septimiæ : tantum, * ut ſciant παῖδες παίδων ſine uallo Luciliano, eum ex C. Fadij filia liberos habuiſſe. atque utinam eum diem uideam, cum iſta oratio ita libere uagetur, ut etiam in Sicæ domum introeat. ſed illo tempore opus eſt, quod fuit illis Triumuiris. moriar, niſi facete. tu uero leges Sexto, eiusq; iudicium mihi perſcribes. εἷς ἐμοὶ μύριοι. Caleni interuentum, et Caluenæ cauebis. quod uereris, ne ἀδολεσχῶ: mihi tu? quis minus? cui, ut Ariſtophani iambus, ſic epiſtola longiſſima quæque optima uidetur.

Quod me admones, tu uero etiam ſi reprehenderes, non modo facile paterer, ſed etiam lætarer, quippe cum in reprehenſione eſt prudentia cum εὐμενείᾳ. ita libenter ea corrigam, quæ à te animaduerſa ſunt, eodem iure, quo Rubriana potius, quàm quo Scipionis: et de laudibus Dolabellæ deruam cumulum. attamen eſt iſto loco bella, ut mihi uidetur, εἰρωνεία, quòd eum contra ciues in acie. illud etiam malo, indignius eſſe hunc uiuere, quàm quod indignius. Γεπλογραφίαν Varronis tibi probari non moleſte fero: à quo adhuc ἡρακλείδειον illud non abſtuli. Quòd me hortaris ad ſcribendum, amice tu quidem, ſed me ſcito agere nihil aliud. Grauedo tua mihi moleſta eſt. quæſo adhibe, quam ſoles, diligentiam. Ὦ ΤΙΤΕ, tibi prodeſſe lætor. Anagnini ſunt Muſtela ταξιάρχης, & Laco, qui plurimum bibit. Librum, quem rogas, perpoliam, & mittam.

Hæc ad poſteriorem. τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, quatenus Panætius, abſolui duobus: illius tres ſunt. ſed cū initio diuiſiſſet ita, tria genera exquirendi officij eſſe; unum, cum deliberamus, honeſtū, an turpe ſit; alterum,

utile, an inutile; tertium, cum hæc inter ſe pugnare uideantur, quo modo iudicandum ſit, qualis cauſa Reguli, redire honeſtum, manere utile: de duobus primis præclare diſſeruit: de tertio pollicetur ſe deinceps ſcripturum, ſed nihil ſcripſit. eum locum Poſidonius perſecutus. ego autem & eius librum accerſiui, & ad Athenodorum Caluum ſcripſi, ut ad me τὰ κεφάλαια *mitteret: quem expecto: quem uelim cohortere, & roges, ut quàm primum: in eo eſt* περὶ τοῦ κατὰ περίστασιν καθήκοντος. *quod de inſcriptione quæris: non dubito, quin* τὸ καθῆκον *officium ſit, niſi quid tu aliud: ſed inſcriptio plenior, de officijs.* προσφωνῶ *autem Ciceroni filio. uiſum eſt non* ἀνοικεῖον. *De Myrtilo dilucide. ò qualis tu ſemper iſtos. ita'ne in D. Brutum de iſtis? ego me, ut ſcripſeram, in Pompeianum non abdidi, primo tempeſtatibus, quibus nihil tetrius: deinde ab Octauio quotidie literæ, ut negotium ſuſciperem, Capuam uenirem, iterum remp. ſeruarem, Romam utique ſtatim:* αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ᾽ ὑποδέχθαι. *is tamen egit ſanè ſtrenue, & agit, Romã ueniet cum manu magna. ſed eſt plane puer. putat ſenatum ſtatim. quis ueniet? ſi uenerit, quis incertis rebus offendet Antonium? Calendis Ian. erit fortaſſe præſidio, aut quidem ante depugnabitur. puero municipia mire fauent: iter enim faciens in Samnium uenit Cales, manſit Theani. mirifica* ἀπάντησις, *& cohortatio. hoc tu putares? ob hoc ego citius Romam, quàm conſtituerã. ſimul ac conſtituero, ſcribã. etſi nondum ſtipulationes legeram: nec enim Eros uenerat: tamen rem pridie Idus uelim conficias. Epiſtolas Catinã, Tauromeniũ, Syracuſas cõmodius mittere po*

tero, ſi Valerius interpres ad me nomina gratioſorũ ſcri-pſerit: alij.n. ſunt aliàs, noſtriq; familiares ferè demor-tui. publice tamen ſcripſi, ſi uti uellet eis Valerius; aut mihi nomina mitteret. De Lepidianis *feris* Balbus *ad me.* Vſque *ad* III. Cal. *expectabo tuas literas: meq;* Tor-*quati negociolo ſiturum puto.* Quinti *literas ad te miſi, ut ſcires, quàm ualde eum amaret, quem dolet à te mi-nus amari.* Atticæ, *quoniam, quod optimum in pueris eſt, hilarula eſt, meis uerbis ſuauium des.* Vale.

CICERO ATTICO S.

OPPII *epiſtolæ, quia perhumana erat, tibi miſi ex-emplum.* De Ocella, *dũ tu muginaris, nec mihi quidquã reſcribis, cepi conſilium domeſticũ: itaque me prid.* Idus *arbitror* Romæ *futurum. commodius eſt uiſum, fru-ſtra me iſtic eſſe, cum id non neceſſe eſſet, quàm, ſi opus eſſet, non adeſſe. & ſimul, ne intercluderer, metuebam: ille enim iam aduentare poteſt.: etſi uarij rumores, mul-tiq;, quos cuperem ueros: nihil tamen certi. ego uero, quidquid eſt, tecum potius, quàm animi pendeam, cum à te abſim, & de te, & de me. ſed quid dicam? bonum animum.* De ἡρακλειδείῳ Varronis, *negotia ſalſa: me quidem nihil unquam ſic delectauit. ſed hæc, & alia maiora coràm.* Vale.

CICERO ATTICO S.

O CASVM *mirificũ.* V. Idus *cũ ante lucẽ de* Si-*nueſſano ſurrexiſſem, ueniſſemq; diluculo ad* Põtem Ti-*retiũ, qui eſt* Minturnis, *in quo flexus eſt ad iter* Arpinas, *obuiã mihi fit tabellarius, qui me offendit* δολιχὸν πλόον

ὁρμαίνοντα. ego ſtatim, cedo, inquam, ſi quid ab Attico. nondum legere poteramus: nam & lumina dimiſeramus, nec ſatis lucebat. cum autem luceret, ante ſcripta epiſtola ex duabus tuis prior mihi legi cœpta eſt. illa omnium quidem elegantiſſima. ne ſim ſaluus, ſi aliter ſcribo, ac ſentio. nihil legi humanius. itaque ueniam, quò uocas, modo adiutore te. ſed nihil tam ἀπροσδιόνυσον mihi primo uidebatur, quàm ad eas literas, quibus ego à te conſilium petieram, te mihi iſta reſcribere. ecce tibi altera, qua hortaris παρ᾽ ἠνεμόεντα μίμαντα, νῆσον ἐπὶ ψυρίης, Appiam ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντα: itaque eo die manſi Aquini. longulum ſanè iter, & uia inepta. inde poſtridie mane proficiſcens, has literas dedi. & quidem, ut à me dimitterem inuitiſſimus, fecerunt Erotis literæ. rem tibi Tiro narrabit. tu, quid faciendum ſit, uidebis: præterea, poſſim ne propius accedere (malo enim eſſe in Tuſculano, aut uſpiam in ſuburbano) an etiam longius diſcedendum putas. crebro ad me uelim ſcribas. erit autem quotidie, cui des. Quod præterea conſulis, quid tibi cenſeam faciundum: difficile eſt, cum abſim: ueruntamen, ſi pares æque inter ſe; quieſcendum: ſin; latius manabit, & quidem ad nos, deinde communiter. auide tuum conſilium expecto. timeo, ne abſim, cum ad eſſe me ſit honeſtius: uenire non audeo. de Antonij itineribus neſcio quid aliter audio, atque ut ad te ſcribebã. omnia igitur uelim explices, & ad me certa mittas.

De reliquo quid ego tibi dicam? ardeo ſtudio hiſtoriæ: incredibiliter enim me commouet tua cohortatio. quæ quidem nec inſtitui, nec effici poteſt ſine tua ope. coràm igitur hoc quidem conferemus. in præſentia mihi uelim

ſcribas,

ſcribas,quibus Coſ. C. Fannius M. F. Trib. pl. fuerit: ui deor mihi audiſſe, P. Africano, L. Mummio. id igitur quæro. tu mihi de ijs rebus, quæ nouantur, omnia certa, clara. III. Id. ex Arpinati. Vale.

CICERO ATTICO S.

NIHIL erat plane, quod ſcriberẽ. nam, cũ Puteolis eſſem, quotidie aliquid noui de Octauiano, multa etiam falſa de Antonio. ad ea autẽ, quæ ſcripſiſti (tres. n. accepe rã III. Idus à te epiſtolas) ualde tibi aſſentior, ſi multũ poſſit Octauianus, multo firmius acta tyrãni cõprobatũ iri, quàm in Telluris, atque id cõtra Brutũ fore. ſin autẽ uincitur, uides intolerabilem Antoniũ: ut, quẽ uelis, neſcias. O' Seſtij tabellariũ hominẽ nequã. poſtridie Puteolis Romæ ſe dixit fore. Quòd me mones, ut pedetentim: aſſentior: & ſi aliter cogitabam, nec me Philipppus, aut Marcellus mouet: alia. n. eorum ratio: & ſi nõ eſt, tamẽ uidetur. ſed in iſto iuuene, quãquã animi ſatis, auctoritatis parũ eſt. tamẽ uide, ſi forte in Tuſculano recte eſſe poſſim, ne id melius ſit: ero libẽtius: nihil. n. ignorabo: an hoc, cũ Antonius uenerit. Sed, ut aliud ex alio, mihi nõ eſt dubiũ, quin, quod Græci καϑῆκον, nos officium. id autem, quid dubitas, quin etiam in remp. præclare caderet? non ne dicimus, Cõſulũ officiũ, ſenatus officiũ? præclare cõuenit, aut da melius. Male narras de Nepotis filio. ualde mehercule moueor, & moleſte fero. neſcierã omnino eſſe iſtũ puerũ. Caniniũ perdidi, hominẽ, quod ad me attinet, nõ ingratũ. Athenodorũ, nihil eſt, quod hortere: miſit enim ſatis bellũ ὑπόμνημα. Grauedini quæſo omni ratione ſubueni. Quintuis tui patris nepos ſcribit

ad patris mei nepotem, ſi ex Nonis ijs, quibus nó magna geſſimus, ædem Opis explicaturum, idq́; ad populum. ui debis igitur, & ſcribes. Sexti iudicium expecto. Vale.

CICERO ATTICO S.

NOLI *putare pigritia facere me, quòd non mea manu ſcribam: ſed mehercule pigritia: nihil enim habeo aliud, quod dicam. & tamen in tuis quoque epiſtolis* Alexim *uideor agnoſcere. ſed ad rem uenio.* Ego, *ſi me non improbiſſime* Dolabella *tractaſſet, dubitaſſem fortaſſe, uerum remiſſior eſſem, an ſummo iure contenderem: nunc uero etiam gaudeo mihi cauſam oblatam, in qua & ipſi ſentiat, & reliqui omnes, me ab illo alienatum: idq́; præ me feram, & quidem me mea facere, & reipub. cauſa, cur illum oderim, quòd, cum eam me auctore defendere cœpiſſet, non modo deſeruit emptus pecunia, ſed etiam, quantum in ipſo fuerit, euerterit.* Quod *autem quæris, quo modo agi placeat, cum dies uenerit: primum uelim eiuſmodi ſit, ut non alienum ſit, me* Romæ *eſſe; de quo, ut de cæteris, faciam, ut tu cenſueris: de ſumma autem, agi prorſus uehementer, & ſeuere uolo. & ſi, ſponſores appellare, uidetur habere quandam* δυσωπίαν*. tamen, hoc quale ſit, conſideres uelim. poſſumus enim, ut ſponſores appellentur, procuratorem introducere: neque enim illi litem conteſtabuntur: quo facto, non ſum neſcius ſponſores liberari. ſed & illi turpe arbitror, eo nomine, quod ſatiſdato debeat, procuratores eius non diſſoluere: & noſtræ grauitatis, ius noſtrum ſine ſumma illius ignominia perſequi. de hoc quid placeat, reſcribas uelim: & non dubito, quin*

hoc totum lenius adminiſtraturus ſis. Redeo ad remp. multa mehercule à te ſæpe ἐν πολιτικῷ genere prudenter: ſed his literis nihil prudentius: QVANQVAM ENIM POSSET IN PRAESENTIA BELLE ISTE PVER RETVNDERE ANTONIVM, TAMEN EXITVM EXPECTARE DEBEMVS. *at quæ concio? nam eſt miſſa mihi. iurat, ita ſibi parentis honores conſequi liceat: & ſimul dextram intendit ad ſtatuam. μὴ δὲ σωθείην, εἴποτε τοιοῦτο. ſed, ut ſcribis, certiſſimum eſſe uideo diſcrimen Caſcæ noſtri Tribunatum: de quo quidem ipſo dixi Oppio, cum me hortaretur, ut adoleſcentē, totamq́; cauſam, manumq́; ueteranorum complecterer, me nullo modo facere poſſe, ni mihi exploratum eſſet, eum non modo non inimicum tyránoctonis, uerum etiam amicum fore. cum ille diceret, ita futurum: quid igitur feſtinamus, inquam? illi enim mea opera ante Cal. Ian. nihil opus eſt: nos autem eius uoluntatem ante Idus Dec. perſpiciemus in Caſca. mihi ualde aſſenſus eſt. quam ob rem hæc quidem hactenus. Quod reliquum eſt, quotidie tabellarios habebis, &, ut ego arbitror, etiam, quid ſcribas, quotidie. Leptæ literarum exemplum tibi miſi: ex quo mihi uidetur ϛρατηλὰξ ille deiectus de gradu. ſed tu, cum legeris, exiſtimabis.*

Obſignata iam epiſtolá, literas à te, & à Sexto accepi. nihil iucundius literis Sexti, nihil amabilius. nam tuæ breues, priores erant uberrimæ. tu quidem & prudenter, & amice ſuades, ut in his locis potiſſimum ſim, quoad audiamus, hæc, quæ cōmota ſunt, quorſum euadant. ſed me, mi Attice, non ſanè hoc quidem tempore mouet.

reſp. non quo ea ſit mihi quidquam carius, aut eſſe debeat, ſed deſperatis etiam Hippocrates *uetat adhibere medicinam. quare iſta ualeant. me res familiaris mouet: rem dico? immo uero exiſtimatio: cum enim tanta reliqua ſint, ne* Terentiæ *quidem adhuc quod ſoluam expeditum eſt: Terentiam dico? ſcis nos pridem iam conſtituiſſe* Montani *nomine* HS XXI *diſſoluere. pudentiſſime hoc* Cicero *petierat, uti de ſuo. liberaliſſime, ut tibi quoque placuerat, promiſeram;* Erotiq; *dixeram, ut ſepoſitum haberet. non modo, ſed iniquiſſimo fœnore uerſuram facere* Aurelius *coactus eſt. nam de* Terētiæ *nomine* Tiro *ad me ſcripſit, te dicere, numos à* Dolabella *fore. male eum credo intellexiſſe, ſi quiſquā male intelligit; potius nihil intellexiſſe: tu enim ad me ſcripſiſti* Coccei *reſponſum, & iiſdem penè uerbis* Eros. *ueniendum eſt igitur uel in ipſam flammam: turpius eſt enim priuatim cadere, quàm publice. itaque cæteris de rebus, quas ad me ſuauiſſime ſcripſiſti, perturbato animo non potui, ut conſueueram, reſcribere. conſenti in hac cura, ubi ſum, ut me expediam: quibus autem rebus, uenit quidem mihi in mentem: ſed certo conſtituere nihil poſſum, prius quàm te uidero. qui minus autem ego iſtic rectè eſſe poſſim, quàm eſt* Marcellus? *ſed non id agitur: neque id maxime curo: quid curem, uides. adſum igitur.* Vale.

CICERO ATTICO S.

IVCVNDISSIMAS *tuas legi literas. ad* Plancũ *ſcripſi. habes exemplum. cum* Tirone *quid ſit lo=*

cutus, cognoſcam ex ipſo. Cum ſorore ages attentius, ſi te occupatione iſta relaxaris. Vale.

M. Cicero L. Planco Præt. Des. S.

ATTICI *noſtri te ualde ſtudioſum eſſe cognoui, mei uero ita cupidum, ut mehercule paucos æque obſeruanteis, atque amanteis me habere exiſtimem: ad paternas enim magnas, & ueteres, & iuſtas neceſſitudines magnam attulit acceſſioné tua uoluntas erga me, meáq; erga te par, atque mutua. Buthrotia tibi cauſa ignota non eſt: egi enim ſæpe, tibiq; totam rem demonſtraui: quæ eſt acta hoc modo. ut primum Buthrotium agrum proſcriptum uidimus, commotus* Atticus *libellum compoſuit, eum mihi dedit, ut darem Cæſari: eram enim cœnaturus apud eum illo die. cum libellum Cæſari dedi, probauit cauſam, reſcripſit* Attico, *æqua eum poſtulare: admonuit tamen, ut pecuniam reliquã Buthrotij ad diem ſoluerent.* Atticus, *qui ciuitatem cõſeruatam cuperet, pecuniam numerauit de ſuo. quod cũ eſſet factum, adiuimus ad Cæſarem, uerba fecimus pro* Buthrotijs, *liberaliſſimum decretum abſtulimus: quod eſt obſignatum ab ampliſſimis uiris. quæ cum eſſent acta, mirari quidem ſolebam pati Cæſarem conuenire eos, qui agrum* Buthrotium *concupiſſent, neque ſolum pati, ſed etiam ei negotio te præficere. itaque & ego cum illo locutus ſum, & ſæpius quidem, ut etiã accuſarer ab eo, quòd parum conſtantiæ ſuæ confiderem: &* M. Meſſalæ, *& ipſi* Attico *dixit, ut ſine cura eſſent: aperteq; oſtendebat, ſe præſentium animos (erat enim*

popularis, ut noras) offendere nolle: cum mare tranſiſſent, curaturum ſe, ut in alium agrum deduceretur. hæc illo uiuo. poſt interitum uero Cæſaris, ut primnm ex S. C. cauſas Conſules cognoſcere inſtituerunt, hæc, quæ ſcripſi, ad eos delata ſunt. probauerunt cauſas ſine ulla dubitatione, ſeq́; ad te literas daturos eſſe dixerunt. ego autem mi Plance, etſi non dubitabam, quin & S.C. & lex, & Conſulum decretum, ac literæ apud te plurimum auctoritatis haberét, teq́; ipſius Attici cauſa uelle intellexeram: tamen hoc pro coniunctione, & beneuolentia noſtra mihi ſumpſi, ut id à te peteré, quod tua ſingularis humanitas, ſuauiſſimiq́; mores à te eſſent impetraturi. id autem eſt, ut hoc, quod te tua ſpóte facturum eſſe certo ſcio, honoris noſtri cauſa libenter, prolixe, celeriter facias. mihi nemo eſt amicior, nec iucundior, nec carior Attico: cuius antea res ſolum familiaris agebatur, eaq́; magna, nũc acceſſit etiam exiſtimatio, ut, quod conſecutus eſt magna & induſtria, & gratia, & uiuo Cæſare, & mortuo, id te adiuuante obtineat. quod ſi à te erit impetratum; ſic uelim exiſtimes, me de tua liberalitate ita interpretaturum, ut tuo ſummo beneficio me affectum iudicem. ego, quæ te uelle, quæq́; ad te pertinere arbitrabor, ſtudioſe, diligenterq́; curabo. da operam, ut ualeas. Vale.

Cicero Planco Prat. Des. S.

I A M *antea petiui abs te per literas, ut, cum cauſa Buthrotiorũ probata à Conſulibus eſſet, quibus & lege, & S. C. permiſſum erat, ut de Cæſaris actis cognoſcerent, ſtatuerent, iudicarent, eam rem tu adiuuares, At*

ticumq; noſtrum, cuius te ſtudioſum cognoui, & me, qui non minus laboro, moleſtia liberares: omnibus enim rebus magna cura, multa opera, & labore confectis, in te poſitum eſt, ut noſtræ ſolicitudinis finem quampri-mum facere poſſimus. quanquam intelligimus ea te eſſe prudētia, ut uideas, ſi ea decreta Conſulum, quæ de Cæ-ſaris actis interpoſita ſunt, non ſeruentur, magnā per-turbationem rerum fore. equidem, cum multa, quod neceſſe erat in tanta occupatione, non probentur, quæ Cæſar ſtatuerit; tamen otij, paciſq; cauſa accerime illa ſoleo defendere: quod tibi idem magnopere faciendū cenſeo: quanquam hæc epiſtola non ſuaſoris eſt, ſed ro-gatoris. igitur mi Plance togo te, & etiam oro, ſic me-diusfidius, ut maiore ſtudio, magiſq; ex animo agere non poſſim, ut totum hoc negotium ita agas, ita tractes, ita conficias, ut, quod ſine ulla dubitatione apud Conſules obtinuimus propter ſummam bonitatem, & æquita-tem cauſæ, id tu nos obtinuiſſe non modo facile patiare, ſed etiam gaudeas. qua quidem uoluntate eſſe erga At-ticum, ſæpe præſens & illi oſtendiſti, & uero etiā mihi. quod ſi feceris, me, quem uoluntate, & paterna neceſ-ſitudine coniunctum ſemper habuiſti, maximo beneficio deuinctum habebis. idq; ut facias, te uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.

Cicero Capitoni ſuo S.

NVNQVAM *putaui fore, ut ſupplex ad te uenirē: ſed hercule facile patior datum tempus, in quo amorem experirer tuum.* Atticum *quanti faciam, ſcis. amabo te, da mihi & hoc: obliuiſcere mea cauſa illū aliquan-*

do ſuo familiari aduerſario tuo uoluiſſe conſultum, cũ illius exiſtimatio ageretur. hoc primũ ignoſcere, eſt humanitatis tuæ: ſuos enim quiſque debet tueri. deinde, ſi me amas, omitte Atticum Ciceroni tuo: qué quãti facias, præ te ſoles ferre. totum hoc, ut, quod ſemper exiſtimaui, nunc plane intelligam, me à te multũ amari. Buthrotios cum Cæſar decreto ſuo, quod ego obſignaui cum multis ampliſſimis uiris, liberauiſſet, oſtendiſſetq; nobis, ſe, cum agrarij mare tranſiſſent, literas miſſurum, quem in agrum deducerentur: accidit, ut ſubito ille interiret. deinde, quemadmodũ tu ſcis (inter fuiſti enim, cum Conſules oporteret ex. S. C. de actis Cæſaris cognoſcere) res ab ijs in Cal. Iun. dilata. acceſſit ad S. C. lex, quæ lata eſt ad IIII. Non. Iun. quæ lex earum rerum, quas Cæſar ſtatuiſſet, decreuiſſet, egiſſet, Conſulibus cognitionem dedit. cauſa Buthrotiorum de lata eſt ad Conſules. decretum Cæſaris recitatum eſt, & multi præterea libelli Cæſaris prolati. Conſules de conſilij ſententia decreuerunt ſecundum Buthrotios, Plancũ dederunt. nunc mi Capito (ſcio enim quantum ſemper apud eos, quibuscum ſis, poſſe ſoleas, eo plus apud hominem facillimum, atque humaniſſimum Plancum) enitere, elabora, uel potius eblandire, effice, ut Plancus, quem ſpero optimum eſſe, ſit etiam melior opera tua. omnino res huiuſmodi uidetur eſſe, ut ſine cuiuſquam gratiã Plancus ipſe pro ingenio, & prudentia ſua non ſit dubitaturus, quin decretum Conſulũ, quorũ & lege, & S. C. cognitio, & iudicium fuit, conſeruet, præſertim cum, hoc genere cognitionum labefactato, acta Cæſaris in dubium uentura uideantur: quæ non

modo ij, quorum intereſt, ſed etiam ij, qui illa non pro= bant, otij cauſa confirmare uelint. quod cum ita ſit, ta= men intereſt noſtra, Plancum hoc animo libenti, proli= xóq; facere. quod certe faciet, ſi tu neruulos tuos mihi ſæpe cognitos, ſuauitatemq́;, qua nemo tibi par eſt, adhi= bueris. quod ut facias, te uehementer rogo. Vale.

Cicero Cupiennio S.

PATREM *tuum plurimi feci, meq́; ille mirifice & coluit, & amauit. nec mehercule unquam mihi du= biū fuit quin à te diligerer. ego quidem id facere nō de= ſtiti. quam ob rem peto à te in maiorem modum, ut ci= uitatem* Buthrotiam *ſubleues, decretumq́;* Conſulum, *quod ij ſecundum* Buthrotios *fecerunt, cum & lege, &* S. C. *ſtatuendi poteſtatem haberent, des operā, ut* Plan*cus noſter quamprimum confirmet, & probet. hoc te ue hementer mi* Cupienni *etiam atque etiā rogo.* Vale.

Cicero Planco Præt. Des. S.

IGNOSCE *mihi, quòd, cum antea accuratiſſi= me de* Buthrotijs *ad te ſcripſerim, eadem de re ſæpius ſcri bam. nō mehercule mi* Plance *facio, quòd parum confi= dam aut liberalitati tuæ, aut noſtræ amicitiæ: ſed cū tan ta res agatur* Attici *noſtri, nūc uero etiam exiſtimatio, ut id, quod probauit* Cæſar, *nobis teſtibus, & obſignato= ribus, qui & decretis & reſponſis* Cæſaris *interfuera= mus, uideatur obtinere potuiſſe, præſertim cum tota po= teſtas eius rei tua ſit, ut ea, quæ* Conſules *decreuerunt*

ſecundum Caſaris decreta, & reſponſa non dicam comprobes, ſed ſtudioſe, libenterq; comprobes. id mihi ſic erit gratum, ut nulla res gratior eſſe poſſit. etſi iam ſperabam, cum has literas accepiſſes, fore, ut ea, quæ ſuperioribus literis à te petiſſemus, impetrata eſſent: tamen non faciam finem rogandi, quoad nobis nūciatum erit, te id feciſſe, quod magna cum ſpe expectamus: deinde enim confido fore, ut alio genere literarū utamur, tibiq; pro tuo ſummo beneficio gratias agamus. quod ſi acciderit, uelim ſic exiſtimes, non tibi tam Atticū, cuius permagna res agitur, quàm me, qui non minus laboro, quàm ille, obligatum fore. Vale.

Cicero Capitoni S.

NON *dubito, quin mirere, atque etiam ſtomachere, quòd tecum de eadē re agā ſæpius. hominis familiariſſimi, & mihi omnibus rebus coniunctiſſimi permagna res agitur Attici. cognoui ego tua ſtudia in amicos, etiam in te amicorum. multū potes nos apud Plancum iuuare. noui humanitatem tuam: ſcio, quàm ſis amicis iucundus. nemo nos in hac cauſa plus iuuare poteſt, quā tu. & res iſta eſt firma; ut debet eſſe, quam Conſules de conſilij ſententia decreuerunt, cum & lege, & S. C. cognoſcerent. tamen omnia poſita putamus in Planci tui liberalitate: quem quidem arbitramur cum officij tui & Reip. cauſa decretum Conſulum cōprobaturum, tum libenter noſtra cauſa eſſe facturum. adiuuabis igitur mi Capito: quod ut facias, uehementer etiam atque etiam rogo. Vale.*

T. POMPONII ATTICI VITA PER CORNELIVM NEPOTEM.

POMPONIVS Atticus ab origine ultima ſtirpis Romanæ generatus, perpetuo à maioribus acceptam equeſtrem obtinuit dignitatem. patre uſus eſt diligente, indulgente, et, ut tũ erant tempora, diti, in primisq; ſtudioſo literarum. hic, prout ipſe amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis ætas impertiri debet, filium erudiuit. erat autem in puero, præter docilitatem ingenij, ſumma ſuauitas oris, & uocis, ut non ſolum celeriter acciperet, quæ tradebantur, ſed etiam excellenter pronunciaret. qua ex re pueritia nobilis inter æquales ferebatur, clariusq; exſplendeſcebat, quàm generoſi condiſcipuli animo æquo ferre poſſent. itaque incitabat omnes ſtudio ſuo. quo in numero fuerunt L. Torquatus, C. Marij filius, M. Cicero: quos conſuetudine ſua ſic ſibi deuinxit, ut nemo ijs perpetuo fuerit carior. pater mature deceſſit. ipſe adoleſcentulus propter affinitatem P. Sulpitij, qui Trib. pl. interfectus eſt, non expers fuit illius periculi: nanque * Anitia Pomponij conſobrina nupſerat M. Seruio fratri Sulpitij. itaque interfecto Sulpitio, poſteaq̃ uidit Cinnano tumultu ciuitatem eſſe perturbatã, neque ſibi dari facultatem pro dignitate uiuendi, quin alterutram partem offenderet, diſſociatis animis ciuium, cum alij Sullanis, alij Cinnanis fauerent partibus; idoneum tempus ratus ſtudijs obſequendi ſuis, Athenas ſe contulit:

neque eo ſecius adoleſcentem Marium *hoſtem iudicatũ iuuit opibus ſuis: cuius fugam pecunia ſubleuauit. ac, ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari, eodem magnam partem fortunarum traiecit ſuarum. hic ita uixit, ut uniuerſis* Athenienſibus *merito eſſet cariſſimus: nam præter gratiam, quæ iam in adoleſcentulo magna erat, ſæpe ſuis opibus inopiam publicam leuauit: cum enim uſuram facere publice neceſſe eſſet, neque eius conditionem æquam haberent, ſemper ſe interpoſuit, atque ita, ut neque uſuram unquam ab ijs acceperit, neque longius, quàm dictum eſſet, debere paſſus ſit. quod utrũque erat ijs ſalutare: nam neque indulgendo inueteraſcere eorum æs alienum patiebatur, neque multiplicandis uſuris creſcere. auxit hoc officium alia quoque liberalitate: nam uniuerſos frumẽto donauit, ita, ut ſingulis* VII. *modij tritici darentur, qui modius menſuræ medimnus* Athenis *appellatur. hic autem ſic ſe gerebat, ut cõmunis infimis, par principibus uideretur. quo factum eſt, ut huic omnes honores, quos poſſent, publice haberent, ciuemq́; facere ſtuderent. quo beneficio ille uti noluit. quod non nulli ita interpretantur, amitti ciuitatem* Romanã *alia aſciſcita. quandiu affuit, ne qua ſibi ſtatua poneretur, reſtitit: abſens prohibere non potuit. itaque aliquot ipſi, et* Phidiæ *locis ſanctiſſimis poſuerunt: hunc enim in omni procuratione* Reip. *actorẽ, auctorẽq́; habebant. igitur primũ illud munus fortunæ, quòd in ea potiſſimum urbe natus eſt, in qua domicilium orbis terrarum eſſet imperij, ut eandem & patriam haberet, & domum: hoc ſpecimen prudentiæ, quòd, cum in eam ſe ciuitatem*

contuliſſet, quæ antiquitate, humanitate, doctrináq; præſtaret omneis, ei unus ante alios fuerit cariſſimus. huc ex Aſia Sulla decedens cum ueniſſet; quandiu ibi fuit, ſecum habuit Pomponium, captus adoleſcentis & humanitate, & doctrina: ſic enim græce loquebatur, ut Athenis natus uideretur: tanta autem erat ſuauitas ſermonis latini, ut appareret in eo natiuum quendam leporem eſſe, non aſcitum. idem poemata pronunciabat & græce, & latine ſic, ut ſupra nihil poſſet. quibus rebus factum eſt, ut Sulla nunquam à ſe dimitteret, cuperetq; ſecum deducere. qui cum perſuadere tentaret, noli, oro te, inquit Pomponius, aduerſum eos me uelle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem, Italiam reliqui. at Sulla adoleſcentis officio collaudato, omnia munera ei, quæ Athenis acceperat, proficiſcens iuſſit deferri. hic complures annos moratus, cum & rei familiari tantum operæ daret, quantum non indiligens deberet paterfamilias, & omnia reliqua tempora aut literis, aut Athenienſium reipub. tribueret, nihilo minus amicis urbana officia præſtitit: nam & ad comitia eorum uentitauit, &, ſi qua res maior acta eſt, non defuit, ſicut Ciceroni in omnibus eius periculis ſingularem fidem præbuit, cui ex patria fugienti HS CC & quinquaginta millia donauit. tranquillatis autem rebus Romanis, remigrauit Romam, ut opinor, L. Cotta, & L. Torquato Coſs. quem diem ſic uniuerſa ciuitas Athenienſium proſecuta eſt, ut lacrymis deſiderij futuri dolorem indicaret. habebat auunculum Q. Cæcilium equitem Romanum, familiarem L. Luculli, diuitem, difficillima natura: cuius ſic aſperitatem ueritus eſt, ut, quem nemo fer-

re poſſet, huius ſine offenſione ad ſummam ſenectutem retinuerit beneuolentiam. quo facto, tulit pietatis fructum: Cæcilius enim moriens teſtamento adoptauit eũ, hæredemq́; fecit ex dodrante. ex qua hæreditate accepit circiter centies HS. Erat nupta ſoror Attici Q. Tullio Ciceroni, eaſq́; nuptias M. Cicero conciliarat, cum quo à condiſcipulatu uiuebat coniunctiſſime, multo etiam familiarius, quàm cum Quinto: ut iudicari poſſit, plus in amicitia ualere ſimilitudinem morum, quàm affinitatem. utebatur autem intime Q. Hortenſio, qui ijs temporibus principatum eloquentiæ tenebat, ut intelligi non poſſet, uter eum plus diligeret, Cicero, an Hortenſius: & id, quod erat difficillimũ, efficiebat, ut inter quos tantæ laudis eſſet æmulatio, nulla intercederet obtrectatio, eſſetq́; talium uirorum copula. In rep. ita eſt uerſatus, ut ſemper optimarum partium & eſſet, & exiſtimaretur, neque tamen ſe ciuilibus fluctibus committeret, quòd non magis eos in ſua poteſtate exiſtimabat eſſe, qui ſe his dediſſent, quàm qui maritimis iactarentur. honores non petijt, cum ei paterent propter uel gratiam, uel dignitatem; quòd neque peti more maiorum, neque capi poſſent conſeruatis legibus in tam effuſis ambitus largitionibus, neque reipub. ſine periculo corruptis ciuitatis moribus. ad haſtam publicam nunquam acceſſit. nullius rei neque pr̃æs, neque manceps factus eſt. neminem ſuo nomine, neque ſubſcribens accuſauit. in ius de ſua re nunquam ijt. iudicium nullum habuit. multorum Conſulum, Prætorumq́; præfecturas delatas ſic accepit, ut neminem in prouinciam ſit ſecutus, honore fuerit contentus, rei familiaris deſpexerit fru-

ctum, qui ne cum Q. quidem Cicerone uoluerit ire in Aſiam, cum apud eum legati locum obtinere poſſet: non enim decere ſe arbitrabatur, cum Præturam gerere noluiſſet, aſſeclam eſſe Prætoris. qua in re non ſolum dignitatis ſeruiebat, ſed etiam tranquillitati, cum ſuſpiciones quoque uitaret criminum. quo fiebat, ut eius obſeruantia omnibus eſſet, carior, cum eam officio, non timori, neque ſpei tribui uiderent. Incidit Cæſarianum ciuile bellum, cum haberet annos circiter ſexaginta. uſus eſt ætatis uacatione, neque quoquam ſe mouit ex Vrbe. quæ amicis ſuis opus fuerant ad Pompeium proficiſcentibus, omnia ex ſua re familiari dedit. ipſum Pompeium coniunctum non offendit. nullum ab eo habebat ornamentnm, ut cæteri, qui per eum aut honores, aut diuitias ceperant: quorum partim inuitiſſimi caſtra ſunt ſecuti, partim ſumma cum eius offenſione domi remanſerunt. Attici autem quies tantopere Cæſari fuit grata, ut uictor cum priuatis pecunias per epiſtolas imperaret, huic non ſolum moleſtus non fuerit, ſed etiam ſororis filium Q. Ciceronem ex Pompeij caſtris conceſſerit. ſic uetere inſtituto uitæ effugit noua pericula. ſecutum eſt illud occiſo Cæſare, cum reſpub. penes Brutum uideretur eſſe, & Caſſium, ac tota ciuitas ſe ad eum conuertiſſe uideretur. ſic M. Bruto uſus eſt, ut nullo ille adoleſcens æquali familiarius, quàm hoc ſene, neque ſolum eum principem conſilij haberet, ſed etiam in conuictu. excogitatum eſt à quibuſdam, ut priuatum ærarium Cæſaris interfectoribus ab equitibus Romanis conſtitueretur. id facile effici poſſe arbitrati ſunt, ſi & principes

illius ordinis pecunias contuliſſent. itaque appellatus eſt à C. Flauio Bruti familiari Atticus, ut eius rei princeps eſſe uellet. at ille, qui officia amicis præſtanda ſine factione exiſtimaret, ſemperq; à talibus ſe conſilijs remouiſſet; reſpondit, ſi quid Brutus de ſuis facultatibus uti uoluiſſet, uſurum quantum eæ paterentur; ſed neque cũ quoquam de ea re collocuturum, neque coiturum. ſic ille conſenſionis globus huius unius diſſenſione diſiectus eſt. neq; multo poſt ſuperior eſſe cœpit Antonius, ita, ut Brutus & Caſſius prouinciarum, quæ ijs necis cauſæ datæ erant à Conſulibus, deſperatis rebus, in exilium proficiſcerentur. Atticus, qui pecuniam ſimul cum cæteris cõferre noluerat florenti illi parti, abiecto Bruto, Italiaq; cedenti HS C M muneri miſit: eidem in Epeiro abſens C C C iuſſit dari: neque eo magis potenti adulatus eſt Antonio, neque deſperatos reliquit. ſecutum eſt bellum geſtum apud Mutinam: in quo ſi tantum eum prudentem dicam, minus, quàm debeam, prædicem, cum ille potius diuinus fuerit, ſi diuinatio appellanda eſt perpetua naturalis bonitas, quæ nullis caſibus agitur, neque minuitur. hoſtis Antonius iudicatus Italia ceſſerat. ſpes reſtituendi nulla erat. non ſolum inimici, qui tamen erant potentiſſimi, & plurimi, ſed etiam qui aduerſarijs eius ſe dabant, & in eo lædendo aliquam conſecuturos ſperabant cõmoditatem, Antonij familiareis ſequebantur, uxorem Fuluiam omnibus rebus ſpoliare cupiebant, liberos etiam extinguere parabant. Atticus cum Ciceronis intima familiaritate uteretur, amiciſſimus eſſet Bruto, non modo nihil ijs indulſit ad Antoniũ uiolãdum, ſed è contrario familiareis eius ex Vrbe profugientes

gientes

gientes, quantum potuit, texit; quibus rebus indigue-runt, adiuuit: P. uero Volumnio ea tribuit, ut plura à parente proficiſci non potuerint: ipſi autem Fuluiæ, cum litibus diſtineretur, magniſq; terroribus uexaretur, tanta diligentia officium ſuum præſtitit, ut nullum illa præſiterit uadimonium ſine Attico, ſponſor omnium rerum fuerit. quin etiam, cum illa fundum ſecunda fortuna emiſſet in diem, neque poſt calamitatem uerſuram facere potuiſſet, ille ſe interpoſuit, pecuniamq; ſine fœnere, ſineq; ulla ſtipulatione credidit, maximum exiſtimans quæſtum, memorem, gratumq; cognoſci, ſimulq; aperire, ſe non fortunæ, ſed hominibus ſolere eſſe amicum. quæ cum faciebat, nemo eum temporis cauſa facere poterat exiſtimare: nemini enim in opinionem ueniebat, Antonium rerum potiturum. ſed ſenſus eius à non nullis optimatibus reprehendebatur, quòd parum odiſſe malos ciues uideretur. ille autem ſui iudicij, potius, quid ſe facere par eſſet, intuebatur, quàm quid alij laudaturi forent. conuerſa fortuna eſt. ut Antonius redijt in Italiam, nemo non magno in periculo Atticum putarat propter intimam familiaritatem Ciceronis, & Bruti: itaque ad aduentum imperatorum de foro deceſſerat timens proſcriptionem: latebatq; apud P. Volumnium, cui, ut oſtendimus paulo ante, opem tulerat (tanta uarietas his temporibus fuit fortunæ, ut modo hi, modo illi in ſummo eſſent aut faſtigio, aut periculo) habebatq; ſecum Q. Gellium Canium æqualem, ſimillimumq; ſui. hoc quoque ſit Attici bonitatis exemplum, quòd cum eo, quem puerum in ludo cognorat, adeo coniunctè uixit, ut ad extremam æta-

tem amicitia eorum creuerit. Antonius autem, & ſi tanto odio ferebatur in Ciceronem, ut non ſolum ei, ſed etiam omnibus ſuis amicis eſſet inimicus, eoſq; uellet proſcribere multis hortantibus: tamen Attici memor fuit officij, & ei, cum requiſiſſet ubinam eſſet, ſua manu ſcripſit, ne timeret, ſtatimq; ad ſe ueniret, ſe eum, & Gellium Canium de proſcriptorum numero exemiſſe: ac, ne quod periculum incideret, quod noctu fiebat, præſidium ei miſit. ſic Atticus in ſummo timore non ſolum ſibi, ſed etiam ei, quem cariſſimum habebat, præſidio fuit: neque enim ſuæ ſolum à quoquam auxilium petijt ſalutis, ſed coniunctim, ut appareret nullam ſeiunctam ſibi ab eo uelle fortunam. quòd ſi gubernator præcipua laude fertur, qui nauem ex hieme, mariq; ſcopuloſo ſeruat: cur non ſingularis eius exiſtimetur prudētia, qui ex tot, tantiſq; grauibus procellis ciuilibus ad incolumitatem peruenit? quibus ex malis ut ſe emerſerat, nihil aliud egit, quàm ut plurimis, quibus rebus poſſet, eſſet auxilio. cum proſcriptos præmijs imperatorum uulgus conquireret, nemo in Epeirum uenit, cui res ulla defuerit: nemini non ibi perpetuo manendi poteſtas facta eſt. quin etiam poſt prælium Philippenſe, interitumq; C. Caſſij, & M. Bruti L. Iulium Mocillam prætorium, & filium eius, Aulumq; Torquatum, cæteroſq; pari fortuna perculſos inſtiterit tueri, atque ex Epeiro ijs omnia Samothraciam ſupportari iuſſerit: difficile enim eſt omnia perſequi, & non neceſſaria. illud unum intelligi uolumus, illius liberalitatem neque temporariam, neque callidam fuiſſe. id ex ipſis rebus, ac temporibus iudicari poteſt, quòd non florentibus ſe uenditauit, ſed

afflictis ſemper ſuccurrit, qui quidem Seruiliam Bruti *matrem non minus poſt mortem eius, quàm florentem coluerit. ſic liberalitate utens nullas inimicitias geſſit, quòd neque lædebat quicquam, neque, ſi quam iniuriam acceperat, non malebat obliuiſci, quàm ulciſci. idem immortali memoria percepta retinebat beneficia: quæ autem ipſe tribuerat, tandiu meminerat, quoad ille gratus erat, qui acceperat. itaque hic fecit, ut uere dictum uideatur: ſui cuique mores fingunt fortunam. neque tamẽ prius ille fortunam, quàm ſe ipſe finxit, qui cauit, ne qua in re plecteretur. his igitur rebus effecit, ut* M. Vipſanius Agrippa, *intima familiaritate coniunctus adoleſcenti* Cæſari, *cum propter ſuam gratiam, & Cæſaris potentiam nullius conditionis non haberet poteſtatem, potiſſimũ eius deligeret affinitatẽ, præoptaretq; equitis Romani filiam generoſarum nuptijs. atque harũ nuptiarum cõciliator fuit (non enim eſt celandũ)* M. Antonius *Triumuir reip. cuius gratia cum augere poſſeſſiones poſſet ſuas, tantum abfuit à cupiditate pecuniæ, ut nulla in re uſus ſit ea, niſi in deprecandis amicorum aut periculis, aut incommodis. quod quidem ſub ipſa proſcriptione perilluſtre fuit: nam cum* L. Saufeij *equitis Romani æqualis ſui, qui cũ eo cõplureis ãnos ſtudio ductus philoſophiæ habitabat, habebatq; in* Italia *pretioſas poſſeſſiones,* Triũuiri *bona uendidiſſent conſuetudine ea, qua tum res gerebantur;* Attici *labore, atque induſtriâ factũ eſt, ut eodem nuncio* Saufeius *fieret certior, ſe patrimonium amiſiſſe, & recuperaſſe. idem* L. Iulium Calidiũ, *quẽ poſt* Lucretij, Catulliq; *mortem multo elegantiſſimum poetam noſtram tuliſſe ætatẽ uere uideor poſſe cõtendere, neque*

minus uirum bonum, optimiſq; artibus eruditum, poſt proſcriptionem equitum propter magnas eius Africanas poſſeſſiones in proſcriptorum numerum à P. Voluſnnio præfecto fabrum Antonij abſentem relatum expediuit. quod in præſenti utrum ei laborioſius, an glorioſius fuerit, difficile fuit iudicare; quòd, in eorum periculis nó ſecus abſentes, quàm præſentes amicos Attico eſſe curæ, cognitum eſt. neque uero minus ille uir, bonus paterfamilias habitus eſt, quàm ciuis: nam cum eſſet pecunioſus, nemo illo minus fuit emax, minus ædificator: neque tamen non in primis bene habitauit, omnibuſq; optimis rebus uſus eſt: nam domum habuit in colle Quirinali Cæcilianam, ab auúculo hæreditate relictam, cuius amœnitas non ædificio, ſed ſylua conſtabat: ipſum enim tectum antiquitus conſtitutū, plus ſalis, quàm ſumptus habebat: in quo nihil commutauit, niſi ſi quidé uetuſtate coactus eſt. uſus eſt familia, ſi utilitate iudicandum eſt, optima; ſi forma, uix mediocri: nanque in ea erant pueri literatiſſimi, anagnoſtæ optimi, & plurimi librarij, ut ne pediſequus quidem quiſquam eſſet, qui non utrunque horum pulchre facere poſſet: pari modo artifices cæteri, quos cultus domeſticus deſiderat, apprime boni: neque tamen horum quenquam, niſi domi natum, domiq; factum, habuit: quod eſt ſignum non ſolum continentiæ, ſed etiam diligentiæ: nam &, non intemperanter concupiſcere, quod à pluribus uideas, continentis debet duci; & potius diligentia, quàm pretio parare, non mediocris eſt induſtriæ. elegans, non magnificus: ſplendidus, non ſumptuoſus, omni diligentia munditiam non affluentem affectabat. ſupellex modica, nó multa,

ut in neutram partem conſpici poſſet. nec præteribo, quanquam nō nullis leue uiſum iri putem. cum in primis lautus eſſet eques Romanus, & non parum liberaliter in domum ſuam omnium ordinum homines inuitaret; ſcimus, non amplius, quàm terna millia æris, peræque in ſingulos menſes ex ephemeride eū expenſum ſumptui ferre ſolitum: atque hoc non auditum, ſed cognitum prædicamus: ſæpe enim propter familiaritatem domeſticis rebus interfuimus. nemo in cōuiuio eius aliud ἀκρόαμα audiuit, quàm anagnoſten: quod nos quidem iucundiſſimum arbitramur. neque unquam ſine aliqua lectione apud eum cœnatū eſt; ut non minus animo, q̄ uentre conuiuæ delectarentur: nāque eos uocabat, quorum mores à ſuis non abhorrerēt. cum tanta pecuniæ facta eſſet acceſſio, nihil de quotidiano cultu mutauit, nihil de uitæ conſuetudine: tantaq́; uſus eſt moderatione, ut neque in HS uicies, quod à patre acceperat, parū ſe ſplendide geſſerit, neque in HS centies affluentius uixerit quàm inſtituerat, pariq́; faſtigio ſteterit in utraque fortuna, nullos habuerit hortos, nullam ſuburbanā, aut maritimam ſumptuoſam uillam, neque in Italia, præter Ardeatinum, & Nomentanum, ruſticum prædium. omniſq́; eius pecuniæ redditus conſtabat in Epiroticis, et urbanis poſſeſſionibus. ex quo cognoſci poteſt, eum uſum pecuniæ non magnitudine, ſed ratione metiri ſolitum. mendacium neque dicebat, neque pati poterat. itaque eius comitas non ſine ſeueritate erat, neque grauitas ſine facilitate: ut difficile eſſet intellectu, utrum eū amici magis uererentur, an amarent. quidquid rogabatur, religioſe promittebat, quòd non liberalis, ſed leuis arbi-

trabatur, polliceri quod præſtare non poſſet. idem in niтendo quod ſemel admiſiſſet, tanta erat cura, ut nõ mãdatam, ſed ſuam rem uideretur agere, nuſquam ſuſcepti negotij eum perteſum eſt: ſuam enim exiſtimationem in ea re agi putabat: qua nihil habebat carius. quo fiebat, ut omnia Ciceronum, Catonis, Marij, Q. Hortenſij, A. Torquati, multorum præterea equitum Romanorũ negotia procuraret. ex quo iudicari poterat, non inertia, ſed iudicio fugiſſe Reip. procurationem. humanitatis uero nullum afferre maius teſtimonium poſſum, quàm quòd adoleſcens idem ſeni Sullæ fuerit iucundiſſimus, ſenex adoleſcenti M. Bruto, cum æqualibus autem ſuis Q. Hortenſio, & M. Cicerone ſic uixerit, ut iudicare difficile ſit, cui ætati fuerit aptiſſimus. quanquam eum præcipue dilexit Cicero, ut ne frater quidem ei Quintus carior fuerit, aut familiarior. ei rei ſunt indicio, præter eos libros, in quibus de eo facit mentionem, qui in uulgus ſunt editi, ſexdecim uolumina epiſtolarum ab Conſulatu eius uſque ad extremũ tempus ad Atticum miſſarum: quæ qui legat, non multum deſideret hiſtoriã contextam eorum temporum: ſic enim omnia de ſtudijs principum, uitijs ducum, æmulationibus Reip. perſcripta ſunt, ut nihil in his non appareat; & facile exiſtimari poſſit, prudentiam quodã modo eſſe diuinationem: non enim Cicero ea ſolũ, quæ uiuo ſe acciderunt, futura prædixit, ſed etiã, quæ nunc uſu ueniunt, cecinit, ut uates. De pietate autẽ Attici quid plura commemorem? cum hoc ipſum uere gloriantem audierim in funere matris ſuæ, quam extulit annorum nonaginta, cum eſſet ſeptem, & ſexaginta, ſe

nunquam cum matre in gratiam rediiſſe, nunquã cum ſorore fuiſſe in ſimultate, quam propè ætate æqualé habebat: quod eſt ſignum, aut nullam unquam inter eos querimoniam interceſſiſſe, aut hunc ea fuiſſe in ſuos indulgentia, ut, quos amare deberet, iraſci eis nefas duceret: neque id fecit natura ſolum (quanquam omnes ei paremus) ſed etiam doctrina: nam & principum philoſophorum ita percepta habuerat præcepta, ut his ad uitam agendã, non ad oſtentationem uteretur. moris etiam maiorum ſummus imitator fuit, antiquitatisq́; amator: quam adeo diligenter habuit cognitam, ut eam totam in eo uolumine expoſuerit, quo magiſtratus ornauit: nulla enim lex, neque pax, neque bellũ, neque res illuſtris eſt populo R. *quæ non in eo ſuo tempore ſit notata. &, quod difficillimum fuit, ſic familiarum originem ſubtexuit, ut ex eo clarorũ uirorũ propagines poſſimus cognoſcere. fecit hoc idem ſeparatim in aliis libris, ut* M. Bruti *rogatu* Iuniam *familiam à ſtirpe ad hanc ætatem ordine enumerauerit, notans, qui à quoque ortus, quos honores, quibusq́; temporibus cepiſſet. pari modo* Marcelli Claudii *de* Marcellorum, Scipionis Cornelii, *&* Fabii Maximi Fabiorum, *&* Aemiliorũ. *quibus libris nihil poteſt eſſe dulcius iis, qui aliquam cupiditatem habent notitiæ clarorum uirorum. attigit quoque poeticen, credimus, ne eius expers eſſet ſuauitatis: nanque uerſibus, qui honore, rerumq́; geſtarum amplitudine cæteros* R. *populi præſtiterunt, expoſuit, ita, ut ſub ſingulorum imaginibus facta, magiſtratusq́; eorum non amplius quaternis, quinisq́; uerſibus deſcripſerit: quod uix credendum ſit, tantas res tã bre-*

uiter potuiſſe declarari. eſt etiam unus liber græce confectus de Conſulatu Ciceronis. hactenus Attico uiuo edita à nobis ſunt. Nunc, quoniam fortuna nos ſuperſtites ei eſſe uoluit, reliqua perſequemur, & quantũ potuerimus, rerum exemplis lectores docebimus, ſicut ſupra ſignificauimus, ſuos cuique mores plerunque conciliare fortunam: nanque hic cõtentus ordine equeſtri, quo erat ortus, in affinitatem peruenit imperatoris diui Iulij filij cum iam ante familiaritatem eius eſſet conſecutus nulla alia re, quàm elegãtia uitæ; qua cæteros ceperat principes ciuitatis dignitate pari, fortuna humiliores: tanta enim proſperitas Cæſarem eſt conſecuta, ut nihil ei non tribueret fortuna, quod cuiquam ante detulerit, & conciliarit, quod ciuis Romanus quiuit cõſequi. nata autem eſt Attico neptis ex Agrippa, cui uirginem filiam collocauit. hanc Cæſar uix anniculam Ti. Claudio Neroni, Druſilla nato, priuigno ſuo, deſpondit. quæ coniunctio neceſſitudinem eorum ſanxit, familiaritatem reddidit frequẽtiorem. quamuis ante hæc ſponſalia, non ſolum cum ab Vrbe abeſſet, nunquam ad ſuorum quẽquam literas miſit, quin Attico mitteret, quid ageret in primis, quid legeret, quibuſq; in locis, & quam diu eſſet moraturus: ſed & cum eſſet in Vrbe, & propter ſuas infinitas occupationes minus ſæpe, quàm uellet, Attico frueretur, nullus dies temere interceſſit, quo non ad eum ſcriberet, quo aliquid de antiquitate ab eo requireret, modo aliquam quæſtionem poeticam ei proponeret, interdum iocans eius uerboſiores elliceret epiſtolas. ex quo accidit, cum ædes Iouis Feretrij in Capitolio ab Romulo conſtituta, uetuſtate, atque incuria detecta

prolaberetur, ut Attici *admonitu* Cæſar *eam reficiendã curaret.neque uero à* M. Antonio *minus abſens literis colebatur, adeo ut accurate ille ex ultimis terris,quid ageret, quid curæ ſibi haberet, certiorem faceret* Atticũ. *hoc quale ſit, facilius exiſtimabit is, qui iudicare poterit quantæ ſit ſapientiæ eorum retinere uſum, beneuolentiamq́;, inter quos maximarum rerum non ſolum æmulatio, ſed obtrectatio tanta intercedebat, quantam fuit intercedere neceſſe inter* Cæſarem, *atque* Antoniũ, *cum ſe uterque principem non ſolum urbis* Romæ, *ſed orbis terrarum eſſe cuperet. tali modo cum ſeptem, & ſeptuaginta annos compleſſet, atque ad extremam ſenectutem non minus dignitate, quàm gratia fortunáq; creuiſſet (multas enim hæreditates nulla alia re, quàm bonitate conſecutus) tantáq; proſperitate uſus eſſet ualetudinis, ut annis* XXX *medicina non indiguiſſet: nactus eſt morbũ, quẽ initio & ipſe,& medici contempſerunt: nam putarunt eſſe tenaſmon, cui remedia celeria, faciliáq; proponebantur. in hoc cum tres menſes ſine ullis doloribus,præterquam quos ex curatione capiebat, conſumpſiſſet, ſubito tanta uis morbi in unum inteſtinum prorupit, ut extremo tempore per lumbos fiſtula putris eruperit. atque antea quidem morbi diuturnitatem moleſte ferebat, prius quàm hoc ei accideret: poſtquam uero in dies dolores accreſcere, febresq́; acceſſiſſe ſenſit; Agrippam generum ad ſe accerſiri iuſſit, & cũ eo* L. Cornelium Balbum, *ſextumq́;* Peduceum. *hos ut ueniſſe uidit,in cubitum nixus, quantam,inquit, curam diligentiamq́; in ualetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum uos teſtes habeam, nihil opus eſt plu=*

ribus uerbis commemorare. quibus quoniam, ut ſpero, ſatisfeci, me nihil reliqui feciſſe, quod ad ſanandum me pertineret: reliquum eſt, ut egomet mihi conſulam. id uos ignorare nolui: nam mihi ſtat, alere morbum deſinere: nanque his diebus quidquid cibi ſumpſi, ita produxi uitam, ut auxerim dolores ſine ſpe ſalutis. quare à uobis peto, primum ut conſilium probetis meum, dein de ne fruſtra dehortando conemini. hac oratione habita tanta conſtantia uocis, atque uultus, ut non ex uita, ſed ex domo in domum uideretur migrare; cum quidem Agrippa eum flens, atque oſculans oraret, atque obſecraret, ne ad id, quod natura cogeret, ipſe quoque ſibi accelleraret, & quoniam tum quoque poſſet temporibus ſupereſſe, ſe ſibi, ſuiſq; reſeruaret; preces eius taciturna ſua obſtinatione depreſſit. ſic cum biduum cibo ſe abſtinuiſſet, ſubito febris deceſſit, leuiorq; morbus eſſe cœpit: tamen propoſitum nihilo ſecius peregit. itaque die quinto poſtquam id conſilium inierat, prid. Cal. Apr. Cn. Domitio, C. Soſio Coſs. deceſſit. elatus eſt in lecticula, ut ipſe præſcripſerat, ſine ulla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis, maxima uulgi frequentia. ſepultus eſt iuxta uiam Appiam ad quintum lapidem in monimento Q. Cæcilij auunculi ſui.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD BRVTVM LIBER.

CICERO BRVTO S.

CLODIVS Trib.pl.deſignatus ualde me diligit, uel, ut ἐμφατικώτερον dicam, ualde me amat. quod cũ mihi ita perſuaſum ſit, non dubito (bene enim me noſti) quin illũ quoque iudices à me amari: nihil enim mihi minus hominis uidetur, quàm non reſpondere in amore ijs, à quibus prouocere. is mihi uiſus eſt ſuſpicari, nec ſine magno quidem dolore, aliquid à ſuis, uel per ſuos potius inimicos ad te eſſe delatum, quo tuus animus à ſe eſſet alienior. non ſoleo mi Brute, quod tibi notũ eſſe arbitror, temere affirmare de altero: eſt enim periculoſum propter occultas hominum uoluntates, multiplicesq́; naturas. Clodij animum perſpectum habeo, cognitum, iudicatum. multa eius indicia, ſed ad ſcribendum nõ neceſſaria: uolo enim hoc teſtimonium tibi uideri potius, quàm epiſtolam. auctus Antonij beneficio eſt. eius ipſius beneficij magna pars à te eſt. itaque eum ſaluis nobis uellet ſaluum. in eum autem locum rem adductã intelligit, (eſt.n. ut ſcis, minime ſtultus) ut utrique ſalui eſſe non poſſint: itaque nos mauult. de te uero amiciſſime & loquitur, & ſentit. quare, ſi quis ſecus ad te de eo ſcripſit, aut ſi corã locutus eſt, peto à te etiã atque etiã, mihi ut potius credas, qui et facilius iudicare poſſũ,

quàm ille neſcio quis, & te plus diligo. Clodium tibi amiciſſimum exiſtima, ciuemq; talem, qualis & prudentiſſimus, & fortuna optima eſſe debet. Vale.

CICERO BRVTO S.

SCRIPTA, & obſignata iá epiſtola, literæ mihi redditæ ſunt à te, plenæ rerum nouarũ, maximeq; mirabiles, Dolabellam quinque cohortes miſiſſe in Cherrhoneſſum. adeo'ne copijs abundat, ut is, qui ex Aſia fugere dicebatur, Europam appetere conetur? quinque autem cohortibus quid ſe nam facturum arbitratus eſt, cũ tu eo quinque legiones, optimum equitatum, maxima auxilia haberes? quas quidem cohortes ſpero iam tuas eſſe, quoniam latro ille tam fuit demens. & tuũ conſilium uehementer laudo, quòd non prius tuum exercitum Apollonia, Dyrrhachioq; mouiſti, quàm de Antonij fuga audiſti, Bruti eruptione, populi R. Victoria. itaque quod ſcribis, poſtea ſtatuiſſe te ducere exercitũ in Cherrhoneſſum, nec pati ſceleratiſſimo hoſti ludibrio eſſe imperiũ populi R. facis ex tua dignitate, & è Rep. Quod ſcribis de ſeditione, quæ facta eſt in legione quarta de Antonijs: quod dicam, in bonam partem accipias: magis mihi probatur militum ſeueritas, quàm tua. Te Beneuolentiam exercitus, equitumq; expertum eſſe, uehementer gaudeo. De Dolabella, ut ſcribis, ſi quid habes noui, facies me certiorem. in quo ualde delector, me ante prouidiſſe, ut tuum iudicium liberum eſſet cum Dolabella belli gerendi: & id ualde pertinuit, ut ego tum intelligebam, ad Remp. ut nunc iudico, ad dignitatem tuam. Quod ſcribis me maximo

odio egiſſe, ut inſectarer Antonios, idq́; laudas: credo ita uideri tibi: ſed illam diſtinctionem tuam nullo pacto probo: ſcribis enim, acrius prohibenda bella ciuilia eſſe, quàm in ſuperatos iracundiam exercendam. uehementer à te Brute diſſentio: neque clementiæ tuæ concedo: ſed ſalutaris ſeueritas uincit inanem ſpeciem clementiæ. quòd ſi clementes eſſe uoluerimus, nunquam deerũt bella ciuilia. ſed de hoc tu uideris. de me poſſum idem, quod Plautinus pater in Trinumo: Mihi quidem ætas acta fermè eſt, tua iſtuc refert maxime. opprimemini, mihi crede, Brute, niſi prouideritis: neque enim populum ſemper eundem habebitis, neque ſenatum, neque ſenatus ducem. hæc ex oraculo Apollinis Pythij edita tibi puta: nihil poteſt eſſe uerius. XIIII. Cal. Maij.

CICERO BRVTO S.

NOSTRAE res meliori loco uidebãtur: ſcripta enim ad te certo ſcio, quæ geſta ſunt. quales tibi ſæpe ſcripſi, Conſules tales extiterunt. Cæſaris uero pueri mirifica indoles uirtutis. utinam tam facile eum florentem & honoribus, & gratia regere, ac tenere poſſimus, quàm facile adhuc tenuimus. eſt omnino illud difficilius, ſed tamen non diffidimus: perſuaſum eſt enim adoleſcenti, & maxime per me, eius opera nos eſſe ſaluos. & certe, niſi is Antoniũ ab Vrbe auertiſſet, perijſſent omnia. triduo uero, aut quatriduo ante hanc rem pulcherrimã, timore quodam perculſa ciuitas tota ad te ſe cum coniugibus, & liberis effundebat: eadem recreata ad XII. Cal. Maij, te huc uenire, quàm ſe ad te ire malebat. quo quidem die magnorum meorum laborum, multarumq́;

uigiliarum fructum cepi maximum, ſi modo eſt aliquis fructus ex ſolida, ueráq; gloria : nam tantæ multitudinis, quantam capit urbs noſtra, concurſus eſt ad me factus. ea cum uſque in Capitolium deductus, maximo clamore, atque plauſu in Roſtris collocatus ſum. nihil eſt in me inane: neque enim debet: ſed tamen omnium ordinum conſenſus, gratiarum actio, gratulatióq; me cõmouet, propterea quòd popularem me eſſe in populi ſalute præclarum eſt. ſed hæc te malo ab alijs audire. Me uelim de tuis rebus, conſilijsq; facias diligentiſſime certiorem : illudq; conſideres, ne tua liberalitas diſſolutior uideatur. ſic ſentit ſenatus, ſic populus Rom. nullos unquam hoſtes digniores omni ſupplicio fuiſſe, quàm eos ciues, qui hoc bello contra patriam arma ceperunt. quos quidem ego omnibus ſententijs ulciſcor, & perſequor omnibus bonis approbantibus. tu quid de hac re ſentias, tui iudicij eſt. ego ſic ſentio, trium fratrum unam, & eandem eſſe cauſam. Conſules duos, bonos quidem, ſed duntaxat bonos, amiſimus. Hircius quidem in ipſa uictoria occidit, cum paucis diebus magno prælio ante uiciſſet. nam Panſa fugerat uulneribus acceptis, quæ ferre non potuit. reliquias hoſtium Brutus perſequitur, & Cæſar. hoſtes autem omnes iudicati, qui M. Antonij ſectam ſecuti ſunt. itaque id S. C. plerique interpretantur etiam ad tuos ſiue captiuos, ſiue dedititios pertinere. equidem nihil diſſerui durius, cum nominatim de C. Antonio decernerem, quòd ita ſtatueram, à te cognoſcere cauſam eius ſenatum oportere. X. Cal. Maij.

M. BRVTVS M. CICERONI S.

QVANTA ſim lætitia affectus cognitis rebus Bruti noſtri, & Conſulum, facilius eſt tibi exiſtimare, quàm mihi ſcribere. cum alia laudo, & gaudeo accidiſſe, tum quòd Bruti eruptio nō ſolū ipſi ſalutaris fuit, ſed etiā maximo ad uictoriā adiumēto. Quod ſcribis, trium Antoniorum unam atque eandem cauſam eſſe; quid ego ſentiam, mei iudicij eſſe: ſtatuo nihil, niſi hoc, ſenatus aut populi Rom. iudicium eſſe de ijs ciuibus, qui pugnantes non interierint. at hoc ipſum, inquies, inique facis, qui hoſtilis animi in rempubl. homines ciues appelles: immo iuſtiſſime: quod enim non ſenatus cenſuit, nec populus R. iuſſit, id arroganter non præiudico, neque reuoco ad arbitrium meum. illud quidem non muto, quòd ei, quem me occidere res non coegit, neque crudeliter quidquam eripui, neque diſſolute quidquam remiſi, habuiq; in mea poteſtate, quoad bellum fuit. multo quidem honeſtius iudico, magisq; quod concedere poſſit reſpub. miſerorum fortunam non inſectari, quàm infinita tribuere potentibus, quæ cupiditatem, & arrogantiam incendere poſſint. qua in re Cicero uir optime, ac fortiſſime, mihiq; merito & meo nomine, et reip. cariſſime, nimis credere uideris ſpei tuæ, ſtatimq; ut quiſque aliquid recte fecerit, omnia dare, ac permittere; quaſi non liceat traduci ad mala conſilia corruptum largitionibus animum. quæ tua eſt humanitas, æquo animo te moneri patieris, præſertim de communi ſalute: facies tamen, quod tibi uiſum fuerit: etiam ego, cum me docueris. nunc Cicero, nunc agendum eſt, ne

fruſtra oppreſſum eſſe Antonium gauiſi ſimus, neu ſemper primi cuiuſque mali excidendi cauſa ſit, ut aliud renaſcatur illo peius. nihil iam neque opinantibus, aut patientibus nobis aduerſi euenire poteſt, in quo non cum omnium culpa, tũ præcipue tua futura ſit, cuius tantam auctoritatem ſenatus, ac populus R. non ſolum eſſe patitur, ſed etiam cupit, quanta maxima in libera ciuitate unius eſſe poteſt, quam tu non ſolum bene ſentiendo, ſed etiam prudenter tueri debes. prudentia porrò, quæ tibi ſupereſt, nulla abs te deſideratur, niſi modus in tribuendis honoribus. alia omnia ſic abunde adſunt, ut cum quolibet antiquorum comparari poſſint tuæ uirtutes. unum hoc grato animo, liberaliq; profectum, cautiorem, ac moderatiorem liberalitatem deſiderat: nihil enim ſenatus cuiquam dare debet, quod male cogitantibus exemplo, aut præſidio ſit. itaque timeo, de Conſulatu, ne Cæſar tuus altius ſe aſcendiſſe putet decretis tuis, quàm inde, ſi conſul factus ſit, deſcenſurum. quòd ſi Antonius ab alio relictum regni inſtrumentum occaſionem regnandi habuit: quonam animo fore putas, ſi quis auctore non tyranno interfecto, ſed ipſo ſenatu putat ſe imperia quælibet concupiſcere poſſe? quare tum & facilitatem, & prouidentiam laudabo tuam, cum exploratum habere cœpero, Cæſarem honoribus, quos acceperit, extraordinarijs fore contentum. alienæ igitur, inquies, culpæ me reum facies? prorſus alienæ, ſi prouideri potuit, ne exiſteret. quòd utinam inſpectare poſſis timorem de illo meum. His literis ſcriptis, te Conſulem factum audiuimus. tum uero incipiam proponere mihi remp. iuſtam, & iam ſuis nitentem uiribus,

ſi iſtud

ſi iſtuc uidero. Filius ualet, & in Macedoniam cum equitatu præmiſſus eſt. Idibus Maijs, ex caſtris.

CICERO BRVTO S.

AD V. Cal. Maij, cũ de ijs, qui hoſtes iudicati ſunt, bello perſequendis ſententiæ dicerentur, dixit Seruilius etiam de Ventidio, & ut Caſſius perſequeretur Dolabellã. cui cũ eſſem aſſenſus, decreui hoc amplius, ut tu, ſi arbitrarere utile fore, eq́; rep. eſſe, perſequerere Dolabellam bello: ſi minus id cómodo reip. facere poſſes, ſiue nõ exiſtimares è rep. eſſe, ut in iiſdem locis exercitum contineres. nihil honorificentius potuit facere ſenatus, quàm ut tuum eſſet iudicium, quid tibi maxime conducere reip. uideretur. equidem ſic ſentio, ſi manum habet, ſi caſtra, ſi ubi conſiſtat uſpiam, Dolabella; ad fidem, & ad dignitatem tuã pertinere, eũ perſequi. De Caſsij noſtri copijs nihil ſciebamus: neque enim ab ipſo ullæ literæ: neque nunciabatur quidquã, quod pro certo haberemus. quantopere autem interſit opprimi Dolabellam, profecto intelligis, tum ut ſceleris pœnas perſoluat, tum ne ſit, quò ſe latronum duces ex Mutinenſi fuga conferant. atque hoc mihi iam ante placuiſſe, potes ex ſuperioribus meis literis recordari. quanquam tum & fugæ portus erat in tuis caſtris, & ſubſidium ſalutis in tuo exercitu. quo magis nunc liberati, ut ſpero, periculis, in Dolabella opprimendo occupati eſſe debemus. ſed hæc cogitabis diligentius, ſtatues ſapienter: facies nos, quod conſtitueris, & quid agas, ſi tibi uidebitur, certiores. Ciceronem noſtrum in ueſtrum collegium cooptari uolo. exiſtimo omnino abſentium rationem ſacerdotum comitijs poſſe

haberi: nã etiam factum eſt antea: Caius enim. Marius, cũ in Cappadocia eſſet, lege Domitia factus eſt Augur: nec, quo minus id poſtea liceret, ulla lex ſanxit. eſt etiam in lege Iulia, quæ lex eſt de ſacerdotijs proxima, his uerbis, QVI PETIT, CVIVSVE RATIO HABEBITVR. *aperte indicat poſſe ratioñe haberi etiam nõ præſentis. hac de re ſcripſi ad eũ, ut tuo iudicio uteretur, ſicut in rebus omnibus. tibi autem ſtatuendũ eſt de* Domitio, & *de* Catone *noſtro. ſed quamuis liceat abſentis rationem haberi, tamen omnia ſunt præſentibus faciliora. quòd ſi ſtatueris in* Aſiam *tibi eundũ, nulla erit ad comitia noſtros accerſendi facultas. omnino* Panſa *uiuo celeriora omnia putabamus: ſtatim enim collegam ſibi ſurrogáſſet: deinde ante prætoria, ſacerdotum comitia fuiſſent. nunc per auſpicia lõgam morã uideo: dum. n. unus erit patritius magiſtratus, auſpicia ad patres redire non poſſunt. magna ſanè perturbatio. tu tota de re quid ſentias, uelim me facias certiorẽ.* III. Non. Maij.

BRVTVS CICERONI S.

NOLI *expectare, dũ tibi gratias agam. iampridẽ hoc ex noſtra neceſſitudine, quæ ad ſummã beneuolentiã peruenit, ſublatum eſſe debet.* Filius *tuus à me abeſt: in* Macedonia *congrediemur: iuſſus eſt enim* Ambraciam *ducere equites per* Theſſaliam: & *ſcripſi ad eum, ut mihi* Heracleam *occurreret. cum eum uidero (quoniam nobis permittis) communiter conſtituemus de reditu eius ad petitionem, aut ad commendationem honoris.* Tibi Glycona *medicum* Panſæ*, qui ſororem* Achilleos *noſtri in matrimonio habet, diligentiſſime commendo.*

audimus, eum ueniſſe in ſuſpicionem Torquato de morte Panſæ, cuſtodiriq; ut parricidam. nihil minus credendum eſt: quis enim maiorem calamitatem morte Panſæ accepit? præterea eſt modeſtus homo, & frugi, quem ne utilitas quidé uideatur impulſura fuiſſe ad facinus. rogo te, & quidem ualde rogo, (nam Achilleus noſter non minus, quàm æquum eſt, laborat) eripias eum ex cuſtodia, conſerueſq;. hoc ego ad meum officium priuatarum rerum æque, atque ullam aliam rem, pertinere arbitror. Cum has ad te ſcriberem literas, ab Satrio legato C. Trebonij reddita eſt mihi epiſtola, à Tullio, & Deiotaro Dolabellam cæſum, fugatumq; eſſe. græcam epiſtolam tibi miſi Cycherei cuiuſdam ad Satrium miſſam. Flauius noſter de controuerſia, quam habet cum Dyrrhachinis hæreditariam, ſumpſit te iudicem. rogo te Cicero, & Flauius rogat, rem conficias. quin ei, qui Flauium fecit hæredem, pecuniam debuerit ciuitas, non eſt dubium, neque Dyrrhachini inficiantur, ſed ſibi donatum æs alienum à Cæſare dicunt. noli pati, à neceſſarijs tuis neceſſario meo iniuriam fieri. XVII. Cal. Iun. ex caſtris, ad imam Candauiam.

BRVTVS CICERONI S.

BIBVLVS *quàm carus mihi eſſe debeat, nemo melius iudicare poteſt, quàm tu, cuius tátæ pro rep. cótentiones, ſolicitudineſq; fuerût. itaque uel ipſius uirtus, uel noſtra neceſſitudo debet conciliare te illi: quo minus multa mihi ſcribenda eſſe arbitror: uoluntas enim te mouere debet noſtra, ſi modo iuſta eſt; aut pro officio neceſſario ſuſcipitur. in Panſæ locum petere conſtituit. eam*

nominationem à te petimus. neque coniunctiori dare beneficiũ, quàm nos tibi ſumus, neque digniorem nominare potes, quàm Bibulum. De Domitio, & Apuleio *quid attinet me ſcribere, cùm ipſi per ſe tibi commendatiſſimi ſint?* Apuleium *uero tu tua auctoritate ſuſtinere debes. ſed* Apuleius *in ſua epiſtola celebrabitur.* Bibulum *noli dimittere ex ſinu tuo, tantum iam uirum, ex quanto, crede mihi, poteſt euadere, qui ueſtris paucorum reſpondeat laudibus.*

CICERO BRVTO S.

MVLTOS *tibi commendo, & commendem neceſſe eſt: optimus enim quiſque uir, & ciuis ſequitur iudicium tuum; tibiq́; omnes fortes uiri nauare operam, & ſtudiũ uolunt; nec quiſquam eſt, quin ita exiſtimet, meã apud te & gratiam, & auctoritatem ualere plurimũ: ſed* C. Naſennium *municipem* Sueſſanum *tibi ita commendo, ut neminem diligentius.* Cretenſi *bello* Metello *imperatore octauum principem duxit. poſtea in re familiari occupatus fuit. hoc tempore cum reip. partibus, tum tua excellenti dignitate commotus, uellet per te aliquid auctoritatis aſſumere. fortem uirum* Brute *tibi cõmendo, frugi hominem, &, ſi quid ad rem pertinet, etiam locupletem. pergratum mihi erit, ſi eum ita tractaris, ut merito tuo mihi gratias agere poſſit.*

CICERO BRVTO S.

FVNGERER *officio, quo tu functus es in meo luctu, teq́; per literas cõſolarer, niſi ſcirẽ ijs remedijs, quibus meũ dolorem tu leuaſſes, te in tuo nõ egere. ac uelim*

facilius,quàm tunc mihi,nūc tibi tute medeare:eſt enim alienū tanto uiro, ut es tu, quod alteri præceperit, id ipſum facere non poſſe.me quidē cum rationes, quas collegeras, tum auctoritas tua à nimio mœrore deterruit: cum enim mollius tibi ferre uiderer, quàm deceret uirū,præſertim eū, qui alios conſolari ſoleret, accuſaſti me per literas grauioribus uerbis, q̃ tua cōſuetudo ferebat. itaque iudicium tuum magni æſtimans,idq; ueritus, me ipſe collegi, & ea,quæ didiceram, legeram, acceperam, grauiora duxi tua auctoritate addita. ac mihi tū Brute officio ſolū erat & naturæ,tibi nunc populo & ſcænæ, ut dicitur, ſeruiendum eſt: nam cum in te non ſolum exercitus tui,ſed omnium ciuium, ac penè gētium coniecti oculi ſint,minime decet, propter quem fortiores cæteri ſumus, eum ipſum animo debilitatū uideri. quā ob rem accepiſti tu quidē dolorem,(id enim amiſiſti, cui ſimile in terris nihil fuit) & eſt dolēdum in tam graui uulnere,ne id ipſum,carere omni ſenſu doloris, ſit miſerius,q̃ dolere: ſed,ut modice, cæteris utile eſt, tibi neceſſe eſt. ſcriberem plura, niſi ad te hæc ipſa nimis multa eſſent. Nos te, tuumq; exercitum expectamus: ſine quo,ut reliqua ex ſententia ſuccedant, uix ſatis liberi uidemur fore. De tota Rep. plura ſcribā, & fortaſſe iā certiora ijs literis, quas Veteri noſtro cogitabam dare.

CICERO BRVTO S.

NVLLAS adhuc à te literas habebamus,ne famā quidē quæ declararet,te,cognita ſenatus auctoritate, in Italiam adducere exercitum: quod ut faceres,idq; maturares,magnopere deſiderabat Reſp. ingraueſcit enim

in dies inteſtinũ malũ,nec externis hoſtibus magis, quàm domeſticis laboramus: qui erant omnino ab initio belli, ſed facilius frangebantur.erectior ſenatus erat,non ſen-tentijs ſolũ noſtris, ſed etiam cohortationibus excitatus. erat in ſenatu ſatis uehemens,& acer Panſa, cum in cæteros huius generis,tum maxime in ſocerũ: cui Conſuli non animus ab initio,non fides ad extremum defuit. bellum ad Mutinã gerebatur, nihil ut in Cæſare reprehenderes,nõnulla in Hircio.huius belli fortuna, ut in ſecundis, fluxa; ut in aduerſis,bona.erat uictrix reſpub.cæſis Antonij copijs, ipſo expulſo à Bruto. deinde ita multa peccata,ut quodam modo uictoria excideret è manibus. perterritos, inermos, ſaucios non ſunt noſtri duces perſecuti: datumq; Lepido tempus eſt,in quo leuitatẽ eius, ſæpe perſpectam, maioribus in malis experiremur. ſunt exercitus boni, ſed rudes,Bruti,& Planci. ſunt fideliſſima,& maxima auxilia Gallorũ. ſed Cæſarem meis cõſilijs adhuc gubernatum, præclara ipſum indole, admirabiliq; conſtantia,improbiſſimis literis quidam, fallacibusq; interpretibus, ac nũcijs impulerunt in ſpem certiſſimam Conſulatus.quod ſimul atque ſenſi,neque ego illũ abſentem literis monere deſtiti, nec accuſare præſentes eius neceſſarios,qui eius cupiditati ſuffragari uidebãtur: nec in ſenatu ſceleratiſſimorũ conſiliorum fontes aperire dubitaui. nec uero ulla in re memini aut ſenatũ meliorẽ,aut magiſtratus:nunquam enim in honore extraordinario potentis hominis,uel potentiſſimi potius(quando quidem potentia iam in ui poſita eſt, & armis) accidit, ut nemo Tribunus pl.nemo alio magiſtratu, nemo priuatus auctor exiſteret. ſed in hac conſtãtia,atque uirtu-

te, erat tamen ſolicita ciuitas: illudimur enim Brute cum militum delicijs, tum imperatoris inſolentia. tantum quiſque in rep. poſſe poſtulat, quantū habet uirium. non ratio, non modus, non lex, non mos, non officium ualet, non iudicium, non exiſtimatio ciuium, nō poſteritatis uerecundia. hæc ego multo ante proſpiciens, fugiebam ex Italia, tum, cum me ueſtrorum edictorum fama reuocauit. incitaſti uero tu me Brute Veliæ. quāquam .n. dolebam in eam me Vrbem ire, quam tu fugeres, qui eam liberauiſſes, quod mihi quoque quondam acciderat periculo ſimili, caſu triſtiore: perrexi tamen, Romamq́; perueni; nulloq́; præſidio quatefeci Antonium; contraq́; eius arma nefanda, præſidia, quæ oblata ſunt, Cæſaris cōſilio, & auctoritate firmaui. qui ſi ſteterit īdem, mihiq́; paruerit, ſatis uidemur habituri præſidij. ſin autem impiorum conſilia plus ualuerint, quàm noſtra; aut imbecillitas ætatis non potuerit grauitatem rerum ſuſtinere: ſpes omnis eſt in te. quamobrem aduola obſecro, atque eam remp. quam uirtute, atque animi magnitudine magis, quàm euentis rerum, liberaſti, exitu libera. omnis omniū concurſus ad te futurus eſt. hortare idem per literas Caſſium. ſpes libertatis nuſquam, niſi in ueſtrorum caſtrorum præſidijs, eſt. firmos omnino & duces habemus ab occidente, & exercitus. hoc adoleſcentis præſidium equidem adhuc firmum eſſe cōfido, ſed ita multi labefactant, ut, ne moueatur, interdum extimeſcam. habes totū reip. ſtatum, qui quidem tum erat, cum has literas dabam. uelim deinceps meliora: ſin aliter fuerit, (quod Dij omen auertant) reip. uicem dolebo, quæ immortalis eſſe debeat. mihi quidem quantulum reliqui eſt?

BRVTO CICERONI S.

VETERIS Antiſtij talis animus eſt in Remp. ut non dubité, quin in Cæſare, et Antonio ſe præſtiturus fuerit acerrimum propugnatorem communis libertatis, ſi occaſioni potuiſſet occurrere: nam qui in Achaia congreſſus, P. Dolabella milites, atque equites habéte quoduis adire periculum ex inſidijs paratiſſimi ad omnia latronis maluerit, quàm uideri aut coactus eſſe pecuniam dare, aut libenter dediſſe homini nequiſſimo, atque improbiſſimo, is nobis ultro pollicitus eſt, & dedit XX HS ex ſua pecunia, &, quod multo carius eſt, ſe ipſum obtulit, & coniunxit. huic perſuadere cœpimus, ut imperator in caſtris remaneret, remq́; publicam defenderet. ſtatuit eundum ſibi, quoniam exercitum dimiſiſſet: ſtatim uero rediturum ad nos confirmauit legatione ſuſcepta, niſi Prætorum comitia habituri eſſent Conſules: nam illi ita ſentienti de Rep. magnopere auctor fui, ne differret tempus petitionis ſuæ. cuius factum omnibus gratum eſſe debet, qui modo iudicarint hunc exercitum eſſe Reip. tibi tanto gratius, quanto maiore animo, gloriaq́; libertatem noſtram defendis, & dignitatem, ſi contigerit noſtris conſilijs exitus, quem optamus, perfuncturus es. ego etiam mi Cicero proprie, familiariterq́; te rogo, ut Veterem ames uelisq́; eſſe quam ampliſſimum. qui etſi nulla re deterreri à propoſito poteſt, tamen excitari tuis laudibus, indulgentiaq́; poterit, quo magis amplexetur, ac tueatur iudicium ſuum: & mihi gratiſſimum erit.

CICERO BRVTO S.

ETSI daturus erã Meſſalæ Coruino continuo lite=
ras,tamen Veteré noſtrũ ad te ſine literis meis uenire no
lui. Maximo in diſcrimine Reſp.Brute uerſatur,uicto=
resq; rurſus decertare cogimur. id accidit M.Lepidi ſce
lere, & amentia.quo tempore cum multa propter eam
curam,quam pro Rep. ſuſcepi, grauiter ferrem,tum ni
hil tuli grauius, quàm me non poſſe matris tuæ preci=
bus cedere,non ſororis. nã tibi, quod mihi plurimi eſt,
facile me ſatisfacturum arbitrabar. nullo enim modo
poterat cauſa Lepidi diſtingui ab Antonio,omniumq; iu
dicio etiam durior erat, quòd, cũ honoribus ampliſſimis
à ſenatu eſſet Lepidus ornatus,tum etiã paucis ante die=
bus præclaras literas ad ſenatũ miſiſſet, repente nó ſolũ
recepit reliquias hoſtium, ſed bellum acerrimum terra,
mariq; gerit: cuius exitus qui futurus ſit,incertum eſt.
itaque cum rogamur, ut miſericordiam liberis eius im=
pertiamus,nihil affertur, quo minus ſumma ſupplicia,ſi
(quod Iuppiter omen auertat) pater puerorum uicerit,
ſubeunda nobis ſint. nec uero me fugit,q̃ ſit acerbum,
parentum ſcelera filiorum pœnis lui: ſed hoc præclare
legibus comparatum eſt, ut caritas liberorum amiciores
parẽtes Reip.redderet. itaq; Lepidus crudelis in liberos,
non is,qui Lepidum hoſtem iudicat. atque ille, ſi armis
poſitis de ui dãnatus eſſet, quo in iudicio certe defenſio=
nem non haberet, eandem calamitatem ſubirent liberi
bonis publicatis. quanquam,quod tua mater, & ſoror
deprecatur pro pueris,id ipſum, & multa alia crudelio
ra nobis omnibus Lepidus, Antonius, & reliqui hoſtes

denunciant. itaque maximam ſpem hoc tempore habemus in te, atque exercitu tuo. cum ad reip. ſummam, tũ ad gloriã, & dignitatem tuã uehementer pertinet, te in Italiam, ut ante ſcripſi, uenire quamprimum: eget enim uehementer tum uiribus tuis, tum etiam conſilio reſp. Veterem pro eius erga te beneuolentia, ſingulariq́; officio libenter ex tuis literis complexus ſum, eumq́; cũ tui, tum reipub. ſtudioſiſſimum, amantiſſimumq́; cognoui. Ciceronem meum propediem, ut ſpero, uidebo: tecum. n. illum, & te in Italiam celeriter eſſe uenturum confido.

BRVTVS CICERONI S.

DE M. Lepido *uereri me cogit reliquorum timor. qui ſi eripuerit ſe nobis, quod uelim temere, atque iniurioſe de illo ſuſpicati ſint homines: oro, atque obſecro te Cicero, neceſſitudinẽ noſtrã, tuamq́; in me beneuolentiã obteſtans, ſororis meæ liberos obliuiſcaris eſſe Lepidi filios, meq́; his in patris locum ſucceſſiſſe exiſtimes. hoc ſi à te impetro, nihil profecto dubitabis pro his ſuſcipere. aliter alij cum ſuis uiuunt: nihil ego poſſum in ſororis meæ liberos facere, quo poſſit expleri uoluntas mea, aut officium. quid uero aut mihi tribuere boni poſſunt, (ſi modo digni ſumus, quibus aliquid tribuatur) aut ego matri, ac ſorori, puerisq́; illis præſtaturus ſum, ſi nihil ualuerit apud te, reliquumq́; ſenatum contra patrem Lepidum Brutus auunculus? ſcribere multa ad te neque poſſum præ ſolicitudine, ac ſtomacho, neque debeo: nam, ſi in tanta re, tamq́; neceſſaria uerbis mihi opus eſt ad te excitandum, & confirmãdum; nulla ſpes eſt, facturum te, quod uolo, & quod oportet. quare noli expectare lon*

gas preces: intuere me ipſum, qui hoc à te uel à Cicerone coniunctiſſimo homine priuatim, uel à conſulari tali uiro remota neceſſitudine priuata impetrare debeo. quid ſis facturus, uelim mihi quamprimum reſcribas. Cal. Quint. ex caſtris.

CICERO BRVTO S.

BREVES *tuæ literæ: breues, dico? immo nullæ. tribus'ne uerſiculis his temporibus Brutus ad me? nihil ſcripſiſſem potius. & requiris meas. quis unquam ad te tuorum ſine meis uenit? quæ autem epiſtola nõ pondus habuit? quæ ſi ad te perlatæ nõ ſunt, ne domeſticas quidem tuas perlatas arbitror. Ciceroni ſcribis te longiorem daturum epiſtolam. recte id quidé: ſed hæc quoque debuit eſſe plenior. ego autem, cum ad me de Ciceronis abs te diſceſſu ſcripſiſſes, ſtatim extruſi tabellarios, literasq́; ad Ciceronem, ut, etiam ſi in Italiam ueniſſet, ad te rediret: nihil enim mihi iucundius, nihil illi honeſtius. quanquam aliquoties ei ſcripſeram, ſacerdotum comitia mea ſumma contentione in alterum annum eſſe reiecta. quod ego cum Ciceronis cauſa elaboraui, tum Domitij, Catonis, Lentuli, Bibulorum: quod ad te etiam ſcripſeram. ſed uidelicet, cum illam puſillam epiſtolam tuam ad me dabas, non dum erat tibi id notum. quare omni ſtudio à te mi Brute contendo, ut Ciceronem meum ne dimittas, tecumq́; adducas: quod ipſum, ſi remp. cui ſuſceptus es, reſpicis, tibi iam iamq́; faciendum eſt: renatum enim bellum eſt, idq́; non paruo ſcelere Lepidi. exercitus autem Cæſaris, qui erat optimus, non modo nihil prodeſt, ſed etiam cogit exercitum tuum*

flagitari: qui ſi Italiam attigerit, erit ciuis nemo (quem quidem ciuem appellari fas ſit) qui ſe non in tua caſtra conferat. etſi Brutum præclare cum Planco coniunctum habemus. ſed non ignoras, quàm ſint incerti animi hominũ, & infecti partibus, & exitus præliorum. quin etiam ſi, ut ſpero, uicerimus, tamen magnã gubernationem tui conſilij, tuæq́; auctoritatis res deſiderabit. ſubueni igitur per Deos, idq́; quãprimũ. tibi perſuade, non te Idibus Martijs, quibus ſeruitutẽ à tuis ciuibus repuliſti, plus profuiſſe patriæ, quàm, ſi mature ueneris, profuturum. II. Id. Quint.

CICERO BRVTO S.

MESSALAM *habes. quibus igitur literis tam accurate ſcriptis aſſequi poſſum, ſubtilius ut explicem, quæ gerantur, quæq́; ſint in Rep. quàm tibi is exponet, qui & optime omnia nouit, & elegantiſſime expedire, et deferre ad te poteſt? caue enim exiſtimes Brute, (quanquam non eſt neceſſe ea me ad te, quæ tibi nota ſunt, ſcribere: ſed tamen tantam omnium laudum excellentiam non queo ſilentio præterire) caue putes, probitate, conſtãtia, cura, ſtudio Reip. quidquam illi eſſe ſimile: ut eloquentia, qua mirabiliter excellit, uix in eo locum ad laudandum habere uideatur: quanquam in hac ipſa ſapientia plus apparet: ita graui iudicio, multaq́; arte ſe exercuit in ueriſſimo genere dicendi. tanta autem induſtria eſt, tantumq́; euigilat in ſtudio, ut nõ maxima ingenio, quod in eo ſummum eſt, gratia habenda uideatur. ſed prouehor amore: non enim id propoſitum eſt huic epiſtolæ, Meſſalam ut laudem, præſertim ad Brutum, cui*

& uirtus illius non minus, quàm mihi, nota eſt, & hæc ipſa ſtudia, quæ laudo, notiora. quem cum à me dimittens grauiter ferrem, hoc leuabar uno, quòd ad te tanquã ad alterum me proficiſcens, & officio fungebatur, & laudem maximam ſequebatur. ſed hæc hactenus.

Venio nunc, longo ſanè interuallo, ad quandam epiſtolam, qua mihi multa tribuens unum reprehendebas, quòd in honoribus decernendis eſſem nimius, & tanquã prodigus. tu hoc: alius fortaſſe, quòd in animaduerſione, pœnáq; durior: niſi fortaſſe utrunque tu. quod ſi ita eſt, utriuſque rei meum iudicium tibi cupio eſſe notiſſimum: neque ſolum ut Solonis dictum uſurpem, qui & ſapiens unus fuit ex ſeptem, & legum ſcriptor ſolus ex ſeptem. is Remp. duabus rebus contineri dixit, præmio, & pœna. eſt ſcilicet utriuſque rei modus, ſicut reliquarum, & quædam in utroque genere mediocritas. ſed non tanta de re propoſitum eſt hoc loco diſputare. quid ego autem ſecutus hoc bello ſim in ſententijs dicendis, alienum non puto aperire. poſt interitum Cæſaris, & ueſtras memorabiles Idus Martias Brute quid ego prætermiſſum à uobis, quantamq; impendere Reip. tempeſtatem dixerim, non es oblitus. magna peſtis erat depulſa per uos, magna populi R. macula deleta, uobis uerò parta diuina gloria; ſed inſtrumentum regni delatum ad Lepidum, & Antonium: quorum alter inconſtantior, alter impurior; uterque pacem metuens, inimicus otio. his ardentibus perturbandæ Reip. cupiditate quod opponi poſſet præſidium, non habebamus: erexerat enim ſe ciuitas in retinenda libertate conſentiens. nos tum nimis acres. uos fortaſſe ſapientius exceſ=

ſiſtis urbe ea, quam liberaratis: Italiæ *ſua uobis ſtu-dia profitenti remiſiſtis. itaque cum teneri* Vrbem *à par ricidis uiderem, nec te in ea, nec* Caſſium *tuto eſſe poſ-ſe, eamq; armis oppreſſam ab* Antonio *: mihi quoque ipſi eſſe excedendum putaui:tetrum enim ſpectaculum, oppreſſa ab impijs ciuitas, opitulandi poteſtate præci-ſa. ſed animus idem, qui ſemper, infixus in patriæ ca-ritate, diſceſſum ab eius periculis ferre nō potuit. itaque in medio* Achaico *curſu, cum* Eteſiarum *diebus auſter me in* Italiam*, quaſi diſſuaſor mei conſilij, retuliſſet, te uidi* Veliæ*, doluiq; uehementer: cedebas enim* Bru-te*, cedebas; quoniam* Stoici *ueſtri negant fugere ſa-pientis.* Romam *ut ueni, ſtatim me obtuli* Antonij *ſce-leri, atque dementiæ. quem cum in me incitauiſſem, con-ſilia inire cœpi,* Brutina *plane, (ueſtri enim hæc ſunt propria ſanguinis) reipub. liberandæ. longa ſunt, quæ reſtant, prætereunda: ſunt enim de me. tantum di-co,* Cæſarem *hunc adoleſcentem, per quem adhuc ſu-mus, ſi uerum fateri uolumus, fluxiſſe ex fonte conſi-liorum meorum. huic habiti à me honores, nulli qui-dem* Brute*, niſi debiti, nulli, niſi neceſſarij: ut enim primum libertatem reuocare cœpimus, cum ſe non dum ne* Decimi *quidem* Bruti *diuina uirtus ita commouiſſet, ut iam id ſcire poſſemus, atque omne præſidium eſſet in puero, qui à ceruicibus noſtris auertiſſet* Antonium*; quis honos ei non fuit decernendus? quanquam ego illi tum uerborum laudem tribui, eamq; modicam: de-creui etiam imperium: quod quanquam uidebatur illi ætati honorificum, tamen erat excercitum habenti neceſ-ſarium: quid enim eſt ſine imperio exercitus? ſtatuam*

Philippus decreuit, celeritatem petitionis primo Seruius, poſt maiorem etiam Seruilius. nihil tum nimium uidebatur. ſed neſcio quo modo facilius in timore benigni, quàm in uictoria grati reperimur: ego enim, D. Druto liberato, cũ lætiſſimus ille ciuitati dies illuxiſſet, idemq; caſu Bruti natalis eſſet, decreui, ut in faſtis ad eũ diem Bruti nomen aſcriberetur: in eóq; ſum maiorum exemplum ſecutus, qui hunc honorem mulieri Larentiæ tribuerunt, cuius uos Põtifices ad arã in Velabro facere ſoletis. quod ego cũ dabam Bruto, notam eſſe in faſtis gratiſſimæ uictoriæ ſempiternã memoriã uolebã. atque illo die cognoui paulo plures in ſenatu maleuolos eſſe, quàm gratos. eos per ipſos dies effudi (ſi ita uis) honores in mortuos Hircium, & Panſam, Aquilã etiam: quod quis reprehendit, niſi qui, depoſito metu, præteriti periculi fuerit oblitus? accedebat ad beneficij memoriam gratam ratio illa, quæ etiam poſteris poſſet eſſe ſalutaris: extare enim uolebam in crudeliſſimos hoſtes monimenta odij publici ſempiterna. Suſpicor illud minus tibi probari, quod ab tuis familiaribus, optimis illis quidem uiris, ſed in repub. rudibus, non probatur, quòd, ut ouanti introire Cæſari liceret, decreuerim. ego autem (ſed erro fortaſſe: nec tamen is ſum, ut mea me maxime delectent) nihil mihi uideor hoc bello ſenſiſſe prudentius. cur autem ita ſit, aperiendum non eſt, ne magis uidear prouidus fuiſſe, quàm gratus. hoc ipſum nimium: quare alia uideamus. D. Bruto decreui honores, decreui L. Planco. præclara illa quidem ingenia, quæ gloria inuitantur: ſed ſenatus etiam ſapiens, qui, qua quenque re putat, modo honeſta, ad rempub. iuuandam poſſe ad-

duci,hac utitur. At in Lepido reprehendimur : cui cum ſtatuam in Roſtris ſtatuiſſemus, ijdem illam euertimus. nos illum honore ſtuduimus à furore reuocare : uicit amentia leuiſſimi hominis noſtram prudentiam . nec tamen tantum in ſtatuenda Lepidi ſtatua factum eſt mali,quantum in euertēda boni. ſatis multa de honoribus.

Nunc de pœna pauca ſunt dicenda : intellexi enim ex tuis ſæpe literis, te in ijs, quos bello deuiciſti , clementiam tuam uelle laudari.exiſtimo equidem, nil à te niſi ſapienter : ſed ſceleris pœnam prætermittere (id enim eſt,quod uocatur ignoſcere) etiam ſi in cæteris rebus tolerabile eſt, in hoc bello perniciosum puto : nullum enim bellum ciuile fuit in noſtra repub.omniū, quæ memoria mea fuerunt,in quo bello non, utracunque pars uiciſſet, tamen aliqua forma eſſet futura reip. hoc bello uictores quam remp. ſimus habituri,non facile affirmarim: uictis certe nulla unquam erit . dixi igitur ſententias in Antonium,dixi in Lepidum ſeueras, neque tam ulciſcendi cauſa,quàm ut & in præſens ſceleratos ciues timore ab impugnanda patria deterrerem, & in poſterum documentum ſtatuerem, ne quis talem amētiam uellet imitari . quanquam hæc quidem ſententia non magis mea fuit , quàm omnium. in qua uidetur illud eſſe crudele, quòd ad liberos, qui nihil meruerunt , pœna peruenit . ſed id & antiquum eſt , & omnium ciuitatum : ſiquidem etiam Themiſtoclis liberi eguerunt . & ſi iudicio damnatos eadem pœna ſequitur ciues,qui potuimus leniores eſſe in hoſtes ? quid autem queri poteſt quiſquam de me,qui, ſi uiciſſet, acerbiorem ſe in me futurum fuiſſe confiteatur,neceſſe eſt ? habes rationem mearum ſententiarum

tentiarum, de hoc genere duntaxat honoris, & pœnæ: nam de cæteris rebus quid ſenſerim, quidq́; cenſuerim, audiſſe arbitror. ſed hæc quidem non ita neceſſaria: illud ualde neceſſarium Brute, te in Italiam cum exercitu uenire quamprimum. ſumma eſt expectatio tui: qui ſi Italiam attigeris, ad te concurſus fiet omnium: ſiue enim uicerimus, qui quidem pulcherrime uiceramus, niſi Lepidus perdere omnia, & perire ipſe cum ſuis concupiuiſſet; tua nobis auctoritate opus eſt ad collocandum aliquem ciuitatis ſtatum: ſiue etiam nunc certamen reliquum eſt; maxima ſpes eſt cum in auctoritate tua, tum in exercitus tui uiribus. ſed propera per Deos: ſcis enim, quantum ſit in temporibus, quãtum in celeritate.

Sororis tuæ filijs quàm diligenter conſulam, ſpero te ex matris, & ex ſororis literis cogniturum. qua in cauſa maiorem habeo rationem tuæ uoluntatis, quæ mihi cariſſima eſt, quàm, ut quibuſdam uideor, conſtantiæ meæ. ſed ego nulla in re malo, quàm te amando conſtans & eſſe, & uideri.

BRVTVS CICERONI S.

PARTICVLAM literarum tuarũ, quas miſiſti Octauio, legi, miſſam ab Attico mihi. ſtudium tuum, curáq; de ſalute mea nulla me noua uoluptate affecit: nõ ſolum enim uſitatum, ſed etiam quotidianum eſt, aliquid audire de te, quod pro noſtra dignitate fideliter, atque honorifice dixeris, aut feceris. at dolore, quãtũ animo maximũ capere poſſum, eadem illa pars epiſtolæ ſcriptæ ad Octauium de nobis affecit: ſic enim illi gratias agis de republica, tam ſuppliciter, ac demiſſe, (quid ſcribã? pu-

det conditionis, ac fortunæ : ſed tamen ſcribendum eſt: cómendas noſtram ſalutem illi, quæ morte qua non per nicioſior ?) ut prorſus præ te feras non ſublatam dominationem, ſed dominũ cómutatum eſſe. uerba tua recognoſce, & aude negare ſeruientis aduerſus Regẽ iſtas eſſe preces. unum ais eſſe, quod ab eo poſtuletur, & expectetur, ut eos ciueis, de quibus uiri boni, populusq; R. bene exiſtimet, ſaluos uelit. quid, ſi nolit? non erimus? atqui non eſſe, quàm eſſe per illum, præſtat. ego mediuſfidius non exiſtimo tã omneis Deos auerſos eſſe à ſalute populi R. ut Octauius orandus ſit pro ſalute cuiuſquam ciuis, non dicam pro liberatoribus orbis terrarum : iuuat enim magnifice loqui, & certe decet aduerſus ignorantes, quid pro quoque timendum, aut à quoque petẽdum ſit. hoc tu Cicero poſſe fateris Octauium, & illi amicus es; aut, ſi me carũ habes, uis Romæ uideri, cum, ut ibi eſſe poſſem, cómendandus puero illi fuerim ? cui quid agis gratias, ſi, ut nos ſaluos eſſe uelit, & patiatur, rogandum putas ? an hoc pro beneficio eſt habendum, quòd ſe, quàm Antonium, eſſe maluerit, à quo iſta petenda eſſent ? uindici quidem alienæ dominationis, non uicario, eequis ſupplicat, ut optime meritis de rep. liceat eſſe ſaluis ? iſta uero imbecillitas, & deſperatio, cuius culpa non magis in te reſidet, quàm in omnibus alijs, & Cæſarem in cupiditatem regni impulit; & Antonio poſt interitum illius perſuaſit, ut interfecti locum occupare conaretur; & nũc puerum iſtum extulit, ut tu iudicares precibus eſſe impetrandam ſalutem talibus uiris, miſericordiáq; unius uix etiam nunc uiri tutos fore nos, haud ulla alia re. quòd ſi Roma-

nos nos eſſe meminiſſemus; non audacius dominari cu=perent poſtremi homines, quàm id nos prohiberemus, neque magis irritatus eſſet Antonius regno Cæſaris, quàm ob eiuſdem mortem deterritus. tu quidem con=ſularis, & tantorum ſcelerum uindex, quibus oppreſ=ſis, uereor, ne in breue tempus dilata ſit abs te perni=cies, qui potes intueri, quæ geſſeris, ſimul & iſta uel probare, uel ita demiſſe, ac facile pati, ut probantis ſpeciem habeas? quod autem tibi cum Antonio priua=tum odium? nempe, quia poſtulabat hæc, ſalutem ab ſe peti precariam, nos incolumitatem habere, à quibus ipſe libertatem accepiſſet, eſſe arbitrium ſuum de repub: quærenda eſſe arma putaſti, quibus dominari prohibe=retur, ſcilicet ut illo prohibito rogaremus alterum, qui ſe in eius locum reponi pateretur, an ut eſſet ſui iu=ris, ac mancipij reſp? niſi forte non de ſeruitute, ſed de conditione ſeruiendi recuſatum eſt à nobis. atqui non ſolum bono domino potuimus Antonio tolerare noſtram fortunam, ſed etiam beneficijs, atque honoribus ut participes frui quantis uellemus: quid enim neget ijs, quorum patientiam uideret maximum ſuæ domina=tionis præſidium eſſe? ſed nihil tanti fuit, quo uen=deremus fidem noſtram, & libertatem. hic ipſe puer, quem Cæſaris nomen incitare uidetur in Cæſaris inter=fectores, quanti æſtimet, ſi ſit commercio locus, poſ=ſe nobis auctoribus tantum, quantum profecto poterit, quoniam uiuere, & pecunias habere, & dici conſula=res uolumus? cæterum nequidquam perierit ille: cuius interitu quid gauiſi ſumus, ſi mortuo nihilo minus ſer=uituri eramus? nulla cura adhibetur. ſed mihi prius

omnia Dij,*Deæq; eripuerint, quàm illud iudicium, quo non modo hæredi eius, quem occidi, non conceſſerim quod in illo non tuli, ſed ne patri quidem meo, ſi reuiuiſcat, ut patiente me plus legibus, ac ſenatu poſſit. an hoc tibi perſuaſum eſt, fore cæteros ab eo liberos, quo inuito nobis in iſta ciuitate locus non ſit? qui porrò id, quod petis, fieri poteſt, ut impetres? rogas enim, uelit nos ſaluos eſſe. uidemur ergo tibi ſalutem accepturi, cum uitam acceperimus? quam, ſi prius dimittimus dignitatem, & libertatem, qui poſſumus accipere? an tu,* Romæ *habitare, id putas incolumem eſſe? res, non locus, oportet præſtet iſtuc mihi. neque incolumis fui* Cæſare *uiuo, niſi poſtquam illud conſciui facinus: neque uſquam exul eſſe poſſum, dum, ſeruire, & pati contumelias, peius odero malis omnibus alijs. non ne hoc eſt in eaſdem tenebras recidiſſe, cum ab eo, qui tyranni nomen aſciuit ſibi, (cum in* Græcis *ciuitatibus liberi tyrannorum, oppreſſis illis, eodem ſupplicio afficiantur) petitur, ut uindices, atq; oppreſſores dominationis ſalui ſint? hanc ego ciuitatem uidere uelim, aut putem ullam, quæ ne traditam quidem, atque inculcatam libertatem recipere poſſit, pluſq; timeat in puero nomen ſublati* Regis, *quàm confidat ſibi, cum illum ipſum, qui maximas opes habuerit, paucorum uirtute ſublatum uideat? me uero poſthac ne commendaueris* Cæſari *tuo, ne te quidem ipſum, ſi me audies. ualde care æſtimas tot annos, quot iſta ætas recipit, ſi propter eam cauſam puero iſti ſupplicaturus es. deinde, quod pulcherrime feciſti, ac facis in* Antonium, *uide, ne conuertatur à laude maximi animi ad opinionem formidinis: nam ſi* Octanius *tibi placet,*

à quo de noſtra ſalute petendum ſit, non dominum fugiſſe, ſed amiciorem dominum quæſiſſe uideberis. quem quòd laudas ob ea, quæ adhuc fecit, plane probo: ſunt enim laudanda, ſi modo contra alienam potentiam, nõ pro ſua ſuſcepit eas actiones. cum uero iudicas tantum illi non modo licere, ſed etiam à te ipſo tribuendum eſſe ut rogandus ſit, ne nolit eſſe nos ſaluos; nimium magnam mercedem ſtatuis: id enim ipſum illi largiris, quod per illum habere uidebatur reſpub. neque hoc tibi in mentem uenit, ſi Octauius ullis dignus ſit honoribus, quia cum Antonio bellum gerat, ijs, qui illud malum exciderint, cuius iſtæ reliquiæ ſunt, nihil, quo expleri poſſit eorum meritum, tributurum unquam populum R. ſi omnia ſimul congeſſerit. at uide, quanto diligentius homines metuant, quàm meminerint, quia Antonius uiuat, atque in armis ſit. de Cæſare uero quod fieri potuit, ac debuit, tranſactum eſt, neque iam reuocari in integrum poteſt. Octauius is eſt, qui quid de nobis iudicaturus ſit, expectet populus R? nos ij ſumus, de quorum ſalute unus homo rogandus uideatur? ego uero (ut iſtuc reuertar) is ſum, qui non modo non ſupplicem, ſed etiam coerceam poſtulanteis, ut ſibi ſupplicetur: aut longe à ſeruientibus abero, mihiq́; eſſe iudicabo Romam, ubicunque liberum eſſe licebit; ac ueſtri miſerebor, quibus nec ætas, neque honores, neque uirtus aliena dulcedinem uiuendi minuere potuerit. mihi quidem ita beatus eſſe uidebor, ſi modo conſtanter, ac perpetuo placebit hoc conſilium, ut relatam putem gratiam pietati meæ: quid enim eſt melius, quàm memoria recte factorum, & libertate contentum negligere humana? ſed certe

non ſuccumbam ſuccumbentibus, nec uincar ab ijs, qui ſe uinci uolunt, experiarq́;, & tentabo omnia, neque deſiſtam abſtrahere à ſeruitio ciuitatem noſtram. ſi ſecuta fuerit, quæ debet, fortuna, gaudebimus omnes: ſin minus, ego tamen gaudebo: quibus enim potius hæc uita factis, aut cogitationibus traducatur, quàm ijs, quæ pertinuerint ad liberandos ciueis meos? te Cicero rogo, atque hortor, ne defatigere, neu diffidas; ſemper in præſentibus malis prohibendis, futura quoque, niſi ante ſit occurſum, explores, ne ſe inſinuent. fortem, & liberum animum, quo & Conſul, & nunc conſularis rép. uindicaſti, ſine conſtantia, & æquabilitate nullum eſſe putaris: fateor enim duriorem eſſe conditionem ſpectatæ uirtutis, quàm incognitæ. benefacta pro debitis exigimus: quæ ſi aliter eueniunt, ut decepti ab his, infeſto animo reprehendimus. itaque reſiſtere Antonio Ciceronem, & ſi magna laude dignum eſt: tamen, quia ille Cõſul hunc conſularem merito præſtare uidetur, nemo admiratur. idem Cicero, ſi flexerit aduerſus alios iudicium ſuum, quod tanta firmitate, ac magnitudine direxit in exturbando Antonio, non modo reliqui temporis gloriam eripuerit ſibi, ſed etiam præterita euaneſcere coget: (nihil enim per ſe amplum eſt, niſi in quo iudicij ratio extat) quia neminem magis decet, quàm te, remp. amare, libertatiſq; defenſorem eſſe, uel ingenio, uel rebus geſtis, uel ſtudio, atque efflagitatione omnium. quare non Octauius eſt rogandus, ut uelit nos ſaluos eſſe: magis tu te exuſcita, ut eam ciuitatem, in qua maxima geſſiſti, liberam, atque honeſtam fore putes, ſi modo ſint populo duces ad reſiſtendum improborum conſilijs.

BRVTVS ATTICO S.

SCRIBIS mihi, mirari Ciceronem, quòd nihil ſignificem unquam de ſuis actis. quoniam efflagitas, coactu tuo ſcribam, quæ ſentio. Omnia feciſſe Ciceronem optimo animo, ſcio: quid.n.mihi exploratius eſſe poteſt, quàm illius animus in remp? ſed quædam mihi uidetur, quid dicam, imperite uir omnium prudentiſſimus, an ambitioſe feciſſe, qui ualentiſſimũ Antonium ſuſcipere pro rep. non dubitauit inimicum? neſcio quid ſcribam tibi, niſi unum, pueri & cupiditatem, & licẽtiam potius eſſe irritatam, quàm repreſſam à Cicerone; tantumq; eum tribuere huic indulgẽtiæ, ut ſe maledictis non abſtineat, ijs quidem, quæ in ipſum dupliciter recidunt; quòd & plures occidit uno, ſeq; prius oportet fateatur ſicarium, quàm obijciat Caſcæ, quod obijcit; & imitatur in Caſca Beſtiam. an, quia non omnibus horis iactamus Idus Martias, ſimiliter atque ille Nonas Decembres ſuas in ore habet, eo meliore conditione Cicero pulcherrimum factum uituperabit, quàm Beſtia, & Clodius reprehendere illius Conſulatum ſoliti ſunt? ſuſtinuiſſe mihi gloriatur bellum Antonij togatus Cicero noſter. quid hoc mihi prodeſt, ſi merces Antonij oppreſſi poſcitur in Antonij locum ſucceſſio? & ſi uindex illius mali auctor extitit alterius, fundamentum, & radices habituri altiores, ſi patiamur? ut iam iſta, quæ facit, non dominationem, non, ſed dominum Antonium timentis ſint. ego autem gratiam non habeo, ſi quis, dum ne irato ſeruiat, rem ipſam non deprecatur. immo triumphum, & ſtipendium decernitur, & omni-

bus decretis ornatur. pudeat conſpicere fortunam, cuius nomen ſuſceperit. conſularis hoc, an Ciceronis eſt? quoniam tacere non licuit, leges, quæ tibi neceſſe eſt moleſta eſſe: etenim ipſe ſentio, quanto cum dolore hæc ad te perſcripſerim: nec ignoro, quid ſentias in repub. & quàm deſperatam quoque ſanari puto poſſe. nec mehercle te Attice reprehendo: ætas enim, mores, liberi ſegnem efficiunt: quod quidem etiam ex Flauio noſtro perſpexi. ſed redeo ad Ciceronem. quid inter Saluidenum, & eum intereſt? quid autem amplius ille decerneret? timet, inquies, etiam nunc reliquias belli ciuilis. quiſquam ergo ita timeat profligatum, ut neque potentiam eius, qui exercitum uictorem habeat, neque temeritatem pueri putet extimeſcendam eſſe? an hoc ipſum a re facit, quòd illi propter amplitudinem omnia iam, ultroq; deferenda putat? ò magnam ſtultitiam timoris, id ipſum, quod uerearis, ita cauere, ut, cum uitare fortaſſe potueris, ultro accerſas, & attrahas. nimium timemus mortem, & exilium, & paupertatem. hæc mihi uidentur Ciceroni ultima eſſe in malis: &, dum habeat, à quibus impetret, quæ uelit, & à quibus colatur, ac laudetur, ſeruitutem, honorificam modo, non aſpernatur; ſi quidquam in extrema, ac miſerrima contumelia poteſt honorificum eſſe. licet ergo patrem appellet Octauius Ciceronem, referat omnia, laudet, gratias agat: tamen illud apparebit, uerba rebus eſſe contraria: quid enim tàm alienum ab humanis ſenſibus eſt, quàm eum patris habere loco, qui ne liberi quidem hominis numero ſit? atqui eò tendit, id agit, ad eum exitum properat uir optimus, ut ſit illi Octauius pro-

pitius. ego uero iam ijs artibus nihil tribuo, quibus ſcio Ciceronem inſtructiſſimum eſſe: quid enim illi proſunt, quæ pro libertate patriæ de dignitate, quæ de morte, exilio, paupertate ſcripſit copioſiſſime? quanto autem magis illa callere uidetur Philippus, qui priuigno minus tribuerit, quàm Cicero, qui alieno tribuat. deſinat igitur gloriando etiam inſectari dolores noſtros: quid enim noſtra, uictum eſſe Antonium, ſi uictus eſt, ut alij uacaret, quod ille obtinuit? tametſi tuæ literæ dubia etiam nunc ſignificant. uiuat hercule Cicero, qui poteſt, ſupplex, & obnoxius, ſi neque ætatis, neque honorũ, neque rerum geſtarum pudet. ego certe, qui cum ipſa re bellum geram, hoc eſt cum regno, & imperijs extraordinarijs, & dominatione, & potentia, quæ ſupra leges ſe eſſe uelit, nulla erit tam bona conditio ſeruiendi, qua non deterrear, quamuis ſit uir bonus, ut ſcribis, Antonius: quod ego nunquam exiſtimaui. ſed dominum ne parentem quidem maiores noſtri uoluerunt eſſe. Te *niſi tantum amarem, quantum Ciceroni perſuaſum eſt diligi ab Octauio, hæc ad te non ſcripſiſſem. dolet mihi, quòd tu non ſtomacharis, amantiſſimus tum tuorum omnium, tum etiam Ciceronis. ſed perſuade tibi, de uoluntate propria mea nihil eſſe remiſſum, de iudicio largiter: neque enim impetrari poteſt, quin, quale quidq; uideatur ei, talem quiſque de illo opinioné habeat. uellem mihi ſcripſiſſes, quæ conditiones eſſent Atticæ noſtræ: potuiſſem tibi aliquid de meo ſenſu perſcribere. Valetudinem Porciæ meæ tibi curæ eſſe non miror. Denique, quod petis, faciam libenter: nam etiam ſorores me rogant: & hominem noro, & quid ſibi uoluerit.*

M. CICERO MARCO BRVTO S.

CVM *ſæpe te literis hortatus eſſem, ut quàprimum reip. ſubuenires, in Italiamq́; exercitum adduceres, neque id arbitrarer dubitare tuos neceſſarios; rogatus ſum à prudentiſſima, & diligentiſſima fœmina matre tua, cuius omnes curæ ad te referuntur, & in te conſumuntur, ut uenirem ad ſe ad* VIII. Cal. Sext. *quod ego, ut debui, ſine mora feci. cum autē ueniſſem, Caſca aderat, & Labeo, & Scaptius. at illa retulit, quæſiuitq́;, quidnam mihi uideretur, accerſeremus ne te, atque tibi id conducere putaremus, an tardare, & commorari te melius eſſet. reſpondi id, quod ſentiebam, & dignitati, & exiſtimationi tuæ maxime conducere, te primo quoque tempore ferre præſidium labenti, & inclinatæ reip. quid enim abeſſe cenſes mali in eo bello, in quo uictores exercitus fugientem hoſtem perſequi noluerunt? & in quo incolumis imperator, honoribus ampliſſimis fortuniſq́; maximis, coniuge, liberis, uobis affinibus ornatus, bellum reipub. indixerit? quid dicam, in tanto ſenatus populiq́; conſenſu, cum tantum reſideat intra muros mali? maximo autem, cum hæc ſcribebam, afficiebar dolore, quòd, cum me pro adoleſcentulo, ac penè puero reſp. accepiſſet uadem, uix uidebar, quod promiſeram, præſtare poſſe. eſt autem grauior, & difficilior animi, & ſententiæ, maximis præſertim in rebus, pro altero, quàm pecuniæ, obligatio: hæc enim ſolui poteſt, & eſt rei familiaris iactura tolerabilis: reip. quod ſpoponderis, quemadmodum ſoluas, niſi is dependi facile patitur, pro quo ſpoponderis? quanquam & hunc, ut ſpe-*

ro,tenebo multis repugnantibus: uidetur enim in eo eſſe indoles, ſed flexibilis ætas, multiq; ad deprauandum parati, qui ſplendore falſi honoris obiecto, aciem boni ingenij perſtringi poſſe confidũt. itaque ad reliquos hic quoque labor mihi acceſſit, ut omnes adhibeam machinas ad tenendum adoleſcentem, ne famam ſubeam temeritatis. quanquam quæ temeritas eſt? magis enim illum, pro quo ſpopondi, quàm me obligaui. nec uero pœnitere poteſt remp. me pro eo ſpopondiſſe, qui fuit in rebus gerendis tum ſuo ingenio, tum mea promiſſione conſtantior. maximus autem, niſi me forte fallit, in republ. nodus eſt inopia rei pecuniariæ: obdureſcunt enim magis quotidie boni uiri ad uocem tributi; quod ex centeſima collatum impudenti cenſu locupletum, in duarum legionum præmijs omne conſumitur. impendent autem infiniti ſumptus tum in hos exercitus, quibus nunc defendimur, tum uero in tuum. nam Caſſius noſter uidetur poſſe ſatis ornatus uenire. ſed & hæc, & multa alia coram cupio, idq; quamprimum. De ſororis tuæ filijs, non expectaui Brute, dum ſcriberes. omnino iam tempora (bellum enim ducetur) integram tibi cauſam reſeruant. ſed ego à principio, cum diuinare de belli diuturnitate non poſſem, ita cauſam egi puerorum in ſenatu, ut te arbitror è matris literis potuiſſe cognoſcere. nec uero ulla res erit unquam, in qua ego non uel uitæ periculo ea dicam, eaq; faciam, quæ te uelle, quæq; ad te pertinere arbitrabor. Vale. VI. Cal. Sext.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD Q. FRATREM LIBER I.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

E TSI non dubitabam, quin hãc epiſtolã multi nuncij, fama denique eſſet ipſa ſua celeritate ſuperatura, tuq; ante ab alijs auditurus eſſes, annũ tertium acceſſiſſe deſiderio noſtro, & labori tuo: tamen exiſtimaui à me quoque tibi huius moleſtiæ nuncium perferri oportere. nam ſuperioribus literis, non unis ſed pluribus, cum iam ab alijs deſperata res eſſet, tamen ego tibi ſpem maturæ deceſſionis afferebam, non ſolum ut quamdiutiſſime te iucũda opinione oblectarẽ, ſed etiam quia tanta adhibebatur & à nobis, & à Prætoribus contentio, ut rem poſſe confici non diffiderem. nunc, quoniam ita accidit, ut neque Prætores ſuis opibus, neque nos noſtro ſtudio quidquam proficere poſſemus; eſt omnino difficile non grauiter id ferre; ſed tamen noſtros animos, maximis in rebus gerendis, & ſuſtinendis exercitatos, frangi, & debilitari moleſtia nõ oportet. & quoniam ferre ea moleſtiſſime homines debent, quæ ipſorum culpa cõtracta ſunt: eſt quiddam in hac re mihi moleſtius ferendũ, quàm tibi: factum eſt enim mea culpa, cõtra quàm tu mecum & proficiſcens, & per literas egeras, ut priore anno non ſuccederetur. quod ego, dum ſociorum ſaluti conſulo, dum impudentiæ nonnullorũ negociatorum reſiſto, dum noſtram gloriam tua uirtute augeri expeto, feci non ſapienter, præſertim cũ id com-

miſerim, ut ille alter annus etiam tertiũ poſſet adducere. quod quoniam peccatum meum eſſe confiteor, eſt ſapientiæ, atque humanitatis tuæ, curare, & perficere, ut hoc minus ſapienter à me prouiſum, diligentia tua corrigatur. ac ſi te ipſe uehementius ad omneis parteis bene audiendi excitaris, non ut cum alijs, ſed ut tecum iam ipſe certes; ſi omnem tuam mentem, curam, cogitationem, et excellentem omnibus in rebus laudis cupiditatem incitaris: mihi crede, unus annus additus labori tuo, multorum annorũ lætitiam nobis, gloriã uero etiam poſteris noſtris afferet. quapropter hoc te primum rogo, ne contrahas aut demittas animum, ne'ue te obrui, tanquam fluctu, ſic magnitudine negotij ſinas, contráq; erigas, ac reſiſtas, ſiue etiam ultro occurras negotijs: neque enim eiuſmodi partem reip. geris, in qua fortuna dominetur, ſed in qua plurimum ratio poſſit, & diligentia. quòd ſi tibi bellum aliquod magnum, & periculoſum adminiſtranti prorogatum imperium uiderem, tremerem animo, quòd eodem tempore eſſe intelligerem etiam fortunæ poteſtatem in nos prorogatam. nunc uero ea pars tibi reip. commiſſa eſt, in qua aut nullam, aut perexiguam partem fortuna tenet, & quæ mihi tota in tua uirtute, ac moderatione animi poſita eſſe uideatur. nullas, ut opinor, inſidias hoſtium, nullam prælij dimicationem, nullam defectionem ſociorum, nullam inopiam ſtipendij, aut rei frumentariæ, nullam ſeditionem exercitus pertimeſcimus: quæ perſæpe ſapientiſſimis uiris acciderunt, ut, quemadmodum gubernatores optimi uim tempeſtatis, ſic illi fortunæ impetum ſuperare non poſſent. tibi data eſt ſumma pax, ſumma tranquillitas,

ita tamen, ut ea dormientem gubernatorem uel obruere, uigilantem etiam delectare poſſit: conſtat enim ea prouincia primum ex eo genere ſociorum, quod eſt ex hominum omni genere humaniſſimum; deinde ex eo genere ciuium, qui aut, quòd publicani ſunt, nos ſumma neceſſitudine attingunt, aut, quòd ita negotiantur, ut locupletes ſint, noſtri Conſulatus beneficio ſe incolumes fortunas habere arbitrantur. at enim inter hos ipſos exiſtunt graues controuerſiæ, multæ naſcuntur iniuriæ, magnæ contentiones conſequuntur. quaſi uero ego id putem, non te aliquantum negotij ſuſtinere. intelligo permagnum eſſe negotium, & maximi conſilij. ſed memento, conſilij me hoc negotium eſſe magis aliquanto, quàm fortunæ, putare: quid eſt enim negotij, continere eos, quibus præſis, ſi te ipſe contineas? id autem ſit magnum, & difficile cæteris, ſicut eſt difficillimum: tibi & fuit hoc ſemper facillimum, & uere eſſe debuit, cuius natura talis eſt, ut etiam ſine doctrina uideatur moderata eſſe potuiſſe; ea autem adhibita doctrina eſt; quæ uel uitioſiſſimam naturam excolere poſſit. tu cum pecuniæ, cum uoluptati, cum omnium rerum cupiditati reſiſtes, ut facis; erit, credo, periculum, ne improbum negotiatorem, paulo cupidiorem publicanum comprimere non poſſis. nam Græci quidem ſic te ita uiuenté intuebuntur, ut quendam ex annalium memoria, aut etiam è cœlo diuinum hominem eſſo in prouinciam delapſum putent. atque hæc nunc, non ut facias, ſed ut te facere, & feciſſe gaudeas, ſcribo: præclarum eſt.n. ſummo cum imperio fuiſſe in Aſia triennium, ſic, ut nullum te ſignum, nulla pictura, nullum uas, nulla ue-

ſtis, nullum mancipium, nulla forma cuiuſquam, nulla conditio pecuniæ, quibus rebus abundat iſta prouincia, ab ſumma integritate, continentiaq; deduxerit. quid autem reperiri tam eximium, aut tam expetendum poteſt, quàm iſtam uirtutem, moderationem animi, temperantiam non latere in tenebris, neque eſſe abditam, ſed in luce Aſiæ, in oculis clariſſimæ prouinciæ, atque in auribus omnium gentium, ac nationum eſſe poſitam; non itineribus tuis perterreri homines, non ſumptu exhauriri, non aduentu commoueri; eſſe, quocunque ueneris, & publice, & priuatim maximam lætitiam, cum urbs cuſtodem, non tyrannum, domus hoſpitem, non expilatorem recepiſſe uideatur? his autem in rebus iam te uſus ipſe profectò erudiuit, nequaquam ſatis eſſe, ipſum haſce habere uirtutes, ſed eſſe circunſpiciendum diligenter, ut in hac cuſtodia prouinciæ non te unum, ſed omnes miniſtros imperij tui ſocijs, & ciuibus, & reipub. præſtare uideare. quanquam legatos habes eos, qui ipſi per ſe habituri ſint rationem dignitatis ſuæ: de quibus honore, & dignitate, & ætate præſtat Tubero: quem ego arbitror, præſertim cum ſcribat hiſtoriam, multos ex ſuis annalibus poſſe deligere, quos uelit, & poſſit imitari. Allienus autem, noſter cum animo, & beneuolentia, tum uero etiam imitatione uiuendi. nam quid ego de Gratidio dicam? quem certo ſcio ita laborare de exiſtimatione ſua, ut propter amorem in nos fraternum etiam de noſtra laboret. Quæſtorem habes non tuo iudicio delectum, ſed eum, quem ſors dedit. hunc oportet & ſua ſponte eſſe moderatum, & tuis inſtitutis, & præ

ceptis obtemperare. quorum ſi quis forte eſſet ſordidior, ferres eatenus, quoad per ſe negligeret eas leges, quibus eſt adſtrictus, non ut ea poteſtate, quam tu ad dignitatem permiſiſſes, ad quæſtū abuteretur: neque enim mihi ſanè placet, præſertim cum hi mores tantum iam ad nimiam leuitatem, & ambitionem incubuerint, ſcrutari te omneis ſordeis, excutere unumquenque eorum, ſed, quanta ſit in quoque fides, tantum cuique committere. atque inter hos, eos, quos tibi comites, & adiutores negotiorum publicorum dedit ipſa reſp. dunstaxat finibus ijs præſtabis, quos ante præſcripſi. quos uero aut ex domeſticis conuictoribus, aut ex neceſſarijs apparitoribus tecum eſſe uoluiſti, qui quaſi ex cohorte Prætoris appellari ſolent, horum non modo facta, ſed etiam dicta omnia præſtanda nobis ſunt. ſed habes eos tecum, quos poſſis recte facienteis facile diligere, minus conſulenteis exiſtimationi tuæ facillime coercere. à quibus, rudis cum eſſes, uidetur potuiſſe tua liberalitas decipi: nam ut quiſque eſt uir optimus, ita difficillime eſſe alios improbos ſuſpicatur. nunc uero tertius hic annus habeat integritatem eandem, quam ſuperiores, cautiorem etiam, ac diligentiorem. ſint aures tuæ, quæ id, quod audiunt, exiſtimentur audire, non in quas ficte, aut ſimulate quæſtus cauſa inſuſurretur. ſit annulus tuus non ut uas aliquod, ſed tanquam ipſe tu; non miniſter alienæ uoluntatis, ſed teſtis tuæ. accenſus ſit eo etiam numero, quo eum maiores noſtri eſſe uoluerūt, qui hoc non in beneficij loco, ſed in laboris, ac muneris non temere, niſi libertis ſuis, deferebant; quibus illi quidem non multo ſecus, ac ſeruis, imperabant. ſit lictor

non ſuæ

non ſuæ, ſed tuæ lenitatis apparitor, maioraq́; præferant faſces illi, ac ſecures dignitatis inſignia, quàm poteſtatis. toti denique ſit prouinciæ cognitum, tibi omnium, quibus præſis, ſalutem, liberos, famam, fortunas eſſe cariſſimas. denique hæc opinio ſit, non modo ijs, qui aliquid acceperint, ſed ijs etiam, qui dederint, te inimicum, ſi id cognoueris, futurum. neque uero quiſquam dabit, cum erit hoc perſpectum, nihil per eos, qui ſimulant ſe apud te multum poſſe, abs te ſolere impetrari. nec tamen eſt hæc oratio mea huiuſmodi, ut te in tuos aut durum eſſe nimium, aut ſuſpicioſum uelim. nam ſi quis eſt eorum, qui tibi biennij ſpatio nunquam in ſuſpicionem auaritiæ uenerit, ut ego Cæſium, & Chærippum, & Labeonem audio, &, quia cognoui, exiſtimo: nihil eſt, quod non & ijs, & ſi quis eſt alius eiuſmodi, & committi, & credi rectiſſime putem. ſed ſi quis eſt, in quo iam offenderis, de quo aliquid ſenſeris: huic nihil credideris, nullam partem exiſtimationis tuæ commiſeris. in prouincia uero ipſa ſi quem es nactus, qui in tuam familiaritatem penitus intrarit, qui nobis ante fuerit ignotus: huic quantum credendum ſit, uide: non quin poſſint multi eſſe prouinciales uiri boni: ſed hoc ſperare licet, iudicare periculoſum eſt: multis enim ſimulationum inuolucris tegitur, & quaſi uelis quibuſdam obtenditur uniuſcuiuſque natura: frons, oculi, uultus perſæpe mentiuntur, oratio uero ſæpiſſime. quam ob rem qui potes reperire ex eo genere hominum, qui pecuniæ cupiditate adducti careant ijs rebus omnibus, à quibus nos diuulſi eſſe non poſſumus; te autem alienum hominem ament ex animo, ac non ſui commodi cauſa

ſimulent? mihi quidem permagnum uidetur, præſertim ſi ijdem homines priuatum non ferè quenquam, Prætores ſemper omneis amant. quo ex genere ſi quem forte tui cognouiſti amantiorem, (fieri enim potuit) quàm temporis; hunc ad tuum numerum libenter aſcribito. ſin autem id non perſpicies, nullum erit genus in familiaritate cauendum magis, propterea quòd & omneis uias pecuniæ norunt, et omnia pecuniæ cauſa faciunt, &, quicum uicturi non ſunt, eius exiſtimationi conſulere non curant. atque etiam è Græcis ipſis diligenter cauendæ ſunt quædam familiaritates, præter hominum perpaucorum, ſi qui ſunt uetere Græcia digni. ſic uero fallaces ſunt permulti, & leues, & diuturna ſeruitute ad nimiam aſſentationem eruditi. quos ego uniuerſos adhiberi liberaliter, optimum quenque hoſpitio, amicitiaq; coniungi dico oportere. nimiæ familiaritates eorum neque tam fideles ſunt, (non enim audent aduerſari noſtris uoluntatibus) & inuident nō noſtris ſolum, uerum etiam ſuis. iam qui in eiuſmodi rebus, in quibus uereor etiam ne durior ſim, cautus eſſe uelim, ac diligens; quo me animo in ſeruos eſſe cenſes? quos quidem cum omnibus in locis, tum præcipue in prouincijs regere debemus. quo de genere multa præcipi poſſunt: ſed hoc & breuiſſimum eſt, & facillime teneri poteſt: ut ita ſe gerant in iſtis Aſiaticis itineribus, ut ſi iter Appia uia faceres; ne'ue intereſſe quidquam putent, utrum Tralleis, an Formias uenerint. ac ſi quis eſt ex ſeruis egregie fidelis, ſit in domeſticis rebus, & priuatis: quæ res ad officium imperij tui, atque ad aliquam partem Reip. pertinebunt, de ijs

rebus ne quis attingat: multa enim, quæ recte committi ſeruis fidelibus poſſunt, tamen ſermonis, & uituperationis uitandæ cauſa committenda non ſunt. ſed neſcio quo pacto ad præcipiendi rationem delapſa eſt oratio mea, cum id mihi propoſitum initio non fuiſſet: quid enim ei præcipiam, quem ego, in hoc præſertim genere, intelligā prudentia non eſſe inferiorem, quàm me, uſu uero etiam ſuperiorem? ſed tamen, ſi ad ea, quæ faceres, auctoritas accederet mea, tibi ipſi illa putaui fore iucundiora. quare ſint hæc fundamenta dignitatis tuæ, tua primum integritas, & continentia, deinde omnium, qui tecum ſunt, pudor, delectus in familiaritatibus & prouincialium hominum, & Græcorum percautus, & diligens, familiæ grauis, & conſtans diſciplina. quæ cum honeſta ſint in his priuatis noſtris, quotidianisq; rationibus: in tanto imperio, tam deprauatis moribus, tam corruptrice prouincia, diuina uideantur, neceſſe eſt. hæc inſtitutio, atque diſciplina poteſt ſuſtinere in rebus ſtatuendis, decernendisq; eam ſeueritatem, qua tu in iis rebus uſus es, ex quibus non nullas ſimultates cum magna mea lætitia ſuſceptas habemus: niſi forte me Paconij neſcio cuius, hominis ne Græci quidem, at Myſi, aut Phrygij potius, querelis moueri putas, aut Tuſcenij hominis furioſi, ac ſordidi uocibus, cuius tu ex impuriſſimis faucibus inhoneſtiſſimam cupiditatem eripuiſti ſumma cum æquitate. hæc, & cætera plena ſeueritatis, quæ ſtatuiſti in iſta prouincia, non facile ſine ſumma integritate ſuſtinebimus. quare ſit ſumma in iure dicendo ſeueritas, dum modo ea ne varietur gratia, ſed conſeruetur æquabi-

lis: ſed tamen parui refert, abs te ipſo ius dici æqualiter, & diligenter, niſi idem ab ijs fiet, quibus tu eius muneris aliquam partem conceſſeris. ac mihi quidem uidetur non ſanè magna uarietas eſſe negotiorum in adminiſtranda Aſia, ſed ea tota iuris dictione maxime ſuſtineri. in qua ſcientiæ, præſertim prouincialis, ratio ipſa expedita eſt: conſtantia eſt adhibenda, & grauitas, quæ reſiſtat non ſolum gratiæ, uerum etiam ſuſpicioni. adiungenda etiam eſt facilitas in audiendo, lenitas in diſcernendo, in ſatisfaciendo, ac diſputando diligentia. his rebus nuper Cn. Octauius iucundiſſimus fuit: apud quem primus lictor qui fuit, tacuit accenſus: quoties quiſque uoluit, dixit, & quàm uoluit diu. quibus ille rebus fortaſſe nimis lenis uideretur, niſi hæc lenitas illam ſeueritatem tueretur. cogebantur Syllani homines, quæ per uim, & metum abſtulerant, reddere. qui in magiſtratibus iniurioſe decreuerant, eodem ipſis priuatis erat iure parendum. hæc illius ſeueritas acerba uideretur, niſi multis condimentis humanitatis mitigaretur. quòd ſi hæc lenitas grata Romæ eſt, ubi tanta arrogantia eſt, tam immoderata libertas, tam infinita hominum licentia, denique tot magiſtratus, tot auxilia, tanta uis, tanta ſenatus auctoritas: quàm iucunda tandem Prætoris comitas in Aſia poteſt eſſe? in qua tanta multitudo ciuium, tanta ſociorum, tot urbes, tot ciuitates unius hominis nutum intuentur: ubi nullum auxilium eſt, nulla conqueſtio, nullus ſenatus, nulla concio. quare permagni hominis eſt, & cum ipſa natura moderati, tum uero etiam doctrina, atque optimarum artium ſtudijs eruditi, ſic

C: octauius legendũ no Cn:

ſe adhibere in tanta poteſtate, ut nulla alia poteſtas ab ijs, quibus præſit, deſideretur. Cyrus ille à Xenophonte non ad hiſtoriæ fidem ſcriptus, ſed ad effigiem iuſti imperij: cuius ſumma grauitas ab illo philoſopho cum ſingulari comitate coniungitur: quos quidem libros non ſine cauſa noſter ille Africanus de manibus ponere non ſolebat: nullum eſt enim prætermiſſum in ijs officium diligentis, & moderati imperij. eáq; ſi ſic coluit ille, qui priuatus futurus nunquam fuit: quonam modo retinenda ſunt ijs, quibus imperium ita datum eſt, ut redderent, & ab ijs legibus datum eſt, ad quas reuertendum eſt? ac mihi quidem uidentur huc omnia eſſe referenda ab ijs, qui præſunt alijs, ut ij, qui eorum in imperio erunt, ſint quambeatiſſimi: quod tibi & eſſe antiquiſſimum, & ab initio fuiſſe, ut primum Aſiam attigiſti, conſtante fama, atque omnium ſermone celebratum eſt. eſt autem non modo eius, qui ſocijs, & ciuibus, ſed etiam eius, qui ſeruis, qui mutis pecudibus præſit, eorum, quibus præſit, commodis, utilitatiq; ſeruire. cuius quidem generis, conſtare inter omneis uideo, abs te ſummam adhiberi diligentiam, nullum æs alienum nouum contrahi ciuitatibus, uetere autem magno, & graui multas abs te eſſe liberatas urbes: compluresis dirutas, ac penè deſertas, in quibus unam Ioniæ nobiliſſimam, alteram Cariæ, Samum, & Halicarnaſſum, per te eſſe recreatas: nullas eſſe in oppidis ſeditiones, nullas diſcordias: prouideri abs te, ut ciuitates optimatum conſilijs adminiſtrentur: ſublata Myſiæ latrocinia, cædes multis locis repreſſas, pacem tota prouincia conſtitutam, neque ſolum illa itinerum, atque

agrorum, ſed multo etiam plura, & maiora oppidorum & furta, & latrocinia eſſe depulſa : remotam à fama, & à fortunis, & ab otio locupletum illam acerbiſſimã miniſtram Prætorum auaritiæ calumniam : ſumptus, & tributa ciuitatum ab omnibus, qui earum ciuitatum fineis incolant, tolerari æquabiliter : facillimos eſſe adi‑tus ad te : patere aures tuas querelis omnium : nullius inopiam, ac ſolitudinem non modo illo populari acceſ‑ſu, ac tribunali, ſed ne domo quidem tua, & cubicu‑lo eſſe excluſam: tuo toto denique in imperio nihil acer‑bum eſſe, nihil crudele, atque omnia plena clementiæ, manſuetudinis, humanitatis. quantum uero illud eſt be‑neficium tuum, quòd iniquo, & graui uectigali ædilitio‑rũ, magnis noſtris ſimultatibus, Aſiam liberaſti ? enim‑uero, ſi unus homo nobilis queritur palàm, te, quòd edi‑xeris, ne ad ludos pecuniæ decernerentur, HS CC ſibi eri‑puiſſe : quanta tandem pecunia penderetur, ſi omnium nomine, quicunque Romæ ludos facerent, quod erat iam inſtitutum, erogaretur ? quanquam has querelas homi‑num noſtrorum illo conſilio oppreſſimus, quod in Aſia neſcio quonam modo, Romæ quidem non mediocri cum admiratione laudatur : quòd cum ad templum, moni‑mentumq́; noſtrum ciuitates pecunias decreuiſſent ; cumq́; id & pro magnis meis meritis, & pro tuis ma‑ximis beneficijs ſumma ſua uoluntate feciſſent ; nomi‑natimq́; lex exciperet, ut ad templum, monimentumq́; capere liceret ; cumq́; id, quod dabatur, non eſſet inter‑iturum, ſed in ornamentis templi futurum, ut non mi‑hi potius, quàm populo R. ac Dijs immortalibus da‑tum uideretur ; tamen id, in quo erat dignitas, erat lex,

erat eorum, qui faciebant, uoluntas, accipiendum non putaui tum alijs de cauſis, tum etiam ut animo æquiore ferrent ij, quibus nec deberetur, nec liceret. qua propter incumbe toto animo, & ſtudio omni in eam rationem, qua adhuc uſus es, ut eos, quos tuæ fidei, poteſtatiq; ſenatus, populuſq; R. commiſit, & credidit, diligas, & omni ratione tueare, ut eſſe quambeatiſſimos uelis. quòd ſi te ſors Afris, aut Hiſpanis, aut Gallis præfeciſſet, immanibus, ac barbaris nationibus: tamen eſſet humanitatis tuæ, conſulere eorum commodis, & utilitati, ſalutiq; ſeruire. cum uero ei generi hominum præſimus, non modo in quo ipſa ſit, ſed etiam à quo ad alios peruenisse putetur humanitas: certe ijs eam potiſſimum tribuere debemus, à quibus accepimus: non enim me hoc iam dicere pudebit, præſertim in ea uita, atque ijs rebus geſtis, in quibus non poteſt reſidere inertiæ, aut leuitatis ulla ſuſpicio, nos ea, quæ conſecuti ſumus, ijs ſtudijs, & artibus eſſe adeptos, quæ ſint nobis Græciæ monimentis, diſciplinisq; traditæ. quare, præter communem fidem, quæ omnibus debetur, præterea nos iſti hominum generi præcipue debere uidemur, ut, quorum præceptis ſimus eruditi, apud eos ipſos, quod ab ijs didicerimus, uelimus exprimere. atque ille quidem princeps ingenij, & doctrinæ Plato tum denique fore beatas reſp. putauit, ſi aut docti, & ſapientes homines eas regere cœpiſſent, aut, qui regerent, omne ſuum ſtudium in doctrina, ac ſapientia collocaſſent. hanc coniunctionem uidelicet poteſtatis, & ſapientiæ, ſaluti cenſuit ciuitatibus eſſe poſſe: quod fortaſſe aliquando uniuerſæ reipub. noſtræ, nunc quidem profecto iſti pro

quorum non modo ſaluti, ſed etiam commodis conſulere debemus. hæc eſt una, ſi uere cogitare uolumus, in toto imperio tuo difficultas. nam eſſe abſtinentem, continere omneis cupiditates, ſuos coercere, & iuris æquabilem tenere rationem, facilem te in rebus cognoſcendis, in hominibus audiendis, admittendiſq; præbere, præclarum magis eſt, quàm difficile: non eſt enim poſitum in labore aliquo, ſed in quadam inductione animi atque uoluntate. illa cauſa publicanorum quantam acerbitatem afferat ſocijs, intelleximus ex ciuibus, qui nuper in portorijs Italiæ tollendis non tam de portorio, quàm de non nullis iniurijs portitorum querebantur. quare non ignoro, quid ſocijs accidit in ultimis terris, cum audiuerim in Italia querelas ciuium. hic te ita uerſari, ut & publicanis ſatisfacias, præſertim publicis male redemptis, & ſocios perire non ſinas, diuinæ cuiuſdam uirtutis eſſe uidetur, id eſt tuæ. ac primum Græcis id, quod acerbiſſimum eſt, quòd ſint uectigales, non ita acerbum uideri debet: propterea quòd ſine imperio populi Rom. ſuis inſtitutis per ſe ipſi ita fuerunt: nomen autem publicani aſpernari non poſſunt, qui pendere ipſi uectigal ſine publicano non potuerunt, quod ijs æqualiter Sylla deſcripſerat. non eſſe autem leniores in exigendis uectigalibus Græcos, quàm noſtros publicanos, hinc intelligi poteſt, quòd Caunij nuper omnes ex inſulis, quæ erant ab Sylla Rhodijs attributæ, confugerunt ad ſenatum, nobis ut potius uectigal, quàm Rhodijs penderent. quare nomen publicani neque ij debent horrere, qui ſemper uectigales fuerunt; neque ij aſpernari, qui per ſe pendere uecti-

gal non potuerunt; neque ij recuſare, qui poſtulauerunt. ſimul & illud Aſia cogitet, nullam à ſe neque belli externi, neque diſcordiarum domeſticarum calamitatem abfuturam fuiſſe, ſi hoc imperio non teneretur. id autem imperium cum retineri ſine uectigalibus nullo modo poſſit, æquo animo parte aliqua ſuorum fructuum pacem ſibi ſempiternam redimat, atque otium. quòd ſi genus ipſum, & nomen publicani non iniquo animo ſuſtinebunt, poterũt ijs conſilio, & prudentia tua reliqua uideri mitiora. poſſunt in pactionibus faciendis non legem ſpectare cenſoriam, ſed potius commoditatem conficiendi negotij, & liberationem moleſtiæ. poteſ etiam tu id facere, quod & feciſti egregie, & facis, ut commemores quanta ſit in publicanis dignitas, quantum nos illi ordini debeamus, ut remoto imperio, ac ui poteſtatis, & faſcium, publicanos cum Græcis gratia, atque auctoritate coniungas. ſed & ab ijs, de quibus optime tu meritus es, & qui tibi omnia debent, hoc petas, ut facilitate ſua nos eam neceſſitudinem, quæ eſt nobis cum publicanis, obtinere, & conſeruare patiantur. ſed quid ego te hæc hortor, quæ tu nõ modo facere potes tua ſponte ſine cuiuſquam præceptis, ſed etiam magna iam ex parte perfeciſti? non enim deſiſtunt nobis agere quotidie gratias honeſtiſſimæ, & maximæ ſocietates: quod quidem mihi idcirco iucundius eſt, quòd idem faciunt Græci. difficile eſt autem, ea, quæ commodis, utilitate, & propè natura diuerſa ſunt, uoluntate coniungere. at ea quidem, quæ ſupra ſcripta ſunt, non, ut te inſtituerẽ, ſcripſi, (neque enim prudentia tua cuiuſquam præcepta deſiderat) ſed me in ſcribendo commemoratio tuæ uir-

tutis delectauit. quanquã in his literis longior fui, quàm aut uellem, aut me putaui fore. unum eſt, quod tibi ego præcipere non deſinam, neque te patiar, quantum in me erit, cum exceptione laudari: omnes enim, qui iſtinc ueniunt, ita de tua uirtute, integritate, humanitate commemorant, ut in tuis ſummis laudibus excipiant unam iracundiam. quod uitium cum in hac priuata, quotidianaq́; uita leuis eſſe animi, atque infirmi uidetur: tum uero nihil eſt tam deforme, quàm ad ſummum imperium etiam acerbitatem naturæ adiungere. quare illud non ſuſcipiam, ut, quæ de iracundia dici ſolent à doctiſſimis hominibus, ea tibi nunc exponam, cum & nimis longus eſſe nolim, & ex multorum ſcriptis ea facile poſſis cognoſcere. illud, quod eſt epiſtolæ proprium, ut is, ad quem ſcribitur, de ijs rebus, quas ignorat, certior fiat, prætermittendum eſſe non puto. ſic ad nos omnes ferè deferunt, nihil, cum abſit iracundia, te fieri poſſe iucundius: ſed, cum te alicuius improbitas, peruerſitasq́; commouerit, ſic te animo incitari, ut ab omnibus tua deſideretur humanitas. quare, quoniam in eam rationem uitæ nos non tam cupiditas quædam gloriæ, quàm res ipſa, ac fortuna deduxit, ut ſempiternus ſermo hominum de nobis futurus ſit: caueamus, quantum efficere, & conſequi poſſumus, ne quod in nobis inſigne uitium fuiſſe dicatur. neque ego hoc nunc contendo, quod fortaſſe cum in omni natura, tum iam in noſtra ætate difficile eſt, mutare animum, &, ſi quid eſt penitus inſitum moribus, id ſubito euellere: ſed te illud admoneo, ut, ſi hoc plene uitare non potes, quòd ante occupatur animus ab iracundia, quàm prouidere ratio potuit, ne

occuparetur; te ante compares, quotidieq; meditere re=
ſiſtendum eſſe iracundiæ ; cumq; ea maxime animum
moueat, tum tibi eſſe diligentiſſime linguam continen=
dam : quæ quidem mihi uirtus non interdum minor ui
detur, quàm omnino non iraſci : nam illud non ſolum
eſt grauitatis, ſed nonnunquam etiam lenitudinis : mo=
derari uero & animo, & orationi, cùm ſis iratus, aut
etiam tacere, & tenere in ſua poteſtate motum animi,
& dolorem, & ſi non eſt perfectæ ſapientiæ, tamen eſt
non mediocris ingenij. atque in hoc genere multo te eſſe
iam commodiorem, mitioremq; nunciant. nullæ tuæ ue=
hementiores animi concitationes, nulla maledicta ad
nos, nullæ contumeliæ perferuntur : quæ cum abhorrent
à literis, ab humanitate, tum uero contraria ſunt im=
perio, & dignitati. nam ſi implacabiles ſunt iracun=
diæ, ſumma eſt acerbitas: ſin autem exorabiles, ſumma
leuitas : quæ tamen, ut in malis, acerbitati anteponen=
da eſt. ſed quoniam primus annus habuit de hac repre=
henſione plurimum ſermonis, credo propterea, quòd
tibi hominum iniuriæ, quòd auaritia, quòd inſolentia
præter opinionem accidebat, & intolerabilis uidebatur;
ſecundus autem multo lenior, quòd & conſuetudo, &
ratio, &, ut ego àrbitror, meæ quoque literæ te pa=
tientiorem, leniorémq; fecerunt : tertius annus ita eſſe
debet emendatus, ut ne minimam quidem rem quiſquã
poſſit ullam reprehendere. ac iam hoc loco non horta=
tione, neque præceptis, ſed precibus tecum fraternis ago,
totum ut animum, curam, cogitationemq; tuam ponas
in omnium laude undique colligenda. quòd ſi in medio=
cri ſtatu ſermonis ac prædicationis noſtræ res eſſent, ni=

hil abs te eximium, nihil præter aliorum conſuetudinem poſtularetur. nunc uero propter earum rerum,in quibus uerſati ſumus, ſplendorem, & magnitudinem, niſi ſummam laudem ex iſta prouincia aſſequimur, uix uidemur ſummam uituperationem poſſe uitare. ea noſtra ratio eſt, ut omnes boni tum faueant, tum etiam à nobis omnem diligentiam,uirtutemq; & poſtulent, & expectent; omnes autem improbi, quòd cum ijs bellum ſuſcepimus ſempiternum, uel minima re ad reprehendendum contenti eſſe uideantur. quare quoniam eiuſmodi theatrum eſt totius Aſiæ,celebritate refertiſſimum, magnitudine ampliſſimum, iudicio eruditiſſimum, natura autem ita reſonans, ut uſque Romam ſignificationes, uoceſq; referantur: contende quæſo, atque elabora,non modo ut his rebus dignus fuiſſe, ſed etiam ut illa omnia tuis artibus ſuperaſſe uideare. & quoniam mihi caſus urbanam in magiſtratibus adminiſtrationem reip. tibi prouincialem dedit, & ſi mea pars nemini cedit; fac, ut tua cæteros uincat. ſimul & illud cogita, nos non de reliqua, & ſperata gloria iam laborare, ſed de parta dimicare: quæ quidem non tam expetéda fuit, quàm tuenda nobis eſt. ac ſi mihi quidquam eſſet abs te ſeparatum, nihil amplius deſiderarem hoc ſtatu, qui mihi iam partus eſt: nunc uero res ſic ſeſe habet, ut,niſi omnia tua facta, atque dicta noſtris rebus iſtinc reſpondeant,ego me meis tantis laboribus, tantiſq; periculis,quorum tu omnium particeps fuiſti,nihil conſecutum putem.quòd ſi,ut ampliſſimum nomen conſequeremur, unus præter cæteros adiuuiſti: certe idem,ut id retineamus,præter cæteros elaborabis. non eſt tibi his ſolis uten-

dum exiſtimationibus, ac iudicijs, qui nunc ſunt, homi-num, ſed ijs etiam, qui futuri ſunt. quanquam illorum erit uerius iudicium, obtrectatione, & maleuolentia li-beratum. denique illud etiam debes cogitare, non te tibi ſoli gloriam quærere: quod ſi eſſet, tamen non neglige-res, præſertim cum ampliſſimis monimentis conſecrare uoluiſſes memoriam nominis tui. ſed ea tibi eſt commu-nicanda mecum, prodenda liberis noſtris. in qua cauen-dum eſt, ne, ſi negligentior fueris, non ſolum tibi parum conſuluiſſe, ſed tuis etiam inuidiſſe uidearis. atque hæc non eo dicuntur, ut te oratio mea dormientem excitaſſe, ſed potius ut currentem incitaſſe uideatur. (facies enim perpetuo, quæ feciſti, ut omnes æquitatem tuam, tem-perantiam, ſeueritatem, integritatemq́; laudent) ſed me quædam tenet, propter ſingulorum amorem, infi-nita in te auiditas gloriæ. quanquam illud exiſtimo, cum iam tibi Aſia, ſicut unicuique ſua domus, nota eſſe debeat, cum ad tuam ſummam prudentiam tan-tus uſus acceſſerit, nihil eſſe, quod ad laudem atti-neat, quod tu non optime perſpicias, & tibi non, ſine cuiuſquam hortatione, in mentem ueniat quotidie. ſed ego, qui, cum tua lego, te audire, & qui, cum ad te ſcribo, tecum loqui uideor, ideo & tua lõgiſſima quaque epiſtola maxime delector, & ipſe in ſcribendo ſæpe ſum longior. illud te ad extremum & oro, & hortor, ut, tanquam poetæ boni, & actores induſtrij ſolent, ſic tu in extrema parte, & concluſione muneris, ac ne-gotij tui diligentiſſimus ſis, ut hic tertius annus impe-rij tui tanquam tertius actus perfectiſſimus, atque or-natiſſimus fuiſſe uideatur. id facillime facies, ſi me,

cui ſemper uni magis, quàm uniuerſis, placere uoluiſti, tecum ſemper eſſe putabis, & omnibus iis rebus, quas dices, ac facies, intereſſe. Reliquum eſt, ut te orem, ut ualetudini tuæ, ſi me, & omneis tuos ualere uis, diligentiſſime ſeruias.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

STATIVS *ad me uenit ad* VIII. *Cal. Nou. eius aduentus, quòd ita ſcripſiſti, direptum iri te à tuis, dum is abeſſet, moleſtus mihi fuit. quòd autem expectationem tui, concurſumq; eum, qui erat futurus, ſi unà tecum decederet, neque antea uiſus eſſet, ſuſtulit, id mihi non incõmode uiſum eſt accidiſſe: exhauſtus .n. eſt ſermo hominũ, & multæ emiſſæ iam eiuſmodi uoces,* ἀλλὰ αἰεί τινα φῶτα μέγαν: *quæ te abſente confecta eſſe lætor. quod autem idcirco à te miſſus eſt, mihi ut ſe purgaret; id neceſſe minime fuit: primum enim nunquam ille mihi fuit ſuſpectus: neque ego, quæ ad te de illo ſcripſi, ſcripſi meo iudicio: ſed cum ratio, ſalusq; omnium noſtrũ, qui ad remp. accedimus, non ueritate ſolum, ſed etiam fama niteretur, ſermones ad te aliorum ſemper, nõ mea indicia, perſcripſi. qui quidẽ quàm frequẽtes eſſent, & quàm graues, aduentu ſuo Statius ipſe cognouit: etenim interuenit nõnullorum querelis, quæ apud me de illo ipſo habebantur, & ſentire potuit ſermones iniquorum in ſuum potiſſimum nomẽ erumpere. quod autem me maxime mouere ſolebat, cum audiebam illum plus apud te poſſe, quàm grauitas illius ætatis, & imperij prudentia poſtularet; quàm multos enim mecum egiſſe putas, ut ſe Statio commendarem? quàm multa autem ipſum* ἀφε=

λῶς mecum in ſermone ita protuliſſe?) id mihi non placuit, monui, ſuaſi, deterrui. quibus in rebus etiam ſi fidelitas ſumma eſt, quod prorſus credo, quoniam tu ita iudicas: tamen ſpecies ipſa tam gratioſi liberti, aut ſerui dignitatem habere nullam poteſt. atque hoc ſic habeto (nihil enim nec temere dicere, nec aſtute reticere debeo) materiam omnem ſermonum eorum, qui de te detrahere uelint, Statium dediſſe: & antea tantum intelligi potuiſſe, iratos tuæ ſeueritati eſſe nõnullos; hoc manumiſſo, iratis, quod loquerentur, non defuiſſe. Nunc reſpondebo ad eas epiſtolas, quas mihi reddidit L. Cæſius: cui, quoniam ita te uelle intelligo, nullo loco deero. quarum altera eſt de Blaudenio Zeuxide: quem ſcribis certiſſimũ matricidam tibi à me intime commendari. qua de re, & de hoc genere toto, ne forte me in Græcos tam ambitioſum factum eſſe mirere, pauca cognoſce. Ego, cum Græcorum querelas nimium ualere ſentirem propter hominum ingenia ad fallendum parata; quoſcunque de te queri audiui, quacunque potui ratione placaui. primum Dionyſipolitas, qui erant inimiciſſimi mei, leniui; quorum principem Hermippũ non ſolum ſermone meo, ſed etiam familiaritate deuinxi. ego Apamenſem Ephæſtum, ego leuiſſimum hominem Megariſtum Antãdrium, ego Niciam Smyrnæum, ego nugas maximas omni mea comitate ſum complexus, Nymphòtem etiam Colophonium. quæ feci omnia, non quo me aut ij homines, aut tota natio delectaret: pertæſum eſt enim leuitatis, aſſentationis, animorum non officijs, ſed temporibus ſeruientium. ſed, ut ad Zeuxim reuertar, cum is de Caſelij ſermone ſecum habito, quæ tu ſcribis, ea ipſa,

loqueretur

loqueretur, obſtiti eius ſermoni, & hominem in familiaritatem recepi. tua autem quæ fuerit cupiditas tanta, neſcio, quòd ſcribis, cupiſſe te, quoniam Smyrnæ duos Myſos inſuiſſes in culeum, ſimile in ſuperiore parte prouinciæ edere exemplum ſeueritatis tuæ, et idcirco Zeuxim elicere omni ratione uoluiſſe: quem adductum in iudicium, fortaſſe dimitti non oportuerit: conquiri uero, & elici blanditijs, ut tu ſcribis, ad iudicium neceſſe non fuit, eum præſertim hominem, quem ego & ex ſuis ciuibus, & ex multis alijs quotidie magis cognoſco nobiliorem eſſe propè, quàm ciuitatem ſuam. at enim Græcis ſolis indulgeo. quid L. Cæcilium? non ne omni ratione placaui? quem hominem? qua ira? quo ſpiritu? quem denique præter Tuſcenium, cuius cauſa ſanari non poteſt, non mitigaui? ecce ſupra caput homo leuis, ac ſordidus, ſed tamen equeſtri cenſu, Catienus. etiam is lenietur. cuius tu in patrem quòd fuiſti aſperior, non reprehendo: certo enim ſcio, te feciſſe cum cauſa. ſed quid opus fuit eiuſmodi literis, quas ad ipſum miſiſti? illum crucem ſibi ipſi conſtituere, ex qua tu eum ante detraxiſſes: te curaturum, fumo ut combureretur, tota plaudente prouincia. quid uero ad C. Fabium neſcio quem? (nam eam quoque epiſtolam T. Catienus circungeſtat) renunciari tibi, Licinium plagiarium cum ſuo pullo Miluino tributa exigere. deinde rogas Fabium, ut et patrem, & filium uiuos comburat, ſi poſſit: ſin minus, ad te mittat, uti iudicio comburantur. hæ literæ abs te per iocum miſſæ ad C. Fabium, ſi modo ſunt tuæ, cum leguntur, inuidioſam atrocitatem uerborum habent. ac ſi omnium mearum literarum præcepta re-

petes, intelliges nihil eſſe à me, niſi orationis acerbitatem, & iracundiam, &, ſi forte, raro literarum miſſarum indiligentiam reprehenſam. quibus quidem in rebus ſi apud te plus auctoritas mea, quàm tua ſiue natura paulo acrior, ſiue quædam dulcedo iracundiæ, ſiue dicendi ſal, facetiæq; ualuiſſent: nihil ſanè eſſet, quod nos pœniteret. & mediocri me dolore putas affici, cum audiam, qua ſit exiſtimatione Virgilius, qua tuus uicinus Cn. Octauius? nam ſi te interioribus uicinis tuis, Ciliſenſi, & Syriaco anteponis, ualde magnum facis. atque is dolor eſt, quòd, cum ij, quos nominaui, te innocentia non uincant, uincunt tamen artificio beneuolentiæ colligendæ, qui neque Cyrum Xenophontis, neque Ageſilaum nouerint, quorum Regum ſummo in imperio nemo unquam uerbum ullum aſperius audiuit. ſed hæc à principio tibi præcipiens, quantum profecerim, non ignoro. nunc tamen decedens, id quod mihi iam facere uideris, relinque quæſo quamiucundiſſimam memoriam tui. ſucceſſorem habes perblandum. cætera ualde illius aduentu tua requirentur. in literis mittendis, ut ſæpe ad te ſcripſi, nimium te inexorabilem præbuiſti. tolle omnes, ſi potes, iniquas, tolle inuſitatas, tolle contrarias. Statius mihi narrauit ſcriptas ad te ſolere afferri, ab ſe legi, &, ſi iniquæ ſint, fieri te certiorem: ante quàm uero ipſe ad te ueniſſet, nullum delectum literarum fuiſſe: ex eo eſſe uolumina ſelectarum epiſtolarum, quæ reprehendi ſolerent. hoc de genere nihil te nunc quidem moneo: ſero eſt enim: ac ſcire potes, multa me uarie, diligenterq; monuiſſe. illud tamen, quod Theopompo mandaui, cum eſſem admo=

nitus ab ipſo, uide per homines amanteis tui, quod eſt facile, ut hæc genera tollantur epiſtolarum, primum iniquarum, deinde contrariarum, tum abſurde, & inuſitate ſcriptarum, poſtremo in aliquem contumelioſarum. atque hæc tam eſſe, quàm audio, non puto: & ſi ſunt, occupationibus tuis minus animaduerſa; nunc perſpice, & purga. legi epiſtolam, quam ipſe ſcripſiſſe Sylla nomenclator dictus eſt, non probandam. legi non nullas iracundas. ſed tempore ipſo de epiſtolis: nam, cum hanc paginam tenerem, L. Flauius Prætor deſignatus ad me uenit, homo mihi ualde familiaris: is mihi, te ad procuratores ſuos literas miſiſſe, quæ mihi uiſæ ſunt iniquiſſimæ, ne quid de bonis, quæ L. Octauij Naſonis fuiſſent, cui L. Flauius hæres eſt, diminuerent ante, quàm C. Fundanio pecuniam ſoluiſſent: itemq; miſiſſe ad Apollonidenſes, ne de bonis, quæ Octauij fuiſſent, diminui paterentur prius, quàm Fundanio debitum ſolutum eſſet. hæc mihi uериſimilia non uidentur: ſunt enim à prudentia tua remotiſſima. ne diminuat hæres? quid, ſi inficiatur? quid, ſi omnino non debetur? quid? Prætor ſolet iudicare, deberi? quid? ego Fundanio non cupio? non amicus ſum? non miſericordia moueor? nemo magis: ſed uia iuris eiuſmodi eſt quibuſdam in rebus, ut nihil ſit loci gratiæ. atque ita, mihi dicebat Flauius, ſcriptum in ea epiſtola, quam tuam eſſe dicebat, te aut quaſi amicis tuis gratias acturum, aut quaſi inimicis incommoda laturum. quid multa? ferebat grauiter: id uehementer mecum querebatur: orabatq; ut ad te quamdiligentiſſime ſcriberem: quod facio, & te prorſus uehementer etiam

atque etiam rogo, ut & procuratoribus Flauij remittas de diminuendo, & Apollonidenſibus ne quid præſcribas, quod contra Flauium ſit; amplius, & Flauij cauſa, & ſcilicet Pompeij facias omnia. nolo mediuſfidius ex tua iniuria in illum tibi liberalem me uideri. ſed & te oro, ut tu ipſe auctoritatem, & monimentum aliquod decreti, aut literarum tuarum relinquas, quod ſit ad Flauij rem, & ad cauſam accommodatum: fert enim grauiter homo & mei obſeruantiſſimus, & ſui iuris, dignitatiſq; retinens, ſe apud te neque amicitia, neque iure ualuiſſe. &, ut opinor, Flauij aliquando rem & Pompeius, & Cæſar tibi commendarunt, & ipſe ad te ſcripſerat Flauius, & ego certe. quare, ſi ulla res eſt, quam tibi me faciendam petente putes, hæc ea ſit. ſi me amas, cura, elabora, perfice, ut Flauius & tibi, & mihi quammaximas gratias agat. hoc te ita rogo, ut maiore ſtudio rogare non poſſim. Quod ad me de Hermia ſcribis, mihi mehercule ualde moleſtum fuit. Literas ad te parum fraterne conſcripſeram, quas oratione Diodoti Luculli liberti commotus, de pactione ſtatim quod audieram, iracundius ſcripſeram, & reuocare cupiebam. huic tu epiſtolæ non fraterne ſcriptæ fraterne debes ignoſcere. De Cenſorino, Antonio, Caſſio, Scæuola, *te ab ijs diligi, ut ſcribis, uehementer gaudeo. cætera fuerunt in eadem epiſtola grauiora, quàm uellem.* ὀρθὰν τὴν ναῦν, & ἅπαξ θανεῖν. *maiora iſta erũt.*

Meæ *obiurgationes fuerunt amoris pleniſſimæ, quæ ſunt non nullæ, ſed tamen mediocres, & paruæ potius. ego te nũquam ulla in re dignum minima reprehenſione putaſſem, cum te ſanctiſſime gereres, niſi inimicos*

multos haberemus. quæ ad te aliqua admonitione, aut obiurgatione ſcripſi, ſcripſi propter diligentiam cautionis meæ: in qua & maneo, & manebo, &, idem ut tu facias, non deſiſtam rogare. Attalus Iphimenus mecum egit, ut ſe ne impedires, quo minus, quod ad Q. Publiceni ſtatuam decretum eſt, erogaretur. quod ego te rogo; & admoneo, ne talis uiri, tamq; noſtri neceſſarij honorem minui per te, aut impediri uelis. Præterea Aeſopi tragœdi, noſtri familiaris, Licinius ſeruus tibi notus aufugit: is Athenis apud Patronem Epicureum pro libero fuit: inde in Aſiam uenit: poſtea Plato quidam Sardianus Epicureus, qui Athenis ſolet eſſe multum, & qui tum Athenis fuerat, cum Licinius eò ueniſſet; cum eum fugitiuum poſtea eſſe ex Aeſopi literis cognoſſet, hominem comprehendit, & in cuſtodiam Epheſi tradidit, ſed in publicam, uel in piſtrinum, non ſatis ex literis eius intelligere potuimus. tu quoquo modo, quoniam Epheſi eſt, hominem inueſtiges uelim, ſummaq; diligentia uel tecum deducas. noli ſpectare, quanti homo ſit: parui enim pretij eſt, qui iam nihili ſit: ſed tanto dolore Aeſopus eſt affectus propter ſerui ſcelus, & audaciã, ut nihil ei gratius facere poſſis, quàm ſi illum per te recuperarit. Nunc ea cognoſce, quæ maxime exoptas. Remp. funditus amiſimus, adeo, ut Cato adoleſcens, nullius conſilij, ſed tamen ciuis Romanus, & Cato, uix uiuus effugeret, quòd, cùm Gabinium de ambitu uellet poſtulare, neque Prætores diebus aliquot adiri poſſent, uel poteſtatem ſui facerent, in concionem aſcendit, & Pompeium priuatus Dictatorem appellauit. propius nihil eſt factum, quàm ut occideretur. ex hoc, qui ſit ſta-

tus totius Reip. uidere potes. noſtræ tamen cauſæ non uidentur homines defuturi: mirandum in modum pro fitentur, offerunt ſe, pollicentur. & quidem cum ſpe ſum maxima, tum maiore etiam animo. ſpero ſuperiores fore nos: confido animo, ut in hac Rep. ne caſum quidem ullum pertimeſcam. ſed tamen rès ſic ſe habet. ſi diem nobis Clodius dixerit, tota Italia concurret, ut multiplicata gloria diſcedamus. ſin autem ui agere conabitur, ſpero fore ſtudijs non ſolum amicorum, ſed etiam alienorum, ut ui reſiſtamus. omnes & ſe, & ſuos liberos, amicos, clientes, libertos, ſeruos, pecunias denique ſuas pollicentur. noſtra antiqua manus bonorum ardet ſtudio noſtri, atque amore. ſi qui antea aut alieniores fuerant, aut languidiores, nunc horum odio ſe cum bonis coniungunt. Pompeius omnia pollicetur, & Cæſar: quibus ego ita credo, ut nihil de mea comparatione diminuam. Tribuni pl. Deſs. ſunt nobis amici. Conſules ſe optime oſtendunt. Prætores habemus amiciſſimos, & acerrimos ciueis, Domitium, Nigidium, Memmium, Lentulum, bonos etiam alios, ſed hos ſingulareis. quare magnum fac animum habeas, & ſpem bonam. de ſingulis tamen rebus, quæ quotidie gerantur, faciam te crebro certiorem. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

MI FRATER, *mi frater, mi frater, tu'ne id ueritus es, ne ego iracundia aliqua adductus pueros ad te ſine literis miſerim? aut etiã, ne te uidere noluerim? ego tibi iraſcerer? tibi ego poſſem iraſci? ſcilicet tu me afflixiſti, tui me inimici, tua me inuidia, ac non ego te mi=*

ſere perdidi . meus ille laudatus Conſulatus,mihi te,liberos,patriam , fortunas,tibi uelim ne quid eripuerit præter unum me . ſed certè à te mihi omnia ſemper honeſta,& iucunda ceciderunt : à me tibi luctus meæ calamitatis,metus tuæ,deſiderium, mœror , ſolitudo . ego te uidere noluerim? immo uero me à te uideri nolui:non enim uidiſſes fratrem tuum ; non eum , quem reliqueras; non eum,quem noras; non eum,quem flens flentē, proſequentem proficiſcens dimiſeras , ne ueſtigium quidem eius,nec ſimulacrum , ſed quandam effigiem ſpirantis mortui . atque utinam me mortuum prius uidiſſes,aut audiſſes . utinam te non ſolum uitæ , ſed etiam dignitatis meæ ſuperſtitem reliquiſſem . ſed teſtor omnes Deos,me hac una uoce à morte eſſe reuocatū,quòd omnes in mea uita partem aliquam tuæ uitæ repoſitam eſſe dicebant . quare peccaui , ſceleratéq; feci : nam, ſi cecidiſſem , mors ipſa meam pietatem , amorémq; in te facile defenderet . nunc commiſi , ut uiuo me careres , uiuo me alijs indigeres , mea uox in domeſticis periculis potiſſimum occideret , quæ ſæpe alieniſſimis præſidio fuiſſet. nam quòd ad te pueri ſine literis uenerunt,quoniam uides non fuiſſe iracundiæ cauſa , certe pigritia fuit , & quædam infinita uis lacrymarum , & dolorum.hæc ipſa me quo fletu putas ſcripſiſſe ? eodem,quo te legere certo ſcio.an ego poſſum aut non cogitare aliquando de te,aut unquam ſine lacrymis cogitare? cum enim te deſidero , fratrem ſolum deſidero . ego uero ſuauitate propè fratrem propè æqualem, obſequio filiū, conſilio parentem . quid mihi ſine te unquam , aut tibi ſine me iucundum fuit ? quid,quòd eodem tempo-

re deſidero filiam? qua pietate, qua modeſtia, quo ingenio, effigiem oris, ſermonis, animi mei? quid filium uenuſtiſſimum, mihiq; dulciſſimum? quem ego ferus, ac ferreus è complexu dimiſi meo, ſapientiorem puerum, quàm uellem: ſentiebat enim miſer iam, quid ageretur. quid uero tuum filium? quid? imaginem meã, quem meus Cicero & amabat ut fratrem, & iam, ut maiorem fratrem, uerebatur. quid, quod mulierem miſerrimam, fideliſſimam coniugem me proſequi non ſum paſſus, ut eſſet quæ reliquias communis calamitatis communes liberos tueretur? ſed tamen, quoquo modo potui, ſcripſi, & dedi literas ad te Philogono liberto tuo, quas credo tibi poſtea redditas eſſe: in quibus idem te hortor, & rogo, quod pueri tibi uerbis meis nunciarunt, ut Romam protinus pergas, & properes: primum enim te præſidio eſſe uolui, ſi qui eſſent inimici, quorum crudelitas non dum eſſet noſtra calamitate ſatiata: deinde congreſſus noſtri lamentationem pertimui, digreſſum uero non tuliſſem: atque etiam id ipſum, quod tu ſcribis, metuebam, ne à me diſtrahi non poſſes. his de cauſis hoc maximum malum, quòd te non uidi, quo nihil amantiſſimis, & coniũctiſſimis fratribus acerbius, ac miſerius uidetur accidere potuiſſe, minus acerbum, minus miſerum fuit, quàm fuiſſet tùm congreſſio, tum uero digreſſio noſtra. nunc, ſi potes, id quod ego, qui fortis tibi ſemper uidebar, non poſſum, erige te, & confirma, ſi qua ſubeunda dimicatio erit. ſpero, ſi quid mea ſpes habet auctoritatis, tibi & integritatem tuam, & amorem in te ciuitatis, & aliquid etiã miſericordiã noſtri, præſidij laturam. ſin eris ab iſto periculo uacuus,

ages ſcilicet, ſi quid agi poſſe de nobis putabis. de quo ſcribunt ad me quidem multi multa, & ſe ſperare demonſtrant: ſed ego, quid ſperem, non diſpicio, cum inimici plurimum ualeant, amici partim deſeruerint me, partim etiam prodiderint, qui in meo reditu fortaſſis reprehenſionem ſui ſceleris pertimeſcant. ſed, iſta qualia ſint, tu uelim perſpicias, mihiq; declares. ego tamen, quandiu tibi opus erit, ſi quid periculi ſubeundum uidebis, uiuam. diutius in hac uita eſſe non poſſum: neque enim tantum uirium habet ulla aut prudentia, aut doctrina, ut tantum dolorem poſſit ſuſtinere. ſcio fuiſſe & honeſtius moriendi tempus, & utilius: ſed non hoc ſolum, multa alia prætermiſi: quæ ſi queri uelim præterita, nihil agam, niſi ut augeam dolorem tuum, indicem ſtultitiam meam. illud quidem nec faciendum eſt, nec fieri poteſt, me diutius, quàm aut tuum tempus, aut firma ſpes poſtulabit, in tam miſera, tamq; turpi uita commorari, ut, qui modo fratre fuerim, liberis, coniuge, copijs, genere ipſo pecuniæ beatiſſimus; dignitate, auctoritate, exiſtimatione, gratia non inferior, quàm qui unquam fuerunt ampliſſimi; is nunc in tam afflicta, perditaq; fortuna neque me, neque meos lugere diutius poſſim. quare quid ad me ſcripſiſti de permutatione? quaſi uero nunc me non tuæ facultates ſuſtineant. qua in re ipſe uideo miſer, & ſentio, quid ſceleris admiſerim, cum de uiſceribus tuis, & filij tui ſatisfacturus ſis quibus debes, ego acceptam ex ærario pecuniã tuo nomine fruſtrà diſſiparim. ſed tamen & M. Antonio quantum tu ſcripſeras, Cepioni tantundem ſolutum eſt. mihi ad id, quod cogito, hoc

quod habeo, ſatis eſt: ſiue enim reſtituimur, ſiue deſperamur, nihil amplius opus eſt. tu, ſi forte quid erit moleſtiæ, te ad Craſſum, *&* *ad* Calidium *conferas cenſeo. quantum* Hortenſio *credendum ſit, neſcio: me ſumma ſimulatione amoris, ſummáq; aſſiduitate quotidiana ſceleratiſſime, inſidioſiſſiméq; tractauit, adiuncto quoque* Arrio*: quorum ego conſilijs, promiſſis, præceptis deſtitutus in hanc calamitatem incidi. ſed hæc occultabis, ne quid obſint. illud caueto, & eo puto per* Pomponium *fouendum tibi eſſe ipſum* Hortenſium, *ne ille uerſus, qui in te erat collatus, cum* Aedilitatem *petebas, de lege* Aurelia *falſo teſtimonio, confirmetur: nihil enim tam timeo, quàm ne, cum intelligant homines quantum miſericordiæ nobis tuæ preces, & tua ſalus allatura ſit, oppugnent te uehementius.* Meſſalam *tui ſtudioſum eſſe arbitror:* Pompeium *etiam ſimulatorem puto. ſed hæc utinam non experiare: quod precarer* Deos, *niſi meas preces audire deſiïſſent: ueruntamen precor, ut his infinitis noſtris malis contenti ſint: in quibus non modo tamen nullius ineſt peccati infamia, ſed omnis dolor eſt, quòd optime factis pœna eſt maxima conſtituta.* Filiam *meam, & tuam,* Ciceroneḿq; *noſtrum quid ego mi frater tibi commendem? quin illud mœreo, quòd tibi non minorem dolorem illorum orbitas affert, quàm mihi. ſed te incolumi orbi non erunt. reliqua, ita mihi ſalus aliqua detur, poteſtaśq; in patria moriendi, ut me lacrymæ non ſinunt ſcribere. etiam* Terentiam *uelim tueare, mihiq; de omnibus rebus reſcribas. ſis fortis, quoad rei natura patietur.* Idibus Iun. *Theſſalonicæ.* Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

AMABO te mi frater, ne, ſi uno meo facto & tu, & omnes mei corruiſtis, improbitati, et ſceleri meo potius, quàm imprudentiæ, miſericordiæq; aſſignes. nullum eſt meum peccatum, niſi quòd ijs credidi, à quibus nefas putaram eſſe me decipi, aut etiã quibus ne id expedire quidem arbitrabar. intimus, proximus, familiariſſimus quiſque aut ſibi pertimuit, aut mihi inuidit. ita mihi nihil miſero, præter fidem amicorum. cautum meum conſilium fuit. quòd ſi te ſatis innocentia tua, et miſericordia hominum uindicat hoc tempore à moleſtia; perſpicis profecto, ecquænam nobis ſalutis ſpes relinquatur. nam me Pomponius, & Seſtius, & Piſo noſter adhuc Theſſalonicæ retinuerunt, cum longius diſcedere propter neſcio quos motus uetarent. uerum ego magis exitum illorum literis, quàm ſpe certa expectabam: nam quid ſperem, potentiſſimo inimico, dominatione obtrectatorum, infidelibus amicis, pluribus inuidis? Deocius autem Trib. pl. eſt ille quidem in me officioſiſſimus, Seſtius, &, ſpero, Curtius, Milo, Fadius, Gratidius, ſed ualde aduerſante Clodio: qui etiam priuatus eadem manu poterit conciones concitare: deinde etiam interceſſor parabitur. hæc mihi proficiſcenti non proponebantur; ſed ſæpe triduo ſumma cum gloria dicebar eſſe rediturus. quid tu igitur, inquies? quid? multa conuenerunt, quæ mentem exturbarent meam, ſubita defectio Pompeij, alienatio Conſulum, etiam Prætorum timor, publicanorum arma, lacrymæ meorum me ad mortem ire pro-

hibuerunt: quod certe & ad honeſtatem, & ad effugiendos intolerabiles dolores fuit aptiſſimum. ſed de hoc ſcripſi ad te in ea epiſtola, quam Phaetonti *dedi. nunc tu, quoniam in tantum luctum, laborem detruſus es, quantum nemo unquam, ſi releuare potes communem caſum miſericordia hominum, ſcilicet incredibile quiddam aſſequeris. ſin plane occidimus; me miſerum, ego omnibus meis exitio fuero, quibus ante dedecori non eram. ſed tu, ut ante ad te ſcripſi, perſpice rem, & pertenta, & ad me, ut tempora noſtra, non ut amor tuus fert, uere perſcribe. ego uitam, quoad putabo tua intereſſe, aut ad ſpem ſeruandam eſſe, retinebo. tu nobis amiciſſimum* Seſtium *cognoſces, credo tua cauſa uel* Lentulum*, qui erit* Conſul*. quanquam ſunt facta uerbis difficiliora. tu, & quid opus ſit, & quid ſit, uidebis omnino. ſi tuam ſolitudinem, communemq; calamitatem nemo deſpexerit: aut per te confici aliquid, aut nullo modo poterit. ſin te quoque inimici uexare cœperint: ne ceſſaris: non enim gladijs tecum, ſed litibus agetur. uerum hæc abſint uelim. te oro, ut ad me de omnibus rebus ſcribas, & in me animi potius, aut conſilij putes minus eſſe, quàm antea, amoris uero, & officij non minus.* Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD Q. FRATREM LIBER II.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

EPISTOLAM, *quam legiſti, mane dederam. ſed fecit humaniter Licinius, quòd ad me, miſſo ſenatu, ueſperi uenit, ut, ſi quid eſſet actum, ad te, ſi mihi uideretur, perſcriberem. Senatus fuit frequentior, quàm putabamus eſſe poſſe menſe Decembri ſub dies feſtos. conſulares nos fuimus, et duo Conſules deſignati, P. Seruilius, M. Lucullus, Lepidus, Volcatius, Glabrio, Prætores. ſanè frequẽtes fuimus, omnino ad ducentos. commorat expectationem Lupus. egit cauſam agri Campani ſanè accurate: auditus eſt magno ſilentio. materiam rei non ignoras. nihil ex noſtris actionibus prætermiſit. fuerunt non nulli aculei in C. Cæſarem, contumeliæ in Gellium, expoſtulationes cum abſente Pompeio. cauſa ſero perorata, ſententias ſe rogaturum negauit, ne quod onus ſimultatis nobis imponeret: ex ſuperiorum temporum conuitijs, & ex præſenti ſilentio, quid ſenatus ſentiret, ſe intelligere dixit. Milo cœpit dimittere. tum Marcellinus, noli, inquit, ex taciturnitate noſtra Lupe, quid aut probemus hoc tempore, aut improbemus, iudicare. ego, quod ad me attinet, idemq; arbitror cæteros, idcirco taceo, quòd non exiſtimo, cum Pompeius abſit, cauſam agri Campani agi conuenire. tum ille ſe ſenatum negauit tene=*

re. Racilius ſurrexit, & de iudicijs referre cœpit: Marcellinum quidem primum rogauit. is cum grauiter de Clodianis incendijs, trucidationibus, lapidationibus queſtus eſſet, ſententiam dixit, ut ipſe iudices per Prætorem urbanum ſortiretur: iudicum ſortitione facta, comitia haberentur: qui iudicia impediuiſſet, eum contra Remp. eſſe facturum. approbata ualde ſententia, C. Cato contra dixit, & Caſſius, maxima acclamatione ſenatus, cum comitia iudicijs anteferret. Philippus aſſenſit Lentulo. poſtea Racilius de priuatis me primum ſententiam rogauit. multa feci uerba de toto furore, latrocinioq; P. Clodij: eum tanquam reum accuſaui multis, & ſecundis admurmurationibus cuncti ſenatus. orationem meam collaudauit ſatis multis uerbis, non mehercule indiſerte, Seuerus Antiſtius, isq; iudiciorum cauſam ſuſcepit, antiquiſſimamq; ſe habiturum dixit. ibatur in eam ſententiam. tum Clodius rogatus, diem dicendo eximere cœpit. furebat, à Racilio ſe contumaciter, urbaneq; uexatum. deinde eius operæ repente à Græcoſtaſi, & gradibus clamorem ſatis magnum ſuſtulerunt, opinor in Q. Seſtilium, & amicos Milonis incitatæ. eo metu iniecto, repente magna querimonia omnium diſceſſimus. Habes acta unius diei. reliqua, ut arbitror, in menſem Ianuarium reijcientur. De Tribunis pl. longe optimum Racilium habemus. uidetur etiam Antiſtius amicus nobis fore. nam Plautius noſter totus eſt. Fac, ſi me amas, ut conſiderate, diligenterq; nauiges de menſe Decembri. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

NON *occupatione, qua eram ſanè impeditus, ſed paruula lippitudine adductus ſum, ut dictarem hãc epiſtolam, & non, ut ſoleo, ad te ipſe ſcriberem. & primum me tibi excuſo in eo ipſo, in quo te accuſo: me enim adhuc nemo rogauit, num quid in* Sardiniam *uellem: te puto ſæpe habere, etſi nõ ſemper, qui, num quid* Romam *uelis, quærant.* Quod *ad me de* Lentuli, & Sexti *nomine ſcripſiſti; locutus ſum cum* Cincio. *quo modo res ſe habet, non eſt facillima. ſed habet profecto quoddam* Sardinia *appoſitum ad recordationem præteritæ memoriæ: nam, ut ille* Gracchus Augur, *poſteaquam in iſtam prouinciam uenit, recordatus eſt, quid ſibi in cãpo* Martio *comitia* Conſulũ *habenti cõtra auſpicia accidiſſet; ſic tu mihi uideris in* Sardinia *de forma* Minutiana, & *de nominibus* Pomponianis *in otio recogitaſſe. ſed ego adhuc emi nihil.* Culeonis *auctio facta eſt.* Tuſculano *emptor nemo fuit. ſi conditio ualde bona fuerit, fortaſſe non omittam.* De *ædificatione tua,* Cyrum *urgere non ceſſo: ſpero eum in officio fore: ſed omnia ſunt tardiora propter furioſæ* Aedilitatis *expectationem: nam comitia ſine mora futura uidentur: edicta ſunt ad* X I. Cal. Febr. *te tamen ſolicitum eſſe nolo: omne genus à nobis cautionis adhibebitur.* De *rege* Alexandrino, *factum eſt* S.C. *cũ multitudine reduci, periculoſum* Reip. *uideri. reliqua cum eſſet in ſenatu contentio,* Lentulus*ne, an* Pompeius *reduceret, obtinere cauſam* Lẽtulus *uidebatur. in ea re nos et officio erga* Lentulum *mirifice, et uoluntati* Pompeij *præclare ſatiſfecimus. ſed per*

obtrectatores Lentuli res calumnia extracta eſt. conſecuti ſunt dies comitiales, per quos ſenatus haberi non poterat. quid futurum ſit latrocinio Tribunorum, *non diuino: ſed tamen ſuſpicor per uim rogationem* Caninium *parlaturum. in ea re* Pompeius *quid uelit, non diſpicio: familiares eius quid cupiant, omnes uident. creditores uero* Regis *aperte pecunias ſuppeditant contra* Lentulum. *ſine dubio res à* Létulo *remota uidetur eſſe, cum magno meo dolore: quanquam multa fecit, quare, ſi fas eſſet, iure ei ſuccenſere poſſemus.* Tu, *ſi ita expedit, uelim quamprimum bona, & certa tempeſtate conſcédas, ad meq́; uenias: innumerabiles enim res ſunt, in quibus te quotidie in omni genere deſiderem.* Tui, *noſtriq́; ualent.* Vale. XIIII. Cal. Febr.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

SCRIPSI *ad te antea ſuperiora. nūc cognoſce, poſtea quæ ſint acta.* A' Cal. Febr. *legationes in* Id. Febr. *reijciebantur. eo die res confecta non eſt. ad* IIII. Non. Milo *affuit: ei* Pompeius *aduocatus uenit. dixit* Marcellus *à me rogatus. honeſte diſceſſimus. producta dies eſt in* VIII. Id. *interim reiectis legationibus in* Idus, *referebatur de prouincijs* Quæſtorum, *& de ornandis* Prætoribus. *ſed res multis querelis de* Rep. *interponendis nulla tranſacta eſt.* Cato *legem promulgauit de imperio* Lentulo *abrogando. ueſtitum filius mutauit. ad* VIII. Id. Milo *affuit: dixit* Pompeius, *ſiue uoluit: nam, ut ſurrexit, operæ* Clodianæ *clamorem ſuſtulerunt; idq́; ei perpetua oratione contigit, non modo ut acclamatione, ſed ut conuitio, & maledictis impedi-*

retur.

retur. qui ut perorauit (nam in eo ſanè fortis fuit, non deterritus, dixit omnia, atque interdum etiam ſilentio, cum auctoritate peregerat) ſed ut perorauit, ſurrexit Clodius: *ei tantus clamor à noſtris, (placuerat enim referre gratiam) ut neque mente, neque lingua, neque ore conſiſteret.. ea res acta eſt, cum hora* V I. *uix* Pompeius *peroraſſet, uſque ad horam* V I I I. *cum omnia maledicta, uerſus etiam obſcœniſſimi in* Clodium, *&* Clodiam *dicerentur. ille furens, & exanguis interrogabat ſuos in clamore ipſo, quis eſſet, qui plebem fame necaret? reſpondebant operæ,* Pompeius: *quis* Alexandriam *ire cuperet? reſpondebant,* Pompeius: *quem ire uellent? reſpondebant,* Craſſum. *is aderat tum,* Miloni *animo non amico. hora ferè* I X, *quaſi ſigno dato,* Clodiani *noſtros conſputare cœperunt. exarſit dolor. urgere illi, ut loco nos mouerent. factus eſt à noſtris impetus, fuga operarum. eiectus de roſtris* Clodius: *ac nos quoque tum fugimus, ne quid in turba. ſenatus uocatus in curiam.* Pompeius *domum. neque ego tamen in ſenatum, ne aut de tantis rebus tacerem, aut in* Pompeio *defendendo(nam is carpebatur à* Bibulo, Curione, Fauonio, Seruilio *filio) animos bonorum offenderem. res in poſterum dilata eſt.* Clodius *in* Quirinalia *produxit diem. ad* VII. Id. *ſenatus ad* Apollinis *fuit, ut* Pompeius *adeſſet. acta res eſt grauiter à* Pompeio. *eo die nihil perfectum eſt. ad* V I. Id. *ad* Apollinis S.C. *factum eſt, ea, quæ facta eſſent ad* V I I I. Idus, *contra* Remp. *eſſe facta. eo die* Cato *eſt uehementer in* Pompeium *inuectus, & eum oratione perpetua tanquam reum accuſauit: de me mul*

ta, me inuito, cum mea ſumma laude dixit, cum illius in me perfidiam increparet. auditus eſt magno ſilentio maleuolorum. reſpondit ei uehementer Pompeius, *Craſſumq́; deſcripſit, dixitq́; aperte, ſe munitiorem ad cuſtodiendam uitam ſuam fore, quàm Africanus fuiſſet, quem* C. Carbo *interemiſſet. itaque magnæ mihi res iam moueri uidebantur: nam* Pompeius *hæc intelligit, nobiſcumq́; communicat, inſidias uitæ ſuæ fieri,* Catonem *à* Craſſo *ſuſtentari,* Clodio *pecuniam ſuppeditari, utrunque & ab eo, & à* Curione, Bibulo, *cæteriſq́; ſuis obtrectatoribus confirmari; uehementer eſſe prouidendum, ne opprimatur, concionario illo populo à ſe propè alienato, nobilitate inimica, non æquo ſenatu, iuuentute improba. itaque ſe comparat, homines ex agris acceržſit. operas autem ſuas* Clodius *confirmat. manus ad* Quirinalia *paratur. in eo multo ſumus ſuperiores ipſius copijs. ſed magna manus ex* Piceno, & Gallia *expectatur, ut etiam* Catonis *rogationibus de* Milone, & Lentulo *reſiſtamus.* Ad IIII. Id. *Seſtius ab indice* Cn. Nerio Pupinia *de ambitu eſt poſtulatus, & eodem die à quodam* M. Tullio *de ui. is erat æger. domum, ut debuimus, ad eũ ſtatim uenimus, eiq́; nos totos tradidimus, idq́; fecimus præter hominum opinionem, qui nos ei iure ſuccenſere putabant; ut humaniſſimi, gratiſſimiq́; & ipſi, & omnibus uideremur: itaq́; faciemus. ſed idem* Nerius *index edidit ad allegatos* Cn. Lentulum Vacciã, & C. Cornelium. *eodem die* S. C. *factũm eſt, ut ſodalitates, decuriatiq́; diſcederent, lexq́; de ijs ferretur, ut qui non diſceſſiſſent, ea pœna, quæ eſt de ui, tenerentur.* Ad III. Id. *dixi pro* Beſtia *de ambitu apud* Prætorem

Cn. Domitium in foro medio, maximo conuentu: inciſ diq; in eum locum in dicendo, cum Seſtius multis in tẽſ plo Caſtoris uulneribus acceptis, ſubſidio Beſtiæ ſeruatus eſſet. hic προῳκονομησάμην quiddam εὐκαίρως de ijs, quæ in Seſtium apparabantur crimina, & eum ornaui ueris laudibus, magno aſſenſu omnium. res homini fuit uehe- menter grata. quæ tibi eo ſcribo, quòd me de retinenda Seſtij gratia literis monuiſti. Pridie Id. hæc ſcripſi an- te lucem. eo die apud Pomponium in eius nuptijs eram cœnaturus. cætera ſunt in rebus noſtris, cuiuſmodi tu mihi ferè diffidenti prædicábas, plena dignitatis, & gra tiæ: quæ quidem tua mi frater prudentia, patientia, uir tute, pietate, ſuauitate etiam, tibi, mihiq; ſunt reſtituta. Domus tibi ad Lucum Piſonis Liciniana conducta eſt. ſed, ut ſpero, paucis menſibus poſt Calẽdas Quint. in tuã commigrabis. tuam in Carinis mundi habitatores La- miæ conduxerunt. A' *te poſt illam Olbienſem epiſto- lam nullas literas accepi. quid agas, & ut te oblectes, ſcire cupio, maximeq; te ipſum uidere quamprimum. Cura mi frater, ut ualeas: & quanquam eſt hiems, ta- men Sardiniam iſtam eſſe cogites.* X V. Cal. Mart.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

SESTIVS *noſter abſolutus eſt* III. Id. Mart. *et, quod uehementer interfuit Reip. nullam uideri in eiuſ- modi cauſa diſſenſionem eſſe, omnibus ſententijs abſolu- tus eſt. illud, quod tibi ſæpe curæ eſſe intellexerã, ne cui ini quo relinqueremus uituperandi locum, qui nos ingratos eſſe diceret, niſi illius peruerſitatem quibuſdam in rebus quãhumaniſſime ferremus, ſcito hoc nos in eo iudicio cõſe*

*cutos eſſe, ut omnium gratiſſimi iudicaremur: nam in defendendo moroſo homine cumulatiſſime ſatisfecimus, & , id quod ille maxime cupiebat, Vatinium, à quo palàm oppugnabatur, arbitratu noſtro concidimus, Dijs, hominibusq; plaudentibus. quin etiam Paulus noſter, cum teſtis productus eſſet in Seſtium, confirmauit, ſe nomen Vatinij delaturum, ſi Macer Licinius cunctaretur: & Macer à Seſtij ſubſellijs ſurrexit, ac ſe illi non defuturum affirmauit. quid quæris? homo petulans, & audax Vatinius ualde perturbatus, debilitatusq; diſceſſit. Quintus tuus, puer optimus, eruditur egregie. hoc nūc magis animaduerto, quòd Tyrannio docet apud me. Domus utriuſque noſtrum ædificatur ſtrenue. redemptori tuo dimidium pecuniæ curaui. ſpero nos ante hiemem contubernaleis fore. De noſtra Tullia tui mehercule amantiſſima ſpero cum Craſſipede nos confeciſſe. dies erant duo, qui poſt latinas habentur religioſi. * cæterum confectum erat. latiar erat exiturus. Ad VIII. Id. Apr. ſponſalia Craſſipedi præbui. huic conuiuio puer optimus Quintus tuus, meusq;, quòd perleuiter commotus fuerat, defuit. Ad VI. Id. Apr. ueni ad Quintum, eumq; uidi plane integrum: multumq; is mecum ſermonem habuit, et perhumanum de diſcordijs mulierum noſtrarum. quid quæris? nihil feſtiuius. Pomponia autem etiam de te queſta eſt. ſed hæc coràm agemus. A' puero ut diſceſſi, in aream tuam ueni. res agebatur multis ſtructoribus. Longilium redemptorem cohortatus ſum. fidem mihi faciebat, ſe uelle nobis placere. domus erit egregia: magis enim cerni iam poterat, quàm quantum ex forma iudicabamus. itemq;*

noſtra celeriter ædificabatur. eo die cœnaui apud Craſ=ſipedem. cœnatus, in hortos ad Pompeium lectica latus ſum. Luceium conuenire non potueram, quòd abfuerat. uidere autem uolebam, quòd eram poſtride Roma exi=turus, & quòd ille in Sardiniam iter habebat. hominem conueni, & ab eo petiui, ut quamprimum te nobis red=deret. ſtatim, dixit. erat autem iturus, ut aiebat, ad III. Id. Apr. *ut aut Labrone, aut Piſis conſcenderet. tu mi frater, ſimul ac ille uenerit, primam nauigatio=nem, dummodo idonea tempeſtas ſit, ne omiſeris.* Ad II. Id. Apr. *ante lucem hanc epiſtolam dictaueram, ſcripſeramq́; in itinere, ut eo die apud T. Titium in Ana gnino manerem. poſtridie autem in Laterio cogitabam: inde, cum in Arpinati quinque dies fuiſſem, ire in Pom=peianum, rediens aſpicere Cumanum, ut, quoniam in Nonas Maias Miloni dies producta eſt, prid.* Non. *Ro=mæ eſſem, teq́; mi cariſſime, et ſuauiſſime frater ad eam diem, ut ſperabam, uiderem. ædificationem Arcani ad tuum aduentum ſuſtentari placebat. fac mi frater ut ualeas, quamprimumq́; uenias.* Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI. S.

O' LITERAS *mihi tuas iucūdiſſimas, expecta tas, ac primo quidem cum deſiderio, nūc uero etiam cum timore. atque has ſcito literas me ſolas accepiſſe poſt il=las, quas tuus nauta attulit Olbia datas. ſed cætera, ut ſcribis, præſenti ſermoni reſeruentur. hoc tamen non queo differre. Idibus Maijs ſenatus frequens diuinus fuit in ſupplicatione Gabinio deneganda. adiurat Porcilius*

hoc nemini accidiſſe. foris ualde plauditur. mihi cum ſua ſponte iucundum,tum iucundius, quòd me abſente, (eſt enim ἀλικρινὲς *iudicium) ſine oppugnatione, ſine gratia noſtra. eram* Antij. Quod Idibus, & *poſtridie,fuerat dictum,de agro* Campano *actum iri, non eſt actum.in hac cauſa mihi aqua hæret. ſed plura, quàm conſtitueram: coràm enim.* Vale *mi optime,ac optatiſſime frater,& aduola. idem te noſtri rogant pueri. illud ſcilicet,cœnabis,cum ueneris.* Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

PLACITVRVM *tibi eſſe librũ meũ ſuſpicabar:tá ualde placuiſſe,quàm ſcribis,ualde gaudeo.quod me admones de non curantia, ſuadesq́; ut meminerim* Iouis *orationem,quæ eſt in extremo illo libro: ego uero memini,& illa omnia mihi magis ſcripſi,quàm cæteris. ſed tamen poſtridie,quàm tu es profectus, multa nocte cum* Vibullio *ueni ad* Pompeium*: cumq́; ego egiſſem de iſtis operibus, atque inſcriptionibus, perbenigne mihi reſpondit,magnam ſpem attulit, cum* Craſſo *ſe dixit loqui uelle,mihiq́;,ut idem facerem, ſuaſit.* Craſſum Coſ. *ex ſenatu domũ reduxi. ſuſcepit rem,dixitq́; eſſe,quòd* Clodius *hoc tempore cuperet per ſe, & per* Pompeium *conſequi: putare ſe, ſi ego eum non impedirem, poſſe me adipiſci ſine contentione,quod uellem. totum ei negotium permiſi,meq́; in eius poteſtate dixi fore. interfuit huic ſermoni* P. Craſſus,*adoleſcens noſtri,ut ſcis, ſtudioſiſſimus. illud autem,quod cupit* Clodius, *eſt legatio aliqua, ſi minus per ſenatum, per populum,libera,aut*

Bizantium,aut Brogitarum, aut utrunque. plena res numorum. quod ego non nimium laboro, etiam ſi minus aſſequor quod uolo. Pompeius tamen cum Craſſo locutus eſt. uidentur negotium ſuſcepiſſe. ſi perficiunt, optime: ſin minus,ad noſtrum Iouem reuertamur. ἀμφιλαφίαν autem illam,quam tu ſoles dicere, bono modo deſidero, ſic prorſus,ut aduenientem excipiam libenter, latentem etiam nunc non excitem. Tribus locis ædifico: reliqua reconcinno:uiuo paulo liberalius,quàm ſolebam. opus erat, ſi te haberem pauliſper, fabris locum dare. ſed & hæc,ut ſpero, breui inter nos communicabimus. Res autem Romanæ ſic ſe habent. Conſul eſt egregius Lentulus, non impediente collega, ſic inquam bonus,ut meliorem non uiderim. dies comitiales exemit omneis:nam etiam Latinæ inſtaurantur:nec tamen deerant ſupplicationes. ſic legibus pernicioſiſſimis obſiſtitur,maxime Catonis: cui tamen egregie impoſuit Milo noſter: nam ille uindex gladiatorum & beſtiariorum emerat de Coſconio,& Pomponio beſtiarios, nec ſine his armatis unquam in publico fuerat: hos alere non poterat, itaque uix tenebat. ſenſit Milo: dedit cuidam non familiari negotium,qui ſine ſuſpicione emeret eā familiam à Catone. quæ ſimul atque abducta eſt,Racilius, qui unus eſt hoc tempore Tribunus pl. rē patefecit, eosq́; homines ſibi emptos eſſe dixit,(ſic enim placuerat) et tabulam proſcripſit, ſe familiam Catonianam uenditurū. in eam tabulam magni riſus conſequebantur. nunc igitur Catonem Lentulus à legibus remouit, & eos,qui de Cæſare monſtra promulgarunt, quibus intercederet nemo. nam quod de Pompeio Caninius agit,ſanequam re-

frixit : neque enim res probatur, & Pompeius noſter in amicitia P. Lentuli uituperatur: et hercule non eſt idem: nam apud illam perditiſſimam, atque infimam fecem populi propter Milonem ſuboffendit : & boni multa ab eo deſiderant, multa reprehendũt. Marcellinus autem hoc uno mihi quidem non ſatisfacit, quòd eum nimis aſpere tractat. quanquã id ſenatu non inuito facit. quo ego me libentius à curiã, & ab omni parte Reip. ſubtraho. in iudicijs ij ſumus, qui fuimus. domus celebratur, ita, ut cum maxime. unum accidit imprudentia Milonis incõmode, de Sex. Cælio : quem neque hoc tempore, neque ab imbecillis accuſatoribus mihi placuit accuſari. ei tres ſententiæ teterrimæ in conſilio defuerunt. itaque hominem populus reuocat : & retrahatur, neceſſe eſt: non enim ferunt homines, & quia, cum apud ſuos diceret, penè damnatus eſt, uident damnatum. ea ipſa in re Põpeij offenſio nobis obſtitit : ſenatorum enim urna copioſe abſoluit, equitum adæquauit, Tribuni ærarij condemnarunt. ſed hoc incommodum conſolantur quotidianæ damnationes inimicorum, in quibus me perlubente Seruius alliſus eſt, cæteri conciduntur. Cato concionatus eſt, comitia haberi non ſiturum, ſi ſibi cum populo dies agendi eſſent exempti. & Appius à Cæſare non dum redierat. Tuas mirifice literas expecto. atque adhuc clauſum mare ſcio fuiſſe: ſed quoſdam ueniſſe tamen Olbia dicebant, qui te unice laudarent, plurimiq; in prouincia fieri dicerent. ijdem aiebant, nunciare, te prima nauigatione tranſmiſſurum. id cupio : & quanquam te ipſum ſcilicet maxime, tamen etiam literas tuas ante expecto. Mi frater uale.

'am · 4 · A ·

MARCVS QVINTO FRATRI S.

DEDERAM ad te literas antea, quibus erat ſcriptũ, Tulliam noſtrã Craſſipedi pridie Non. Apr. eſſe deſponſatã: cæteráq; de Rep. & priuata perſcripſeram. poſtea ſunt hæc acta. Nonis Apr. S.C. Pompeio pecunia decreta in rem frumentariam ad HS M CCCC. ſed eodem die uehementer actum de agro Campano, clamore ſenatus propè concionali. acriorem cauſam inopia pecuniæ faciebat, & annonæ caritas. non prætermittam ne illud quidem. M. Furium Flaccum, equitem Romanum, hominem nequam, Capitolini, & Mercuriales de collegio eiecerunt, præſentem ad pedes uniuſcuiuſque iacentem. Ad III. Id. Maij S.C. factum eſt de ambitu in Afranij ſententiam; quam ego dixeram, cum tu adeſſes: ſed magno cum gemitu ſenatus Conſules non ſunt perſecuti eorum ſentẽtias, qui Afranio cum eſſent aſſenſi, addiderunt, ut Prætores ita crearentur, ut dies LX. priuati eſſent. eo die Catonem plane repudiarunt. quid multa? tenent omnia, id'q; ita omnes intelligere uolunt. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

TV METVIS, ne me interpelles? primum, ſi in iſto eſſem, tu ſcis quid ſit interpellare. an te Ateius? mehercule mihi docere uidebaris iſtius generis humanitatem: quã quidẽ nihil utor abs te. tu uero ut me et appelles, & interpelles, & obloquare, & colloquare, uelim: quid enim mihi ſuauius? non mehercule quiſquam μουσοπάτακτος libentius ſua recẽtia poemata legit, quàm

ego te audio quacunque de re, publica, priuata, ruſtica, urbana. ſed mea factum eſt inuiſa uerecundia, ut te proficiſcens non tollerem. oppoſuiſti ſemel ἀντίεκτον *cauſam* Ciceronis *noſtri ualetudinem:* conticui. *iterum* Cicerones*: quieui. nunc mihi iucunditatis plena epiſtola hoc aſperſit moleſtiæ, quòd uideris, ne mihi moleſtus eſſes, ueritus eſſe, atque etiam nunc uereri. litigarem tecum, ſi fas eſſet. ſed mehercule iſtuc ſi unquam ſuſpicatus ero, nihil dicam aliud, niſi uerebor, ne quando ego tibi, cum ſum unà, moleſtus ſim. uideo te ingemuiſſe. ſic fit.* εἰδ᾽ἄν, ἔα ἔζησας *: nunquam enim dicam,* ἔα πάσας *?* Marium *autem noſtrum in lecticam mehercule conieciſſem, non illam* Regis Ptolemæi Anitianam *: memini enim, cum hominem portarem ad* Baias Neapoli *octophoro* Anitiano*, macharophoris centum ſequentibus, miros riſus nos edere, cum ille ignarus ſui comitatus, repente aperuit lecticam, & penè ille timore, ego riſu corrui. tunc, ut dico, certe ſuſtuliſſem, ut aliquando ſubtilitatem ueteris urbanitatis, & humaniſſimi ſermonis attingerem. ſed hominem infirmum in uillam apertam, ac ne rudem quidem etiam nunc, inuitare noſui. hoc uero mihi peculiare fuerit, hic etiam iſto frui. nam illorum prædiorum ſcito mihi uicinum* Marium *lumen eſſe. apud* Anitium*, uidebimus, ut paratum ſit: nos enim ita philologi ſumus, ut uel cum fabris habitare poſſimus. habemus hanc philoſophiam, non ab* Hymetto*, ſed ab area* Syra*.* Marius *& ualetudine eſt, & natura imbecillior.* De *interpellatione, tantum ſumam à uobis temporis ad ſcribendum, quantum dabitis: utinam nihil detis, ut potius ueſtra iniuria, quàm igna=*

uia mea ceſſem. De Rep. nimium te laborare doleo,et meliorem ciuem eſſe, quàm Philoctetem, qui, accepta iniuria, illa ſpectacula quærebat, quæ tibi acerba eſſe uideo. amabo te,aduola: conſolabor te,& omnem abſtergebo dolorem. & adduc, ſi me amas,Marium: ſed approperate. hortus domi eſt. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

EPISTOLAM *hāc conuitio efflagitarūt codicilli tui. nam res quidem ipſa, & is dies, quo tu es profectus, nihil mihi ad ſcribendum argumenti ſanè dabat. ſed quemadmodum, corām cū ſumus, ſermo nobis deeſſe non ſolet: ſic epiſtolæ noſtræ debent interdum hallucinari. Tenediorum igitur libertas ſecuri Tenedia præciſa eſt, cum eos, præter me, & Bibulum, & Calidium, & Fauonium, nemo defenderet. De te magis ab Sipylo mentio eſt honorifica facta, cum te unum dicerent poſtulationi L. Seſtij Panſæ reſtitiſſe. reliquis diebus, ſi quid erit quod te ſcire opus ſit, aut etiam ſi nihil erit, tamen ſcribam quotidie aliquid. Prid. Id. neque tibi, neque Pomponio deero. Lucretij poemata, ut ſcribis, non ita ſunt multis luminibus ingenij, multæ tamen artis. ſed cum ueneris, uirum te putabo. ſi Salluſtij Empedoclea legeris, hominem non putabo. Vale.*

MARCVS QVINTO FRATRI S.

GAVDEO *tibi iucūdas eſſe meas literas. nec tamē habuiſſem ſcribendi nunc quidem ullum argumētū, niſi tuas accepiſſem: nam prid. Id. cum Appius ſenatum infrequentem coegiſſet, tantum fuit frigus, ut po=*

puli conuitio coactus ſit nos dimittere. De Comageno Rege quòd rem diſcuſſeram, mirifice mihi & per ſe,& per Pomponium blanditur Appius: uidet enim, hoc genere dicendi ſi utar in cæteris, Februarium ſterilem futurum: eumq́; luſi iocoſe ſatis: neque ſolum illud extorſi oppidulum, quod erat poſitum in Euphrate, et Zeugmate, ſed præterea togam ſum eius prætextam, quam erat adeptus Cæſare Conſule, magno hominum riſu cauillatus, quòd nolit inquam renouare honores eoſdem, quo minus togam prætextam quotannis interpollet, decernendum nihil cenſeo. uos autem homines nobiles, qui Buſrenum prætextatum non ferebatis, Comagenum feretis? genus uides, & locum iocandi. multa dixi in ignobilem Regem, quibus totus eſt exploſus. quo genere commotus, ut dixi, Appius totum me amplexatur: nihil eſt enim facilius, quàm reliqua diſcutere. ſed non faciam, ut illum offendam, ne imploret fidem Iouis hoſpitalis, Graios omneis conuocet, per quos mecum in gratiam rediјt. Theopompo ſatisfaciemus. De Cæſare, fugerat me ad te ſcribere. uideo enim, quas tu literas expectaris. ſed ille ſcripſit ad Balbum, faſciculum illum epiſtolarum, in quo fuerat & mea, & Balbi, totum ſibi aqua madidum redditum eſſe, ut ne illud quidem ſciat, meam fuiſſe aliquam epiſtolam. ſed ex Balbi epiſtola pauca uerba intellexerat, ad quæ reſcripſit his uerbis. De Cicerone uideo te quiddam ſcripſiſſe, quod ego non intellexi: quantum autem coniectura conſequebar, id erat huiuſmodi, ut magis optandum, quàm ſperandum putarem. Itaque poſtea miſi eodem illo exemplo literas. iocum autem illius de ſua egeſtate ne ſis aſperna-

tus. ad quem ego reſcripſi, nihil eſſe, quod poſthac arcæ noſtræ fiducia conturbaret: luſiq; in eo genere & familiariter, & cum dignitate. amor autem eius erga nos perfertur omnium nunciis ſingularis. & literæ quidem ad id, quod expectas, ferè cum tuo reditu iungentur. reliqua ſingulorum dierum ſcribemus ad te, ſi modo tabellarios tu præbebis. quanquam eiuſmodi frigus impendebat, ut ſummum periculum eſſet, ne Appio ſua ædes urerentur. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

RISI *niuẽ atrã: teq; hilari animo eſſe, et prompto ad iocandum, ualde me iuuat.* De Pompeio, *aſſentior tibi, uel tu potius mihi: nam, ut ſcis, iampridem iſtum canto* Cæſarem. *mihi crede, in ſinu eſt, neque ego diſcingor.* Cognoſce *nunc* Idus. *decimus erat* Celio *dies.* Domitius *ad numerum iudices non habuit. uereor, ne homo teter, & ferus* Pola Seruius *ad accuſationem ueniat: nam noſter* Celius *ualde oppugnatur à gente* Clodia. *certi nihil eſt adhuc: ſed ueremur. eodem igitur die* Tyriis *eſt ſenatus datus frequens. frequentes contra* Syriaci *publicani. uehementer uexatus* Gabinius: *exagitati tamen à* Domitio *publicani, quòd eum eſſent cum equis proſecuti. noſter* Lamia *paulo ferocius, cum* Domitius *dixiſſet, ueſtra culpa hæc acciderunt equites* Romani; *diſſolute enim iudicatis; nos iudicamus, uos laudatis, inquit. actum eſt eo die nihil. nox diremit.* Comitialibus *diebus, qui* Quirinalia *ſequuntur,* Appius *interpretatur non impediri ſe lege* Puppia, *quo minus habeat ſenatum: & quod* Gabinia *ſanctum ſit,*

etiam cogi, ex Cal. Febr. uſque ad Cal. Mart. legatis ſenatum quotidie dari. ita putantur detrudi comitia in menſem Martium. ſed tamen his comitialibus Tribuni pl. de Gabinio ſe acturos eſſe dicunt. omnia colligo, ut noui ſcribam aliquid ad te: ſed, ut uides, res me ipſa deficit. itaque ad Calliſthenem, et Philiſtum redeo: in quibus te uideo uolutatum. Calliſthenis quidem uulgare, & notum negotiū, quemadmodum Græci aliquot locuti ſunt. Siculus ille capitalis, creber, acutus, breuis, penè puſillus Theucydides. ſed, utros eius habueris libros, (duo enim ſunt corpora) an utroſque, neſcio. me magis de Dionyſio delectat: ipſe eſt enim ueterator magnus, & perfamiliaris Philiſto. ſed quod adſcribis, aggrediaris ne ad hiſtoriam: me auctore potes. & quoniã tabellarios ſumminiſtras, hodierni diei res geſtas Lupercalibus habebis. oblecta te cum Cicerone noſtro quambelliſſime.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

DVAS *adhuc à te accepi epiſtolas, quarum alteram in ipſo diſceſſu noſtro, alterã Arimino datam. plures, quas ſcribis te dediſſe, non acceperam. Ego me in Cumano, & Pompeiano, præter quàm quòd ſine te, cæterum ſatis cõmode oblectabar: & eram in eiſdem locis uſque ad Cal. Iun. futurus. ſcribebam illa, quæ dixeram, πολιτικά, ſpiſſum ſanè opus, et operoſum: ſed, ſi ex ſententia ſucceſſerit, bene erit opera poſita: ſin minus, in illud ipſum mare deijciemus, quod ſcribentes ſpectabamus: aggrediemur alia, quoniam quieſcere non poſſumus. Tua mandata perſequar diligenter, & adiungendis hominibus, & quibuſdam non alienandis. ma-*

xime uero mihi curæ erit,ut Ciceronem tuũ, noſtrumq́; uideam ſcilicet quotidie,ſed inſpiciam,quid diſcat,quamſæpiſſime: &,niſi ille contemnat, etiam magiſtrum me ei profitebor: cuius rei non nullam conſuetudinem nactus ſum in hoc horum dierum otio, Cicerone noſtro minore perdocendo. Tu,quemadmodum ſcribis,quod, etiam ſi non ſcriberes, facere te diligentiſſime tamen ſciebam, facies, ſcilicet ut mea mandata digeras, perſequare, conficias. ego, cum Romam uenero, nullum prætermittam Cæſaris tabellarium, cui literas ad te non dem. his diebus(ignoſces) cui darem, fuit nemo ante hunc M.Orſium equitem Romanum, noſtrum,& perneceſſarium, & quòd eſt ex municipio Atellano, quod ſcis eſſe in fide noſtra.itaque eum tibi commendo in maiorem modum, hominem domi ſplendidum, gratioſum etiam extra domum: quem, fac,ut tua liberalitate tibi obliges. eſt Tribunus mil. in exercitu ueſtro. gratum hominem, obſeruantemq́; cognoſces. Trebatium ut ualde ames, uehementer te rogo. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

AD IIII.Non.Iun.quo die Romam ueni, accepi tuas literas datas Placẽtiæ, deinde alteras poſtridie datas Blãdenonæ,cum Cæſaris literis,refertis omni officio,diligẽtia,ſuauitate. ſunt iſta quidem magna,uel potius maxima:habẽt enim uim magnam ad gloriam, et ad ſummam dignitatem: ſed mihi crede, quem noſti, quod in iſtis rebus ego plurimi æſtimo, id iam habeo, te ſcilicet primum tam inſeruientem communi dignitati, deinde Cæſaris tantum in me amorem: quem omnibus ijs ho-

noribus, quos me à ſe expectare uult, antepono. literæ uero eius unà datæ cum tuis, quarum initium eſt, quàm ſuauis ei tuus aduentus fuerit, & recordatio ueteris amoris; deinde ſe effecturum, ut ego in medio dolore, ac deſiderio tui te, cũ à me abeſſes, potiſſimum ſecum eſſe lætarer; incredibiliter delectarunt. quare facis tu quidem fraterne, quòd me hortaris, ſed mehercule currentem nunc quidem, ut omnia mea ſtudia in iſtũ unum conferam. ego uero ardenti quidem ſtudio. ac fortaſſe efficiam, quod ſæpe uiatoribus, cum properant, euenit, ut, ſi ſerius, quàm uoluerunt, forte ſurrexerint, properando etiam citius, quàm ſi de multa nocte uigilaſſent, perueniant quò uelint. ſic ego, quoniam in iſto homine colendo tam indormiui diu, te mehercule ſæpe excitante, curſu corrigam tarditatem, tum equis, tum uero, quoniam ſcribis poema ab eo noſtrum probari, quadrigis poeticis. modo mihi date Britaniam, quam pingam coloribus tuis, penicillo meo. ſed quid ago? quod mihi tempus, Romæ præſertim, ut iſte me rogat, manenti uacuum oſtenditur? ſed uidero: fortaſſe enim, ut fit, uincet tuus amor omneis difficultates. Trebatium quòd ad ſe miſerim, perſalſe, & humaniter etiam gratias mihi agit: negat enim, in tanta multitudine eorum, qui unà eſſent, quenquam fuiſſe, qui uadimonium concipere poſſet. M. Curtio Tribunatum ab eo petiui (nam Domitius ſe derideri putaſſet, ſi eſſet à me rogatus: hoc enim eſt eius quotidianum, ſe ne Tribunum mil. quidem facere: etiam in ſenatu luſit, Appium collegam propterea iſſe ad Cæſarem, ut aliquem Tribunatum auferret) ſed in alterum annum. id & Curtius ita uolebat. Tu,

quemadmodum

quemadmodum me cenſes oportere eſſe in rep. & in no ſtris inimicitijs, ita & eſſe, & fore auricula infima ſcito molliorem. Res Romanæ *ſic ſe habebant. erat nō nulla ſpes comitiorum, ſed incerta. erat aliqua ſuſpicio Di ctaturæ, ne ea quidem certa: ſummum otium forenſe, ſed ſeneſcentis magis ciuitatis, quàm acquieſcentis: ſenten tia autem noſtra in ſenatu eiuſmodi, magis ut alij nobis aſſentiantur, quàm noſmet ipſi.* τοιαῦτα ὁ τλήμων πόλεμος ἐξεργάζεται. *Calamo, & atramento temperato, charta etiam dentata res agetur: ſcribis enim te meas literas ſuperiores uix legere potuiſſe. in quo nihil eorū mi frater fuit, quæ putas: neque .n. occupatus erā, neque per turbatus, neque iratus alicui. ſed hoc facio ſemper, ut, quicunque calamus in manus meas uenerit, eo ſic utar, tanquā bono.* Verū *attende nunc mi optime, & ſuauiſſime frater, ad ea dum reſcribo, quæ tu in hac eadem breui epiſtola* πραγματικῶς *ualde ſcripſiſti. de quo petis, ut ad te, nihil occultans, nihil diſſimulans, nihil tibi indulgens, germane, fraterneq; reſcribā, id eſt utrū uoles, ut dixerimus, ad expediendum te; ſi cauſa ſit, cōmorere. ſi mi Quinte parua aliqua res eſſet, in qua ſciſcitarere, quid uellē: tamen, cū tibi permiſſurus eſſem, ut faceres, quod uelles, ego, ipſe quid uellem, oſtenderē. in hac uero re hoc profectò quæris, cuiuſmodi illū annum, qui ſequitur, expectē. plane aut tranquillum nobis, aut certe muniti ſſimū: quod quotidie domus, quod forum, quod theatri ſignificationes declarāt: neque laborāt, quòd mea con ſciētia copiarū noſtrarū, quòd Cæſaris, quòd Pōpeij gratiā tenemus. hæc me, ut confidā, faciunt. ſin aliquis erūpet amentis hominis furor, omnia ſunt ad eū frāgendum*

expedita. hæc ita ſentio, iudico, ad te explorate ſcribo: dubitare te, nō aſſentatorie, ſed fraterne ueto. quare ſua uitatis equidem noſtræ fruēdæ cauſa cuperem te ad id tēpus uenire, quod dixeras: ſed illud malo tamen, quod putas, magis etiam illa, (etenim magni æſtimo me) ἀμφιλαφίαν illā tuam, & expectationē debitorū tuorū. illud quidē ſic habeto, nihil nobis expeditis, ſi ualebimus, fore fortunatius. parua ſunt, quæ deſunt, quo noſtris quidē moribus: & ea ſunt ad explicandum expeditiſſima, modo ualeamus. Ambitus redit immanis: nunquam fuit par. Idibus Quint. fœnus fuit Z Z ex Z coitione Mēmij, quā

* *cū Domitio habuit. Scaurus unum uincere. Meſſala flaccet, non dico ὑπερβολάς. uel HS centies cōſtituunt in prærogatiua pronunciare. res ardet inuidia. Tribunitij candidati compromiſerunt, HS quingenis in ſingulos apud M. Catonē depoſitis, petere eius arbitratu, ut, qui cōtra feciſſet, ab eo condēnaretur. quæ quidē comitia gratuita ſi fuerint, ut putantur; plus unus Cato fuerit, quàm omnes leges, omnesq; iudices. Cū à me literas librarij manu acceperis, ne paulū otij me habuiſſe iudicato; cum autē mea, nullū: ſic enim habeto, nunquam me à cauſis, & iudicijs diſtrictiorem fuiſſe, atque id anni tēpore grauiſſimo, & caloribus maximis. ſed hæc, quoniā tu ita præſcribis, ferēda ſunt: neque cōmittendū, ut aut ſpei, aut cogitationi ueſtræ ego uidear defuiſſe, præſertim cū, tametſi id difficilius fuerit, tamē ex hoc labore magnā gratiā, magnamq; dignitatem ſim collecturus. itaque, ut tibi placet, damus operā, ne cuius animū offendamus, atque ut etiā ab ijs ipſis, qui nos cū Cæſare tā cōiunctos dolēt, diligamur, ab æquis uero, aut etiā à propēſis in hāc partē uehementer e:*

à cauſis et iudicijs diſtrictior.

colamur, & amemur. De ambitu cum atrociſſime ageretur in ſenatu multos dies, quòd ita erant progreſſi candidati conſulares, ut non eſſet ferendum; in ſenatu non fui. ſtatui ad nullam medicinam Reip. ſine magno præſidio accedere. quo die hæc ſcripſi, Druſus erat de præuaricatione à Tribunis ærarijs abſolutus, in ſumma quatuor ſententijs, cum ſenatores, & equites damnaſſent. ego eodem die poſt meridiem Vatinium aderam defenſurus. ea res facilis eſt. comitia in menſem Septembrem reiecta ſunt. Scauri iudicium ſtatim exercebitur: cui nos non deerimus. σωυδείπνους σοφοκλέους, quanquam à te actam fabellam uideo eſſe feſtiue, nullo modo probaui. Venio nunc ad id, quod neſcio an primum eſſe debuerit. ò iucundas mihi tuas de Britania literas. timebam Oceanum: timebam litus inſulæ. reliqua non equidem contemno, ſed plus habent tamen ſpei, quàm timoris, magisq; ſum ſolicitus expectatione ea, quàm metu. te uero ὑπόθεσιν ſcribēdi egregiam habere uideo. quos tu ſitus, quas naturas rerum, & locorum, quos mores, quas genteis, quas pugnas, quem uero ipſum imperatorem habes? ego te libenter, ut rogas, quibus rebus uis adiuuabo, & tibi uerſus, quos rogas, γλαῦκα εἰς Ἀθήνας, mittam. ſed heus tu, cælari uideor à te. quo modo nam mi frater de noſtris uerſibus Cæſar? primum librum ſe legiſſe ſcripſit ad me ante, & prima ſic, ut neget ſe ne græca quidem meliora legiſſe. reliqua ad quendam locum ῥαθυμότερα: hoc enim utitur uerbo. dic mihi uerum, num aut res, aut χαρακτὴρ non delectat? nihil eſt, quod uereare: ego enim ne pilo quidem minus me amabo. hac de re φιλαλήθως, &, ut ſoles, ſcribe fraterne. Vale.

M. TVLLII CICERONIS EPISTOLARVM AD Q. FRATREM LIBER III.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

EGO ex magnis caloribus (non enim meminimus maiores) in Arpinati ſum ma cum amœnitate fluminis me refeci ludorum diebus, Philotimo tribulibus commendatis. in Arcano ad IIII. Id. Sept. fui. ibi Meſſidium cùm Philoxeno, aquamq́;, quã ij ducebant non longe à uilla, belle ſanè fluentem uidi, præſertim maxima ſiccitate: uberioremq́; aliquãto ſeſe collecturos eſſe dicebant. Apud Herũ recte erat. In Maliano offendi Diphilum Diphilo tardiorem: ſed tamen nihil ei reſtabat præter balnearia, & ambulationem, & auiarium. uilla mihi ualde placuit, propterea quòd ſummam dignitatem pauimentata porticus habebat: quod mihi denique apparuit, poſteaquam & ipſa tota patet, & columnæ politæ ſunt. totum in eo eſt, quod mihi erit curæ, tectorium ut concinnum ſit. pauimenta recte fieri uidebantur. cameras quaſdam non probaui, mutariq́; iuſſi. quo loco in porticu, te ſcribere aiunt, ut atriolum fiat: mihi, ut eſt, magis placebat: neque enim ſatis loci eſſe uidebatur atriolo; neque ferè ſolet niſi in ijs ædificijs fieri, in quibus eſt atrium maius; nec habere poterat adiuncta cubicula, & eiuſmodi membra. nunc hoc uel honeſtate teſtudinis, uel ualde boni æſtiuum locum obtinebit. tu tamen, ſi aliter ſentis, reſcribe quamprimum. in balnearijs aſſa in alterum apodyterij an=

gulum promoui, propterea quòd ita erant poſita, ut eo- rum uaporarium, ex quo ignis erumpit, eſſet ſub tectum cubiculi. ſubgrande cubiculum autem, & hybernum al tum ualde probaui, quòd ampla erát, & loco poſita am bulationis uno latere, eo quod eſt proximum balnearijs. colūnas neque rectas, neque è regione Diphilus colloca- rat. eas ſcilicet demolietur; aliquando perpendiculo, & linea diſcet uti. omnino ſpero paucis menſibus opus Di- phili perfectum fore: curat enim diligentiſſime Cæſius, qui tum mecū fuit. ex eo loco rectà Vitularia uia pro- fecti ſumus in Fufidianum fundum, quem tibi proximis nuncijs Arpini de Fufidio HS CCCIↃↃↃ∞ eme- ramus. ego locum æſtate umbroſiorē uidi nunquam, per multis locis aquam profluentem, & eam uberem. quid quæris? iugera L prati Cæſius irrigaturum facile te ar- bitrabatur. equidem hoc, quod melius intelligo, affirmo, mirifica ſuauitate te uillam habiturum, piſcina, & ſa- lientibus additis, palæſtra, & ſylua uiridicata. fundum audio te hunc Bouilianum uelle retinere. de eo quod ui- deatur, ipſe conſtitues. Cæſius aiebat, aqua dempta, & eius aquæ iure conſtituto, & ſeruitute fundo illi impoſi- ta, tamen nos pretium ſeruare poſſe, ſi uendere uelle- mus. Meſſidium mecum habui. is ſe ternis numis in pe- dem tecum tranſegiſſe dicebat: ſeſe autem menſum pe- dibus aiebat paſſuum CCCC∞. mihi plus uiſum eſt. ſed præſtabo, ſumptum nuſquam melius poſſe poni. Chilonem arceſſeram Venafro. ſed eo ipſo die quatuor eius conſeruos, & diſcipulos Venafri cuniculus oppreſſe- rat. Idibus Sept. in Laterio fui: uiam perſpexi: quæ mihi ita placuit, ut opus publicum uideretur eſſe, præ-

ter C L paſſus : ſum enim ipſe menſus ab eo ponticulo , qui eſt ad Furinæ Satricum uerſus . eo loco puluis , non glarea iniecta eſt : & mutabitur : & ea uiæ pars ualde accliuis eſt : ſed intellexi aliter duci non potuiſſe, præſertim cum tu neque per Locuſtæ, neque Varronis uelles ducere . Veluinus ante ſuum fundum propè munierat : Locuſta non attigerat : quem ego Romæ aggrediar , et, ut arbitror, commouebo : & ſimul M. Taurum , quem tibi audio promiſiſſe, qui nunc Romæ erat , de aqua per fundum eius ducenda rogabo . Nicephorum uillicum tuum ſanè probaui : quæſiuiq; ex eo, ecquid ei de illa ædificatiuncula Laterij, de qua mecum locutus es, mandauiſſes. tum is mihi reſpondit, ſe ipſum eius operis HS X M conductorem fuiſſe ; ſed te poſtea multa addidiſſe ad opus, nihil ad pretium, itaque id ſe omiſiſſe. mihi hercule ualde placet, te illa, ut conſtituebas , addere . quanquam ea uilla , quæ nunc eſt, tanquam philoſophia uidetur eſſe, quæ obiurget cæterarum uillarum inſaniam . ueruntamen illud additum delectabit . topiarium laudaui : ita omnia conueſtit edera , quà baſim uillæ , quà intercolumnia ambulationis ; ut denique illi palliati topiariam facere uideantur , & ederam uendere . iam ἀποδυτηρίῳ nihil alſius , nihil muſcoſius . habes ferè de rebus ruſticis . Vrbanam expolitionem urget ille quidem & Philotimus , & Cincius , ſed etiam ipſe crebro interuiſo , quod eſt facile factu . quam ob rem ea te cura liberatum uolo. De Cicerone , quòd me ſemper rogas , ignoſco equidem tibi , ſed tu quoque mihi uelim ignoſcas : non enim concedo tibi , plus ut illum ames , quàm ipſe amo . atque utinam his diebus in Arpinati ,

quod & ipſe cupierat, & ego non minus, mecum fuiſſet. quod ad Pomponiam, ſi tibi uidetur, ſcribas uelim, cum aliquò exibimus, eat nobiſcum, puerumq; ducat. clamores efficiam, ſi eum mecum habuero otioſum: nam Romæ reſpirandi non eſt locus. id me ſcis antea gratis tibi eſſe pollicitum: quid nunc putas, tanta abs te mihi mercede propoſita? uenio nunc ad tuas literas: quas pluribus epiſtolis accepi, dum ſum in Arpinati: nam mihi uno die tres ſunt redditæ, & quidem, ut uidebantur, eodem abs te datæ tempore, una pluribus uerbis, in qua primum erat, quòd antiquior dies in tuis fuiſſet aſcripta literis, quàm in Cæſaris. id facit Oppius non nunquam neceſſario, ut, cum tabellarios conſtituerit mittere, literasq; à nobis acceperit, aliqua re noua impediatur, & neceſſario ſerius, quàm conſtituerat, mittat, neque nos datis iam epiſtolis diem commutari curemus.

Scribis de Cæſaris ſummo in nos amore. hunc & tu fouebis, & nos, quibuſcunque poterimus rebus, augebimus. De Pompeio, & facio diligenter, & faciam, quod mones. Quod tibi mea permiſſio manſionis tuæ grata eſt, id ego ſummo meo dolore, et deſiderio, tamen ex parte gaudeo. In Hippodamis, & non nullis alijs arceſſendis quid cogites, non intelligo. nemo iſtorum eſt, quin abs te munus, fundi ſuburbani inſtar, expectet. Trebatium uero meum quòd iſtò admiſceas, nihil eſt. ego illum ad Cæſarem miſi: qui mihi iam ſatisfecit: ſi ipſi minus, præſtare nihil debeo; teq; item ab eo uindico, & libero. Quòd ſcribis te à Cæſare quotidie plus diligi, immortaliter gaudeo. Balbum uero, qui eſt iſtius rei, quemadmodum ſcribis, adiutor, in oculis fero. Trebo-

nium meũ à te amari,teq; ab illo, pergaudeo. De Tri*bunatu quod ſcribis, ego uero nominatim petiui* Curtio, *& mihi ipſe* Cæſar *nominatim* Curtio *paratum eſſe reſcripſit, meamq; in rogando uerecundiam obiurgauit: ſi cui præterea petiero,(id quod etiam* Oppio *dixi, ut ad illum ſcriberet.) facile patiar mihi negari; quoniam illi, qui moleſti ſunt, ſibi negari à me non facile patiuntur. ego* Curtium*,id quod ipſi dixi, non modo rogatione, ſed etiam teſtimonio tuo diligo, quòd literis tuis ſtudium illius in ſalutem noſtram facile perſpexi.* De Britanicis *rebus cognoui ex tuis literis nihil eſſe, nec quod metuamus, nec quod gaudeamus.* De *publicis negotijs, quæ uis ad te* Tironem *ſcribere, negligentius ad te ante ſcribebam, quòd omnia minima maxima ad* Cæſarem *mitti ſciebam.* Reſcripſi *epiſtolæ maximæ: audi nunc de minuſcula: in qua primum eſt de* Clodij *ad* Cæſarem *literis: in quo* Cæſaris *conſilium probo, quòd tibi amantiſſime petenti ueniam non dedit, uti ullum ad illam furiam uerbum reſcriberet. alterum eſt de* Caluenti Marij *oratione. quod ſcribis, miror, tibi placere me ad eum reſcribere, præſertim cum illam nemo lecturus ſit, ſi ego nihil reſcripſero; meam in illum pueri omnes tanquam dictata perdiſcant.* Libros *meos, quos expectas, inchoaui, ſed conficere non poſſum his diebus.* Orationes *efflagitatas pro* Scauro*, & pro* Plancio *abſolui.* Poema *ad* Cæſarem*, quod compoſueram, incidi. tibi quod rogas, quoniam ipſi fontes iam ſitiunt, ſi quid habebo ſpatij, ſcribam.* Venio *ad tertiam:* Balbum *quòd ais mature* Romam *bene comitatum eſſe uenturum, mecumq; aſſidue uſque ad* Id. Maias *futurũ, id mihi pergratum,*

perq; iucundum erit. Quod me in eadem epiſtola, ſicut ſæpe antea, cohortaris ad ambitionem, & ad laborem: faciam equidem, ſed quando uiuemus? Quarta epiſtola mihi reddita eſt Idus Sept. quã ad IIII. Idus Sext. ex Britania dederas: in ea nihil ſanè erat noui, præter Erigonam: quam ſi ab Oppio accepero, ſcribam ad te quid ſentiam: nec dubito, quin mihi placitura ſit. &, quod præterij, de eo, quem ſcripſiſti de Milonis plauſu ſcripſiſſe ad Cæſarem, ego uero facile patior ita Cæſarem exiſtimare, illum quammaximum fuiſſe plauſum. & prorſus ita fuit: & tamen ille plauſus, qui illi datur, quodam modo nobis uidetur dari. Reddita eſt etiam mihi peruetus epiſtola, ſed ſero allata, in qua de æde Telluris, & de porticu Catuli me admones. fit utrunque diligenter. ad Telluris quidem etiam tuam ſtatuam locaui. item de hortis, quod me admones; nec fui unquam ualde cupidus, & nunc domus ſuppeditat mihi hortorũ amœnitatẽ. Romam cũ ueniſſem ad XIII. Cal. Oct. abſolutum offendi in ædibus tuis tectum; quod ſuper conclauia nõ placuerat tibi eſſe multorũ faſtigiorum: id nunc honeſte uergit in tectũ inferioris porticus.

Cicero noſter, dũ ego adſum, non ceſſauit apud rhetorem. de eius eruditione quòd labores, nihil eſt, quoniam ingenium eius noſti, ſtudium ego uideo, cætera eius ſuſcipio ut me putem præſtare debere. Gabinium tres adhuc factiones poſtulant, L. Lentulus Flaminis filius, qui iam de maieſtate poſtulauit; Ti. Nero, cum bonis ſubſcriptoribus; C. Memmius Trib. pl. cum L. Capitone. ad Vrbem acceſſit ad XII. Cal. Oct. nihil turpius, nec deſertius. ſed his iudicijs nihil audeo confidere. quòd

Cato non ualebat, adhuc de pecunijs repetundis nõ erat poſtulatus. Pompeius à me ualde contendit de reditu in gratiam, ſed adhuc nihil profecit, nec, ſi ullam partem libertatis tenebo, proficiet. Tuas literas uehementer expecto. Quod ſcribis, te audiſſe in candidatorum conſularium coitione me interfuiſſe: id falſum eſt: eiuſmodi enim pactiones in ea coitione factæ, quas poſtea Memmius patefecit, ut nemo bonus intereſſe debuerit: & ſimul mihi committendum non fuit, ut ijs coitionibus intereſſem, quibus Meſſala excluderetur: cui quidem uehementer ſatisfacio rebus omnibus; ut arbitror, etiam Memmio. Domitio ipſi multa iam feci, quæ uoluit, quæq; à me petiuit. Scaurum beneficio defenſionis ualde obligaui. adhuc erat ualde incertum, & quando comitia, & qui Conſules futuri eſſent. Cum hanc iam epiſtolam complicarem, tabellarij à uobis uenerunt ad X I. Cal. Sept. uiceſimo die. ò me ſolicitum, quantum ego dolui in Cæſaris ſuauiſſimis literis: ſed quo erant ſuauiores, eo maiorem dolorem illius ille caſus afferebat. Sed ad tuas uenio literas. primum tuam remanſionem etiam atque etiam probo, præſertim cum, ut ſcribis, cum Cæſare communicaris. Oppium miror quidquam cum Publilio: mihi enim non placuerat.

Quod interiore epiſtola ſcribis, me Idibus Sept. Pompeio legatum iri: id ego non audiui; ſcripſiq; ad Cæſarem, Vibullium Cæſaris mandata de mea manſione ad Pompeium pertuliſſe, nec ad Oppium, quo conſilio? quãquam Oppiũ ego tenui, quòd priores partes Bibuli erãt: cum eo enim coràm Cæſar egerat, ad Oppium ſcripſerat. ego uero nullas δευτέρας φροντίδας habere poſ=

ſum in Cæſaris rebus. ille mihi ſecundum te, & liberos noſtros ita eſt, ut ſit penè par. uideor id iudicio facere: iam enim debeo, ſed tamen amore ſum incenſus. Cum ſcripſiſſem hæc infima, quæ ſunt mea manu, uenit ad nos Cicero tuus ad cœnam, cum Pomponia foris cœnaret, deditq; mihi epiſtolam legendam tuam, quam paulo ante acceperat ab Ariſtophane meo, ualde mehercule & ſuauem, et grauem; qua ſum admodum delectatus. dedit etiam alteram illam mihi, qua iubes eum mihi eſſe affixum tanquam magiſtro. quàm illum epiſtolæ illæ delectarunt? quàm me? nihil puero illo ſuauius, nihil noſtri amantius. hæc inter cœnam Tironi dictaui, ne mirere alia manu eſſe. Annali literæ tuæ pergratæ fuerunt, quòd & curares de ſe diligenter, & tamen conſilio ſe ueriſſimo iuuares. P. Seruilius pater ex literis, quas ſibi à Cæſare miſſas eſſe dicebat, ſignificabat, ualde te ſibi gratum feciſſe, quòd de ſua uoluntate erga Cæſarem humaniſſime, diligentiſſiméq; locutus eſſes. Cum Romam ex Arpinati reuertiſſem, dictum mihi eſt, Hippodamum ad te profectum eſſe. nō poſſum ſcribere, me miratum eſſe illum tam inhumaniter feciſſe, ut ſine meis literis ad te proficiſceretur: illud ſcribo, mihi moleſtum fuiſſe: iam enim diu cogitaueram, ex eo, quod tu ad me ſcripſeras, ut, ſi quid eſſet, quod ad te diligentius perferri uellem, illi darem: quòd mehercule hiſce literis, quas uulgo ad te mitto, nihil ferè ſcribo, quod ſi in aliculus manus inciderit, moleſte ferendum ſit. Minutio me, & Saluio, & Labeoni reſeruabam. Labeo autem tarde proficiſcetur, aut hic manebit. Hippodamus ne num quidem quid uellem rogauit. T. Pinarius ama=

bilem ad me de te literas mittit, ſe maxime literis, ſermonibus, cœnis denique tuis delectari. is homo ſemper me delectauit, fraterq́; eius mecũ eſt multum. quare, ut inſtituiſti, complectere adoleſcentem. Quòd multos dies epiſtolam in manibus habui propter commorationem tabellariorum, ideo multa coniecta ſunt, aliud alio tempore, uelut hoc. T. Anitius mihi ſæpe iam dixit, ſeſe tibi ſuburbanum, ſi quod inueniſſet, non dubitaturum eſſe emere. in eius ſermone ego utrunque ſoleo admirari; et te de ſuburbano emendo, cum ad illum ſcribas, non modo ad me non ſcribere, ſed etiam aliam in ſententiam ſcribere; & , cum ad illum ſcribas, nihil te recordari de ſe, de epiſtolis illis, quas in Tuſculano eius mihi oſtendiſti, nihil de præceptis Epicharmi. γνῶθι, πῶς ἄλλῳ κέχρηται. totum denique uultum, animum, ſermonem eius, quemadmodum conijcio, quaſi. ſed hæc tu uideris. de ſuburbano, cura ut ſciam quid uelis: & ſimul, ne quid ille turbet, uide. quid præterea? quid? etiam. Gabinius ad IIII. Cal. Oct. noctu in urbem introiuit, & hodie hora octaua, cum edicto C. Alfij de maieſtate eũ adeſſe oporteret, concurſu magno, et odio uniuerſi populi penè afflictus eſt. nihil illo turpius. proximus eſt tamen Piſo. itaque mirificum ἐμβόλιον cogito in ſecundum meorum librorum inducere, dicentem Apollinem in conſilio Deorum, qualis reditus duorum imperatorum futurus eſſet, quorum alter exercitum perdidiſſet, alter uendidiſſet. Ex Britania Cæſar ad me Cal. Sept. dedit literas, quas ego accepi ad IIII. Cal. Oct. ſatis commodas de Britanicis rebus: quibus, ne admirer, quòd à te nullas acceperim, ſcribit, ſe ſine te fuiſſe, cum

ad mare acceſſerit. ad eas ego literas nihil reſcripſi, ne gratulandi quidem cauſa, propter eius luctum. Te oro etiam atque etiam, mi frater, ut ualeas.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

AD VI. Id. Oct. Saluius Oſtiā ueſperi naui profectus erat cū ijs rebus, quas tibi domo mitti uolueras. eodē die Gabiniū ad populū luculēte calefecerat Mēmius, ſic, ut Calidio uerbum facere pro eo nō licuerit. poſtridie autem eius diei, qui erat tum futurus cum hæc ſcribebā ante lucem, apud Catonem erat diuinatio in Gabinium futura inter Memmium, & Ti. Neronem, & C. L. Antonios M. F. putabamus fore, ut Memmio daretur: & ſi erat Neronis mira contentio. quid quæris? probe premitur, niſi noſter Pompeius, Dijs, hominibuſq; inuitis, negotium inuertit. cognoſce nunc hominis audaciam, & aliquid in repub. perdita delectare. cum Gabinius, quacunque ueniebat, triumphum ſe poſtulare dixiſſet, ſubitoq́; bonus imperator noctu Vrbem hoſtium plane inuaſiſſet, in ſenatum ſe non committebat. interim ipſo decimo die, quo ipſum oportebat hoſtium numerum, & militum renunciare, in re hæſit, ſumma in frequentia: cùm uellet exire, à Conſulibus retentus eſt: introducti publicani. homo undique actus, cum à me maxime uulneraretur, non tulit, & me trementi uoce exulem appellauit. hic, ô Dij, nihil unquam honorificentius nobis accidit. conſurrexit ſenatus cum clamore ad unum, ſic, ut ad corpus eius accederet: pari clamore, atque impetu publicani. quid quæris? omnes, tanquam ſi tu eſſes, ita fuerunt. nihil hominū ſermone foris clarius. ego tamen

teneo ab accuſando,uix mehercule, ſed tamen teneo, uel quòd no'o cum Pompeio pugnare (ſatis eſt, quòd inſtat de Milone) uel quòd iudices nullos habemus. ἀπότευγμα formido. addo etiam maleuolētiā hominū; & timeo, ne illi me accuſante aliquid accidat: nec diſſero rem et ſi ne me, & non nihil per me confici poſſe. De ambitu poſtulati ſunt omnes, qui Conſulatum petūt, à Memmio Domitius, à Q. Curio bono & erudito adoleſcente Memmius, à Q. Pompeio Meſſala, à Triario Scaurus. magna res in motu eſt, propterea quòd aut hominum, aut legum interitus oſtenditur. opera datur, ut iudicia ne fiant. res uidetur ſpectare ad interregnum. Conſules comitia habere cupiunt, rei nolunt, & maxime Memmius, quòd Cæſaris aduentu ſperat ſe futurum Conſulem: ſed mirum in modū iacet. Domitius cū Meſſala certus eſſe uidebatur. Scaurus refrixerat. Appius ſine lege curiata confirmat ſe Lentulo noſtro ſucceſſurū: qui quidem mirificus illo die, quod penè præterij, fuit in Gabinium: accuſauit maieſtatis: nomina data, cum ille uerbum nullum: habes forenſia. Domi recte, & ipſa domus à redemptoribus tractatur non indiligenter. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

OCCVPATIONVM mearū ſignū tibi ſit librarij manus. diē ſcito eſſe nullū, quo die non dicā pro reo. ita, quidquid conficio, aut cogito, in ambulationis ferè tempus confero. negotia noſtra ſic ſe habent: domeſtica uero, ut uolumus. ualent pueri, ſtudioſe diſcunt, diligenter docentur, & nos, & inter ſe amant. expolitiones utriuſque noſtrū ſunt in manibus, ſed tua ad perfectum

iá res eſt ruſtica Arcani,& Laterij. præterea de aqua, & uia nihil prætermiſi quadam epiſtola, quin enudeate ad te perſcriberem. ſed me illa cura ſolicitat, angitq; uehemẽter, quòd dierũ iam amplius L interuallo nihil à te, nihil à Cæſare, nihil ex iſtis locis non modo literarum, ſed ne rumoris quidem affluxit. me autẽ iam et mare iſtuc, & terra ſolicitat: neque deſino, ut fit in amore, ea, quæ minime uolo, cogitare. quare non equidem iam te rogo ut ad me de te, de rebus iſtis ſcribas: (nunquam enim, cum potes, prætermittis) ſed hoc te ſcire uolo, nihil ferè me unquam ita expectaſſe, ut, cum hæc ſcribebam, literas tuas. Nunc cognoſce ea, quæ ſunt in Rep. Comitiorum quotidie ſinguli dies tolluntur obnunciationibus, magna uoluntate bonorum omnium: tanta inuidia ſunt Conſules propter ſuſpicionem pactorum à candidatis præmiorum. candidati cõſulares quatuor omnes rei. cauſæ ſunt difficiles: ſed enitemur, ut Meſſala noſter ſaluus ſit: quod eſt etiam cum reliquorum ſalute coniunctum. Gabinium de ambitu reum fecit P. Sylla, ſubſcribente priuigno Memmio, fratre Cæcilio, Sylla filio. contra dixit L. Torquatus, omnibusq; libentius non obtinuit. quæris, quid fiet: ſciemus de maieſtate triduo: quo quidem in iudicio odio premitur omnium generum, maxime teſtibus ceditur: accuſatoribus frigidiſſimis utitur. conſilium uarium, quæſitor grauis, & firmus Alfius, Pompeius uehemens in iudicibus rogandis. quid futurum ſit, neſcio: locum tamen illi in ciuitate non uideo. animum præbeo ad illius perniciem moderatum, ad rerum euentum leniſſimum. habes ferè de omnibus rebus. unum illud addam. Cicero tuus, noſterq; ſummo ſtudio eſt

Pæonij ſui rhetoris, hominis, opinor, ualde exercitati, & boni: ſed noſtrum inſtituendi genus eſſe paulo eruditius, & θετικώτερον, non ignoras. quare neque ego impediri Ciceronis iter, atque illam diſciplinam uolo: & ipſe puer magis illo declamatorio genere duci, & delectari uidetur. in quo quoniam ipſi quoque fuimus, patiamur illum ire noſtris itineribus: eodem enim peruenturum eſſe confidimus. ſed tamen, ſi nobiſcum eum rus aliquò eduxerimus, in hanc noſtram rationem, cõſuetudinemq́; inducemus: magna enim nobis à te propoſita merces eſt: quam certe noſtra culpa nunquam minus aſſequemur. Quibus in locis, & qua ſpe hiematurus ſis, ad me quamdiligentiſſime ſcribas, uelim. Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

GABINIVS *abſolutus eſt. omnino nihil accuſatore Lentulo, ſubſcriptoribusq́; eius infantius: nihil illo cõſilio ſordidius. ſed tamen, niſi incredibilis cõtentio, & preces Põpeij, Dictaturæ etiã rumor plenus timoris fuiſſet, ipſi Lentulo nõ reſpondiſſet, qui cum illo accuſatore, illoq́; conſilio ſententijs condemnatus ſit* XXXI, *cum* LXX *tuliſſent. eſt omnino tam graui fama hoc iudicium, ut uideatur reliquis iudicijs periturus, & maxime de pecunijs repetundis. ſed uides nullam eſſe remp. nullum ſenatum, nulla iudicia, nullam in ullo noſtrum dignitatem. quid plura de iudicibus? duo prætorij ſederũt, Domitius Caluinus; is aperte abſoluit, ut omnes uiderẽt: & Cato; is, diruptis tabellis, de circulo ſe ſubduxit, & Põpeio primus nũciauit. aiunt non nulli, Saluſtius item, me oportuiſſe accuſare. his ego iudicibus committerem?*

quid eſſem, ſi me agente eſſet elapſus? ſed me alia mouerunt. non putaſſet ſibi Pompeius de illius ſalute, ſed de ſua dignitate mecum eſſe certamen: in Vrbem introiſſet: ad inimicitias res ueniſſet: cum Aeſernino Samnite Pacideianus comparatus uiderer: auriculam fortaſſe mordicus abſtuliſſet: cum Clodio quidem certe rediſſet in gratiam. ego uero meum conſilium, ſi præſertim tu non improbas, uehementer approbo. ille cum à me ſingularibus meis ſtudijs ornatus eſſet; cumq; ego illi nihil deberem, ille mihi omnia; tamen in rep. me à ſe diſſentientem non tulit, (nihil dicam grauius) & minus potens eo tempore, quid in me florentem poſſet, oſtẽdit. nũc, cum ego ne curem quidem multum poſſe, res quidem publica certe nihil poſſit, unus ille omnia; cum illo ipſo contenderem? ſic enim faciendum fuiſſet. non exiſtimo te putare id mihi ſuſcipiendum fuiſſe. alterutrum, inquit idem Saluſtius: defendiſſes, idq; Pompeio cõtendenti dediſſes: etenim uehementer orabat. lepidum amicum Saluſtium, qui mihi aut inimicitias putet periculoſas ſubeundas fuiſſe, aut infamiam ſempiternam: ego uero hac mediocritate delector. ac mihi illud iucundum eſt, quòd, cum teſtimonium ſecundum fidem, & religionem grauiſſime dixiſſem, reus dixit, ſi in ciuitate licuiſſet ſibi eſſe, mihi ſe ſatisfacturum, neque me quidquam interrogauit. De uerſibus, quos tibi à me ſcribis uis, deeſt mihi quidem opera, quæ non modo tempus, ſed etiam animum uacuũ ab omni cura deſiderat: ſed abeſt etiam ἐνθουσιασμός: non enim ſumus omnino ſine cura uenientis anni, etſi ſumus ſine timore. ſimul & illud, (ſine ulla mehercule ironia loquor) tibi iſtius generis in ſcribendo

TT

priores partes tribuo, quàm mihi. De bibliotheca tua græca ſupplenda, libris cõmutandis, latinis comparandis, ualde uelim iſta confici, præſertim cum ad meũ quoque uſum ſpectent. ſed ego, mihi ipſi iſta per quem agam, nõ habeo: neque enim uenalia ſunt, quæ quidé placeãt, & confici niſi per hominem & peritum, & diligentem nõ poſſunt. Chryſippo tamen imperabo, & cum Tyrannione loquar. De fiſco quid egerit Scipio, quæram. quod uidebitur rectũ eſſe, curabo. De Aſcanione, tu uero, quod uoles, facies: me nihil interpono. De ſuburbano, quòd non properas, laudo: ut tu habeas, hortor. hæc ſcripſi ad VIII. *Cal. Nou. quo die ludi cõmittebantur, in Tuſculanum proficiſcens, ducensq; mecum Ciceronem meum in ludum diſcendi, non luſionis, ea re non longius, quàm uellé, quòd Pomptino ad triũphũ ad* III. *Non. Nou. uolebam adeſſe: etenim erit neſcio quid negotioli: nam Cato, & Seruilius Prætores prohibituros ſe minantur: nec, quid poſſint, ſcio: ille enim & Appiũ Cõſulé ſecũ habebit, & Prætores, & Tribunos pl. ſed minantur tamen, in primiſq; ἄρη πνέων Q. Scæuola. Cura mi ſuauiſſime, & cariſſime frater, ut ualeas.*

MARCVS QVINTO FRATRI S.

QVOD *quæris, quid de illis libris egerim, quos, cũ eſſem in Cumano, ſcribere inſtitui: nõ ceſſaui, neque ceſſo, ſed ſæpe iam ſcribẽdi totum conſiliũ, rationẽq; mutaui: nã iam duobus factis libris (in quibus nouendialibus ijs ferijs, quæ fuerunt Tuditano, & Aquilio Coſs. ſermo eſt à me inſtitutus Africani, paulo ante mortem, &*

Lælij; Phili, Manilij, Q. Tuberonis, & Lælij generorum Fannij, & Scæuolæ; ſermo autem in nouem & dies, & libros diſtributus de optimo ſtatu ciuitatis, & de optimo ciue: ſanè texebatur opus luculenter, hominumq; dignitas aliquantum orationi ponderis afferebat) hi libri cum in Tuſculano mihi legerentur audiente Saluſtio, admonitus ſum ab illo, multo maiore auctoritate illis de rebus dici poſſe, ſi ipſe loquerer de rep. præſertim cum eſſem non Heraclides Ponticus, ſed conſularis, & is, qui in maximis uerſatus in repub. rebus eſſem: quæ tam antiquis hominibus attribuerem, ea uiſum iri ficta eſſe: oratorum ſermonem in illis noſtris libris, quòd eſſet de ratione dicendi, belle à me remouiſſe, ad eos tamen retuliſſe, quos ipſe uidiſſem: Ariſtotelem denique, quæ de rep. & præſtante uiro ſcribit, ipſum loqui. commouit me, & eo magis, quòd maximos motus noſtræ ciuitatis attingere non poteram, quòd erant inferiores, quàm illorum ætas, qui loquebantur: ego autem id ipſum tum eram ſecutus, ne in noſtra tempora incurrens, offenderem quempiam. nunc & id uitabo, & loquar ipſe tecum, & tamen illa, quæ inſtitueram, ad te, ſi Romam uenero, mittam: puto enim te exiſtimaturum, à me libros illos non ſine aliquo meo ſtomacho eſſe relictos. *Cæſaris amore, quem ad me perſcribit, unice delector: promiſſis ijs, quæ oſtendit, non ualde pendeo: nec honores ſitio, nec deſidero gloriam, magiſq; eius uoluntatis perpetuitatem, quàm promiſſorum exitum expecto: uiuo tamen in ea ambitione, & labore, tanquam id, quod non poſtulo, expectem.* *Quod me de faciendis uerſi-*

bus rogas: incredibile eſt mi frater, quàm egeã tempore: nec ſanè ſatis commoueor animo ad ea, quæ uis, canenda. ὑποθέσεις uero, & ea quæ ipſe ego ne cogitãdo quidem conſequor, tu, qui omneis iſto eloquendi, & exprimendi genere ſuperaſti, à me petis? facerem tamen, ut poſſem: ſed, quod te minime fugit, opus eſt ad poema quadam animi alacritate, quam plane mihi tempora eripiunt. abduco equidem me ab omni reip. cura, dedóq; literis: ſed tamen indicabo tibi, quod mehercule in primis te cælatum uolebam: angor mi ſuauiſſime frater, angor, nullam eſſe remp. nulla iudicia, noſtrúmq; hoc tempus ætatis, quod in illa auctoritate ſenatoria florere debebat, aut forenſi labore iactari, aut domeſticis literis ſuſtentari. illud uero, quod à puero adamaram, αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, totum occidiſſe: inimicos à me partim non oppugnatos, partim etiã eſſe defenſos: meum non modo animum, ſed ne odium quidem eſſe liberum: unúmq; ex omnibus Cæſarem eſſe inuentum, qui me tantum, quantum ego uellem, amaret; aut etiam, ſicut alij putant, hũc unum eſſe, qui uellet. quorũ tamen nihil eſt eiuſmodi, ut ego me non multa conſolatione quotidie leniam. ſed illa erit conſolatio maxima, ſi unà erimus. nũc ad illa uel grauiſſimum accedit tui deſiderium. Gabinium ſi, ut Panſa putat oportuiſſe, defendiſſem, concidiſſem. qui illum oderunt, (ij ſunt toti ordines) propter quem oderunt, me ipſum odiſſe cœpiſſent. tenui me, ut puto, egregie: tantum ut facerẽ, quantum omnes uiderent. & in omni ſumma, ut mones, ualde me ad otium, pacémq; conuerto. De libris, Tyrannio eſt ceſſator: Chryſippo dicam: ſed res operoſa eſt,

& hominis perdiligentis : ſentio ipſe, qui in ſummo ſtudio nihil aſſequor. de latinis uero quò me uertã, neſcio: ita mendoſe & ſcribuntur, & ueneunt: ſed tamen, quod fieri poterit, non negligam. Cerbrius, ut ante ad te ſcripſi, Romæ eſt : & qui omnia adiurant, debere tibi ualde renunciant. ab ærario puto confectũ eſſe, dum abſum.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

QVATVOR *tragœdias* XVI. *diebus abſoluiſſe cũ ſcribas, tu quidquã ab alio mutuaris? & πλέον quæris, cum Electram, & Troadem ſcripſeris? ceſſator eſſe noli, & illud, γνῶθι σεαυτὸν, noli putare ad arrogantiam minuendam ſolum eſſe dictum, uerum etiam ut bona noſtra norimus. ſed & iſtas, & Erigonam mihi uelim mittas. habes duas epiſtolas proximas.* Vale.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

ROMAE, *et maxime Appia ad Martis mira proluuies: Craſſipedis ambulatio ablata, horti, tabernæ pluri mæ: magna uis aquæ uſque ad piſcinã publicã. uiget illud Homeri,* ἤματ᾽ ὀπωρινῷ, ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ Ζεὺς *cadit. n. in abſolutioné Gabinij,* ὅτε δή γ᾽ ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπήνῃ· οἳ βίῃ εἰν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας, Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες: *ſed hæc non curare decreui. Romam cum uenero, quæ perſpexero, ſcribam ad te, & maxime de Dictatura, & ad Labienum, & ad Ligurium literas dabo. hanc ſcripſi ante ad lycnuchum ligneolum; qui mihi erat periucundus, quòd eum te aiebant, cum eſſes Sami, curaſſe faciendum.* Vale mi ſuauiſſime, & optime frater.

MARCVS QVINTO FRATRI S.

SVPERIORI *epiſtolæ quod reſpondeam, nihil eſt: quæ plena ſtomachi, & querelarũ eſt: quo in genere alterã quoque te ſcribis pridie* Labieno *dediſſe, qui adhuc non uenerat: deleuit enim mihi omnẽ moleſtiã recentior epiſtola. tantum te & moneo, et rogo, ut in iſtis moleſtijs, & laboribus, & deſiderijs recordere, conſilium noſtrum quod fuerit profectionis tuæ: nõ enim cõmoda quadam ſequebamur parua, ac mediocria: quid. n. erat, quod diſceſſu noſtro emendum putaremus? præſidium firmiſſimum petebamus ex optimi, & potentiſſimi uiri beneuolentia ad omnem ſtatum noſtræ dignitatis. plura ponũtur in ſpe, quàm in pecunijs: reliqua ad iacturam ſtruentur. quare, ſi crebro referes animũ tuum ad rationem & ueteris conſilij noſtri, & ſpei, facilius iſtos militiæ labores, cæteraq́;, quæ te offendunt, feres, & tamen, cũ uoles, depones. ſed eius rei maturitas neque dũ uenit, & tamen iam appropinquat.* Etiam *illud te admoneo, ne quid ullis literis committas, quod ſi prolatum ſit, moleſte feramus. multa ſunt, quæ ego neſcire malo, quàm cum aliquo periculo fieri certior. plura ad te uacuo animo ſcribam, cũ, ut ſpero, ſe* Cicero *meus belle habebit. tu uelim cures, ut ſciam, quibus nõ, dare oporteat eas, quas ad te deinde literas mittemus,* Cæſaris *ne tabellarijs, ut is ad te protinus mittat, an* Labieno: *ubi. n. iſti ſint* Neruij, *& quàm longe abſint, neſcio.* De *uirtute, & grauitate* Cæſaris, *quã in ſummo dolore adhibuiſſet, magnã ex epiſtola tua accepi uoluptatem.* Quod *me inſtitutum ad illum poema iubes perficere: etſi diſtetus cum opera,*

tũ animo ſum multo magis, quoniam tamen ex epiſtola, quã ad te miſerã, cognouit Cæſar me aliquid eſſe exorſum, reuertar ad inſtitutum, idq́; perficiam his ſupplicationum otioſis diebus: quibus Meſſalã iam noſtrum, reliquoſq́; moleſtia leuatos uehementer gaudeo: eumq́; quòd certum Conſulem cum Domitio numeratis, nihil à noſtra opinione diſſentitis. ego Meſſalam Cæſari præſtabo. ſed Memmius in aduentu Cæſaris habet ſpem. in quo illum puto errare. hic quidem friget. Scaurum autem iam pridem Pompeius abiecit: res prolatæ: ad interregnum comitia adducta: rumor Dictatoris, iniucundus bonis; mihi etiam magis, quæ loquuntur. ſed tota res & timetur, & refrigeſcit. Pompeius plane ſe negat uelle. antea ipſe mihi non negabat. Hirrus auctor fore uidetur: ò Dij, quàm ineptus, quàm ſe ipſe amans ſine riuali. Craſſum Iunianum, hominem mihi deditum per me, deterruit. uelit, nolit, ſcire difficile eſt. Hirro tamẽ agente nolle ſe non probabit. aliud hoc tempore de rep. nihil loquebantur, agebatur quidem certe nihil. Serrani Domeſtici filij funus perluctuoſum fuit: ad IIII. Cal. Dec. laudauit pater ſcripto meo. Nunc de Milone. Pompeius ei nihil tribuit, & omnia Guttæ; dicitq́; ſe perfecturum, ut in illo Cæſar incumbat. hoc horret Milo, nec iniuria: &, ſi ille Dictator factus ſit, penè diffidit. interceſſorem Dictaturæ ſi iuuerit manu, & præſidio ſuo, Pompeium metuit inimicum: ſi non iuuerit, timet, ne per uim perferatur. ludos apparat magnificentiſſimos, ſic inquam, ut nemo ſumptuoſiores: ſtulte, bis, terq́;, non poſtulatus: uel quia munus magnificũ dederat, uel quia facultates non erant, uel quia magiſter, uel

quia potuerat magiſtrum ſe, nõ Aedilem putare. omnia ferè ſcripſi. Cura mi cariſſime frater, ut ualeas.

De Gabinio *nihil fuit faciendum iſtorum, quæ amantiſſime cogitata ſunt.* τότε μοι χάνοι. *feci ſumma cum grauitate, ut omnes ſentiunt, & ſumma cum lenitate, quæ feci. illũ neque urſi, neque leuaui. teſtis uehemẽs fui: prætereа quieui: exitum iudicij fœdum, & perniciosum leuiſſime tuli. quod quidem bonũ mihi nunc denique redundat, ut his malis reip. licentiáq; audacium, qua ante rumpebar, nunc ne mouear quidem: nihil eſt enim perditius his hominibus, his tẽporibus: itaque ex rep. quoniam uoluptatis nihil iam capi poteſt; cur ſtomacher, neſcio. literæ me, & ſtudia noſtra, & otiũ, uilláq; delectãt, maximéq; pueri noſtri. angit unus* Milo*: ſed uelim finem afferat* Conſulatus*. in quo enitar non minus, quàm ſum eniſus in noſtro: tuq; iſtinc, quod facis, adiuuabis. de quo cætera, niſi plane uis eripuerit, recte ſunt. de re familiari timeo.* ὁ δὲ μαίνεται οὐκ ἔτ᾽ ἀνεκτῶς, *qui ludos* HS C C.C *comparet. cuius in hoc uno conſiderantiam & ego ſuſtinebo, ut potero, &, tu ut poſſis, eſt tuorum neruorum.* De *motu temporum uenientis anni, nihil te intelligere uolueram domeſtici timoris, ſed de commũi reip. ſtatu. in quo etiam ſi nihil procuro, tamen nihil curare uix poſſum. quàm autem te uelim cautum eſſe in ſcribẽdo, ex hoc conijcito, quòd ego ad te ne hæc quidem ſcribo, quæ palàm in rep. turbantur, ne cuiuſquam animum meæ literæ interceptæ offendant. quare domeſtica cura te leuatum uolo. in rep. ſcio quàm ſolicitus eſſe ſoleas. uideo* Meſſalam *noſtrũ* Conſulẽ*; ſi per interregem, ſine iudicio; ſi per* Dictatorem*, tamen ſine pericu-*

lo. odij nihil habet. Hortenſij calor multum ualebit. Gabinij abſolutio lex impunitatis putatur. ἐν παρέργῳ. de Dictatore tamen actum adhuc nihil eſt. Pompeius abeſt: Appius miſcet: Hirrus parat: multi interceſſores numerantur: populus non curat: principes nolunt: ego quieſco. De mancipijs, quod mihi polliceris, ualde te amo: & ſum equidē, uti ſcribis, & Romæ, & in prædijs infrequens. ſed caue, amabo, quidquā, quod ad meū commodum attineat, niſi maximo tuo cōmodo, & maxima tua facultate mi frater cogitaris. De epiſtola Vatinij riſi. ſed me ab eo ita obſeruari ſcio, ut eius iſta odia non ſorbeam ſolum, ſed etiam concoquam. Quod me hortaris ut abſoluam, habeo abſolutum, ſuaue, mihi quidem ut uidetur, ἔπος, ad Cæſarem. ſed quæro locupletem tabellarium; ne accidat quod Erigonæ tuæ, cui ſoli Cæſare imperatore iter ex Gallia tutum non fuit. quid, ſi cæmentum bonum nō haberem, deturbem ædificium? quod quidem quotidie mihi magis placet; in primiſq; inferior perticus, & eius conclauia fiunt recte. De Arcano, Cæſaris opus eſt, uel mehercule etiam elegātioris alicuius: imagines enim iſtæ, & palæſtra, & piſcina, & nilus multorum Philotimorum eſt, non Diphilorum. ſed & ipſi ea adibimus, & mittemus, & mandabimus. De Felicis teſtamento, tum magis querere, ſi ſcias: quas enim tabulas ſe putauit obſignare, in quibus in uncijs firmiſſimum tenuerat, (lapſus eſt per errorem & ſuum, & Sicuræ ſerui) non obſignauit: quas noluit, eas obſignauit. ἀλλ' οἰμωζέτω: nos modo ualeamus. Ciceronem, & ut rogas, amo, & ut meretur, & ut debeo: dimitto autem à me, & ut à magiſtris ne abdu-

cam, & quòd mater Pomponia diſcedit, ſine qua edacitatem pueri pertimeſco. ſed ſumus unà tamen ualde multum. reſcripſi ad omnia. Mi ſuauiſſime, & optime frater uale.

AD OCTAVIVM EPISTOLA.

SI PER tuas legiones mihi licitum fuiſſet, quæ nomini meo, populoq; R. ſunt inimiciſſimæ, uenire in ſenatum, coramq; de rep. diſputare, feciſſem, neque tã libenter, quàm neceſſario: nulla .n. remedia, quæ uulneribus adhibentur, tam faciunt dolorem, quàm quæ ſunt ſalutaria. ſed quoniam cohortibus armatis circũſeptus ſenatus nihil aliud uere poteſt decernere, niſi timere; in Capitolio ſigna ſunt, in urbe milites uagantur, in campo caſtra ponũtur, & Italia tota legionibus, ad libertatẽ noſtram conſcriptis, ad ſeruitutem adductis, equitatuq; exterarũ nationũ diſtinetur. cedã tibi in præſentia foro, curia, & ſanctiſſimis Deorum immortalium templis: in quibus, reuiuiſcente iam libertate, deinde rurſus oppreſſa, ſenatus nihil cõſulitur, timet multa, aſſentitur omnia: poſt etiam paulo, temporibus ita poſtulantibus, cedam Vrbe: quam per me conſeruatam, ut eſſet libera; in ſeruitute uidere non potero: cedam uita; quæ quanquam ſolicita eſt, tamen, ſi profutura eſt reip. bona ſpe poſteritatis me conſolatur; qua ſublata, nõ dubitãter occidã: atque ita cedam, ut fortuna iudicio meo, nõ animus mihi defuiſſe uideatur. illud uero, quod & præſentis doloris eſt indiciũ, et præteritæ iniuriæ teſtimonium, & abſentium ſenſus ſignificatio, nõ prætermittam, quin, quoniam coràm id facerẽ prohibeor, abſens proſim, ſi quidẽ.

mea ſalus aut utilis reip. eſt, aut coniuncta certe publicæ ſaluti. nam per Deum immortalium fidem (niſi forte fruſtra eos appello, quorum aures, atque animus à nobis abhorret) perq; fortunam populi R. quæ quanquam nobis infeſta eſt, fuit aliquando propitia, & ut ſpero, futura eſt; quis tam expers humanitatis, quis huius urbis nomini, ac ſedibus uſque adeo eſt inimicus, ut iſta aut diſſimulare poſſit, aut non dolere? aut, ſi nulla ratione publicis incommodis mederi queat, non morte proprium periculum uitet? nam, ut ordiar ab initio, & perducam ad extremum, & nouiſſima conferam primis, quæ non poſterior dies acerbior priore, & quæ non inſequens hora antecedente calamitoſior populo R. illuxit? M. Antonius, uir animi maximi, (utinam etiam ſapientis conſilij fuiſſet) C. Cæſare fortiſſime, ſed parum feliciter à reip. dominatione ſemoto, concupierat magis regium, quàm libera ciuitas pati poterat, principatum: publicam dilapidabat pecuniam: ærarium exhauriebat: minuebat uectigalia: donabat ciuitates ex commentario: Dictaturam gerebat; leges imponebat: prohibebat Dictatorem creari legibus: S. C. ipſe repugnabat in ſenatu: prouincias unus omnes concupiebat: cui ſordebat Macedonia prouincia, quam uictor ſibi ſumpſerat Cæſar. quid de hoc ſperare, aut expectare nos oportebat? extitiſti tu uindex noſtræ libertatis, ut tunc quidem, optimus; (quod utinam neque noſtra nos opinio, neque tua fides fefelliſſet) & ueteranis in unum conductis, & duabus legionibus à pernicie patriæ ad ſalutem auocatis, ſubito propè iam affectam, ac proſtratam rempub. tuis opibus extuliſti. quæ tibi non, ante quàm poſtulares, maiora quàm

uelles, plura quàm ſperares, detulit ſenatus? dedit faſces, ut cũ auctoritate defenſorem haberet, non ut imperio ſe aduerſum armaret: appellauit imperatorem, hoſtium exercitu pulſo tribuens honorem, non ut ſua cæde caſus ille fugiens exercitus te nominaret imperatorem: decreuit in foro ſtatuam, locum in ſenatu, ſummum honorem ante tempus: ſi quid aliud eſt, quod dari poſſit, addat. quid aliud eſt maius, quod uelis ſumere? ſin autem ſupra ætatem, ſupra conſuetudinem, ſupra etiam mortalitatem tuam tibi ſunt omnia tributa: cur aut ingratus crudeliter, aut immemor beneficij ſcelerate circunſcribis ſenatum? quò te miſimus? à quibus reuerteris? contra quós armauimus? quibus arma cogitas inferre? à quibus exercitum abducis? aduerſus quos aciem ſtruis? cur hoſtis relinquitur, ciuis hoſtis loco ponitur? cur caſtra medio itinere longius aduerſariorum caſtris, & propius Vrbem mouentur? ò me nũquam ſapientem, & aliquando id, quod non erat fruſtra exiſtimatum. quantum te popule R. de me fefellit opinio. ò meam calamitoſam, ac præcipitem ſenectutem. ò turpem exacta, dementiq; ætate canitiem. ego patres conſcriptos ad parricidium induxi: ego rempub. fefelli: ego ipſe ſenatum ſibi manus afferre coegi, cum te Iunonium puerum, & matris tuæ partum aureum eſſe dixi. at te fata patriæ Paridem futurum prædicabant, qui uaſtares Vrbem incendio, Italiam bello, qui caſtra in templis Deorum immortalium, ſenatum in caſtris habiturus eſſes. ò miſeram, & in breui tam celerem, & tam uariam reipub. commutationem. quiſnam tali futurus ingenio eſt, qui poſſit hæc ita man-

dare literis, ut facta, non ficta uideantur eſſe? quis erit tanta animi facilitate, qui, quæ ueriſſime memoria propagata fuerint, non fabulæ ſimilia ſit exiſtimaturus? cogita enim Antonium hoſtem iudicatum, ab eo circunſeſſum Conſulem deſignatum, eundemq́; reip. parentem: te profectum ad Conſulem liberandum, & hoſtem opprimendum, hoſtemq́; à te fugatum, & Conſulem obſidione liberatum: deinde paulo poſt, fugatum illum hoſtem accerſitum, tanquam cohæredem mortua rep. ad bona populi R. capienda: Cōſulē deſig. rurſum incluſum eò, ubi ſe nō mœnibus, ſed fluminibus, & mōtibus tueretur. hæc quis conabitur exponere? quis credere audebit? liceat ſemel impune peccare: ſit erranti medicina confeſſio: uerum enim dicam: utinam te potius Antoni dominū non expuliſſemus, quàm hunc reciperemus: nō quòd ulla ſit optanda ſeruitus, ſed quia dignitate domini minus turpis eſt fortuna ſerui: in duobus autem malis cum fugiendum maius ſit, leuius eſt eligendum. ille ea tamen exorabat, quæ uolebat auferre: tu extorques. ille Conſul prouinciam petebat: tu priuatus concupiſti. ille ad malorum ſalutem iudicia conſtituebat, & leges ferebat: tu ad perniciem optimorum. ille à ſanguine, & incendio ſeruorū Capitolium tuebatur: tu cruore, & flāma cuncta delere uis. ſi, qui dabat prouincias Caſſio, & Brutis, & illis cuſtodibus nominis noſtri, regnabat: quid faciet, qui uitam adimit? ſi, qui ex Vrbe eijciebat, tyrannus erat: quem hunc uocemus, qui ne locum quidem reliquit exilio? itaque, ſi quid illæ maiorum noſtrorū ſepultæ reliquiæ ſapiunt, ſi non unà cum corpore ſenſus omnis uno atque eodē cōſumptus eſt igni:

quid illis interrogantibus, quid agat nunc populus R. reſpondebit aliquis noſtrum, qui proximus in illã æternam domum diſceſſerit? aut quem accipient de ſuis poſteris nuntium illi ueteres Africani, Maximi, Pauli, Scipiones? quid de ſua patria audient, quam ſpolijs, triumphisq; decorarunt? an eſſe quendam annos XXIII natum, cuius auus fuerit argẽtarius, adſtipulator pater, uterque uero precarium fecerit quæſtum, ſed alter uſque ad ſenectutem, ut non negaret, alter à pueritia, ut non poſſet non confiteri: eum agere, rapere remp. cui nulla uirtus, nullæ bello ſubactæ, & ad imperium adiunctæ prouinciæ, nulla dignitas maiorum conciliaſſet opem potentium, ſed forma per dedecus pecuniam, & nomen nobile conſceleratum impudicitiæ dediſſet: ueteres uulneribus, & ætate confectos Iulianos gladiatores, egentes reliquias Cæſaris, ludi ad rudem compuliſſet, quibus ille ſeptus omnia miſceret, nulli parceret, ſibi uiueret? qui tanquam in dotali matrimonio remp. teſtamento legatam ſibi obtineret. audient duo Decij ſeruire eos ciues, qui ut hoſtibus imperarent, uictoriæ ſe deuouerunt. audiet C. Marius impudico domino parere nos, qui ne militem quidem habere uoluit, niſi pudicum. audiet Brutus eum populum, quem ipſe primo, poſt progenies eius à regibus liberauit, pro turpi ſtupro datum in ſeruitutem. quæ quidem ſi nullo alio, me tamen internuncio ad illos celeriter deferentur: nam ſi uiuus iſta ſubterfugere non potero, unà cum iſtis uitam ſimul fugere decreui.

In quaternione A.

ἀδυνάτον: quod fieri non poteſt. ἐπεὶ οὐχ ἱερήιον οὐδὲ βοείην: non leue petitur præmium. ἑρμαθῆνα: Mineruæ Mercurijq; ſtatua. χρηστομαθῆ: utilia diſcentem, hoc eſt, deditum literis non uulgaribus. γυμνασιώδη: apta gymnaſio. εὐμολπιδῶν πάτρια: Eumolpidarum patria. οἰκεῖον. proprium. σκέψεις, καὶ ἀναβολαί: conſiderationes, & dilationes. ταυτόματον ἡμῶν: caſus noſter.

In quaternione B. ἐν τοῖς πολιτικοῖς: in ciuilibus. τοποθετίαν: loci deſcriptionem. ἀττικώτερα: magis attica. φιλορήτορα: rhetoricæ ſtudioſum. πανήγυρις: conuentus. μάλ᾽ ἀριστοκρατικῶς: ualde pro ſtatu optimatum. γενικῶς: generaliter. ληκύθους: pigmentorum arculas. ἀνεπερπειρασάμην: uenditaui me. ἐπιχειρήματα: argumenta. ὑπόθεσις: materia. ἄρειος πάγος: Areopagus. ἀπρακτότατος: rebus agendis ineptus, ignauiſſimus. καχέκτης: habitu uitiorum deprauatus. φιλέλληνες: Græcorum ſtudioſi, & amatores. παντοίης ἀρετῆς μιμνήσκεο: omnifariæ uirtutis reminiſcere. ὕστερον πρότερον ὁμηρικῶς: ordine conuerſo, Homerice. πρὸς τὸ πρότερον: ad prius. ἔσπετε νῦν μοι μοῦσαι, ὅπως δὴ πρῶτον πῦρ ἔμπεσε: dicite nunc mihi muſæ, quo modo primum ignis iniectus fuerit. παῤῥησίαν: loquendi licentiam. ἀγῶνα: certamen. ἐπισημασίας: ſignificationes geſtuum. ἀποθέωσιν: deificationem. φιλοσοφητέον: philoſophandum. ἐλαφητέον: fugiendum more ceruorum. ἀμαλθεῖον: amaltheum, bibliotheca. s. tua. τοποθεσία: loci deſcriptione.

In quaternione C. ἀφελέστατος: ſimpliciſſimus. πολιτικὸς ἀνὴρ οὐδ᾽ ὄναρ: ciuilis uir ne in ſomnio quidem. τὸ ἐπὶ τῇ φακῇ μύρον: in léte unguē-

tum, prouerbium. ἐπιφωνήματα: *acclamationes.* νῆφε, καὶ μέμνασο ἀπιστεῖν. ἄρθρα ταῦτα τῶν φρενῶν: *uigila, & memineris non credere. hi ſunt nerui ſapientiæ.* τίς πατέρ' αἰνήσει; *quis patrem laudabit?* ἐγκωμιαστικά: *laudatiua.* ἱστορικά: *hiſtorica.* οἱ μὲν πάρ' οὐδὲν εἰσιν, οἷς δ' οὐδὲν μέλει: *hi, qui adſunt, nihili ſunt, illis uero nihil curæ eſt.* ὑπάπτιον: *linor.* μυροθήκιον: *unguenti, & pigmentorum arculam.* ὑπόμνημα: *commentarium.* σεμνότερός τις, καὶ πολιτικώτερος: *grauior quidam, & ciuilior.* ἀποσπάσματα: *reliquiæ quædam.* φιλόπατρις: *ſtudioſus patriæ.* πολιτεία: *repub.* In quaternione D.

ἅλις σπουδῆς: *ſatis ſtudij eſt.* θεῖοι: *patrui.* πελιναίων: Pelinæorum (*ſunt autem populi.*) Κορινθίων, καὶ Ἀθηναίων: Corinthiorum & Athenienſium. ἡρώδης: Herodes. εὐαγγέλια: *boni nuncij præmia.* Κύρου παιδείαν: Cyri inſtitutionem. τὰς διαφάσεις: *lucidas radiorum egreſſiones.* ἔσω ὄψις μὲν η, α, τὸ δὲ ὁρώμενον β, γ, ἀκτῖνες δὲ δ, καὶ ε: *ſit aſpectus* η, α: *quod autem uidetur*, β, γ: *radij uero*, δ, & ε. κατ' εἰδώλων ἐμπτώσεις: *per ſimulacrorum incidentias, uel ingreſſiones.* εἴδωλα: *ſpecies, imagines.* ἔγχυσις: *effuſio.* ὑπόστασιν. *ſtatum.* πολιτείαν: *remp.* σωκρατικῶς εἰς ἑκάτερον: *more Socraticorum in utranque partem.* τὴν ἀρέσκουσαν: *ſententiam quæ placeat.* κατάκρισις: *ſanctio.* ἀριστοκρατικῶς: *ariſtocratice, pro ſtatu optimatum.* εἷς οἰωνὸς ἄριστος ἀμύνεσθαι περὶ πάτρης: *unum augurium optimum defendere patriam.* κατάκρισις, *ſanctio.* ἀριστοκρατικῶς, *de optimi ciuis officio.* Θεοφράστου περὶ φιλοτιμίας: *Theophraſti de honorũ ſtudio.* αἰδέομαι Τρῶας, καὶ Τρῳάδας ἑλκεσιπέπλους: *uereor Troianos, et troianas trahẽteis ueſteis.*

ueſteis. πουλυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην ἀναθήσει: Polydamas mihi primus uitio dabit. Θεοφάνης: Theophanes. φιλοσοφεῖν: philoſophari. ἐπὶ σχολῆς: in otio. γεωγραφικά: de terræ deſcriptione commentarios. ὁ μοειδεῖς: uniformes. ἀνθηρογραφεῖσθαι: floride ſcribi. πολιτευτέον: in rep. uerſandum. ἀνέκδοτα: non edita. πολιτεύομαι: in ciuitate facio. κατὰ τὸ πρακτικὸν: ſecundũ actiuũ. καὶ ὑπὸ στέγη πυκνᾶς ἀκοῦσαι ψεκάδος εὐδούσῃ φρενί: & ſub tecto frequentẽ audire guttã ſecuro animo. βοῶπις: bouis oculos habens. παλινῳδίαν: recãtationem. διβάφῳ: bis tincta purpura. σοφιστεύειν: profiteri. ἐπαγγέλλομαι ἄνδρ᾽ ἀπαμύνεσθαι ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ: polliceor uirum ulciſci, cum aliquis prior moleſtãdo laceſſat. Κικέρων ὁ μικρὸς ἀσπάζεται Τίτον ἀθηναῖον: Cicero paruulus ſalutat Titũ. ὑποσόλοικον: ſubabſurdũ. ἀναφαίνεσθαι: apparere. τρηχεῖ᾽ ἀλλ᾽ ἀγαθὴ κουροτρόφος. οὔτι ἔγωγε ἧς γαίης δύναμαι γλυκερώτερον ἄλλο ἰδέσθαι: Aſpera, ſed bona puerorum nutrix: nequaquam ego ea terra poſſum dulcius quidquã aſpicere. εὐαγγελια: boni nuncij. συγκύρημα: caſum. ζώσης φωνῆς: uiuæ uocis. βοώπιδος: bouis oculos habẽtis. ἀσελγοῦς: intẽperantis. ὀξύπεινος: famelicus, auidiſſimus. συμπόσιον: cõuiuium. κατὰ ὀπώρην τραχύς: ritu pomi dura. ἀδικαίαρχοι: iniuſti magiſtratus. καὶ Κικέρων ὁ φιλόσοφος τὸν πολιτικὸν Τίτον ἀσπάζεται: & Cicero philoſophus Titum ſalutat Reipublicæ deditũ. αὐθωρεὶ: eadẽ hora. Τηλέπυλον Λαιστρυγονίην: Telẽphylũ urbẽ Læſtrygoniã. φιλοσοφῶμεν: philoſophemur. εὐανατρέπτους: confutabiles, infirmas. ἐντυραννεῖσθαι: ſub tyrãno eſſe. In quaternione E. Κικέρων ἀριστοκρατικώτατος παῖς: Cicero ſtatus optimatum ſtudioſiſſimus puer. φυσᾷ γὰρ

οὐ σμικροῖσιν αὐλίσκοις ἔτι, ἀλλ' ἀγρίαις φύσαισι φορβειᾶς ἄτερ : intumeſcit enim non paruis tibiolis amplius, ſed efferis follibus ſine ligula. ἐσοφίζετο: cauillabatur, malitioſe cogitabat. τὸν πρακτικὸν βίον: actiuam uitam: τὸν θεωρητικόν: ſpeculatiuam. πρόσθε λέων, ὄπιθεν δέ: ante leo, poſt uero. εἰ δὲ μή. ſi uero non. ὁμολογουμένως τυραννίδα συσκευάζεται : ſine dubio tyrannis conſtruitur. εὐελπιστία: bona ſpes. ἀδιαφορία: æquanimitas. ἀφιλόδοξον: ambitione uacans. κατὰ τὸ κηδεμονικόν: curioſe. ὑποθήκας: documenta. περὶ τῶν ὅλων: de ſumma rerum. σκοπός: ſcopus. κατὰ λεπτόν: minutatim. ἅλις δρυός: ſatis eſt quercus, i. glandium. τυφλώττω: cæcutio. τῷ καλῷ προσπέπονθα: honeſto ſum affectus. ἀσφάλειαν: ſecuritatem, cautionem, præſidium ad furorem Clodij. ἀκκιζόμεθα, diſſimulamus. ἐν αἰνίγμασιν: obſcure dictis. ἀλληγορίαις: allegorijs. In quaternione F. ἑλικτά, καὶ οὐδέν: inuoluta, & nihil. τὰς τῶν κρατούντων: eſt autem initiũ ſenarioli, qui eſt huiuſmodi apud Euripidem in Phœniſſis. τὰς τῶν κρατούντων ἀμαθίας φέρειν χρεών. potentiũ ſtultitias ferre oportet. In quaternione H. μυστικώτερα: ſecretiora. συλλάβους: indices ex membranula. παλινῳδία: recantatio. ὑποθέσει: argumento. πολιτικός: reip. deditus. ὀπαδοί: milites. ταγοί: duces. Σπάρταν ἔλαχες, ταύταν κόσμει : Spartam ſortitus es, hanc orna. βαθύτης: profunditas. εὐκαιρότερον: opportunius. οὐχ ὁσίη φθιμένοισι: impium mortuis. ſubaudi inſultare. ὁ δὲ οὐκ ἐμπάζετο μύθων: hic uero non curabat ſermones. μήπω μέγαν εἴπῃς πρὶν τελευτήσαντ' ἴδῃς : nil magnum dixeris prius, quàm mortuum uideris. σύκῳ μὰ τὴν δήμητρα σύκον, οὐδὲ ἓν οὕτω ὅμοιον γέγονεν : fico

per Cereré ficus,neque quidquam tam ſimile fuit. περί-ςατις: ſtatus. πολιτικῶς: ciuiliter. γραμμὴν: lineam. καὶ τόδε φωκυλίδου: & hoc Phocylidis. οὐδὲν γλυκύτερον, ἢ πάντα εἰδέναι: nihil dulcius, quàm omnia ſcire. σκυλμὸν: uexationem, perturbationem. ὀξύπεινος: ita curioſus, ut omnia ſcire cupiam: auidiſſimus, ut fame percitus. τὴν παροῦσαν κατάστασιν τυπωδῶς: præſentem ſtatum reipub. quaſi formula quadam expreſſum. συμπάθειαν: condolentiam. ἡμερολεγδὸν: ut quæque ſingulis diebus acciderunt. ἀρεοπαγίτας: areopagitas. τέμπη: loca amœna. σῆμα δέ τοι ἐρέω: ſignum autem tibi dicam. Homerus ἰλ. 253: ἐξοχὴ: excellentia.

In quaternione I. ἐξωτερικοὺς: exteriores. πολιτείᾳ: in libris de repub. τεχνολογίαν: de arte ratiocinationem. ἐμφιλοσοφῆσαι: philoſophari. Ἀττικισμὸς: Attica locutio. συμπάθεια: condolentia. σπουδαιότερον: grauius. δυσδιάγνωστον: difficile cognitu. διαλόγους: ſermones. In quaternione K. φιλοπροσηνέστατα: ſtudio benigniſſimo. ἔρδοι τὶς, faciat aliquis. (ſubaudi quam nouit artem.) δυσδυκοίμητα: difficilia mitigatu. βαθύτητα: profunditatem. μελέτη: meditatio, exercitatio. ἄνω καὶ κάτω: ſurſum, & deorſum. ἄφρακτα: ſunt naues non tectæ, nec munitæ ad pugnandum. ἐπακτρον: genus nauigij. οἷα τ' ἂν δέσποινα, qualis hera fuerit. ἀνεξίαν: tolerantiam. μετέωρος: ſuſpenſus. ὑπομνηματισμὸν: decretum, monimentum. συμπαθῶς: condolenter. νομανδρίαν: uide commentarios. συνηγώνιων: cum illo mœrebam. πολιτικώτερον: ciuilius. παράγγελμα ἐνιαύσιον: quod mandaui de annua adminiſtratione. ἐνδόμυχον,

occultum. ἐπικεφάλια: tributa per capita. συμφιλοδοξοῦ=
σιν: ſimul ſeruiunt. κεφάλαιον: caput. συμπάθειαν:
condolentiam. τὸ νεμεσᾷν: indignari. τοῦ φθονεῖν: ab
inuidendo. In quaternione L. ἐν ἐπιτομῇ: in bre
uiario. πανικά: ſubita quædam tanquam auctore Pane
deo terricula. κενὰ τοῦ πολέμου: inania quædam
in bello. Ariſtoteles li. 3. ἠθικῶν. μώμῳ: qui omnia carpit.
πεφυσίωμαι: elatus ſum. λαμπρά: ſplēdida. ἐν παρόδῳ: in
trāſcurſu. ἀπρόσιτον: nō facilem acceſſu. ἀδωροδόκητον:
incorruptum largitione. κέρας: cornu. εὐημερήματι: felici
eius diei ſucceſſu. ἀκροτελεύτιον: cōcluſionē. γλυκύπικρον:
dulce & amarū. ὑπερβολικῶς: ſupra ueritatē. τέθριππα:
quadrigas. κέρας: cornu. ὁδοῦ πάρεργον: obiter. ἐνδομύ=
χῳ: arcano. οἰκονομίαν: domeſticæ rei ordinē. οἴχεται: eua=
neſcit. βαθύτητα: grauitatem. ὑπομεμψιμοίρους: ſubque=
rulas. ἐξ ἀφαιρέσεως: per extractionē. προσανατρεφομέ=
νην: recreatam. ἀκοινωνήτως: incommunicabiliter, ad tollē=
dam amicitiæ cōmunionem. ἐγκελεύσματα: hortationes.
τὸ γὰρ εὖ, μετ᾽ ἐμοῦ: quod. n. bene eſt, mecū eſt. ἱστορικὸν
hiſtoricū. οὐκ ἔλαθες: non fefelliſti. ἀφελῶς: ſimpliciter. οἰ=
κονομία: diſpoſitio. σχεδιάζοντα: caſu, non ordine ſcriben=
tem. In quatertione M. πολίτευμα: admini=
ſtrationem publicam. κέρας: cornu. ἰσοδυναμοῦσαν:
æquiualentem. διαίρεσιν: diuiſionem. ἄγραφον: non ſcri=
ptum. αὐτονομίαν: libertatem ſuis utendi legibus. τὸ
παραδοξότατον: inopinatiſſimum. μηδὲν αὐτοῖς: ni=
hil illis, ſubaudi crede. ὦ πραγμάτων ἀσυγχώστων: ô res
quæ coniungi non poſſunt. πολυδεύκους: Pollucis ædem:
ὦ ἀνιστορησίαν: ô inſcitiam hiſtoriarum. ἠπόρησας: du=
bitaſti. εὔπολιν τὸν τῆς ἀρχαίας: Eupolim illum ueteris,

s. comœdiæ, τι λοιπόν; quid reliquum? πολλοῦ γε καὶ δεῖ: multum quidem abeſt. χρύσεα χαλκείων: aurea pro æreis. Homeri locus ἰλ. 6β. ἀναντιφώνητον: ſine reſpōſione. αἴδεσθεν μὲν ἀνήνασθαι, δεῖσαν δ᾽ ὑποδέχθαι: ueriti ſunt quidem recuſare, timuerūt autem accipere. παριστορῆσαι: ſcire. προπύλαιοι: ueſtibulum. ἱστορικώτατος: hiſtoriarum peritiſſimus. νεόκτιστα: nuper ædificata. τῷ τῶν νεῶν καταλόγῳ: in nauium recenſione, apud Homerum uidelicet. ἀναλογία: proportio, analogia. φλιοῦς, ὀποῦς, σιποῦς: Phlius Phliuntis urbs Lacedæmoniorum: Opus Opuntis urbs Locrorum, per contractionem. integrum eſt, ὀπόεις ὀποέντος. Sipus ſipuntis urbs Dauniorum in Appulia. ὀπούντιοι, σιπούντιοι: gentile nomen ab ὀποῦς σιποῦς. αὐτονομίαν: libertatem ſuis legibus utendi. ὑπερβολικῶς: ſupra modum. εὐήθειαν: fatuam ſimplicitatem. πολλὰ δ᾽ ἐν μεταιχμίῳ Νότος κυλίνδει κύματ᾽ εὐρείης ἁλός: multos autem in intermedio auſter uoluit fluctus lati maris.. eſt enim proprie μεταίχμιον id ſpatium, quod eſt inter duos exercitus. ἀκοινώνητον: aptū ad dirimendam amicitiam. μυστικώτερον: ſecretius. τῆς δάμαρτός μου ὁ ἀπελεύθερος (οἶσθα ὃν λέγω) ἔδοξέ μοι πρώην, ἐξ ὧν ἀλογευόμενος παρεφθέγγετο, πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐκ τῆς ὠνῆς τῶν ὑπαρχόντων τοῦ κροτωνιάτου τυραννοκτόνου. δέδοικα δὲ, μή τι νοήσῃς. εἷς δήπου τοῦτο δὴ περισκεψάμενος, τὰ λοιπὰ ἐξασφαλίας: uxoris meæ libertus (noſti quem dico) uiſus eſt mihi dudum è uerbis, quæ inconſiderate protulit, turbaſſe calculos, ſeu ſuffragia ex coemptione bonorum Crotoniatæ tyrannicidæ. timeo, ne quid intelligas. unus quidem hoc ſi conſideraueris, reliqua in tuto. τῆς ξυναόρου τῆς ἐμῆς, οὐξελεύθερος

ἔδοξέ μοι θαμὰ βατταρίζων, καὶ ἀλύων τοῖς ξυλλόγοις καὶ ταῖς λέσχαις ὑπότι πεφυρακέναι τὰς ψήφους ἐν τοῖς ὑπάρχουσι τοῖς τοῦ κροτωνιάτου: *uxoris meæ libertus uiſus eſt mihi ſæpe garriens & in conciliabulis & conſeſſionibus nugantium aliquid turbaſſe calculorum in bonis Crotoniatæ*. ἐξ ἄστεως ἐκταλόφου τειχῶν παρέδωκεν ἡμῶν γάμου ὀφειλήματα ὁ Κάμιλλος, αὑτόν τε ὀφείλοντα μνᾶς κδ. ἐκ τῶν Κροτονιατικῶν, καὶ ἐκ τῶν Χερῥονησιτικῶν μη. καὶ σιγκληρονομήσας, χμ. κ. μ. τούτων δὲ μηδὲ ὀβολὸν διαλύσασθαι πάντων ὀφειληθέντων τοῦ δευτέρου μηνὸς τῇ νουμηνίᾳ. τὸν δὲ ἀπελεύθερον αὐτοῦ, ὄντα ὁμώνυμον τῷ Κόνωνος πατρὶ μηδὲν ὁλοσχερῶς πεφροντικέναι. ταῦτα οὖν πρῶτον μὲν ἵνα πάντα σώζητε, δεύτερον δὲ, ἵνα μηδὲ τῶν τόκων ὀλιγωρήσῃς τῶν ἀπὸ τῆς προκειμένης ἡμέρας, ὅσας αὐτὸν ἠνέγκαμεν. σφόδρα δέδοικα. καὶ γὰρ παρῆν πρὸς ἡμᾶς κατασκεψόμενος, κἄτι σχεδὸν ἐλπίσας, ἀποχνοῦς δὲ ἀλόγως ἀπέστη, ἐπειπὼν, αἰσχρόν τοι δηρόν τε μένειν. *è ſepticollis urbis mœnibus tradidit noſtri coniugij debita Camillus, ſéq; debentem minas 24. ex bonis Crotoniatarum, & Cherrhoneſitarum 48. & cum hæreditates creuerit, 648. 20. 40. horum autem ne obolum quidem diſſoluiſſe ex omnibus debitis ſecundi menſis Calendis: libertum autem eius, exiſtentem cognominem Cononis patri, nihil prorſus curaſſe. hæc igitur primum, ut omnia conſeruetis: deinde ut neque uſuras negligas eas, quæ ſunt à præcedenti die, quot dies ipſum tolerauimus. uehementer timeo. etenim aderat apud nos exploraturus, & aliquid propè ſperans. deſperans autem ſine oratione receſſit, fatus, turpe diu manere.* In quaternione N.

λεληθότως:latenter. ἄλλο πρόβλημα: alia quæſtio. πυροὺς
εἰς δῆμον: frumenta in populum. προπύλῳ : ueſtibulo.
ἐπέχειν:hæſitare,dubitare. ἐποχῆς:dubitationis. παλιγγενε=
σίαν:regenerationem. ἐν αἰνιγμοῖς:ænigmatice. ἀφελῶς:
ſimpliciter. αἰσχρὸν σιωπᾶν:turpe tacere. σύγχυσιν:con=
fuſionem. παραφύλαξον:obſerua. τὴν τοῦ φυρατοῦ φιλοτι=
μίαν αὐτότατα:turbatoris auaritiam ipſe maxime. κενὸν:
inanem. ἄτυφον: ſine ambitione,parui animi. ἐπέχειν:
dubitare. ἀθέτησις:improbatio. ἐποχὴ:cunctatio. τοῦτο
μόνον ἐρῶν ἐμοί, hoc ſolum dicens mihi. ἐπιχρονία ἐποχὴ,
diuturna dubitatio. φιλοτιμία,ambitio. πρόβλημα,quæ=
ſtionem. ἀλλ᾽ ἐμὸν ὅποτε θυμὸν ἐνὶ στήθεσσιν ἔπειθες πα=
τρίδος : ſed meum nunquam animum in pectoribus
perſuaſiſti patriæ. αἰδέομαι,uereor. τρῶας,καὶ τρῳάδας,
troas & troadas. πολυδάμας μοι πρῶτος ἐλεγχείην κατα=
θήσει. Polydamas mihi primus probrum inferat. ὁδοῦ
πάρεργον, præter propoſitum,ut egrediar à propoſito. ἐπί=
κτητα, fluxa,non diuturna. ἐκβολὴ λόγου, egreſſio ora=
tionis. εὐπόριστον,parabilem: φυράτης,permiſtor. ἀλλὰ τὰ
μὲν προτετύχθαι ἐάσομεν, ἀχνύμενοί περ, ſed hæc quidem
facta eſſe ſinamus,licet dolentes. id eſt,præterita omitta=
mus,licet cum dolore. ἄμεμπτα,non accuſanda. τῶν νεω=
τέρων, iuniorum . αὐτόχθων, natiua, & indigena .
στοργὴν φυσικὴν, amorem naturalem . πρὸς τὰ τέκνα,
in filios . ἀμεταμέλητος, non pœnitenda . τὸ σκά=
φος τῶν ἀτρειδῶν , nauigium Atridarum . σύντο=
μα , compendioſa . In quaternione O.
δήμους , uicos . ζήτημα , quæſtionem . τεκμηριώ=
δες , coniecturale , indicium . τοῖς ἀπαντῶσιν,
obuiam mihi uenientibus . δύσχρηστα, inutilia. ἀπότρι=

ψαι, *abſtergito.* οὐ γὰρ ἂν τόδε μεῖζον ἕποι κακόν : *neque enim maius ſequetur malum.* Homer. ὀδ. μ. παλινῳδία, *recantatio.* λῆψις, *deprehenſatio.* ἀβδηριτικόν, *abderiticũ.* ἐμπολιτεύομαί σοι, *tibi in rep. uerſor, tecum de rep. diſputo.* πολιτικὸν σκέμμα, *ciuilis conſideratio.* φιλοσοφώτερον διευκρινήσομεν, *ſapientius dijudicabimus.* σύγχυσιν τῆς πολιτείας, *confuſionem reipub.* ξυνὸς ἐνυάλιος, *communis Mars.* Homeri locus ἰλ. 206. πολιτικῶς, *ciuiliter.* ἄμορφον ἀντιπολιτευομένου χρεοφειλέτην, *deforme, & turpe eſt, aduerſantis in rep. debitorem eſſe.* διευκρινήσεις πρόβλημα πολιτικόν, *dijudicabis quæſtionem ciuilem.* τοῦ καλοῦ, *honeſti.* χρεῶν ἀποκοπάς, φυγάδων καθόδους, *tabulas nouas, exulum reſtitutiones.* τὴν θεῶν μεγίστην ὡς ἔχειν τυραννίδα, *Dearum maximam ut obtineat tyrannidem.* Euripides in Phœniſſis. ἐνσχολάζω σοι: *otium tecum diſputans conſumo.* ἀπορῶ, *dubito.* οὕτως που τῶν πρόσθεν ἐπευθόμεσθα κλέα ἀνδρῶν, *ſic ſanè ſuperiorum lugebamus laudes uirorum.* ἐπίσκοπον, *ſpeculatorem, cuſtodem.* ὁρμή, *impetus.* φαλαρισμόν, *Phalaridis imitationem.* αἰδέομαι τρῶας, *uereor Troianos.* ἀπορίαν, *dubitationem.* ἥρωα, *heroem.* πολιτικῶς, *ciuiliter.* ἀστρατήγητος, *regendi exercitus ignarus.* πρὸς τὸ ἀσφαλές, *ad ſecuritatem.* μάντις δ' ἄριστος, *uates autem optimus.* In quaternione P.

σησιωδέστερον, *magis Seſtianum.* ὑπεκθέμενος, *cum dimiſero, tranſportauero.* ψευδησιόδειον, *quod falsò Heſiodo aſcribitur.* μὴ δὲ δίκην, *neque cauſam.* totum carmen eſt, μὴ δὲ δίκην δικάσῃς πρὶν ἀμφοῖν μῦθον ἀκούσῃς, *ne cauſam ante iudicaueris, quàm utriuſque partis cauſam audiueris.* καὶ συναποθανεῖν, *& ſimul mori.* φαινοπροσωπεῖν, *apparere, uultum*

oſtendere. σκέμμα, conſideratio. ἀπορία, dubitatio.

In quaternione Q. διπλῆ, nota in margine adſcripta, ſic à græcis appellata. ἀπροσφωνήτους, inſalutatos. τὸ καλὸν, honeſtum. πρὸς ταῦθ᾽ ὅτι χρὴ, καὶ παλαμάσθων, καὶ πᾶν ἐπ᾽ ἐμοὶ τεκταινέσθων, ad hæc, quod oportet, & faciant, & omnia in me fabricentur. τὸ γὰρ εὖ, μετ᾽ ἐμοῦ, quod enim bene eſt, mecum eſt. πολλὰ χαίρειν τῷ καλῷ, multam ſalutem honeſto. εὐγενῆ: generoſa, nobilia. συνδιημερεύομεν: ſimul diem conterimus. τέρας, monſtrum. σκοπὸς, intentio. προθεσπίζω, præſagio. ἰλιὰς, ilias. περὶ ὁμονοίας, de concordia. In quaternione R. ἀπολιτικώτατον, maxime ciuilis gubernationis expertem. ἀστρατηγικώτατον, maxime imperatoriæ artis ignarum. ἀπαντήσεις, occurſus obuiam. αἰδέομαι τρῶας. timeo Troianorum reprehenſionem. κενόσπουδα, inanis ſtudij plena. ἀναπάντητον, in quo nemo occurrat. In quaternione S. ὑπὸ τὴν διάληψιν, ſub ipſa acceſſione febris. ἀπαρρησίαστον, minime liberũ. τίς δ᾽ ἐστὶ δοῦλος, τοῦ θανεῖν ἄφροντις ὤν; quiſnam eſt ſeruus, de morte ſecurus qui ſit? ἀσμενέστον, gratiſſimum. θέσεις, materias. Εἰ μενετέον ἐν τῇ πατρίδι τυραννουμένῃ. τυραννουμένης δὲ αὐτῆς, εἰ παντὶ τρόπῳ τυραννίδος κατάλυσιν πειρατέον, κἂν μέλλῃ διὰ τοῦτο περὶ τῶν ὅλων ἡ πόλις κινδυνεύσειν. Εἰ εὐλαβητέον τὸν καταλύοντα, μὴ αὐτὸς ἄρξηται, ἢ πειρατέον ἀρήγειν τῇ πατρίδι εἰρήνῃ μᾶλλον, ἢ πολέμῳ. Εἰ πολιτικὸν τὸ ἡσυχάζειν ἀναχωρήσαντά ποι, τῆς πατρίδος τυραννουμένης, ἢ διὰ παντὸς ἰτέον κινδύνου τῆς ἐλευθερίας πέρι. Εἰ πόλεμον ἐπακτέον τῇ χώρᾳ, καὶ πολιορκητέον αὐτὴν τυραννουμένην. Εἰ καὶ μὴ δοκιμάζοντα τὴν διὰ πολέ-

μου κατάλυσιν τῆς τυραννίδος, συναπογραπτέον ὅμως τοῖς ἀρίστοις, εἰ τοῖς εὐεργέταις, καὶ φίλους συγκινδυνευτέον ἐν τοῖς πολιτικοῖς, κἂν μὴ δοκῶσιν εὖ βεβουλεῦσθαι περὶ τῶν ὅλων. Εἰ ὁ μεγάλα τὴν πατρίδα εὐεργετήσας, δι' αὐτό δὲ τοῦτο ἀνήκεστα παθὼν, καὶ φθονηθεὶς, κινδυνεύσειεν ἂν ἐθέλοντὴς ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ἢ ἀφετέον αὐτῷ ἑαυτοῦ ποτε, καὶ τῶν οἰκειωτάτων ποιεῖσθαι πρόνοιαν ἀφεμένῳ τὰς πρὸς τοὺς ἰσχύοντας διαπολιτείας. *an manendum in patria tyrannide oppreſſa. ea uero tyrannide oppreſſa, an quouis modo tyrannidis deſtructio tentanda eſt, etiam ſi ciuitas propter id de ſumma rerum periculum ſubitura ſit. Vtrum cauendum tyrannidem deſtruenti, ne quid ipſe patiatur: an tentandum ferre opem patriæ pace potius, quàm bello. Vtrum ciuile ſit, ſecedentem aliquò, quieſcere, oppreſſa à tyrãno patria, an quodcunque ſubeundum diſcrimen pro libertate. an bellum inferendum regioni, eaq́; ſit obſidenda à tyranno oppreſſa. an, quamlibet non probanti deſtructionem tyrannidis per bellum, ſimul tamen cum optimatibus auertenda ſit ipſa tyrannis. an cum benefactoribus, & amicis unà periclitandum, in adminiſtratione reip. etiam ſi non uideantur recte de ſumma rerum iniuiſſe conſilium. (hic Pompeium notat, ut 135:) Vtrum de patria bene meritus, ob eamq́; cauſam grauiſſima quæque paſſus, & inuiſus, (hic ſe ipſum deſcribit, qui, Catilinæ coniuratione oppreſſa, pro maximis meritis crudeliſſima ſupplicia pertulerat) ultro pro patria diſcrimen ſubire debeat, an permittendum ei, ut ſui ipſius interdũ, & familiariſſimorũ rationẽ habeat, dimiſſis aduerſus potẽtes cõcertationibus pro rep.* τῶν προὔργου τι, *quæ ſunt ex re.* ἄκαιρος, *intempe-*

ſtiuus. εὐϛομάχως, bono ſtomacho. αὐτίκα γάρ τοι ἔπειτα μεθ' ἕκτορα πότμος ἑτοῖμος: ſtatim enim tibi deinde poſt Hectorem mors parata. αὐτίκα τεθναίην, ἐπεὶ οὐκ ἄρ' ἔμελλον ἑταίρῳ ἐπαμῦναι, utinam ſtatim obeam, poſteaquam non eram ſocio interfecto ſuppetias laturus. ἑταίρῳ, ſodali. εὐεργέτῃ, benefactori. οὐδέ μοι ἦτορ ἔμπεδον, ἀλλ' ἀλαλύκτημαι. neq;. n. mihi cor firmũ, ſed cõſternato ſum animo. Homer. ἰλ. κ. αἰσχροῦ φαντασία, turpitudinis imago. ἐν δυνάμει, in poteſtate. σύν τε δύ' ἐρχομένω: pariterq; duo euntes. τὸ συνεχὸν, proximũ. ἀπάντησις, occurſus. πολίτευμα, actionem publicã. μήμοι γοργείην κεφαλὴν δεινοῖο πελώρου, ne mihi gorgoneũ caput horrẽdi & grauis mõſtri. εἰδώς σοι λέγω: ſciẽs tibi dico. ἀχαριςίας: ingrati animi. ὁ πλοῦς ὡραῖος: nauigatio idonea. Μέντορ πῶς τ' ἄρ ἴω, πῶς τ' ἄρ προσπτύξομαι αὐτὸν; Mentor, quonã modo audeam, &, quonã modo amplexabor ipſum? Homer. ὀδ. γ. θέσεις: materias. Διονύσιος ἐν Κορίνθῳ: Dionyſius Corinthi. In quaternione T. τότε μοι χάνοι εὐρεῖα χθὼν: tũc mihi dehiſcat lata terra. ἐν τοῖς ἐρωτικοῖς: in rebus amatorijs. ἀλογίςως: inconſiderate. ὑποκορίζῃ: leni uocabulo appellas. χρησμὸς: oraculum. ἄσπονδον: impacabile. φιλόπατριν, ac πολιτικὸν: ſtudioſum patriæ, ac ciuilem. γενικώτερον: generalius. νεκυΐαν: turbam mortuorum. ἀπορῶ: dubito. ςερκτεὸν: probandum. τὸ μέλλον καραδοκήσεις: quod futurum eſt, expectabis. ὑπὸ τὴν λῆψιν: ſub acceſſionem quartanæ febris. ἀσμένιςον: gratiſſimum. πολιτικὸν: ciuile. μακροψυχίαν: longanimitatem. εὐδαίμονα: felicem. οὐκ ἔς' ἔτυμος λόγος, non eſt uerus ſermo. εὐημερίαν, felicem diei ſucceſſum. συναγωγὴ, collectio. ἐσάλπιζεν, tuba ciebat.

λάμπσμα, falſa quædam oſtentatio. γοητείαν, præſtigiatio=nem. πειθανάγκην, ſuaſionem uiolentam. αἱ γὰρ τῶν τυράννων δεήσεις, inquit Πλάτων, οἶσθ' ὅτι μεμιγμέναι ἀνάγκαις: tyrannorum enim preces, inquit Plato, noſti quàm permixtæ neceſſitatibus. ἀλίμενα, ſine portu loca. ὑπηρεσίαν, miniſterium. ἀδημονῶν, ſe occultās. διαστροφὴν, infamiam. αὐθεντικῶς, auctoritate quadam domi ni utenté. In quaternione V. τέτλα, κύντερον: perfer: grauius tuliſti. ſumptum ex Homeri uerſu de Vlyſſe ſuum cor alloquente. ἄλλα μὲν αὐτὸς, alia quidem ipſe. ἄλλα δὲ καὶ δαίμων ὑποθήσεται, alia autem uel Deus ſuggeret. ἀναθεώρισις, ſpeculatio. μὴ μὰν ἀσπουδεί γε, καὶ ἀκλειῶς ἀπολοίμην, ne negligenter & inglorius perirem. ἀλλὰ μέγα ῥέξας τί καὶ ἐσσομένοισι πυθέσθαι, ſed magnum facinus edens, quod uel à poſteris audiatur. τῶν πολιτικωτάτων σκεμμάτων, maxime ciuilium conſiderationum. ἄλη, error. πολιτευτέον, uerſandum in repub. In quaternione X. τῶν τε παραχρῆμα δι' ἐλαχίστης βουλῆς κράτιστος γνώμων, καὶ τῶν μελλόντων ἐπὶ πλεῖστον τοῦ γενησομένου ἄριστος εἰκαστής, & præſentium, quæ repente accidunt, minima deliberatione peritiſſimus cognitor, & futurorum optimus plerunque coniector. τότε ἄμεινον, ἢ χεῖρον ἐν τῷ ἀφανεῖ ἔτι προεώρα μάλιστα, quid melius, aut quid peius, uel obſcuriſſimis in rebus prouidebat maxime. πλουδοκῶν, tempeſtatem ad nauigandum idoneam expectans. στοργῆς, amoris. σύντηξις, colliquatio. συμπάθειαν, condolentiam. ζηλοτυπία, æmulatio. αὐθεντικῶς, pro certo. τυραννικῶς, tyrannice. σὺν Θεῷ τοι λέγω, cùm Deo tibi dico. Δυσουρία, urinæ difficultas. ἀρχὴ, principium. ἀνηθοποίητον, ne=

quaquam formatis moribus. ἤθους ἐπιμελητέον, *moribus adhibenda diligentia.* ὕπουλον, *ſubdolum.* ἀφράκτῳ, *detecto nauigio.* ἀποτόμως, *conciſe.* θυμικώτερον, *ſtomachoſius.* παραπλευτέον, *abnauigandum.* ἀλλὰ τὰ μὲν προτετύχθαι, ἐάσομεν ἀχνύμενοί περ, *ſed quæ quidem ante acta ſunt, omittemus quamuis triſtes.* σφάλμα, *error.* ἀρετὴ, *uirtus.* διδακτὸν, *res, quæ tradi poſſit docendo.*

In quaternione Υ. περὶ κοιλιολυσίαν γίγνεσθαι, *circa uentris ſolutionem eſſe.* ὢ πολλῆς ἀγεννείας, *ô multã ignobilitatem.* ἑπταμηνιαῖον εὐτόκησεν, *ſeptimeſtrem ſalua peperit.* Κωρυκαῖοι, *Corycæi.* *In quaternione* A A. γεροντικώτερον, *ſenilius.* λέσχη, *confabulatio.* τί γὰρ αὐτῷ μέλει; *quid enim illi curæ eſt?* βεβίωται; *uita traducta eſt?* πρόβλημα, *quæſtio.* ἀγοητεύτως, *ſincere, ſine fuco.* μακάρων νῆσοι, *beatorum inſulæ.* πάθει, *affectu.* σκέψαι, *conſidera.* ἀλογηθῇ, *negligatur.* μελήσει, *curæ ſit.* ἐνερευθέστερον, *rubicundiorem.* πρόβλημα ἀρχιμήδειον, *quæſtio archimedea.* ψευδῶς, *falsò.* ἄκουσμα, *auditio.* ἔρανον, *collationem.* διψῶσαν κρήνην, *ſiticuloſum fontem.* πειρήνην, *pirenen.* ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ πειρήνην, *requiem uerendam Alphei pirenem.* ποῖ ταῦτ᾽ ἄρ᾽ ἀποσκήψῃ; *quonam hæc modo excuſabis?* γεωμετρικῶς, *more geometrico.* ἀρχέτυπα, *exemplaria:* πάντα φιλόδημον, *omnem popularem.* θεωρίαν, *ſpeculationem,* τέλος, *finem.* εὐπινὲς, *uenuſtum.* ᾧ ἀπεραντολογίαν δοὺς, *cui infinitam loquacitatem tribue.* συμπάσχω: *condoleo.* ἀποθέωσιν, *deificationem.* μεθαρμόζομαι, *adaptor.* ἀνεμέσητον γὰρ, *nulla enim inuidia eſt.* *In quaternione* B B. πολιτικοὶ, *optimates.* τετυφῶσθαι, *tumefactum eſſe.* ἐγγήραμα: *ſenectutis requies.* ἐντάφιοι:

ſenectutis otium. ἀλόγως: *ſine ratione.* ἀποθέωσιν: *dei=*
ficationem, conſecrationem filiæ. In quaternione C C.
Κύριος, συμβουλευτικόν: *deliberatiuum.* Ἀριστοτέλους καὶ
Θεοπόμπου πρὸς Ἀλέξανδρον: *Ariſtotelis & Theopom*
pi ad Alexandrum. φιλαίτιον συμφορά: *querula ca=*
lamitas. πρόπλασμα: *præfigmentum.* συμπαθῶς:
condolenter. οἰκοδεσποτικά: *patrisfamilias officia.* συν=
τάγματα: *opera.* ἀκηδία: *torpedo.* ἀνεκτότερα: *tole=*
rabiliora, σύνναον: *contubernalem.* ὑπόθεσις: *argu=*
mentum. τοῦτο δὲ μηλώσῃ, *hæc uero conijcies, diſpi=*
cies, indagabis. ἀπόγραφα: *deſcripta.* καταβίωσιν: *te=*
nuem uictum. εὔλογον: *rationabile.* εὐλογώτατον: *ma=*
xime rationi conſentaneum. In quaternione D D.
Παναιτίου περὶ προνοίας: *Panætij de prouidentia.* ἐκτε=
νέστερον: *contentius.* φιλοστοργότερον: *amantius.* ἄφατα:
infanda. ἀδιήγητα: *inenarrabilia.* εὐκαίρως: *opportu=*
ne. παρὰ τὴν ἱστορίαν: *præter hiſtoriam.* κοινότερα: *com=*
muniora. πολιτικώτερα: *ciuiliora.* οὐ γὰρ ὀνειδίως: *non*
enim opprobrium. φιλολογώτερα: *eruditiora.* προσφώνη=
σιν: *nuncupationem.* καλλιππίδης: *callippides.* αὐτῷ
τῷ μέτρῳ, καὶ λῷον: *ipſa menſura, & melius.* εἴκε δύνηαι:
ſi poſſis. περὶ τελῶν σύνταξιν: *de finibus opus.* ἀκαδη=
μαϊκὴν: *academicã.* Ἀντιόχεια: *Antiochia.* ζηλοτυπεῖσθαι:
inuideri. φιλαυτία: *amor ſui.* ἀπορῶ: *dubito.* αἰδέομαι
Τρῶας: *uereor Troas.* μέμψιν: *accuſationem.* παρὰ τὸ
πρέπον: *præter decorũ.* ἀπαιδευσία: *ruditas.* ἀτριψία:
ignorantia. Ἀντιόχεια: *Antiochea.* πολυγραφώτατος:
plurima ſcribens. ζηλοτυπεῖν: *inuidere.* ἀκίνδυνα: *peri=*
culo carentia. φιλένδοξος: *ambitioſus.* ἀκαταληψίαν:
incomprehenſibilitatem. κωφὸν πρόσωπον: *muta perſo=*

να. Αριστοτέλειον : Ariſtotelicum. περὶ τελῶν : de finibus. περιπατητικά: peripatetica. ἀζηλότυπον: ſine inuidia. λογικώτερα: eruditiora. ἕρμαιον: inſperatum lucrum. πιθανά: ſuaſoria. φιλόνεικος: contentionis cupidus. φιλοσόφως: philoſophice. δεδῆχθαι : morſum eſſe. μὴ γὰρ αὐτοῖς: ne enim ipſis. προβολὴν, ingreſſum. ἐποχῇ, retentioni. λόγοισιν Ἑρμόδωρος, uerbis Hermodorus. προσφωνῶ, nuncupo. ἀδιόρθωτα, inchoata, non perfecta. ἕωλα, obſoleta. περὶ μικρὰ σπουδάζειν, paruis ſtudere. εὐλόγως, facile. εὐγενέστερος, generoſior. ἀσμενέστατα, libentiſſime. τὰ κατὰ μέρος, particularia. εὐλογίαν, honeſtam rationem. συμβίωσις, conuictus. εὐλόγως, decenter. διφθέραι, pellicea tegumenta. αἰδέομαι Τρῶας, uereor Troas. ἀσαφέστερος, obſcurior. δεινὸς ἀνὴρ, τάχα κεν καὶ ἀναίτιον αἰτιόωτο, grauis uir, & qui forte uel inſontem accuſet. περιοχὰς, argumenta. In quaternione E E. κολακεία, aſſentatio. ἐπίτευγμα, lucrum, quod acquiritur. ἀπότευμα, damnum, uel quod amittitur. παρακινδυνεύειν, periclitari. μείλιγμα, mitigamentum. σπουδὴ, ſtudium. πρόβλημα Ἀρχιμήδειον, quæſtio Archimedea. ἀφίδρυμα, ſedes rei quæ dedicatur. τὸν τῦφον μου πρὸς θεῶν τροποφόρησον: elationi meæ per deos morem gerito. κολακεῖαι, aſſentationes. πολιτικὸν σύλλογον, ciuilem conuentum. καταβάσεως, deſcenſus. κενφικά, fatua. περὶ ψυχῆς, de anima. διὰ σημείων, per notas. σύλλογον, conuentum. πομπεῦσαι καὶ τοῖς προσώποις, oſtentare etiam perſonis. δυσωπία, uerecundia. καταβάσεως, deſcenſus. εὔλογον, conſentaneum. ἀξιοπίστως, fide dignum. φοβερὸν ἦν, formidabile erat. ἀνεμοφόρητα, leuia, uentis diſſipata. οὐκ ἐπέ=

ϛητεῖν, *non aduertit.* πότερον δίκας τεῖχος ὕψιον, ἢ σκο-λιαῖς ἀπάταις. *utrum iuſtitiæ murus altus, an obliquæ fraudis.* δίχα μοι νόος ἀτρέκειαν εἰπεῖν: *ambigit mihi mens uerum dicere.* σκολιά, *obliqua, diſſimulationem.* φαίδου περὶ θεῶν, *Phædri de dijs.* φιλοτέχνημα, *comminiſcendi artes.* τὰ ὅλα, *cuncta.* σκολιαῖς ἀπάταις, *obliquis fraudibus.* καὶ μάλα κατηφής, & *admodum triſtis.* σὺ δέ, τί σιωπᾷς; *tu uero, quid cogitabundus?* ἀπηνοῦς, *immitis.* μνημονικὸν ἁμάρτημα, *memoriæ error.* ἀλόγως, *temere.* In quaternione F F.

μέμψιν ἀναφέρει, *accuſationem adſcribit.* πρὸς ἴσον ὅμοιον, *ad æquale ſimile.* ἀκολακεύτως, *ſine aſſentatione.* ἀμεταμέλητον, *quem non pœnitet.* ἐμετικήν, *uomitum.* ἀδεῶς, *intrepide.* οἱ περὶ αὐτόν, *qui apud eum.* σπουδαῖον οὐδέν, *ſtudioſum, ſiue ſerium nihil.* φιλόλογα, *eruditula.* ἐπισταθμίαν, *diuerſorium.* σαλάκωνα, *inanem iactantiam.* φαλάκρωμα, *caluitium.* πανικόν, *uanus terror.* διάθεσιν, *affectum.* ἐπισημασίαν, *ſignificationem mentis è geſtu.* ἥρωες, *heroes.* ἐσίγησας, *tacuiſti.* μνημονικὸν ἁμάρτημα, *memoriæ error.* φυρμὸς πολύς, *permiſtio multa.* εὔριπα, *inſtabilia, ab Euripo.* νεωτερισμοῦ, *innouationis.* πολιτεύεσθαι, *adminiſtrare remp.* σόλοικον, ἢ τυραννοκτόνους, *inſulſum, quàm tyrannicidas.* πεπολιτεύμεθα, *remp. adminiſtrauimus.* πεπνωμέναι, *eleganter ſcriptæ.* γῆν pro γῆς, *terram pro terra.* ὑπηνέμιος, *ſubuentanea.* ἀκολασίαν, *intemperantiam.* ὦ πράξεως καλῆς μὲν, ἀτελοῦς δέ. *ò rem pulchram quidem, ſed imperfectam.* ἀλιτενεῖ, *humili.* Ἀλλ' οὐ δ' αὐτὸς ἐπηράτου ἔργα μέμηλεν, Ἀλλὰ λίην μέγα πῆμα διοτρεφὲς εἰσορόωντες Δείδιμεν, ἐν δοιῇ δὲ σαῶσέμεν, ἢ ἀπολέσθαι,

λέσθαι. ſed non conuiuij dulcis opera curæ ſunt, ſed ualde magnum malum à Ioue immiſſum intuentes ti= memus. daret autem ſeruari, aut perire. Τέκνον ἐμὸν οὔτοι, δέδοται πολεμήϊα ἔργα, Ἀλλὰ σύγ᾽ ἱμερόεντα με= τέρχεο ἔργα λόγοιο. haud tibi fili mi data ſunt bellica geſta, ſed tu amabilia exerce officia literarum.

In quaternione G G. Πολιτικώτερα, ciuiliora. ἀναθεώρη= σιν, adminiſtrationem. ἀριστεῖαν, præclare geſtum. κατὰ μίτον, de ſingulis rebus. μελήσει, curæ erit. ἀνέκδοτον, non editum. πρᾶξιν, factum. καθολικὸν θεώρημα, uniuerſalem ſpeculationem. μὴ πολιτεύεσθαι, non admi= niſtrare rempub. ὑποσόλοικα, incongrua. βεβίωται, ui= ta tranſacta eſt. λῆρος πολύς, nugæ multæ. ὑπόθεσιν, argumentum. εὔλογον, rationi conſentaneum. φαιδρο= προσωπητέον, hilari uultu agendum eſt. ἰτέον, eundum.

In quaternione H H. ἄλλοις ἐν ἐσθλοῖς τὸν δ᾽ ἀποθοῦνται ψόγον, alijs in bonis dedecus autem repel= lunt. οὐδὲν ὑγιὲς, nihil ſani. Δημοσθένους, Demoſthe= nis. πεντέλοιπον: quod reliquum eſt de quinque. ἄνω ποταμῶν, retro fluminum. ſ. curſus eſt. ἀπορία, dubi= tatio. μελήσει, curæ erit. παρεγχείρησις, conatus. ἢ δεῦρ᾽ ὁδός τί σοι δύναται νῦν θεοπρεπές; iter hoc tibi quid poteſt nunc ò deo digne? βλάσφημα, maledictum. καὶ μάλα σεμνὸς, & ualde grauis. τὴν δ᾽ αἰτίαν τῶν βρούτων τίς εἶχεν; cauſam uero Brutorum quis habe= bat? κατηχήσει, inſtructione. ἐὰν διαμείνῃ, ſi perman= ſerit. ἀναντιφωνησία, incontradicentia. διάλογον, dia= logum. ἡρακλείδειον, Heraclideum opus. φιλοσοφούμενα, philoſophica. τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, quæ de officio. προσφωνοῦμεν, nuncupamus. In quaternione I I.

X

συντάξεις, *confectionem librorum.* μετέωρος, *animi pendens.* φιλόλογα, *ab æquitate non aliena.* φιλοφρόνως, *benigne.* προκοπὴν, *processum in literis.* οἶκος φίλος, *domus cara.* ῥωπογραφία, *ſcriptio de plantis.* ῥητορεύουσιν, *rhetoriſſant.* φιλοστόργως, *peramanter.* διδόμενα, *data.* ἐργῶδες, *laborioſum.* ἀνεκτὸν, *tolerabile.* σχεδίασμα, *ex tempore factum, ſubitum conſilium.* πάσχω τί, *patior aliquid, angor.* ἄφατα, *non dicenda.* πλοῦς, *nauigatio.* ὑπόμνημα, *commentarium.* ἀτοπώτατον, *abſurdiſſimum.* πάνυ φιλοστόργως, *ualde amanter.* βουλύσει, *ueſpera.* ἀμηχανία, *inopia conſilij.* σπείσασθαι, *inducias facere.* ἐβδελυττόμην, *abominabar.* σκοπὸς, *ſcopus.* οὐ παρὰ τοῦτο, *non apud hunc.* ἔλθωμεν, *eamus.* ἐν ὁμοπλοίᾳ, *ſocietate nauigandi.* λῆρος πολὺς, *nugæ multæ.* γλισχρῶς, *parce, tenuiter.* *In quaternione* KK. σύνταγμα, *uolumen elaboratum.* ἀρχέτυπον, *archetypum, exemplar.* παρὰ λέξιν, *præter uerbum.* μετεωρότερον, *ſuſpenſiore animo.* ἀσφαλὲς, *tutum.* ῥοπὴ, *momentum.* γαυρῶ, *glorior.* μετ' ἀμύμονα, *poſt expertem culpæ. alludit autem ad illud* Homeri. μετ' ἀμύμονα Πηλείωνα. ἀμύμων, *inculpabilis.* ἄμβροτος, *errans.* συναγωγὴ, *collectio, uolumen.* δολικὸν πλόον ὁρμαίνοντες, *longam nauigationem meditãtes.* ἡ δεῦρ' ὁδὸς σοι τί δύναται; *iter hoc tibi quid poteſt?* ἀπορίᾳ, *dubitatione.* σύγγραμμα, *conſcriptio.* ἀνεμέσητα, *inuidia carentia.* εὐθανασίαν, *facilem mortem.* σχόλιον, *annotatiunculam.* ἀπολογισμὸν συντάξομαι, *defenſionem componam.* ἀναπολόγητον, *quod defendi nequit.* δυσχρηστία, *difficultas uerſuræ faciendæ.* πειράζεσθαι παραλύσει, *tentari paralyſi.* εὐκαιρίαν, *occaſionem.* ἀσφάλειαν, *ſecurita=*

tem. ἀπορία, dubitatione. σκέπτομαι, conſidero. ἀρισεία, uirilitas, uel ſtrenuitas. παῖδες παίδων, nati natorum. εἷς ἐμοὶ μυρίοι, unus mihi mille. ἀδόλεσχος, loquax. εὐμένεια, conſtantia. εἰρωνεία, diſſimulatio. πεπλογραφίαν, pepli deſcriptionem. ταξιάρχης, ordinis ductor. τὰ περὶ τοῦ καθήκοντος, quæ de officio. τὰ κεφάλαια, capita. περὶ τοῦ κατὰ περίστασιν καθήκοντος, de officio circa aduerſitatem fortunæ. προσφωνῶ, alloquor, ſcribo. ἀνοίκειον, alienum. αἰδεσθὲν μὲν ἀκήνασθαι δείσαν δ' ὑποδέχθαι, pudebat quidem abnuere, ueriti ſunt autem ſuſcipere. ἀπάντησις, occurſus. δολικὸν πλόον ὁρμαίνοντα, longam nauigationem cogitantem. ἀπροσδιόνυσον, inexpectatum. ἐν ἀριστερᾷ ἔχοντα, ſiniſtra habentem. In quaternione L L. ἐν πολιτικῷ, in ciuili. μὴ δὲ σωθείην, εἴποτε τοιοῦτο, ne ſaluus quidem fiam, ſi quid tale unquam. στρατηλάξ, imperator, dux.

In quaternione M M P P Q Q R R:

ἐμφατικώτερον, expreſſius, & euidentius. ἀλλὰ αἰεί τινα φῶτα μέγαν, ſed ſemper quendam hominem ingentem. ἀφελῶς, inconſiderate. ὀρθὰν τὰν ναῦν ἅπαξ θανεῖν, rectá nauim ſemel mori. προῳκονομήσαμεν, præcurauimus. εὐκαίρως, opportune. εἰλικρινές, ſincerum. ἀμφιλαφίαν, ancipitem anſam. μουσοπάτακτος, à muſis percuſſus. ἀντίρροπον, æquilibrem, ſeu recompenſantem. εἰ δ' ἂν ἔα ἔζησας, ſi uero uixiſſes. ἔα πάσας, mitte omnes. πολιτικά, de rep. In quaternione S S. τοιαῦτα ὁ τλήμων ἐξεργάζεται πόλεμος, talia erumnoſum bellum efficit. πραγματικῶς, negocialiter. ὑπερβολῶς, ſupra quàm res eſt. συνδείπνους σοφοκλέους, concœnatores Sophoclis. ὑπόθεσιν, argumentum. γλαῦκα εἰς Ἀθήνας,

noctuam Athenas. ῥαθυμώτερα : ſegniora. χαρακτὴρ, ſtylus. φιλαλήθως, ingenue. ἀποδυτηρίῳ, exſpoliatorio. δευτέρας φροντίδας, ſecundas curas. γνῶθι πῶς ἄλλῳ κέχρηται, noſce, quemadmodum alio uſus fuerit. ἐμβόλιον, interpoſitionem. ἀπότευγμα, repulſam. θεωτικώτερον, ſubtilius. In quaternione T T. ἐνθουσιασμὸς, diuinus furor. ἄρη πνέον, martem ſpirans. ὑποθέσεις, argumenta. αἰὲν ἀριστεύειν, καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων, ſemper ſtrenue gerere, & præſtantem eſſe alijs. πλέον, plus. γνῶθι σεαυτὸν, noſci te ipſum. ἤματ᾽ ὀπωρινῷ, ὅτε λαβρότατον χέει ὕδωρ Ζεὺς, ὅτε δή ῥ᾽ ἄνδρεσσι κοτεσσάμενος χαλεπήνῃ: οἳ βίῃ ἐν ἀγορῇ σκολιὰς κρίνωσι θέμιστας, Ἐκ δὲ δίκην ἐλάσωσι, θεῶν ὄπιν οὐκ ἀλέγοντες: die autumnali cum abundantiſſimam pluit aquam Iuppiter, cum iam hominibus iratus ſuccenſet, qui per uim in foro obliquas iudicent iuſtitias, iuſtitiam autem expellant deorum religionem non curantes. τότε μοι χάνοι, tunc mihi dehiſcat. ὁ δὲ μαίνεται οὐκ ἔτ᾽ ἀνεκτῶς, hic autem inſanit non amplius tolerabiliter. ἐν παρέργῳ, obiter, præter propoſitū. ἔπος, carmen. ἄλλ᾽ οἰμωζέτω: alia plorent.

SERIES LITERARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P
Q R S T V X Y Z.

AA BB CC DD EE FF GG HH II
KK LL MM NN OO PP QQ
RR SS TT VV XX YY ZZ.

Omnes quaterniones, præter XX *duernionem.*

VENETIIS, M. D. XLIX.

APVD ALDI FILIOS.

BIBLIOTECA NAZ.
ROMA
VITTORIO EM.

ALDI FILII